

॥ अर्हम् ॥

ઐતિહાસિક રાસ-સંગ્રહ.

(વિજયતિલકમુરિ રાસ)

ભાગ ૪ થો.

૧૦૩

સંશોધક—

સુનિરાજ શ્રીવિદ્યાવિજયજી.

પ્રકાશક—

શ્રીપદશો વિજયજીનેનઅંથમાળાના વ્યવસ્થાપકમંડળ તરફથી

શેઠ પ્રેમચંદ રતનજી

તથા

શેઠ ચંદુલાલ પૂનમચંદ.

ભાવનગર.

૧૯૭૭

વીર સં. ૨૪૪૭]

પ્રત ૧૦૦૦

સં. ૧૯૭૭

દ્વિમત ૨-૮-૭

ભાવનગર—ધી આનંદ પ્રી-ટીંગ પ્રેસમાં શા. ગુલાબચંદ લલ્લુભાઈએ છાપ્યું.

રાસ-સારની અનુક્રમણિકા.

૧ જન્મસ્થાન.	૨
૨ દીક્ષા.	૩
૩ કૃત્તિકાકૃદાલમંથ જલચરણ.	૪
૪ શ્રીધર્મસાગર ગચ્છબહાર.	૫
૫ પાછા ગચ્છર્મા લીધા.	૬
૬ ધર્મસાગરજીનો એક વધુ પ્રપંચ.	૬
૭ શ્રીહીરવિજયસુરિ અકબરના દરબારમાં.	૧૦
૮ ધર્મસાગરની ધાંધલ.	૧૧
૯ સુરિજીના બાર બોલ.	૧૧
૧૦ સાગરજીના મિચ્છાદુક્કડ.	૧૫
૧૧ સર્વસંચતકની ઉત્પત્તિ.	૧૭
૧૨ હીરવિજયસુરિનો દેહોત્સર્ગ.	૧૮
૧૩ સાગરજીનો સ્વર્ગવાસ.	૨૦
૧૪ લખ્મિસાગરજીનો દેહોત્સર્ગ.	૨૦
૧૫ સુરતમાં પાછી છેડછાડ.	૨૦
૧૬ સુરતના સંઘ ઉપર પાંચ બોલનો પટો.	૨૩
૧૭ સુરતના સંઘ ઉપર બીજો પત્ર.	૨૪
૧૮ સુરિજીનું સુરતમાં ચોમાસું.	૨૮
૧૯ સુરતમાં વળી એક નવું તોફાન.	૨૫
૨૦ સુરિજીનો સમાગમ અને દર્શનવિજયને શાખાશી.	૨૭
૨૧ સુરિજીની સિદ્ધારથ.	૩૦
૨૨ સાગરોનું કપટ પ્રકાશ.	૩૩
૨૩ દેવસાગરનો કપટીપત્ર.	૩૫
૨૪ આ તે શાસ્ત્ર કે શાસ્ત્ર.	૩૭
૨૫ સાગરના પ્રથો અપ્રમાણ.	૪૦
૨૬ સાગરોનો દુરાગ્રહ.	૪૧
૨૭ ગચ્છ બહારનો ખુદ્દો પત્ર.	૪૫
૨૮ બીજા આચાર્ય સ્થાપવાનો મુરખાત.	૪૬
૨૯ સાગરોની રામદહાણી.	૪૮
૩૦ મચ્છનાયકનો સ્વર્ગવાસ.	૪૯
૩૧ વિજયદેવસુરિની કબૂલાત.	૫૨
૩૨ વિજયદેવસુરિનો પાટણમાં પ્રવેશ.	૫૬

૩૩ ભક્તિસાગરનું અપમાન.	૫૩
૩૪ સાગરમતની ખુલ્લી પ્રપ્ત્યા.	૫૪
૩૫ છત્રીસ યોલ.	૫૭
૩૬ વિજયદેવસૂરિનું દુસ્સાહસ.	૬૦
૩૭ વિજયદેવસૂરિ માટે કરાવ.	૬૧
૩૮ સાગરે ઉપર વધારે સમાપ્ત.	૬૩
૩૯ દર્શનવિજય સુરાનપુરમાં.	૬૪
૪૦ અમદાવાદના સંધનું આન્દોલન.	૬૬
૪૧ દુષ્ટ પ્રયત્નોમાં નિષ્ફળતા.	૬૭
૪૨ ખીજ આચાર્ય માટે વિનંતિ.	૬૯
૪૩ સોમવિજયજીનો પત્ર.	૭૦
૪૪ વિજયદેવસૂરિને મનાવવા વધુ પ્રયત્ન.	૭૦
૪૫ બે મુનિઓ પાટણમાં.	૭૧
૪૬ નવા આચાર્યની સ્થાપના.	૭૨
૪૭ જહાંગીર અને ભાનુચંદ્ર.	૭૪
૪૮ સુરાનપુરમાં મ્હોટું રમખાણ.	૭૫
૪૯ ગુન્હેગારોની માફી.	૭૭
૫૦ આદશાહની શિખામણ.	૭૮
૫૧ પદોની પ્રભાવના.	૭૯
૫૨ આચાર્યપદની સ્થાપના.	૮૦
૫૩ વિજયતિલકસૂરિનો સ્વર્ગવાંસ.	૮૦
૫૪ વિજયાનંદસૂરિનો વિહાર.	૮૧

ખીજો અધકાર.

૫૫ વિજયદેવસૂરિ આદતમાં.	૮૨
૫૬ શાંતિદાસ શેકનો સપાટો.	૮૨
૫૭ બે આચાર્યોની એકતા.	૮૩
૫૮ રંગમાં ભંગ.	૮૫
૫૯ પ્રતિષ્ઠા માટે પ્રાર્થના.	૮૬
૬૦ ખામણમાં ખટકો.	૮૬
૬૧ સૂરત ગમન.	૮૭
૬૨ બે વ્યાખ્યાનો.	૮૮
૬૩ થૂલવંદનનો નિષેધ.	૮૯
૬૪ દેરવાડમાં પ્રતિષ્ઠા.	૯૦
૬૫ વિજયાનંદસૂરિ ગચ્છપતિ.	૯૧
૬૬ સિદ્ધાચલની યાત્રા.	૯૩

॥ १ ॥ ऐतन्मः ॥ ३ ॥ उदयश्च विकसति माघे णो आमन मोहनपासा स घस्यलयाणोदकम् ॥ सुखसं
 देवकुवसा ॥ १ ॥ नगरवरदा नवमरणा मरनिदो वद मोदा प्रणमुनीति प्रमुचति ॥ ६ ॥ ६ ॥ धर
 प्रमोदो ॥ २ ॥ अर्धयाणा गयस्य निवृद्धं जिनकोनी स आरती धर साधना विहरमानवलीवीसा ॥ ३ ॥
 करमवपी सुगन्धिस्पा सिद्धा सिद्धये नाने अह निमिया रा दी शब्दन न ज्ञान उपावत ॥ ४ ॥ गुणवन्मम
 निरमगा ॥ सोदश्च गन्तपा आचार जे निव वीधा कलिका यि जिन रूप ॥ ५ ॥ सकल सत्त्व सिद्धो ते नो न
 ल ॥ ६ ॥ एण वर सा रा वाचक गुण पचवी स सिद्ध आराधु सुख कार ॥ ७ ॥ अदीय दीपमा हि मुनि ॥ ८ ॥ अहो
 स्पद जे हा वने मान पतिव दीपो सत्ता वी स गुण गेहा ॥ ९ ॥ अविषव च वेति आणी ॥ १० ॥ जे वीज गज पमार
 साधु सुखं निवने सुण ॥ ११ ॥ जीव सुख नो दाता ॥ १२ ॥ प्रवचन नी अ भिकारिणी ॥ १३ ॥ ज्ञास नि को द ति ह ॥ समरा सा
 नित सा रदा ॥ सकल नि दिष्ट गुण गेहा ॥ १४ ॥ एण ॥ १५ ॥ गम सा र गा दा ल का ग नो ॥ १६ ॥ देवता दान व मानु व
 देत रज्यो ति धी ने हे ॥ १७ ॥ सु स प णि ते आ रा धता ॥ सुख कारी हो र ने हे ॥ १८ ॥ १९ ॥ स ज्ञा ए उ र ज ण बि द ज ण जे र को
 एक स ता विरे ॥ विरटु स यो भि जा ण वो ॥ को मो दु स सा वे ॥ २० ॥ २१ ॥ क व ती न व प ह्य व क र ॥ २२ ॥ व द वा द सि द्ध से
 नरे ॥ २३ ॥ द सा दि क जे का वि ज ना मु ङ सि उ म र यो स ने हे ॥ २४ ॥ २५ ॥ ग व धि म ज वि द्या व ली ॥ २६ ॥ यो मु रु ध स न्ता रे गा
 य न रं गि गा य यो ॥ ए ह द्र व म सु वे न रे ॥ २७ ॥ २८ ॥ वी र ज्ञा स न प द्या व ली ॥ २९ ॥ पु द्ग ल सु ध मी सा भि रो बी जे व ज णी ॥ ३० ॥
 च र म के व ली अ ति रा मे ॥ ३१ ॥ ३२ ॥ व स व सा भि जी नो न हो ॥ ३३ ॥ को ब्रो स क्य न व स ॥ ३४ ॥ ३५ ॥ ३६ ॥ ३७ ॥ ३८ ॥ ३९ ॥ ४० ॥

रासाधार कवि दर्शनचित्ररत्न सं. १६७६ भां पौताना हाथे लणेशी प्रतिना प्रथम पत्रने ६४८

છે, અને તે બંને અધિકારો જુદા જુદા સમયમાં પૂરા કર્યા છે. પહેલો અધિકાર સં. ૧૬૭૬ ના માગશર વદિ ૮ મેં પૂરો કર્યો છે, બીજો અધિકાર સં. ૧૬૮૭ ના પોસ સુદમાં પૂરો કર્યો છે, એટલે બંને અધિકારો પૂરા કરવામાં અઢાર વર્ષનું અંતર પડેલું છે, તેમ છતાં કવિએ બંને અધિકારોની સંકલના જહેવી જોઈએ તહેવી જાળવીજ રાખેલી છે.

આ રાસ, માત્ર એકજ પ્રતિ ઉપરથી, કે જે લીંબડીના ભંડારમાંથી પ્રાપ્ત થઈ હતી, સંશોધન કરવામાં આવ્યો છે, પરંતુ જો પ્રતિ ઉપરથી સંશોધન કરવામાં આવ્યો છે, તે પ્રતિમાં ખાસ એક વિશેષતા છે, કે જે વિશેષતા કવિયિતજ પ્રાપ્ત થાય છે. આ વિશેષતા એ છે કે—આ પ્રતિ ખુદ રાસકાર કવિ દર્શનવિજ્ઞાન્યએ પોતે લખેલી છે. અને તેથીજ આ પ્રતિના પ્રથમ પત્રનો ફોટો પણ આ સાથે મૂકવાનું ઉચિત ધારવામાં આવ્યું છે.

અહિં એક ખુલાસો કરવો સમુચિત મંમનું છું. યદ્યપિ આ રાસ (આ ચોથા ભાગ) ને છપાવવાનું કાર્ય લગભગ ચારેક વર્ષ ઉપર શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું; પરંતુ આનું કામ પૂરૂ થાય તે દરમિયાન સૂરીશ્વર અને સમ્રાટનું કામ હાથ ધરવાથી અને તે ઐતિહાસિક ગ્રંથને પૂરો કરવામાં અને બહાર પાડવામાં લાંબો સમય જવાથી આ રાસનું કાર્ય અટકી પડ્યું હતું અને તેથી આ ભાગની પ્રતીક્ષા કરી રહેનારાઓની ઇચ્છા જલદી પૂર્ણ કરી શકાઈ નહિ, તે માટે દિલગીર છું, પરંતુ વિલંબથી પણ રાસના વિષયની સાથે સંબંધ રાખનારાં અન્યાન્ય સાધનોના નિરીક્ષણ પૂર્વક આ ભાગ બહાર પડતો હોય વાચકોને સંતોષપ્રદ નિવડશે, એવી ઉમેદ રાખું છું.

એક બીજી વાત—આ રાસનો વિષય, પરસ્પરના વિવાદનો વિષય છે, અને તેથી આ પુસ્તકમાં કોઈપણ ગદ્ય કે વ્યક્તિઓ પ્રત્યે જે કંઈ શબ્દો નો ઉલ્લેખ થયો છે, તે મૂલરાસકારના શબ્દોને આશ્રીનેજ થયેલો છે, અતઃ એવ તહેનો આરોપ મારા ઉપર નહિ લઈ જવાની સૂચના અસ્થાને નહિજ ગણાય.

આ રાસનું સંશોધન માત્ર એકજ પ્રતિ ઉપરથી કરવામાં આવ્યું છે. તેથી સંપૂર્ણ કાળજીથી સંશોધન કરવા છતાં કોઈ સ્વળે શબ્દો છૂટા પાડવાની કે એવી બીજી કોઈ ભૂલો રહેવા પામી હોય, તો તે મુદ્દારોને વાંચવાની બલામણુ કરું છું.

આ પ્રસંગે ઇતિહાસતત્ત્વમહોદધિ ઉપાધ્યાયજી શ્રી ઈંદ્રવિજ્ઞાન્ય મહારા-

જનો અંતઃકરણ પૂર્વક ઉપકાર માનવો નહિજ બૂલું કે—જહેઓએ હમેશાની માફક આ પુસ્તકના સંવાદન કાર્યમાં પણ તમામ પ્રકારનાં ઐતિહાસિક સાધનો પૂરાં પાડી આપી મને ઉપકૃત કર્યો છે.

પ્રાન્તે—હીંબડી જંડારના કાર્યવાહકોને અને તે લેખકોને પણ ધન્યવાદ આપી આ વકતવ્યને અહિંજ સમાપ્ત કરું છું કે—જહેમના જંડારની પ્રતિયો અને લેખો મને આ રાસને સંશોધન કરવામાં ઉપયોગી થયાં છે.

કૃતિયા—(ખાનદેશ)
ભાદરવા સુ. ૧૫, વીર સં. ૨૪૪૭ }

વિદ્યાવિજય.

પરમગુરુશ્રીવિનયધર્મસૂરિમ્યો નમઃ

નિરીક્ષણ.

ઉપક્રમ.

આ ગ્રંથનું નિરીક્ષણ લખવાનું કાર્ય જહોમ જરૂરનું છે તેમ કઠિન પણ છે. જરૂરનું એટલા માટે કે—અદ્યપિ નામથી તો આ પુસ્તક એક રાસરૂપે—એક આચાર્યના જીવનચરિત્ર રૂપેજ છે, પરંતુ વસ્તુતઃ વિક્રમની સત્તરમી, શતાબ્દિના પ્રારંભકાલથી લઈ સત્તરમી શતાબ્દિની આખર સુધીનો જૈનસમાજની સ્થિતિને પ્રદર્શિત કરનારો આમાં ખાસો ઇતિહાસજ છે. એટલે જહો ગ્રંથ લગભગ એક સૈકાનો ઇતિહાસ પૂરો પાડતો હોય, એ ગ્રંથને માટે સ્વતંત્ર નિરીક્ષણ લખવાની આવશ્યકતા હોયજ. કઠિન એટલા માટે કે—આ ગ્રંથમાં વર્ણિત ઇતિહાસ, રાજાઓના જીવન-મરણની તિથિઓ કે લગ્નધર્મોના વર્ણનો પૂરાં પાડતો નથી. આમાં છે શાસનપ્રભાવક ગીતાર્થ અને વિદ્વાન્ મહા-પુરુષોના ચરિત્રો, આમાં છે શાસ્ત્રના ગહન વિષયોની ચર્ચાઓ અને આમાં છે ન કલ્પી શકાય એવી ધાર્મિક ઝનૂનતાની લાંબગડા. અતઃ આરા જેવો એક અદ્યપદ માણુસ, સેંકડો વર્ષ ઉપર તે પૂજ્ય પુરુષોદ્વારા બનેલા બનાવોનું યથાતથ્ય નિષ્કર્ષ કેમ કાઢી શકે ? છતાં પણ, આવા ઐતિહાસિક પુસ્તકનું સંપાદન કાર્ય, સંપાદકના નિરીક્ષણ વિના અપૂર્ણ નહિ રહેવું જોઈએ; એટલા માટે આ નિરીક્ષણ લખવાનું કાર્ય હાય ધર્યું છે, પરંતુ સાથે સાથે એટલું સ્પષ્ટ કરીશ કે—જહો પૂજ્ય પુરુષોનાં નામો પ્રસ્તુત પુસ્તકમાં અંકિત થયેલાં છે, તે તમામ પ્રત્યે સમાન પૂજ્ય જુદા ધારણ કરીનેજ મારા ક્ષયોપશમ પ્રમાણે અને વિષયને સગતા પ્રાપ્ત થયેલાં સાધનો ઉપર દષ્ટિપાત કરીનેજ હાય ધરેલું કાર્ય પૂરું કરીશ.

સમય.

સમય સમયનું કાર્ય ક્યોં જાય છે. તેમ અવિધ્યમાં કેવો સમય આવશે ! જનનાને કેવા સંગોગોમાંથી પસાર થવું પડશે, એની પણ મનુષ્ય જાતિને ખબર પડતી નથી. ચાક્રસ વર્ગો પડેલાં ફિ-દુ-ગુસનમાનો, ચારે-દિ-દુ અને

જેનો આપસમાં બિલાડી અને ઉંદરનું વૈર રાખતા હતા, ત્યારે આજે એકત્ર-
તાનો પવન ફૂકાઈ રહ્યો છે અને એવા પારસ્પરિક ઝઘડાઓ પ્રત્યે લોકો તિર-
સ્કારની દૃષ્ટિથી જૂએ છે. ભવિષ્યમાં પાછો કેવો સમય આવશે, એને માટે અત્યાર-
થી કાઈ પણ વ્યક્તિ કંઈ પણ કહેવાને સમર્થ નથી. આવીજ રીતે કાઈ સમય
સ્વતંત્રતાની ઉદ્દ્યોષણા કરે છે તો કાંઈ સમય જનતા પર સુસ્તાઈનો પડદો
પાડે છે; કાંઈ સમય સમભાવનો પાઠ શીખવે છે, તો કાંઈ સમય ખેંચાતાણીનું
ક્ષેત્ર વિશાળ કરે છે. જહે સમયનું આ પુસ્તકમાં કવિએ વર્ણન કર્યું છે, તે સમય
લગભગ ખેંચાતાણીનો અને અઘટિત સ્વતંત્રતાનો હતો, એમ કહીએ તો કંઈ
ખોટું નથી. વધુ ઉમેરીને કહીએ તો તે ધાર્મિક ઝનૂનતાનો પણ સમય હતો.
એક બીજા ગચ્છવાળા, જનતાને પોતપોતાના વાડામાં લઇ જવાનો પ્રયત્ન-
અને તે નિમિત્તે એક બીજા સમુદાયો ઉપર વાફ્યાણોનો વરસાદ આજ
સમયમાં વરસાવતા હતા અને તેમ કરીને ધાર્મિક લાગણીઓના આવેશમાં
અસહિષ્ણુતા ખુલ્લી રીતે બતાવતા હતા. આ વીસમી સદીના નવયુવકો
તે સત્તરમી સદીના સમયને ગમે તેવો ગણતા હોય, પણ આ લેખક તહેને
એક કમનસીબ સમય ગણવા છતાં પણ સર્વથા હાનિપ્રદ તો નથીજ ગણતો.
એક વિદ્વાનનું કથન છે અને તે અનુભવ સિદ્ધ છે કે-“વિરોધના દાંતોમાં ઉન્નતિ
છે.” તે સમયમાં જે કંઈ બનાવો બન્યા, અને તહેને આશ્રીને જે કંઈ લખાયાં તે
ભવિષ્ય કાળને માટે ઉપયોગીજ નિવડ્યું, નહિ તો તે પંછીના કાળમાં સમાજની-
જેન સમાજની શી સ્થિતિ થાત ? તેની છિન્ન-લિન્નતાની સીમા કેટલી આગળ
વધી હત એની કોને ખબર છે ? જેઓ ચાલુ સમયને એક ઉચ્ચ કોટીનો સમય
ગણી તે સત્તરમી શતાબ્દનાં કાર્યો અને બનાવોથી લડકી ઉઠતા હોય, અથવા
છિં છિ કરવાને તૈયાર થતા હોય, તેઓ આ વીસમીસદીની વર્તમાન પરિસ્થિતિ
ઉપર પણ જરા દૃષ્ટિપાત કરશે, તો તહેમને જણાશે કે-જહે જમાનાને તેઓ
સ્વતંત્રતાનો-વ્યક્તિસ્વાતંત્ર્યનો જમાનો હોવાની ઉદ્દ્યોષણા કરે છે, તે
જમાનામાં પણ વ્યક્તિસ્વાતંત્ર્યને છીનવી લેવાના કયાં પ્રયત્નો નથી થતા ?
કહેવાની મતલબ કે કાંઈ પણ સમયના બનાવો આપણી દૃષ્ટિએ આપણને ગમે
તેવા ભાસતા હોય, પરંતુ તેથી લડકવાની કે છિ:છિ: કરવાની કંઈ આવશ્યકતા
નથી. ભવિષ્યમાં તેનું ફલું પરિણામ આવશે, એની શી ખબર છે ? કુદરતનાં
કૃત્યોમાં જે કંઈ ગુપ્તસંકેત રહેલો હોય છે, તેને જાણવાનું કે સમજવાનું
કાર્ય, મનુષ્યની શક્તિથી બહારનું છે.

રાસ નાયકો.

યદ્યપિ રાસનાયક તરીકે રાસના નામ સાથે વિજયતિલકસૂરિનું નામ કવિએ જોડ્યું છે; પરંતુ રાસનો વિષય તપાસતાં રાસનાયક તરીકે એકલા વિજયતિલકસૂરિજ નથી રહ્યા, પરંતુ તે સતાબિંદના બીજા મહાન પુરૂષો પણ ખાસ નાયક તરીકેજ જોડાયા છે, એ સ્પષ્ટ જોવાય છે. અદેકે ખરી રીતે કહીએ તો વિજયતિલકસૂરિને ગૌણતા મળી ગઈ છે. મહારી દષ્ટિએ રાસનાયક તરીકે ચોક્કસ વ્યક્તિ કે વ્યક્તિઓ નહિ, પણ એ પક્ષોજ છે. વિજયપક્ષ અને સાગરપક્ષ. ચર્ચિત વિષયની શરૂઆતમાં વિજયપક્ષનું નાયકપણું ગમ્ભીર-રાજ શ્રીવિજયદાનસૂરિએ લીધેલું છે, જ્યારે સાગરપક્ષનું નાયકપણું લીધું છે ઉપાધ્યાય શ્રીધર્મસાગરજીએ. તે પછી એક તરફ ગમ્ભીરનાયક જગદ્ગુરુ શ્રી હીરવિજયસૂરિ અને બીજી તરફ ઉપાધ્યાય ધર્મસાગરજી હતા. આ બંનેના સ્વર્ગવાસ પછી એક તરફ ગમ્ભીરનાયક વિજયસેનસૂરિ અને બીજી તરફ ઉપાધ્યાય નેમિસાગર અને ભક્તિસાગરજી હતા. આમ સમયના બેવા સાથે એક પછી એક વ્યક્તિઓએ પોતપોતાના પક્ષનું સમર્થન કરવાને કમરો કસી હતી. તેમ છતાં પણ સમુદાયતો એકનો એકજ લાંબાકાળ સુધી કાયમ રહ્યો હતો. એટલે કે ગમ્ભીરનાયકની આજ્ઞાએ તો બધાએ-સાગર-વિજય બંને-માનતા હતા. પરંતુ જ્યારે વિજયદેવસૂરિને ગમ્ભીરનાયક તરીકે નહિ, માની કેટલાક ઉપાધ્યાયોએ વિજયતિલકસૂરિને ગમ્ભીર તરીકે સ્થાપન કર્યા, ત્યારથીજ તપા-ગમ્ભીરનું વિશાળક્ષેત્ર ખુલ્લી રીતે બે વિભાગોમાં વહેંચાઈ ગયું હતું.

વિષય.

યદ્યપિ રાસકાર કવિએ આ રાસ રચવાનાં પાંચ કારણો બતાવ્યાં છે, (જૂઓ રાસસાર પૃ. ૨) પરંતુ રાસનો વિષય તપાસતાં આખા રાસમાં પ્રધાન વિષય તપાસીએ પડી ગયેલા બે પક્ષોની ચર્ચાનોજ ઉલ્લેખવામાં આવ્યો છે. અને તેથી બાકીનાં ચાર કારણો, જે કવિએ બતાવ્યા છે તે, એટલાં બધા તો ગૌણ થઈ ગયાં છે કે-આખા રાસમાં આરંભથી લઈ છેવટ સુધી ચર્ચાનોજ વિષય ઉપર તરી આવે છે. આ ઉપરથી એ ખુલ્લું થાય છે કે-આ રાસ રચવાનો કવિનો ધરાદોજ કેવળ તે વખતની આખા ચર્ચા ‘અથ’ યા ‘ઇતિ’ સુધી લિપિબદ્ધ કરવાનો હોવો જોઈએ. ને કે-આવા વિષયો પુસ્તકારૂપે આલેખવા અને તેને પ્રગટ કરવાનું કેટલાકો પસંદ નહિ કરતા હોય, પરંતુ ઇતિહાસની દષ્ટિએ આવા ઇતિહાસો પણ લખવા અને પ્રગટ કરવા, એ લવિષ્યમાં

આશી વાદ રૂપ થાય છે, એ માટે નમ્ર પરન્તુ દૃઢમન્તવ્ય છે-તે તે સમયની જાહેર પરિસ્થિતિઓ આવા ઇતિહાસોમાંથી પ્રાપ્ત થાય છે, તે, કેવળ એક ખીજની સ્તુતિઓ અને તારીખોની ભરમારોમાંથી નથી પ્રાપ્ત થતી. એશક, એ વાત ખરી છે કે-આવા ઇતિહાસોમાંથી-આવા વિષયોમાંથી સત્ય વસ્તુ તેજ માણસો તારવી શકે કે-જાહેરો કોઇપણ જાતના પક્ષપાત કે દષ્ટિરાગથી દૂર હોય. ચોક્કસ પક્ષને પકડી રાખી આવા વિષયનું અવલોકન કરનાર યથાતથ્ય સત્યને ન શોધી શકે, એ ખતવા જોગ છે, પરન્તુ એટલું તો દરેકે કબૂલ કરવું જોઇએ કે-આવા વિષયના ઇતિહાસો, ઇતિહાસ દષ્ટિએ જરૂર ઉપયોગીજ છે.

કવિએ જાહેર વિષયને પ્રધાનપદ આપી આ રાસમાં વર્ણવ્યો છે, તે વિષયને એટલો બધો સ્પષ્ટ કરી બતાવ્યો છે, કે-તેના માટે લાગ્યેજ કોઇને શક આવી શકે. ચર્ચાનો કોઇપણ પ્રસંગ, કેવા સંગોગોમાં ઉભો થયો ? તેમાં કંઈ કંઈ વ્યક્તિઓએ ભાગ લીધો ? ક્યાં તે પ્રસંગ બન્યો ? એ બધું બતાવવા ઉપરાન્ત તે તે પ્રસંગો બન્યાના ધણે ભાગે સંવતો અને તિથિઓ આપવાની પણ ખામી રાખી નથી. જાહેર એક માણસ ચોક્કસ કાર્યને માટે મુકરર કર્યો હોય, અને તે, તે કાર્યના પ્રત્યેક સમયના પ્રત્યેક બનાવને નોંધી લે, એવુંજ કવિએ આ રાસમાં વર્ણવેલા વિષયના સંબંધમાં પણ બન્યું હોય, એમ સ્પષ્ટ ભાસ થાય છે. કોઇપણ બનાવને આટલા બધા સ્પષ્ટ આકારમાં દ્રાણ આલેખી શકે ? આનો જવાબ એટલોજ છે કે-‘જાહેરો તે તે બનાવો સ્વયં જોયા હોય તે, અથવા સ્વયં જોનારની પાસેથી અક્ષરશઃ સાંભળી લીધા હોય તે.’ કહેવાની કંઈજ આવશ્યકતા નથી કે-આ રાસનાં ધણાં ખરાં પૃષ્ઠોમાં દર્શનવિજયનું નામ વખતો વખત વંચાય છે અથવા ખીજ શબ્દોમાં કહું તો-ઝગડાના ધણાં ખરાં પ્રસંગોમાં જાહેર દર્શનવિજયજી દર્શન દે છે, તેજ દર્શનવિજયજી આ રાસના કર્તા છે. જાતિ અનુભવનું વર્ણન લખનાર આવું સુંદર-સ્પષ્ટ રૂપે વર્ણન લખે, એમાં કંઈ નવાઈ જેવું નથી.

આ પ્રસંગે એક બાબતનો ખુલાસો કરવો જરૂરનો છે, અને તે એકે-રાસમાં વર્ણવેલા વિષયોના વિવેચનોમાં કેટલેક સ્થળે અતિશયોક્તિ અને કેટલેક સ્થળે અસંભવિત વાતોનું પણ સંભવિતપણું, અને તે ઉપરાન્ત તમામ પ્રસંગોમાં એકજ પક્ષનો-વિજયપક્ષનોજ વિજય બતાવી સાગરપક્ષને નિંદવામાં આવ્યો-છે. એનું કારણ માત્ર એટલુંજ છે કે-રાસકાર પોતે તે પક્ષના (વિજય-પક્ષના) હતા, અને એતો દેખીતુંજ છે કે-એક પક્ષકાર પોતે જરૂર કોઇપણ

તકરારી વિષયનું વર્ણન સખે, ત્યારે તે પોતાના પક્ષનો વિજય પ્રત્યેક પ્રસંગમાં બતાવે, એમાં કંઈ નવાઈ નથી. એક તરફ લેખક પાસેથી જે સત્ય આપણે મેળવી શકીએ, તે એક પક્ષકાર પાસેથી નજ મેળવી શકીએ; અને કુદરતીનિયમ પ્રમાણે તેનું એ કર્તવ્ય ક્ષન્તચ્ચ ગણવું જોઈએ. હા, જોઈએ તે સમયના ઇતિહાસોમાંથી—તે વર્ણનોમાંથી સત્ય તારવી કાઢવાની જિજ્ઞાસા ધરાવતા હોય, હોમની ફરજ છે કે—હોમણે અને પક્ષકારો તરફથી લખાએલાં પુસ્તકો અને મળતાં સાધનો પ્રાપ્ત કરી યથાનય દર્શાવત મેળવતા અથવા ચોખ્ખો ઇતિહાસ તારવી કાઢવા પ્રયત્ન કરવો જોઈએ.

આટલું બાકી અવલોકન કર્યા પછી હવે આપણે ગ્રાસાન્તર્ગત વિષયોનું સ્પૂર્ણરીત્યા અવલોકન કરીશું.

સાધનો.

ગ્રાસાન્તર્ગત વિષયો—બનાવોનું અવલોકન કરવામાં આ રાસ ઉપરાન્ત બીજાં પણ ફેટલાંક સાધનો પ્રાપ્ત થયાં છે. જોવાં કે—નેમિસાગર નિર્વાણ રાસ, રાજસાગરચરિ રાસ, પ્રદ્યુષ્યા વિચાર, પદ્મિંશજ્જલપવિચાર, બાર બોલનો રાસ, વીરવંશાવલી (જૈનસાહિત્યસંગ્રાહક અંક. ૩ માં પ્રકટ થયેલ), ફેરવાડાના શિક્ષણો, કલ્પકાંમુદી, પ્રવચનપરીક્ષા, મહાવીરવિજ્ઞપ્તિકા-ત્રિશિક્ષા, સર્વજ્ઞચન્દ્રબાલાવબોધ, સોદમકુલરત્નપદ્માવલી,—વિગેરે ઉપરાન્ત ફેટલાંક છૂટક પાનાઓ, પદ્યો અને પત્રો પણ મળેલ છે, કે જો રાસમાં વર્ણ-વેદના વિષયને સ્પષ્ટ કરવામાં ધણું ઉપયોગી નિવડેલ છે. મ્હારા આ હવે પછીના ગ્રાસાન્તર્ગત વિષયોના અવલોકનમાં જો જો પ્રસંગના અન્યાન્ય પૂરાવાઓ પ્રાપ્ત થયા છે; તેના ઉલ્લેખ કરવાની યથાયોગ્ય ચેષ્ટા કરીશ. જોઈથી કરીને વાચકને તે તે વિષયને સમજવાની સુગમતા થઈ પડે.

વિષયાવલોકન.

ગ્રાસાન્તર્ગત વિષયોનું—બનાવોનું સ્પૂર્ણરીત્યા અવલોકન કરવામાં સમયના વિભાગો પાડવા વધારે ઉપયોગી થઈ પડશે. કારણ કે—નેમ ફરવાથી એ મદજ સમજી શકાશે કે—ક્યા અને કોના સમયમાં કેવા બનાવો બનવા પામ્યા હતા.

સં. ૧૬૧૬ થી ૨૨.

આ સમયમાં તપાગચ્ચના નામક આચાર્યવિજયદાનચરિ હતા. આ ગચ્ચનાયકના વખતમાં જ જૈન સમાજના કમલાચ્યે તપાગચ્ચ રૂપી

કળદ્રુપક્ષેત્રમાં વિખવાદરૂપી વિપત્તિ બીજ રોપાયું હતું. અને તે બીજ તરીકે રાસકારે ‘વત્સૂત્રકંદકુદાલ’ ગ્રંથને ગણ્યો છે. આ ગ્રંથ ઉપાધ્યાય શ્રીધર્મસાગરજીએ બનાવ્યો હતો એમ કવિ કહે છે. ઉપાધ્યાય ધર્મસાગરજી તે સમયના અસાધારણ વિદ્વાનો પૈકીના એક હતા. તેઓ વિદ્વાનજ નહિં હતા, પરંતુ શાસનના પ્રેમી, તીવ્રલાગણીવાળા અને ઉત્તમ લેખક પણ હતા. તહેમની કૃતિઓ તેમના આ ગુણો ઉપરાન્ત જે કંઈ વિશેષતા બતાવે છે તે તેમનો ઉગ્ર સ્વભાવ અને નિડરતા છે. ધર્મસાગરજી દ્વાના શિષ્ય હતા? તે અંગંધી માત્ર એક પ્રમાણ મળ્યું છે અને તે ભાવવિગ્ન્ય ઉપાધ્યાયે બનાવેલ પઢ્ઢિ-જાજ્જલ્પવિચાર છે. તહેમણે આ ગ્રંથની રાજઆતમાં એક સ્થળે લખ્યું છે—

“તપાગચ્છે શ્રીવિજયદાનસૂરિરાજ્યે પં૦ જીવર્ષિગણિ-
વિનેયાઃ શ્રીવિજયદાનસૂરિપાઠિતા વહુશ્રુતા ઇતિ લોકૈઃ વહુમન્યમાન-
વચનાઃ શ્રીધર્મસાગરોપાધ્યાયા આસન્”। (હસ્તલિખિત પ્રતિ પત્ર ૧)

આ ઉપરથી જણાય છે કે—તેઓ પં૦ જીવર્ષિગણિના શિષ્ય થતા હતા. (આ જીવર્ષિગણિ લક્ષ્મીલદ્રની શાખામાં થયેલ આનંદમાણિક્યગણિના શિષ્ય અને શ્રુતસમુદ્રગણિના સાત શિષ્યો પૈકીના એક હતા.) વિજયદાનસૂરિની પાસે તહેમણે અભ્યાસ કર્યો હતો. ઉપરનો ગ્રંથ ઉપાધ્યાય ભાવવિગ્ન્યજીએ ધર્મસાગરજીના વિચારોની વિરુદ્ધમાં લખ્યો છે, છતાં પણ ધર્મસાગરજીનો પરિચય કરાવતાં તહેમણે તહેમની વિદ્વતાની લોકો ઉપર પડેલી છાપ અવશ્ય સ્વીકારી છે.

વિજયદાનસૂરિના સમયમાં, અથવા કહો કે સં ૧૬૧૬ થી ૧૬૨૨ મુધીમાં જે કંઈ બ્યાન બેચનારા બનાવો બન્યા, તે કવિના કથનપ્રમાણે આ છે:—

‘વત્સૂત્રકંદકુદાલ’ નું જલશરણ કરવું. અમદાવાદના મેતા ગણાને પક્ષમાં લઈ તેની પ્રરૂપણા કરવી, તહેમને ગચ્છગહાર કરવા અને પાછા ગચ્છમાં લેવા, વિજયદાનસૂરિએ એક પટ્ટા બહાર પાડવો. ધર્મસાગરજીએ હવે પછી તેવી પ્રરૂપણા નહિં કરવાની કબૂલાત આપવી, સાતબોલ સંગંધી મિચ્છામિ-દુક્કડ દેવો અને સં. ૧૬૧૬ ના માગશર સુદિ ૧ ના દિવસે આજ્ઞાપત્ર બહાર પાડવું.

રાસદાર કવિએ ઉપર્યુક્ત ' હત્સૂત્રકંદકુદાલ ' ગ્રંથ કચ્છારે પાણીમાં બોળ્યો, તે ખતાવેલ નથી, પરન્તુ ઉપાધ્યાય ભાવવિજયજી પોતાના ઘડગિરા-
જ્ઞાપવિચાર માં જણાવે છે કે—તે ગ્રંથ વીસનગરમાં સં. ૧૬૧૯ માં બોળવામાં
આવ્યો હતો. કવિ કથે છે કે—આ ગ્રંથ ધર્મસાગરજીએ બનાવ્યો હતો, પરન્તુ
તે વાત ઠીક નથી.

'આત્માનંદ પ્રકાશ' ના ૧૫ મા પુસ્તકના ૩-૪ અંકમાં સાહિત્યપ્રેમી
જિનવિજયજીએ ધર્મસાગરજી સંબંધી એક લેખ પ્રકટ કરાવ્યો છે.
તેમાં તેમણે પોતાને મળેલાં પ્રાચીન પાનાં જેવીને તેવી ભાષામાં આપ્યાં છે.
તેમાં એક રથજે જણાવ્યું છે કે:—

“પછી ઉપાધ્યાય શ્રીધર્મસાગરગણિગ પાટણુ મધ્યે વડીપોસાલનો ભંડાર
“સર્વ જોયો, લહુડીપોસાલનો ભંડાર જોયો, તે બે ભંડાર મધ્યે વડીપોસાલનો
“કીધો ગ્રંથ 'હત્સૂત્રકંદકુદાલ' ગ્રંથ સડીક નીકળ્યો, તે મધ્યે પૂતમિયા,
“ખરતર, આંચલિયાં, સાઢપૂતમિયા, આગમિયા એ પાંચનો આમૂલ વૃત્તાત
“નીકળ્યો, એ પાંચનઈ જમાલિ સરિયાં નિહનવ કહાં જઈ, અનઈ તપાગચ્છન-
“ધંજ વિપધં ચારિત્ર જઈ ઇત્યાદિક લિખ્યું જઈ, તે ત્રિતિ પામ્યાં, તે ગ્રંથ
“શિખાવી કીધો.”

ઉપરના પુરાવાથી સ્પષ્ટ જોવાય છે કે— આ ગ્રંથ, ધર્મસાગરજીને
પાટણુમાં વડીપોસાલ અને લહુડીપોસાલના ભંડારો તપાસતાં વડીપોસાલના
ભંડારમાંથી પ્રાપ્ત થયો હતો. વળી આ ઉપરથી એ પણ જણાય છે કે—આ
ગ્રંથમાં પૂતમિયા, ખરતર, આંચલિયા, સાઢપૂતમિયા અને આગમિયા—એ
પાંચ ગચ્છોને નિહનવ ખતાવેલા હતા.

ઉપરના બે ભંડારો જોવાનું શું કારણ પડ્યું હતું? એ પણ ઉપરના
ફકરાની પહેલાં જણાવ્યું છે, તે ઉપરથી જણાય છે કે—ખરતરગચ્છીય
ઉપાધ્યાય ધનરાજની સાથે ઉપાધ્યાય ધર્મસાગરજીને 'અભયદેવસૂરિ
ખરતરગચ્છીય હતા કે નહિ?' તે સંબંધી વિવાદ થયો હતો. અને આ
વિવાદને મારેજ તેમણે ઉપર્યુક્ત બે ભંડારો જોયા હતા. પરિણામે ધર્મ-
સાગરજીએ ૨૧ ગ્રંથોની સાક્ષી 'અભયદેવસૂરિ ખરતરગચ્છીય નહોતા, એ
ખાખતમાં આપી હતી. અને વિજયદાનસૂરિની પણ ખાતરી કરી આપી હતી.
(વધુ મારે જૂઓ 'આત્માનંદ પ્રકાશ' નો તે અંક. પૃ. ૮૬ થી ૮૮)

આવીજ રીતે ઉપાધ્યાય ભાવવિનયજીએ પણ ‘ પદ્મિરાજહપવિષ્વાર ’
માં લખ્યું છે—

“ તેષાં [ધર્મસાગરોપાધ્યાયાનાં] ચૈકવા તાદૃશરાગદ્વેષો-
ચયતા દૃઢચ્છાલીયેન કેનચિત્કૃત ‘ ઉત્સૂત્રકંદકુદાલ ’ નામા
મંથો નયનવિષયીવભૂવ । ”

આ ઉપરથી પણ જોવાય છે કે— ઉત્સૂત્રકંદકુદાલ ગ્રંથ વડીપોશા-
લના બંડારમાં તહેમના જોવામાં આવ્યો હતો, કે જાહે ગ્રંથનો કર્તા કાઇ વડી-
પોશાલનો અનુયાયી હતો.

એટલે રાસકાર કવિ આ ગ્રંથના કર્તા તરીકે ધર્મસાગરજીને ખતાવે છે, તે
ઠીક નથી. ખેશક તેઓએ આ ગ્રંથમાં લખ્યા પ્રમાણે તપાગચ્છને છોડીને
ખાકીના પાંચગચ્છોને નિહાવ તરીકે ગણ્યા હશે અને તેથીજ તહેમને ગચ્છખહાર-
ની શિક્ષા ગચ્છનાયકે કરી હશે.

આ પ્રસંગે આપણે ધર્મસાગરજીની ઉદારચરિતતા, ગચ્છનાયક પ્રત્યેનું બહુ-
માન અને શાસન પ્રિયતા અવશ્ય જોઇ શકીએ છીએ. જો તહેમનામાં તે ગુણો
ન હત, તો તેઓ તે ગ્રંથને પાણીમાં ધોળવા દે પણ નહિં અને એવા સમર્થ
હોવા છતાં માફી કે મિચ્છામિદુક્કડ પણ દે નહિં. એ દેખીતું છે.

આ ઉત્સૂત્રકંદકુદાલ ગ્રંથની સં ૧૬૮૩ના વૈશાખ વદિ ૨ રવીવારે
લખેલી એક પ્રતિ ભાવનગરમાં મુનિરાજ શ્રી ભક્તિવિજયજીના બંડારમાં છે.
તેની પ્રશસ્તિ આ ગ્રંથને માટે એક ચોરજ પ્રકારનો પ્રકાશ પાડે છે. તહેની
અંતમાં જાહે કંઇ લખ્યું છે તે આ છે:—

“ અયમુત્સૂત્રકંદકુદાલાપરચાર્યો ગુરુતત્ત્વપ્રદીપનામાં
ગ્રંથઃ પતનનગરે પં૦ શ્રીવિમલસાગરગણિ પં. શ્રીજ્ઞાનવિમલગણિ-
વિનયસાગરગણિ—વિવેકવિમલગણિભિર્યથાદૃષ્ટો યથાવગતશ્ચ જીર્ણ-
તાહીયપુસ્તકાલ્પિકરણદ્વારાસ્વારિતમુદ્ધૃતસ્તાન્નિદાનં ચેદમ્:—
નારદપૂર્વ્યાં સર્વપંડિતશિરોમણીયમાનમહોપાધ્યાયશ્રીધર્મસાગરગણિ-
મિસ્ત્રચતુરંગિનીનાસ્મિન્ પ્રકરણે વિરચિતે સ્વરસરૈર્લયં નિઘવત્ત્વે

નાત્ર પ્રકરણે પ્રકીર્તિતા હાતે સ્વયમેવ પ્રલપદ્ધિઃ કલહાયિતમાકલવ્ય
મહોપાધ્યાયશ્રીધર્મસાગરગણિભિર્વ્યવિત્યયં વાગ્વિલાસો દિવ્યાનુ-
ભાવાદેવ પ્રાદુર્ભૂતસ્તતઃ ઠા. સદયવચ્છગૃહે વિનયસાગરગણયો
જીર્ણતાઢીયપુસ્તકમાંડાગારશુદ્ધયર્થં નિયોજિતાસ્તૈશ્ચ તત્ર ગત્વા
શ્રીમદ્દાવીરશાસનં જયત્વિતિ પ્રતિઘ્નાં કૃત્વા ચ શ્રીવિજયદાનસૂરીશ્વર-
શ્રીહીરવિજયસૂરીશ્વરનામ્ની સ્મરદ્ધિઃ સ્વહસ્તવિન્યાસે શાસનદેવ-
તાર્પિતમિવ પ્રથમત્ત્વમ્મેવ પુસ્તકમવાપ્તં, તત્ત્વત્ત્વપુસ્તકપ્રવર્તન-
ર્માત્યા સ્વરતરૈર્ધ્વહચ્છાલિકલિંગિકાઃ પ્રેરિતાઃ, તૈશ્ચાસ્માકીનં પુસ્તક-
મેતત્ત્વ ત્વરિતમર્પત્વન્યથા મહતી હાનિર્ભવિષ્યતીતિ કલહાયિતં ।
તતસ્તસ્ય પશ્ચાદર્પણાય ત્વરિતં સં. ૧૬૦૬ (૧૬૧૬) વર્ષે આ-
શ્વિનસિતવ્રયોદશ્યાં લિખિતં । પશ્ચાન્ તત્ત્વતરંગિણ્યામપ્યેતદ્ગ્રં-
થોક્તાનુસારેણ સમ્યાશંકાનિરાકરણવાદઃ પ્રકારાન્તરેણ વિરચિ-
તસ્તત્પ્રકરણકર્તૃભિરિતિ વિદ્વદ્વરૈરેતદ્ગ્રંથે વાચ્યમાને ચત્પુણ્યં
તદેતત્પ્રશસ્તિલિપિકર્મકર્તુઃ સકલવાચકશેષરમદ્દોપાધ્યાયશ્રીધર્મસા-
ગરગણિચરણામ્બોજચંચરીકાયમાણવિવેકવિમલસ્યાપ્યનુમોદનાદ્ભવ-
ત્વિતિ મદ્રમ્ ॥ સ્તંભતીર્થે સંવત્ ૧૬૦૩ વર્ષે વૈશાખ વાદિ ૨
રવૌ શ્રે૦ લાલજીલિખિતં ॥

આ પ્રશસ્તિ ઉપરથી બાણુવા જેવી આ હુકીકતો મળે છે:—

૧ વત્સૂત્રકંદકુદાલનું બીજું નામ ગુરુતત્ત્વપ્રદીપ હતું.

૨ વત્સૂત્રકંદકુદાલ ગ્રંથ ધર્મસાગરજનો બનાવેલો નહિ, પરંતુ
તે સદયવચ્છ નામના ગૃહસ્થના પ્રાચીન ભંડારમાંથી નિકળ્યો હતો.

૩ વિનયસાગરને તે ગ્રંથ પ્રાપ્ત થયો હતો અને તેની વિમલસાગર,
જ્ઞાનવિમલ, વિનયસાગર અને વિવેકવિમલે સં. ૧૬૧૬ ના આસો સુ. ૧૩ ના
દિવસે નકલ કરી લીધી હતી.

૪ આ અંથ પ્રાપ્ત થયા ખેલ્યાં ધર્મસાગરજીએ તત્ત્વતરંગિણી નામનો અંથ બનાવ્યો હતો.

૫ ઉત્સૂત્રકંદકુદાલ અંથમળ્યા પછી તહેને અનુસરીને તત્ત્વતરંગિણીમાં સહચારાં પ્રાનિરાકરણવાદ ' બનાવ્યો હતો.

૬ આ પ્રશસ્તિના લખનાર છે ધર્મસાગરજીના અનુયાયી વિવેકવિમલ. આ વિવેકવિમલ, તે ઉત્સૂત્રકંદકુદાલ અંથની નકલ કરી લેનારા ચાર પૈકીના એક છે.

પ્રશસ્તિમાંથી નિકળતી ઉપરની આબતો, ઉત્સૂત્રકંદકુદાલ અંથને માટે અસાધારણ અજવાળુ પાડે છે. ખરી રીતે તપાગચ્છ સિવાય અન્ય ગચ્છોની વિરૂદ્ધમાં જહે અંથ બનાવ્યો હતો તે તત્ત્વતરંગિણી છે, એ ઉપરની પ્રશસ્તિથી સ્પષ્ટ જણાય છે. આજ વાતની પુષ્ટિ, હીરવિજયસૂરિના શિષ્ય ઉપાધ્યાય મુમતિ-વિજયના શિષ્ય કવિ સિંહવિજયજીએ સં. ૧૬૭૪માં દીવાલીના દિવસે બનાવેલી સાગરવાવની પણુ આપે છે. કવિ તેમાં કહે છે:—

“ પહિલું ધરમ રચિઉ ધર્મસાગર અંથ કરિઉ એક મોટો,
ચુરાસી ગછ તેહમાં નંધા તત્ત્વતરંગિણી ષોટો. ” ૨૨

આ કવિ આગળ વધીને એમ પણ જણાવે છે કે:—

“ ગણા વણાયગ આદિ શ્રાવક સખલ સખાયત કીધા;
શ્રીવિજયદાનસૂરિ સંઘાતિં ફિરી ફિરી ઝઘડા કીધા. ૨૩
સુણુયો શરદ ન પોતઠ સાગર રાંક તણી પરિ રોલ્યા;
કુમતિકુદાલ ન તત્ત્વતરંગિણી સંધિ પાણી માંહિં બોલ્યા.” ૨૪

આમાં ગણા શ્રાવકનું જહે નામ આવ્યું છે, તે અમદાવાદનો રહીશ હતો, અને જહેને પક્ષમાં કરીને ધર્મસાગરજીએ કરેલી પ્રરૂપણાની હકીકત પ્રસ્તુત રાસમાં દર્શનવિજયજીએ જણાવી છે. કવિના ઉપર્યુક્ત કથનથી એ પણ જણાય છે કે ઉત્સૂત્રકંદકુદાલ અને તત્ત્વતરંગિણી બન્ને અંથો પાણીમાં બોળવામાં આવ્યા હતા, પરંતુ તે સંબંધી બીજું કંઈ પ્રમાણ મળતું નથી.

વિજયદાનસૂરિના સમયમાં બનેલાં બનાવોમાં કવિ ધર્મસાગરજીએ સાત બોલ સંબંધી દીધેલા મિચ્છામિદુક્કડનું પણ કહે છે, પરંતુ આ સાત બોલનો

પોરે વિજયદાનસુરિએ કુહારે લખ્યો, તે જણાવ્યું નથી; પરંતુ આવક કેવિ
 ઋષભદાસ, પોતે બનાવેલ ' હીરવિજયસૂરિવાલરાસ ' માં તે સાત
 બોલનાં નામો આપવા સાથે તે પોરે વીસનગરમાં સં. ૧૬૧૯ ના માગશર સુદિ
 ૧૪ ની મિતિએ લખ્યાનું જણાવે છે.

“સંવત સાલ ઉગણીસો જામ, માગશર શુદિ ચઝિદશ કહી તામ.” ૩૯

૧૬૨૨ થી ૫૨

આ સમય એ હીરવિજયસૂરિના ગચ્છાધિપત્યનો સમય છે. ગચ્છનાયક
 વિજયદાનસૂરિના સમયમાં ધર્મસાગરજીની પ્રરૂપણા નિમિત્તે જાહે કલેશનું બી
 વવાયું હતું, તહેનો અંકુરો આ સમયમાં ફૂલ્યો હોય તેવું રાસ ઉપરથી જાણાય
 છે. જોકે વિજયદાનસૂરિએ તે કલેશના બીજને દબા કરવા માટે યથાસાધ્ય પ્રય-
 ત્નો કર્યા હતા, અને તહેમાં તહેમણે પોતાના સમયમાં તો કેટલેક અંશે સફળતા
 પણ મેળવી હતી, પરંતુ પાછો તે અંકુરો બહાર દેખાવા લાગ્યો હતો. પ્રસ્તુત
 સમયમાં જાહે બનાવો બન્યા, તહેમાં ખાસ ધ્યાન ખેંચનારા આ છે:—

૧ પ્રવચનપરીક્ષા ગ્રંથની ઉત્પત્તિ, ૨ હીરવિજયસૂરિએ કાઢેલા બાર
 બોલ, ૩ ભદ્રા આવક વિગેરે પર જણાવેલ સંઘ બહાર મૂકવા, ૪ ધર્મસાગર-
 જીએ માગેલો મિચ્છાદુક્ક અને ૬ ‘ સર્વજ્ઞશતક ’ ની ઉત્પત્તિ.

ઉપર્યુક્ત બનાવોમાં સૌથી પહેલા બનાવ ધર્મસાગરજીએ પ્રવચન-
 પરીક્ષા (સટીક) ગ્રંથ બનાવ્યો તે છે. આ ગ્રંથને શાસ્ત્રથી વિરુદ્ધ બતાવવા
 માં આવે છે; પરંતુ સાથે સાથે એમ પણ રાસકાર કહે છે કે—“ ધર્મસાગ-
 રજીએ તે ગ્રંથ બનાવી હીરવિજયસૂરિને શોધવા આપ્યો, સૂરિજીએ ચાર ગીતા-
 થોને તપાસવા આપ્યો, અને તે ગ્રંથનો પ્રચાર કરવાનો આદેશ પણ સૂરિજી-
 એજ આપ્યો. ” પરંતુ રાસકાર એટલો બચાવ અવશ્ય કરે છે કે “ જે ગી-
 તાથોને આ ગ્રંથ શોધવા આપ્યો હતો, તેઓ ધર્મસાગરજીના મળતીયા
 હતા. તહેમણે વગર શોધેજ ‘ શોધી લીધો ’ એમ કહીને સૂરિજીને તે ગ્રંથ
 આપ્યો હતો. ”

આ પ્રસંગે સામાન્યતઃ એવી રાંઠા ઉપસ્થિત થઈ શકે કે—જાહેઓને ગ્રંથ
 શોધવા માટે આપવામાં આપ્યો હતો, તેઓ ધર્મસાગરજીના મળતીયા હતા તો
 પત્રી સૂરિજી તેઓને શોધવા આપતેજ કેમ ? પરંતુ એવું ઘણી વખત બને છે કે—
 ગદાતમા પુરોનાનાં દુદ્યો એટલાં બધાં નિષ્કપટ અને સહૃદય હોય છે કે—તેઓ

પોતાની સન્ન્યાસ-સરળતા જગતમાં પણ જૂએ છે અને તેથી ગમે તહેવા કટો-કટીના સમયમાં પણ વધારે ખર્ચામાં નહિ ઉતરતાં પોતાની ઉદારવૃત્તિના લાભ ગમે તહેવાને પણ આપેજ છે. આવુંજ આ પ્રસંગે પણ અન્ય હોય, તો તહેમાં નવાઈ પામવા જેવું કે શંકા કરવા જેવું નથી. આ પ્રસંગે એક બીજી કલ્પના પણ ઉપરિચિત થાય છે. અને તે એકે-જે ધર્મસાગરના મનમાં તે અંથના સંબંધમાં કંઈ પણ શંકા જેવું હત, તો તેઓ ગચ્છનાયકને તે અંથ સોંપવાની હિંમતજ કેમ કરતે ?

આ અંથની એક પ્રતિ રુક્મકોલેજ-પૂતાની સાયબેરીમાં છે, તેની અંતની પંક્તિઓ ઉપરથી એમ પણ જણાય છે કે-આ અંથનું નામ ધર્મ-સાગરજીએ તો ‘કુપક્તકૌશિકસહસ્રકિરણ’ રાખ્યું હતું, પરન્તુ ‘પ્રવચનપરીક્ષા’ એ નામ ખાસ હીરવિજયસૂરિએજ આપ્યું હતું. તે પંક્તિઓ આ છે:—

“હિત શ્રીમત્તપાગણનમોતમોમાણિશ્રીહીરવિજયસૂરીશ્વરશિષ્યો-
પાધ્યાયશ્રીધર્મસાગરગણિવિરચિતે કુપક્તકૌશિકસહસ્રકિરણે શ્રીહીર-
વિજયસૂરિદત્તપ્રવચનપરીક્ષાપરનામ્નિ પ્રકરણે પાશ્ચંદ્રમતનિરાકરણ-
નામૈકાદશો વિશ્રામઃ ।”

કેવા સંલેખોમાં કેવી સ્થિતિમાં આ અંથ માટેની ઉપરની હકીકત બની હશે, તે સંબંધી આ લેખક કંઈપણ કહેવાને અસમર્થ છે.

બીજો બતાવ હીરવિજયસૂરિએ કાઢેલા આરખોલ સંબંધી છે. હીરવિ-
જયસૂરિ અકબરની પાસે ગયા, તે પછી ગુજરાતમાં પાછી ધાંધલ મચી હતી.
અને તે સમાચાર સૂરિજીના જાણવામાં આવતાં ગુજરાતમાં આવીને તે ધાંધલ
શાન્ત કરવાને માટે આ આરખોલનો પટેલ સૂરિજીએ કાઢ્યો હતો, એમ રાસકા-
રનું કથન છે. આ ‘આરખોલ’ સૂરિજીએ પાટણમાં સં. ૧૬૪૬માં બહાર પાડ્યા
હતા. આ આરખોલ વાંચવાથી સ્પષ્ટ જણાય છે કે-તહેમાંના ઘણા ખરા બોલો
બહુકે લગભગ બધાએ બોલો ધર્મસાગરજીની પ્રજ્વળાને અટકાવવા માટે જ
હતા. ઋષભદાસ કવિ આ આરખોલ ગહાર પાડવાનું કારણ બતાવતાં પોતે
સં. ૧૬૮૪ ના શ્રાવણ વદિ ૨ ને ગુરવારે બતાવેલા ‘આરખોલરાસ’ માં
કહે છે:—

“ આબ્યો સોર શુર હીરકંઈ હીરિં કર્યો વિચાર;
કુમત રૂપ સાચર વલી પાગ્યો બહુ વિસ્તાર. ૩૧
તણું છતર તારા વલી કાઢઈ મોટા ચંદ;
રવિ આથમતઈ બાપડા માંડઈ મોટો કંદ. ૩૨
વધરી વિધન વિષ વેલડી કલેશ રોગ વસદેવ;
વ્યરૂઠ કોથ સમાવીઈ બિપજતો તતખેવ. ૩૩
તેણુઈ કારણિ શુર હીરજી કીધો ગહન વિચાર;
કુમત કંઠાઅહ ટાલવા ભાખઈ બોલજ ખાર. ” ૩૪

આ ઉપરથી સ્પષ્ટ જણાય છે કે તે વખતે આલી રહેલી ધમાધમ-ધાંધલ શમાવી દેવાને માટેજ આ બારબોલનો પટો બહાર પાડ્યો હતો. આ બાર-બોલ સં. ૧૬૪૬ ના પૌષ વદિ ૧૩ ના દિવસે પાટણમાં ગહાર પાડ્યા હતા, એમ અકુપભદ્રાસ કવિ કહે છે. આ બારબોલ ઉપર જહોમ ખીજ ગીતાર્થેએ મતાં કર્યાં હતાં, તેમ ધર્મસાગરજીએ પણ કર્યું હતું.

ત્રીજે બનાવ ભદુઆ આદિ આવન આવકોને સંધ બહાર કર્યા સંબંધી છે. આ સંધ બહાર કર્યાની ક્રિયા અમદાવાદમાં શાન્તિચંદ્રજીએ કરી હતી. એમ રાસકાર જણાવે છે. ભદુઆની સાથે ખીજ કોને કોને સંધ બહાર કર્યા હતા, તે જણાવવામાં આવ્યું નથી. એ વાત તો ખરીજ કે ભદુઆ આવક એ ધર્મસાગરજીનો અનુયાયી હતો. કવિ સિંહવિજયજીએ સાગરવાવની માં આ ભદુઆ આવકનો પ્રસંગ આમ ઉલ્લેખ્યો છે:—

“ એ ઝોગણીસઈ પ્રથમ પ્રવાડો પગે લાગીનઈ પછંઠા;
ભદુઆ મતમાંડિઉ છછતાલઈ આપ રૂપિં થઈ બછંઠા. ૨૫

* * * *

ખીજ વાર વલી કો બોલ્યો ભદુઆનો મત લાગો;
મિચ્છાદુકકંઈ વમી વમાવી ચરણ હીરનઈ લાગો. ” ૨૭

જહો વખતે શાન્તિચંદ્રજીએ આ ભદુઆ આદિ આવકોને સંધ બહાર કર્યા, તેજ વખતે ધર્મસાગરજીએ સલા સમક્ષ પાંચ આખતોનો મિચ્છામિદુકક દીધો એમ કવિ કહે છે. આ બનાવ સં. ૧૬૪૮ માં બન્યાનું કવિ જણાવે છે;

પરંતુ ઘડ્ઝિંશજ્ઞત્વવિચાર માં આ મિચ્છામિદુક્કઽ સં. ૧૬૪૯ ના પોપ સુદિ ૧૫ ના દિવસે દીધાનું જણાવ્યું છે. જહે પાંચ બોલો સંબંધી ધર્મસાગર-
 ૐએ આ વખતે મિચ્છામિદુક્કઽ દીધો, ત્હેમાં પાંચમો બોલ 'બારબોલથી વિરૂદ્ધ
 પ્રરૂપણા' કયાં સંબંધી છે. આ ઉપરથી જણાય છે કે-હીરવિજયસૂરિએ બાર-
 બોલ કાઢ્યા પછી પણ ધર્મસાગરૐએ તે બોલો વિરૂદ્ધ-ખેતાની માન્યતા
 પ્રમાણે-પ્રરૂપણા કરેલી હોવી નેહએ.

આ પછી ધર્મસાગરૐએ સર્વજ્ઞશત્ક નામનો ગ્રંથ બતાવ્યો હતો.
 આ ગ્રંથ હીરવિજયસૂરિના હાથમાં આપ્યો ન હોય, અથવા તે ગમે તે કારણ
 હો, પરંતુ સૂરિજીના સ્વર્ગવાસે સુધી આ ગ્રંથ માટે કંઈપણ ચર્ચા થવા પામી
 નહોતી, એ વાત સ્પષ્ટ છે. કમલાએ થોડા થોડા સમયના આંતરેજ હીરવિજય-
 સૂરિ અને ધર્મસાગરૐનો સ્વર્ગવાસ થયો હતો. એટલુંજ નહિ પરંતુ ધર્મ-
 સાગરૐના એક શિષ્ય લખ્ખિસાગરૐનો પણ સ્વર્ગવાસ થયો હતો.

અહિં સુધીના વૃત્તાન્ત ઉપરથી આપણે નેહ રાષ્ટ્રીએ છીએ કે-ગચ્છ-
 નાયક વિજયદાનસૂરિ અને ગચ્છનાયક હીરવિજયસૂરિ, એ બન્નેએ એવી યુક્તિથી
 કામ લીધું જણાય છે કે-જેથી વિજય-સાગરનો વિખવાદ વધુ વધવા
 પામ્યો નહોતો. ધર્મસાગરૐએ પણ ગચ્છનાયકે જ્ઞહારે જ્ઞહારે જહેમ
 જહેમ કહ્યું ત્હારે ત્હારે તેમ તેમ લખી આપ્યું, અને મિચ્છા-
 મિદુક્કઽ પણ દીધા. એજ બતાવી આપે છે કે-તેઓની ઇચ્છા પણ કલેશને
 વધારવાની તો નહિંજ હતી. બેશક, એટલું તો ખરૂંજ છે કે-ત્હેમને ચોક્કસ
 બાબતોમાં જહે શ્રદ્ધા દઢ થઈ હતી, તે શ્રદ્ધામાં ફેર પડ્યો હોય, એવું જણાતું
 નથી. વળી ત્હેમની શાસ્ત્રીય વિષયમાં ગમે ત્હેવી શ્રદ્ધા હોવા છતાં ત્હેમણે
 ગચ્છનાયકો પ્રત્યેનો ભક્તિભાવ કે અહુમાનમાં કિંચિત્ માત્ર પણ ઘટાડો
 કર્યો હોય, એવું જણાતું નથી. હીરવિજયસૂરિ અને ધર્મસાગરૐનો સંબંધ
 તો કંઈ ઓરજ પ્રકારનો હતો. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો હીરવિજયસૂરિ
 અને ધર્મસાગરૐ તો ન્હાની હિમરથીજ સહયોગી હતા. દક્ષિણમાં આવેલા
 દેવગિરિમાં ન્યાયશાસ્ત્રનો અભ્યાસ કરવા માટે હીરવિજયસૂરિ (તે વખતના
 હીરહર્ષ), ધર્મસાગરૐ અને રાજવિમલજી-એ ત્રણ સાથેજ ગયા હતા, અને
 સાથેજ જણીને ગુરૂ પાસે આવ્યા હતા. વિજયદાનસૂરિની ઇચ્છા જ્ઞહારે કાઢતે
 પણ આચાર્ય પદની આપવાની થઈ, ત્હારે હીરહર્ષ (હીરવિજયસૂરિ) ને
 આચાર્યપદ આપવાનો પ્રસ્તાવ પણ ધર્મસાગરૐએજ મૂક્યો હતો અને
 ત્રણાઓની-ઇચ્છા-અરૂંકે ખુદ વિજયદાનસૂરિની પણ ઇચ્છા-બીજાને આચાર્ય

પદવી આપવાની હોવા છતાં અન્તતોગત્વા ધર્મસાગરછનોજ પ્રસ્તાવ પાસ થયો હતો. (જૂઓ—આત્માનંદપ્રકાશ, પુ. ૧૫, અંક ૩-૪, પેજ ૮૧-૮૨) હીરવિજયસૂરિ આ વાતને સૂઝ્યા નહિં હતા; છતાં પણ એક ગચ્છનાયક તરીકે ત્હેમનું જે કર્તાવ્ય હતું, તે ત્હેમણે બચ્ચનચુંગ હતું. બોછ તરફથી હીરવિજયસૂરિ ધર્મસાગરછમાં રહેલી અદ્વિતીય શક્તિ અને ત્હેમની વિદ્વતાથી પણ અજાણ્યા નહોતા. ધર્મસાગરછની બુદ્ધિ, તાર્કિક શક્તિ અને પરમાત્માના શાસન પ્રત્યેની અપ્રતીમ શ્રામણીનાં અનંક દૃષ્ટાંતો આત્માનંદપ્રકાશનાં ઉપયુક્ત અંકમાં પ્રકટ થયેલ પ્રાચીન પાનાઓ ઉપરથી મળી આવે છે, તે દૃષ્ટાંતો અહિં ઉતારી આ નિરીક્ષણનું ક્ષેત્ર વધારવા ઇચ્છતો નથી. આ ઉપરાન્ત તેઓ કેવા ભારી વિદ્વાન અને લેખક પણ હતા, એ ત્હેમના બનાવેલા

ઔપ્દિકમતોત્સૂત્રદીપિકા (સં. ૧૬૧૭), વ્યાખ્યાનવિ-
ધિશતક, સર્વજ્ઞશતક, પ્રવચનપરીક્ષા-સટીક, કલ્પકિરણાવલી
(સં. ૧૬૨૮), તપાગચ્છરટ્ટાવલી, જંબૂદ્વીપપ્રજ્ઞપિટીકા (સં.
૧૬૩૯), પોઢશશ્લોકૈશ્વરિ (ગુરુતત્ત્વમદીપિકા), મહા-
વીરવિજ્ઞાપિદ્વાત્રિશિકા, ઔપ્દિકમતોત્સૂત્રોદ્ઘાટનકુલ્લક, પર્યુપણા-
શતક-વૃત્તિસહિત, ઇગિયાવહી પટ્ટત્રિશિકા-ટંકાસહિત વિગેરે અથો
જોવાથી સ્પષ્ટ જણાયે આવે છે કે—ધર્મસાગરછની વિદ્વતા અને ત્હેમની
યોગ્યતાના પરિચય માટે શ્રુતસાગરના શિષ્ય શાન્તિસાગરે સં. ૧૭૦૭ માં
' કલ્પકોમુદી ' ની પાટણમાં ત્રણેલી પ્રથસ્તિનો નિમ્નલિખિત
શ્લોકજી પુરતો છે:—

તદ્વાજ્યે મહનાયશાસ્ત્રઘટનાપ્રૌઢાભિયોગાસ્તથા—

ડતુચ્છોત્સૂત્રમહાવિદારણહલપ્રચ્યાઃ સુસંયોગિનઃ ।

દુર્દાંતપ્રતિવાદિવાદમનસ્યેયઃપ્રતિજ્ઞામૃતઃ

શ્રીમદ્વાચકધર્મસાગરગુરુતંસા અમૂવન્ શુભાઃ ॥ ૮ ॥

ધર્મસાગરછની કૃતિયો અને ત્હેમનાં કાર્યોનું નિરીક્ષણ કરતાં
એમ સ્વીકારવુંજ જોઈએ કે—કવિએ આ શ્લોકમાં ધર્મસાગરછની કરેલી
સ્તુતિમાં સમારે અત્યુક્તિ જેવું નથી. કહેવાની કંઈજ આવશ્યકતા નથી કે તે

સમયમાં ધર્મસાગરજી એક હતા; કે જહેઓ પૂર જોસમાં ચાલતા ખૂરતર-ગચ્છ અને કટ્ટકમત વિગેરે મતોની સહામે થઇ તહેમને પરાસ્ત કરવામાં સૌથી આગેવાની ભર્યો ભાગ લીધો હતો. હીરવિજયસૂરિ તહેમની આ અતુલિત શક્તિને સંપૂર્ણ રીતે જાણતા હતા, અને તેઓ એમ પણ સમજતા હતા કે-આવી મહાન્ શક્તિશાલી વ્યક્તિથી ગચ્છની શોભાજ છે. અને એવા સંપૂર્ણ વિચારપૂર્વકજ ગંભીર હૃદયથી સૂરિજીએ પોતાની વિઘ્નમાનતા દરમીયાન શાન્તિપૂર્વક કામ ચલાવ્યું હતું.

હવે આપણે હીરવિજયસૂરિના પછીનો સમય તપાસીએ અને તે સમયમાં બનેલા રાસકારે વર્ણવેલા બનાવોનું નિરીક્ષણ કરીએ.

૧૬૫૨ થી ૭૨

રાસકારના જણાવ્યા પ્રમાણે આ સમયમાં ધમાધમ વધારે થઇ હોય, તેમ જણાય છે. ધર્મસાગરજી, કે જેઓ ખાસ એક પક્ષના નાયકજ હતા, બહુકે તહેમની શ્રદ્ધાના લીધેજ તપાગચ્છમાં મતભેદ પડ્યો હતો, તહેમના સ્વર્ગવાસ પછી તે કલેશનો પ્રભુ અંતજ આવવો જોઇતો હતો; પરંતુ બન્યું તેથી ઉલટુંજ. જહે કલેશ ચોક્કસ મર્યાદામાં હતો, એટલી મતભિન્નતા-વિરૂદ્ધતા હોવા છતાં ન્હાના મ્હોટાની મર્યાદાઓ જળવાતી હતી, તહેમાં મ્હોટ ભાગે પરિવર્તન થઇ ગયું. કલેશની મર્યાદા આગળ વધી અને ન્હાના મ્હોટાની મર્યાદાઓનો પણ ભંગ થવા લાગ્યો. આ સમયમાં જહે કંઇ કલેશકર બનાવો બન્યાનું રાસકાર જણાવે છે, તહેમાંના ખાસ બનાવો સૂરતમાંજ બન્યા હતા. સૂરતના કેટલાક કલેશપ્રિય શ્રાવકો એક બીજના પક્ષમાં પડી ગયા અને પોતાનાથી વિરૂદ્ધ પક્ષના સાધુઓને, મર્યાદાનું ઉલ્લંઘન કરી અપમાન કરવા લાગ્યા હતા. રાસકારે સૂરતમાં ઉઠેલી 'ખટપટનું' જે વર્ણન કર્યું છે, એ ઉપરથી એટલું તો જોવાય છે કે-તે વખતે સૂરતમાં શ્રાવકોનો મ્હોટો ભાગ ખાસ કરીને આગેવાન શ્રાવકો સાગરોના અનુયાયી થઇ ગયા હતા અને તેઓ સામાપક્ષના સાધુઓનું અપમાન કરતા હતા. જે કે-આથી કવિએ સાગરપક્ષના શ્રાવકોને 'ખટુબોલકા' નું વિશેષણ આપ્યું છે, પરંતુ એ વિશેષણ બન્ને પક્ષના શ્રાવકોને લાગુ પડતું હોવું જોઇએ. સૂરતના સંઘની એવી સ્થિતિના લીધેજ તે વખતે ગચ્છનાયકને સૂરતના સંઘ ઉપર પાંચ બોલતો પટો અને એક વખત સખ્ત પત્ર લખવો પડેલો જણાય છે.

ધર્મસાગરજીના સ્વર્ગવાસ પછી તહેમની શ્રદ્ધા-તહેમની માન્યતા-નું સમર્થન કરવાનું કામ ઉપાધ્યાય નેમિસાગરજી અને ભક્તિસાગરજી વિગેરેએ ઉપાશુ હવું. બન્ને પક્ષકારોમાં હવે એ ધૂન લાગી હતી કે એક બીજાના રાગી શ્રાવકોને પોતાના પક્ષમાં ખેંચી લેવાનો પ્રયત્ન કરવો અને તહેના લીધે બહે બહે ગામોમાં બન્ને પક્ષના સાધુઓ જતા, તે તે ગામોમાં શ્રાવકોને પોતાના પક્ષમાં ખેંચવાનો પ્રયત્ન કરતા; પરિણામે શ્રાવકોમાં પણ બે કે તેથી પણ વધારે પક્ષો પડી જતા.

આચાર્ય વિજયદેવસૂરિજી, ગચ્છનાયક વિજયસેનસૂરિના પટાધર હતા. તેઓ સાગરોના પક્ષમાં આજ સમયમાં થયા હતા. રાસકાર કવિ, વિજયદેવ-સૂરિ સાગરોના પક્ષમાં શી રીતે થયા, તેનું કારણ બતાવતાં કહે છે:—

“ તેણુ ધિ તિહાં પોતાનઈ રાજિ આચારજિ વસિ કરવા ઠાજિ, ૪૩૩
આરાધધ ચિંતામણિ મંત્ર હોમ ધૂપ કીધા બહુ તંત્ર;
તેણુ ધિ આચારજિનું થયું બહુમાન તો તે મંડળ અધિકાં તાન.” ૪૩૪

કવિનું આ કથન ક્યાં સુધી પ્રમાણિક હશે, તે કંઈ કહી શકાય નહિં. સોહમકુલરત્નપટ્ટાવલી ના કર્તાનું કથન છે કે—“ ધર્મસાગરજી અને વિજયદેવસૂરિ એ બે ગૃહસ્થાવસ્થામાં મામા ભાણેજ થતા હતા, એટલે કે— ધર્મસાગરજી મામા થતા હતા અને વિજયદેવસૂરિ ભાણેજ. અને તેથીજ વિજયદેવસૂરિએ તહેમનો પક્ષ લીધો હતો. ” આ વાતને પુષ્ટ કરનાર એક પણ પ્રમાણ મળતે મળ્યું નથી, કદાચ મામા-ભાણેજ થતા હોય, પરંતુ તેજ કારણથી પક્ષ કયો, એમાં શું પ્રમાણ છે ? વળી પટ્ટાવલીકાર તો કહે છે કે “ ધર્મસાગરજીને ત્હારે વિજયસેનસૂરિએ ત્રણ પેઢી સુધી ગચ્છ બહાર મૂક્યા, ત્હારે તહેમણે વિજયદેવસૂરિને તે બધી હકીકત જણાવી, તહેનો વિજયદેવસૂરિએ જવાબ આપ્યો કે—‘ મુર નિર્વાણુ બાદ તહેમને ગચ્છમાં લઇશું, તહેમે કોઈ પણ જાતની ચિંતા કરશો નહિં. ’

આ હકીકત પ્રસ્તુત રાસથી બહુ દૂર ગય છે. વિજયસેનસૂરિએ ધર્મસાગરજીને ગચ્છ બહાર મૂક્યાજ નથી. ગચ્છ બહાર મૂક્યા હતા વિજયદાનસૂરિએ અને લીધા હતા પણ વિજયદાનસૂરિએ. ધર્મસાગરજી તો હીરવિજયસૂરિના નિર્વાણુ સમયની લગભગમાંજ સ્વર્ગવાસી થયા હતા. હા, વિજયદેવસૂરિએ ઉપર પ્રમાણેની હિમ્મત આપ્યાની હકીકત પ્રસ્તુત રાસમાં પણ કવિ આપે છે. પણ તે, નેમિસાગર સંબંધી છે. ત્રાન એમ બની હતી કે—એક વખત

ધર્મસાગરજીનો કોઇ ગ્રંથ પાણીમાં ઝોળવા માટે વિજયસેનસૂરિએ નેમિસાગરજીની સમ્મતિ માગી, ત્યારે તેઓ વ્યાઘ્રતટ્ટી ન્યાય પ્રમાણે ગૂંચવાડમાં પડી વિજયદેવસૂરિની પાસે ગયા અને જ્યારે તહેમણે તહેમની સલાહ માગી, ત્યારે તહેમણે એ કહ્યું કે—

“ તમારે લગારે ચિંતા ન કરવી, હું તમારા પક્ષમાં થઇ જઇશ. ગુરૂને (ગચ્છનાયકને-વિજયસેનસૂરિને) ધડપણુ આપ્યું છે, બહુ તો તેઓ એક બે વર્ષ જીવશે. પછીથી ત્હમારી પ્રજપણુને આપણે ફેલાવીશું.” (જૂઓ-સાસનાર પૃ.૩૮)

આ પ્રમાણેના પણ શબ્દો તહેમણે કહ્યા હશે કે કેમ ? તે એક વિચારણીય વાત છે. બેશક, એમાં તો બે મત છેજ નહિ, કે-ગમે તે કારણે પણ વિજયદેવસૂરિ સાગરોના પક્ષમાં થઇ ગયા હતા, અને આગળ જતાં તો લગલગ તે પક્ષતું નાયકપણુંજ તહેમણે લીધું હતું, એમ કહીએ તોપણ કંઇ અત્યુક્તિ નથી.

પ્રસ્તુત સમયમાં વિજયદેવસૂરિ સાગરોના પક્ષમાં ભળ્યાનો બનાવ જોઇ નોંધવા લાયક છે, તેમ વિજયસેનસૂરિએ સં. ૧૬૭૧ ના વૈશાખ સુદ ૩ ના દિવસે અમદાવાદમાં ‘સાગરોના તમામ ગ્રંથો અપ્રમાણ’ સંબંધી જાહેર પત્રો લખ્યો, તે પણ ધ્યાન ખેંચનારજ છે. કવિએ આપેલા વૃત્તાન્ત ઉપરથી સ્પષ્ટ જોવાય છે કે-તે વખતના આગેવાન સાગરો-નેમિસાગર વિગેરેને લાગવગવાળા માણસો અને સંઘોદ્વારા ઘણું ઘણું સમજાવવા છતાં તહેમણે તે પક્ષમાં સહીઓ નજ કરી. અને એ રીતે તપાગચ્છમાં ભાગલા પડવાની શરૂઆત પહેલ વહેલાં થઇ. જો કે-હીરવિજયસૂરિના સમય સુધી પટાઓ અને આજ્ઞાપત્રો અનેક વખત લખાયાં, પરંતુ તેમાં સાગરો પણ સહીઓ કરતા હતા, પરંતુ ગચ્છનાયકે લખેલા પટામાં સહીઓ નહિં કરવાની સાગરોએ શરૂઆત અહિંથી કરી. આજ વર્ણન ષડ્ઞિશાસ્ત્રલ્પવિચાર માં પણ આપવામાં આવ્યું છે. તે ઉપરથી તો એમ પણ જણાય છે કે નેમિસાગર અને ભક્તિસાગરે આ પટામાં સહીઓ નહોતી કરી, એટલુંજ નહિં, પરંતુ તહેમણે જવાબ આપ્યો હતો કે—“ આ પટો અમને સંમત છેજ નહિં. અમે તે ગ્રંથ પ્રમાણભૂત કરી આપવાને તૈયાર છીએ. તમે અપ્રમાણ શા આધારે કહો છો ? ” પરંતુ પરિણામમાં તો નેમિસાગર અને ભક્તિસાગરને તેજ વર્ષમાં (સં. ૧૬૭૧ માં) ગચ્છ બહાર કર્યા હતા.

રાસ ઉપરથી જણાય છે કે આ પ્રમાણે સાગરોએ પટામાં સહી નહિં કરવાથી અને વિજયદેવસૂરિએ પણ સહી કરવા અગાઉ કેટલીક રકઝક કરવાથી વિજયસેનસૂરિની ઇચ્છા બીજા આચાર્ય સ્થાપવાની થઇ હતી, પરંતુ, કવિના કથન પ્રમાણે એટલી ઉતાવળ નહિં કરવાની સલાહ મોક્ષવિજયજી ઉપાધ્યાયે આપી હતી. અને ગચ્છનાયક પોતાના હાથે બીજા આચાર્ય સ્થાપે, તે અગાઉ તો ત્હેમનો-આ વિજયસેનસૂરિનો ખંભાતની પાસેના અકબરપુરમાં સ્વર્ગવાસ થયો હતો.

ગચ્છનાયકના સ્વર્ગવાસનો પ્રસંગ જે અધિકારમાં કવિએ આલેખ્યો છે, તે ખાસ યોગ્યતાનો છે. વિજયસેનસૂરિ ખંભાત આવતાં મોજિત્રે આવ્યા, ત્યાંસુધી ત્હેમની તબીયતમાં કંઈ પણ વિકૃતિ થઇ નહોતી. અહિંથી ઘણા સાધુઓને ખંભાત મોકલી દીધા. (સાથે કેટલા સાધુ હતા, તે કંઈ જણાવ્યું નથી. પણ ધીરકમલનું નામ જરૂર આપ્યું છે) કવિ કહે છે કે—

“ આહાર કરતાં જેહવું કેવલી જાણુ તેહ રે;
પાસઈ ધીરકમલ હતા સાગરવાસિત તેહરે.” ૬૬૫

અહિંથી આહાર ક્યાં પછી ત્હેમણે વિહાર કર્યો, ત્યાંથી નારગામના બગીચામાં આવી આંગાના વૃક્ષ નીચે પાણી વાપરવાને બેઠા. ત્યાં ત્હેમને ઉત્તરી થઇ; અને પ્રકૃતિ બગડી. કવિ, ઉપરના કથનમાં ધીરકમલ પ્રત્યે જે શંકા લઇ જાય છે, તે ઉઘાડી પડે છે. પરંતુ આ શંકામાં ક્યાં સુધી સત્ય સમાવેલું છે, તે કહી શકાય નહિં. ધીરકમલ પોતાના વિરોધી પડના હતા, તો પછી તેઓને ગચ્છનાયક સાથેજ કેમ રાખતે? જેમ બીજા સાધુઓને આગળ મોકલી દીધા હતા, તેમ શું તેઓને નહિં મોકલતે? અથવા નહિં મોકલ્યા, તો તેનું શું કારણ હતું? વળી અહિં ગચ્છનાયકની સાથે ધીરકમલ એકલાજ નહિં હતા, ૫૦ કીર્તિવિજયજી પણ હતા. એમ કવિ આગળ જતાં કબૂલ કરે છે. અરતુ, આ વિષયમાં વધુ ઉતરવાની જરૂર નથી. ગચ્છનાયકની આ બગડેલી પ્રકૃતિ નજર સુધરી અને ત્યાંથી જોણીમાં ઉપાડી ખંભાતની પાસેના અકબરપુરમાં આવતાંની સાથેજ ત્હેમનો સ્વર્ગવાસ થયો. સં. ૧૬૭૨ ના જ્યેષ્ઠ વદિ ૧૧. કવિ કહે છે કે અંત સમયમાં પણ ગચ્છનાયકે પોતાની બીજા આચાર્ય સ્થાપવાની ઇચ્છા વ્યક્ત કરી હતી, અને જલદી બીજા આચાર્ય સ્થાપવાની ભલામણ કરી હતી.

આ સમયમાં બનેલા બનાવો વધારે ધ્યાન ખેંચનારા છે. એ તો દેખી-
તું જ છે કે સાગરપક્ષવાળાઓને વિન્યદેવસૂરિની આસાધારણ સહાયતા મળી
હતી, અને તેથી તેઓ પોતાના વિચારોનો પ્રચાર કરવામાં સારી રીતે
કાવી જાય, એમાં કંઈ નવાઈ જેવું પણ નથી. વળી ખીજી તરફથી ગચ્છનાયક
વિન્યદેવસૂરિનો સ્વર્ગવાસ થયો, એટલે વિન્યદેવસૂરિને પણ વિશેષ કોઈ
કહી શકે તેમ રહ્યું નહિ. તેમ છતાં પણ રાસ ઉપરથી જોઈ શકાય છે કે
સોમવિન્યવાચક, નંદિવિન્યજી વિગેરેએ સાગરોના વિચારો લોકોના હૃદ-
યમાં ન દૂસે, એવો પ્રયત્ન કરવામાં પણ કયાશ રાખી નહોતી. તદેમના તે
પ્રયત્નો પૈકીનો એક પ્રયત્ન સોમવિન્યજીએ કાઢેલા ‘છત્રીસખોલ’ છે.
આ છત્રીસ ખોલમાં ધર્મસાગરજીના વિચારોનું શાસ્ત્રીય પુરાવાઓ આપીને
ખંડન કરવામાં સોમવિન્યજીએ જેમ સંપૂર્ણ સાધવાની રાખી છે, તેમ
સતત પરિશ્રમ પણ કર્યો જણાય છે. આ છત્રીસ ખોલો ધ્યાનપૂર્વક વાંચનારને
સોમવિન્યજીની વિદ્વતાનો ખ્યાલ આવી જાય છે. પં. ભાવવિન્યયગણિએ,
સં. ૧૬૭૬ માં કપડવણુજીમાં લખેલ પટ્ટત્રિંશજ્જલ્પવિચાર માં સોમવિ-
ન્યજીને આ ‘છત્રીસ ખોલ’ શા માટે કાઢવા પડ્યા, એ બતાવતાં કહ્યું છે:—

“ નેમિસાગર અને ભક્તિસાગર જે પ્રરૂપણ કરતા હતા, તેનાથી ઘણા-
ઓના મનમાં એ શંકા થવા લાગી હતી કે—‘ આ કહે છે તે સાચું છે
કે—ગચ્છનાયકની પ્રરૂપણ સાચી છે. ’ લોકોની આ શંકાના નિવારણને
માટે સોમવિન્યજીએ છત્રીસખોલ કાઢ્યા હતા. ”

આ પછીનો એક ખાસ બનાવ ધ્યાન ખેંચે છે, અને તે એ છે કે—જે
સાગરોને પહેલાં ગચ્છથી બહાર કાઢવામાં આવ્યા હતા, તેઓને પાટણમાં
વિન્યદેવસૂરિએ ચૈત્ર મહીનાની અમાવાસ્યાએ ભેગા લઈ લીધા. આથી
અમદાવાદ, ખંભાત વિગેરે ગામોમાં ખળભળાટ મચી ગયો. અને જદેમણે
વિન્યદેવસૂરિને પત્ર લખ્યો, તદેમને જવાબ પણ એવોજ આપ્યો કે—જદેમ
સત્તાને પ્રધાનસ્થાન આપવામાં આવ્યું હતું. આથી જણાય છે કે વિન્યદેવસૂરિએ
હવે પોતાના આ મન્તવ્યને વધારે વાર ગુપ્ત રાખવાનું નહિ પસંદ કરેલું હોવું
જોઈએ. આનું પરિણામ એ આવ્યાનું રાસકર જણાવે છે કે—વિન્યપક્ષના
ઉપાધ્યાયોએ સં. ૧૬૭૨ના વૈશાખ સુદિ ૧૩ના દિવસે સાગરોની સાથે વિન્ય-
દેવસૂરિની સાથેનો સંબંધ પણ બંધ કર્યા સંબંધી ખુલા પત્રોગામેગામ લખ્યા.

અહિં એક વિચારવા જેવી બાબત હતી થાય છે. આપણે પહેલાં જોઈ
 ગયા છીએ કે-વિજયસેનસૂરિએ સં. ૧૬૭૨ ના જેઠ વદિ ૧૧ ના દિવસે કાળ
 કર્યો હતો. ન્હારે રાસકાર લખે છે કે-‘ ચાર ઉપાધ્યાયોએ સં. ૧૬૭૨ ના
 વૈશાખ સુદિ ૧૩ ના દિવસે વિજયદેવસૂરિ સાથેનો સંબંધ ખંધ કર્યાના દરેક
 ગામે પત્રો લખ્યા. ’ એ કેમ બની શકે ? વૈશાખ મહીનામાં વિજયસેનસૂરિ
 વિદ્યમાન હતા, તે વખતે ચાર ઉપાધ્યાયો તહેવી રીતનો કસવ કરે અને પત્રો
 લખે, એ સંભવિત જણાતું નથી. બનવાજોગ છે કે કદાચ રાસકારે મહીનો
 લખવામાં ભૂલ કરી હોય. અસ્તુ, આટલું થવા છતાં પણ વિજયપક્ષના ઉપા-
 ધ્યાયોએ અને અમદાવાદ વિગેરે ગામોના સંઘોએ વિજયદેવસૂરિને મનાવવાનો
 પ્રયત્ન તો પડતો નહોતોજ મૂક્યો. સોમવિજયજી અને બીજાઓ કોઈપણ રીતે
 વિજયદેવસૂરિને સમજાવવાના પ્રયત્નો કરતાજ રહ્યા હતા. એ રાસ ઉપરથી
 જોવાય છે. ત્યાં સુધી કે સાધુઓને મોકલી મોકલીને અને બીજી લાગવગો
 પહોંચાડીને પણ સમજાવવાના પ્રયત્નો કર્યા હતા. એટલુંજ શા માટે ?
 મુકર્ષબખાન, અમદુલાખાન અને એવા બીજા રાજ્યાધિકારીઓને પોતાના
 પક્ષમાં લઈ તેઓને હેરાન કરવાના પ્રયત્નો પણ કરી ચૂક્યા હતા, છેવટે ન્હારે
 તેઓ પોતાના તમામ પ્રયત્નોમાં સંવંધ નિષ્ફળ નિવડ્યા, ત્હારે તહેમણે નવા
 આચાર્યની સ્થાપના કરી હતી.

આ પ્રસંગે એક ખાસ બાબત તરફ વાચકાનું ધ્યાન ખેંચવું જરૂરનું
 સમજી છું. ગમ્મનાયક વિજયસેનસૂરિનો સ્વર્ગવાસ થયા પછી અને વિજય-
 દેવસૂરિએ સાગરોનો પક્ષ લીધા પછી સામા પક્ષમાં જે કોઈ આગેવાન હતા,
 તે સોમવિજયજી ઉપાધ્યાય હતા. રાસમાં આપેલા તહેમના પ્રસંગો ઉપરથી એ
 સમજવું લગાડે મુશ્કેલી ભરેલું નથી કે-તે સમયે ચાલેલા આ વિખવાદને
 અંગે વિજયપક્ષ તરફથી ખાસ સોમવિજયજીએ આગેવાની લયો લાગ લીધો
 હતો. ન્હારે બીજા પક્ષના આગેવાનો નેમિસાગર અને ભકિતસાગરજી હતા.
 આપણે જોઈ ગયા છીએ કે-સોમવિજયજીએ સાગરોની પ્રંપણાની અસર
 નહિ થવા દેવા માટે ‘ છત્રીસ ઘોડા ’ કાઢ્યા હતા, તહેવીજ રીતે સાગરપક્ષીય
 ભકિતસાગરે પણ એક લાંબો પત્ર સોમવિજયજી ઉપર સં. ૧૬૭૨ ના
 કાર્તિક સુદિ ૧૪ ની મિતિએ લખ્યો હતો, અને તહેમાં તહેમણે સોમવિજયજીને
 ૧૮ પ્રશ્નો પૂછી કેટલીક બાબતોની ચેલેજ આપી હતી. આ ૧૮ઘોડા (પ્રશ્નો)
 ની એ હસ્તલિખિત પ્રતો પત્તપાદ પરમગુરૂ આચાર્ય શ્રીવિજયધર્મસૂરી-

ધ્વજ મહારાજશ્રીના ભંડારમાં છે. જહેમાંની એક પ્રતિ ૬ પાનાની છે અને બીજી ૧૯ પાનાની. ૧૯ પાનાની પ્રતિમાં ૧૮ પ્રશ્નો વિસ્તારપૂર્વક છે, જહેમાં ૬ પાનાની પ્રતિમાં કંઈક સંક્ષેપમાં છે. પ્રારંભમાં વિસ્તારથી ૧૮ ગોલ લખ્યા પછી ભક્તિસાગરજીએ તહેના જવાબો આપવાની સૂચના કરનારો બદ્ધે એક પ્રકારની ચેલેંજ આપનારો એક પત્ર અને એક બીજો પત્ર, એમ બે પત્રો સોમવિજયજી ઉપર અને એક પત્ર શ્રાવકો ઉપર-એમ ત્રણ પત્રો લખ્યા છે. આ ત્રણ પત્રો પ્રસ્તુત ચર્ચાને અંગે ઉપયોગી હોવાથી પુરવણી 'ક' 'ચ' અને ગ તરીકે આ અવલોકનની અંતમાં આપવામાં આવ્યા છે. સોમવિજયજીએ આ ૧૮ પ્રશ્નોના ઉત્તરો આપ્યા હતા કે કેમ ? તે સંબંધી કંઈ પ્રમાણ મળ્યું નથી.

ઉપર કહેવામાં આવ્યું છે કે-જહેમાં વિજયદેવસૂરિ દ્રાધપણ રીતે નજ સમજ્યા અને સાગરોની માન્યતા પ્રમાણે પ્રશ્નજી કરવાજ લાગ્યા, તહેમાં સોમવિજયજી વિગેરે ઉપાધ્યાયોએ મળીને નવા આચાર્ય સ્થાપન કર્યા. આ નવા આચાર્ય તે વિજયતિલકસૂરિ, જહેમનું નામ રામાવજય હતું. સં. ૧૬૭૩ ના પોસ સુદિ ૧૨ ના દિવસે જહેમને 'આચાર્યપદ' આપવામાં આવ્યું હતું.

આ પ્રસંગે એટલું વિચારવું પડશે કે-રામવિજયજી તે વખતના પ્રસિદ્ધ વિદ્વાન સાધુઓ પૈકીના એક નહોતા, તે વખતે સોમવિજયજી, ભાનુચંદ્રજી, સિદ્ધિજી વિગેરે ઘણા વિદ્વાન ઉપાધ્યાયો અને સાધુઓ હતા. ખાસ કરીને સોમવિજયજી ઉપાધ્યાય, કે જહેઓએ કવિએ પોતાના પક્ષના એક આગેવાન તરીકે ઓળખાવ્યા છે, મુખ્ય હતા; છતાં તેઓએ આચાર્ય પદથી ન આપવામાં આવી અને રામવિજયજી નામના અપ્રસિદ્ધ સાધુને શોધી કાઢ્યા, એનો હેતુ શો હશે, એ રાસ ઉપરથી બ્યક્ત થતું નથી. વળી ગોચરનાયક વિજયસેનસૂરિની અન્તિમ ભલામણો, કે જહે રાસકાર કવિએ ઉલ્લેખી છે, તે ઉપર દૃષ્ટિપાત કરીએ છીએ, તહેમાં પણ એમજ જણાય છે કે-રામવિજયજીને આચાર્ય પદથી આપવામાં જહેમનો કંઈપણ ગુપ્ત સંકેત હોવો જોઈએ. કારણ કે ગોચરનાયકે અન્તિમ ભલામણોમાં સ્પષ્ટ કહ્યું છે:—

“ સોમવિજય વાચકપતિ મુઝ મનિ જિમ ફે ગુર હીર;
તિમ સહુ સંઘ આરાધયો થાયો સાહસી ધીર રે.” ૬૬૧

ગચ્છનાયક જ્ઞેઓને આટલું બધું માન આપે, તેઓને આચાર્ય પદની ન આપવામાં શું મંકિત હશે, એ કંઈ કહી શકાતું નથી. આ વિષયમાં સ્હામો-પક્ષ (સાગરપક્ષ) આ આચાર્ય પદ માટે શું વહે છે, તે પણ આપણે જોઈ લઈએ.

‘પ્રરૂપણાવિચાર’ નામના એક સંસ્કૃત ગ્રંથની પ્રતિ પૃથ્વીપાદ આચાર્ય મહારાજશ્રીના ભંડારમાં છે. જે ૧૨ પાનાની પ્રતિ છે. આ ગ્રંથના કર્તા તરીકે કોઈનું નામ નથી, પરંતુ તહેમાં જ્ઞે જ્ઞે બોલોનું સમર્થન કરવામાં આવ્યું છે, તે ઉપરથી સમજાય છે કે—ધર્મસાગરજ્ઞના અનુયાયી કોઈ વિકાને તે ગ્રંથ બનાવેલો હોવો જોઈએ. આ ગ્રંથમાં કર્તાએ સ્હામા પક્ષને ‘નિર્નામ-ક્રમત’ ‘ઉપાધિમત’ ‘રાસલીમત’ વિગેરે વિશેષણોથી સંબોધ્યો છે અને તે તે વિશેષણો શામાટે આપવામાં આવ્યાં છે, તે પણ સાથે સાથે જણાવ્યું છે. આ ગ્રંથકાર રામવિજય (વિજયતિલકસુરિ) ની આચાર્ય પદવીના સંબંધમાં કહે છે:—

“ શ્રીમદ્વિક્રમતોઽગ્રિધારિધિરસગ્લૌસમ્મિતે હાયને—
કસ્માન્ સામલનામકેન વિધિયા દહસૂરસદ્વાસરે ।
પૌપે રુદ્રતિથૌ કુજે કલિવ્રશાદ્ બ્રષ્ટાહુરાચારતઃ
ક્રીત્વા શુન્નચ્ચલેન રામવિજયઃ સૂરીકૃતસ્તૈન્યતઃ ॥

આ પક્ષ એમ કહે છે કે—રામવિજયને ચોરીથી અને ધ્વંસવ્યયથી આચાર્ય પદની આપી દીધી હતી. આગળ વધીને આ ગ્રંથકાર તો એમ પણ કહે છે કે:—

“તદપિ સૂરિપદં સાહિના રાજનગરમધ્યે વાલેયારોપણપૂર્વકં દૂરીકૃતં ।”
આમાં ક્યાં સુધી રાસ છે, તે કહી શકાય નહિ, કારણ કે—અને પક્ષકારોએ પોતાને નિર્દોષ બતાવી સ્હામા પક્ષનાં જ છિદ્રો—પછી તે ખરો કે ખોટો—બતાવવાનો પ્રયત્ન કર્યો છે. ઉપરના શ્લોકમાં આચાર્ય પદવીનો દિવસ પોસ સુદિ ૧૧ નો લખ્યો છે, જ્ઞેકારે આ રાસકારે બારશતિથિ લખી છે.

રાસકાર દર્શનવિજયજ્ઞ, જ્ઞેમ સાગરપક્ષકારોને હીરવચન અને વીર-વચનના ઉત્પાપદો તરીકે ગણાવે છે, ત્હેવી રીતે સાગર પક્ષકારો પણ તેજ શબ્દોથી વિજયપક્ષકારોને સંબોધે છે. ઉપર્યુક્ત પ્રરૂપણાવિચાર ગ્રંથમાંજ એક સ્થળે કર્તા લખે છે:—

“ કિં ચાયં નિર્નામકઃ શ્રીહીરગુરુપ્રસાદિતદ્વાદશજલ્પેષુ
 નવજલ્પાન્ સાચ્છાદુત્થાપયન્નસ્તિ, તત્પત્રાન્તરાદવસેયં । તેન શ્રી-
 વીરવચાંસિ શ્રીહીરવચાંસિ શ્રીસંઘવચાંસિ ચાવજાનન્તુત્સૂત્રવા-
 દિનાં પ્રથમરેખાં પ્રાપ્તવાન્ । તથા તિલતુષત્રિભાગમાત્રમપિ ક્લેશમ-
 સમ્યવચનાદિના અભ્યાખ્યાનદાનાદિના પાષાણક્ષેપાદિના દીવાન-
 ગમનાદિના મેરુપ્રાયં સંવર્દ્ધિતવાંશ્ચ તાવદ યાવદ્ સાહિસભાગમનં,
 તતોઽસ્ય સંસર્ગઃ સર્વથા હેયઃ ॥ ”

લેખકનું એ લખવું સત્યજ છે કે-જે કલેશ એક નજીવો માત્ર હતો,
 તે એક મેરુ પર્વત જેવડો થઈ ગયો. લેખકે કલેશનું એવકું મોટું રૂપ આપનાર
 તરીકે વિનયપક્ષને ગણ્યો છે, જ્યારે વિનયપક્ષના લેખકોએ સાગરપક્ષને
 ગણ્યો છે. વસ્તુતઃ એવકું રૂપ આપનાર કોઈ પણ એક પક્ષ તો નજ ગણાય.
 હમેશાંના નિયમ પ્રમાણે એમ કહેવું જોઈ નથી જ કે-મેરુ જેટલું રૂપ આપ-
 વામાં બન્ને પક્ષનો થોડે ઘણે અંશે હિસ્સો હોવો જોઈએ.

ઉપરના કથનમાં આ કલેશનું પરિણામ બાદશાહના દરબારમાં જવા
 સુધીનું બતાવવામાં આવ્યું છે. તે પણ સત્યજ છે. કારણ કે પ્રસ્તુત રાસમાં
 પણ માંડવગઢમાં જહાંગીર બાદશાહે, બન્ને પક્ષના આગેવાનોને બોલાવ્યાનું
 લખાણથી વર્ણન કરવામાં આવ્યું છે. (જૂઓ રાસસાર પૃ. ૭૮-૭૯) આ
 પ્રસંગ બહુ ગંભીરતાપૂર્વક વિચારવા જેવો છે. રાસકાર એ તો કબૂલજ કરે
 છે કે-તપાગચ્છમાં ચાલતા આ મહાન કલેશની સંપૂર્ણ હકીકત બાદશાહના
 કાન સુધી ભાનુચંદ્રજી અને સિદ્ધિચંદ્રજીએ પહોંચાડી હતી અને તેના
 પરિણામે બાદશાહે બન્ને પક્ષના આચાર્યો, -વિનયદેવસૂરિ અને વિનયતિલક-
 સૂરિ-ને તેમજ બીજા પણ આગેવાન સાધુઓને બોલાવ્યા હતા. બાદશાહની
 પાસે બન્ને પક્ષકારોના ભેગા થયા પછી જે પરિણામ આવ્યું તે, રાસકારના
 શબ્દોમાં કહીએ તો—

“ આપ આપણા કરો જિઉં જૂઓ અબ થિં કોઈ મત જૂઓ. ” ૧૩૬૮
 એટલુંજ આવ્યું છે. અર્થાત્ બાદશાહે હવેથી ઝઘડો નહિં કરવાનીજ ભલામણ
 કરી હતી. આ પરિણામ ઉપર કંઈક વિશેષ નિરીક્ષણ કરી લઈએ.

વિદ્યાસાગર વાચકના શિષ્ય કૃપાસાગરે સં. ૧૬૭૪ માં નૈમિસાગર

નિર્વાણરાસ બનાવ્યો છે, ત્હેમાં આ સંબંધી હકીકતનો સાર આ પ્રમાણે આપ્યો છે:—

જહાંગીરના તેડાવવાથી વિજયદેવસૂરિ ખાતથી માંડવગઢ ગયા. અને વિજયદેવસૂરિના પત્ની રાધનપુરથી નેમિસાગર માંડવગઢ ગયા. વીરસાગર, ભકિતસાગર, કુશલસાગર, પ્રેમસાગર, શુભસાગર, શ્રીસાગર, શાંતિસાગર અને ગુણસાગર પણ સાથે ગયા હતા. પરિણામ આ આવ્યું:—

“ નેમિસાગર વાચકવડે એ તેડે શ્રીજહાંગીર કે;
 નરેસર નિરખવા એ શ્રીઉવલ્લાચ સુધીર કે. જય. ૬૨
 પાતશાહ પૂછે તિહાં એ પુસ્તક કેરી વાત કે;
 ભટ્ટ કહી ભહું એ આણી રાય અવઢાત કે. જય. ૬૩
 પુસ્તક સાચું છે સહી એ ફહું મ કહો કોઈ કે;
 સહુ કો વાંચ્યો એ સાચું ફક ન હોય કે. જય. ૬૪
 વાચકે વર જય જય લહીએ દુશ્મન પડીઆ જૂઠ કે;
 માન મુહુંત ગયું એ વળતા ન શકે ઉઠી કે. ” જય. ૬૫

આ કવિના કથન પ્રમાણે તો ધર્મસાગરજીના બનાવેલા ગ્રંથને બાદશાહે સાચો બતાવ્યો હતો અને વિજયતિલકસૂરિના પક્ષને અસત્ય ઠરાવ્યો હતો. કવિ વધુમાં એમ પણ જણાવે છે કે—વિજયદેવસૂરિ ઉપર પ્રસન્ન થઈને બાદશાહે ત્હેમને ‘ સવાઈ મહાતપા ’ ના ગિરદથી નવાન્યા હતા:—

“ વિજયદેવસૂરિ પ્રતે એમ બોલે જહાંગીર;
 ‘ સવાઈ મહાતપા ’ એ હરખ્યા મીર હમીર. ” જય. ૮૬

આવીજ રીતે બાદશાહે પ્રસન્ન થઈ નેમિસાગરને પણ ‘ જગજીપક સવાઈ ’ ની પદવી આપી હતી.

“ શ્રીજિનસાસન જાણુ નેમિસાગર ઉવલ્લાચ;
 અકબર સુત આગે લીઓ જગજીપક સવાય. ૬૬

પ્રરુપણાવિચાર માં તેના કર્તા લખે છે કે:—

“ શ્રીમત્સાહીસિલીમમૂમિપતિના શ્રુત્વા નવીના સ્થિતિ—
 રન્યાયેષ્વસાદિષ્ણુના વરષરાદીદામિધે-પર્ણિ ।

સ્વયંરોહણપૂર્વકં કથનતઃ સૂરિત્વમુદ્દાલિતં

ગચ્છો રાસમિકો હ્યસાવિતિ જને પ્રાપ પ્રસિદ્ધિં તતઃ” ॥૨॥

અર્થાત—જહાંગીરે નવીન સ્થિતિ (શુભ રીતે નવીન આચાર્ય સ્થાપવામાં આવ્યા તે) સાંભળીને ઈદ નામના પર્વમાં ગધાડા ઉપર બેસાડીને આચાર્ય પદ ઉત્થાપન કર્યું. અને તે દિવસથી તે ગચ્છ, ‘રાસભિકગચ્છ’ કહેવાયો.

આગળ ચાલતાં તેજ લેખક લેખે છે:—

“ एवं कृते सर्वत्र लोके अतिविवचनीयतां प्राप्तेऽपि लज्जालेशमपि नाधिजग्मिवान् । किंतु पुनरपि तथा प्रावर्त्तत, यथा साहिसभायां चतुर्मासिमध्येऽपि गमनमापतितं । तत्रापि तत् पक्षो ललाटे आग्नेयचिह्नकरणादिना धिक्कृत्य दूरीकृतः । श्रीमद्विजयदेव-सूरयस्तु तथाविधसौम्यदर्शनवीक्षणान् लोकोत्तरगुणप्रकर्षात् यथोचितवाग्वैभवाश्च परितुष्टेन गुणज्ञप्रष्टेन न्यायनिष्टेन साहिना वचनातिगमहत्त्वास्पदं चक्रिरे । तद्यथा:—

सर्वं प्रत्युतसद्गुरोः समभवत् तेजः परिस्फूर्त्तये

यज्जાંગીરમહાતપેતિ વિરુદ્ધં દત્ત્વા સ્વયં પશ્યતા ।

નિર્ઘોષેષુ પતત્સુ વાદ્યનિવૃદ્ધૈઃ સંપ્રાપિતાઃ સ્વાશ્રયે

किं चित्रं यदि वर्द्धतेऽग्निपतन्नात् स्वर्णे क्रमाद् वर्णिका” ॥३॥

લેખકના ઉપયુક્ત કથનમાં જોઈ અનુચિત શબ્દોના પ્રયોગો કરવામાં આવ્યા છે, તે જોઈએ અશ્રદ્ધેય છે, તેમ નહિ ઇચ્છવા યોગ્ય પણુ છે. આચાર્યને ગધાડા પર બેસાડી આચાર્યપદ ઉત્થાપવું અને કપાળમાં આગનું ચિહ્ન કરવા પૂર્વક દૂર કરવા, એ કોઇ રીતે માની શકાય તેવી હકીકત નથી. હા, બાદશાહના તેડાવવાથી ચોમાસામાં વિહાર કરવાની અને વિજયદેવસૂરિને, જેમના ગુણોથી આકર્ષાઇ બાદશાહે જે માન આપ્યું, એ હકીકતો બેશક શ્રદ્ધેય છે. જે કે-બાદશાહ પાસે જનારા સાધુઓએ ગુજરાતથી કચ્છારે વિહાર કર્યો હતો, એ કંઈ જણાવવામાં આવ્યું નથી; પરન્તુ એટલું તો ખરું કે બાદશાહ પાસે ગયા પછી અને બાદશાહે આ તકરારસાંભળી કે સદો આપ્યા પછી થોડાજ સમયમાં ત્યાં માંડવમાંજ નેમિસાગરનો સ્વર્ગવાસ થયો હતો. નેમિસાગરે કાળકર્યો કાર્તિક

મુદ્દિ ૧૦ ના દિવસે. આ ઉપરથી જણાય છે કે તે બધાઓને ગુજરાતથી ચોમા-
સામાંજ વિદ્યાર કરીને જવું પડ્યું હશે. વળી ' નેમિસાગરનિર્વાણરાસ ' માં નેમિ-
સાગરને થયેલી વ્યાધિનું કારણ જતાવતાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે:—

“ મારગે શ્રમ પાણી થકી હીલે ચહીઓ તાવ;

ઉત્તમ નરને દુઃખ હીએ એ કળિકાળ સ્વભાવ રે. ” ૧૦૨

આ ઉપરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે—ચોમાસામાંજ તહેમનો વિદ્યાર થયેલો, અને
શરદીના હીધે તહેમને તાવ લાગુ પડેલો.

ખીજું ' વિજયદેવસુરિ ' ને બાદશાહે આપેલા ' મહાતપા ' ના બિરુદની વાત
પણુ શ્રદ્ધેયજ છે. વિજયદેવસુરિને બાદશાહે માંડવમાં ' મહાતપા ' નું બિરુદ આપ્યું
હતું, એ વાત ઇતિહાસ પ્રસિદ્ધ છે, એમાં કોઈથી ના પાડી શકાય તેમ નથી.

હવે વિચારવાની બાબત એ છે કે—એક તરફથી ' વિજયતિલકસુરિ રાસ ' ના
કર્તા એમ જણાવે છે કે—બાદશાહની આગળ અમારો (વિજયપક્ષનો)
જય થયો, અને સાગરોનો પરાજય થયો, જ્યારે બીજી તરફથી સાગરપક્ષીય
ત્રથોમાં સાગરોની જીત અને વિજયોની હાર જતાવવામાં આવી છે. એટલુંજ
નહિ પરન્તુ વિજયદેવસુરિને ' સવાઈમહાતપા ' નું બિરુદ આપ્યાનું પણુ
જણાવવામાં આવે છે, કે જહું હકીકત ઇતિહાસ પ્રસિદ્ધ છે. આ ઉપરથી આપણે
એટલું તો અનુમાન અવશ્ય કરી શકીએ નેમ છીએ કે—જો વિજયદેવસુરિના પક્ષ
તરફ અર્થાત્ સાગરપક્ષ તરફ બાદશાહને અરુચિજ થઇ હોય—તે પક્ષ ખોટીજ
તકરાર કરે છે, એવું તેના હૃદયમાં પ્રતિભાસ્યું હોય—તો તે તેજ વખતે
' સવાઈ મહાતપા ' ના બિરુદથી આચાર્યશ્રીને નવાળેજ કેમ ? જા કે—એ
વાત પણુ કબૂલ કરવા જેવી છે કે—વિજયપક્ષના ઉપાધ્યાય ભાનુચંદ્રજી અને
શિદ્ધિચંદ્રજી સાથે પણુ બાદશાહનો કંઈ ઓછો સંબંધ નહિ હતો, પરન્તુ
પરિણામ જે જેવાય છે, તે ઉપરથી વધારે નહિ તો એટલું અનુમાન તો અવશ્ય કરી
શકાય છે કે—વિજયતિલકસુરિરાસના કર્તા કહે છે તેમ વિજયદેવસુરિના પક્ષને
ખોટો જતાવવાનું સાદસ તો બાદશાહે નથીજ કર્યું. બલકે—એક પ્રબળ પ્રમાણ
ના આધારે એમ કહ્યા સિવાય નથીજ રહી શકાતું કે—વિજયદેવસુરિ સાથેનો
આ સમાગમ બાદશાહને ચિરમરણીય રહ્યો હતો. આ પ્રબળ પ્રમાણ છે:—
બાદશાહે વિજયદેવસુરિ ઉપર લખેલો એક પત્ર. આ પત્ર ફારસીમાં છે, અને
તે મૂળ પત્ર તેના અનુવાદ સાથે ' સૂરીશ્વર અને સમ્રાટ્ નામના પુસ્તકમાં

પરિશિષ્ટ ડ તરીકે પૃ. ૩૯૦ માં પ્રકટ કરવામાં આવ્યો છે. આ પત્રમાં માંડવગઢમાં થયેલી મુલાકાતનો આદેશાહ ખાસ હવાલો પણ આપ્યો છે.

આદેશાહ સાથેની આ મુલાકાત પછી લગભગ બે વર્ષ સુધી આ મામલો શાન્તિથી ચાલ્યો હોય, એમ પ્રસ્તુત રાસ ઉપરથી જણાય છે; તોપણ એટલું તો ખરું કે-બન્ને પક્ષની એકતા તો નહોતીજ થવા પામી. બન્ને આચાર્યોએ-વિજયદેવસૂરિ અને વિજયતિલકસૂરિએ-ભિન્ન રહીનેજ પોત-પોતાના આજ્ઞાવર્તી સાધુઓ ઉપર હુકમત ચલાવી હતી. છેવટ-સં. ૧૬૭૬ના પોસ સુદિ ૧૩ના દિવસે વિજયતિલકસૂરિએ સોમવિજયજી વાચકના શિષ્ય કમળવિજયજીને આચાર્યપદ આપી પોતાની પાટ રથાપન કર્યા હતા અને બીજાજ દિવસે એટલે ચૌદશના દિવસે તહેમણે કાળ કર્યો હતો. એ પ્રમાણે વિજયતિલકસૂરિ પછી વિજયપક્ષની આગેવાની વિજયાનંદસૂરિએ લીધી હતી, અને ગચ્છની વ્યવસ્થા જાળવી હતી. રાસકારે અહિં સુધીનું વૃત્તાંત આપી પ્રથમ અધિકાર પૂરો કર્યો છે.

સં ૧૬૭૬ થી ૧૬૯૭.

આ સમયમાં, અર્થાત વિજયાનંદસૂરિના આધિપત્યમાં પ્રસ્તુત ચર્યામાં વળું પરિવર્તન થયેલું જે ૧૫ છે. જે કે-તહેના પ્રારંભિક કાળનું જે વર્ણન રાસકારે આપે છે, એ સંમેદાત્રય ઉત્પન્ન કરાવનાર છે, તોપણ તહે પછી થોડાજ સમયમાં ‘બન્ને આચાર્યોની એકતા’નો જે પ્રસંગ બન્યો, તે ખરેખર આનંદ ઉપજાવનારો છે. પ્રારંભમાં કવિ વિજયદેવસૂરિને તુરકોએ પકડ્યા, ઊંટની પાછળ બાંધીને વહન કર્યા, હાથ-પગમાં બેડિયો નાંખી અને પછી પેટલાદના હાકેમે ખાર હજાર મુઢાઓ લઈ છૂટા કર્યાનું જણાવે છે, પરંતુ આ બધું તોફાન થવાનું કારણ કવિએ કંઈ જણાવ્યું નથી. એકાએક એક મહાન્ આચાર્ય, કે જહેઓને આદેશાહ પણ માન આપતો હતો, તહેમને આવી આક્રમક કોઈ લાવી મૂકે, એ ગળે ઉતરે એવી વાત નથી જણાતી. વિજયદેવસૂરિ સંબંધી કવિએ કરેલું આ વર્ણન એવી શંકા તરફ દોરી જાય છે કે-કવિનો ધરાદો વિજયદેવસૂરિની નિંદાજ કરવાનો કેવળ હશે. ખેર, તે પછી કવિએ આપેલો શાન્તિદાસ શેઠનો પ્રસંગ પણ ખાસ વિચારવા જેવો છે. શાન્તિદાસ શેઠને પહેલાં વિજયદેવસૂરિના પક્ષમાં ખતાવ્યા છે, પરંતુ પાછળથી જહારે વિજયદેવસૂરિએ ‘સર્વજ્ઞશતક ગ્રંથ અપ્રમાણ’ કર્યા સંબંધી પટો લખ્યો,

અને સાગરોએ મતાં નહિ કરવાથી સાગરોને અલગ કર્યા, ત્યારે શાન્તિદાસશેઠે લેમનાથી વિરુદ્ધ પણ એમ જણાવ્યું છે. આ હકીકત બનવા બેગ છે. કારણ કે—શાન્તિદાસ શેઠે ખુલ્લી રીતે સાગરોના પક્ષમાં હતા અને જ્યારે તેમ સાગરોને અલગ કરવાનો પ્રસંગ આવે, ત્યારે તેઓ વિજયદેવસૂરિ સાથે ન બેડાય એમાં કંઈ નવાઈ જેવું નથી. જો કે—એટલું તો કહેવું જ પડશે કે—શાન્તિદાસ શેઠે જેવા, તે વખતના મહાન પ્રભાવશાલી—સત્તાધારી પુરૂષે કાનના પશુ પક્ષમાં ન પડતાં બન્ને પક્ષને એકત્ર કરાવવામાં પોતાની શક્તિનો સદુપયોગ કર્યો હતો, તો તે વધારે આશીર્વાદરૂપ થઈ પડતો, એમ મહાર્ગ માનવું છે. શાન્તિદાસ શેઠે તો વિજયદેવસૂરિથી વિરુદ્ધ પડવા પૂરતો જ સતોષ નહોતો માન્યો; પરંતુ લેમણે તો સુક્તિસાગરને સં. ૧૬૮૬ માં આપ્યાથી પદ અપાવી લેમનું રાજસાગરસૂરિ નામ આપી ખાસ ‘સાગરમત’ નીજ સ્થાપના કરી અને સ્વતંત્ર સાગરમત ચલાવ્યો. અસ્તુ, આ સંબંધી વિશેષ વિવેચનમાં ઉતરવું અપ્રસ્તુતજ છે.

આગળ જતાં કવિ દર્શનવિજયજી એ આચાર્યો—વિજયદેવસૂરિ અને વિજય્યાનંદસૂરિ—ની એકતા થયાનું જોઈ જણાવે છે, તે હકીકત પણ અચૂક ધ્યાન ખેંચનારી છે. વિજય્યાનંદસૂરિના કેટલાક પ્રસંગો ઉપરથી જોઈ શકાય છે કે તેઓ ધણાજ સરળ પ્રકૃતિના, શાન્તિપ્રિય અને શાસનની દાઝ ધરાવનારા હોવા જોઈએ અને તેથીજ લેમણે વિજયદેવસૂરિની સાથે સંધિ કરવામાં નમતુ મૂક્યું હશે. આ બન્ને આચાર્યોની એકતાના સંબંધમાં વીરવંશાવલી અથવા તપાગચ્છપટ્ટાવલી, કે જે ‘જૈન સાહિત્ય સંશોધક’ ના ત્રીજા અંકમાં પ્રકટ થઈ છે, તેમાં વિજય્યાનંદસૂરિના વૃત્તાન્તમાં લખ્યું છે કે—

“વિ. સં. ૧૬૮૨ વર્ષે શ્રી શાંતીલપુર નગરે શ્રી સંધ્યાગ્રહી વિજયદેવસૂરિ ને શ્રીવિજય્યાનંદસૂરિને ગઈ મેલ હુઓ.”

આ ઉપરથી એ જણાય છે કે—આ એકતા સં. ૧૬૮૨ માં શાંતિલપુરમાં થઈ હતી. આ એકતા થતાં પરસ્પર જે શરતો કરવામાં આવી હતી, તે રાસકારના કથન પ્રમાણે આ છે:—

“હીરવિજયસૂરિ અને વિજયસેનસૂરિએ કરેલા પટા મંજૂર રાખવા. એક બીજાની સાથે રાગ-દ્વેષ ન રાખવો. મર્યાદા પ્રમાણે વંદન—વ્યવહાર ચાલુ રાખવો અને જોને જોઈ પદવિયો હોય, તે પણ જોમની તેમ કાયમ રાખવી.”

(જૂઓ, રાસસાર પૃ. ૮૪-૮૫)

પૂજ્યપાદ આચાર્ય મહારાજશ્રીના લંકારમાંથી એક જૂનું પાનું મળ્યું છે, જે આ એકતા સંબંધીનોજ હેવાલ પૂરો પાડે છે. બન્ને આચાર્યોએ આ એકતા સંબંધી એક બીજાને જહે જહે લખી આપેલું, તે આ પાનાની બન્ને બાજુએ લખેલું છે. અતએવ બન્ને બાજુનું લખાણ અક્ષરશઃ અહિં આપવું ઉપયોગી થઇ પડશે.

એક તરફનું લખાણ:—

“ ॥ ૬૦ ॥ ડું નત્વા શ્રીવિજયદેવસૂરિભિર્લિખ્યતે ।
ઉપરિ હેઠિ લિખસ્થુ તે સહી ॥

“ ॥૬૦॥ શ્રીહીરવિજયસૂરીશ્વરગુરુભ્યો નમઃ॥ શ્રીવિજયસેનસૂ-
“ રીશ્વરગુરુભ્યો નમઃ ॥ શ્રીવિજયદેવસૂરિભિર્લિખ્યતે । શ્રીવિજયાનંદ-
“ સૂરિભ્યોઽનં । અપરં શ્રીવિજયતિલકસૂરિં આચારય પદ પ્રમુખ જે
“ જેહુનિં દીધાં છઈ તે સર્વ સાળતિ । તથા અમ્હે બીજો પટોધર
“ થાપું । તિવારઈ માહોમાહિં દીક્ષાના પર્યાયનઈ મેલઈ વડ લહુડાઈઈ ।
“ વંદનાદિક સર્વ વ્યવહાર સદાઈ સાચવવો । તથા અમ્હો તથા
“ અમ્હારઈ પટોધરઈ ક્ષેત્ર ૨ પોતઈ રાખીનિ પછઈ તુમ્હનિં મન
“ માનતાં ક્ષેત્ર ૨ પૂછીનઈ તે મધ્યે ક્ષેત્ર ૧ વડું । ક્ષેત્ર ૧ તે
“ પાસઈ લહુડું । પૂછાવીનઈ પછઈ બીજા ક્ષેત્ર આદેશ દેવાના
“ પટા લિખવા । તથા ભટ્ટારક શ્રીવિજયસેનસૂરિં તથા અમ્હે જે
“ સર્વજ્ઞશતક ગ્રંથ અપ્રમાણ કરવા બાળતિ જે પટા લિખ્યા
“ છઈ તે પટા સર્વકુણિં પ્રમાણ બાળિવા । તથા વડેરાના રાસ
“ ભાસ ગીત ગાતાં । વિરૂદ્ધ વચન ન ગાવાં । કોઈ ગીતારથનાં કાર્ય
“ કામ આશરી તુમ્હે કહણ કહો તે સમયાનુસારઈ અમ્હે માનવું ।
“ તથા તુમ્હો અમ્હનિં લિખિત આપ્યું છઈ તે લિખિતનઈ અનુ-
“ સારઈ અમ્હારૂં લિખિત પ્રમાણ છઈ તથા ધરમી માણસઈ
“ કુણઈ પુરવલો રાગદ્વેષ મનમાંહિં આણવો નહીં । અનઈ
“ ગરુડમર્યાદા સર્વનઈ શાતા બિપજઈ તિમ કરવું સહિ ૩ સં.
“ ૧૬૮૧ વર્ષે પ્રથમ ચૈત્ર સુદિ ૯ દિને ”

બીજી તરફનું લખાણ:—

“ તથા શ્રીવિજયદેવસૂરિનં શ્રીવિજયાનંદસૂરિં લિખી
 “ આશું છઇ જે શ્રીપૂજ્યજી જે મુજનિં લિખિત પ્રસાદ કીધું
 “ છઇ તેહનંદ અનુસારં મંદ શ્રીપૂજ્યજીની આજ્ઞાં પ્રવર્તવું ।
 “ તથા ગરુડ મર્યાદા સઘલી શ્રીપૂજ્યજી ચલાવઇ તથા શ્રીપૂજ્યજી
 “ પછઇ શ્રીપૂજ્યજીના પટોધર ચલાવઇ ॥ જ ॥ ઇતિ મંગલં ॥

“ ॥ ૬૦ ॥ ઠે નત્વા શ્રીચિંતામણિપાર્શ્વનાથાય નમઃ ॥
 “ શ્રીહીરવિજયસૂરશ્વરીગુરુર્યો નમઃ શ્રીવિજયસેનસૂરીશ્વર
 “ ગુરુર્યો નમઃ ॥ ભટ્ટારક શ્રીવિજયદેવસૂરીશ્વર ચરણાન્ । શિશુ-
 “ વિજયાનંદો વિજયયતિ । અપરં । ક્ષેત્રાદિક કામિં શ્રીપૂજ્યજીની
 “ આજ્ઞાં પ્રવર્તવું । તથા ભટ્ટારક શ્રીવિજયદેવસૂરિ જેહનિં
 “ પાટ લલાવઇ તે સઘલી ગરુડ મર્યાદા ચલાવઇ । તિહાં અમ્હો
 “ પક્ષ ન કરવો । શ્રીપૂજ્યજીના પટોધારીની રૂચિં પ્રવર્તવું ।
 “ તથા કસી વાતઇ રાગદ્વેષ ઉપજઇ તે ન કરવું । તથા પન્યાંસપદ
 “ પ્રમુખ પદ ન દેવાં । તથા શ્રીપૂજ્યજી પછઇ શ્રીપૂજ્યજીનો પટો-
 “ ધારી જિહાં હોઇ તિહાં તેડાવઇ તિવારઇ જ આવવું । સહી રૂ
 “ સં. ૧૬૮૧ વર્ષે ચૈત્ર સુદિ ૬ દિને ॥

“ ઠે નત્વા શિશુવિજયાનંદો વિજયયત્યપરં ઉપરિ લિખ્યું
 છઇ તે અમ્હારઇ સહી રૂ ઇતિ મંગલં ॥ ”

ઉપરનાં પત્રનાં બન્ને આજ્ઞાનાં લખાણેા ઉપરથી ઘણી બાબતોનો પ્રકાશ પડે છે. જાહેવી કે:—

- ૧ વિજયદેવસૂરિને પોતાની ઇચ્છા પ્રમાણે નવા પટોધર સ્થાપવાની સત્તા આપવામાં આવી હતી.
- ૨ ‘ સર્વગ્રંથાતક ગ્રંથ ’ ને કાઠપગ્લુ વખતે ‘ અપ્રમાણ ’ કર્યા સંબંધી વિજયદેવસૂરિએ પટો લખેલો હોવાનો નોંધ.
- ૩ વિજયાનંદસૂરિએ વિજયદેવસૂરિ અને ત્હેમના પછી ત્હેમના જે પટોધર હોય, ત્હેમની આજ્ઞા પ્રમાણે વર્તવાની કબજાત આપી હતી.

૪ આ એકતા, ઉપર આપેલા પદાવલીના ઉતારા પ્રમાણે સં. ૧૬૮૨ માં નહિ, પરંતુ ૧૬૮૧ના પ્રથમ ચૈત્ર સુદિ ૯ ના દિવસે થઇ હતી.

ઉપરની સંધિ-એકતા એ જૈન સમાજના સદ્ભાગ્યની નિશાની હતી. પરંતુ એ સદ્ભાગ્યની નિશાની લાંબો સમય ટકી શકી નહિ.

આ પ્રમાણે સંધિ-એકતા થવા છતાં અને વિજયાનંદસૂરિ, તહેમની— વિજયદેવસૂરિની—આજ્ઞા લઇનેજ દરેક કાર્ય કરવા છતાં, રાસકારના કથન પ્રમાણે, વિજયદેવસૂરિ આંતરિક વિરુદ્ધતા દૂર કરી શક્યા નહોતા, એનાં અનેક પ્રમાણો રાસકાર આપે છે. જહેવાં કે—આમણાંનો ભેદભાવ, બધાઓએ ના પાડવા છતાં પદસ્થાપના કરી તે, સૂરતમાં વિજયાનંદસૂરિ ચોમાસુ રહેલા હોવા છતાં નવસારીથી પ્રોતિવિબુધને ચોમાસામાંજ સૂરત મોકલી જુદુ વ્યાખ્યાન કરાવ્યું તે, શિરોહીમાં વિજયતિલકસૂરિના સ્તૂપને વંદન કરતા લોકોને અટકાવ્યા તે, અને કેરવાડમાં મેઘજીશેઠને ત્યાં પ્રતિષ્ઠા માટે વિજયાનંદસૂરિને આજ્ઞા આપવાની મંજૂરી લેવા ગયેલા માણસોને રોકી રાખ્યા તે, એ વિગેરે કારણો આગળ કરે છે. જો કે-છેવટે કેરવાડમાં મેઘજીશેઠે કરાવેલી પ્રતિષ્ઠાઓ તો વિજયાનંદસૂરિએ ફાગણ વદિ ૪ ના દિવસે કરીજ દીધી હતી.

વિજયાનંદસૂરિએ કેરવાડમાં કરેલી પ્રતિષ્ઠાઓ પૈકીના ૮ શિલાલેખો આચાર્ય મહારાજશ્રીના લેખસંગ્રહમાં છે. તે બધા એકજ તિથિના—સં. ૧૬૮૩ ના ફા. વ. ૪ શનિવારના છે. આ લેખોમાં વિજયાનંદસૂરિએ હીરવિજયસૂરિ-વિજયસેનસૂરિ-વિજયદેવસૂરિ-વિજયતિલકસૂરિ-વિજયાનંદસૂરિ એ પ્રમાણે પરંપરા આપી છે. વિજયાનંદસૂરિની સરળતાનું આ પ્રત્યક્ષ પ્રમાણ છે. વિજયદેવસૂરિએ અંદરખાનેથી લિખતા રાખવા છતાં, વિજયાનંદસૂરિએ પરંપરામાં તહેમનું નામ આપવું છોડ્યું નથી.

તે પછી જ્યારે ખુદી રીતે એમ જણાયું કે—વિજયદેવસૂરિ વિભેદજ રાખે છે; ત્યારે વિજયાનંદસૂરિના નામથી જુદા પટા કાઢવા શરૂ થયા.

‘ જૈન સાહિત્ય સંશોધક ’ માં પ્રકટ થયેલી વીરવંશાવલી માં વિજયાનંદસૂરિના વૃત્તાન્તમાં લખવામાં આવ્યું છે કે:—

“ પુનઃ સં. ૧૬૮૫ વર્ષે અણહિલપટ્ટનિ શ્રી વિજયાનંદસૂરી થકી કપટ કરીને શ્રીવિજયદેવસૂરી ગણભેદ કરી સાગરને ગછ માહિ લેઇને દેવસૂરી જુદા ફૂયા, ૨ ગછ ફૂયા અણહિલ-પટ્ટનિ. ”

આ ઉપરથી સમજાય છે કે-૧૬૮૫ માં પાછો ગચ્છભેદ શરૂ થયો અને વિજયદેવચરિત્રે સાગરોને ગચ્છમાં લીધા.

ઉપસંહાર—

રાસકાર કવિ દર્શનવિજયજીએ રાસનો ખીજે અધિકાર સં. ૧૬૯૭ ના પોસ મહીનામાં પૂરો કર્યો છે. અને વિજયાનંદચરિત્રે નાટ્યાઘથી નિકળેલા સંઘની સાથે સિદ્ધાયલજીની યાત્રા કરી, ત્યાં સુધીનું (સં. ૧૬૯૦ સુધીનું) વર્ણન આપ્યું છે.

આપણે જોઈ શકીએ છીએ કે-જો મતભેદના લીધે, પ્રસ્તુત રાસમાં વર્ણવ્યા પ્રમાણે, તપાગચ્છમાં બે પક્ષો પડી ગયા હતા, અને તે બન્ને પક્ષના અનુયાયિઓએ પોતપોતાના અથોમાં એક ખીજ ઉપર આક્ષેપો કર્યા હતા, તે મતભેદ અને આક્ષેપો આ રાસના અંત સાથેજ સમાપ્ત નહોતા થયા, પરંતુ તેની અસર તે પછીના કાળમાં પણ ચાલુજ રહી હતી. અર્થાત્ તે પછી પણ કેટલાક અંધકર્તાઓ પોતપોતાના અથોમાં પોતાના વિરુદ્ધ પક્ષકારો ઉપર આક્ષેપ-વિક્ષેપો કર્યા સિવાય રહી શક્યા નથી. આના પ્રમાણમાં મેઘવિજય-ઉપાધ્યાયદ્વૃત્ત પટ્ત્રિશમધ્યસ્યજલ્પવિવરણ, ત્રિનયવિજયજી ઉપાધ્યાયદ્વૃત્ત લઘુષટ્ત્રિશજલ્પવિચાર, અને કલ્પસૂત્ર ઉપરની સુવોધિકાટીકા, પં. રત્નચંદ્રજીદ્વૃત્ત રત્નહિતોપદેશ અને પં. મુક્તિસાગરદ્વૃત્ત કેવલીસ્વ-રૂપસજ્જાય વિગેરે કૃતિયો મૌનૂદ છે.

આટલેથીજ નથી પસંદ. આ અથોના વાંચનારાઓમાં અત્યારે પણ કેટલાક એવા છે કે-જોએ તે ઉલ્લેખિત હકીકતોને વાંચવા પૂરતોજ સતોપ ન માનતાં પોતાના મતથી વિરુદ્ધ મતવાળા પ્રત્યે હક્ષક શબ્દો વાપરવાને પણ ઉતાર ચક્ર જાય છે. સેકડો વર્ષ ઉપર થક ગયેલ વિદ્વાન અને ગીતાર્થ મહા-પુરુષો પ્રત્યે એ પ્રમાણે હક્ષક શબ્દો વાપરવા તૈયાર થક જનું, એ પોતાની તુચ્છવૃત્તિ બતાવવા સિવાય ખીજું શું છે ? ખરી રીતે આજ તકરારોને ખાનૂ ઉપર મૂકી તપાસવા જઈએ તો બન્ને પક્ષકારો તરફથી જો જો શાસ્ત્રીય ચર્ચાઓ થક છે, તે એટલી બધી તો ગંભીર અને તત્ત્વદષ્ટિએ વિચારવા જેવી છે કે-જોમાં લગાર પણ ઉતાવળથી અભિપ્રાય આપવો પાલની શકે તેમ નથી. વાચકોએ તો તે શાસ્ત્રીય ચર્ચાઓ કેવા કેવા આશયથી કરેલી છે, અને પોતપોત-

તાના આશયોમાં તેઓ ક્યાં સુધી સાચા છે, એજ નિહાળવાનું છે અને એટલાજ માટે આ અવલોકન મેં બાહ્યદષ્ટિએ કર્યું છે.

રાસમાં વર્ણુવેલી ચર્યા યદ્યપિ શરૂઆતમાં શાસ્ત્રીય ચર્યા હતી, પરંતુ ધીરે ધીરે તે ચર્યા અંગતરૂપ પકડતી ગઈ અને પરિણામ જૈનસમાજને માટે નહિં ઇચ્છવાનું જોવાય છે અને એતો ખરું જ છે કે-કોઈપણ વિષયમાં મમત્વે ચઢ્યા પછી વસ્તુસ્થિતિ ભૂલાયા સિવાય રહેતી નથી; અને વસ્તુસ્થિતિ ભૂલ્યા પછી પોતાના પગ ઉપર કુહાડો પડે છે કે કેમ ? એ પણ જોઈ શકાતું નથી. દૃષ્ટાન્ત તરીકે-જો વખતે ભાનુચંદ્રજી માંડવમાં જહાંગીર બાદશાહને આ કલેશ સંબંધી બધી માહિતી આપે છે, તે વખતે કહે છે:— “આપના પિતાજીની પાસે હીરવિજયસૂરિ આવ્યા હતા, તે પછી વિજયસેનસૂરિ થયા; તેમણે ‘મોહવશ’ થી વિજયદેવસૂરિને આચાર્યપદ આપ્યું.”

(જૂઓ, રાસસાર પૃ. ૭૪)

અહિં ભાનુચંદ્રજી જેવા અસાધારણ ગુરુભક્ત વિજયસેનસૂરિને માટે એમ કહે કે તેમણે ‘મોહવશ’ થી આચાર્યપદ આપ્યું હતું, એ શું બતાવે છે ? વિજયદેવસૂરિ પ્રત્યે બાદશાહની અરૂચિ કિંત્વ કરાવવા જતાં પોતાના પરમપૂજ્ય ગુરુ ઉપર પણ આ આક્ષેપ થાય છે, એ ખ્યાલ રહી શક્યો નહિં. એટલે આવી તકરારોમાં આવા બનાવો જરૂર બને છે, જો કે-એ કબૂલ છે કે-અહિં ભાનુચંદ્રજીનો રત્તીભાર પણ ઇરાદો વિજયસેનસૂરિ ઉપર આક્ષેપ કરવાનો નહોતો.

પ્રસ્તુત ચર્યાને અંગે બનને પક્ષના જોઈ કંઈ અંશે અને બીજા પત્રો વિગેરે સાધનો મળ્યાં, તેના આધારે આ અવલોકન લખવામાં આવ્યું છે, જોઈમાંના કેટલાક અંશે અને પત્રોનો હવાલો પ્રસંગે પ્રસંગે આપવામાં આવ્યો છે. તે ઉપરાન્ત ખાસ એક પત્ર ભાવનગરના, મુનિરાજશ્રી ભક્તિવિજયજીના ભંડારમાં છે, તે આ ચર્યાને લગતો જ હોય તે અક્ષરક્ષ: પરિશિષ્ટ ઘ તરીકે આની અંતે આપવામાં આવ્યો છે. આ પત્ર સૂરતમાં થયેલી ચર્યાની હકીકતને પૂરી પાડે છે. આ ચર્યામાં ખાસ એક વિશેષતા છે. અને તે એ કે-સૂરતના સૂળા માજરમલિકની સમક્ષ થયેલી આ ચર્યામાં વિજયદેવસૂરિ સાગરોની વિરૂદ્ધ પક્ષમાં ઉભેલા છે. સાગરો ધર્મસાગરજીના અંતની વિજયદેવસૂરિ પાસે સાચો કરાવી આપવાની ક્રિયા કરે છે. શાન્તિદાસશેઠ સૂળાને લાલચ આપે

છે. પરિણામે સૂખાની સમક્ષ બ્રાહ્મણ અધ્યાક્ષ રાખીને ચર્ચા થાય છે, ત્હેમાં સાગરો જૂઠા પડે છે અને વિજયદેવસુરિ આગા ઠરે છે.

આ ચર્ચા ક્યારે થઈ—કઈ સાલમાં થઈ? તે આ પત્રમાં જણાવવામાં આવ્યું નથી. માત્ર ચર્ચા થઈ ગયા પછી ચૈત્ર સુદિ ૮ ના દિવસે વિજયદેવસુરિએ સૂરતથી વિજયપુર તરફ વિહાર કર્યાનું જણાવ્યું છે. પરંતુ મેઘવિજય ઉપાખ્યાયની પટ્ટાવટીમાં આ ચર્ચા સં. ૧૬૮૭ માં થયાનું જણાવ્યું છે. આ ઉપરથી એ અનુમાન થાય છે કે—શાન્તિદાસ શેઠેસં. ૧૬૮૬માં રાજસાગરસુરિને આચાર્યપદ આપી જ્યારે સાગરમત ચલાવ્યો, ત્યારે વિજયદેવસુરિનો સંબંધ સાગરોથી સર્વથા દૂરી ગયો હતો, એ વાત આપણે પહેલાં પણ જોઈ ગયા હીએ. અને તે પછી તુર્તમાંજ સૂરતમાં આ ચર્ચા થઈ હોય, એ બનવાનું જ છે. નિદાન, આખી ચર્ચાનો નિષ્કર્ષ કાઢીએ તો એજ નીકળે છે કે—સં. ૧૬૮૧ માં વિજયપાનંદસુરિ સાથે વિજયદેવસુરિનો મેળ થયો હતો, પણ સં. ૧૬૮૫ માં તે બન્ને જૂઠા પડ્યા; એટલે આણંદસૂરગઝ્જ અને દેવસૂરગઝ્જ એમ બે શાખાઓ વાલી; અને સં. ૧૬૮૫ માં સાગરોથી વિજયદેવસુરિ જુઠા પડતાં સં. ૧૬૮૬ માં શાન્તિદાસ શેઠે રાજસાગરસુરિથી સાગરમત ચલાવ્યો, એમ કમનસીબે એકજ તપાગઝ્જમાં ત્રણ શાખાઓ ચાલવા લાગી. આખી ચર્ચાનું આજ પરિણામ જોઈ શકાય છે.

પ્રાન્તે—બની તેટલી સાવધાનતાપૂર્વક બન્ને બાજુઓ તપાસવા સાથે તે પૂજ્ય પુરોહિતે પ્રત્યે એકસરખી પૂજ્ય ભુદ્ધિ રાખીનેજ આ અવલોકન લખ્યું છે, છતાં છદ્મસચલાવે અદ્યર માત્ર પણ અનુચિત કે અસમંજસ લખાયો હોય તો તે બદલ શુદ્ધ અંતઃકરણથી મિથ્યા દુષ્ટત ઇચ્છી આ અવલોકનને અદિજ સમાપ્ત કરું છું. ૐ શાન્તિ:

ધૂળિયા, (ખાનદેશ)
દુબળી આડમ, વીર સં. ૨૪૪૭

}

વિદ્યાવિજય.

પરિશિષ્ટો.

પં ૦ નેમિસાગર અને પં ૦ ભક્તિસાગરે, ઉપાધ્યાય શ્રીસોમવિજયજીને ૧૮ પ્રશ્નો પૂછેલા, તે અદ્વાર પ્રશ્નોના ઉત્તરો મળવા માટે તહેમણે તે પ્રશ્નોની સાથેજ ગૃહસ્થોને અને સોમવિજયજીને લખેલા પત્રો, - જેનો હવાલો પૃ ૦ ૨૧-૨૨ માં આપવામાં આવ્યો છે.

પરિશિષ્ટ. ક

ગૃહસ્થો ઉપરનો પત્ર.

“સ્વસ્તિ શ્રીજિનચિંતામણિપાર્શ્વ” પ્રણમ્ય ઉપાધ્યાય શ્રીનેમિસાગરગણ્ય: સપરિકરા: સુશ્રાવક પુણ્યપ્રભાવક શ્રીજિનશાસનનોદ્યોતકારક । સર્વાવસર સાવધાન સંઘભારધુરંધર સંઘમુખ્ય સં ૦ સૂરા રતન સાં ૦ પેતા શ્રીપાલ દો ૦ પનિઆ હીરજી સો ૦ વિદ્યાધર રામજી જ ૦ મેઘજી સાં ૦ મુલિઆ ઇંદ્રજી સાં ૦ સૂરજી કર્મસી સાં ૦ વધૂ પ્રમુખ સમસ્ત સંઘ યોગ્ય । ધર્મલાલ પૂર્વક લિખંતિ યથાત્ર ધર્મધ્યાનં સુખધં પ્રવર્તધં છધં ॥ શ્રી દેવગુરુપ્રસાદધં । અપરં શ્રી-સંઘ તે પંચવીસમે તીર્થંકરની આજ્ઞાનો પાલકજી હુધ । ‘આણાનુત્તો સંધોતિ’ વચનાત્ । પૂર્વધં દુર્બલિકાપુષ્પાદિકનધ વારધ સંઘધંજ શાસ્ત્રના નિર્ણય કર્યા છધં એટલાજ માટધ વડા શ્રીપૂજ્યજીએ જયતપુરમાંહિં આવી સંઘનધ લલાવ્યું જે તુલ્લે ૨ જણ પાસધં જધં નિર્ણય કર્ । તે શ્રીપૂજ્યજીની આજ્ઞાઈ સં ૦ સૂરા પ્રમુખ સંઘ સં ૦ ૧૬૯૧ વર્ષે જ્યે ૦ શુ ૦ ૧૩ દિને અલ્પપાસધ આવી ૨ પ્રહરલગણિ બધસી શાસ્ત્રની મેલધં શ્રીભગવતીના સાધિં જમાલિનધ અનંતા ભવ સાંભલ્યા તિવાર પછી સાં ૦ વધૂધં કહ્યું જે-પૂર્વાચાર્યના કર્યા જૂના શાસ્ત્રમાંહિં ॥૧૫॥ ભવ જાણ્યા છધં તે દેષાકેસ્ય એતલું કહ્યા પછી ઊઠ્યા પણિ વલતુ સાં ૦ વધૂ, તે અક્ષર ન લાવ્યા સંઘધં પણિ કિસી પખરિ આદેશ દિન સુધી ન લીધી ચડમાસું પણિ પૂર થયું । હવધં શ્રીપૂજ્યજીએ શ્રીસંઘનધં શક્તિવંત જાણી શાસ્ત્રના નિર્ણય કરવાનું કાર્ય કરવા લલાવ્યું છધં । અનધં તુલ્લોજ એ કાર્ય કરસ્યું । તે માટધ શાસ્ત્ર સંબંધિઆ ૧૮ ખોલ લિખી પત્ર મોકલ્યું છધં તેહનું પહુત્તર ઉપાધ્યાય શ્રીસોમવિજય ગ ૦ પાધં લિખાવી મોકલ્યો ઉ ૦ શ્રીસોમવિજય ગચ્છમાંહિં ગરદા છધં ગીતાર્થ છધં ॥

તે માટઇ તથા શ્રીપૂજ્યજીએ સંઘ મનસપ પાંકયું છઇ તિમ સંઘ મનસપ યઇ
 સબ્ય યઇ વિચાલઇ યઇસઇ શ્રીઉપાધ્યાય શાસ્ત્રનો ને નિર્ણય કરઇ અનઇ
 શ્રીસંઘની આજ્ઞા હુઇ તો અહો તિહાં આવું ॥ અનઇ શ્રીઉપાધ્યાયજીનઇ
 ૨ બોલ પૂછી શાસ્ત્રનો નિર્ણય સંઘ સાપિ કીજઇ, એ કાર્ય સંઘચીજ
 સિદ્ધિ પામઇ ॥ એ પત્રનો પકુતર મોકલ્લાઇ તિમ કરવું અહાઃ ધર્મલાભ
 જાણ્યો ॥ સં. ૧૬૭૨ વર્ગે કાર્તિક શુ. ॥ ૧૪ ॥ ઇતિ ભદ્રમ ॥

પરિશિષ્ટ સ્વ

ઉં સોમવિજયજી ઉપર લખેલ

પત્ર,

॥ ૬૦ ॥ સ્વસ્તિ શ્રીપાર્શ્વનાથ પ્રણમ્ય । તત્રેત ઉપાધ્યાય શ્રીસોમવિજયગં
 યોગ્ય । પં. ભક્તિસાગર ગં લિખિતં ॥ અપરં આપણુ ૨ એક ગચ્છવાસી
 અનઇ આપણુ ૨ બિઘનઇ એક ગુરૂ અથ તુહો અહો સમન્થા તો સર્વઇ
 સમન્થા । તુહો ગરદા છો ગીતાર્ય છો તે માટઇ ૧૮ બોલનું પત્ર તુલ ભણી
 મોકલ્યું છઇ, તેહનો પકુતર શ્રીવીરના શાસ્ત્રની મેલઇ લિખી મોકલ્યો
 તુહો અનઇ અહો શ્રીસંઘ સમક્ષ શાસ્ત્રની વાર્તાઇ સમજઇ તો શ્રી પૂજ્ય-
 જીનઇ નિમ ભદ્રું હોઇ તિમ વીનની કરીઇ શ્રી પૂજ્યજીજી જયનપુરમાંહિં ।
 સંઘવી સુરા સાં પેતા શ્રીપાલ સોં વિદ્યાધરદોં રાંમજી પનીઆ હીરજી સાં
 સુરજી પ્રમુખ સંઘનઇ શાસ્ત્રનિર્ણય કરવાની રચિ હુઇ તે શ્રીઉપાધ્યાયજી
 હું તિહાં આવીઇ નહીંતરિ કેતલાએક બોલ શાસ્ત્ર સંગંધી મોકલ્યા છઇ તેહનું
 પકુતર લિખી મોકલ્યો । તથા પૂર્વઇ તુલનઇ એક લેખ મોકલ્યો હતો
 તેહનો પકુતર દિર્યો આવ્યો નથી પણ હવઇ એ ૧૮ બોલના પત્રનો પકુતર
 લિખી મોકલ્યો ॥ સંવત્ ૧૬૭૨ વર્ગે કાર્તિક શુદ્ધ ૧૪ ॥ ઇતિ મંગલં ॥

પરિશિષ્ટ ગ

ઉપાધ્યાય શ્રીસોમવિજયજી ઉપર લખેલો

બીજો પત્ર.

॥ ૬૦ ॥ પરમશુદ્ધગચ્છાધિગજ ભદ્રારક પ્રભુ શ્રી ૬ વિજયસેનસુરિગુરૂબ્યો
 નમઃ ॥ ॥ ઉં શ્રીસોમવિજયગણિયોગ્ય પં. ભક્તિસાગરગં લિખિતં ॥

અપર' તુલે વર્ષાણુ મધ્યે ધ્રુમ ક્ષુદ્રુ જે એ ' સર્વગુરુતરત્રય' માંહિં શ્રીવિજયદાનસૂરિ શ્રીહીરવિજયસૂરિનંદ' ગાલિ દીધી જઇ તે અલે કિમ ધમી રહું એહવું કહું જઇ । તે તો શ્રીવિજયદાનસૂરિ શ્રીહીરવિજયસૂરિ જેહવી મહાવીરની પ્રરૂપણા હતી તેહવીજ પ્રરૂપ-ણા કરતા વીરના વચનથી અંશઘં આધું પાછું ન કહતા અનંદ એ અંથ મધ્યે મોટા ર ગણધરદેવ ભદ્રાણુ સ્વામિ હરિભદ્રસૂરિ અભયદેવસૂરિ શ્રીમ-લયગિરિ શ્રીહેમાચાર્ય પ્રમુખ પૂર્વાચાર્યકૃત ગ્રંથની સાધિં જઇ તે માટઇ તે ગ્રંથ મધ્યે શ્રીવિજયદાનસૂરિ શ્રીહીરવિજયસૂરિનંદ' સર્વથા ગાલિ નથી દીધી અનંદ' એ ગ્રંથ મધ્યે જે પ્રરૂપણા જઇ તેહ ચક્રી તુલારો પ્રરૂપણા વિપરીત જઇ તે માટઇ એ ગ્રંથ ઊપરિ તુલનઘં પૂર્ણ રાગ દ્રેપઘં તે જણો છો જે મોટા-નંદ' શ્રીવિજયદાનસૂરિ શ્રીહીરવિજયસૂરિનંદ' ગાલિ દીધી એહવું ન કહીઇ તો એ-તણું કરતાં લોક મધ્યે પતીજણું ન થાઇ તે કરવા સાડ । શ્રીવિજયદાનસૂરિ શ્રી-હીરવિજયસૂરિનું નામ વિચાલિં થાલો છો તે ભલા માણસનું ધમ નહી ॥ અનંદ' ધમજ કરતાં જે તુલારો ચિત્તમાંદિ ધમજ આવતું હોઇ । જે એ ગ્રંથ મધ્યે તે પુરૂષનંદ' ગાલિ જઇ તો સંઘ સૂરા દોઢ પતીઆ સાં પેતા શ્રીપાલ સોઢ રામજ પ્રમુખ સંઘસમક્ષ અઘસી આપણુ ર નિર્ણય કીજઇ ॥ જે તે મધ્યે શ્રીવિજયદાનસૂરિ શ્રીહીરવિજયસૂરિનંદ' ગાલિ જઇ એહવું અથ અઘડાં સંઘ કહઇ તો અલનંદ જે સંઘ કહવું ઘટઇ તે કહઇ । નહીંતરિ શ્રીવિ-જયદાનસૂરિ શ્રીહીરવિજયસૂરિનંદ' ગાલિ અણુદીધીઇ દીધી કહઇ તેહનંદ' શ્રીપૂજ્ય શ્રીઆચાર્યજી તથા સંઘ જેહવું ઘટઇ તિ રૂડીપરિ' શિક્ષા દિઇ । તે પ્રીછ્યો ॥ તથા એ ગ્રંથની પ્રતિ અલારો નિશ્રાની તુલ પાસજઇ ॥ સંઘસમક્ષ અલે તુલ પાસજ માગી તુલે નાખી, જેરાવરીઘં રાખી જઇ હવઘં એ ગ્રંથનો અક્ષરમાત્ર પાલટસ્યો તથા એ ગ્રંથની પ્રતિ ઊપરિ તથા તેહના એક અક્ષર ઊપરિ જે પાડુઇ નિજર કરસ્યો તો ચોવીસ તીર્થ' કરની તથા સંઘની । તથા શ્રી-હીરવિજયસૂરિ શ્રીવિજયસેનસૂરિ શ્રીવિજયદેવસૂરિનો આજ્ઞા જઇ તે પ્રીછ્યો ॥ ઇતિ મંગલ' ॥ સંવત ૧૬૭૨ વર્ષે ચૈત્ર વદિ ૧૪ ભૃગુવારે ॥ શુભં ભવતુ ॥

પરિશિષ્ટ ષ

સૂરતમાં થયેલી સાગર-વિજયની ચર્ચા સંખ્યા પત્ર.

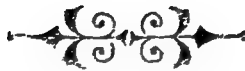
ऐ ६०॥ અપર' શ્રીપૂજ્યજી ધંભાચતથી શ્રીવીજાપુર પધારવાનંદ અર્થિ સિદ્ધિ કરી । અનુક્રમઘં સૂરતિ વણા આડંબરપૂર્વક પધાર્યા । તે સાગર

સાથના લોક દેખી ન સક્યા । તેણે જઈ નખાપ માજરમલિકનું મન મનાવી
 કહ્યું જે નખાપ સલામત અહારો અંથ શ્રીવિજયદેવસુરિ પોટો કંઈ ઇષ ।
 તે પરા કરાવી । અપાવો અનધ । જે અમ્હે પોટા પડર્યું । અનધ અંથ
 પોટો પડર્યમ્ તો । અંથ પાણીમાહિં બોલવો અનિં ગુનહગારીના રૂપમ્
 હજર પ નખાપનધ આપર્યું । અનિં સાં શાંતિદાસઈ પણિ નખાપનધ
 ઘણું લિખું હતું જે માહરો અંથ જિમતિમ કરીનધ શ્રીવિજયદેવસુરિ પાધ
 પરા લિખાવી અપાવયો । હું નખાપનધ ઘણો તોફાં મોકલીસ । અનધ રતન
 આસકરણઈ પણિ નખાપનધ ઘણી લાલચિ દેપાડી જે નખાપ સલામત
 અમ્હારો અંથ જિમ તિમ કરી પરા કરી અપાવર્યો તો નખાપનધ વીસ સહસ્ર
 રૂપયાનો નફો થાસ્યમ્ । તે ઉપરિ નખાપનધ કહ્યું જે ભલી વાત । શ્રીવિજ-
 યદેવસુરિના યતી તેડાવી પૂછવું । તિવાર પછી નખાપનધ પોતાનાં માણસ આ-
 પણમ્ ઉપાશ્રય તેડવા સાડ મોકલાં । પછમ્ શ્રીપૂજ્યજી શ્રીઆચાર્યજી
 ઉં શ્રીકુશલસાગર ગ । પં ૦ લાલકુશલગણિ દરબાર મોકલા । નખાપન
 ઘણો આદર દીધો । વલતું નખાપનધ કહ્યું જે । તુભે શ્રીવિજયદેવસુરિકું કહો
 જે સાગર સાથમ્ ચર્યા કરી અંથ પોટો કરી ચાલો । તે ઉપરિ ઉં કુશલસાગર
 ગણિ પં ૦ લાલકુશલગણિક કહ્યું જે નખાપ સલામત અહોતો અહ્મદાવાંદ
 મધ્યે તથા પાટણમધ્યે તં શ્રીશંચેસ્વર મધ્યે તં પંભાયત મધ્યે
 કિહામ્ ચર્યાની ના નથી દહી અનધ નખાપ હજુરપણિ ચર્યા કરવી । કમૂલ
 છમ્ પણિ સભ્ય વિના ચર્યા ન થાય તે ઉપરિ નખાપનધ કહ્યું જે ભલી વાત
 સભ્ય થાપીનધ ચર્યા કરાવીસિ । તે ઉપરિ ચર્યા કરાવ્યાની હા ભણી
 તિવાર પછી સાગર ગૃહસ્થે પંભાયતથી સત્યસૌભાગ્ય તેડાવ્યો । તે આવ્યો ।
 આપણમ્ પણિ ઉં શ્રીધનવિજય ગં ઉં શ્રીધર્મચંદ્ર ઉં શ્રીલાવણ્ય-
 વિજય ગં પં ૦ મતિચંદ્ર ગં પં ૦ માણિક્યચંદ્ર ગં પં ૦ ઋદ્ધિવિજય
 ગં પ્રમુખ ગીતાર્થ તેડાવ્યા તે આવ્યા પછી । નખાપનધ કહ્યું જે ચર્યા કરો
 તે ઉપરિ આપણે સમસ્ત ગીતાર્થે કહ્યું જે ભલી વાત સભ્ય કુણ તિવારમ્ ન-
 ખાપનધ કહ્યું તુભારા સભ્ય કાણ કહઉ તિવાર પછી આપણે ગીતાર્થે કહ્યું જે
 જૈન સભ્ય ક્યા જોઈ અહારા સાસ્ત્ર સમગ્ર ઇતિવારમ્ સાગરમ્ બાણ જે
 જૈન સભ્ય લાંચે પલટાસ્યમ્ નહી । તે ઉપરાંત નખાપનધ કહઉ જે
 નખાપ સલામત જૈન તુ સર્વ અમ્હારા દુસમન છઈ પછી નખાપનધ સાં
 શાંતિદાસનું મન રાખતા મારમ્ કહઉ જે આહાણ સભ્ય ક્યા જોઈમ્

અનંદ આત્મણુ સભ્ય કરૂં પછી આપણે ગીતાર્થે આત્મણુસભ્ય કરવા થાપી
 સમસ્ત ગીતાર્થતુ ઉપાશ્રય આવ્યા પછી તે થાપ ઉપરિ નળાપના માણસ તેડવા
 આવ્યા પછિ શ્રીપૂજ્યજીયં શ્રીઆચાર્યજીયં આપણા એ સમસ્ત ગીતાર્થ
 મોકલ્યા । ચચ્યા કરવા સારૂ નળાપ હજૂર પૂહતા । વલતો સાગરનુ સત્યસૌ-
 ભાગ્ય પણિ દરબારિ મધ્યે તેડાવ્યુ । તે પણિ આવ્યો । પછી સભ્ય
 પણિ આવ્યા નળાપ હજૂરિ ચચ્યા કરવા બધકા । પછઈ સત્ય-
 સૌભાગ્યઈ પાંચ ખોલ પારસીઈ લિખાવ્યા હતા તે નળાપના હાથમાંહિ
 આખ્યા નળાપઈ સર્વ કાર્ય મુંડી ચચ્યા કરાવવા માંડી । ઘડી ૪ લગઈ
 ચચ્યા થઈ તે દિવસઈ તિમજ રહ્યું વલતા નળાપઈ આપણા સાથનઈ
 તથા સત્યસૌભાગ્યનઈ વદા કીધી અનિં કહ્યું જે બીજિં દીનિં વહલા આવયો
 તે સર્વ ઉપાશ્રયે આવ્યા । શ્રીજી ર આગલિં માંડીનિ સર્વ વાત કીધી
 તે ઉપરિ બીજિં દીવસઈ । શ્રીઆચાર્યજીયં સર્વજ્ઞસતક માંહિલા
 નવખોલ કાઠી પારસીઈ લિખાવી આપણા ગીતાર્થોનઈ આખ્યા તે
 વલતા નળાપ હજૂર પુહતા અનિં કહિઉં જે નળાપ સલામત એ
 નવખોલનું જળાપ દેવરાવો શતકમાંહિ એહવા ધણા પોટા ખોલ છઈ.
 તિવારઈ નળાપઈ તે નવખોલ આપણા હાથરયું લેઈ સાગરસાથનઈ કહઉં
 જે એ નવખોલનુ મૂલગાં શાસ્ત્રની સમતિં જળાપ દિઓ । નહીતર તુલારો ગ્રંથ
 પોટો અનિં નળાપ કેવલ તહેનોજ હતુ પણિ શ્રીજી રના પુણ્યપ્રલાવથી તે વેલાં
 નળાપના મનમાંહિં એહવુંજ આવ્યું જે હું અહુક ન કરૂં તે ઉપરિ
 સભ્ય થાખ્યા જે આત્મણુ તેહનઈ પણિ નળાપઈ સમ દેઈ કહું જે હુક
 હોઈ તે કહયો તે ઉપરિ ખોલ નવ સર્વ સલા સમક્ષ પૂછયા ખોલ ૩ નીજ
 તે દિવસઈ ચચ્યા થઈ પણિ સત્યસૌભાગ્યઈ સર્વથા જવાબ ન દેવરાણો
 તિવારઈ સત્યસૌભાગ્ય પોટો પડ્યો અનિં નવાખ હજૂર સભ્ય આત્મણુ કહઉં
 જે એ ગ્રંથમાંહિં પોટા આણ્યા છઈ ગ્રંથ ખોટો પછઈ સર્વ સલાઈ બધકા
 હતા તેણુઈ કહઉં જે ગુરૂલોપી સાગર પોટા પછિ સાગર નળાપનઈ દરબારિ
 પોટા પડ્યા હતા ફજેત થયા બાહિર કાઢયા અનિં આપણા શ્રીઉપાધ્યાય
 પન્યાંસનિં નળાપઈ કહઉં જે તુલારા ગુરૂ સાચા સાગર પોટા પછઈ આપણા
 સમસ્ત ગીતાર્થ નળાપઈ વદાય કીધી ગાજતઈ વાજતઈ શ્રીજીને ચરણે
 આવ્યા ગામ સારામાંહિં ગુરૂલોપી સાગર ફજેત ફિટ ફિટ થયા તથા વલતા
 વલી નળાપઈ સભ્ય ભટ્ટનઈ કહઉં જે ખેહુનઈ તુલ હજૂરિ બધસારી ચચ્યા
 બીજ ખોલનો કરાવો તે ઉપરિ ભટ્ટ હજૂરિ પણિ આપણે ગીતાર્થે સત્યસૌભા-

અ સાથિ ચચ્યાં કીધી તિદાં પશ્ચિ સસસૌભાગ્ય પોરો પડ્યો પછે
 નળાપછં સમ્યનિં તેડી પછું કુચ્ચ પોરો નિવારછં સમ્યે કહઉં જે શ્રીવિજય-
 દેવસરિ સાચા અનઇં સાગર પોટા તિવાર પછી સાગર ગુરૂલોપીનઇં નળાપછં
 ઘણું ફજેત કીધા અનિં શ્રીપૂજ્યછ શ્રીઆચાર્યછનિં ઘણું માંન મહત્ત
 દધનિં સિદ્ધિ કરાવવાની રગ દીધી વસતા શ્રીપૂજ્યછ સર્વ પરિવાર સહિત
 ચે૦ ગુ૦ ૮ દિને ઘણા આડંગર પૂર્વક ચીજપુર ભણી સિદ્ધિ કરી ગાઉ ૩
 ગામ કુંભારીઇં પધાર્યા તિવાર પછે સાગરનઇં સારછ ગામઇં ઘણુજ
 ફિટ ફિટ ફજેત કીધા માટિ ઘણું રીસછ અથ્વા તે ઉપરિ નવો ફરાદો
 ઉપાધ નળાપનું મન, મનાવી શ્રીપૂજ્યછનઇં પાછા વાલવા સાડ અસવાર
 રપ યાદા રપ મોકડ્યા ક્યું જે અંચ સાચો કિખી આપછં તો ચાલવા
 દેવો નહી તો ઇંદાં તેલના વછરનઇં તેડી આવયો. વસના તે નળાપના માણસ
 શ્રીપૂજ્યછ પાસછં કુંભારીઇં આચા શ્રીપૂજ્યછનઇં ઘણુંછ ક્યું જે
 અંચ ખરો કિખી આપો વસતું શ્રીપૂજ્યછઇં આસિં દીધું જે પોટા અંચ તે
 અલ્લે પડે કિમ કિખી આપું વસતું નળાપને માણસે નળાપનઇં અરજ કુંભા-
 રિઆથી કિખી જે શ્રીવિજયદેવસરિ સર્વથા અંચ ખરો કિખી નાપછ
 નિવારછ નળાપછ તેહોનઇં કિખી મોકડ્યું જે શ્રીવિજયદેવસરિના વછર
 યનીનઇં તેડી આવયો પછે નળાપને માણસે શ્રીપૂજ્યછનઇં કહઉં જે તુભારા
 વછર મોકલો તે ઉપરિ શ્રીપૂજ્યછઇં સર્વ ઉપાધ્યાય સર્વ પન્પાસ તિદાં
 મોકડ્યા નળાપ હનૂર ગયા નિવારછ નળાપછ ક્યું જે અંચ પોટો છઇં તોલછ
 પશ્ચિ-માદરી પાતરિ ખરો કિખી આપો વસતો ભવ પશ્ચિ ઘણુંજ દેવાડયો
 વસતું ગીતાર્થે નળાપનઇં ક્યું જે મરણ કમૂલ કરીસ્યછ પશ્ચિ કિખું નહી
 આપીઇં. પછે નળાપઇં દિન ૨ સગઇ યની જમસારી મુંક્યા વસતા યની
 મરણીક ભણી રગ દીધી અનિં શ્રીપૂજ્યછનું શ્રીઆચાર્યછનું પુણ્ય
 એવું જે સર્વ ભણું યઇં આચ્યું અનિં જેણુ અધમ કીધો હતો તેલનઇં
 સીપ સાગી નળાપછ ઉદયસિંધ કીકાનઇં પાસરે મરાતી અંદોપાનઇં ધાતી સ્વા
 મળુની એકદંડી બેડી પદિરાતી ઘણું માનઅટ તેલનઇં કીધા સમજઇં ગામિં
 ઘણું ફજેત થયા પછે અનઇં શ્રીપૂજ્યછ શ્રીઆચાર્યછ ઘણા આડંગર સદિત
 કુંભારીઆથી પધાર્યા તેણુ કરી શ્રીગિતગાસનની ધમ્મી ઉત્તિ યઇં છઇં
 તે માટછ કાઢ સાગર સાચનો વેપધારી તથા ગૃહરથ અધિકું આપું કિખાં
 ને ધર્મ માણસછ ન માનયું સદી તથા શ્રી આચાર્યછ ગામ મેતા
 ગૂરનિથી ગાઉ ૧૨ દોઢ તિદાંથી શ્રીપૂજ્યછનઇં વાંદીનઇં ભઠ્ઠાચિ વડાદરા

નડીઆદમાંહિ થઈ અહમ્મદવાદ ઘણા આડંબર સહિત સાં રતન પનજી
 સાં વાઘજી સાં ઝપલદાસ સાં વધૂઆ સાં વચ્છરાજ પ્રમુખ સમસ્ત
 સંઘ નડીઆદ સૂધી સાહમ્મા આવી પધરાવ્યા છઈ । તે આસિરિ સમાચાર
 તથા સૂરતિના મામલા આસિરી કેતલાઈક સમાચાર સંઘના લેખથી પ્રીછયો ।
 તથા એ સમાચાર જોણુઈ પાસઈ લિખી જણાવયો ॥ શ્રીદેવબુહારયો ॥
 ઇતિ મંગલં.

॥ अहम् ॥

રાસ-સાર.

શ્રીવિજયતિલકસૂરિના જીવનચરિત્રને ઉદ્દેશીને, શ્રીધર્મસા-
ગર ઉપાધ્યાય અને તહેમણે કરેલી પ્રફુલ્લાઓને પ્રકટ કરવાના
ઇરાદાથી શ્રીમુનિવિજયઉપાધ્યાયના શિષ્ય પં. દશેનવિજય-
જીએ બરહાનપુરમાં, શ્રીમનમોહનપાર્શ્વનાથના પ્રસાદથી આ
રાસ રચ્યો છે.

કવિએ સુખ્ય રીતે બે અધિકારમાં આ રાસ વિભક્ત કર્યો
છે. અને તે બન્ને અધિકારો પૂર્ણ કર્યાના સંવતો જુદા જુદા
આપ્યા છે. પ્રથમ અધિકારનો સંવત્ આ આપ્યો છે:—

“ તાસ સીસ પલણુષ બહુ ભગતિં દર્શનવિજય જ્યક્ષરી જી;
સસિ રસ મુનિ નિધિ વરસિં રચ્યો રાસ ભક્ષો સુખકારી જી. ૧૫૩૩
ભાગસિર વદિં અહમી રવિ હસ્તિં સિદ્ધિયોગ અનિપાસ જી;
નયર બરહાનપુર મંડળ મોટો શ્રીમનમોહનપાસ જી. ” ૧૫૩૪

(સં. ૧૬૭૯ ના ભાગસર વદિ ૮ રવિવાર)

બીજા અધિકારનો સંવત આ છે:—

“ સંવત સસિ રસ નિધિ મુનિ વરસિં પોસ સુદિ રવિકર યોગિં જી;
રાસ રચ્યો એ આદર કરીનહ ચાત્રતણુષ ઉપયોગિં જી. ૨૧૬
(સં. ૧૬૯૭ પોસ સુદિ રવિવાર)

આ રાસના બીજા અધિકારમાં વિશેષ કરીને કવિએ વિજય-
ણંદસૂરિનું વૃત્તાન્ત આપ્યું છે.

આ રાસ, કવિ પં. દર્શનવિજયે પોતે બરહાનપુરમાં લખેલી
પ્રતિ ઉપરથી સંશોધિત કરવામાં આવ્યો છે.

પ્રારંભમાં કવિએ તીર્થંકર, આચાર્ય, ઉપાધ્યાય, અને
સાધુને નમસ્કાર કર્યા પછી સુધર્માસ્વામીથી લઈ કરીને શ્રીવિજય-
સેનસૂરિ સુધીની પાટ પરંપરા બતાવી છે. રાસનાયક શ્રીવિજયતિ-
લકસૂરિ, શ્રીવિજયસેનસૂરિની પાટે થયા છે. એમ બતાવ્યા પછી
કવિએ આ રાસ રચવામાં પાંચ કારણો બતાવ્યાં છે:—૧ વિજ-
યદાનસૂરિએ, શ્રીહીરવિજયસૂરિને પોતાની પાટે સ્થાપ્યા અને તે
વખતે એક એ વચન કહ્યું કે—“ જોને પદ આપો તેને ‘ વિજય ’
યુક્ત નામ આપવું ” તે, ૨ શ્રીહીરવિજયસૂરિએ અકબરબાદશાહને
પ્રતિબોધી વિજય મેળવ્યો તે. ૩ શ્રીવિજયસેનસૂરિએ ત્રણસો ગ્રામણોને
જીતી વિજયતા પ્રાપ્ત કરી તે. ૪ શ્રીવિજયતિલકસૂરિ ગચ્છધારી થ-
વામાં વિજય પામ્યા તે. અને ૫ શ્રીધર્મસાગરઉપાધ્યાયે ગચ્છની પર-
પરા લોપી અને તેમની પક્ષમાં થયેલા ગચ્છપતિ શ્રીવિજયદેવસૂરિને
ઉત્થાપીને, શ્રીવિજયતિલકસૂરિ પાટે આવ્યા અને પાટપરંપરા દીપાવીને
વિજય પામ્યા તે. ત્યહાર પછી રાસનું વર્ણન આવી રીતે આપ્યું છે.
જન્મસ્થાન.

શ્રીવિજયતિલકસૂરિ ગુજરાત દેશમાં આવેલા વીસલનગરના
રહીશ હતા. આ વખતે વીસલનગરની બહોળલાલી અપૂર્વ હતી.

૧ શ્રીવિજયદાનસૂરિ પછી, જોને પદ આપવું તેને ‘ વિજય ’ યુક્ત
આપવું, આ નિયમ થવામાં કારણ આ બન્યું હતું:—“ એક વખત શ્રીવિજ-
યદાનસૂરિને, સ્વપ્નમાં આવીને શ્રીમણિભદ્રયજ્ઞે કહ્યું કે—તહમારે વિજયશાખાએ
પાટ સ્થાપન કરવો અને મહારા નામ પૈકીનો એક અક્ષર લઈને નામ આપવું.
તહમારા ગચ્છમાં કુશલપણું કરીશ. અને ગચ્છપાટ વિજયવંત થશે. ” ૪૧
પાનાની પટ્ટાવલી.

બાદશાહ અકબરના તાબાનું આ શહેર હતું. અહિં અનેક ધનાઢ્ય અને ગુણવાન પુરૂષો રહેતા હતા, જહોમાં દેવજી નામનો શ્રાવક, કે જે શ્રાવકોના એકવીસ ગુણે કરીને યુક્ત હતો, મુખ્ય હતો. દેવજી અરિહંતદેવ ઉપરની સાચી શ્રદ્ધાવાળો હતો. સાચા ગુરૂની હુમેશાં સેવા કરતો અને જિનભાષિત ધર્મનું શ્રવણ કરી હુમેશાં તે પ્રમાણે વર્તવા પ્રયત્નશીલ રહેતો. આ દેવજીને જયવંતી નામની સુશીલા સ્ત્રી હતી. આ જયવંતી સ્ત્રીને શુભ સ્વપ્નપૂર્વક એક એક વર્ષના આંતરે બે પુત્રો થયા:— ૧ રૂપજી અને ૨ રામજી. આઠ વર્ષની ઉંમર પછી બન્નેને બણાવીને હોંશીયાર કર્યા.

દીક્ષા.

આ વખતે ખંભાત શહેર પણ પૂર જાહોજલાલીમાં હતું. કોઠ્યાધીશો અને લક્ષાધિપતિઓ અહિં ઘણા હતા. અહીં સંઘવી ઉદયકરજી નામનો એક ગૃહસ્થ રહેતો હતો. આ ગૃહસ્થે જિનપ્રાસાદો કરાવ્યા ઉપરાન્ત કેટલાક ઉપાશ્રયો પણ કરાવ્યા હતા. જિનખિંબોની પ્રતિષ્ઠાઓ કરાવી હતી અને કેટલીએ વખત તહેલે ‘સંઘવી’નું તિલક પણ સંઘ તરફથી મેળવ્યું હતું. વળી સોની તેજપાલ નામનો ગૃહસ્થ પણ અહિં રહેતો હતો. આ સોની એક ધર્મિષ્ઠપુરૂષ હતો. જિનમંદિર, જિનખિંબ, પોશાલ વિગેરે કરાવામાં ઘણું દ્રવ્ય ખર્ચ કર્યું હતું. સાતે ખેત્રોને તે હુમેશાં પોષતો હતો. વળી આણે સવાલાખ રૂપિયા ખરચીને શ્રીસિદ્ધાચલજી ઉપરના ઋષભદેવના મૂલ્યમંદિરનો છોર્ણદ્વાર પણ કરાવ્યો હતો. અહિં પારેખ રાજીઆ અને વજીઆ નામના બે ભાઈઓ પણ રહેતા હતા. આ ભાઈઓએ પણ ઘણાં ગામોમાં જિનમંદિરો કરાવ્યાં હતા. મખમલ, મશરૂ વિગેરેના ઉત્તમોત્તમ ચંદરવા-પૂઠિયાં ઉપાશ્રયો અને જિનમંદિરોમાં મૂક્યા હતા. એક વખત આ બન્ને ભાઈઓને જિનખિંબોની પ્રતિષ્ઠા કરાવાનો વિચાર થયો. ત્હેમણે શ્રીહીરવિજયસૂરિજીની આજ્ઞાથી આચાર્યશ્રી વિજયસેનસૂરિજીને પોતાના નગરમાં પધરાવ્યા. ઘણા દેશ, ન-

ગર અને ગામોના સંઘોને નોતર્યા. સારા દિવસે શ્રીસૂરિજીએ પ્રતિ-
ષ્ઠા પણ કરી.

આ વખતે વીસલનગરનો દેવલશાહ, કે જહેનું નામ પહે-
લાં લેવામાં આવ્યું છે, તે પણ આવ્યો હતો. આચાર્યશ્રીનો ઉપદેશ
સંભળીને આ દેવલશાહના હૃદયમંદિરમાં વૈરાગ્ય ઉદ્ભવ્યો. તહેજે
સંસારને અસાર સમજીને દીક્ષા લેવાનો વિચાર કર્યો. એટલુંજ
નહિં, પરન્તુ પોતાના કુટુંબને એકદુ ઠરીને તમામે-પોતે,
પોતાની સ્ત્રી જયવંતી અને પોતાના બન્ને પુત્રો-રૂપજી
અને રામજી, એ ચારે જણે દીક્ષા લેવાનો નિશ્ચય કર્યો. આચાર્યશ્રી
પાસે જઈને દીક્ષા આપવા પ્રાર્થના કરી. તેથી સૂરિજીએ પોતાને હાથે
દીક્ષા આપી.

રૂપજી અને રામજી, કે જેઓનું નામ અનુક્રમે રત્નવિજય
અને રામવિજય રાખવામાં આવ્યું હતું. તેઓ બન્ને ગુરુદિશાથી
અને વિદ્યા ભણવાને લાયક હોવાથી સૂરિજીએ તેઓને વિદ્યાભ્યાસમાં
લેડી દીધા. દંવયોગે રત્નવિજય થોડાજ વખતમાં પોતાનું આયુષ્ય
પૂરૂ કરી સ્વર્ગે પહોંચ્યા. રામવિજયને સૂરિજીએ ઘણો અભ્યાસ
કરાવ્યો. નીતિ, વ્યાકરણ, ન્યાય, જ્યોતિષ અને એવા બુદ્ધા બુદ્ધા
વિષયોનો તહેને જ્ઞાતા બતાવ્યો. તદનન્તર શ્રીરામવિજયમાં સારી
રીતે યોગ્યતા આવ્યા પછી તહેને સૂરિજીએ પંડિતપદ આપ્યું.

કુમતિકુદાલ ગ્રંથ જલશરણ.

આ રાસમાં, વિજયતિલકસૂરિને ‘સૂરિપદવી કેમ થઈ’ એ
બતાવતાં કવિએ, તહેના મૂલ કારણીભૂત ધર્મસાગર ઉપાધ્યાયને
માનીને, તહેમનો (ઉપાધ્યાયજીનો) પ્રસંગ હાથમાં ધર્યો છે.

આચાર્ય શ્રીહીરવિજયસૂરિજી, શ્રીધર્મસાગર ઉપા-
ધ્યાય અને રાજવિમલવાચક, એ ત્રણ જણ એક સાથે અ-
ભ્યાસ કરતા હતા. તેઓ ઘણા પ્રેમપૂર્વક શાસ્ત્રાભ્યાસ કરીને વિ-

દાન થયા. પરંતુ, એકજ ગુરૂની પાસે ત્રણે જણે અભ્યાસ કરવા છતાં કરમને આધીન થઈ મતિભેદથી ધર્મસાગરને તે વિપરીત પરિણમ્યું. આ વિષયમાં કવિએ આ ત્રણેની ક્ષીરકદંબક ઉપાધ્યાયના શિષ્ય-નારદ, વસુ અને પરવતની સાથે સરખામણી કરી છે.

ધર્મસાગરઉપાધ્યાયે ‘કુમતિકુદાલ’ નામનો એક નવો ગ્રંથ બનાવી અલિનવ પંથ માંડવા પ્રયત્ન કર્યો. તેઓ પોતાનાં વખાણ, અને બીજા પક્ષની નિંદા કરવા લાગ્યા. તહેમના ગ્રંથમાં ધર્મથી ઘણું વિપરીતપણું જોવામાં આવ્યું. અને તેવી પ્રરૂપણા પણ કરવા લાગ્યા. આ વાતની જ્ઞહારે વિજયદાનસૂરિજીને માલૂમ પડી, ત્યહારે તહેમણે વીંસલનગર આવીને, નગરના ઘણા લોકોની સાક્ષીએ તે ગ્રંથને પાણીમાં ઝોલાવી દીધો. ગુરૂ આજ્ઞાથી આ ગ્રંથ સૂરચંદ પંન્યાસે પાણીમાં ઝોલ્યો હતો.

ગ્રંથને પાણીમાં ઝોલ્યા ઉગરાંત પણ ધર્મસાગરજી પાસે એ પ્રમાણે લખાવી લીધું કે—‘આ ગ્રંથની પ્રરૂપણા કરવી નહિ, વિજયદાનસૂરિ કહે તે પ્રમાણે વર્તવું, અને તહેમની આજ્ઞા વિના જે કંઈ કહે, તે અપ્રમાણ છે.’

શ્રીધર્મસાગર ગરજ બહાર.

આ પછી શ્રીધર્મસાગર અહમદાવાદમાં આવ્યા, અને મહેતા ગદાને પોતાના પક્ષમાં લઈ કરીને પાછી તે ગ્રંથની પ્રરૂપણા કરી. અને બીજા પણ કેટલાક શ્રાવકો રાગી કર્યા. આ વખતે રાજવિમલવાચક અહમદાવાદમાંજ હતા. તહેમની પાસે આવીને ગલરાજ શ્રાવકે પૂછ્યું કે:—‘તહેમ કઈ પ્રરૂપણાને માનો છે?’ શ્રીરાજવિમલે કહ્યું:—‘જહે પ્રમાણે શ્રીવિજયદાનસૂરિ કહે છે, તે પ્રમાણે હું માનું છું.’

ગલરાજે કહ્યું:—‘જહે પ્રમાણે શ્રીધર્મસાગરઉપાધ્યાય કહે છે, તે પ્રમાણે જો ન માનવું હોય, તો અહીંથી રવાના થાઓ’ શ્રીરાજવિમલ ત્યાંથી વિદાય થયા, એટલે તહેમની પાછળ ઘાતકલોકો

મેકલ્યા, પરન્તુ બનવા કાળ એવો કે-ઘાતકલોકો માતર ગયા,
જ્યહારે રાજવિમલવાચક ઘણા સાધુઓ સાથે ધોળકે પહોંચ્યા.

એ પ્રમાણે ગુરૂઆરાધક મુનિઓને અમદાવાદથી એવી રીતે
ચાલ્યા જવું પડ્યું કે-બોરી લાવેલી ગોચરીને, ન તો વાપરવાનો
વખત મળ્યો, કે ન પરઠવવાનો.

આ હકીકત, જ્યહારે ચારે તરફ ફેલાઈ, અને શ્રીવિજયદાન-
સૂરિને રાધનપુરમાં માલૂમ પડી, ત્યહારે સૂરિજીએ વિદ્વાન
સાધુઓને એકઠા કર્યા. અને દરેકની સમ્મતિપૂર્વક ગચ્છ બહાર
કર્યાનો એક પત્ર લખ્યો. પરન્તુ આ પત્ર લઈને ધર્મસાગર ઉપા-
ધ્યાયને આપી આવે કોણ? સૂરિજીએ કહ્યું કે-કોઈ સાધુ, તેના હાથમાં
જઈને આપી આવે તહેવો છે? અટ તહેમાંથી એક મુનિએ હા પાડી,
અને તે પત્ર લઈને અમદાવાદ આવ્યા. સભામાં આવીને ધર્મસાગર
ઉપાધ્યાયને પત્ર આપ્યો, અને કહ્યું કે-‘ધર્મસાગરને ગચ્છ બહાર
કર્યો છે.’

એમ કહીને જહેવો તે પાછો વળ્યો, તરતજ તહેની પાછળ
ગલરાજે ધાઓ ! મારો ! કરતા માણસો દોડાવ્યા. પરન્તુ તે સાધુ
હાથમાં આવ્યો નહિ. પાછળ થયેલા મુલટો ખોજવા લાગ્યા, મુનિને
એક શ્રાવકે પોતાના ઘરમાં સંતાડી દીધો. તહેણે બે દિવસ પોતાના
ઘરમાં રાખીને પછી એક દિવસ રાત્રે સાધુને રવાના કરી દીધો. કુ-
શલતાપૂર્વક તે ગુરૂ પાસે પહોંચી ગયો. ગુરૂએ ઘણી શાખાશી
આપી. શ્રીધર્મસાગરને ગચ્છ બહાર કર્યાની વાત જહેમ જહેમ
શ્રાવકોએ જાણી, તેમ તેમ તેઓને આહારની પણ તકલીફ
પડવા લાગી.

પાછા ગચ્છમાં દીધા.

આવા સમયમાં શ્રીસકલચંદ્ર ઉપાધ્યાય અમદાવાદ આવ્યા.
તહેમણે શ્રીધર્મસાગરજીને કહ્યું કે-“આપ આમ શામાંટે

કરે છો ? જે પ્રમાણે ગચ્છનાયક કહેતા હોય, તે પ્રમાણે કરવું
 જોઈએ. અમદાવાદથી અન્યત્ર જશો, તો અન્ન-પાણી પણ
 પામશો નહિં. તે માટે ગુરૂનું કહેવું માનો, અને હૃદયમાં ધારણ
 કરે. ” ધર્મસાગરજીએ કહ્યું:—“ હવે હું ‘ત્યાં જઈ પણ કેવી
 રીતે શકું ? અને મહુને તેઓ રાખે પણ કેમ ? અને જો તહીં આ
 વાત હાથમાં લેતા હો, તો ચાલો હું તૈયાર છું. ”

સકલચંદ્ર ઉપાધ્યાયે તે વાત સ્વીકારી, અને સાગરજીને
 લઈ રાધનપુર ગયા. શ્રીધર્મસાગર ઉપાધ્યાયને બહાર રાખી સૂરિજીને
 સમાચાર આપ્યા. સૂરિજીએ સ્પષ્ટ કહ્યું કે—‘મહારે તહેનું કામ નથી.’

સકલચંદ્રવાચકે કહ્યું—“મહારાજ ! છોડ કછોડ થાય, પરન્તુ
 માઆપ તો સહન જ કરતાં આવે છે. હવેથી આપ જે પ્રમાણે
 આદેશ કરશો, તે પ્રમાણે તે વરતાવ કરશે. માટે આપ તહેને ગચ્છ-
 માં લઈ દ્યો. હવે પછી જો તે આજ્ઞા વિરુદ્ધ કામ કરે, તો, તેને વધારે
 શિક્ષા કરવી. ”

સૂરિજીએ કહ્યું:—“ જો તહેની ગચ્છમાં આવવાની ઇચ્છા હોય
 તો ‘પૂર્વસૂરિનું વચન હું સદહુ છું’ એ પ્રમાણે—હું કહું તેમ
 લખી આપે. ”

ધર્મસાગર ઉપાધ્યાયજીએ તે વાત સ્વીકારી. તહેમણે ગુ-
 રૂએ કહ્યા પ્રમાણે પટો લખી આપ્યો. અને તેજ પ્રમાણે મનમાં
 સદહુણા કરી. સાગરજીએ જે જે વાતના મિચ્છામિદુષ્કંઠ લીધા, તે તે
 બધા બોલ લખાવી લીધા. જે પટો લખવામાં આવ્યો, તહેની અંદર
 અનેક મતાં અને સાક્ષીઓ પણ થઈ. આ પટો વિજયદાનસૂરિએ
 સં. ૧૬૧૭ ની સંવત્સરીની મિતિએ રાધનપુરમાં બહાર પાડ્યો.
 આની અંદર મુખ્ય બે વાતો લખી:—

૧ સાતથી અધિક નિહ્નવ છે, એમ કહેનાર ગચ્છનો
 ઠપકો પામશે.

૨ પ્રતિમા સંબંધી જેમ પરંપરા ચાલી આવે છે, તેમ ચાલવું.
આમાં શ્રીહીરવિજયસૂરિ, સકલચંદ્રવાચક, ધર્મસા-
ગરવાચક, પંન્યાસ વિજયહંસ, રૂપન્નપિ, કુશલહર્ષ, શ્રી-
કરણ, વાનરન્નપિ, સૂરચંદ્રપંન્યાસ અને ન્નપિહાપા એ
બધાઓનાં મતાં કરાવ્યાં.

ખાસ કરીને શ્રીહીરવિજયસૂરિ, સકલચંદ્રવાચક, ધર્મસાગર
અને વાનરન્નપિ એ ચારે જણે ઉપરનીજ હકીકતનો એક પત્ર લખીને
અમદાવાદના ગલરાજ ઉપર મોકલ્યો. અને તે પ્રમાણે માનવા
જણાવ્યું.

ખીજી તરફ ધર્મસાગરજીએ, ચતુર્વિધ સંઘના નામથી એક
લેખ લખી આપ્યો, તેમાં એ લખ્યું કે—

“મહેં જહે નવા પાંચ નિહનવોની પ્રરૂપણા કરી છે, તેનો મિચ્છા-
મિ દુક્કડ દઉંછું. કુમતિકુદાલ નામના ગ્રંથના પંથને હું છોડુંછું.
પહેલાં તહેની જે સદહણા કરેલી, તેનો મિચ્છામિદુક્કડ દઉંછું. પદ્-
પવી, ચતુઃપવી જે હું નહોતો સદહતો, તે પણ હું ગુરૂના કહેવા
પ્રમાણે સદહુંછું. સાત ખોલને પણ હું હવે હૃદયથી સદહુંછું. ચ-
તુર્વિધ સંઘની જહે મહેં આશાતના કરી, તેનો મિચ્છામિદુક્કડ દઉં-
છું. વળી પાંચ ગચ્છવાળાઓનાં ચૈત્યોને હું ઉત્થાપતો તહેને ન ઉત્થા-
પતાં હવે હું પાંચેનાં ચૈત્યોને આમણાં પૂર્વક વાંદુંછું.”

એ પ્રમાણે તયરવાડામાં શ્રીવિજયદાનસૂરિ સમક્ષ સકલ
સંઘની સામે મિચ્છાદુક્કડ દીધા.

આ પછી સંવત્ ૧૬૧૯ ના માગશર સુદિ ૧ ના દિવસે શ્રી-
વિજયદાનસૂરિએ ખીજું એક આજ્ઞાપત્ર બહાર પાડ્યું. તહેની અંદર
એ લખવામાં આવ્યું કે:—

“પરંપરાગત ગચ્છમાં જહે સમાચારી ચાલતી હોય,
તેથી આઘી-પાછી કે વિપરીત કોઇએ ન કરવી. વળી

ગરુડ વિરૂદ્ધ નવો વિચાર કોઈએ ન કરવો, અને જો કોઈ વિરૂદ્ધ વિચાર કરશે, તો ગરુડનો ઠપકો પામશે. ”

આ લેખમાં હીરવિજયસૂરિ, સકલચંદ્રવાચક, રાજ-
વિમલ ઉપાધ્યાય, ધર્મસાગર ઉપાધ્યાય, પંડે શ્રીકરણ,
શ્રીસૂરચંદ, કુશલહર્ષ, વિમલદાન, અને સંયમહર્ષ વિગેરે જે
જે સાધુઓ સાથે હતા, તેમનાં મતાં કરાવ્યાં. અને પછી આ લેખ
સર્વત્ર મોકલાવ્યો. આટલું થયા પછીજ ધર્મસાગરને ગરુડમાં લીધા.

તદનન્તર સં. ૧૬૨૨ માં શ્રીવિજયદાનસૂરિ વડાવલીમાં
સ્વર્ગે પધાર્યા. શ્રીવિજયદાનસૂરિ પછી તેમની પાટે શ્રીહીરવિજય-
સૂરિ થયા. શ્રીહીરવિજયસૂરિએ, શ્રીજયવિમલને આચાર્યપદ આપી,
તેમનું વિજયસેનસૂરિ એવું નામ સ્થાપ્યું.

ધર્મસાગરજીનો એક વધુ ગ્રંથ.

કર્મની વિચિત્ર ગતિ છે. કર્મથી રાય તે રંક થાય છે, જાણ
પણ અજાણ થાય છે, મનુષ્યો અભિમાન ધરે છે, તે પણ કર્મથીજ. સુમતિ
પણ કર્મથીજ કુમતિને ધારણ કરે છે, કર્મથીજ જીવ પોતાની કર-
ણીને દહે છે, અનેક શાસ્ત્રો લખવા છતાં કર્મથીજ મનુષ્યો વિવેકને છોડી
દે છે, કર્મથીજ રોહિણી ધણું જ્ઞાન લખવા છતાં અજ્ઞાનતાથી નરકે ગઈ.
કર્મથીજ જમાલિએ વીરવચન માન્યું નહિ, અને કર્મથી પ્રેમલાલચી
ઉપર આજ આપ્યું. તેવી રીતે શ્રીધર્મસાગર પણ કર્મને આધીન થ-
ઈને વારંવાર ગુરૂને સ્હામે થયા. પહેલાં બે વાર શિક્ષા આપી, તોપણ
તેઓને જ્ઞાન આવી નહિ. તેઓ તો પોતાના મતને સ્થાપન કરનારા
એક પછી એક છાના છાના નવા નવા ગ્રંથો બનાવતાજ રહ્યા.

તેમણે એક ‘ પ્રવચનપરીક્ષા ’ નામનો ગ્રંથ બનાવ્યો,
અને તે ગ્રંથ ગુરૂ (હીરવિજયસૂરિ) ની આગળ ધરીને કહ્યું કે—

‘ આ ગ્રંથ આપની ઇચ્છા મૂલ્ય જોધીને તેનો દેશ-વિદેશમાં
પ્રચાર કરાવો. ’

હીરવિજયસૂરિજીએ આ વાત સ્વીકારી. અને ખુશી પણ થયા. સૂરિજીએ ચાર ગીતારથોને તે ગ્રંથ શોધવા આપ્યો. આ ગીતારથો ધર્મસાગરના મળતીયા હતા. તેઓએ વગર શોધે કેટલાક દિવસો રાખીને પછી ‘શોધી લીધો’ એમ કહી ગુરૂને આપ્યો. ગુરૂ નિષ્કપટ હતા, તેઓએ ધર્મસાગરજીનો આંતરિક મર્મ જાણ્યો નહિ. ઝટ સૂરિજીએ ગ્રંથ વાંચવાનો આદેશ આપ્યો અને દેશ-વિદેશમાં તે ગ્રંથનો પ્રચાર પણ થવા લાગ્યો.

ખીજી તરફ સં. ૧૬૨૮ ની સાલમાં, લોંડાના આગેવાને પોતાનો મત તણને હીરવિજયસૂરિની આજ્ઞા માનવી થઈ કરી. શ્રીહીરવિજયસૂરિ અકબરના દરબારમાં.

આ પછી શ્રીહીરવિજયસૂરિને અકબરખાદશાહે પોતાને ત્યાં તેડાવ્યા, સં. ૧૬૩૬ ની સાલમાં શ્રીસૂરિજી ખાદશાહને મળ્યા. સૂરિજીના ઉપદેશથી ખાદશાહ ઘણો ખુશી થયો. તેણે સૂરિજીને પ્રાર્થના કરી કે—“આપને જે જોઈએ તે માંગો. દેશ, ગામ, ધન, હાથી, घोडा, જે માંગો તે આપવાને હું તૈયાર છું.”

સૂરિજીએ કહ્યું:—‘અમે સાધુ છીએ, અમ્હારે તે વસ્તુઓ પૈકી કંઈપણ ખપી શકેજ નહિ.’

ખાદશાહે કહ્યું:—‘જ્યહારે એમ છે, તોપણ કંઈ ને કંઈ તો આપ માગણી કરોજ.’

સૂરિજીએ છેવટે જણાવ્યું કે—‘જો તહમારી એવીજ ઇચ્છા છે, તો જ્યાં જ્યાં આપની આજ્ઞા ચાલતી હોય, તે તમામ સ્થળે કોઈ જીવ ન મારે, એવો હુકમ કાઢવો જોઈએ. ગાય, લેશની જકાત ન લેવી અને તમામ તીર્થોમાં લેવાતાં મૂડકાં પણ મુકત કરી દેવાં જોઈએ.’

ખાદશાહે સૂરિજીના વચનથી એક વર્ષમાં છ માસ જીવદયા પ્રવર્તાવી. જીજીઓ વેરો મુકત કર્યો. અને એવાં જે જે વચનો સૂરિજીએ કહ્યાં, તે બધાં માન્ય કર્યાં.

ધર્મસાગરની ધાંધલ.

આવા પ્રસંગમાં ગુજરાતની અંદર ધર્મસાગરજીએ પાછી ધાંધલ ઉઠાવી. ઠેકાણે ઠેકાણે કલેશો થવા લાગ્યા. પરપક્ષવાળાઓને ખિલકુલ મળવાનું બંધ કર્યું. ખરતરગચ્છવાળાઓ સાથે પાટણમાં મ્હોટો વિવાદ ઉભો થયો. શ્રાવકોને ઘણાજ ખરચમાં ઉતરવું પડ્યું. અને ઠેકાણે ઠેકાણે સાગરજીના અનેક દુશ્મનો ઉભા થયા.

ત્ય્હારે આ વાત હીરવિજયસૂરિએ સાંભળી, ત્ય્હારે તેઓ શીઘ્ર બાદશાહની સમ્મતિ લઈને ગુજરાતમાં આવ્યા. સૂરિ-જીએ પાટણમાં આવીને, વર્તમાનમાં ચાલતી તમામ ધાંધલ કેવી રીતે શાન્ત કરી દેવી, એ સંબંધી વિચાર કર્યો. અને એ વિચાર કરીનેજ સૂરિજીએ ખાર બોલનો પટો બહાર પાડ્યો.

સૂરિજીના ખાર બોલ.

પ્રથમ બોલ—શ્રીધર્મસાગરજીએ પોતાના ગ્રંથમાં લખેલ કે—પોતાની શક્તિ હોય તો પરપક્ષીને પાછા પાડવા અને કષ્ટ આપવું, એટલા માટે પ્રથમ બોલ એ કાઢ્યો કે—‘કોઈએ પરપક્ષીને કઠિણ વચન ન કહેવું.’

બીજો બોલ—સાગરજીનું કહેવું છે કે—‘પરપક્ષી નોકાર ગણીને પાપ વધારે છે, તેનું ધર્મ—કર્મ અનુમોદવા યોગ્ય નથી.’ તે બોલું છે. પરપક્ષી જે કંઈ ધર્મ કરે તે, અનુમોદવા યોગ્યજ છે. કેમકે ત્ય્હારે મિથ્યાત્વીમાં રહેલા માર્ગાનુસારીના ગુણો અનુમોદવા યોગ્ય છે, તો પછી જૈનમાંજ રહેલા પરપક્ષીનું શું કહેવું ?

ત્રીજો બોલ—જે કોઈ વિપરીત પ્રરૂપણા કરશે, પરંપરા અને શાસ્ત્ર વિરુદ્ધ જે અશુદ્ધ પ્રરૂપણા કરશે અને ગચ્છનાયકને પૂજ્યા વિના કંઈ કાર્ય કરશે, તે ગચ્છનાયકના કબજાને પાત્ર થશે.

ચોથો બોલ—સાગરજીએ પોતાના ગ્રંથમાં લખ્યું છે કે—પરપક્ષીએ બ્રહ્મણ કરેલ દેહરાં, જિનવરનાં બિંબ તે હોળીના રાજ

જેવાં જાણવાં ' તે જોડું છે. દિગંબરની પ્રતિમા, કેવળ આવડે પ્રતિષ્ઠિત કરેલી પ્રતિમા અને દ્રવ્યલિંગીના દ્રવ્યથી બનેલી પ્રતિમા, એ ત્રણે વાંદવા યોગ્ય નથી. બાકીનાં જિનગિંઓને વાંદવામાં અચકાવું જોઈએ નહિં. વાંદતાં શંકા પણ ન કરવી. તહેને પૂજવાથી પાપનો નાશજ થાય છે.

પાંચમો બોલ—ઉપર જે ત્રણ પ્રકારની નહિં વાંદવા યોગ્ય પ્રતિમાઓ કહી, તે પણ જો સ્વપક્ષીને ઘરે હોય, તો તે વંદનીય જ છે, જો વ્યવહારથી ચારિત્રધારીએ વાસક્ષેપ કર્યો હોય તો. આ સિવાય પ્રતિમાનો આકાર હોય, તે પણ વંદનીય જ છે.

છઠ્ઠો બોલ—શાસ્ત્રની અંદર સાધુની પ્રતિષ્ઠા કહેલ છે.

આ વખતે ધર્મસાગરજીએ પ્રશ્ન કર્યો કે—‘જો આપ મુનિની પ્રતિષ્ઠા માનતા હો, તો પછી પરપક્ષીની પ્રતિમા વાંદવી કેમ કહ્યે ? કેમકે—જહે એક અક્ષર વાંકો કહે, તહેને સિદ્ધાન્તમાં ઉત્સૂત્રભાષી કહેલ છે. અને જહે ઉત્સૂત્રભાષી હોય, તે સાધુ કેમ કહેવાય ? અને જ્યારે સાધુજ ન કહેવાય, તો પછી તહેની કરેલી પ્રતિષ્ઠાવાળી પ્રતિમા વાંદવા યોગ્ય કેમ હોઈ શકે ? વળી જો તહેમને સાધુ કહેવામાં આવતા હોય, તો તે કેવા સાધુ ? અરિહંતના સાધુથી ભિન્ન હોઈ, તેમાં જૈનપણું જ કેમ કહી શકીએ ? અને જો તહેમે તેમાં સાધુપણું સદહતા હો, તો પછી તેઓને વાંદતા કેમ નથી ?’

સાગરજીની આ વાત સાંભળીને શ્રીહીરવિજયસૂરિજીએ કહ્યું:—

‘જો તહેમે તહેમને જૈન નહિં માનો, તો કયા દર્શનમાં માનશો તે બતાવો. કેમકે દર્શન તો છજ કહેલાં છે. તહેમનો વેષ દેખીને તહેમે કોના સાધુ કહેશો ? હવે કહાચિત્ તેમના જિન-તીર્થ-કર જુદાં ગણતા હો, તો તે બતાવો કે-એ જિનનાં અને તેમનાં માતા પિતાનાં નામ કયાં ? ત્યારે કહેવું પડશે કે-તહેમના અને સ્વપક્ષીના જિન એકજ છે અને માતેલેદના લીધે કંઈ ધર્મનો

ઉચ્છેદ થઈ શકે નહિં વળી તેઓનું જો કંઈપણ લેખામાં ન ગણાતું હોય, તો પછી ચોભંગી શા શાટે કહેવામાં આવી? કેમકે તહેમાં તો તહેમને દેશથી આરાધક કહ્યા છે, અગર તેમનામાં જો સાધુ-પણું ન હોય, તો જૂઓ ઠાણાંગસૂત્રની અંદર કહેલી તે ચોભંગી. વળી મુનિમાં દ્રવ્ય, ભાવ, નામ અને સ્થાપના, એ ચાર નિશ્ચેષા ઘટાવ્યા છે. તહેમાં ભાવ અને સ્થાપના ન હોય, ત્યાં દ્રવ્ય અને નામ ન હોય, એવું કંઈ નથી. ત્યાં તો ચારે આરાધક કહ્યા છે. તહેમનામાં સાધુપણું કંઈ બાધતું નથી.

હવે રહી વાંદવાની વાત. તહેને માટે માત્ર એકજ દષ્ટાન્ત જૂઓ. કુલંબી (કણબી), ભાટ અને રાજપૂત, એ લોકોની છાશ લઈ શકાય છે, પરન્તુ પાણી કે રાંધેલું અન્ન લેવાતું નથી. કેમકે તહેવો વ્યવહાર નથી. તહેવી રીતે વ્યવહારથીજ વંદણા થતી નથી. કહેવાની મતલબ કે તેઓમાં સાધુપણું કોઈ અંશે છે, માટે તેમનાં પ્રતિષ્ઠિત ખિંઓ વાંદવાને યોગ્યજ છે. ”

સાતમો ખોલ—સ્વામિવાત્સલ્ય કરતાં સગપણના કારણે જો કોઈ પરપક્ષી આવી જાય, તો તે સ્વામિવાત્સલ્ય નિષ્ક્રિય જાય છે, એમ જે કહેવામાં આવે છે, તે ખોટું છે. અહિં, એમ નિષ્ક્રિય કહેવા-વાવાળા એવી યુક્તિ આપે છે કે—ખીરના ભાજનમાં વિપત્તિ ખિંદુ પડવાથી, તે બધી ખીર નકામી થઈ જાય છે; તહેવી રીતે સ્વામિ-વાત્સલ્ય પણ સમજવું. પરન્તુ આ યુક્તિ ઠીક નથી. ધારે કે ચાર હજાર માણસો એક સ્વામિવાત્સલ્યમાં જન્મતાં હોય, તહેની અંદર ચાર માણસો પરપક્ષીના આવ્યા હોય, તેનાથી ચાર હજાર માણસોને જમાવ્યાનું પુણ્ય કંઈ દ્રોષ થઈ શકે નહિં. એકના લીધે બીજાનું પુણ્ય ઠેલાઈ શકાતું નથી. જહેમ વિષમિશ્રિત ખીરના ભાજનમાં અલ્પ અમૃત નાખવામાં આવે, તો તે ખીર નિર્વિષ થઈ જાય છે, તેમ સ્વા-મિવાત્સલ્યના પુણ્યથી તે (દોષ) પણ નષ્ટ થાય છે. તેટલા માટે સ્વામિવાત્સલ્ય દ્રોષ થતો નથી.

આઠમો ખોલ—સર્વ થકી નિહ્નવ એક, અને દેશથી નિહ્નવ સાત કહ્યા છે. તે સિવાય બીજા બધાઓને જે નિહ્નવ કહે છે, તેમાં સમકિત રહેતું નથી.

નવમો ખોલ—સ્વપક્ષીનો યોગ ન મળે, પરપક્ષી સાથે જે યાત્રા કરવામાં આવે, તે નિષ્ફળ થાય છે, એમ કહેવું ખોટું છે. પરપક્ષીઓ સાથે પણ કરેલી યાત્રા નિષ્ફળ થતી નથી. બદલે સંસાર તરવામાં કારણભૂતજ થાય છે.

દશમો ખોલ—પરપક્ષી સાથે કોઈએ ઉદેરીને ચર્ચા ન કરવી. કદાચિત્ તે (પરપક્ષી) ઉદેરીને ચર્ચા કરે, તો શાસ્ત્ર અનુસારે શાન્તિથી ઉત્તર આપવો. પરન્તુ કલેશ વધે તેમ ન કરવું.

અગીયારમો ખોલ—જે ‘કુમતિકુદાલ’ નામનો ગ્રંથ સાંભળતાં આજ ઉઠે છે, તે ગ્રંથ શ્રીવિજયદાનસૂરિએ ચતુર્વિધ સંઘસમક્ષ જલશરણ કર્યો છે. માટે તે ગ્રંથમાંનું એકપણ વચન જે કોઈ ગ્રંથમાં હોય, તે ગ્રંથ પણ અપ્રમાણ માનવો.

બારમો ખોલ—અવિરોધવાળાં સ્તવનાદિ પ્રભુની આગળ કહેતાં કોઈએ નિષેધ ન કરવો. પરપક્ષીએ બનાવેલ સ્તુતિ-સ્તવનાદિને તુરક અને ભંગીના ભોજનની માફક ગણી નિષેધે છે, તે ખોટું છે. કેમકે જહો માણસો કુમતિને છોડીને જિનસ્તુતિ કરે છે, તે સુકૃતપિંડને જ ભરે છે. માટે ગમે તેટલું પણ કરેલી જિનસ્તુતિ હોય, તે કહેવામાં બાધ નથી.

એ પ્રમાણે બાર ખોલનો પટો લખવામાં આવ્યો, અને તેની ઉપર દરેક ગીતારથોએ મતાં પણ કર્યાં. આ પટો ત્રણ ચોમાસી અને પચૈષણામાં ગીતાર્થો વાંચવા લાગ્યા. દેશ, નગર, પુર, ગામ દરેક સ્થળે આ પટો વાંચાયો અને સર્વત્ર શાંતિ ફેલાઈ ગઈ.

આટલું છતાં ધર્મસાગરજી કુમતિની વાસનાને છોડતા નહિ, અને પોતાની પ્રજ્ઞપણાને અભ્યાસ બરાબર રાખતા.

સાગરજીના મિચ્છાદુક્કડ.

ખારખોલનો પટો લખાયા પછી સાગરજી વિચરતાં લાગ્યા. તેઓએ અમદાવાદમાં આવીને ઘણા શ્રાવકોના મનમાં સંદેહ ઘાલી દીધો અને પાછું પોતાનું સ્વરૂપ પ્રકટાવ્યું.

જ્યહારે આ વાત ગચ્છનાયક શ્રીસૂરીશ્વરે જાણી; ત્યહારે તેઓ વિહાર કરતા રાધનપુર આવ્યા. અહિં આવીને વિચાર કરવા લાગ્યા કે—‘હવે આને શિક્ષા કરવાનો ખીન્ને ઉપાય શો? આગળ પશુ તહેને ઘણીવાર શિક્ષા દીધી, પરન્તુ તે નિર્લજ્જને કંઈ સાન આવતી નથી. હવે શાન્તિની શિખામણથી તહેની લાજ વળશે નહિં. કેમકે કહ્યું છે કે:—

“સિદ્ધિ શાકિની અનઇ વલી ચોર સીધંપટ નઇ પાપી ધોર;
કરી કદામદ કુમતિં પગો સંનિપાતાદિક રોગિં નમો. ૨૯૭
એ છ અલપિ ન આવઇ કામિ થોડઇ કરઇ નવિ આવઇ કામિ;
હોઇ ઉપચાર ને જગિ જગતો તો ઉનમાદયી હોઇ ભાગતો.” ૨૯૮

એ પ્રમાણે વિચાર કરીને શ્રીહીરવિજયસૂરિજીએ, શ્રીશાન્તિચંદ્રવાચકને કહ્યું કે:—

‘તહમે અમદાવાદ જાઓ, અને ત્યાં રહી કરીને શુદ્ધ આણા પળાવો, ત્યાં ધર્મસાગર વાચક છે, તહેને કહેવું કે:—

“તહમને સં. ૧૬૧૭ ની સાલમાં શિખામણ આપી, તે શું સાંભળતી નથી? સં. ૧૬૧૮ માં પશુ શિક્ષા આપી હતી, તહેને યાદ કરો. વળી સં. ૧૬૪૬ માં ખાર ખોલનો પટો લખ્યો, તે પશુ શું ભૂલી ગયા? આટલું થવા છતાં તહમે તહમારા આગ્રહને છોડતા નથી. તહમે શાસ્ત્રવિરુદ્ધ પ્રરૂપણા કરીને શા માટે ગચ્છમાં લેદ કરો છો? તહમે તહમારા મુખથી શ્રીસંઘની સાક્ષીએ મિચ્છામિદુક્કડ ઘો. નહિં તો ગચ્છનો તહમારે ઘણો ઠગકો વેઠવો પડશે.”

આ પછી શાંતિચંદ્રજી અમદાવાદ આવ્યા. તહેમણે શહેર

અને પરા વિગેરેનો સંઘ એકઠો કર્યો. આ સંઘે સાગરજીની પાસે
 બેસવાવાળા લાદુઆ વિગેરે આવત શ્રાવકોને સંઘ બહાર મૂક્યા,
 અને પછી સાગરજીને જોલાવ્યા. એ પ્રમાણે સં. ૧૬૪૮ માં
 મળેલી આ સલામાં સાગરજીએ ઉભા રહીને આ પ્રમાણે મિચ્છા-
 દુક્કંઠ દીધા:—

૧ મરિચીએ કપિલને જે વચન કહેલું, તેને શાસ્ત્રમાં ઉત્સૂત્ર
 કહ્યું છે, અને હું ઉત્સૂત્ર સદહતો નહોતો. તેનો મિચ્છાદુક્કંઠ દઉં છું.

૨ ભગવતીને અનુસારે અનંતાલવ મેં સદહ્યા. પરન્તુ શ્રી-
 હીરવિજયસૂરિજીના વચનથી હવે હું તાણ કરતો નથી. અહિં પંદ-
 ર લવ છે. અનંતા નહિ. શ્રીભગવતીની શાળ દઇને અનંતા સદ-
 હતો, હેનો મિચ્છાદુક્કંઠ દઉં છું.

૩ ઉત્સૂત્રભાષીને નિયમેન અનંતો સંસાર હું સદહતો, તેનું
 પણ શ્રીસૂરિજીના વચનથી મને લાન થયું કે-અધ્યવસાય પ્રમાણે
 સંખ્ય, અસંખ્ય અને અનંત સંસાર થઈ શકે છે. આ સંખ્યાંધી બહે
 પ્રરૂપણા કરી, હેનો મિચ્છાદુક્કંઠ.

૪ કેવલીના શરીરથી કોઈપણ જીવ ન મરે, એમ હું સદ-
 હતો, પરન્તુ શ્રીહીરસૂરિના વચનથી આચારાંગ અને ભગવતી આ-
 દિની શાખથી હવે હું તે એકાંત છોડું છું. અર્થાત્ અવશ્યભાવીપણે
 કદાચિત્ કેવલીના શરીરથી પણ કોઈ જીવ મરે તો ના નહિ. ન જ
 મરે એવો જે એકાંતભાવ હું સદહતો, તેનો મિચ્છાદુક્કંઠ.

૫ બાર જોલનો જે પટો બહાર પડેલો, તેથી જે કંઈ હું ઉલટું
 જોલ્યો હઉં, હેનો મિચ્છાદુક્કંઠ દઉં છું.

આ સિવાય સાગરજીએ સંઘસમક્ષ, ગચ્છ વિરૂદ્ધ, પરંપરાવિ-
 રૂદ્ધ, સૂત્રવિરૂદ્ધ, પૂજ્યની આણુ વિરૂદ્ધ સદહવાયું હોય, તે દરેક
 સંખ્યાંધી મિચ્છાદુક્કંઠ દીધા.

અને તેના ઉપર સાગરજી અને બીજાઓનાં મતાં કરાવ્યાં. પછી દરેક પોતપોતાને સ્થાનકે ગયા. ક્લેશ મટી ગયો અને શાંતિ થઈ. તોપણ છાનાં છપનાં સાગર ક્યાંય ક્યાંય તો પોતાનો મત જરૂર પ્રકાશતાજ રહ્યા.

‘સર્વજ્ઞશતક’ ની ઉત્પત્તિ.

કહેવત છે કે-લીંબડે કેરી લાગતી નથી, કોંચવૃક્ષે કેળાં થતાં નથી, દૂધથી એળીયો મીઠો થતો નથી, દૂધ પાવાથી પણ સર્પ નિર્વિષ થતો નથી. ઘણા દિવસ સુધી દૂધથી ધોવામાં આવે તોપણ કાગડો ધોળો થતો નથી અને દોરડી બળી જવા છતાં તેનો આંબળો મટતો નથી. તહેવી રીતે ઘણી ઘણી વખત સમજાવ્યા અને મિચ્છા-દુષ્ટક દેવરાવ્યા છતાં ધર્મસાગરે પોતાનો સ્વભાવ છોડ્યો નહિં. સાગરના પક્ષી બાવન જણાઓને સંઘ બહાર કર્યા, છતાં સાગરે પોતાનું અભિમાન છોડ્યું નહિં, અને પોતાનો મત સ્થાપવાને ‘સર્વજ્ઞશતક’ નામનો એક અભિનવ ગ્રંથ બનાવ્યો. આ ગ્રંથની અંદર સાગરજીએ પોતાનો-વિપરીત પંથ આલેખ્યો, વળી પાંચ બોલ ઉત્થાપવાને છાના છાના પ્રયત્નો પણ કરવા લાગ્યા. આથી સાગરને ત્રણ ગામ-અમદાવાદ, પાટણ, રાધનપુરમાં રહેવાનો નિષેધ કરવામાં આવ્યો અને તેથી તેઓ સૂરતમાં જઈને રહ્યા.

બીજી તરફ શ્રીહીરવિજયસૂરિના પટોધર શ્રીવિજયસેન-સૂરિએ અકબરબાદશાહની સલામાં વાદીઓનો પરાજય કર્યો. એમાસુ બાદશાહની પાસેજ રહ્યા, ત્યાં શાસનની ઘણી પ્રભાવના થઈ. વળી બાદશાહે શ્રીનંદિવિજયની પાસે આઠ વિધાનો સધાવ્યાં. આ વિધાનો જોઈ બાદશાહ બહુ ખુશી થયો. અને શ્રીનંદિવિજયને ‘ખુશકુદમ’નું ટાઇટલ આપ્યું. બાદશાહે વિજયસેનસૂરિની સમ્મતિ મેળવીને નંદિવિજયને પોતાને ત્યાં રાખ્યા. જ્યાં રહે વિજયસેન-સૂરિ ત્યાંથી વિહાર કરતા કરતા મહિમનગરમાં આવ્યા અને સંઘની વિનિતિથી ત્યાં એમાસુ રહ્યા.

હીરવિજયસૂરિનો દેહોત્સર્ગ.

આ વખતે શ્રીહીરવિજયસૂરિ રાધનપુરમાં હતા, ત્યાંથી તહેમણે પાટણ તરફ વિહાર કર્યો. પાટણમાં ચોમાસુ કરી, તે પછી સૂરિજીએ પોતાનું અવસાન નજીક દેખ્યું. તેથી તહેમણે વિમલાચલની યાત્રા કરવાનો વિચાર કર્યો. અને આ વિચાર સંઘને પણ જણાવ્યો. સંઘ ખુશી થયો. સંઘ પણ સૂરિજીની સાથેજ યાત્રા કરવાને માટે તૈયાર થઈ ગયો. એટલુંજ નહિ, પરન્તુ સંઘે દેશદેશની અંદર નિમંત્રણપત્રો પણ લખ્યાં. આ વખતે આ સંઘમાં એકઠા થનારને બે પ્રકારના તીર્થોની યાત્રાનો લાભ મળવાનો હતો. સ્થાવર (શત્રુંજ-યાદિ) અને જંગમ (સૂરિજી). આ મહોટા સંઘની અંદર અમદાવાદનો સંઘ (કે જહિમાં હજાર રથ અને ઘણા તંખૂઓ હતા), ખંભાતનો સંઘ. (કે જેમાં નવસો સેજવાલા, અને ઘણા તંખૂઓ વિગેરેની ધૂમધામ હતી. આ ધૂમધામને જોઈને હાકમ નવરંગખાન પણ ઘણો ખુશી થયો હતો, અને સાહુ શ્રીમલને ઘણું માન આપ્યું હતું.), તથા પાટણ, કુંભુજેર, આગરા, લાહોર, મેડતા, સીરોહી, જલોર, માલવ, મેવાડ, રામપુરા, વાગડ, દક્ષિણ, સૂરત, દીવખંદર, વટપદ્ર (વડોદરા), ભરૂચ, દમણ, વસહી, ગણદેવી, ચેઉલી, ડભોલી, કોલીહરો, (કચ્છ) અને નવાનગર વિગેરેના સંઘો શામેલ થયા. આ સંઘે હીરવિજયસૂરિની સાથે સં. ૧૬૪૯ ની સાલમાં શત્રુંજયની યાત્રા કરી. આ સંઘમાં કુલે બે લાખ માણસોની અંખ્યા થઈ હતી.

શત્રુંજયની યાત્રા કર્યા પછી ઉનાના સંઘની વિનતિથી સૂરિજી ઉના પધાયા, અને ચોમાસું ઉનામાંજ કર્યું. અહિં સાહુ લાખરાજે ઘણું દ્રવ્ય વ્યય કરીને સૂરિજીના હાથે પ્રતિષ્ઠાઓ કરાવી. અને મુદૂર્ત ઉપર કવિ મુનિવિજય, કે જેઓ ઘણા ગુણવાન હતા, તેઓને બોલાવીને, સૂરિજીએ વાચક પદ પણ આપ્યું.

પ્રતિષ્ઠાનું કાર્ય થયા પછી સૂરિજી ત્યાંથી વિહાર કરી દેલ-
વાડે પધાર્યા, અને ચોમાસું પણુ ત્યાંજ કર્યું.

અહિં પોતાના આયુષ્યના અવસાનનાં ચિહ્નો જોઇને સૂરિ-
જીએ શ્રીવિજયસેનસૂરિને તેડાવા માટે સંઘને સૂચના કરી. સઘે
વિજયસેનસૂરિ ઉપર પત્ર લખી જણાવ્યું કે—‘સૂરિજીના શરીરની શક્તિ
ખદુ મંદ થઇ છે, માટે ગુરૂવંદન કરવા જલદી અહિં આવો. અર્થાત્
રસ્તે પડ્યા પછીજ પાણી વાંપરવાનું પણ કામ કર્યો.’

પત્ર પહોંચતાં મહિમનગર નગરથી સંઘની સમ્મતિપૂર્વક
વિજયસેનસૂરિએ વિહાર કર્યો અને પાટણમાં આવીને પર્યુષણ
પર્વ કર્યું. પર્યુષણ કરીને વિજયસેનસૂરિએ વિહાર કરવાની તૈયારી
કરી, હોવામાં એક બીજો પત્ર હોમને મળ્યો. આ પત્ર હીરવિજય-
સૂરિજીના કાળ કર્યાસંબંધીનો હતો. તેની અંદર લખ્યું હતું
કે—‘ભાદરવા સુદિ ૧૧ના દિવસે રાતની છ ઘડી જતાં અનશન કરી,
નવકાર મંત્રના ધ્યાનપૂર્વક સૂરિજી સ્વર્ગે પધાર્યા છે.’

આ સમાચારથી વિજયસેનસૂરિએ આગળ વિહાર ન કર્યો,
અને પાટણમાંજ ચોમાસું કર્યું. ચોમાસું ઉતરે સૂરિજીના યૂગને વંદન
કરવાના ઇરાદાએ પાટણથી વિહાર કર્યો અને શત્રુંજયની યાત્રા કરી,
ઉનાજઇ ઘણા શ્રાવક-શ્રાવિકાઓ સાથે ગુરૂસ્તૂભને ભાવપૂર્વક વંદણા
કરી અને અતઃકરણમાં ભાવવા લાગ્યા કે—‘ખરેખર મહુને જહે
કંઈ સુખ કે આહ્વાદ છે, તે બધો ગુરૂશ્રીહીરવિજયસૂરિનોજ પ્રસાદ
છે.’ તે પછી હીરવિજયસૂરિજીની પાસે જહે જહે ગીતારથો હતા,
તેઓને પોતાની પાસે બોલાવીને સુખ-સંયમની વાર્તા પૂછી, અને
હીરવિજયસૂરિએ શું હિતશિક્ષા આપી છે ? તે પણ પૂછ્યું.

હીરવિજયસૂરિએ, સાધુઓને જહે હિતશિક્ષા આપી હતી, તે
વિજયસેનસૂરિએ સાંભળી અને મનમાં ધારી પણ લીધી.

ત્યહાંથી વિહાર કરતા ગુજરાતમાં—અમદાવાદ આવ્યા. અહિં ચોમાસુ રહ્યા, અને સોમવિજયવાચકને કહ્યું કે:--

‘ તહમે સારી રીતે ગુરૂસેવા કરેલી છે. માટે ગુરૂના હિતવચ્ચ-
નોનો આદર કરી, મહારી સાથે ચોમાસુ રહો અને સૂરિજીની શુદ્ધ
પરંપરાને આનંદથી પ્રકટ કરો. ’

સાગરજીનો સ્વર્ગવાસ.

આ વખતે ધર્મસાગર ઉપાધ્યાય સૂરતમાં સ્થિરવાસ કરીને
ચોમાસુ રહ્યા હતા. ત્યહાં તહેમણે ઘણા શ્રાવકોને પોતાના મતના
અનુરાગી કર્યા હતા. આ જાણીને, વિજયસેનસૂરિએ તેઓને ખંભાત
મોકલાવ્યા. ખંભાતમાં કેટલાક દિવસો વ્યતીત થતાં, તહેમનું શરીર
ઘણું અશક્ત થયું. એટલુંજ નહિ પરંતુ તહેમને મૂત્રકૃચ્છ્રનો રોગ-
પણ લાગુ થયો. છેવટે આ રોગે તહેમના આયુષ્યનો અંત આણ્યો.

લઘ્વિધસાગરજીનો દેહોત્સર્ગ.

શ્રીધર્મસાગરજીને લઘ્વિધસાગર નામના એક શિષ્ય હતા.
તેઓના ઉપર પ્રસન્ન થઈને આચાર્યશ્રીએ તહેમને વાચકપદ આપ્યું
હતું. લઘ્વિધસાગર જો કે ધર્મસાગરના મતની—વિચારની શ્રદ્ધાવાળા
હતા, પરંતુ ઉદીર્ણપૂર્વક કોઈ સ્થળે કલેશ કરતા નહોતા; તેમ પો-
તાની શ્રદ્ધાને ફેરવતા પણ નહોતા. જ્યહારે તહેમને વાચકપદ મળે એક
વરસ અને છ માસ થયા, ત્યહારે તેઓ અમદાવાદમાં સાંજના સમયે
શ્રીવિજયદેવસૂરિને વળાવી અને વાંદીને પાછા વળ્યા. આ વખતે
નદીમાં તહેમને ઘણી લૂ લાગી. આ લૂએ એટલી બધી અસર કરી કે
પરિણામે તહેમનો સ્વર્ગવાસ થયો. આ સમાચારથી ગુરૂને ઘણું
અફસોસ થયો. ઠીક છે, દરેક પોતપોતાનો કર્મવિપાક ભોગવેજ છે.
સૂરતમાં પાછી છેડછાડ.

એક વખત સૂરતની અંદર સુમતિવિજય વાચકના શિષ્ય કન-
કવિજયપંન્યાસ ચોમાસુ રહ્યા હતા. તેઓ હમેશાં વ્યાખ્યાનમાં હીર

વિજયસૂરિનાં વચનોની પ્રરૂપણા કરતા હતા. આથી ધર્મસાગરજીના અનુયાયી શ્રાવકોએ તહેમની સાથે વાદ ઉઠાવ્યો. શ્રાવકો હીરવિજય-સૂરિજીના બોલોને ઉઘાડવામાં લગારે શંકા પણ ન કરવા લાગ્યા. આ વખતે સૂરતના સંઘમાં સૂરો ઝહોરો મુખ્ય હતો. તે સાગરજીના પક્ષનો હતો. તહેતું સંઘમાં એટલું બધું ચાલતું હતું કે-તમામ લોકો તહેની આજ્ઞાને લોપતા નહિં. આજો સંઘ તહેની આગળ ‘હાજી’ ‘હાજી’જ કરતો. આમ હતું છતાં, ગુરૂલક્ષ્મી મુનિયો તો સહન ન કરતાં રોજ બરાબર ઉત્તર આપતા. આમ કરતાં કરતાં કલેશ વધી પડ્યો. બન્ને પક્ષમાંથી એકે પક્ષવાળા લગારે સહન કરવા ન લાગ્યા. આ હકીકત ગુરૂ (સૂરિજી) પાસે ગઈ. ગુરૂને બન્ને ઉપર ગુસ્સો થયો. તહેમણે ઝટ બન્ને પક્ષવાળાઓને શાન્ત થઈ જવા પત્ર લખ્યો. વગી એ પણ લખ્યું કે-‘સાધુ-શ્રાવકોએ અહિં વાંદવા માટે આવવું.’

શ્રાવકોને શિખામણ આપી કહ્યું કે-‘મુનિસાથે આવાં તીખાં વચન શામાટે બોલો છે ? જહે આરાધ્ય છે, તહેની વિશધના ન કરો, કારણકે ગુરૂવાણીને લોપી શકશો નહિં.’

પંઠ કનકવિજયજીને કહ્યું કે-‘શ્રાવકોથી શામાટે બોલીને દુઃખ ધારણ કરો છો.’

ત્યહારે કનકવિજયજીએ કહ્યું:—“મહારાજ ! આ વૃત્તાન્ત બહુ મોટું છે. સૂરતના સાગરના અનુયાયી શ્રાવકો બહુ બોલકા છે. તેઓ ગુરૂશ્રી હીરવિજયસૂરિજીને એવી તો ગાળો ભાંડે છે કે તે કોઈ પણ રીતે સહન થઈ શકે જ નહિં, મહારૂં ચાલે તો હું બહુમાનપૂર્વક જ તેઓને શિખામણ આપું.”

આ સાંભળી ગુરૂની રીસમાં ઘટાડો થયો અને તેમના ઉપર પાંચી કૃપાદષ્ટિ કરી.

તે પંચીતું ચોમાસુ સૂરતમાં કરવા માટે કલ્યાણવિજય

ઉપાધ્યાયને આજ્ઞા આપી. તેઓ ચોમાસુ રહીને હીરવિજયસૂરિના વચનમય ઉપદેશ આપવા લાગ્યા, કે જહો ઉપદેશથી રાંજાઓ પણ પ્રતિબોધ પામવા લાગ્યા. આ સાંલણીને સાગરના મતવાળાઓનાં મન વિચલિત થયેલા અન્નની ગંધની માફક છાનાં રહી શક્યાં નહિં. સાગરનો અનુયાયી સૂરો ઝોરો, જહોમ તહેમ બોલવા લાગ્યો, અને કલ્યાણવિજયવાચકના વચનોની અવગણના પણ કરવા લાગ્યો. પરંતુ વાચક તો તહેને મોઢોંદે ન ચઢાવતાં જહોમ બોલવું હોય, તેમ બોલવા દેવાજ લાગ્યા.

બીજી તરફ કલ્યાણવિજયવાચકે એક નવો ઉપાય રચ્યો. તહેમણે ધીરે ધીરે સાગરપંથના અનુયાયીઓને પોતાના પક્ષમાં કરી લીધાં. શાસ્ત્રપ્રવીણ દોસી પૂજે, સાહુ ગોપી, દોસી નાનજી, રાયમદ્દ, કે જહો રાજકાજમાં સારો જાણીતો હતો, તે અને સિંધજી, વર્દમાન, સોમજી એ ત્રણ મળી ચાર લાઇઓ અને બીજા ઘણા માણસોને હીરવચનના રાગી કર્યાં. ઉપર્યુક્ત ચાર લાઇઓની ઘણી સારી પ્રસિદ્ધિ હતી. તહેમણે ધર્મનાં સારાં સારાં કાર્યો કર્યાં હતાં. તહેમણે સંઘવી થઇને શત્રુંજય, ગોડી, આબૂ વિગેરેની યાત્રા કરી હતી, સંઘની ભક્તિ કરી હતી અને હીરવિજયસૂરિની પણ સેવા કરી હતી. આ સિવાય શાહુ નાજી, નાથજી, અને કૃષ્ણદાસ કે જહોઓ દાન-શીલ-તપ-ભાવની વિશેષ આરાધના કરતા હતા. કલ્પવૃક્ષની માફક વંછિત વસ્તુઓને આપવાપ્રાણા હતા, સાધુ સાધ્વીની ઘણી ભક્તિ કરતા હતા. અને દુર્બલ તથા દુઃખી મનુષ્યોને શુભદાન પણ આપતા હતા, સંઘવી મનજી, તેજપાલ, વર્દમાન, અને નાથજી એ વિગેરે સંઘના ઘણા માણસોને તહેમણે પોતાના રાગી કરી લીધાં.

આ બધા લોકો સૂરો ઝોરાને ઘણું સમજાવા લાગ્યા, પરંતુ તે બિલકુલ અડગ રહ્યો. અને ઘણુંઘણું બોલવા લાગ્યો. સૂરો ઝોરો, આચાર્ય કે ઉપાધ્યાય કોઇને માનતો નહિં, ઘણા ગ્રંથો તહેણે ઉત્થાપ્યાં. એટલુંજ નહિં પરંતુ બાર બોલને પણ ઉત્થાપ્યા. હીરવિ-

જીયસૂરિના પ્રશ્નોત્તર (હીરપ્રસ્ન) : કોઈને વાંચવા દેતો નહિ, અને એકાંતવાદ સ્થાપવા માટે શાસ્ત્રોને જોયા કરતો. વળી માર્ગાનુસારીના ભાવને પણ તે વિપરીત કરવા લાગ્યો. વાચકજીએ આ બધી હકીકત ગુરૂ ઉપર (ગરુડનાયક ઉપર) લખી મોકલી.

સૂરતના સંઘ ઉપર પાંચ જોલનો પડો.

વાચક કલ્યાણવિજયજી તરફથી લખાઈ આવેલી ઉપરની હકીકત વાંચીને આચાર્યશ્રીએ હૃદયમાં વિચાર કર્યો. વિચાર કરીને સૂરતના સંઘ ઉપર, સં. ૧૬૫૭ના; માગશર વદિષ્ટને શનિવારના દિવસે પાંચ જોલનો એક પટો લખી મોકલ્યો. આ પટાના પ્રારંભમાં ' હીરવિજયસૂરિગુરુમ્બો નમઃ એ પ્રમાણે મંગલાચરણ કરી ' શ્રી સૂરતના સંઘ સમુદાય યોગ્ય ' લખી આ પ્રમાણે પાંચ આજ્ઞાઓ લખી મોકલી:—

- ૧ જોમાસામાં સાધુને શખીને સલામાં ખારજોલનો પટો વંચાવવો.
- ૨ ખારજોલની સદહુણા બરાબર કરવી. તહેનાથી વિપરીત પ્રરૂપણા કોઈએ કરવી નહિ.
- ૩ ' પ્રશ્નોત્તર સમુચ્ચય ગ્રંથ ' ને વાંચતાં કોઈએ ના ન કહેવી.
- ૪ એકાંતવાદ સ્થાપવાને કોઈએ છૂટક આલાવ, ગાથા, શ્લોક વિગેરેથી હુંડી કરી હોય, તે કોઈએ વાંચવી નહિ.
- ૫ માર્ગાનુસારીનો વિચાર ખારજોલને અનુસરીને કરવો. તહેમાં જિનવચનને અનુસરવાવાળા દાન, વિનય, અલ્પકથાય, લબ્યત્વ, દાક્ષિણ્ય, લજ્જાવ્રુતા, દયા, પરોપકાર અને અલ્પભાષીપણું વિગેરે ગુણો હોવા જોઈએ. એ પ્રમાણે ચલિસરણ વિગેરે સિદ્ધાન્તોમાં પણ ઠહું છે, તે સાચું છે અને મહે સદહું પણ છે.

આ પ્રમાણેના પાંચ જોલનો પટો સૂરિજીએ મોકલ્યો, તે

વાંચવામાં આવ્યો, છતાં સૂરા ંહોરાએ માન્યું નહિં, અને ગુરૂવચન હૃદયમાં ધાર્યું પણ નહિં.

સૂરતના સંઘ ઉપર બીજો પત્ર.

કલ્યાણવિજય વાચકે આ હકીકત પણ પાછી ગુરૂ ઉપર લખી. સૂરિજીએ ઝટ એક બીજો સપ્ત પત્ર સૂરતના સંઘ ઉપર લખ્યો. તેની અંદર લખ્યું કે:—

“ સૂરો ંહોરો સાગરને મળેલો છે. કલ્યાણવિજય ઉપાધ્યાયની સાથે તે ખરાબ વચન જોલે છે. તે સાંભળીને મ્હને અસંતોષ છે. અગર ત્હમે મ્હને સંતોષવા આહતા હો, તો સમસ્ત સંઘની સાક્ષિએ સૂરા ંહોરાને, ઉપાધ્યાયના પગમાં પડાવી મિચ્છામિદુક્કંઠ દેવરાવો. આ હકીકતનો પત્ર આવશે; ત્હારેજ મ્હને સંતોષ થશે. જો મ્હારા આ કથન પ્રમાણે નહિં થાય, તો સૂરતમાં કોઈ ચોમાસુ રહેશે નહિં.

બીજી વાત એ છે કે—અગર સૂરોંહોરો મુનિનો ઘણો અવિનય કરશે, તો તેના ઘરેથી કોઈપણ સાધુ-સાધ્વી અન્નપાત્રી લે નહિં, એવી હું ચિઠ્ઠી લખી મોકલીશ. પછી ત્હમે કહેશો કે અમને જણાવ્યું કેમ નહિં ? ”

ઉપર પ્રમાણેનું સપ્ત લખાણ આવતાની સાથેજ સૂરા ંહોરાએ સંઘની સાક્ષીએ મિચ્છાદુક્કંઠ લીધો, અને પછી તેને સંઘમાં લીધો.

સૂરિજીનું સૂરતમાં ચોમાસું.

આ વખતે સોમવિજય ઉપાધ્યાય મરૂદેશમાં વિચરી રહ્યા હતા. સં. ૧૬૬૦ ની સાલમાં નયવિજયઉપાધ્યાયે સૂરતમાં ચોમાસુ કર્યું. તેમણે હીરવિજયસૂરિના વચનોથી સાગરમતનીઘણી હાની કરી. આ પછી સં. ૧૬૬૨ ની સાલમાં સૂરિજી (ગચ્છનાયક) સૂરત પધાર્યા, અને ચોમાસુ રહ્યા. સૂરિજીના ગિરાજવાથી સંઘે ઘણું ઘણું દ્રવ્ય ખરચ્યું. આ વખતે પણ સાગરમતવાળાઓએ ઘણો ખજાણો

કર્યો, અને કેટલાક સાધુઓના વિચારો પણ ફેરવી દીધા. નાનજી દોસીએ લાગ જોઈને સાગરના પક્ષવાળાઓને શિખામણ આપી. આ હકીકત ગુરૂએ પણ જાણી. અને તહેમને એ પણ સમજાયું કે- નાનજી દોસી ખહુ ધર્મિષ્ઠ પુરૂષ છે. નાનજી પોતાના મનમાં આવતું તે કરતો, તહેનું કરેલું કોઈથી ફેરવાતું નહિં. ગુરૂ પણ નાનજી કહેતો તેમ કરતા, અને નાનજી પણ ગુરૂના વચન પ્રમાણે ચાલતો.

અહિંથી પછી વિજયસેનસૂરિ યાત્રા માટે વિહાર કરી સોરઠમાં પધાર્યા, અને સં. ૧૬૬૬ની સાલમાં જિનામાં ચોમાસુ કર્યું, વળી જિનાની પાસેના દીવ ખંદરના સમસ્ત ફિરંગીયોના પાદરીને પ્રતિબોધ કર્યો. તહેણે દીવમાં આચાર્યશ્રીને પધરાવ્યા. અહિં સૂરિજીના પધારવાથી ઘણો લાલ થયો. સં. ૧૬૬૭માં દેવપાટણમાં શ્રીધર્મ-વિજયજીને વાચકપદ થયું. અને સં. ૧૬૭૦ ની સાલમાં નવાનગર (જામનગર)માં ચોમાસું કર્યું.

સૂરતમાં વળી એક નવું તોફાન.

આ વખતે સૂરતમાં એક નવું તોફાન જાગ્યું. સૂરતમાં ધર્મસાગરવાચકના શિષ્ય વાચક નેમિસાગર, પં.૦ લક્ષ્મિસાગર, પં.૦ કલ્યાણકુશલ, પં.૦ લાલસાગર, પં.૦ દેવસાગર એ પંડિતો વિગેરે મળી ૩૬ સાધુઓ ચોમાસું રહ્યા હતા. તેઓએ પોતાના ગ્રંથો આપીને અને છૂટક આલાવાના અર્થ સમજાવીને ઘણા શ્રાવકોને પોતાના રાગી કરી દીધા. હવે તેઓનો ઇરાદો આચાર્યને (વિજયદેવસૂરિને) પોતાના પક્ષમાં લેવાનો થયો. આ ઇરાદાથી તહેમણે ચિંતામણિમંત્રની આરાધના કરી. આથી આચાર્યશ્રીનું ખહુ માન વધવા લાગ્યું. તેઓ ખુદ્દલ ખુદ્દા ગચ્છનાયકના જોલોને ઉત્થાપીને પોતાનો મત પ્રરૂપવા લાગ્યા.

આવા વખતમાં બાદશાહ જહાંગીર વેપધારીઓ ઉપર ક્રુપિત થયો. તહેણે પતિત થયેલાઓને દેશવટો દીધો. તહેમાં કેટલાક સારા સાધુઓને પણ વેઠવું પડ્યું. કારણકે તે શુદ્ધચારી કે પતિતોના ભેદને ખરાબર સમજી શકતો નહોતો. આથી ઘણા દેશોમાં નાસલાગ

થઈ રહી. તહેમાં જહે સારા હતા, તેઓજ વેષ રાખી શક્યા. આ વખતે સૂરત અને ખંભાતમાં જહે હાકેમો હતા, તે દયાળુ થયા. એટલા માટે બીજાં બીજાં સ્થાનેથી સાધુઓને બોલાવી લીધા. તહેમાં નંદરખારથી નયવિજય પંન્યાસ, નેરથી ગુણુવિજય પંકિત, અને ચોપડાથી મુનિ વિજયવાચકના શિષ્ય દર્શનવિજય વિગેરે સૂરત આવ્યા. તેથી સૂરતના શ્રાવકો બહુ ખુશી થયા. પરન્તુ સાગરના મતવાળાઓને આ વાત ગમી નહિ. તેઓ નિસ્તેજ થઈ ગયા. તહેમણે શ્રાવકોને કહું કે— ‘તહમારે નવા આવેલા સાધુઓને અહિં રાખવા ન જોઈએ.’ આ સાંભળી- ને વિજયના સાધુઓ આહાર કર્યા વિના વિહાર કરવાની તૈયારી કરવા લાગ્યા. આ વાત નાનજીદોસીએ જાણી. તે એકદમ સાગરપક્ષીય સાધુઓ પાસે આવ્યો, અને કહેવા લાગ્યો કે— ‘આ બધાઓને અમ્હે બોલાવ્યા છે. માટે રાજ્ય તરફથી શાન્તિ થયા પછીજ તેઓ વિહાર કરશે.’

ભકિતસાગરે કહું:— ‘શ્રાવકજી ! તહમે એવી હઠ શામાટે કરો છો ? અમે અહિં તહેમને રહેવા નહિં દઈએ. તહમે કેવી રીતે તહેમને રાખી શકશો ?’ પછી તહેમણે પોતાના મતમાં મેળવેલા મહોટા મહોટા શ્રાવકોને મોકલ્યા, પરન્તુ નાનજીએ કોઈનું માન્યું નહિં. નાનજીએ તો એજ કહું કે— ‘આહાર અને વસ્ત્ર વાણીઆ આપે છે, તો પછી તહમારે તાણુવાની શી જરૂર છે ? માટે અમે તો તેઓને અહિં રાખવાના જ.’

શ્રાવકનાં આ વચનો સાંભળી બધા ચુપ થયા. પરન્તુ સાગર- પક્ષવાળાઓને તે વાત રૂચિ નહિં; બલ્કિ સંઘના વિખરાઈ ગયા પછી તેઓ ખૂબ બોલવા લાગ્યા. સાગરના પક્ષવાળાઓ એજ વિચાર કરતા કે ગમે તે પ્રકારે પણ તેઓને હેરાન કરવા અને તેજ ધરાદાથી તેઓ વાતવાતમાં મર્મની વાતો કહી દેતા. છતાં વિજયપક્ષવાળા તહેની ઉપેક્ષા જ કરતા. આટલું થતાં પણ જ્યહારે તેઓ પાછળજ પડતા ગયા, ત્યહારે તહેમણે તે બધી વાત શ્રાવકોને કહી દીધી, અને એ પણ કહું કે— ‘આ લોકો પોતાના એકાંત મતનું સ્થાપન કરે છે.’

ત્હારે શ્રાવકોએ દર્શનવિજયને કહ્યું કે—‘આપ હીરવિજયસૂરિ-
ની સદ્દુષ્ટાનો પક્ષ ઉઠાવો અને ત્હેમને હરાવીને શાખાશી લ્યો.’

દર્શનવિજયજીએ કહ્યું:—“ હું ત્હેમની સાથે વાદ તો કરું,
પરંતુ મ્હારે આશરો કોનો ? કેમકે એ વાચક સીધો નથી, વળી
ત્હેને ગચ્છપતિ બહુ માન આપે છે. અને હું તો એક સામાન્ય
સાધુની ગણતરીમાં છું.”

“ શ્રાવકોએ કહ્યું:—‘ આપ ખુશીની સાથે હીરવચનોને સ્થાપન
કરો. અમે ત્હમારા પક્ષમાં છીએ. કદાચ આ માટે ગુરૂ પણ કંઈ
ત્હમને કહેશે, તો ત્હેનો અમે જરૂર નિર્વાહ કરીશું.’

દર્શનવિજયજીએ ત્હેમના (સાગરપક્ષીયના) બોલ લઈને
ત્હેમની સાથે વાત છેડી. પ્રશ્ન-પ્રશ્નોત્તરો થવા લાગ્યા. તેથી સાગરપક્ષ
વાળાઓને હેરાનગતિ થવા લાગી. આથી ત્હેમણે ગચ્છપતિ ઉપર પત્ર
લખ્યો. ત્હેમાં ઘણી ઘણી સાચી-ખોટી વાતો લખી. આ કાગળ કોઈ
શ્રાવકના હાથમાં આવ્યો. ત્હેણે દર્શનવિજયને આપ્યો. ત્હેમાં
ઘણુંજ વિપરીત લખ્યું હતું. તે વાંચી-મનમાં વિચારી ત્હેની છ ત્રાત
નકલો કરી લીધી. અને ત્હેમાંથી એક નકલ શ્રાવકોને આપી. બીજી
મારવાડમાં સોમવિજય વાચકને મોકલાવી, કે જેઓની ગચ્છમાં સારી
શોભા હતી. અને ત્રીજી નકલ નંદિવિજય ઉપાધ્યાયને મોકલાવી.

આ પછી ચતુર્માસ ઉતરે સાગરપક્ષવાળાઓએ સૂરતથી
વિહાર કર્યો.

સૂરિજીનો સમાગમ અને દર્શનવિજયને શાખાશી.

આવા અવસરમાં શ્રીવિજયસેનસૂરિ ગુજરાતમાં આવ્યા. આ-
ચાર્ય, વાચક અને ઘણા સાધુઓ ત્હેમની સ્હામે ગયા. આ
વખતે નેમિસાગર વાચકે આચાર્યશ્રીને “ આપના દર્શનવિજય
અમારી અવગણના કરે છે.” વિગેરે ઘણું કહ્યું. આ વચનો ગુરૂએ

મનમાં ધારી લીધાં. તે પછી બધા અમદાવાદમાં આવ્યા. અને સૂરતનો સંઘ પણ આવ્યો.

દર્શનવિજયજીએ ગુરૂને વંદણા કરી. સૌ કોઈ એમ સમજતા હતા કે-ગચ્છનાયક, દર્શનવિજય ઉપર રીસ કરશે, પરંતુ ગુરૂએ તો અમૃતદષ્ટિ જ રાખી. ઉસમાપુરમાં દર્શનવિજયજીએ સૂરિજીને કહ્યું કે-‘ ભક્તિસાગર વિગેરે હૃદયમાં બહુ દ્રોહ રાખે છે અને આચાર્ય (વિજયદેવસૂરિ), અને પંડિત ધનવિજય તહેમનો પક્ષ ખેંચે છે. ”

આ પછી દર્શનવિજય અને ભક્તિસાગરને ગુરૂએ એકાન્તમાં બોલાવ્યા. બન્નેને આપસમાં બોલા-ચાલી વિગેરે થવાનું કારણ પૂછ્યું. દર્શનવિજયે કહ્યું કે-‘ બોલનારને પૂછો. ’ ભક્તિસાગરને પૂછ્યું તો તહેમણે કહ્યું:—‘ તહેણે ગુરૂને ગાળ દીધી, એજ હૃદયમાં બળે છે. ’ દર્શનવિજયે કહ્યું:—‘ કોઈ તહમારો સાક્ષી છે ? ’ તહેમણે કાહના ળહોરાનું નામ લીધું. ગુરૂએ તહેને બોલાવરાવ્યો. તહેને પૂછવામાં આવ્યું, તો તહેણે તો એજ કહ્યું કે-‘ મહેતો કંઈ એવું સાંભળ્યું નથી. તહેમણે કોઈની અવગણના કરી નથી. ’ ભક્તિસાગરનું જૂઠું ગુરૂના સમજવામાં આવી ગયું. એવી રીતે ઘણા બોલોમાં સાગરને ગુરૂએ જૂઠું જાણ્યા. આ પછી સમય જોઈને દર્શનવિજયજીએ ગુરૂના હાથમાં એક પત્ર મૂક્યો (આ પત્ર તેજ કે, જહો ભક્તિસાગરે પોતાના અનુયાયી ઉપર લખ્યો હતો, અને તે પકડાઈ ગયો હતો.) તહેની અંદર ઘણુંજ અસમંજસ લખ્યું હતું. પત્ર શું લખ્યો હતો, માનો કંઈને કંઈ ભરડી નાખ્યું હતું. તે પત્રની થોડી હકીકત આ છે:—

“ સમકિતીએ (દર્શનવિજયે) પોતાના સમકિતની ઘણી ચર્ચા અમારી સાથે કરી, તે પોતાના સમકિતને ઘણા પ્રકારે સ્થાપન કરે છે. શ્રાવકોને રાત દિવસ શીખવે છે. નાન સંજ્ઞાનો (નાનજીનો) તહેના ઉપર ઘણો રાગ, તેથી અમ્હારું કંઈ ચાલતું નથી. આથી મહેં એક એવો ઉપાય રચ્યો કે-જો તહેના મળતીયા વશ થાય, તો હું

આપણું સમકિત આપું, અને ત્હારેજ સમકિતનું (દર્શનનું) મત આલશે નહિં. સમકિતમતિ (દર્શનવિજયના અનુયાયી) જહે શ્રાવકો હતા, તે આપણું સમકિત માનતા નહોતા. આથી આપણું સમકિત આપવાને મહેં ત્હેમને ઘણી લટપટ કરી. ત્હારે તે ઉપાસકો આપણી પાસે આવ્યા. અને મહેં સમકિત આપ્યું. ત્હેણે ઘણા શ્રાવકોને દોહલા કર્યા છે. મહેં ત્હેને કાઢવાને માટે ઘણો પ્રયત્ન કર્યો, પરંતુ તે જતો નથી. શ્રાવકો પાઠ પણ કરી શકતા નથી. અને કદાપિ એ જાણી જાય, તો સંઘમાં ગકતો ફરે, એટલા જ માટે તે મોહનું સાલ છે. ખેર, એક વખત ગચ્છનાયકજી પાસે જઈને કઠિણ શિષ્યામણ દેવરાવીશું.”

એ પ્રમાણે ઘણી ઘણી ગાળતો કાગળમાં લખી હતી. કાગળ વાંચ્યા પછી દર્શનવિજયજીએ કહ્યું:—“મહારાજ ! સમકિતના જહે પાંચ ભેદ કહ્યા છે, ત્હેનો હું છેદ કરતો નથી. તે (ભક્તિસાગર) ‘નિજ સમકિત’ ‘નિજસમકિત’ પોકારે છે, તે શું ? એ ત્હેને પૂછવું જોઈએ. એકજ ગચ્છમાં, એકજ શાખામાં કે એકજ સંઘાડામાં બે સમકિત ક્યાં ? કૃપા કરીને આપજ મ્હને સમજાવો.”

ગચ્છનાયક લગાર હસીને બોલ્યા:—“એ વચનથી તો તે આગમની અવગણના કરે છે’ ગચ્છનાયકે દર્શનવિજયને પૂછ્યું કે—“આ પત્રમાં જહે ‘સમકિત’ સંજ્ઞા કહી છે, તે શું ?’ દર્શનવિજયજીએ કહ્યું:—“મહારાજ ! સમકિત, એ દર્શનનું નામ છે, અને ‘દર્શન’ એ મહાઈ પોતાનું નામ છે. વળી હું આપની આજ્ઞા આરાધું છું. કદાપિ ખોટી લાખા-ઉત્સૂત્ર બોલતો નથી. તેથી તો કાગલમાં મહારી ભક્તિ કરી છે. એટલા માટે હું આપને પ્રાર્થના કરું છું કે—ત્હેનું સમકિત કયું ? એ ત્હેને આપ પૂછો. આપની આજ્ઞા વિનાનું ઉપદેશકથન અને આજ્ઞા વિનાનો આદેશ લિખ છે, તો એકજ ગચ્છમાં એ પ્રમાણે લિખતા શાને હોવી જોઈએ ? બે ત્હેણે પોતાનું સમકિત આપ્યું

હોય, તો ગચ્છલેદ કર્યો, એ પ્રસિદ્ધ વાત છે. અગર તે જુદી રીતે ઉપદેશ આપે છે, તો તહેતું કારણવિશેષ આપે પૂછવું જોઈએ.”

દર્શનવિજયજીના કહેવા પ્રમાણે વિજયસેનસૂરિએ ભક્તિસાગરને પૂછ્યું. પરન્તુ તે એક અક્ષર પણ ઉત્તર ન આપી શક્યા. આથી સાગરપક્ષવાળાઓની મહિમામાં મોટી હાની થઈ. તેઓ ત્યાંથી નિસ્તેજ થઈને ઉઠી ગયા અને દર્શનવિજયને શાખાશી મળી.

આ વખતે સૂરતનો નાનજીદોસી (દર્શનવિજયનો ભક્ત) આવ્યો. તહેણે ગચ્છનાયકને વંદણા કરી. પછી કહેવા લાગ્યો કે— “મહારાજ! એકજ દર્શન-સિંહે નિડર થઈને સાગરના પક્ષવાળાઓ સાથે ચર્ચા કરી. હીરવિજયસૂરિના વચ્ચેનો ઉપર તહેમને સંપૂર્ણ રંગ છે. વળી તે અમહારી સહાયથી અભંગ-જયવાળા થયા છે, અગર આપ સાગરપક્ષવાળાઓના વચ્ચેથી સાચી-જોટી વાત મનમાં રાખશો, તો અમારા કુટુંબની વાત જાણોજ છે. દર્શનવિજયના પક્ષમાં અમે થઈ જઈશું.”

આ સાંભળી ગચ્છનાયકે કહ્યું:—“ અવિચાર્યું કામ હું કર્જ નહિં. હું દર્શનવિજયના ગુણોને સારી રીતે જાણું છું. તહેમાં વળી તહેમારા કહેવાથી વિશેષ ખાતરી થઈ. તહેનામાં અવગુણ-દોષ છેજ નહિં. નાનજીદોસી! તહેમારું વચ્ચન મહારા મનમાં વસ્યું છે. તહેમે સૂરતના અધિકારી વિશેષ છે, માટે તહેમને લગાર પણ દુઃખી કરીશ નહિ. ”

પછી નાનજીદોસી પોતાને સ્થાને ગયો. એ પ્રમાણે ત્રણ દિવસ સુધી વિવાદ ચાલ્યો.

સૂરિજીની સિકારશ.

સાગરના પક્ષવાળાઓ ઠેકાણે ઠેકાણે રોદડા રોવા લાગ્યા. તહેમણે શ્રીવિજયદેવસૂરિ પાસે પણ જઈને કહ્યું કે—“ આ તો અમહને ઘણો દુઃખી કરે છે. સાહેબજી! અમહે આપની સેવા કરવા-

વાળા છીએ, માટે આ વખતે અમ્હારી લાંજ રાખો. આપ ગરુડના-
યકને કહો, કે તેઓ દર્શનવિજયને શિખામણુ આપે ”

વિજયદેવસૂરિ ગરુડનાયક પાસે આવ્યા, અને એકાંતમાં કહેવા
લાગ્યા કે—“ નેમિસાગર એક મ્હોટા પુરુષ છે. આ વાતથી તેઓ
દિલગીર થયા છે, માટે જો તેઓને આપ દિલાસો આપો, તો હૈમના
મનમાં ધીરતા રહેશે. આને માટે ઉપાય એજ છે કે—આપ દર્શનવિ-
જયને શિખામણુ આપો. ”

ગરુડનાયકજીએ કહ્યું:—“ તહેનો વાંક શો છે, કે હું તહેને
શિખામણુ-કપકો આપું. વાંક વિના મ્હારાથી કેમ કહી શકાય ?
અને ન્યાયની રીત જોતાં તો સાગરનોજ અન્યાય-ગુન્હો છે. ”

પાછું વિજયદેવસૂરિએ કહ્યું—‘ એર, તો તહેને મિચ્છાદુક્કડ
દેવરાવો. ’

વિજયદેવસૂરિનું મન રાખવાની ખાતર ગરુડનાયકે બધાઓને
બોલાવ્યા અને દર્શનવિજયને સંબોધીને કહ્યું કે—‘ જો કે તહમારો
કાંઈપણ દોષ નથી, છતાં મ્હારા ઉપદેશથી મિચ્છાદુક્કડ દો. ’

દર્શનવિજયજીએ કહ્યું:—“ જો કે આપનું કહેવું શિરોવાહ્ય
છે, પરંતુ જહેનો વાંક નિશ્ચય થાય, તે મિચ્છાદુક્કડ દે. ”

ગરુડનાયકે એલ્યા:—‘ હું વાંક શું બતાવું ? જોડના શરીરમાં
સીધું કયું અંગ દેખાય છે ? આ વખતે ગરુડનાયકે એક દુષ્ટાન્ત
આપ્યું કે—જહેમ છ સાત પોસ્તીઓ (અશીષુના ડોઠા પીવાવાળા)
એકઠા થઈને આપસમાં વાતો કરવા લાગ્યા. એકે કહ્યું:—‘ પાણીમાં
આગ લાગે, તો માછલી નાશીને ક્યું જાય ? ’

બીજાએ કહ્યું:—‘ નાશીને આકાશમાં જાય, અને પછી ત્યહારે
આગ એલવાઈ જાય, ત્યહારે પાણી પાસે આવે. ’

વળી એકે કહ્યું:—‘ જમીન ઉપર આગ લાગે, ત્યહારે લેસો.

ઝાડ ઉપર ચઢી જાય, અને ખીજા પણ ચઢી જાય, ત્યારે એ બેમાં વિશેષ શું ?

ત્યારે, જહેવી રીતે ઉપરની વાતો સાચી નથી, તહેવી રીતે સાગરના ખોલવામાં પણ લગારે સત્યતા નથી. આ સાંભળી સાગરપક્ષીઓને ખૂબ રીસ ચઢી. દર્શનવિજયજીએ ગચ્છનાયકને કહ્યું કે:—“અગર આપ કહેતા હો, તો હીરવિજયસૂરિ અને વિજયસેનસૂરિનાં વચનો વિરૂદ્ધ મહારાથી જહે કાંઈ ખોલાયું હોય, તહેનો મિચ્છાદુક્કડ આપું.”

પરિણામે સાગરપક્ષવાળાઓની ઘણી લાજ ગઈ. તેઓ દીન થઈને એક સ્થાને બેઠા. આવા પ્રસંગમાં ખંભાતનો સંઘ ગચ્છનાયકને વાંદવા માટે આવ્યો.

આ સંઘના મુખ્ય સંઘવી સોમકરણે, શ્રીગચ્છનાયકને પ્રાર્થના કરી કે—‘આપના મુખથી અમે શ્રીહીરવિજયસૂરિના ખારખોલ સાંભળવા આહીએ છીએ.’ ગચ્છનાયકે, ખારખોલ સંભળાવ્યા. આ ખોલો સાંભળ્યા પછી શ્રાવકે કહ્યું:—‘સાગરપક્ષવાળા આ પ્રમાણેનો અર્થ ન કરતાં વિપરીત અર્થ કેમ કરે છે ?’

ગચ્છનાયકે કહ્યું:—‘હવે પછી જો વિપરીત અર્થ કરશે, તો સાગરો શિક્ષાને પાત્ર થશે.’ આવાજ પ્રસંગમાં વળી ગંધારથી સાગરોની ખૂમનો પત્ર આવ્યો. આથી ગચ્છનાયકે સાગરોને કહ્યું કે—‘શા માટે આ પ્રમાણેનું તોફાન કરો છો ? તહમે મર્યાદાથી રહો.’

એમ કહીને સાગરો ઉપરથી ઝોાછુ મન કરી નાખી, તહેમને હાલાર (હલ્લાર) તરફ વિહાર કરાવ્યો. અને પોતે (ગચ્છનાયક) અમદાવાદમાં રહ્યા. અમદાવાદના સંઘે ગચ્છનાયકને પ્રાર્થના કરી કે—‘મારવાડમાંથી શ્રીસોમવિજય વાચકને તેડાવો.’ ગચ્છનાયકે ઝટ તેઓને અમદાવાદ તેડાવ્યા. આ વખતે ગચ્છનાયક પાસે શ્રીવિજયદેવસૂરિ અને સોમવિજય વાચક વિગેરે હતા, વળી અહમદપુરથી નંદિવિજય વાચક પણ આવ્યા.

સાંગરોનું કંપટ પ્રકાશ.

ગચ્છનાયકના લાણેજ ધીરકમલનો સાગરો સાથે પ્રેમ હતો. તેણે ચતુરાઈથી લેરેલો એક પત્ર સાગરો ઉપર લખ્યો; જ્યાં સોમવિજય વાચકને ઘણી ગાળો લખી હતી. આ કાગળ ગચ્છનાયકના હાથમાં આવ્યો. એટલે તેને મંડલ બહાર કર્યો.

આવા પ્રસંગમાં કોઈ એક મુનિએ સોમવિજય વાચકના હાથમાં એક પુસ્તક લાવીને મૂક્યું. તેને જોઈને વાચકે પૂછ્યું કે— ‘આ પુસ્તક તુમે ક્યાંથી લાવ્યા ?’ આના જવાબમાં તેણે મૂળથી માંડીને વાત કહી કે:—

“ખંભાતની અંદર જ્યારે બાદશાહનો શોર થયો, અને સાત દિવસ સુધી ગામ લૂંટાયું, તે વખતે પુસ્તકોનો સંગ્રહ ઘણી મુશ્કેલીથી બચી શક્યો હતો. તે ગામમાં એક ધર્મિષ્ઠ પુરૂષને ઘડપણ આવ્યું હતું, અને અંતસમયમાં તેનું અણસણ કરવાનું મન થયું હતું. તેણે ગચ્છનાયકને વિનંતિ કરીને તપાગચ્છના કોઈ પણ સાધુને બોલાવ્યા હતા. ત્યારે શ્રીવિજયસેનસૂરિએ મ્હને ત્યાં જવાનો હુકમ કર્યો હતો. મેં ત્યાં જઈને આરાધનાપૂર્વક પ્રત્યાખ્યાન કરાવી ઉપદેશ આપ્યો. ત્યારે તેણે સાંગ્રહ કહ્યું કે— ‘મહારી પાસે એક પુસ્તક છે, કે જો વાંચવાથી સાગ્રં જ્ઞાન થાય તેમ છે.’ મેં કહ્યું:— ‘તે પુસ્તક શાનું છે ?’ તેણે કહ્યું:— ‘તેનું નામ હું જાણતો નથી. પરંતુ આપ તે લ્યો, ભણો અને ભણાવો.’ મ્હને પુસ્તક આપ્યા પછી પણ મેં પૂછ્યું કે— ‘તમારું મન તો ઠેકાણે રહેશે ને ?’ તેણે કહ્યું:— ‘મન શું ઠેકાણે રહેશે ? આપ સ્વીકારો તો હું મહારા આત્માને ધન્ય માનીશ.’ પુસ્તક લીધા પછી, મેં તેને વાંચી જોયું, તો તે સાંગરનું છે, એમ જણાયું. આથી તેને પ્રકટ ન કર્યું. અને આજે બધા એકઠા થયેલા છો, એ પ્રસંગ જોઈને હું આપને આપું છું.”

તે પછી સોમવિજયવાંચકે, અંવસર ઉપર તે વાત શું (ગચ્છ-

નાયક) ને જણાવી અને કહ્યું કે—“ એક અપૂર્વ ગ્રંથ હાથમાં આવ્યો છે અને તે ખાસ વાંચવા જેવો છે. ”

ગુરૂએ કહ્યું:—‘ઠીક.’ એટલે તમામ સાધુઓને એકઠા કરવામાં આવ્યા. જહોમાં વિજયદેવસૂરિ, સોમવિજયવાચક, નંદિવિજયવાચક, પંઠ લાલવિજય, પંઠ રામવિજય, પંઠ ચારિત્રવિજય અને પંઠ કીર્તિવિજય વિગેરે પણ હતા. ગુરૂના આદેશથી પંડિત લાલવિજયે તે પુસ્તક વાંચવું શરૂ કર્યું. દરેક ધ્યાન દઇને સાંભળવા લાગ્યા. વચમાં શ્રીવિજયસેનસૂરિએ કહ્યું કે—“ આમાં તો ઘણુંજ વિપરીત વૃત્તાંત દેખાય છે. આણે તો ઘણા સિદ્ધાન્તો ઉત્થાપ્યા છે. જહો પાંચ યોલના મિચ્છાદુક્કઠ દીધા હતા, તહેને પણ ઉત્થાપતાં લગારે શંકા કરી નથી. અરે ! ખાર બોલોને ઉત્થાપતાં પણ ગુરૂનો ભય રાખ્યો નથી. વધું શું કહેવું ? વિજયદાનસૂરિને મિથ્યાત્વી ઠરાવ્યા, હીરવિજયસૂરિને અનંતસંસારી કહ્યા, તેમ કેટલાએક પૂર્વાચાર્યોને પણ અજ્ઞાની કહ્યા અને કેટલાએકોને તો ગિલકુલ ઉત્થાપ્યા. ખરેખર, આતો હુગાહળ વિષપાન છે. માટે જલદી આ પુસ્તકને પાણીમાં બોળી દો, લગારે વિલંબ ન કરો. ”

બધા સાધુઓ પણ વિચાર કરવા લાગ્યા કે—“ઓહો, જૂઓને, પાપીએ આપણને કેવા છેતર્યા છે ? વળી આ પુસ્તકમાં સંવત પણ નાખ્યો નથી. તહેણે ધાર્યું હશે કે—કાળાન્તરે લોકો આ પુસ્તકને પ્રાચીન સમજશે. ખરેખર સાગરોએ જિત આણાને લગ કર્યો છે. માટે આપણે લગાર પણ તે લોકોનો સંગ કરવો જોઈએ નહિ. ”

ગચ્છનાયકે કહ્યું:—“ વાચકજી ! મહારા મનની એક વાત સાંભળો. હું જાણતો હતો કે—તે ઉત્તમ પુરૂષ છે. તેઓનું કોઈપણ સાધુ ભૂડું બોલી શકેજ નહિ, છતાં સોમવિજય જેવા ગુણવાન તહેના અવગુણ કેમ બોલે છે ? આવી જહો મહારા મનમાં બુદ્ધિ થઈ,

તહેનો હું મિચ્છાદુષ્કર હઉં છું. ત પાપીઓ જૂઠા છે, એમાં લગારે શક નેવું નથી. તહેમણે ધર્મને ઘણી હાની પહોંચાડી છે. મહેં તહેમનું આવું કપટ જાણ્યું નહોતું. તહેના આગ્રંથને પાણીમાં ઝોળી દો, અને જહે વાંચે તહેને પણ સંઘાડા જહાર કરી દેવો. ”

આ વખતે વિજયદેવસૂરિએ સાગરોનો પક્ષ લઇને કહ્યું કે—
સાગરો વિખ્યાત છે, માટે જે કંઈ કરવું તે તેઓને પૂછીનેજ કરવું સારું છે. ’

ગચ્છનાયકે કહ્યું:—‘ અરે, જેઓએ આપણા ગુરૂને ભાંડ્યા છે, તેઓને શું પૂછવું ? ’

છતાં વિજયદેવસૂરિએ પોતાનો આગ્રહ છોડ્યો નહિં. એટલે તે ગ્રંથ પાણીમાં ઝોળવો રહેવા દીધો. અને હાલારથી સાગરોને ઝોલાવ્યા. ગચ્છનાયકે અહમ્મદપુરમાં ચોમાસુ કર્યું. અને પછી અમદાવાદમાં આવીને મૂલા શેઠના ઉપાશ્રયે માસકરૂપ રહ્યા. આ વખતે મેઘવિજય ઉપાધ્યાય, અને ળીજા ઘણા સાધુઓ આવ્યા. આ સાધુ સમુદાયમાં કેટલાક ભણતાને ભણાવતા હતા, કેટલાક નવાં નવાં કાવ્યો કરતા હતા, કેટલાક એકાન્તમાં ધ્યાન કરતા હતા, કેટલાક આતાપના લઈ ઉપસર્ગ સહન કરતા હતા, કેટલાક ચિંતામણિ જેવા અનુમાનના ગ્રંથોને ભણતા હતા, તો કેટલાક વાદના ગ્રંથો અવલોકતા હતા, કેટલાક ધર્મકથા કરતા તો કેટલાક સિદ્ધાન્તોની આવૃત્તિ કરતા. અને કેટલાક કાળ વિગેરેની જયણા કરવામાં તત્પર રહેતા તો કેટલાક વૈયાવચ્ચ કરતા. એમ અનેક સાધુવરો સંયમની આરાધના કરતા હતા.

દેવસાગરનો કપટી પત્ર.

આ વખતે સૂરાશાહની સાથે નેમિસાગર વાચક આવ્યા. તેઓએ આવીને ગચ્છનાયકને વંદણા કરી, પછી તહેમને ઉતરવાનું

સ્થાન આપ્યું. વળી પાસમાં જ શાન્તિદાસના ઘરમાં પં ૦ લક્ષ્મીસા-
ગર ઉતર્યા. તહેમણે વળી એવો દંભ ઉઠાવ્યો કે-તેઓ પોતે મોટા
મહોટા ઘરે ગોચરીના નિમિત્તે જવા લાગ્યા. અને લોહોના મનમાં
પોતાના વિચારો-પોતાની વાસનાઓ ઘુસાડવા લાગ્યા. તેઓ લોહોને
એવો વૈરાગ્ય બતાવતા કે તહેમનું દંભ કોઈ જાણી શકતું નહિ,
વળી તે વિજયદેવસૂરિને વધારે મળતા રહીને તહેમને પણ અનેક વાતો
ભરાવતા. આવાજ પ્રસંગમાં વળી એક નવું ટીંબળ નિકળ્યું.

દેવસાગરે નેમિસાગર વાચક ઉપર એક પત્ર લખેલો, તે
કાગળ પકડાઈ ગયો. આ કાગળમાં લખ્યું હતું કે:—

“ અહિં ઘણા દુઃશ્મનો એકઠા થયા છે, તેઓ તહમારી નિંદા
કરે છે. વળી તહેમણે ગુરૂને (ગચ્છનાયકને) હુળાહુળ વિષ આપ્યું
છે. તે સમ્પૂર્ણ રીતે વ્યાપી પણ ગયું છે. જો તહમે કોઈપણ રીતે
જલદી અહિં આવો, તો તે વિષ ઉતરી શકે. નહિં તો ગચ્છનાયક
બહુ ગુસ્સે થયેલ છે. તે પ્રસન્ન થવાના નથી, તહમે તહેમના ઉપાસ-
કોને હાથ કરી લેજો. અહિં તો બધાએ તન્મય થઈ ગયા છે. કોઈ
તહમારું નથી. શ્રીપાલ અને શાન્તિદાસ આપણા થાય, અને નવા-
નગરનો શેઠીયો હાથમાં આવે તો સારું છે, અહિં હું એકલો છું,
પરંતુ મહને રહેવા દેશે નહિં અને મહારો કંઈ ઉપાય પણ નથી.
માટે તાલપુટવિષ ઉતારવા માટે તો તહમારે જ આવવાની જરૂર છે.
મહારી આ વિનતિ વાંચવા છતાં પણ જો તહમે ત્યાં રહેશે તો બધી
વાત બગડી જશે, અને પછી કંઈ ઉપાય ચાલશે નહિં.”

એ વિગેરે ઘણાં અસમંજસ વચનો તહેમાં લખ્યાં હતાં. આ
કાગળ સંભળાવવા માટે બધાઓને એકઠા કર્યા, જહેમાં સાગરોને
પણ બોલાવ્યા.

દરેકની સમક્ષ કાગળ વાંચવામાં આવ્યો. દરેક પોતાના મનમાં
‘ અરે, આણે આ શું લખ્યું ? ગુરૂથી આવો દ્રોહ ! ’ એ પ્રમાણે

વિચારના લાગ્યા. પણ વંચાઈ રહ્યા પછી દરેક આપસમાં વિચાર કરવા લાગ્યા કે—‘આના બદલામાં તહેને શું દંડ કરવો’ ? તેજ વખતે વિજયદેવસૂરિ બોલી ઉઠ્યા કે—‘તહેને દસ આંગિલ આપવાં.’

ત્યારે ગરુડનાયકે કહ્યું કે—‘એને વળી આંગિલ કેવાં ? શુરને ગાળો દે, ગરુડમાં ભેદ કરે, અને બધા વાચકોની પણ નિંદા કરે, એને તે વળી આંગિલ હોય ? જો આચાર્ય વિજયદેવસૂરિ સમત થાય તો ઠીક છે, નહિં તો પછી તહેમના મન વિના પણ ગરુડ બાહર કરવો જોઈએ.’

તમામ સાધુઓ બોલી ઉઠ્યા કે—‘એ વાત પ્રમાણ છે હવે વિલંબ કરવો જોઈએ નહિ.’

છેવટે શનિવારના દિવસે તહેને ગરુડથી બહારજ કરવામાં આણ્યો. અને તે પછી ચતુર્વિધ સંઘમાં બહેર કર્યો.

આ તે શાસ્ત્ર કે શાસ્ત્ર ?

એક દિવસ શ્રીવિજયસેનસૂરિ મુનિમંડલને એકઠું કરીને કહેવા લાગ્યા કે, “આ એક નવો ગ્રંથ છે, જહેમાં આચાર્યો અને શાસ્ત્રોની નિંદા કરી છે. માટે આ ગ્રંથને પાણીમાં ઝોળવાને હું પૂછું છું. અગર કહેતા હો, તો ચતુર્વિધસંઘની સાક્ષીએ તેમ કરીએ.”

આ સાંભળીને નેમિસાગરે કહ્યું:—‘લાઓ તો ખરા, હું તે ગ્રંથ વાંચી તો જોઉં.’

ગરુડનાયકે કહ્યું:—‘સોમવિજય વાચક પાસે તે ગ્રંથ છે.’ સોમવિજયવાચક પાસે માગતાં જહેમણે તે ગ્રંથનાં છત્રીસ પાનાં આપ્યાં. નેમિસાગરે જો કે પૂરો ગ્રંથ માગ્યો, પરંતુ જહેમણે આપ્યો નહિં. ખેર, છત્રીસ પાનાં લઈને પોતાને સ્થાને ગયા, અને તે વાંચી જોયાં. માલૂમ પડ્યું કે—આ ગ્રંથ શ્રીધર્મસાગરનો છે. પરંતુ જહેમના મનમાં વાત એ આવીને ઉભી રહી કે—“હવે જો હું હા લાવું છું, તો ગ્રંથ પાણીમાં ઝોળાશે. અને મહારા શુરનાં વચનો વિચ્છેદ જશે.” આ વિચારમાં ઘોળાતાં તેઓ વિજયદેવસૂરિ પાસે ગયા. અને

કહ્યું કે—“ આને માટે શું કરવું ? કહો તો તેઓથી અલગ થઈ જાઉં, અને કહો તો આ ગ્રંથને પાણીમાં ઝોળવા દઉં. ”

વિજયદેવસૂરિએ હિમ્મત આપીને કહ્યું કે—“ તહમારે લગારે ચિંતા ન કરવી. હું તહમારા પક્ષમાં થઈ જઈશ. ગુરૂને (ગચ્છનાયકને) ઘડપણ આવ્યું છે. ખડુ તો તેઓ એક બે વરસ જીવશે. પછીથી તહમારી પ્રજ્ઞપણાને આપણે ફેલાવીશું. ”

આ પ્રમાણે વિચાર કરીને ખન્ને છૂટા પડ્યા. અને સાગર પક્ષનાં અઢારે ઠાણાં એક વિચારવાળાં થઈ ગયાં.

એક વખત ગચ્છનાયક વ્યાખ્યાન વાંચતા હતા, ત્યહાં નેમિસાગર, પેલો ગ્રંથ લઈને ગયા. અને કહેવા લાગ્યા કે—“આ ગ્રંથ અમ્હારા ગુરૂએ કરેલો છે. અગર આપની આજ્ઞા હોય, તો તે વંચાય અને પ્રસિદ્ધ થાય. ”

ગચ્છનાયકે કહ્યું—“ તે ગ્રંથ જોટો છે. પ્રસિદ્ધ કરવાને લાયક નથી. એની અંદર ગુરૂને ગાળો અને શાસ્ત્રવિરુદ્ધ લખાણ છે. તો પછી તે કેવી રીતે વાંચી શકાય ? ”

નેમિસાગરે કહ્યું—“ આ ગ્રંથ એકાંત સાચો છે. તહેને જોટો કરનાર કોણ છે ? આમાંથી કોઈ પણ માણસ કંઈ પણ પૂછે તો હું જવાબ દેવાને તૈયાર છું. મહારાજ ? આપ અગર દેસવટો આપશો, તો જ્યહાં રોટો ને ઓટો (ખાવાનું અને સ્થાન) મળશે, ત્યહાં રહીશું. અને અમારું કામ કરીશું. ”

એમ કહીને ઉઠી ગયા. વિજયદેવસૂરિએ સાગરનો હાથ પકડી અલગ ખેસાડ્યા. બીજી તરફ શ્રાવક શ્રાવિકાઓમાં હોહા મચી ગઈ. એક ઉઠીને સાગરના જ પક્ષમાં ખેલવા લાગ્યો. એટલે ગચ્છનાયક અવસર જોઈને ત્યહાંથી ઉઠી ગયા. નેમિસાગર ખેલવા લાગ્યા કે—“ ગમે તેમ ખલ કરીને રાજ-દરબારમાં પણ અમે આ ગ્રંથને

સાચો કરીશું.’ આ વચન સાંભળીને વિનયવંત શ્રાવકો બોલ્યા:—“આર સારા ગીતારથોને બેસાડીને આ ગ્રંથ વંચાવી લેવો જોઈએ.” ગચ્છનાયકે કહ્યું:—“ ઠીક છે, મહારી વિદ્યમાનતામાં આરે પંડિતો શોધી લે. વાચક સોમવિજય અને પંચ લાલવિજય એ બે, અને બીજા બે સાગર કહે તે. એમ આરે જણ મળીને શોધે. ”

સંઘે કહ્યું:—‘ ઠીક છે, આપનું કહેવું સાચું જ છે. ’ જ્યારે સાગરને આ વાત જણાવી, ત્યારે હેણે તો ચોખ્ખી ના જ પાડી. હેણે તો કહ્યું કે—‘ વિજયદેવસૂરિ અને અમ્હારા બતાવેલા આરે જણ બેસીને તે ગ્રંથ શોધે. ’

ગચ્છનાયકે કહ્યું:—‘ એ પ્રમાણે હોઈજ ન શકે; હેમાં જોર કરવાનું કામ નથી. આપણે તો વીર-પરંપરા અને હીરવચનથીજ પ્રેમ છે. ’

બીજી તરફ શ્રાવકો આપસ આપસમાં વાદ-વિવાદ કરવા લાગ્યા. અઘડો વધી પડ્યો. કોઈ કહેવા લાગ્યા કે—“ ગચ્છનાયક ઠીક કરતા નથી. તેઓ મોટો વિરોધ કરે છે. સાગર કહે છે, તે પ્રમાણે કબૂલ રાખીને શા માટે ગ્રંથ શોધાવતા નથી ? ” વળી કોઈ કહેવા લાગ્યા કે—“ બધા સાગરો જૂઠા છે, ત્રણ ત્રણ પેઢીથી તેઓ અઘડો કરતા આવ્યા છે. ઘણા દિવસ થયાં છૂટાં મોંએ બોલે છે. ન્હાના મોટાઓનો વિવેક રાખતા નથી. ”

એક વખતે ગોચરીના સમયમાં અવસર જોઈને સાધુઓએ ગચ્છનાયકને કહ્યું:—“ મહારાજ ! હવે જહોમ ધર્મની હાનિ ન થાય, તેમ એક વાત નિશ્ચય કરી લો, કે જહોથી કરીને લોકોમાં ચાલતી ચળવળ બંધ થઈ જાય. ”

ગચ્છનાયકે કહ્યું:—“ ઠીક છે, તો આપણે તે ગ્રંથ પાણીમાં બોળી દેવો જોઈએ. ”

આ પછી વિજયદેવસૂરિ એકાએક બોલી ઉઠ્યા કે—“ જો એ પ્રમાણે થયું, તો સમજશો કે—કોઈ પ્રકારની શાંતિ જળવાશે નહિં. કેમકે, સાગર કહે છે કે—આ ગ્રંથની સાથે અમારાં માથાં બંધાયેલાં છે. માટે ગ્રંથને બાળતાની સાથેજ તેઓ માથાં કાણું કરીને મરશે. ”

આ સાંભળી ગચ્છનાયક વિચારમાં પડ્યા. તહેમણે સોમવિજય વાગ્યકને પૂછ્યું, તો વાગ્યકે જણાવ્યું કે—“ આ બધું કામ એમનું (વિજયદેવસૂરિનું) જ છે. માટે હવે જહેમ તહેમને (વિજયદેવસૂરિને) સંતોષ થાય, તેમ કરવું જોઈએ. આને માટે ઉપાય એજ છે કે—ગ્રંથને અપ્રમાણ કરીને એક પટો લખી, તહેમાં મતાં કરાવી, તહેને પાસે રાખવો. ” શુરને આ સલાહ સારી લાગી.

સાગરના ગ્રંથો અપ્રમાણ.

તે પછી કાગલ, ખડીયો અને કલમ મંગાવી ઝટ પટો લખવો શરૂ કર્યો. સં. ૧૬૭૧ ના વૈશાખ સુદિ ૩ ના દિવસે અમદાવાદમાં આ પટો લખાયો. પ્રારંભમાં હીરવિજયસૂરિનું મંગલાચરણ કરી લખવામાં આવ્યું કે:—

“ હીરવિજયસૂરિએ કહેલા પ્રમાણ બોલ, જહે પ્રમાણે છે, તે પ્રમાણે દરેકે પ્રમાણ રાખવા. તહેમાં નવો અર્થ કરીને કોઈએ લિખ પ્રરૂપણા કરવી નહિં. અર્થાત્ ગચ્છવિરૂદ્ધ પ્રરૂપણા કદાપિ ધારણ કરવી નહિં. વળી ‘સર્વજ્ઞશતકગ્રંથ સૂત્રવૃત્તિ’ માં પ્રરૂપણ કરેલી પાંચ બાબત સંબંધી શ્રીહીરવિજયસૂરિએ સાગરની પાસે મિચ્છાદુક્કેદ દેવરાત્રી હતા, તહેને ઉત્થાગીને પાંચ બોલ વિપરીત કહ્યા, અત એવ ‘સર્વજ્ઞશતક’ ગ્રંથ અપ્રાણ છે. એ ગ્રંથ કોઈએ વાંચવો નહિ અને લખાવવો પણ નહિં. અને જહે સાધુ અથવા ગૃહસ્થ વાંચશે-લખાવશે; તે ગચ્છ બહારની શિક્ષાને પાત્ર થશે. આ સિવાય ‘વ્યાખ્યાન વિધિ શતક-સૂત્રવૃત્તિ’, ઔષ્ઠિકમતોત્સૂત્ર દીપિકા-વૃત્તિ’ તહેનો બોલાવબોધ, વિગેરે જહે જહે ગ્રંથો સાગરે કર્યા છે કે જહેમાં વિપરીત પંથ છે, તે બધા

ગચ્છનાયકની આજ્ઞાથી શોધ્યા વિના કોઈએ વાંચવા નહિં. વળી ‘વચનપરીક્ષા’ ગ્રંથ પણ ગચ્છનાયકની શાખે શોધ્યા વિના ખોટો છે. તે ગ્રંથોને જાહે વાંચશે, તે ગચ્છનો મોટો ઠપકો પામશે. ગચ્છનાયકે પણ તેને ખુદી રીતે શિક્ષા કરવી, નહિં કે છાની.”

એ પ્રમાણેનો પટો લખીને વિજયદેવસૂરિને બોલાવ્યા, અને હસ્તાક્ષર કરવા કહ્યું, પરન્તુ તેઓ અચકાયા. ત્યારે ગચ્છનાયકે કહ્યું:—‘તુંમે શામાટે આ પ્રમાણે તાણ કરો છો? અમ્હે તુંમે કેટલીએક વખત એકાંતમાં કહ્યું, છતાં માનતા નથી. માટે હવે તો તુંમે જો સાગરમતનો પક્ષ ખેંચશો, તો ખીજો ગચ્છપતિ સ્થાપતાં અમે લગારે વાર લગાડીશું નહિં.’

આ સાંભળતાની સાથે વિજયદેવસૂરિ ચમક્યા અને મનમાં લગાર પણ વિચાર કર્યા વિના ઝટ હસ્તાક્ષર કરી દીધા. તે પછી દરેક વાચકો, પંડિતો અને સાધુઓનાં મતાં કરાવ્યાં. તદનન્તર ગચ્છનાયકે સિંહુવિમલ, વીરસાગર, કીર્તિવિજય અને કનકવિજયને બોલાવીને કહ્યું કે—‘તુંમે સાગરની પાસે જાઓ, અને સહીઓ કરાવો. અગર તેઓ સહીઓ ન કરે, તો જે કહે તે સાંભળીને પાછા આવો.’

સાગરોનો દુરાચાર.

તે પછી આરે પંડિતો સાગરોની પાસે ગયા. ત્યાં જઈને જાહેવું તેમણે કહ્યું કે—‘આ પટામાં મતુ કરો.’ તેવાજ તે એકદમ તેમની સહામે છેડાઈ પડ્યા. ત્યારે તે પંડિતો સમજાવા લાગ્યા કે—“જૂઓ, અભિમાન કરવું ઠીક નથી અને જાહે આપણા ગચ્છનાયક છે, તેમનું વચન માનવું જોઈએ.”

સાગરે કહ્યું:—“ત્યારે શું મતુ કરીને અમે ખોટા થઈએ? અમે અમારા ગુરુનું વચન છોડીને ખીજ ગુરુને કેમ લાજીશું? અગર આ પટામાં મતુ કરીએ તો અમે અનંતસંસારી થઈએ, માટે અમારે તો મતાં કરવાં નથી.”

પંડિતોએ એક પહોર સુધી તેઓને સમજાવ્યા, પરંતુ લગા-
રે માન્યું નહિ. પંડિતોએ ગુરૂની પાસે આવીને તે હકીકત જણાવી.
પછી વગવસીલાવાળા મુનિઓને કહ્યું કે-‘ત્હમે ત્હમને સમજાવો કે,
પાછળથી ત્હમે અમ્હારો વાંક કાઢશો. માટે હજુ પણ હસ્તાક્ષર કરવા
સારા છે.’

મુનિઓએ શાંતિથી પણ ઘણું સમજાવ્યું, છતાં માન્યું નહિ.
છેવટે ગચ્છનાયકે સંઘને કહ્યું કે ત્હમે જઈને સમજાવો.

ગુરૂની આજ્ઞાથી સંઘના આગેવાનો-દોસી પનીયા, સાહ સિં-
ઘજી, કુંપા, સાહ સૂરા, પારેખ જેઠો, ભીમજી, શાહ ખેતા,
સોની વિદ્યાધર, રામજી, શાહ કૂકા, જીવા, શાહ નાના, સોમજી,
બદુઆ, અને વાઘજી શાહ વિગેરે ઘણા માણસો સાગરે પાસે ગયા,
તેઓ વિનયપૂર્વક વંદણા કરીને કહેવા લાગ્યા કે:-

“વિનયસેનસૂરિ, એ શ્રીહીરવિનયસૂરિની પાટે છે. માટે
તેઓનાં વચનો ત્હમારે માનવાં જોઈએ. ત્હમને શા માટે દૂડવો છો?
જૂઓ, ઠાણાંગસૂત્રવૃત્તિમાં ત્રણ પ્રકારે અવિનયમિથ્યાત્વ અતાવેલ
છે, ૧ દેશત્યાગ અવિનય મિથ્યાત્વ, ૨ નિરાલંબતા અવિનય મિથ્યા-
ત્વ અને ૩ પ્રેમ અથવા દ્વેષથી ઉત્પન્ન થતો અવિનયમિથ્યાત્વ. આ
ત્રણે પ્રકારનાં મિથ્યાત્વ જો આપ ત્યાગ કરો, તો અમે આપને મા-
નીએ. જૂઓ, ગુરૂનું વચન દોષતાં આપને આ ત્રણે મિથ્યાત્વ
લાગે છે. ગુરૂને ગાળ દીધી, એ પહેલું. ગચ્છ-સમુદાયના આલંબનેનો
ઘાત કર્યો, તે બીજું અને નાના પ્રકારના પ્રેમ અને દ્વેષથી આરાધ્ય
ને વિરાધ્ય અને વિરાધ્યને આરાધ્ય માન્યો, એ ત્રીજું. વળી
આપ શાસ્ત્રના ભણેલા છે, છતાં આપની મતિ જાગ્રત થતી નથી, એ
ખેદનો વિષય છે.”

સંઘનાં ઉપર્યુક્ત વચનો સાંભળ્યા પછી ભક્તિસાગરે કહ્યું:-
‘મિથ્યાત્વ તો લાગે ખરૂં, અને મતુપણ કરૂં, પરંતુ તે મ્હારા ગુરૂ
ક્યાં છે? અમ્હારા ગુરૂ તો ધર્મસાગર છે.’

સંઘે કહ્યું:—‘ એમ જોલવામાં ત્હમને અજ્ઞાનમિથ્યાત્વ લાગે છે.’

સાગરે કહ્યું:—‘ ટૂંકી વાત એટલીજ કે, તે જહે કહે, તે અમ્હારે માનવું નથી.’

સંઘ નિરાશ થઈ ગુરૂ પાસે આવ્યો. સંઘે એજ કહ્યું:—

“લોહપણું પત્થરપરિં તિમ લોહ વણાણું;

કઠિણ પણુઉં તિમ એહણું તુમે હઈયડઈ આણું.” ૬૦૮

સાગરોની દુરાચરતા—કઠિનતાની હદ આવી ચુકી. સંઘે એ પણ કહ્યું કે, ‘જ્યહારે તે આપની આજ્ઞા માનતાજ નથી, તો પછી, વધારે કહેવું નકામુંજ છે. હવે તો જહે આપના મનમાં આવે, તે કરવું જોઈએ.’

આટલું થયા છતાં પાછા ગચ્છનાયકે મારવાડના સંઘને જોલાવીને કહ્યું કે—‘હજૂ પણ જો તે માને તો, સમજાવો.’

સંઘ, સાગરો પાસે જઈને પાછા સમજાવા લાગ્યો. ત્હમણે સમજાવતાં એ પણ કહ્યું:—“ત્હમારીજ શાખાની અંદર વિદ્યાસાગર જેવા થઈ ગયા, કે જેઓ વિદ્યા, વિનય, વિવેક અને વૈરાગ્યના ખળતા સમાન હતા, ત્હમણે પોતાની શોભાથી તપગચ્છને વધાર્યો. જ્યહારે ત્હમે વિપ્રરીત પ્રદ્વંપણા કરીને લવને શા માટે હારી જાઓ છો ? એ ખૂબ યાદ રાખજો કે ગુરૂનું વચન ઉલ્લંઘતાં કોઈ પણ પાસે રહેશે નહિં.”

વિગેરે વિગેરે સમજાવ્યા છતાં, ત્હમણે હઠ છોડી નહિં. આ વખતે ગચ્છનાયકે ઊરહાનપુરના સંઘને કે જહે શત્રુંજયની યાત્રા નિમિત્તે આવ્યો હતો, ત્હને જોલાવ્યો. આ સંઘને પણ સાગર પાસે મોકલ્યો. સંઘના આગેવાનો—સંઘવી જીવરાજ ચેઠ, વિમલદાસ, કાકર સિં-

ઘણ, હાંસણ. ઋષુણ, વીરદાસ, બ્રહ્મચારી જીવા અને મેઘા (એ બે ભાઈ) વીરણ, વીરણ, ભીમા, ઠાકર લાલણ, ઠાકર સિંભુણ, ઉદયકરણ, કલ્યાણદાસ અને સોની ભોજૂ વિગેરે સાગરો પાસે ગયા. તહેમણે પણ ઘણી ઘણી રીતે સમજાવ્યા, પરંતુ માન્યું નહિ અને મનમાં આવ્યું તેમ બોલવા લાગ્યા. સંઘ ગુરૂ પાસે પાછો આવ્યો. સંઘે કહ્યું કે-‘તે કોઈ રીતે માનતા નથી, માટે સખ શિક્ષા કરો.’ ગચ્છનાયકે કહ્યું:-‘શિક્ષા કર્યા પછી તહમે તહેના પક્ષમાં તો નહિં થઈ જાઓ ને?’ સંઘે કહ્યું:-“ મહારાજ ! આ શું કહો છો ? આપની આજ્ઞા વિના તે ભટકતા ફરશે, અને એઓને કોઈ સંગ્રહશે પણ નહિં, એટલુંજ નહિ પરંતુ કોઈ નમસ્કાર પણ નહિં કરે. એ નિશ્ચય જાણશો. ”

ગચ્છનાયકે વિચાર્યું કે-‘ હવે ઉપાય શો કરવો ? ખેર, હવે એકાન્તમાં કહેવરાવવું જોઈએ.’ એ પ્રમાણે વિચાર કરી ઠાકર લાલણ, કે જહો સંઘમાં પ્રધાન હતો, તહેને બોલાવ્યો અને કહ્યું કે-“લાલણ ! તું મહારો ભક્ત છે. ગુરૂનું વચન આરાધવાને શક્તિમાન છે, અને સાધુના સંયમમાર્ગને જાણવાવાળો છે, એટલા માટે તું તહેની પાસે જા, અને સમજાવ. ખાનગીમાં તહેને કહેવું કે-આવી મતિ કેમ થઈ ગઈ ? મહેં તહેને પાળ્યો, તહારી લાજ વધારી, અને છેવટે વાચકપદ લઈને તહે આવી ખુવારી કરી ? હજૂ પણ કંઈ બગડી ગયું નથી. વળી પછીથી તહમે કહેશો કે પ્રેમ રાખ્યો નહિં, તે ઠીક નહિં, મહારાથી બધું સહન થઈ શકે, પરંતુ હીરવચનનું ઉત્થાપન સહન થાય નહિં ”

તે પછી લાલણ નેમિસાગર પાસે ગયો. અને વંદણા કરીને પાસે બેઠો. પછી નેમિસાગરે કહ્યું:-“ કહો, ગુરૂનું પડખું મૂકીને વગર બોલાવે અહિં કેમ આવ્યા ? ”

લાલણએ કહ્યું:-“ કંઈક આપને વિનંતિ કરવાની છે. અગર માનો તો બહુ આનંદની વાત છે. ”

સાગરે કહ્યું:—‘ મતુ કરવાની વાતને છોડીને ખીલ ‘ગમે તે કહો.’

લાલજીએ કહ્યું—“ મહારાજ ! એ પ્રમાણે ન કરાય, આંખનાં જહે મ્હોટાઓ હોય, ત્હેમની વાતો ઉપર ત્હમારે ધ્યાન આપવું જોઈએ. જૂઓ, પહેલાં એ પાઠો સુધી મિચ્છાદુક્કડ દીધા, તો ધર્મસાગરજીનું કાર્ય સિદ્ધ થયું. ”

સાગર બોલી ઉઠ્યા કે—“ અમ્હારા ગુરૂ અપંગ હતા, તેથી ત્હેમણે તેમ કર્યું, પરન્તુ અમે તે પ્રમાણે કરવાના નથી. ”

લાલજીએ કહ્યું:—મહારાજ ! જો આવી તાણ રાખવી હતી, તો સંસાર છોડી સંયમ શા માટે લીધું ? આપ જાણતા જ હશે કે ગુરૂનો અવિનય કરતાં પ્રત્યનીકપણું થાય છે. અને વીરવચનને ઉત્થાપન કરતાં જમાલી જહેવી સ્થિતિ થાય છે. વળી ગુરૂનો પ્રત્યનીક શુભ ઠેકાણું પાંખી શકતો નથી. અને ત્હેને સડેલી કૂતરીની માફક ભટકવું પડે છે, આ ભાવ ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના પ્રથમ અધ્યયનમાં પ્રકાશ્યો છે. માટે સિદ્ધાંત અને ગુરૂનાં વચનોને આરાધો. ”

સાગરે કહ્યું:—“ અમ્હે બધાં શાસ્ત્રો વાંચી જાણીએ છીએ. પરન્તુ અમ્હારે મતુ કરવું નથી. અમે તો શ્રંથ વાંચીશું, અને વખાણીશું પણ ખરા. ”

છેવટે લાલજી ઠાકર ગચ્છનાયકપાસે પાછા આવ્યા. બધી વાત જણાવી, અને કહ્યું કે—‘ કોઈપણ રીતે તે માનનાર નથી, માટે ટકોર મારીને ત્હેને ગચ્છ બહાર કાઢો. ’

ગચ્છબહારનો ખુલ્લો પત્ર.

ગચ્છનાયક શ્રીવિજયસેનસૂરિ, સાગરોના દુરાગ્રહને, અને ત્હેમના દષ્ટિરાગપણાને ધિક્કારવા લાગ્યા. તે પછી ત્હેમણે વિચાર્યું કે—‘ જહેવી રીતે સમસ્ત ચતુર્વિધ સંઘ જાણે, ત્હેવી રીતની ત્હેને શિક્ષા

કરવી. 'એમ વિચારી ગચ્છનાયકે સમસ્ત-સાધુ-સાધ્વી-શ્રાવક અને શ્રાવિકા રૂપ ચતુર્વિધસંઘના નામે એક ખુલ્લો પત્ર લખ્યો. તહેની અંદર પ્રારંભમાં હીરવિજયસૂરિને નમસ્કાર કરીને લખ્યું કે—

“લઙ્ગિસાગરનો શિષ્ય નેમિસાગર વાચકપદ લઈને અયોગ્ય થયો છે, તહેનાથી ગચ્છનો સંબંધ છૂટી ગયો છે. માટે કોઈએ તહેની સાથે મળવું નહિ. અને આવીજ રીતે લક્ષ્મિસાગર પણ તહેની સાથે મળી ગયેલ હોવાથી તહેનાથી પણ ગચ્છનો સંબંધ છૂટ્યો છે. માટે તહેની (લક્ષ્મિસાગરની) સાથે પણ કોઈએ મળવું નહિ. આ સમાચાર બીજાને પણ જણાવજો. જહે પાંચ બોલના મિચ્છાદુક્કેડ દેવરાવ્યા હતા, તહેને પણ ઉત્થાપ્યા છે અને વિપરીત બોલે છે, માટે સં. ૧૬૭૧ ની શુક્લ અષ્ટમીએ આ શિક્ષા કરવામાં આવી છે.”

આ પત્ર ગચ્છનાયક તરફથી અમદાવાદમાં, કે જ્યાં સાત નગરોના સંઘો એકઠા થયા હતા, તેઓની સમક્ષ વાંચવામાં આવ્યો.

એ પ્રમાણે સાગરોને બહાર કરી દેવામાં આવ્યા. લોકોનું તહેમની સાથે મળવું અને આલાપ સંલાપ પણ બંધ થયો. છતાં વિજયદેવસૂરિ, બહાર જઈ જઈને તેઓને મળતા, માન આપતા અને છાની છાની વાતો પણ કરતા.

બીજા આચાર્ય સ્થાપવાનો સૂત્રપાત.

એ પછી વિજયસેનસૂરિ અમદાવાદથી અસાઉલે (અસારવે) આવ્યા, અને વિજયદેવસૂરિ રાધનપુર જવા નિમિત્તે રાજપુર આવ્યા. તેઓ સાગરોને પ્રેમથી મળતા અને વાતો પણ કરતા.

આ વાત જાહેરે ગચ્છનાયકના જાણવામાં બરાબર રીતે આવી ગઈ, ત્યારે તહેમણે વિચાર્યું કે—“એક વખત તહેને જણાવવું જોઈએ.” તેથી વિજયદેવસૂરિને પોતાની પાસે બોલાવ્યા. વિજયદેવસૂરિ, રાજપુરમાં એક રાત રહીને પ્રાતઃકાલમાં ‘શુરને વંદણા નથી કરવી’

એમ મનમાં ધારી નદી ઉતરીને ઊસમાપુરમાં આવ્યા. અને શુરની પાસે આવ્યા છતાં વંદણા ન જ કરી.

‘વિજયસેનસૂરિએ સોમવિજય’ ઉપાધ્યાયને કહ્યું કે— ‘આ હવે બિલકુલ વાંકો થયો છે. અને આનાથી હવે ગચ્છનો ઉદ્ધાર થાય તેમ નથી. માટે જો ત્હમारी સલાહ હોય તો આપણે બીજાને આચાર્ય સ્થાપીએ. અર્થાત્ ત્હમે કહો, ત્હને આચાર્યપદ આપીએ.’

સોમવિજયવાચકે કહ્યું:— ‘પૂજ્યજી મહારાજ! આ કામ ઉતાવળનું નથી. હુમણાં તેનો બાલસ્વભાવ છે. ત્હમાં વળી તે આપનો ચેલો છે. આપના માટે તે નિશ્ચિંત છે અને બીજાથી પોતાનો નાશ થાય છે, તે જાણતો નથી. અત્યારે બોલથી બંધાઈને પોતાની લાજને ખોવે છે. પરન્તુ જ્યારે તે ચિંતામાં પડશે, ત્યારે તેજ, તેઓની સાથે અંધડી પડશે, એટલુંજ નહિ પરન્તુ સાવધાન થયા પછી, તેઓને શિખામણ પંણ આપશે.’

ગચ્છનાયકે કહ્યું:— ‘ત્હમે જાણવા છતાં કેમ જૂલો છો ? થાંભલા વિના ટેલા મારવાથી તે કંઈ ઘર ઉભું રહી શકે ? માટે આવાંઓથી કંઈ ગચ્છનો નિર્વાહ થઈ શકે તેમ નથી. વળી તે મહારાથી છૂટી, બીજાઓને મળ્યો. છતાં ત્હેતું મન વળ્યું નહિ. તો પછી હવે ત્હનો વિશ્વાસ શા માટે કરવો ?’ એમ અનેક દૃષ્ટાન્તો પૂર્વક ગચ્છનાયકે, બીજા આચાર્ય સ્થાપન કરવા માટે પોતાનો દૃઢ નિશ્ચય જણાવ્યો. ત્યારે શ્રીસોમવિજય વાચકે છેવટે એજ વિચાર જણાવ્યો કે— ‘ચોમાસુ ઉતર્યા સુધીમાં અગર તે ન માને, તો પછી આપણે તે જ પ્રમાણે કરવું.’

હવે એક તરફ વિજયદેવસૂરિએ અત્યંત રીસથી ઊસમાપુરથી વિહાર કર્યો. તેઓ રાધનપુર નજારાં વીસલનગર જઈ ચોસાસુ રહ્યા. સાંગરો સરહમાં આવી રહ્યા. અહિં કમલને (કમલધીરને) ત્હમણે કહ્યું:— ‘ત્હમોરા શુર, જ્યાં સુધી જીવશે, ત્યાં સુધી અમને દુઃખી

કર્ચા કરશે. માટે કંઈક એવો ઉપાય કરો કે—આ બધો સંતાપ મટી જાય.’

તહેમણે કહ્યું:—‘સૌ સારાં વાનાં થશે, પરંતુ આ સમયે કંઈ થઈ શકે તેમ નથી.’

ખીજી તરફ ગચ્છનાયક ખંભાત તરફ વિહાર કરવા લાગ્યા. પરંતુ સંઘે વિનતિ કરી કહ્યું કે “આપ એક દિવસ વધારે ઊંચા જાઓ. અને સાગરનાં વચનોની જાહે બ્રાંતિ અમારા લોકોમાં થઈ ગઈ છે, તે દૂર કરી, અમ્હારી બુદ્ધિઓ નિર્મલ કરો.” સંઘની વિનતિનો સ્વીકાર કરીને ગચ્છનાયકે ત્યાં લગાર સ્થિરતા કરી.

સાગરોની રામકહાણી.

ગચ્છનાયક શ્રીવિજયસેનસૂરિએ અઢી હજાર માણસોની સલામાં સાગરોની આ પ્રમાણે રામકહાણી કહી સંભળાવી:—

“મહેં સાગરને વિશ્વાસથી શિષ્ય કર્યો. તે પછી તે કુવાસનાથી મોહિત થયો. અને મહારાથી બંધડો કરવા લાગ્યો. વળી અધ્ધજ્ઞાન હોવાથી, જો કે સ્થવિરો વારતા હતા, તોપણ મહેં તહેને પદ આપ્યું, તો પછી તે મહારી સહામે કેમ ન થાય ? હીરો પાણીની અંદર રહે છે, અને તૃણ તરી આવે છે. માટેજ જ્ઞાનીને હીરા સમાન ગણેલ છે કે જાહે વિવેક પૂર્વક ગુરૂની સેવા કરે છે. ભળ્યો ! હીરવિજયસૂરિએ શિષ્યામણ આપી હતી, કે તહમે સાગરનો સંગ કરશે નહિં, છતાં તે વચનોને વિસારી મૂકી સાગરનો સંગ કર્યો તો આવો પ્રસંગ પ્રાપ્ત થયો, માટે હજૂ પણ જો તહમે ગુરૂભક્ત હો, તો હીરવિજયસૂરિનાં તે વચનોને યાદ કરજ્યો સ્મરણમાં રાખજ્યો કે જાહે સાગરોનો સંગ કરશે, તે અવશ્ય બગડ્યા વિના રહેશે નહિં. વળી આચાર્ય (વિજયદેવસૂરિ) ને માટે મેં ધાર્યું હતું કે—તે મહારો છે, તો ખીજનો કેમ થશે ? છતાં હંસ પણ કાગને મળવાથી સંગ કહેવાયો. અહો ! જ્યાં અમૃતકૂંડની આશા રાખીને વિષવેલડી ઉછેરી છે,

ત્હાં પછી આશા સફલ કેમ થાય ? હું સ્પષ્ટ કહી દઉં છું કે-જે તેઓને (સાગરોને) સંગ કરશે, તે મ્હારો શિષ્ય નથી. મ્હેં સાગરોને ગચ્છ બહાર કરેલા છે, માટે તેઓને કોઈએ સંગ્રહવા નહિ; કેમકે સાગરોએ જહોમ મ્હને અશાતા પહોંચાડી છે, જેવી રીતે તેઓ બીજા સંગ્રહનારને પણ પહોંચાડ્યો. મ્હારી વિદ્યમાનતામાંજ અગર તેઓ આવીને મિચ્છાદુષ્ટક ન દે, તો પછીથી તેઓને કોઈ કાળે લેવા નહિ, એ વાત ત્હમે બધા યાદ રાખજો. હવે જહોમી રીતે હું હીરવિજયગુરૂની આરાધના કરું છું, જેવી રીતે ત્હમે બધા વાચક સૌમવિજયની આરાધના કરજો.”

એ પ્રમાણે ઘણી ઘણી ભલામણ કરીને ખારેજ થઈ ખંભાતની પાસેના સોજિત્રા ગામમાં આવ્યા. અહિંથી નંદિવિજય વાચક વિગેરે સાધુઓને આગળ-ખંભાત મોકલ્યા અને પોતે એક રાત સોજિત્રામાં રહ્યા.

ગચ્છનાયકનો સ્વર્ગવાસ.

સોજિત્રામાં આહાર કર્યા પછી, ગચ્છનાયક શ્રીવિજયસેનસૂરિજીની શારીરિક સમ્પત્તિમાં વિપત્તિ થઈ. જેમની સાથે ધીરકેમલ નામના એક સાગરના અનુયાયી સાધુ અને બીજા કેટલાક સાધુઓ હતા. આહાર કરીને સૂરિજીએ વિહાર કર્યો અને નારંગામના બગીચામાં ગયા. ત્હાં એક આંખાના જાડ નીચે પાણી વાપરવા બેઠા. અહિં ગુરૂને એકાએક ઉલટી થઈ, કે જહોમાં બિલકુલ લીલું પોણી ખીકરું. આ વખતે પાંચે કીર્તિવિજય પંહિત હતા. જેમને ગુરૂ કહેવા લાગ્યા કે:—

“આ સંસારને છોડીને જિનેશ્વરો કે ચક્રવર્તિયો; સંગી કે નિઃસંગી તમામ ગયા છે જાય છે અને જશે. જેને માટે મનમાં લગારે ખેદ ન કરવો. પરમાત્મા વીરદેવ અને હીરવિજયસૂરિ જેવા ગુરૂ પણ ચાલ્યા ગયા તો પછી આપણાં માટે તો કહેવુંજ શું ?”

એ પ્રમાણે બધાઓનાં ચિત્ત સ્થિર કરી પોતાના મુખે બધા-
ઓથી ખમતખમણાં કર્યાં. દરેકના ઉપરથી રાગ કે રોષ દૂર કર્યો. અને
યુનઃ પણ કહેવા લાગ્યા કે:—

“ મહારે કોઈની સાથે વૈર-વિરોધ છે નહિં, અને મહારી પ્રત્યે
પણ કોઈ વૈર-વિરોધ રાખશો નહિં. મહેં કેવલ મહાવીરની પરંપરાને
રાખવાની ખાતરજ મુનિયોને ઓલંભ્યા છે. તેઓની સાથે મહારે
કંઈ દ્વેષ નથી. અને તેજ ધરાદાથી વિજયદેવસૂરિને પણ ઓલંભ્યા
છે. તહમે યાદ રાખીને વિજયદેવસૂરિને મહારા તરફથી એ સંદેશો
પહોંચાડશો કે—‘ જોકે તહમને વાત નથી ગમી, પરંતુ મહેં તહમારા
લાભની ખાતર એ કાર્ય કર્યું છે. હજૂ પણ જો મમત્વમાં પડીને સ્વ-
ગુરૂની પરંપરાને નહિં રાખો, તો તહમારા બંને લવ બગડશે, અને
પાછળથી તહમને બહુ પશ્ચાત્તાપ થશે. ”

ગુરૂએ પોતાનો અંતસમય જાણી લીધો. પરંતુ અણસણ કોણ
કરાવે ? એ વિચારણીય હતું. તહેમણે પોતાની મેળે જ ચોવિહાર
કરી લીધો. તે પછી વાણી બંધ થઈ. તમામ લોકો ચિતાતુર થઈ ગયા.
બધાઓએ ગુરૂને પાલખીમાં (મેનામાં) સૂવાડીને ખંભાત લઈ જવાનો
વિચાર કર્યો; પરંતુ ગુરૂએ ઝટ સંકેતથી નિષેધ કરી દીધો. એટલે
સાધુઓએ ગુરૂને ઝોળીમાં ઉઠાવ્યા. બે પહોર રાત જતાં ગુરૂને અક-
બરપુરમાં લાવ્યા. અહિં ગુરૂએ સંકેતથી સાધુઓને સમજાવી ખંભા-
તથી નંદિવિજયને બોલાવ્યા. અને લખી લખીને હિતશિક્ષા
આપી, તેમ સંઘાડો પણ લખાવ્યો. આ પછી ગુરૂએ લખીને જણાવ્યું
કે—‘ હજૂ પણ મહને એક વાત હૃદયમાં સાલે છે. ’

વાચકે કહ્યું:—‘ મહારાજ ! તે વાત કઈ, તે આપ ફરમાવો. ’

ગુરૂએ લખીને જણાવ્યું કે—“ રાજનગરમાં સોમવિજયવાચકે
બીજો આચાર્ય સ્થાપવા દીધો નહિં. હજૂ પણ જો તહમે ચેતી જતા
હો અને તહમારી રૂચિ હોય તો હું આચાર્ય પદવી આપું. ’

નંદિવિજયવાચકે કહ્યું:—“મહારાજ! સોમવિજયવાચક અહિં છે નહિ, તેઓને પૂછ્યા વિના એ પ્રમાણે કેમ થઈ શકે? માટે આપ નિશ્ચિંત રહો અને જો તે (વિજયદેવસૂરિ) નહિં માને, તો અમે બીજા આચાર્ય સ્થાપન કરશું, કે જાહેરી કરીને તમામ વાંત શાન્ત થઈ જશે.”

ગુરુએ કહ્યું:—“મહારો આદેશ છે કે—ત્હમે જરૂર બીજા આચાર્ય સ્થાપન કરાવ્યો. અને એ પ્રમાણે કરશો, તોજ ગમ્યજનું બંધારણ ઠીક રહી શકશે. અન્યથા તે ત્હમારો ઘોરંચો લંગારે રહી શકશે નહિ.”

વાચકે કહ્યું:—“આપ હવે તે દુઃખને દૂર કરો. અને તે સંબંધી બધા ઉપચાર થઈ જશે.”

ગુરુએ ચિત્તને સ્થિર કરી નવકારમંત્રનું સ્મરણ શરૂ કર્યું. અને ચાર શરણુપૂર્વક અરિહંતપદનો બાપ કરતાં કરતાં એકાએક અમરપુરીને શોભાવી દીધી.

બીજી તરફ પ્રાતઃકાલમાં તો ખંભાતનો સંઘ સામૈયું લઈને ગામ બહાર આવ્યો હતો. તેણે ગુરુના કાળ કર્યાના એકાએક સમાચાર સાંભળ્યા. આખા સંઘમાં હાહાકાર થઈ ગયો. દરેક આળાલવૃદ્ધ ગુરુ વિરહથી અત્યંત દુઃખી થયા. નંદિવિજય વાચક વિગેરે સાધુઓએ પણ ગુરુ ગુણોને યાદ કરી ઘણું દુઃખ ધારણ કર્યું. તે પછી સંઘે ઉત્તમોત્તમ શિષિકા બનાવીને તેમાં ગુરુને બેસારી સૂખડ, અંગર વિગેરે મુગંધિત પદાર્થોથી ગુરુનો અગ્નિસંસ્કાર કર્યો. આ વખતે ગુરુની પૂજામાં આઠેહજાર મહામુદી એકઠી થઈ હતી. વળી સૂરિશુના અગ્નિસંસ્કારવાળા સ્થાનકે સંઘે સ્તૂપ પણ સ્થાપન કર્યો. તે પછી પત્ર લખીને આ હકીકત અમદાવાદ સોમવિજયવાચકને જણાવી. તેમણે પણ ઘણાજ અફસોસ કર્યો. અને ગુરુના ગુણોને યાદ કરી કરીને ઘણાજ વિલાપ કર્યો.

વિજયદેવસૂરિની કબૂલાત.

આ પછી સોમવિજયવાચકે ઘણા વિચાર પૂર્વક વિજયદેવ-
સૂરિ ઉપર વીસલતગર ચોક પત્ર લખ્યો. તેમાં શ્રીવિજયસેનસૂરિ-
ના કાળ કર્યાની હકીકત લખવા ઉપરાન્ત એ પણ લખ્યું કે:—‘આપે
હવે બધાઓની સાથે પ્રેમ દાખવવો જોઈએ છે. અમે આપની આજ્ઞા
પાળવાને તૈયાર છીએ. અમારે બીજાનું કંઈ કામ નથી. વળી આપ
ગુરૂનું વચન જો પળાવશ્યો, તો આપની ઘણી કીર્તિ વધશે.’

આના જવાબમાં વિજયદેવસૂરિએ લખ્યું—‘ગુરૂવચન તે સાચાં
જ છે, અને અમે તે સારી રીતે પળાવીશું.’

વિજયદેવસૂરિનો આ પત્ર વાંચીને બધો સાધુસમુદાય આ-
નંદિત થયો. પરંતુ તેમના આંતરિક વિચાર તો બાણે જ કોણ? તે-
મના મનમાં તો વળી બીજો જ વિચાર હતો.

વિજયદેવસૂરિનો પાટણમાં પ્રવેશ.

ચોમાસુ ઉતરતાં પાટણના સંઘે વિજયદેવસૂરિને પાટણ પધારવા
માટે વિનંતિ કરી. આ વખતે વિજયદેવસૂરિએ સંઘને કહ્યું કે—‘હું કહું
તે પ્રમાણે પાટણનો સંઘ કરે; તો હું ત્યાં આવું.’ પાટણના અ-
બલ શ્રાવકે કહ્યું:—‘આપને એવું શું કાર્ય છે?’ સૂરિએ કહ્યું:—
‘કોઈ પણ પ્રકારનું મત્તુ કરાવ્યા કે મિચ્છાદુક્કડ દેવાવ્યા સિવાય,
સાગરોને ગરબમાં લઈ લેવા. અને તેમ કરવાથી જ મ્હારી લાજ રહી
શકે તેમ છે.’

અબલએ કહ્યું—‘મહારાજ ! આખો સંઘ એ પ્રમાણે કેમ
કબૂલ કરશે?’

સૂરિએ કહ્યું:—‘જો કે તે કાર્ય છે કઠિણ, પરન્તુ મ્હારે
તો તે ક્યેં જ છુટકારો છે.’

છેવટે—શરમના દીધે સંઘ એ પ્રમાણે લખી આપ્યું કે—‘વિ-
જયદેવસૂરિ જાહે કહે, તે અમારે પ્રમાણ છે.’

તે પછી સંઘ પાટણ ગયો. સૂરિજી મહેસાણે ગયા. અહિં
અમદાવાદનો સંઘ વાંદવા આવ્યો. વિજયદેવસૂરિએ વિચાર કર્યો કે
‘આ લોકો મુને ઘેરી લેશે. સાગરોને લેવા દેશે નહિ. અને મહા-
રાથી કંઈ વિશેષ કહેવાશે પણ નહિ.’ એમ વિચારી શીઘ્ર તેઓ
ધીણોજ પહોંચ્યા. રાજનગરનો સંઘ મનમાં વિચાર કરીને પાછો
વળ્યો. જ્યારે વિજયદેવસૂરિ સાગર સંબંધી પોતાનું કાર્ય સિદ્ધ
કરવાને પાટણ ગયા.

ભક્તિસાગરનું અપમાન.

વિજયદેવસૂરિએ પાટણમાં આવ્યા પછી સાગરોને પાટણમાં
ખેલાવાનો વિચાર કર્યો. તેમણે અમદાવાદથી નેમિસાગર અને
ભક્તિસાગરને ખેલાવા માટે ધનવિજયને મોકલ્યા. અમદાવાદમાં
આવીને ધનવિજયજી પ્રથમજ સાગરને મળ્યા. અને જાહે કંઈ વાતચિત
કરવાની હતી, તે કર્યા પછી સોમવિજય વાચકની પાસે આવી
વંદણા કરી. વાચકજીએ કહ્યું:—‘એવું શું કાર્ય છે કે—એકા-
એક અહિં આવવું થયું ?’ ધનવિજયે કહ્યું:—‘કંઈ કામ પ્રસંગે
ખંભાત આવ્યો હતો, ત્યાંથી અહિં આવ્યો છું.’

વાચકજીએ ફરી કહ્યું કે—‘તમે સમાચારીના સારા જાણવા-
વાળા છો, છતાં પોતાના શુર્યને જોઈને ખહાર કાઢ્યા છે, તેઓને
મળો છો, તેમને વંદન કરો છો અને એકાંતમાં વાતો કરો છો, તે
વ્યાજબી કહેવાય નહિ.’

ધનવિજયજીએ કહ્યું:—‘હું આ જાણું કાર્ય ગરુડનાયકના
આદેશથી કરું છું.’

વાચકજીએ કહ્યું—‘અમે તેમની આટલી બધી ખટપટ
જાણતા નથી.’

આ પછી ધનવિજયજીએ નેમિસાગરને કેટલીક શિખામણ આપીને ખંભાત મોકલ્યા અને કહ્યું કે—“ત્યાં તહમે પોતાના મતની પ્રરૂપણા કરો અને ગ્રંથોને પણ સાચા કરો.” જ્યહારે ભક્તિસાગરને પોતાની સાથે પાટણ લાવ્યા. પાટણમાં તહેમને બીજા ઉપાશ્રયમાં ઉતાર્યા. વિજયદેવસૂરિ સિવાયના બીજા મુનિયો અને શ્રાવકો તહેમની પાસે જવા-આવવા લાગ્યા અને દરેક તહેમની પ્રરૂપણા સાંભળવા લાગ્યા. તેમ તહેમનું ગાયુ ગાવા પણ લાગ્યા.

લોકોના મુખથી આ હકીકત: સાંભળીને સોમવિજય વાચકે ખંભાતથી નંદિવિજય વાચકને પોતાની પાસે બોલાવ્યા. અને તેઓને પાટણ જઈ વિજયદેવસૂરિની સેવા કરવા જણાવ્યું. સાથ સાથે પણ કહ્યું કે—“તહમે ગુરનાં વચન પળાવવામાં લગારે કયાશ રાખશો નહિ.” નંદિવિજય વાચકની સાથે કેટલાક ગુરુલક્ત મુનિયોને પણ મોકલ્યા. જ્યહારે નંદિવિજય વાચક હમદપુર પહોંચ્યા, ત્યાં વિજયદેવસૂરિના કેટલાક સાધુઓ અને શ્રાવકો વાંદવા માટે આવ્યા. નંદિવિજયજીએ તેઓને કહ્યું—“વિજયસેનસૂરિએ જેઓને ગચ્છ-બહાર કર્યા છે, તેઓને તહમે સ્થાન કેમ આપ્યું ?”

શ્રાવકોએ કહ્યું:—“ગુરના વચનથી.”

નંદિવિજયજીએ કહ્યું:—“તહેમણે પણ ગુરનું વચન માન્યું નથી.”

શ્રાવકો ઝટ પાટણ પહોંચ્યા અને ભક્તિસાગરને ઉપાશ્રયથી બહાર કાઢ્યા. તેઓએ કોઈના ઘરમાં જઈને ઉતારો કર્યો. તહેમનું ઘણું અપમાન થયું. તે પછી તેઓ અમદાવાદ આવ્યા, અને બાંધી વાત શાન્ત પડી ગઈ.

સાગરમતની ખુદી પ્રરૂપણા.

તે પછી નંદિવિજય વાચક ધૂમધામ પૂર્વક પાટણમાં આવ્યા.

અને વિજયદેવસૂરિને વિધિપૂર્વક વંદણા કરી. પરંતુ વિજયદેવસૂરિએ પ્રેમપૂર્વક તેઓને બોલાવ્યા નહિ, 'એટલુંજ નહિ' પરંતુ, વિજયસેનસૂરિને શું થયું ? કેવી રીતે કાળ કર્યો ? અણસણ કેમ કર્યું ? વિગેરે કંઈપણ હકીકત પૂછી નહિ. નંદિવિજય વાચક ત્હેમનાથી લગારે ડરતા ન્હોતા, પરંતુ બીજા સાધુઓ ઘણા ડરતા હતા. વિજયદેવસૂરિ કદાચ સાગરોની વાતએ સંભળાવતા, તો નંદિવિજય વાચક શ્રાવકોને સમજાવી દેતા. પરંતુ પાછા વિજયદેવસૂરિ નંદિવિજયને તેમ કરતાં વારતા હતા, કેમકે ત્હેમના મનમાં એ ડર રહેતો કે રખેને શ્રાવકોનાં મન દોહલાં થઈ જાય.

નંદિવિજયવાચકને આ વાત ઘણી ખટકતી. તેઓના મનમાં આવ્યું કે—હીરસૂરિનાં વચનોને પ્રકાશતાં જ્યહારે તે વારે છે, તો પછી કામ કેમ ચાલશે ? આ વખતે મેઘવિજય ઉપાધ્યાય, અને ધર્મવિજય ઉપાધ્યાય સાથે હતા. પરંતુ આ બન્નેનું સાથે રહેવું વિજયદેવસૂરિને રૂચિર ન્હોતું. તેથી તેઓને વિહાર કરવાને માટે આજ્ઞા આપી. એટલે શ્રીમેઘવિજયને માળવા તરફ વિહાર કરવાનું કહ્યું અને શ્રીધર્મવિજય વાચકને હાલાર તરફ. જ્યહારે તેઓ બન્ને વિજયદેવસૂરિને વાંદીને ચાલવા લાગ્યા, ત્યહારે શ્રીમેઘવિજય વાચકને કહ્યું કે—‘તમે ઈંડર થઈને માળવામાં જજ્યો, અને ધર્મવિજય વાચકને કહ્યું કે—ત્હમે સંજેશ્વર થઈને હાલાર જજ્યો. કેમકે અમદાવાદ જતાં ત્હમને ફેર પડશે. એટલા માટે પ્રેમથી હું ત્હમને કહું છું.’ બન્ને વાચકોએ કહ્યું કે—‘અમારે થૂંલને વંદનકરવું છે, માટે તે તરફ જઈશું.’ વિજયદેવસૂરિએ બંણ્યું કે—તેઓ જો અમદાવાદ જશે, તો સોમવિજયની શરમથી ત્હેના પક્ષમાં થઈ જશે. અને આવી રીતે પ્રકટપણે વારવાથી ત્યહાં જશે નહિ. ખેર, તે પછી બન્ને વાચકોએ વિહાર કર્યો.

બીજી તરફ આ હકીકત જ્યહારે સોમવિજય વાચકે બાણી, ત્યહારે તેમણે કેટલોક વિચાર કરીને વિજયદેવસૂરિને લખ્યું કે:—

“ અગર આપનું દિલ હોય તો હું (આપનો સેવક) આપની સેવામાં આવીને રહું. ”

આના જવાબમાં વિજયદેવસૂરિએ જણાવ્યું કે—“ અહિં તો તુંમારું કંઈ કામ નથી, પરંતુ ખંભાતના સંઘનો પત્ર આવ્યો છે, તેમાં લખ્યું છે કે—ખંભાતમાં મનોહર સ્તૂલ કરવામાં આવેલ છે. તેની પ્રતિષ્ઠા કરવાને માટે આપ પધારો, અથવા તો સોમવિજય વાચકને અહિં (ખંભાત) આવવા માટે આજ્ઞા આપો. માટે તુંમે ખંભાત જાઓ. ”

વિજયદેવસૂરિ પાટણમાં રહીને સાગરમતના જોતો પ્રરૂપવા લાગ્યા. આથી નંદિવિજય વાચક કોઈ કોઈ વખત તેમને હિતકારી વચનોથી સમજાવતા કે—‘ આપે આ શું અવિચાર્યું કામ આદર્યું છે ? ગુરૂવચન કેમ આદરતા નથી ? ગુરૂ વચનો કોઈથી લોપી શકાય નહિ, છતાં આપ આપના ચિત્તને શા માટે ચલાયમાન કરો છો ? અગર આપ ગુરૂ વચનોની પ્રરૂપણા કરશો, તો જ બધા આપના થઈને રહેશે; નહિં તો આપને કોઈએ માનશે નહિં. એ પ્રમાણે ઘણાઓએ સમજાવ્યું, પરંતુ તેમણે માન્યું નહિં. અને અમદાવાદ, ખંભાત વિગેરે ગામોમાં છાનામાના પત્રો લખી દીધા કે—એક ગુપ્ત લેખ કરવો છે, માટે તુંમે બધા સંજેશ્વર આવો. વળી સાગરોને તેઓ ઘણી ધીરજ આપતા અને અમુક અમુક ક્ષેત્રોમાં રહેવાનો આદેશ પણ આપતા.

નંદિવિજય વાચક આ બધી હકીકત જાણીને ઘણા દુઃખી થતા. તેમણે કુંભાજીગેરથી દર્શનવિજયજીને તેડાવ્યા અને બધી હકીકત તેમને જણાવી. એટલુંજ નહિં પરંતુ તેમની પાસે એક પત્ર લખાવીને સોમવિજય વાચકને, વિજયદેવસૂરિની તમામ હકીકત જણાવી. તે પત્ર વાંચ્યા પછી સોમવિજય વાચકે છત્રીસ બોલ લખી જણાવ્યા.

- (૧) સુક્ષ્મનિગોદ, બાહરનિગોદ, સૂક્ષ્મપૃથ્વીકાય, સૂક્ષ્મઅપ્કાય, સૂક્ષ્મતેજસ્કાય, સૂક્ષ્મવાયુકાય આ છને અવ્યવહારી માને છે.
- (૨) કેવલીના શરીરથી ત્રસ અને સ્થાવર જીવની વિરાધના સર્વથા થતી નથી એમ કહે છે.
- (૩) મરીચીના વચનને સાગર ઉત્સુત્ર ન કહેતાં દુર્ભાષિત કહે છે.
- (૪) જમાલીના અનન્તભવો કહે છે.
- (૫) મિથ્યાદૃષ્ટિએ કરેલ અભયદાનાદિ સુકૃત્યોની પણ અનુમોદના ન કરવી એમ કહે છે.
- (૬) ઉત્સુત્રભાષીને નિયમેન 'અનંતસંસાર' કહે છે તે.
- (૭) વીર નિર્વાણથી ૪૫૩ વર્ષે ચોથના પર્યુષણનો પ્રારંભ થયાનું કહે છે.
- (૮) શ્રાવકને દ્રવ્યસ્તવન હોવાનું કહે છે.
- (૯) જ્ઞાનસાગર અને કુલમંડનસૂરિને પટોધર માને છે.
- (૧૦) પરપક્ષીમાત્રને નિહવો કહે છે.
- (૧૧) ઉર્ધ્વલોકમાં કેવળ સાત હાથની પ્રતિમાનું સ્થાપન કરે છે.
- (૧૨) પૂર્ણિમા અને અમાવસ્યઃ શ્રાવકનેજ આરાધવાની કહે છે.
- (૧૩) પરપક્ષીએ કરાવેલાં જિનચૈત્યો વાંદવા લાયક નથી એમ કહે છે.
- (૧૪) સમકિત ધારીનેજ ક્રિયાવાદી કહે છે.
- (૧૫) કેટલાક ગચ્છવાળા શ્રાવકો રાત્રે ચોસહ લઈને પ્રાતઃકાળમાં છેલ્લા પહેરે સામાયિક ઉચ્ચારણ કરે છે તેને ઉત્સુત્રભાષી કહે છે.

- (૧૬) દ્વિગમ્બરાદિક પરપક્ષવાળાઓને જૈન કહેવાનો નિષેધ કરે છે.
- (૧૭) નમિ વિનમિને ધરણેન્દ્રે અડતાલીસજ વિદ્યાઓ આપ્યા-
નું કહે છે.
- (૧૮) તીર્થંકરમાં દેવપણું જ છે, ગુરૂપણું નથી એમ કહે છે.
- (૧૯) પૃથ્વી સાત અથવા આઠ માનેલી હોવા છતાં તે સીત્તેરે
માને છે.
- (૨૦) પ્રશંસા અને અનુમોદનને તે બ્રુદાં માને છે.
- (૨૧) તપગચ્છ સિવાય બીજે કયાંય સાધુજ નથી એમ કહે છે તે.
- (૨૨) ભગવતી શતક ૮ માં આવેલી ચતુર્ભંગીની વૃત્તિના અર્થનું
અને પાઠનું પરાવર્તન કરે છે.
- (૨૩) લૌકિકમિથ્યાદષ્ટિઓથી લોકોત્તરમિથ્યાદષ્ટિ નિહવાદિકને
કર્મથી ભારે કહે છે.
- (૨૪) પરપક્ષીઓ જહેમ જહેમ નવકારનું સ્મરણ કરે, તેમતેમ
તેઓ ઉત્સૂત્રભાષીની માફક અનંત ભવ કરે છે એમ કહે છે.
- (૨૫) પરપક્ષીએ કરેલ ધર્મને લેખામાં ગણતા નથી, અર્થાત્
નિષ્કુળ કહે છે.
- (૨૬) શ્રીહીરવિજયસૂરિના બાર બોલમાં આવેલા ‘ માર્ગનુસારી ’
શબ્દનો વિપરીત અર્થ કરે છે.
- (૨૭) સોમતિલકસૂરિએ ખરતરગચ્છીય જિનપ્રભસૂરિનાં બનાવેલાં
સાતસો સ્તવનોને વખાણ્યાં, તેથી સોમતિલકસૂરિને તે
અજ્ઞાની કહે છે.
- (૨૮) પાપકર્મની આલોચના તેજ ભવમાં થાય, તો તે છૂટી શકે
છે. બીજા ભવમાં આલોષ શકાતાં નથી એમ કહે છે.
- (૨૯) ‘ઉત્સૂત્રકંઠ કુદાલ’ ગ્રંથની જે હેલણા કરે છે, તે સમકિત
રહિત છે, એમ કહે છે.

- (૩૦) ઠાણાચંદનીવૃત્તિનો 'તત્ત્વસેણય પંક્તિત્રયાણિ' ઇત્યાદિ પાઠ
કોઇ મતાન્તરવાળાએ પરાવર્તન કરેલો છે, એમ કહે છે.
- (૩૧) આવશ્યકચૂર્ણિની ગાથામાં આવેલો ' પન્નરસીસુઝ ' ઇત્યાદિ પાઠ, કોઇ વિપક્ષીવાળાએ બદલી નાખ્યો છે, એમ કહે છે.
- (૩૨) કસેલાનું નીતરેલું પાણી ત્રિવિધ આહારના પચખખાણમાં ન કદપે, એમ કહે છે તે.
- (૩૩) ' ઉદધાવિવ સર્વસિંધવઃ ' ઇત્યાદિ વચનને અસંગત કહે છે.
- (૩૪) જે અભવ્ય હોય તે અવ્યકતમિથ્યાત્વી હોય, એમ કહે છે.
- (૩૫) કેવલીના શરીરથી જીવદાત થવા છતાં આરંભીકી ક્રિયા લાગતી નથી, જ્યારે તે કહે છે કે જીવદાતજ થતી નથી.
- (૩૬) વ્યવહારરાશીમાં આવેલો જીવ ઉત્કૃષ્ટથી અસંખ્ય પુણ્નલ-પરાવર્ત રહીને અવશ્ય મોક્ષ જાય છે, એમ કહે છે.

ઉપર પ્રમાણેના સાગરમતની પ્રરૂપણાના બોલો લખવા સાથે સોમવિજયજીએ એ પણ જણાવ્યું કે—'સાગરના આ બોલોમાં મ્હોટો વિરોધ છે, માટે તે બોલો બરાબર ધ્યાનમાં લઈ દરેક કાર્ય કરવું. જો તેઓ શુદ્ધઆદ્ધા અંગીકાર ન કરે, તો તેઓને ગચ્છ બહાર ફરવા દેવા.' આ બોલ સાથેનો પત્ર પાટણમાં વિજયદેવસૂરિ પાસે આવ્યો અને તેમણે વાંચ્યો, ત્યારે મનમાં કહેવા લાગ્યા કે—'આ પાપિયો મ્હારી પાછળજ પડ્યા છે. અને સાગરો તો બહારજ રહ્યા.' તેઓ મનમાં ઘણો ખેદ કરવા લાગ્યા, પરંતુ પ્રકટપણે કંઈ કહી શકતા નહિં. ત્યારે કોઈ શુદ્ધના બોલ વાંચતું ત્યારે તેઓ તેમ કરવાને નિષેધ કરતા અને કોઈ જો લેમને આ છત્રીસ બોલ વાંચવા આપતું, ત્યારે તો તે રીસ ચડાવીને ફેંકીજ દેતા. ત્યારે આ હકીકત સોમવિજયજીએ જાણી, ત્યારે પાછો લેમ.જો એક પત્ર વિજયદેવ-

સૂરિ ઉપર લખ્યો. તહેમાં એ લખ્યું કે જો આપની આજ્ઞા હોય, તો હું આપની સેવામાં આવીને રહું, આવી વૃદ્ધાવસ્થામાં આપની સેવા કરવાની મહેને બહુ ઇચ્છા થયા કરે છે.

વિજયદેવસૂરિએ લખી જણાવ્યું કે—મહારી પાસે તહાઈ કંઈ કામ નથી, આથી સોમવિજયજી તહેમની પાસે જઈ શકયા નહિ. નંદિવિજય ઉપાધ્યાય પણ વિજયદેવસૂરિ પાસેથી વિહાર કરી કુણ્ણગેર ગયા.

વિજયદેવસૂરિનું દુઃસાહસ.

હવે વિજયદેવસૂરિ સ્વતંત્ર થયા તે પછી સંજોશ્વરમાં ખંભાત અને અમદાવાદના સંઘો એકઠા થયા હતા, તહેમની પાસે બે સાધુ મોકલીને કહેવડાવ્યું કે—‘તહેમે પાટણ ચાલો’ સંઘોના આગેવાનોએ કહ્યું; —‘અમે પાટણ આવી શકીશું નહિ’, અગર વિજયદેવસૂરિ ચાણુસમે આવે, તો ત્યાં બધા એકઠા થઈ વિચાર કરીએ.’ વિજયદેવસૂરિ ચાણુસમે આવવા પાટણથી રવાના થયા, પરંતુ શુકન સારા થયા નહિ. ખેર, તોપણ તેઓ આગળ વધી ચાણુસમે આવ્યા. સંઘની સાથે તહેમણે વિચાર કર્યો કે—સાગરોને લેવા કે કેમ ? છેવટે એ ઠરાવવામાં આવ્યું કે—‘અમદાવાદમાં બધાએ એકઠા થવું. અને ત્યાં મિચ્છામિદુક્કઠ દેવરાવવો.

આ પ્રમાણે નક્કી કરી બધા વેરાયા. સંઘો પોતપોતાના ગામ ગયા અને વિજયદેવસૂરિ પાટણ આવ્યા. પાટણમાં આવીને તહેમણે વળી બુદ્ધજી ટીંખલ કર્યું. તહેમણે સાગરોને તેડાવ્યા અને ચૈત્ર અમાવાસ્યાનું મહૂર્ત કાઢી તે દિવસે સાગરોને ખુદ્દીરીતે લઈ લીધા. અને દરેક સ્થળે માણસો મોકલી કહેવડાવી દીધું કે ‘સાગરો સાથે મેળ કરી દીધો છે.’ અમદાવાદ અને ખંભાતના શ્રાવકોએ જ્યાં આ વાત જાણી, કે તુર્ત એકદમ ખળભળાટ મચી ગયો. દરેકના મુખથી એજ શબ્દો નિકળવા લાગ્યા કે—‘આ શું ? કહ્યું શું ? અને

કયું શું? આવી રીતે તે વળી મેળ થતો હશે. તેમણે બહુ અવિ-
ચાર્યું કામ કર્યું. 'પછી અમદાવાદના સંઘે વિજયદેવસૂરિ ઉપર
એક પત્ર લખ્યો, તેમાં લખ્યું.—

“તહમે સાગરો પાસે મિચ્છાદુલ્લક દેવરાવ્યા સિવાય, તહમને
લીધા, તે ઠીક કર્યું નથી. આપણે જહો ઠરાવ કર્યો હતો તે તહમે
પાળ્યો નહિ. હવે અમે તો ગુરૂવચન પ્રમાણેજ ચાલવાના. અમારો
દોષ કાઢશો નહિ. હજૂ પણ જો ગુરૂ વચનને અનુસરીને દરેક કાર્ય
કરશો તોજ તહમારી સાથે ગુરૂ વ્યવહાર રાખીશું, નહિ તો અમે
માનીશું નહિ, તે વાત નિશ્ચયપૂર્વક સમજવી. ”

આવીજ મતલબનો એક પત્ર સૌમવિજય ઉપાધ્યાય, મેઘ-
વિજય વાચક, નંદિવિજય વાચક, અને ધર્મવિજય એમણે પણ
મળીને લખ્યો. આ પત્રો વિજયદેવસૂરિને પહોંચ્યા પછી તેનો
જવાબ આ પ્રમાણે વાળ્યો.—

“મારે જે કરવું હતું, અને મહારા મનમાં આવ્યું તે કરી દીધું
છે. તેમાં તહમને કંઈ પૂછવાની જરૂર નહોતી. દારણ કે એ મારી
સત્તાની વાત છે. ”

વિજયદેવસૂરિ માટે ઠરાવ.

અમદાવાદમાં આ પત્ર જ્યારે વાંચવામાં આવ્યો, ત્યારે દરેકને
બહુ ખેદ થયો. પછી સંઘની સાથે વિચાર કરીને ચાર ઉપાધ્યાયોએ
સં. ૧૬૭૨ ના વૈશાખ સુદિ ૧૩ ના દિવસે દરેક ગામોના સંઘોને
એક પત્ર લખ્યો. આ પત્રમાં વાચક મેઘવિજય, સૌમવિજય, સાંતુ-
ચંદ વાચક, નંદિવિજય વાચક, વિજયરાજવાચક, અને ધર્મવિજય
તથા ખીજા ઘણા મુનિઓની સંમતિ મેળવવામાં આવી. આ પત્રમાં
આ પ્રમાણે જાહેર કરવામાં આવ્યું કે—

“ હીરવિજયસૂરિજીની સમક્ષ ઘણા ગામોના સંઘની રૂપરૂમાં ખારખોલ અને ખીજી કેટલીએક શાસ્ત્ર વિરુદ્ધ કરેલી પ્રરૂપણાઓ માટે સાગરે માણી માગી મિચ્છામિદુક્કલ દીધો હતો. તહેનો અપલાપ કરીને પણ પાછો સાગરે ‘સર્વજ્ઞશતક’ ગ્રંથ બનાવ્યો હતો. તે પણ શાસ્ત્ર વિરુદ્ધ હોવાથી વિજયસેનસૂરિએ તહેમને દૂર કર્યા અને ‘સર્વજ્ઞશતક’ ગ્રંથને અપ્રમાણ કર્યો, તે સૌ કોઈ જાણેજ છે, માટે જહે કોઈ તે ગ્રંથને વાંચશે, વંચાવશે, તે ગુરૂની આજ્ઞા બહાર ગણવામાં આવશે. વળી તે ગ્રંથના લીધે સાગરોને પણ દૂર કર્યા છે, માટે તેઓને પણ કોઈએ આદર આપવો નહિ, અને જહે કોઈ તેઓની સાથે આહાર પાણી કરશે, અથવા-કોઈ જાતનો વ્યવહાર રાખશે, તે પણ ગરુડથી અલગજ સમજવામાં આવશે. વિજયદેવસૂરિએ તે સાગરોને ગ્રહણકર્યા છે, માટે તહેમને પણ ગરુડથી બહાર કરવામાં આવે છે. તહેમણે પોતાના ગુરૂની મર્યાદા લોપી છે, તે માટે સુવિહિત સાધુઓનો એ મત છે કે-સાગરો અને સાગરોને આશ્રય આપનારાઓ સાથે અમારે કોઈ જાતનો સંબંધ નથી. અગર સાગર-પક્ષવાળા ગુરૂનું વચન માને, તો તે અમારી સાથે ભજે. વિજયદેવસૂરિએ પણ તેઓને લીધેલા હોવાથી અમે તહેમને પણ વાંદીશું નહિ. જો તેઓ સાગરોને ગુરૂની આજ્ઞા પળાવીને ભેગા લે તો ખુશીથી અમે તહેમને વાંદીએ. ”

આ પ્રમાણેનો ઠરાવ સમસ્ત સંઘે કર્યો, અને તહેની નકલો કરી દરેક ગામો ઉપર મોકલી દીધી. એટલુંજ નહિ પરન્તુ દરેક ક્ષેત્રોમાં સાધુઓને આદેશ કરી દીધો, એટલે સાગરોને કોઈ પેસવાએ દેતું નહિ.

નંદિવિજય વાચકે જાહેર કરી દીધું કે—‘ હું ગુરૂવચનને માનવાવાળો છું, માટે જેઓ ગુરૂવચનની આરાધના કરવા માગતા હોય તેઓ ખુશીથી મહારી પાસે આવી જાઓ.’ આથી સાગરો ઘણાજ રોશે ભરાયા અને તેથી તહેમણે કોર્ટનો અશરો લઈ તહેમને નુકસાન પહોંચાડવાનો ઇરાદો કર્યો.

સાગરો ઉપર વધારે સખ્તાઈ

જ્યારે સોમવિજય વાચકે આ હકીકત જાણી ત્યારે તેમણે સાગરોની કારવાઈ પહેલાંજ બંદોબસ્ત કરવાનો વિચાર કર્યો. તેઓ અબદુલ્લાખાનને મળ્યા અને મનોહર વચનોથી ખૂબ ખુશી કર્યો.

અબદુલ્લાખાને કહ્યું:—‘ મહારા લાયક કાર્ય હોય તે બતાવો, હું આપના દુશ્મનોને સખ્ત શિક્ષા કરીશ.’ વાચકજીએ કહ્યું:—‘ અમારો કોઈ દુશ્મન નથી. પરંતુ અમારો એક શુરભાઈ હતો તે શુરઆજાથી વિરૂદ્ધ થયો અને તેણે એક ગ્રંથ બનાવ્યો; જ્યાંમાં શુરને ગાળો લખી છે. આ ગ્રંથને લેના પક્ષના કેટલાક લોકો વાંચે છે, તેથી અમારું દિલ બહુ દુઃખી થાય છે, માટે આપને કંઈ પ્રયત્ન કરીને તેઓને અટકાવો તો સારું.’

અબદુલ્લાખાને કહ્યું. ‘ હમણાંજ હું તેઓને બોલાવવા માટે પત્ર લખી આપી માણસ મોકલું છું.’ એમ કહી એક એકઠીને હાજર થવાનું ફરમાન લખી આપ્યું. અને કહ્યું કે—‘ બન્નેને બાંધીને અહિં લાવો ’ (જે કોણ તે નામો જણાવ્યાં નથી) ફરમાન લઈને સીપાઈ ના આવ્યાનું જોઈવું વિજયદેવસૂરીએ જાણ્યું તેવાજ તે ચાર મહોટા માણસોને મળ્યા. લણસાલી દેવરાજ, નગરશેઠ દોસી વેણીદાસ, દોસી મનીઓ અને શાહ નાના વધૂઆ—એ ચારને અમદાવાદ વાચક પાસે મોકલ્યા, તેમણે વાચકને કહ્યું કે—‘ આપ અમારું વચન માનો અને આ વખતે તેમને બચાવો ’ વાચકે કહ્યું:—‘ જો તેઓ શુર વચનને માને તો એની મેળે લાજ રહેશે. તુમે તેને પૂછાવો કે ચોમાસુ ઉતરે વિજયદેવસૂરિએ અમદાવાદ આવવું. નંદિવિજયને મળીને એક વિચાર નક્કી કરી સાગરોની પાસે મિચ્છામિ દુછ્ઠ દેવરાવી મત્તુ કરાવવું અને જ્યાં સુધી તેમ ન કરે ત્યાં સુધી દુર રાખવા. આ પ્રમાણે જો તેને મંજૂર હોય તો તુમારું વચન માન્ય થઈ શકશે.’

તે ચારે શેઠીયાઓએ વિજયદેવસૂરિને ઉપરની હકીકત લખી જણાવી. તહેના જવાબમાં વિજયદેવસૂરિએ લખ્યું કે—‘તહમારું કહેલું કોણુ અવગણે તેમ છે?’ આ પત્ર જ્યહારે અમદાવાદ આંચો ત્યહારે તે વાંચીને સંઘ સાક્ષી થયો. પછી પત્ર લખીને મેળ કરી લીધો, છતાં કપટથી તહેમણે (વિજયદેવસૂરિએ) હૃદયનો ભેદ કાઢ્યો નહિ. મેળ કર્યા પછી પણ ગચ્છભેદવાનું પોતાનું આન્દોલન તેમણે ઓછું નજ કર્યું.

દર્શનવિજય યુરાનપુરમાં.

હવે અમદાવાદમાં સોમવિજય વાચકની પાસે મેઘવિજય, નંદિવિજય અને ધર્મવિજય એ ત્રણ વાચકો રહ્યા. ખીજી તરફ ખંભાતથી દર્શનવિજયજીએ યુરાનપુર જવા માટે વિહાર કર્યો. તહેમણે જાંબૂસરમાં આવીને હીરવચનને અનુસારે મતાં કરાવ્યાં. તેમ ભરૂચ અને સૂરતમાં પણ કરાવ્યાં. વધુમાં સૂરતમાં નાનજી દોસીએ તહેમને કહ્યું કે—“જો વિજયદેવસૂરિ તહમારી ઇર્ષ્યા કરશે, તો અમારું આખું કુટુંબ આપનીજ આજ્ઞા પ્રમાણે વર્તવાને તૈયાર છે. અમે જહેમ ચાર બંધુઓની જોડી છીએ તેમ તહમને પાંચમાજ ગણીશું, અમે તહમારો નિર્વાહ કરીશું, તે માટે તહમારે લગારે કરવું નહિ; તહમે ખુશીથી યુરાનપુર પધારો અને હીરસૂરિનાં વચનોનો પ્રચાર કરો. અહિં પૂંજ દોસીના મનમાન્યાં ત્રણસો મતાં લઈને પછી દર્શનવિજય આગળ વધ્યા. તેઓ ખાનદેશમાં નંદરખાર વિગેરે થઈ યુરહાનપુર પહોંચ્યા.

અહિં આવીને તહેમણે વિજયરાજ વાચકને વંદણા કરી અને તહેમને બધી હકીકત સંભળાવી દીધી. આ વખતે જસસાગર તહેમની સાથે હતા. તહેને માંડેલાથી દૂર કર્યા. ત્યહારે સંઘે એકત્ર મળીને તહેમને વિનતિ કરી કે ‘આપ કૃપા કરીને તહેને પાસે બેસાડો, અને સઘનું કહ્યું માનો.’ પછી દર્શનવિજયજીએ સંઘને કહ્યું

કે—“ અગર તેઓ એ પ્રમાણે કપૂલ કરતા હોય કે—‘ પહેલાં નહે થયું તે થયું. પણ હવે અમે કોઈનું લખ્યું માનશું નહિ. ચોમાંસુ સાથેજ કરીશું. ’ તો ભલે રાખો. ” તે લોકોએ એ પ્રમાણે કપૂલ કર્યું, એટલે બધા સાથે રહ્યા. અહિં એકંદર અગિયાર ઠાણાંએ ચોમાંસુ કર્યું. તેમાં પાંચ વિજય અને છ સાગર હતા. વાચક વિગેરે બાદરપુરમાં ચોમાંસુ રહ્યા. વીરવિજય પંન્યાસ ઇંદલપુરમાં રહ્યા અને જસસાગર, દર્શનવિજય, રામવિજય વિગેરે શહેરમાં રહ્યા. એ પ્રમાણે અગિયારે ઠાણા ભેગાં રહ્યાં અને અંદરખાનેથી શ્રાવકોને પોતપોતાના રાગી કરવા લાગ્યા. દર્શનવિજય શ્રાવકોને હીરવિજયસૂરિનાં વચનો અને છત્રીસબોલ સંભળાવતા અને સાગર ભતને લીલો કરતા. આમ કરવાથી ઝટ બે તડ પડી ગયાં. એટલે દર્શનવિજયના પક્ષમાં પણ ઘણા લોકો થઈ ગયા તેથી તેઓ ઘણા ખુશી થયા. વિજયરાજવાચક દર્શનવિજયને ઘણું માન આપતા. વળી આ ગામના બે ચાર અધિકારી શ્રાવકો હતા, તેમને પણ હીરવચનના અનુરાગી કર્યા. આથી સાગરો વધારે ક્રોધિત થવા લાગ્યા અને વિજયદેવસૂરિ ઉપર બંધી હકીકતના પત્રો લખ્યા. તેમણે (વિજય-દેવસૂરિએ) સંઘ ઉપર ઠપકાનો પત્ર લખ્યો, પરંતુ કોઈએ ઠરકાર કરી નહિ.

આ વખતે મેઘવિજયવાચકના શિષ્ય ઇંદ્રવિજય ઉપર તેમને વધારે રીસ આવી હતી. કારણ કે—ભાનુચંદ્રવાચકની આગળ તેણે સમસ્ત વૃત્તાન્ત કહ્યું હતું. તે વાચકભાનુચંદ્રજીનો બોલ લઈને અજમેર પહોંચ્યો પરંતુ તે દરમિયાન ખંભાતથી સાગરે એક મ્હોટું ફરફડીયું લખી મોકલ્યું કે ‘જીવવિજય પંડિત તમારી આજ્ઞાની અવગણના કરેછે.’ આથી તેણે ઠપકો લખ્યો, પરંતુ કંઈ કાર્ય સિદ્ધિ થઈ નહિ. તે (જીવવિજય) મ્હોટા તપસી હતા, નિરીહ હતા, તેથી તેમની આજ્ઞા કોઈ લોપતું નહિ. તેને હીરવચનો ઉપર શ્રદ્ધા હતી, અને સાગરોનો સંગ ગમતો નહોતો, તે વિજયસેનસૂરિના શિષ્ય હતા અને ઘણા વૈરાગ્ય-

પૂર્વક રહેતા હતા. તહેમનું ઉચ ચારિત્ર હતું. અને શુદ્ધ સદ્દેશી રાખતા હતા.

વળી સોમવિજય વાચક, પંડિત હંસવિજય, વેલોઝ્કિ, એવા એવા મહોટા પુરુષોના ઉપર પણ તહેણે દોષ લીધો, વળી એક બીજું પણ કરતૂત કર્યું, તે એ કે—સૂરતમાં ખડુશ્રુત ધનહર્ષ પંડિત વિદ્યમાન હતા, છતાં ચોમાસુ વિરાધીને તાપી નદી ઉતરીને રાનેરથી સાગરના સાધુઓ પજૂસણ ઉપર સૂરત આવ્યા, અને તે લોકોએ વ્યાખ્યાન જૂઠું કર્યું.

આ સિવાય તહેમણે કાગળો પણ ઘણે સ્થળે લખ્યા, જહેમાં એક કાગળ યુરાનપુર જસસાગર ઉપર લખ્યો, તહેમાં લખ્યું કે—‘તહેમે હરો નહિં, વિજયપક્ષમાં જહે જહે ભળ્યા હોય, તે અમારાથી જુદા થયા સમજવા, તહેમે સંઘને તહેમારા હાથમાં કરી લેજ્યો, તેઓની સાથે મળવા દેશો નહિં. વળી કોઈ વખતે તેઓને પાણી સ્થાન અને અન્ન પણ આપવું નહિં. ’ એવું એવું ઘણું લખ્યું હતું. આ લેખ લઈને જહે માણસ આવ્યો હતો, તહેણે તો તે પત્ર લાલજના હાથમાં આપ્યો. અને દર્શનવિજયજીએ લાલજના હાથમાંથી લઈ લીધો. આ પત્ર દર્શનવિજયજીએ વાચકને આપ્યો. તહે વાંચ્યો, તો તહેમાં અનેક દુઃખદાયક બાબતો લખી હતી. આ પત્રની નકલો કરીને જ્યાં જ્યાં મોકલવા લાયક હતી, ત્યાં ત્યાં મોકલાવી. અમદાવાદના કાળુપુરના મનજીશાહ અહિં આવ્યા હતા, તહેની સાથે એક નકલ સોમવિજયવાચકને આપવા મોકલી. સોમવિજયવાચકે તે વાંચી. તહેમણે ઝટ સંઘને એકઠો કરાવ્યો. અને તે કાગળ વંચાવ્યો. દરેકના મનમાં વિજયદેવસૂરિ પ્રત્યે તિરસ્કાર ઉત્પન્ન થયો અને દરેકને નિશ્ચય થયું કે—હવે આનાથી કંઈ લીધું થાય. તેમ નથી. અમદાવાદના સંઘનું આન્દોલન.

અમદાવાદના સંઘે આથી ઉશ્કેરાઈ જઈ વિજયદેવસૂરિ ઉપર

એક પત્ર લખ્યો. 'તેમાં લખ્યું કે—' આપ અહિં પધારો, અથવા
તો સોમવિજયવાચક પાટલ પધારે ' વિજયદેવસૂરિએ વળતો
જવાબ આપ્યો કે—' મ્હને આવવામાં શુકન સારા થતા નથી, તેમ
વાચકે અહિં આવવાનું પણ કંઈ કામ નથી. માટે જલેમ મનમાં
આવે, તેમ કરશે. ' અમદાવાદના સંઘે એક પત્ર ખંભાતના સંઘ
ઉપર લખ્યો, તેમાં લખ્યું કે—' જો શુરૂઆતના ઉત્થાપિને સાગ-
રને લેશે તો અપકીર્તિ થશે. માટે હવે તો અમદાવાદ આવી,
વાચકને સંમતીવી, સાગરો પાસે મિચ્છામિદુક્ક દેવરાવી કપટ
રહિતપણે કલેશ ટાળશ્યો, તો તો આડું થશે, નહિ તો પછી ત્હમે
ત્હમાડું જાણો. ઠીક નહિં થાય. '

આમણે વળતો ઉત્તર આપતાં લખ્યું—' જલે કરવું હતું,
તે કરી દીધું છે. હવે ત્હમારે જલે કરવું હોય તે કરો. ' મેઘવિજય
ઉપાધ્યાયે પણ એક પત્ર લખ્યો કે—' ત્હમે આવીને શુરૂઆત
પજાવો, જેથી પાપ દૂર થાય. ' ત્હમને પણ ઉપરનો જ જવાબ
આપ્યો. ધણું ઘણું સમજાવવા છતાં વિજયદેવસૂરિ એકના જો ન
થયા. આવા પ્રસંગમાં વળી એક બીજી હકીકત આ પ્રમાણે બની—
દુષ્ટ પ્રયત્નોમાં નિષ્ફળતા.

બાદશાહનું ફરમાન લઈને મકરૂબખાન ગુજરાતમાં આવતો
હતો, જ્યારે તે જાલોરમાં આવ્યો, ત્યારે ત્યાં ત્હને ભાતુચંદ્ર
ઉપાધ્યાયની સાથે મુલાકાત થઈ. મકરૂબખાને ઘણા માનપૂર્વક ત્હમને
પૂછ્યું કે—' મ્હારા લાયક કંઈ કામ હોય તે ફરમાવો. ' વાચકે—
હીરવિજયસૂરિના વચનો ઉત્થાપિને સાગરો અમને હુઃખદાયી થયા છે.
ત્હમાં વળી વિજયદેવસૂરિ તેઓને મળી ગયા અને અલગજ બધું
માંડ્યું. તે વિજયદેવસૂરિની ત્હમને સહાયતા મળવાથી હવે તેઓ ખુદ્દ
ખુદ્દાં હીરસૂરિનાં વચનોને ઉત્થાપિને આખા ગચ્છને ભાંડે છે. '
આ સાંભળી મકરૂબખાને કહ્યું—' સિદ્ધિચંદ્રજી જો મ્હારી સાથે

આવે તો પછી તેઓ કહે તે પ્રમાણે હું કરું.' સિદ્ધિચંદ્રણ ખાનની સાથે તૈયાર થયા. તેઓ જ્યહારે સિદ્ધપુરમાં આવ્યા ત્યહારે પાટણથી વિજયદેવસૂરિએ અળણ મહેતા વિગેરે શ્રાવકોને દશ વહેલો જોડીને સ્હામે મોકલ્યા, તેમ ધનવિજય પણ સાથે આવ્યા. તેઓ સિદ્ધિચંદ્રણને મળ્યા અને બધી હકીકત જણાવી હેમણે કહ્યું કે— 'તહમે પાટણ પધારો અને આપને વિજયદેવસૂરિ વાચક પદ આપવાને માટે ચાહે છે.' સિદ્ધિચંદ્રણએ કહ્યું કે—'શ્રાવકણ ! સાંભળો, મહારા શુર બાનુચંદ્રણ છે, હેમની જેવી આજ્ઞા હોય તેમજ હું કરી શકું. વિજયદેવસૂરિના આપેલા ઉપાધ્યાય પદને હું શું કરું ? હું તો મહારા શુરનીજ ચાહના કરું છું. તે વિજયદેવસૂરિ મ્હને શું પદ આપવાના હતા ?' સિદ્ધિચંદ્રણએ બહુ કડક જવાબ આપ્યો, છતાં તેઓ પાછા ન ગયા અને સાથે સાથે મેસાણા સુધી આવ્યા. સાથે રહીને તેઓ વારંવાર સમજાવતા રહ્યા, પરંતુ સિદ્ધિચંદ્રણએ આગળ ચાલીને ત્યાં સુધી કહ્યું કે—'આ સિદ્ધિચંદ્રને વારંવાર શું સમજાવો છો ? તહમે મને ઓળખતા નથી. તહમારા શુર શું મ્હને ડરાવે છે ?'

જ્યહારે સિદ્ધિચંદ્રણએ ઘણાજ સખત જવાબ વાળ્યો, ત્યહારે તેઓ પાછા વળી પાટણ આવ્યા. અનુક્રમે સિદ્ધિચંદ્રણ અમદાવાદ આવ્યા. ત્યાં હેમણે સોમવિજયણને વંદણા કરી અને સોમવિજયણએ હેમને ઘણી શાખાશી આપી.

એક વખત દુશ્મનોએ પ્રેરેલો રાજા સિદ્ધિચંદ્રણને કહેવા લાગ્યો—'તહમારી આ તરણાવસ્થામાં તહમને સાધુપણું યોગ્ય નથી. તહમે ગૃહસ્થ થઈ જાઓ. તહમને હું હાથી વોહા અને દેશ આપું.' રાજાનું આ વચન સાંભળી સિદ્ધિચંદ્રે કહ્યું—'ખેલાં જે સ્વીકાર કરેલ છે તે છોડી શકાતું નથી, અમને તો આમાંજ આનંદ છે.' રાજા ગુસ્સે થયો અને કહેવા લાગ્યો—'જો તહમે નહિ માનો તો હાથી નીચે ચગદાવી નાખીશ.' આથી પણ સિદ્ધિચંદ્ર એક લગાર માત્ર પણ ડર્યા

નહિ અને પોતાનાં વ્રતો છોડ્યા નહીં. છેવટે રાજાએ પોતાની પાસે બોલાવી શાખાશી આપી. એ પ્રમાણે સિદ્ધિચંદ્રજીને પોતાના પક્ષમાં લેવા માટે વિજયદેવસૂરિ અને બીજા સાગરપક્ષવાળાઓએ કરેલા પ્રયત્નો નિષ્ફળ ગયા. સિદ્ધિચંદ્રજીએ તો વિજયસેનસૂરિની પરંપરાને ધરાબર પાળી.

બીજા આચાર્ય માટે વિનંતિ.

આ પછી નંદિવિજયજી વાચક, સિદ્ધિચંદ્ર કવિ અને બીજા પણ ગીતાર્થો મળીને સોમવિજયવાચકને પ્રાર્થના કરવા લાગ્યા કે—‘ હવે આપે હીરપરંપરા રાખવા માટે ધરાબર પ્રયત્ન કરવાની જરૂર છે. હવે જો નવા આચાર્ય સ્થાપન કરવામાં આવે, તોજ શુરૂની લાજ રહી શકે તેમ છે. ’ સોમવિજયજીએ ગંભીરતા પૂર્વક ઉત્તર આપ્યો કે—‘ આપણે ઉતાવળ કરવાની કંઈ જરૂર નથી. ધીરે ધીરે બધું ઠીક થશે. ’ આમ સાધુઓને સમજાવી શ્રાવકો પાસે પાછો વિજયદેવસૂરિને આવવા માટે પત્ર લખાવ્યો. એમ એકજ વાર નહિં, પરંતુ કેટલીએ વાર પત્રો લખ્યા, પરંતુ તહેમની તરફનો એકજ જવાબ આવતો રહ્યો કે—‘ જહે કરવું હતું તે કર્યું છે. હવે તહમારે પાલવે તેમ કરો. ’ વળી ખંભાતનો સંઘ અમદાવાદ આવ્યો અને સંઘના આગેવાનો સંઘવી સોમકરજી, શાહ સોમો વિગેરે સોમવિજયજીને કહેવા લાગ્યા કે—‘ જો આપ અમારું એક વચન માનો તો કોઈ ઉપાયે મેળ થાય તેમ છે. ’ સોમવિજયજીએ તે વાત સ્વીકારી, ત્યારે તહેમણે કહ્યું—‘ વિજયસેનસૂરિએ જહે પટો ગ્રંથ માટે લખ્યો છે, તે વિજયદેવસૂરિના નામે લખવામાં આવે. ’

સોમવિજયજી વાચકે કહ્યું કે—‘ જો તેઓ માનતા હોય, તો અમને તેમ કરવામાં વાંધો નથી. ’ તે પછી સંઘે એક પત્ર વિજયદેવસૂરિ ઉપર લખ્યો. તેમ એક પત્ર પાછો સોમવિજયજી વાચકે પણ લખ્યો.

સોમવિજયજીનો પત્ર.

સોમવિજયજી વાચકજીએ લખ્યું:—“ આપ જ્ઞાનવંત છે, આપે દીર્ઘ વિચાર કરવો જોઈએ છે. સાગરો ગુરૂના વિરાધક થયા. સિદ્ધાન્તના છત્રીસ ખોલો ઉત્થાપ્યા. નિજગુરૂના પાંચ ખોલ, હીરસૂરિના બાર ખોલ પણ તહેમણે ઉત્થાપ્યા. તહેમણે ઘણા પૂર્વાચાર્યોને હેલ્યા છે અને ઘણા ગ્રંથો પણ ઉત્થાપ્યા છે તો તેઓની સાથે સંબંધ કરવો, એ કેવો વિવેક કહેવાય ? અગર તહમે રાગવશથી એ અવિચાર્યું કાર્ય કરશે, તો તહમને કોઈ માનશે નહિ. માટે મહારૂં કહું આપ ધ્યાનમાં લ્યો. આપ ચોકસ માનશો કે—જો આપ ગુરૂવચનને નહિ માનો તો પછી આપને કોણ માનશે ? ” ઇત્યાદિ ઘણું ઘણું લખવામાં આવ્યું, છતાં માન્યું નહિ.

ત્યહાર પછી સોમવિજયજીએ સાધુઓને ક્ષેત્રોના આદેશો આપી દીધા. હીરસૂરિના અનુયાયી સાધુઓ તમામ સ્થાને શુદ્ધ પ્રરૂપણા કરવા લાગ્યા. વિજયદેવસૂરિને કોઈ સાધુ માનતા નહિ.

વિજયદેવસૂરિને મનાવવા વધુ પ્રયત્ન.

હજીસુધી પણ દરેકના મનમાં એમ તો રહ્યાજ કરતું કે—કોઈપણ ઉપાયે વિજયદેવસૂરિ માની લે, તો વધારે સારું છે. એમ ધારી પાછો સંઘે એક લાંબો પત્ર લખ્યો, સંભૂતિવિજયના શિષ્ય સ્થૂલલદ્રે કરેલા શ્રુતના અભિમાનના દષ્ટાંતપૂર્વક એ પણ જણાવ્યું કે—“ ભદ્રબાહુ સ્વામીને સંઘે ખોલાવ્યા, છતાં જ્યહારે તેઓ ધ્યાનના કારણથી ન ગયા, ત્યારે સંઘે ફરી લખ્યું કે—“ હે પ્રભો ! સંઘની આજી લોપનારને શી આલોચણ આવે ? ” ભદ્રબાહુ સ્વામિએ જણાવ્યું કે—“ તહેને સંઘ ખહાર કરવા જોઈએ. ” તેમ તહમને પણ સંઘે ઘણું ઘણું લખ્યું છે, છતાં લક્ષ્યમાં આવ્યું નથી. માટે જો તહમે સંઘની આજી નહિ માનો તો તહમને પણ તેજ દંડ મળશે. માટે સંઘનું કહું માનો, અને ગચ્છમાં ભેદ ન કરો. ”

આટલું બધું લખતાં છતાં પણ ઉત્તર તો તેજ આવ્યો કે—
 ‘કરવું હતું તે કરી દીધું છે. હવે તહમારે પાલવે તે કરો?’
 જ્યારે આ રીતે પણ હેમણે ન માન્યું. ત્યારે સંઘની આજ્ઞા
 નહિં માન્યાની હકીકત સંઘે ખાનને જણાવી. ખાને પોતાના તરફથી
 એક પત્ર લખ્યો. તેમાં લખ્યું કે—‘તહમે અહિં આવો, હું મેળ
 કરાવી દઈશ.’ આના જવાબમાં હેમણે જણાવ્યું કે—‘ત્યાં
 આવવામાં શુકન સારા થતા નથી.’ આવો ઉત્તર વાંચી ખાને સંઘને
 અને સોમવિજયજી વિગેરેને એકઠા કરી કહ્યું કે—‘હવે તહમે શા માટે
 વિલંબ કરો છો? તે તહમારો થવાનો નથી, માટે બીજા આચાર્યને
 સ્થાપન કરો. વાચકે કહ્યું, જો કોઈ રીતે તે માને તો ઠીક છે, નહિ
 તો પછી તે તો છેજ.’

બે મુનિઓ પાટણમાં.

સોમવિજય વાચકે વિજયદેવસૂરિને મનાવવા માટે બે સાધુ-
 ઝોને પાટણ મોકલ્યા. તેઓ પાટણ જઈને વિજયદેવસૂરિને વિનય-
 પૂર્વક કહેવા લાગ્યા કે—“અમને સોમવિજય વાચકે મોકલ્યા
 છે અને હેમણે કહેવડાવ્યું છે કે—આપ અમદાવાદ પધારો અને પૂજ્ય
 ગુરૂનાં વચનો પળાવીને ગમ્મને શોભાવો. જો આપ ત્યાં ન આવવા
 માગતા હો, તો તેઓ અહિં આવવા ખુશી છે” આ સાંભળી વિજ-
 યદેવસૂરિએ કહ્યું;—‘જાઓ, સાગરો કોઈ પ્રકારતું મતુ કરશે નહિ.
 અને મિચ્છા દુષ્કંડ પણ દેશે નહિ.’ મુનિઓએ કહ્યું;—‘આપ
 એમ કેમ કહો છો? આમ કરવાથી શું ગુરૂવચન રહી શકે? શોભા તો
 ગુરૂવચન આરાધતાં અને સંયમ પાળતાં રહે છે. અને તેની વિરાધ-
 નાથી તો જમાલીની માફક થાય. આપને ખબરજ હશેકે—હેમચંદ્રા-
 ચાર્યે રામચંદ્રસૂરિને લલામણ કરી હતી કે ખાલચંદ્રને પદ આપવું
 નહિં પરંતુ અન્યપાલે એક એવો કુંદ કર્યો અને રામચંદ્રને કહ્યું
 કે—ખાલચંદ્રને પદ આપો, નહિં તો અગ્નિશિલા ઉપર સૂઈ જાઓ.
 પરિણામે રામચંદ્ર અગ્નિશિલા ઉપર સૂતા અને ખાલચંદ્રને પદ

આપવામાં આવ્યું. આ પ્રમાણે પોતાના ગુરુનું વચન રાખવાને-ગુરુની લાજ રાખવાને પોતાના જીવને હોમ્યો, ત્યહારે આપના રાજ્યમાં ગુરુનાં વચનો લોપાય, એ શું ઉચિત થાય છે કે ? ” એ પ્રમાણે ઘણું ઘણું કહ્યું, ત્યહારે વિજયદેવસૂરિએ કહ્યું—“ મહાર્ મન સાગરો સાથે લાગ્યું છે, તે કેમે કરી છૂટવાનું નથી. ” આગળ આલતાં વિજયદેવસૂરિએ તે બે મુનિયોને કહ્યું—‘ જો તહમારે અહિં રહેવું હોય, તો નેમિસાગરને વાંદી દ્યો, નહિં તો અહિંથી જલદી રવાના થઈ જાઓ. ’ આ સાંભળી તે મુનિયો વિદાય થયા. આવ્યા અમદાવાદ. અહિં આવીને તહેમણે તમામ હુકીકત જણાવી. સંઘે તહેમના મોઢેથી બધી હુકીકત સાંભળી લીધા પછી, બધા એ નિશ્ચય ઉપર આવ્યા કે—‘ હવે બીજા આચાર્ય સ્થાપન કરવા. ’

નવા આચાર્યની સ્થાપના.

સમસ્ત સંઘે મળી વિચાર કર્યો કે—“ વર્તમાનમાં જો આચાર્ય છે, તે ગુરુવચનના આરાધક નથી. તે પરંપરાને લોપીને સાગરપક્ષીય થયેલ છે. હવે તેનાથી ગચ્છની મર્યાદા રહી શકે તેમ નથી. માટે એક એવા આચાર્ય સ્થાપન કરવા જોઈએ કે—જેઓ ગુરુવચનનો સારી રીતે વિસ્તાર કરે. પહેલાં પણ એવી હુકીકત બની હતી કે—ચઉંવાલીસમી પાટે જગચંદ્રસૂરિ થયા કે જેઓને તપાભિરૂદ્ર પ્રાપ્ત થયું હતું. પીસ્તાલીસમી પાટે દેવેન્દ્રસૂરિ થયા. ત્યહાંથી વૃદ્ધ અને લઘુ એવી બે શાખાઓ થઈ. આ દેવેન્દ્રસૂરિએ વિદ્યાનંદસૂરિને ગચ્છપતિ સ્થાપ્યા. અને દેવેન્દ્રસૂરિ માળવા દેશમાં વિચરવા લાગ્યા. આ વખતે આચાર્ય વીજાપુરમાં હતા. દૈવયોગે તે બન્નેનું તેરહિવસના આંતરે પરલોકગમન થયું. આ વખતે વિદ્યાનંદસૂરિના ભાઈ ધર્મકીર્તિ ગચ્છની સંભાળ રાખતા. આ પ્રમાણે છ મહીના સુધી આચાર્ય વિના ગચ્છ ચાલ્યો. તે પછી બધાઓએ મળીને નિજગોત્રીય વડીશાખાના આચાર્યને વિનંત્યું, અને ધર્મકીર્તિ ઉપાધ્યાયની તે પદ ઉપર સ્થાપના કરી.

ગરુડ પરંપરા રાખવાને આ પ્રમાણે કરવામાં કંઈ દોષ નથી. એમ વિચારી સંઘે દરેકની અનુમતિ લેવાનો ઠરાવ કર્યો. સૂરત, ખંભાત, ધુરાનપુર, અને શીરોહી વિગેરે તમામ સ્થળેથી અનુમતિના પત્રો મંગાવી લીધા. પછી રાજનગરનો સંઘ, નંદિવિજય ઉપાધ્યાય, સિદ્ધિચંદ્ર પંડિત વિગેરે ળધાઓએ મળી સોમવિજય વાચકને પ્રાર્થના કરી કે—‘ હીરપરંપરા રાખવાને માટે આપણે આચાર્ય સ્થાપવા જોઈએ. ’ સોમવિજયજી વાચકે વિચાર્યું કે—‘ હવે ‘હા’ ‘ના’ કાની ન કરવી જોઈએ. સંઘને તીર્થંકર પણ પ્રણામ કરે છે. તે સંઘનું વચન રાખવું. ’ એમ વિચારી તેમણે પણ સમ્મતિ આપી. એકંદરે સોમવિજય ઉપાધ્યાય, નંદિવિજયજી ઉપાધ્યાય, ખંભાતમાં રહેલ મેઘવિજય ઉપાધ્યાય, વિજયરાજ વાચક, ધર્મવિજય ઉપાધ્યાય, ભાનુચંદ્ર ઉપાધ્યાય, સિદ્ધિચંદ્રજી કવિ વિગેરે તમામની એક સમ્મતિ થઈ ગઈ, તે ઉપરાન્ત ઠેકાણે ઠેકાણેથી સાધુઓના સમ્મતિ પત્રો પણ મંગાવ્યા, તદનન્તર વડ-શાખાના વિજયસુંદરસૂરિની પાસે રામવિજય પંડિતને પોષ શુદ્ધિ ૧૨ ને બુધવારના દિવસે વિજય સુદૂર્તમાં આચાર્ય પદની અપાવી અને વિજયસેનસૂરિની પાટ ઉપર સ્થાપન કરી તેમનું વિજયતિલક-સૂરિ નામ આપ્યું. આ વખતે સિદ્ધિચંદ્રજીને વાચકપદ આપ્યું. સંઘે મહોટો ઉત્સવ કર્યો, ચતુર્વિધ સંઘ એકઠો થયો, મકરૂળખાનના માણસો પણ સાથે આવ્યા, મહોટા મહોટા હાથીઓ અને ઘોડા શણગાર્યા. અનેક પ્રકારનાં વાજિંત્ર, છડી, ચામરો વિગેરે ધૂમધામ સહિત ગુરૂ શિકંદરપુરમાં આવ્યા. અહિં, તેમણે ઉપદેશ આપ્યો, સોમવિજય વાચકે અહિં તેમને વંદણા કરી, પછી વિજયતિલકસૂરિનો શહેરમાં પ્રવેશ કરાવ્યો. સોના રૂપાનાં નાણાંથી શ્રાવકોએ પૂજા કરી અને બીજું પણ ઘણું ધન ખર્ચ્યું. ઇત્યાદિ અનેક પ્રકારના ઠેકાણે ઠેકાણે ઉત્સવો થયા, તે પછી ધનવિજય પંડિતને વાચકપદ આપ્યું, એ પ્રમાણે આઠ વાચકો થયા. સમસ્ત તપાગરુજના અનુયાયીયો એકઠા થયા. અને પછી દેશદેશમાં આદેશ પત્રો મોકલાવી દીધાં.

જહાંગીર અને ભાનુચંદ્ર.

હવે વિજયતિલકસૂરિ ગચ્છની સંભાળ રાખવા લાગ્યા, વિજયતિલકસૂરિના આદેશથી નંદિવિજય ઉપાધ્યાય આજવામાં ગયા અને ત્યાં સંકલ્પમાં રહ્યા. અહીં ભૂપતિ સાથે તહેમને સારો સંબંધ થયો. રાજ્યને પણ તહેમનો સારો સતકાર કર્યો. આ વખતે અહિં જહાંગીર બાદશાહ હતો. જહાંગીર બાદશાહે કહ્યું—
“ આપકે મિલનેસે મુઝે આનંદ હૂઆ હૈ। આપકે દેખનેસે મુઝે માનુચંદ્રજી યાદ આતે હૈ, અગર ડનકો યહાં બુલાવેં તો વહુત આનંદ હો. ”

અહિંથી જો એવડા બાદશાહનું ફરમાન પત્ર લઈને અમદાવાદ આવ્યા. અમદાવાદમાં મકરૂબખાનને તે પત્ર આપ્યો. આ પત્ર વાંચી તેઓ ગુરૂ (વિજયતિલકસૂરિ) પાસે આવ્યા. આ વખતે ભાનુચંદ્ર જી શીરોહીમાં હતા. ત્યાંથી ભાનુચંદ્રજીને ખોલાવ્યા અને તહેમના સ્થાનમાં ધર્મવિજયજી વાચકને મોકલ્યા. તેજપાલ મહેતા ઘણા ખુશી થયા. ભાનુચંદ્રજીએ તે દેશ ધર્મવિજયજીને સળાવી દીધો અને પોતે અમદાવાદ આવ્યા. અમદાવાદમાં વિજયતિલકસૂરિએ તહેમને સારું માન આપ્યું. મકરૂબખાન આવી મળ્યા અને ‘ આપને બાદશાહ જહાંગીર ખોલાવે છે ’ એવા સમાચાર આપ્યા. તે પછી તહેમણે ત્યાંથી વિહાર કર્યો અને શીઘ્ર સંકલ્પ આવી પહોંચ્યા. બાદશાહને મળ્યા. બાદશાહને ખડું આનંદ થયો. બાદશાહે કહ્યું—‘ હમારે પુત્ર શહરયારકો આપ હમેશાં ધર્મકી તાલીમ દીજીએ, જૈસે પહેલે હમારે પિતા આપકે પાસ સુનતે થે । માનુચંદ્રજી ! આપ પર હમારા સ્નેહ વહુત હૈ । આપ, મેરે લાયક અગર કોઈ કાર્ય હો તો કહીએ ’ ભાનુચંદ્રજીએ કહ્યું:—“આપના પિતાજીની પાસે હીરવિજયજીસૂરિ આવ્યા હતા. જહેમને ‘જગદ્ગુરૂ’ના પદથી વિભૂષિત કરવામાં આવ્યા હતા. તે પછી વિજયસેનસૂરિ થયા, તહેમણે

‘મોહવશ’ થી વિજયદેવસૂરિને આચાર્ય પદ આપ્યું. તેઓ ગુરુ-
વચનના લોપી થઈને સાગરોને મળી ગયા છે. તેઓ વલ્લો કલેશ કરે છે.
મોટા ગુરૂના વચનોને માનતા નથી અને મનમાની ચલાવે છે, એટલા
માટે અમે તહેમને છોડીને બીજા આચાર્યને સ્થાપન કર્યા છે, પરંતુ
તેઓ પૂર્વાચાર્યોની નિંદા ન કરે એવો આપ પ્રબંધ કરો.” બાદશાહે
કહ્યું:—જહેવું તમારું કામ હશે, તેમ અમે કરી દઈશું.

એ પછી લાનુચંદ્રજી ઉપાશ્રયે આવ્યા. અને હમેશાં બાદશા-
હના પુત્ર શહરયારને લણાવવા લાગ્યા. બાદશાહે ગુજરાતમાં
અમદાવાદ, વડોદરા, અને સૂરત વિગેરે સ્થળે પત્રો લખી મોકલ્યા
અને તહેમાં ઘણી શીખામણો લખી. તહેમના લખવા પ્રમાણે બરાબર
ચાલવા લાગ્યું.

પુરાનપુરમાં મોટું રમખાણ.

પુરાનપુરમાં પાંચ વિજય અને છ સાગર, એમ અગિયાર
ઠાણાંએ ભેગુ ચોમાસું કર્યું હતું, એ હકીકત પહેલાં બતાવવામાં
આવી છે. તહેમાં દર્શનવિજય અને જસસાગર વિગેરે શહેરમાં હતા
અને વિજયરાજ બાદરપુરમાં હતા.

આવા પ્રસંગમાં વળી એક મોટું તોફાન બળ્યું. એક વખતે ચો-
માસામાંજ દર્શનવિજયજી એકદમ પુરાનપુરથી માંડવમાં લા નુચંદ્ર
વાચકજીની પાસે આવ્યા. વાચકજીએ બહુ આશ્ચર્યચક્રિત પૂછ્યું:— આપ
ચોમાસાની અંદર એકએ કયું થયું ? પહેલાં કંઈ સમાચાર પણ ન
આપ્યા. ’ દર્શનવિજયજીએ કહ્યું:—“પહેલાં બે વખત બધી હકી-
કત લખીને માણસ સાથે જણાવ્યું હતું, પરંતુ તહેણે કંઈ કામ કર્યું
નહિં. તહેમાં વળી સાગરોએ એક મોટું ધીંગાણું ઉડાવ્યું. જરૂરે
તેણે વાચક પદ સ્થાપવની વાત બાણી, તરૂરે પોતાનો સંઘ અલગ
કર્યો. વળી સંવત્સરીના દિવસે બપોરે દેવબુહારીને નિકળતાં ગોરી-
બાઈના ઉપાશ્રય આગળ એક મોટો ઝથો થયો. તે લોકોએ આપણા

સંઘના માણસોને બહુ માર્યા. વાચક અને સંઘ આગળ નાઠા અને તે લોકો કાકડી અને રીંગણાં મારતા પાછા દોડ્યા. એ ત્રણ જણને તો ઘણું વાગ્યું. કૂદકા મારતા ઘણા લોકો નાસી ગયા. તે લોકોએ આ કલેશ જાણી જોઈને ક્યો હતો. અમે કંઈપણ જાણતા નહોતા. આ લડાઈમાં એક શ્રાવકનો પગ લાંગ્યો, એકનું માથું ફૂટ્યું. અમે લોકો કોઈ ન જાણે તહેવી રીતે છાનામાના નાસીને ઠેકાણે આવ્યા.

“હવે વિજયદેવના પક્ષવાળાઓ કચેરીમાં જઈ તુરકોને લાંચ આપી આપીને પોતાના હાથમાં કરી લીધા. તે મ્લેચ્છોએ આપણને કંઈજ સહાયતા કરી નહિ. ઉલટા તે લોકોએ તો આપણને દોષિત ઠરાવ્યા. જ્યહારે આવી હકીકત બની, ત્યહારે આપણે સંઘ એકઠો થયો. સંઘે વિચાર કર્યો કે, આ કાર્ય ભાનુચંદ્રજીને સોંપવું જોઈએ. સંઘનાયક ઠાકર સિંઘજી, ઠાકર હાંસજી, (કે જે રાજબાઈનો મન્ધુ થતો હતો) રાજમાન્ય શાહ છીતૂ. જગજીવન, પીઠના સંઘવી ત્રિમળ વીર-દાસ (હાંસલદેનો પુત્ર) સંઘમુખ્ય શાહ વીરજી ભીમાના પુત્ર હીરજી, સિંભૂજી (ગંગાબાઈનો મન્ધુ), ઠાકર લાલજી ધનજી, નકપુજી, શાહ સિંઘજી આંબા, શા જીવો, સંઘવી રાયમલ, તહેનો પુત્ર ચાયમલ, ઇદલપુરના પારેખ જીવડ લાલા, પારેખ પાલા સિંવજી એ બધાઓએ મળીને મહુને આપની પાસે મોકલ્યો છે. ”

જ્યહારે દર્શનવિજયજીથી બધી હકીકત જાણી લીધી, ત્યહારે ખાસ આવશ્યક કાર્ય જાણી સિદ્ધિચંદ્રજીને કહ્યું કે—‘ હવે એવો ઉપાય કરવો જોઈએ કે જેથી સંઘની લાજ રહે. ’ સિદ્ધિચંદ્રજીએ કહ્યું ‘ હું તાબેદાર છું આપ જે કંઈ આજ્ઞા કરો, તે કરવાને તૈયાર છું. ’ તે પછી સિદ્ધિચંદ્રજી દર્શનવિજયજીને સાથે લઈ પહેલાં સમાચાર આપી, બાદશાહ પાસે ગયા. સિદ્ધિચંદ્રજીએ કહ્યું—

‘ સુલતાનજી, આ મહારા ગુરુભાઈ આપની પાસે આવ્યા છે. ’ પછી બધી વાત કહેતાં સુલતાને પૂછ્યું—‘ તહમે એવો શો ગુનહો કર્યો હતો, કે જેથી તહમને માર્યા. ’ દર્શનવિજયજીએ કહ્યું—‘ તહેવારના

દિવસે અમે ગધાઓએ શેલ કર્યા હતા અને જાહેરે અમે મંદિ-
રના દર્શન કરવા નીકળ્યા, ત્યારે તે લોકોએ તોફાન શરૂ કર્યું અને
મારવા લાગ્યા. હેમના જેવા કોઈ અન્યાયી અને લુચ્છા નથી.
તેઓ મોટા ગુન્હેગાર છે અને ભાનુચંદ્રજીના શિષ્યો ગધા શાણા છે.
ત્યાંથી હું ભાનુચંદ્રજીને કહેવાને માટે આવ્યો. પછી તેમની આસાથી
આપની પાસે આવ્યો છું.”

સુલતાને ગધી વાત સાંભળી લીધી. તેણે એક ફરમાન
ખુરમસુલતાન ઉપર લખીને માણસ મોકલ્યું. દર્શનવિનય પણ
ખુરાનપુર સાથે આવ્યા. ખુરમસુલતાને સહી કરીને તે માણસને
પકડી લાવવા સીપાઈઓને આજ્ઞા કરી. ‘બાદશાહનો માણસ આવ્યો
છે,’ એમ જાણીનેજ પેલા ગુન્હેગાર નાસ-ભાગ કરવા લાગી ગયા.
તેમાં જીવરાજ અને ભોળૂ સોની એ બે સિપાઈઓને કબજે આવી
ગયા. સિપાઈઓએ કહ્યું:—તુમને માનુચંદ્રજી કે શિષ્યો કો
કયો મારે ? તુમ બાદશાહને વડે ગુન્હેગાર હૂં છો ।’ એમ
કહી તેઓને સાથે લીધા. માણુકથાકમાં લાવીને ખરડામાં સોટીયોના
ખૂબ પ્રહાર કર્યા. હેમને ઉંચે બાંધીને મારવા માટે દોર નાખવામાં
આવ્યા. આ વખતે મહાન કોલાહલ મચી ગયો.

ગુન્હેગારોની માફી

જાહેરે તેઓને બાંધીને રસ્તાપાસે લઈ જવા લાગ્યા, ત્યારે
તેઓ સંઘને પગે પડી ફરગતવા લાગ્યા. અને હાથ લોટીને કહેવા
લાગ્યા કે—‘અમને કોઈપણ રીતે બચાવો.’ સંઘને દયા આવી.
અપકારીનો પણ ઉપકાર કરવો, એ સદ્ગુણ પુરુષોનું કામજ છે.
સંઘે બાંધમાંથી છોડાવ્યા. આથી સંઘની વધારે પ્રતિષ્ઠા થઈ. પછી
સંઘે તેમને કહ્યું કે—‘અમે તમને છોડાવ્યા છે ખરા, પરંતુ દર્શ-
નવિનયજી કહે, તેમ જાહેરે કરવું પડશે.’ સંઘ, સીપાઈઓ અને
તે ગુન્હેગારો ગધા દર્શનવિનયજી પાસે આવ્યા. સંઘે દર્શનવિન-

યજ્ઞને કહ્યું—‘ હવે આ લોકને માટે શું કરવું ’ દર્શનવિજયજ્ઞએ
 કહ્યું:—‘ જહોમ તહમને-સંઘને ઉચિત લાગે, તેમ કરો. ’ સંઘે એક
 ઠરાવ કર્યો કે—‘ બધા ઉપાશ્રય લખી લેવા. અને પછી તેઓને
 છૂટા કરવા. ’ તે પછી શેઠનો પુત્ર અને લોજી સોનીનો ભાઈ ઉપાશ્રયે
 આવ્યા. ત્યાં તેમણે ‘ચંદરવા, પૂઠીયાં, ભંડાર વિગેરે કોઈપણ વસ્તુ
 ઉપર અમારો હક નથી. ’ એમ ચોખ્ખુ લખી આપ્યું. તેના ઉપર
 ખુરમની મહોર દઈ બધું ચોક્કસ કર્યું. ગુન્હેગારોએ સંઘના
 ખોળામાં માથુ નાંખી માફી માંગી, પછી તેઓને ઘેર જવાની છૂટ
 આપી. ગુન્હેગારોના વિદાય થતાં સંઘે કહ્યું:—‘ અમારી ઉદારતાને
 ધ્યાનમાં લેજો અને તમારાં કર્તવ્યને યાદ કરજો. ’ દર્શનવિજ-
 યજ્ઞએ કહ્યું કે—‘ સંવચ્છરીના દિવસે બધા ખામણાં કરી લેશો.
 પણ અત્યારે તો એક ખીજને ખમાવી દેવો. ’ તમામે એક ખીજને
 ખમાવ્યા અને દરેક પ્રકારની શાન્તિ થઈ ગઈ. બાદશાહ તરફથી
 આવેલ સીપાઈને સમજાવીને માંડવ મોકલી દીધો. અને ભાનુ-
 ચંદ્રજ્ઞ અને સિદ્ધિચંદ્રને પણ બધી હકીકત જણાવી દીધી.

બાદશાહની શિખામાણ.

ભાનુચંદ્રજ્ઞ અને સિદ્ધિચંદ્રજ્ઞએ જ્યારે બાદશાહને આ
 બધી હકીકત જણાવી, ત્યારે બાદશાહને લાગ્યું કે—‘ આ બધું
 અનુચિત થાય છે. તે બંને પક્ષોને એક કરી દેવા જોઈએ. ’ એમ
 વિચારી બાદશાહે બંને આચાર્યોને ખોલાવ્યા. બંને આવ્યા. બાદ-
 શાહે પૂછ્યું કે—‘ તુમ્હારા આપસમેં મામલા क्या है ? सो
 कहो ! ’ સાગરે નેમિસાગરે કહ્યું:—‘ ગુરૂના મુખ્ય શિષ્યને આ
 લોકો માનતા નથી. ’ વચમાંજ ભાનુચંદ્ર ખોલી ઉઠ્યા કે—‘ છાનો
 રહે, છાનો, મુખ્યશિષ્ય તો તેજ કહેવાય કે જહે હીરપરંપરાને
 માન આપતા હોય. હીરવિજયસૂરિએ અંથને ખોટા કર્યા. એ વાતને
 નહિ માનવાનુંજ આ પરિણામ છે. ’ સાગરે કહ્યું—‘ અંથ સાચા
 છે. ’ બાદશાહે વિજયદેવસૂરિને પૂછ્યું—‘ क्यों विजयदेवसूरि,

કયા વાત છે ? ' વિજયદેવસૂરિએ કહ્યું:—જગરદસ્તીથી ગ્રંથને ખોટો કરાવે છે. '

બાદશાહે કહ્યું:—યદ્યપિ 'ઉन्हોને જગરદસ્તીસે મી મૂટા' ક્રિયા છે, તો મી તુમને ગુરુકા નામ પ્રસિદ્ધ ક્રિયા । અવ, અગર ઉસ પીરકે વચનકો સચ્ચા માનતે હો, તો ગ્રંથકો મૂટા માનો । ઔર યદિ ગ્રંથકો સચ્ચા માનતે જાઓગે, તો ગુરુવચનમે નહીં રહ સકોગે । ' એટલામાં સાગરે કહ્યું—' જો ગ્રંથમાંથી કંઈ ખોટી વાત બતાવી આપવામાં આવે તો તહેને સુધારવાને માટે અમે તૈયાર છીએ. ' તે ઉપર બાદશાહે કહ્યું:—' કયા ગુરુસે મી તુમ્હારા જ્ઞાન વઢગયા, જો ગ્રંથકો સચ્ચા કહતે હો ? । અગર ગુરુ વચનકો નહીં માનોગે, તો તુમ્હારી કીર્તિ વઢેગી નહીં । જાઓ, અપના અપના કામ ક્રિયા કરો । કમી લઢના મુઘડના નહીં । ' ભાનુચંદ્રે વિજયતિલકસૂરિને પરિચય કરાવતાં કહ્યું:—જાઓ આજ સાચા ગુરુ છે. જહેમનું નામ વિજયતિલકસૂરિ છે. અને તહેમનું જ્ઞાન પણ પાકુ છે. '

સાગરે અહિં બહુ અપમાનિત થયા. રાજસભા ખરખાસ્ત થઈ. વિજય પક્ષવાળાઓને વિજય થયો. સૌ ઉડી ઉડીને વિદાય થયા. વિજયતિલકસૂરિ ગુજરાતમાં અમદાવાદ આવ્યા. સાથે રાજા પણ આવ્યો. ભાનુચંદ્ર પણ સાથે આવ્યા. અમદાવાદમાં આવ્યા પછી સારી રીતે વિજયસેનસૂરિની પાટ વિજયતિલકસૂરિ શોભાવવા લાગ્યા.

પદોની પ્રભાવના.

હવે આચાર્ય વિજયતિલકસૂરિ વિચરવા લાગ્યા, તેઓ આમાનુ-આમ વિહાર કરતા શીરોહી આવ્યા. શીરોહીના શ્રાવકોએ ઘણા દ્રવ્યવ્યય કરી અનેક ઉત્સવો કર્યા. અહિં ઘણા ગીતાર્થોએ આવીને તહેમને વંદણા કરી. મુનિવિજય વાચકના શિષ્ય દેવવિજય કવિ બાવન

મુનિયો સાથે આવ્યા હતા. એમ અનેક ગીતાર્થો સાગરમતનો ત્યાગ કરી તહેમને આવી મળ્યા. પછી શુભ મુહૂર્તે વિજયતિલકસૂરિએ ઘણાઓને પદવીઓ આપી. મુનિવિજયના શિષ્ય દેવવિજયપંડિત, વિમલહર્ષ વાચકના મુનિવિમલ, હીરવિજયસૂરિના શિષ્ય દયાવિજય, એ વિગેરેને વાચકપદો આપ્યાં. ઘણા પ્રતિપક્ષિયો તે વિષયમાં અનેક વાતો કરતા. કેટલાકે એમ પણ બોલતા કે કોણે, શું કર્યું છે ? અસ્તુ.

આચાર્યપદની સ્થાપના.

આ પછી વિજયતિલકસૂરિએ પોતાનું ટૂંકુ આયુષ્ય જાણી સંઘને પૂછીને નવા આચાર્ય સ્થાપવાનો વિચાર કર્યો. અને રાજનગરથી સોમવિજયવાચકના શિષ્ય કમલવિજયજીને તેડાવ્યા, અને તેઓને સં. ૧૬૭૬ ના પોષ સુદિ ૧૩ ના દિવસે આચાર્યપદ પર સ્થાપન કરી વિજયાનંદસૂરિ નામ આપ્યું. તે વખતે વિજયતિલકસૂરિએ તહેમને શિખામણ આપતાં કહ્યું:—

“ વીરપ્રભુની પરંપરામાં હીરવિજયસૂરિ આવેલા છે, તહેમની પાટે વિજયસેનસૂરિ થયા, તેઓએ જહેમ હીરપરંપરા આરાધી છે, તહેવી રીતે તહેમે પણ આરાધજો. વળી જેઓ ગચ્છની પરંપરાના લોપી હતા તેઓ ગચ્છથી અલગ થઈ ગયા છે, હવે તહેમે આખો સમુદાય જહેમ સુખથી સંયમનો નિર્વાહ કરે, તહેવી રીતે વ્યવસ્થા રાખશે અને તપગચ્છની મર્યાદાને સારી રીતે પળાવજો. વળી કોઈને વિદ્યા આપો તે પણ સુપાત્રતાની પરીક્ષા કરીનેજ આપજો. કેમકે કુપાત્રમાં પડેલી વિદ્યા બહુ દુઃખદાયક થઈ પડે છે.” આ વાત ઉપર એક બ્રાહ્મણના બે પુત્રોની કથા પણ કહી સંભળાવી. પછી બધાઓની સમંતિ લઈને વિજયતિલકસૂરિએ આણુસાણુ કર્યું.

વિજયતિલકસૂરિનો સ્વર્ગવાસ.

વિજયતિલકસૂરિએ પોતાના દરેક પ્રમાદની આલોચના કરી. અને આણુસાણુ કરી નવકારમંત્રનું ધ્યાન કરવા લાગ્યાં, છેવટ સં. ૧૬૭૬ ના પોષ સુદિ ૧૪ ના દિવસે ચઢતા દિવસે તહેમનો સ્વર્ગવાસ થયો, વિજયતિલકસૂરિના નિર્વાણથી વિજયાનંદસૂરિને ઘણો શોક થયો.

વિજયાનંદસૂરિનો વિહાર.

વિજયતિલકસૂરિએ આપેલી શિખામણો સ્મરણમાં રાખીને વિજયાનંદસૂરિ આમાનુશામ વિચરવા લાગ્યા. અને શુદ્ધ દેશના આપવા લાગ્યા. તેઓ વિચરતા વિચરતા મેવાડમાં આવ્યા. મેવાડમાં પણ તેમણે ઘણો ઉપદેશ આપ્યો. તેમના ઉપદેશમાં ખાસ કરીને આગરમતથી વિરૂદ્ધની બાબતો મુખ્ય રહેલી. તેમની દેશનાથી ઘણા પ્રાણિયો સમકિત પામ્યા. કેટલાક દૃઢ મનવાળા થયા અને કેટલાકોએ ક્રુમતને છોડી દીધો. કેટલાકોએ દીક્ષાઓ લીધી અને કેટલાકો દાન-શીલ-તપ-ભાવરૂપ ચતુર્વિધ ધર્મની આરાધનામાં તત્પર થયા.

આ વખતે તેમની સાથે મેઘવિજય વાચક, નંદિવિજય વાચક, ધનવિજય ઉપાધ્યાય, દેવવિજય વાચક, વિજયરાજ વાચક, દયાવિજય વાચક, ધર્મવિજય વાચક અને મિહિરચંદ્રજી વાચક એમ આઠ વાચકો અને બીજા કેટલાક પંડિતો, જેઓ વાઢ કરવામાં બેઠાહુર હતા, તે રહેતા હતા.

અસ્તુત રાસના પ્રથમ અધિકારનો ઉપસંહાર કરતાં કવિએ જણાવ્યું છે કે—

સંવત્ ૧૬૭૩ પોષ શુદ્ધ ૧૨ને બુધવારના દિવસે વિજયતિલક-સૂરિને આચાર્યપદ મળ્યું હતું અને સં. ૧૬૭૬ના પોષ સુદ્ધ ૧૩ના દિવસે તેમના પટોધર વિજયાનંદસૂરિની આચાર્યપદવી થઈ હતી. તે પછી કર્તા ૧૫૩૨ મી કડીમાં પોતાનો પરિચય આપી ૧૫૩૩ અને ૧૫૩૪ મી કડિયોમાં રાસનો પ્રથમ અધિકાર પૂરો કર્યાનો સંવત્ બતાવે છે. આ છેલ્લી કડિયોમાંથી નીચેની હકીકત પ્રકટ થાય છે.

રાજવિમલના શિષ્ય મુનિવિજય ઉપાધ્યાય, જેઓ વીસનગરના રહીશ હતા, અને જહોમના પિતાનું નામ કેશવશા અને માતાનું નામ સોમાઈ હતું, તેમના શિષ્યદર્શનવિજયજી એ આ રાસનો પ્રથમ અધિકાર સં. ૧૬૭૬ના માગશર વદિ ૮ રવિવારના દિવસે બુરહાનપુર-માં બિરાજમાન શ્રીમનમોહન પાર્શ્વનાથના પસાયથી પૂરો કર્યો.

બીજો અધિકાર.

વિજયદેવસૂરિ આફતમાં.

વિજયતિલકસૂરિનો સ્વર્ગવાસ થયા પછી, વિજયદેવસૂરિએ વિજયાનંદસૂરિની સાથે મેળ કરવાનો પ્રપંચ આદર્યો. પહેલેથી સંકેત કરીને બંને ખંભાતમાં ભેગા થયા, પરંતુ ત્યાં બંનેનું ચિત્ત મળ્યું નહિં. ત્યાંથી વિજયાનંદસૂરિ મારવાડમાં આવ્યા અને વિજયદેવસૂરિ ખંભાતમાં રહ્યા. ચોમાસુ ઉતરે વિજયદેવસૂરિએ વિહાર કર્યો. બહાર આવતાં માર્ગમાં તુરકોએ તહેમને પકડ્યા, ઉંટની પાછળ બાંધીને તહેમને વહન કર્યા. પગમાં બેડી નાખી, હાથે ડેંબલાં પહેરાવ્યાં. એવી અવસ્થામાં કેટલાક દિવસો વ્યતીત થયા. તે પછી પેટલાદના હાકેમે ખારહજાર મુદ્રા લઈને તહેમને છૂટા કર્યા. ત્યાંથી તેઓ મારવાડમાં ગયા. તહેમણે મેલને માટે ઘણું કાવતરાં કર્યાં; પરંતુ તહેમનું હૃદય કોઈ બાણી ચકતું નહિં. ધર્મવિજય વાચક વિજયદેવસૂરિને મળી ગયા. તે પછી બંધા અમદાવાદ આવ્યા. ધર્મવિજય વાચક ત્યાં ચોમાસુ રહ્યા અને વિજયદેવસૂરિ પણ અમદાવાદમાં જ રહ્યા. ધર્મવિજય વાચકને આચાર્ય પદવીની લાલચ હતી, પરંતુ પુણ્ય તો તેટલું જ ભ્રષ્ટ્ર. તેઓ તે લાલચથી સાગરગરબમાં ભળી ગયા, અને લેખપણ લખી આપ્યો.

શાંતિદાસ શેઠને સપાટો.

અનુક્રમે વિહાર કરતા કરતા વિજયદેવસૂરિ અમદાવાદ આવ્યા, અહિં શાંતિદાસશેઠ વિજયદેવસૂરિના પક્ષમાં થયા અને એમ વધુ બળથી સાગરમતનો પ્રચાર કરવા લાગ્યા. શાંતિદાસશેઠ નિષેધેલા ગ્રંથને વંચાવવા લાગ્યા; આથી અંદર અંદરના જ સાધુઓ અને શ્રાવકોને તે વાત અચ્ચિકર લાગી. તહેમણે વિજયદેવસૂરિને કહ્યું, પણ તહેમણે વળતો જવાબ ન આપ્યો. તે સાધુઓ હીરવિજયસૂરિની વાણીનો ભરથી પ્રચાર કરવા લાગ્યા. આ હકીકત સાગર પક્ષવાળાઓને અચ્ચિકર લાગી. શાંતિદાસશેઠ કહેવા લાગ્યા

કે-‘તે બધાઓને ગચ્છથી બહાર કરવા, અને સાગરમતનો પ્રચાર કરવો.’ એ પ્રમાણે આપસ આપસમાં મોટો વિખવાદ ઉભો થયો. અને સાગરમતવાળા ઉન્માદ કરવા લાગ્યા. વિજયદેવસૂરિના સાધુઓ વિજયદેવસૂરિને કહેવા લાગ્યા કે-‘તુંમે ગચ્છને છિન્ન લિન્ન કરી નાખ્યો. હવે સમુદાય ઠેકાણે કેમ રહી શકશે?’ ચારિત્રવિજય વાચક વિગેરે દ્વંદ્વચિત્ત થયા, અને તેઓ સાગરપક્ષથી લગાડે કરવા ન લાગ્યા. આથી શાન્તિદાસશેઠ ખૂબ ગુસ્સે થયા, અને તેઓ વ્યાખ્યાનમાં આવીને સભા વચ્ચે ખૂબ જોર જોરથી કહેવા લાગ્યા કે-‘નવસંઘાડા ગચ્છ બહાર કરવામાં આવે છે’, વગી તેઓને વાંદે લેમને સોગન પણ દીધા. તે પછી કેટલાક સાધુઓએ વિજયદેવસૂરિને એકાંતમાં ખૂબ ટાઢા ખોલ સંભળાવ્યા. અને કહ્યું કે-‘જો તુંમે સાગરનું અનુસરણ કરશે, તો તુંમારો દહાડો માઠો આવશે. તુંમારે એકલા ફરવું પડશે, અને કોઈ માનશે પણ નહિં. અને અમે વિજયાનંદસૂરિને માનીશું.’

વિજયદેવસૂરિએ વિચાર કર્યો કે-‘મહાર્ક વિચાર્યું’ મનમાં રહી જશે, અને જહેમ પહેલાં સાત વાચકો રીસાઈને મૂંઝી અલગ થઈ ગયા, તેમ વગી આ અલગ થઈને બેસશે તો શું કાચદો? એમ વિચારી વિજયદેવસૂરિએ કહ્યું-‘હીક છે આપણે એક પટો લખીએ, અને તે પ્રમાણે વર્તવાને આપણે બધા તૈયાર રહીએ.’ તે પછી બધાઓને ખુશી કરવાને એક પટો લખ્યો, અને તેમાં લખ્યું કે-‘સર્વજ્ઞ શતક ગ્રંથ અપ્રમાણ છે.’ આ પટા ઉપર જ્યારે સાગરોએ મતાં કરવાની ના પાડી, ત્યારે સૂરિજીએ સાગરોને ગચ્છ બહાર કર્યા. આથી શાન્તિદાસશેઠ વિજયદેવસૂરિથી અલગ થયા, અને તેમને મકાનથી પણ બહાર કાઢ્યા. છેવટે વિજયદેવસૂરિએ વિજયાનંદસૂરિની સાથે સંધી કરવાનો મનમાં નિશ્ચય કર્યો. બંન્ને આચાર્યોની એકતા.

વિજયદેવસૂરિએ વિચાર કર્યો કે-સાગરો મારું લીધું કરે તેવા નથી. તેઓની કપટપટ્ટાથી હું અચાર મુઠ્ઠી તેમની પાછળ તણાયો.

પણુ મારે આટલી બધી ખટપટ શા માટે જોઈએ ? શા માટે સમાજની અશાન્તિમાં મ્હારે ભાગ લેવો જોઈએ; એમ વિચાર કરી આપસમાં સંધી કરવાને માટે તેમણે ધર્મવિજયજી વાચકને એકાંતમાં બોલાવ્યા, અને કહ્યું કે—મ્હેં સાગરોને દૂર કર્યા છે. હવે ત્હમે શા માટે નથી આવતા ?

ધર્મવિજયજીએ કહ્યું—‘ જો આપ કોહા છો તે પ્રમાણે હવે એકતા કરવીજ હોય, તો આપ કોઈ પણ કામ સૌની સલાહથી કરશો, તો બધાઓનાં ચિત્ત મળેલાં રહેશે. ’

વિજયદેવસૂરિએ કહ્યું—‘ ભલે મ્હને ત્હમાં કંઈ હરકત નથી. આપણે સૌની સલાહથીજ કામ કરીશું, પરંતુ આપણો આખો સમુદાય મારા હાથમાં રહેવો જોઈએ. ’

મ્હોંઠાની ઉંચી ઉંચી વાતો ઉપરજ લોકો મોહિત થાય છે. વસ્તુતઃ મનુષ્યના હૃદયની એકાએક ખગર પડતી નથી. વિજયદેવસૂરિના મનમાં હતું કે—એક વખત નવા આચાર્યને અલગ કરી આખો સમુદાય મ્હારા કબજામાં લઈ લઉં. પછી કોણ એના પક્ષમાં થનાર છે ?

વિજયદેવસૂરિના હૃદયની આ વાતને ધર્મવિજયજી ન સમજી શક્યા. તેઓ તો પોતાના સરળ પરિણામથી આપસમાં એકતા—પ્રેમ કરાવવાના કાર્યમાંજ લાગી ગયા. જો કે કેટલાક સાધુઓએ શંકાઓ કરી કે—‘ એકદમ તેમનો વિશ્વાસ કરવા જેવું નથી. સાગરની દાંભિકતા તેમના હૃદયમાં પણ ઉતરી છે, ’ છતાં ત્હમણે સાગરને હવે દૂર કરેલ છે, વિગેરે કેટલુંક સમજાવી નક્કી કર્યું.

તે પછી તેજપાલને ત્હમણે તેડાવ્યો. શત્રુંજયની યાત્રાના નિમિત્તથી તે આવ્યો. ગુરૂને વંદણા કરી તેજપાલની સમક્ષ એકતાનો એક પત્ર લખવામાં આવ્યો, તેજપાલના યાત્રા કરીને આવ્યા પછી એક લેખ લખ્યો, જેની અંદર લખવામાં આવ્યું કે—

“ હીરવિજયસૂરિ અને વિજયસેનસૂરિએ જાહે જાહે પટા કર્યા છે તે પટાઓને જાહે નહિ માને ત્હને ગચ્છથી દૂર કરવામાં આવશે.

વળી કોઇએ એક ખીલની સાથે રાગદ્વેષ રાખવો નહિં અને મર્યાદા પ્રમાણે એક ખીલની સાથે વંદન વ્યવહાર ચાલુ રાખવો અને જેને જે પદવીઓ છે તે જેમની તેમ કાયમ રાખવી. ”

વિજયદેવસૂરિએ પોતાના હાથે આ લેખ લખ્યો. વિજયાનંદ-સૂરિએ લખ્યું કે—‘ જો ગુરૂવચન લોપવામાં નહિ આવે તોજ તમારી આજ્ઞા બધા પાળશે.’

રંગમાં ભંગ.

ખીલ તરફ શાન્તિદાસ શેઠને જ્યારે આ વાતની ખબર પડી, ત્યારે તેઓ આવીને કહેવા લાગ્યા કે—‘ એમની સાથે સંધી કરવી સારી નથી. તેમના મલીન મનને તમે જાણી શક્યા નથી. અમેળાપ મ્હને તો હુઃખકારી લાગે છે. વિજયાનંદસૂરિએ કહ્યું કે—‘નહીં નહીં, અમારા મનમાં કંઈ રોપ નથી. માત્ર હૃદયમાં જે ખોટી પ્રતિપક્ષા હતી તેજ આ બધા કલેશનું કારણ હતું અને તે નીકળી ગયા પછી કલેશ રહેજ શાનો ? ’

એ પ્રમાણે અધિક ચૈત્ર મહીનાની નોમના દિવસે સંઘવીને ઉપાશ્રયે આ પ્રમાણે બધા મળી ગયા. તે પછી વિજયદેવસૂરિની પાસેના મ્હોટા સાધુઓ સંઘની સાથે કાળુપુર ગયા. ત્યાં વિજયાનંદસૂરિને વંદન કરી વિનંતિ કરવા લાગ્યા કે—આપ શહેરમાં પધારો અને હવે બન્ને (આપ અને વિજયદેવસૂરિ) સાથે રહો. સંઘે કરેલા મ્હોટા સામૈયા પૂર્વક તેઓ શહેરમાં આવ્યા. વિજયદેવસૂરિને વંદણા કરી કલેશ મટી ગયો. એવામાં એક મ્હોટું વિઘ્ન આવ્યું. શાન્તિદાસ શેઠે ત્યાંની કચેરીમાં હુકમ મેળવી સાધુઓને પકડાવવા માટે કેટલાક પોલીસોને ઉપાશ્રયે મોકલ્યા. તેઓ ‘ મારો ’ ‘ પકડો ’ કરતા ઉપાશ્રયે આવ્યા. પરંતુ સારે નસીબે ઉપાશ્રયમાંથી સાધુઓ નીકળી ગયા અને શાહ નાનજીના ઘરમાં બે દિવસ રહી તેઓ ઈંદર તરફ રવાના થઇ ગયા. વિજયદેવસૂરિ, વિજયાનંદસૂરિ અને તેમના કેટલાક સાધુઓ ઈંદરમ જઈ પહોંચ્યા. હવે તો બધા એકત્ર થયેલા હોવાથી એક ખીલ ન્હાના મ્હોટાની મર્યાદા પ્રમાણે વિનયભાવથી રહેવા લાગ્યા.

પ્રતિષ્ઠા માટે પ્રાર્થના.

થોડા સમયમાં અમદાવાદના એક આગેવાન ગૃહસ્થ દોસી પુનીઆએ વિજયાનંદસૂરિ ઉપર પત્ર લખી પ્રતિષ્ઠાના કાર્ય માટે તેમના શિષ્યને મોકલવા માટે પ્રાર્થના કરી. વિજયાનંદસૂરિએ ચોખ્ખી નાજ લખી, કે અમદાવાદ કોઈ આવી શકશે નહીં. પછી તેણે બીજે પત્ર લખી જણાવ્યું કે—‘ મેં કોર્ટની મંજૂરી લીધેલી છે. માટે અહિં આવવામાં કોઈ જાતની હરકત આવશે નહિ. ’ આટલું લખવા છતાં પણ હેમણે નાજ લખી. આમ કરતાં પ્રતિષ્ઠાનું મુદ્દત વીતી ગયું. આથી રોષે ભરાઈ તેણે વિજયદેવસૂરિને પત્ર લખ્યો અને જણાવ્યું કે—આપે આશું કામ કર્યું ? તેમનું આચાર્ય પદ રાખવામાં તો આપણી લાજ રહી નથી.’ વિજયદેવસૂરિએ જણાવ્યું—‘ત્હમारे ते संभंधी चितां न करवी, भघो सुमहाय हाथ करी दीधा पछी तमारा मनमां छे ते करशुं.’ આ પત્ર લાગ્યે થોડે અમદાવાદના સંઘના હાથમાં આવ્યો. અને તેથી પાપ પ્રકટ થયું.

ખામણાંમાં ખટકો.

બીજી તરફ વળી એક બીજે બનાવ બન્યો. બધા ભેગાં પડિ-કમણું કરતા હવે પાશ્વિક ખામણાં વખતે કોઈ પણ અનુયાયનનું નામ ન લેતાં વિજયદેવસૂરિ સામાન્ય રીતે એક સાથે બધાઓને ખમાવવા લાગ્યા. એવી જ પાખીઓ ગયા પછી ત્રીજી પાખીએ વિદ્યાવિજય નામના એક સાધુએ એક સુક્તિ કરી. હેમણે ‘ પંન્યાસ પ્રમુખને ખમાવું છું. ’ એમ કહી પતાવ્યું. એટલે ગુરૂએ કહ્યું. ‘ અરે, એમ કેમ ? ’ તેણે કહ્યું:—‘ જેવી મોટાઓની રીતિ છે તેવી રીતિથી મેં કર્યું, તમે જ્યારે નામ દઈને ખમાવશો, ત્યારે અમે પણ એમ કરીશું, ’ જ્યારે આમ થયું ત્યારે બધા નામ દઈને ખમાવવા લાગ્યા. જો કે તે પણ મન વિનાજ ઉપર ટપકે.

વિજયદેવસૂરિએ વળી એક બીજે વિચાર કર્યો. હેમણે એક નવા આચાર્ય કરવાની ઇચ્છા કરી. આ વિચાર હેમણે વિજયાનંદસૂરિને

જણાવ્યો. ત્હમણે માત્ર એટલોજ જવાબ આપ્યો કે—‘ જહમ શોભા વધે તેમ કરો. ’ રાજનગર અને ખંભાતના સંઘે પણ જણાવ્યું કે—‘એવું વળી તપગચ્છપતિ પદ કેવું ? જંદારે કોઈને આચાર્ય-પદ આપીશું, ત્યારે ધામધુમ પૂર્વક વિશેષે કરીને આપીશું.’ વિજયરાજ નામના ઉપાધ્યાયજીએ પણ કહ્યું કે ‘ સંઘનું વચન ઉદ્ધંધવું ઠીક નથી. વધારે તાણવાથી તૂટી જાય છે. અને તૂટ્યા પછી હાથથી છૂટી જાય છે. જો આપ કદાચહુ કરીને પદ સ્થાપના કરશો તો પાછળથી પશ્ચાત્તાપ થશે, અને તેનું ક્ષણ આપને ભોગવવું પડશે. ’

બધાઓએ સમજાવવા છતાં તેમણે કોઈનું માન્યું નહિં, અને પદ સ્થાપના કરીજ દીધી. તેમ છતાં પણ વિનયશુભસંપન્ન વિજયાનંદસૂરિએ તો પોતાનો વિનયભાવ નજ્ર છોડ્યો. ત્હમણે તો લગાર પણ રાગ દ્વેષ કર્યા સિવાય હુમેશાં સેવાજ કરી. પરન્તુ વિજયદેવસૂરિ તો ત્હમનું લગારે ભલું ઇચ્છતા નહિં.

સૂરત ગમન.

તે પછી ખંભાતના સંઘે વિજયદેવસૂરિ પાસે જઈને ચોમાસાની વિનતિ કરી. ત્હમણે વિજયાનંદસૂરિને ખંભાત જવા માટે આજ્ઞા કરી. વિજયાનંદસૂરિ ખંભાત પધાર્યા. ણીજી તરફ સૂરતના દોસ્રી સોમો, દોસ્રી પ્રેમજી, દોસ્રી પૂંજનો પુત્ર નાગજી, એ બધા વિજયદેવસૂરિની પાસે ગયા અને વિજયાનંદસૂરિને સૂરત લઈ જવા માટે આજ્ઞા લઈ આવ્યા. વિજયાનંદસૂરિએ સૂરત આવવા માટે ખંભાતથી વિહાર કર્યો. જંગૂસર થઈ સૂરિજી ભરૂચ આવ્યા. ત્હકાં સૂરતના વખારિયા સંઘનો પત્ર મળ્યો. તેમાં લખવામાં આવ્યું હતું કે—‘ અહિં ત્રણ પક્ષના ઉપાશ્રય છે. માટે આપ એવી રીતે વિચાર કરીને આવશો કે જેથી બધાઓને સંતોષ થાય. ’

આના ઉત્તરમાં સૂરિજીએ જણાવ્યું—‘ મને કોઈ પણ જાતનો કોઈના ઉપર રાગ-દ્વેષ નથી. વિજયદેવસૂરિના આદેશથી હું ચોમાસા માટે આવું છું. માટે ત્હમે વિચાર કરી લેશો, ત્હમે બન્ને પક્ષવાળા મળીને જહમ કહેશો, તેમ કરવાને મ્હને હરકત નથી. ’

ગુરૂ આગળ વધી ‘વરિઆવ’ આવ્યા. ભરૂચનો સંઘ પણ સાથેજ હતો. વખારીઆ સંઘ પણ અહિં આવ્યો. દોસી સોમા, પ્રેમજી વિગેરે પણ આવ્યા. તેમણે કહ્યું—આપની સમક્ષ અમે સૂરતના સંઘો એકત્ર થઈ જઈએ. ગુરૂએ કહ્યું—‘ત્યાં આવ્યા પછી સૌ સારું થશે.’ પછી શુભ મુહૂર્તે સૂરિજીએ સૂરતમાં પ્રવેશ કર્યો. સૂરિજીના પ્રવેશ વખતે અંગપૂજામાં પાંચશો મુદ્રાઓની ઉપજ થઈ.

એ વ્યાખ્યાનો.

ત્રીજા દિવસે વખારિઓ સંઘ આચાર્યશ્રી પાસે આવ્યો. તહેણે વંદણા કરીને સૂરિજીને પૂછ્યું કે—‘હવે શો ઉપાય કરવો ?’ સૂરિજીએ કહ્યું—‘શા સંબંધી ?’ સંઘે કહ્યું—‘જો તે લોકોની ઇચ્છા થાય તો બધા એક થઈ જઈએ.’ સૂરિજીએ કહ્યું—‘હવે ભેગા થવામાં બાકી રહ્યું છે શું ? ગુરૂ એક છે, અને તહેમનીજ આજ્ઞા માનવામાં આવે છે, તો પછી વાંધો શો છે ? વખારિઆ સંઘે કહ્યું—‘મહારાજ તે શ્રાવકો વિજયતિલકસૂરિના ગુણ ગાય છે, તે હવે ન ગાય, એમ તમે તહેમને સૂચવો.’ સૂરિજીએ કહ્યું—‘અમને તહેમનો ઉપકાર છે, માટે તેમનું નામ ન લેવું—ગુણ ન ગાવા, એ કેમ બને ? એમ કરવાથી તો સ્વામીદ્રોહપણું થાય.’ જ્યહારે સૂરિજીએ આવો ઉત્તર આપ્યો, ત્યહારે તહેમણે બીજી યુક્તિ કાઢી. તેમણે કહ્યું—‘ત્યહારે એમ કરો કે—વિજયતિલકસૂરિ અને વિજયદેવસૂરિ એ બન્નેનાં વખાણ કરવાં નહિં.’ સૂરિજીએ ચોખ્ખું સાંભળાવ્યું કે—‘એવું કોઈ દિવસ બની શકેજ નહિં.’

સૂરિજીનો આ ઉત્તર સાંભળીને વખારિઓ સંઘ આવ્યો હતો તેમ ચાલતો થયો.

બીજી તરફ નવસારીથી પ્રીતિવિબુધ નામના સાધુને જોલાવ્યા. ચોમાસામાં તેઓ ત્રણ મહોટી નદિઓ વહાણદ્વારા ઉલ્લાંધી અશાહ વદિ સાતમે બાર ગાઉની મજલ કરી સૂરત આવ્યા અને તહેમણે બીજા ઉપાશ્રયમાં મુકામ કરી જુદુ વ્યાખ્યાન કરી મતભેદનું

બી વાળું. વગર કારણે તહેમના ચોમાસામાં આવવાથી શાંસનની
હેલણ થઈ.

આમ છતાં પણ વિજયનંદસૂરિ મનમાં કંઈપણ લાવ્યા નહિ.
અને તહેમનું તેમ ચાલવા દીધું, પણ શ્રાવકોએ આ વાત ઉપેક્ષિત
નહીં ગણી. સૂરતના સંઘે અમદાવાદ અને ખંભાતના સંઘને લખ્યું.
તેમ આચાર્ય વિજયદેવસૂરિને પણ લખી બધી હકીકત જણાવી.

વિજયદેવસૂરિએ લખી જણાવ્યું કે—‘સકારણ એમ કરવું
પણું છે—શ્રાવકો સાગરમાં ન ચાલ્યા જાય એટલા માટે તેમ કર્યું છે.’

આ જવાબ વાંચી સંઘે વિચાર કર્યો કે—‘મેળ જાણીને આ
કર્યું છે, પરંતુ તે ઠીક થયું નથી. આગળ આવી રીતે કેમ ચાલી શકે?
માટે પહેલાં જેવું હતું તેમજ આપણે તો ચાલવા દેવું.’ આ હકીકત
શુરને (વિજયનંદસૂરિને) જણાવતાં સૂરિજીએ કહ્યું:—‘કંઈ નહીં,
તે તહેમ કહે તેમ કર્યા કરો અને તે તહેમ કરે તેમ કરવા દો
આપણે કોઈ જાતનો ભેદ કરવો નથી.’

આચાર્યશ્રીની આ સરળતા મહાતુભાવપણું જોઈને શ્રાવક
શ્રાવિકાઓ ચકિત થઈ ગયાં અને મુક્ત કંઠે શુરજીની પ્રશંસા
કરવા લાગ્યાં.

યૂક્તવંદનનો નિષેધ.

બીજી તરફ વિજયદેવસૂરિ શિરોહીમાં ચોમાસુ રહ્યા હતા,
તેની પાસેજ વિજયતિલકસૂરિનો યૂક્ત હતો, તેને વંદન કરવાને ઘણા
શ્રાવક શ્રાવિકાઓ અને મુનિઓ જતા હતા, તેઓને વિજયદેવસૂરિએ
નિષેધ કર્યો અને કહ્યું કે—‘મારા રાજ્યમાં તહેમારે યૂક્તને વંદન
કરવા જવું નહીં.’ આ ગામમાં મેહાજલ નામનો એક ધામિષ્ઠ
શ્રાવક રહેતો હતો. તેણે સૂરિજીને કહ્યું—‘મહારાજ ! વીરની
પરંપરામાં હીરવિજયસૂરિ વિગેરે ઘણાએ આચાર્યો થઈ ગયા છે,
પરંતુ કોઈએ યૂક્તને વંદન કરવાનો નિષેધ કર્યો નથી અને આપ

નિષેધ કરો છો એ શું ? મહારાજ ! આપનાથી એનો નિષેધ નહીં થઈ શકે. આવું અવિચાર્યું કામ કરવું વ્યાજબી નથી. આપે કેટલાં અવિચારી કામો કર્યાં છે. એક તો સૂરિપદ આપ્યું, બીજું બુદ્ધ વ્યાખ્યાન કરાવ્યું, ત્રીજું લખત કરાવ્યું, ને ચોથું વિજયતિલકસૂરિના ગુણગાનનો નિષેધ અને પાંચમું આ ચૂલવંદનનો નિષેધ. આટલાં અવિચાર્યાં કાર્યો કર્યાં છે.’

શ્રાવકે આટલું સંભળાવવા છતાં ત્હમણે કદાચહુ છોડ્યો નહીં પરંતુ શ્રાવકોએ ત્હમનો ઉપદેશ નજ માન્યો અને જાહે પ્રમાણે વંદન કરતા હતા તે પ્રમાણે કરતાજ રહ્યા. વળી આ હકીકત જ્ઞેમ જ્ઞેમ બુદ્ધ ગામેના સંઘોના જાણવામાં આવી, તેમ તેમ દરેક સ્થળેથી તેમના ઉપર કાગળો લખાયા કે—શાસ્ત્ર-સિદ્ધાન્તોને શા માટે ઉત્થાપો છો ? અને તેમ કરીને આખા સમાજમાં કલેશ કાં ઉભો કરો છો ?’ પણ તેઓનું માનેજ કાણુ તે ?

કેરવાડામાં પ્રતિષ્ઠા.

બીજી તરફ વિજયાનંદસૂરિ સૂરતમાં ચોમાસુ પૂરૂ કરી ગણદેવી અને વલસાડ પધાર્યા. અહિં ભરૂચના હુંગરશી શેઠ અને તેમનાં બેન કીકીએ આવી સૂરિજીને પ્રાર્થના કરી કે—કેરવાડામાં મેઘજી શેઠને પ્રતિષ્ઠા કરાવવી છે, માટે આપ ત્હાં પધારો. આપના પધારવાથી ત્હાં લાભ ઘણો થશે. સૂરતમાં જ્ઞેમ મુદ્રાઓની પ્રભાવના થઈ, તેમ ત્હાં પણ થશે. ત્હાંના ઠાકોર ભારમદલ પણ આપનું પધારવું ચાહે છે, વળી ગુજરાતમાં ગામેગામ કંકોતરીઓ મોકલાઈ ગઈ છે. માટે આપ જરૂર પધારો. આપને લેવાને માટેજ મ્હને મોકલેલ છે.’ આ ઉપરાંત ખંભાતથી બ્રહ્મચારી રાઘવજી અને જંજૂસરથી શાંતિ વોરો વિગેરે પણ આવ્યા, અને આ પ્રતિષ્ઠા ઉપર પધારવાને સૂરિજીને વિનંતિ કરવા લાગ્યા. રાજનગર અને ખંભાતના જ્યોતિષિઓ અને સૂરવિજય પંચાસ—એ બધાઓએ મળીને પ્રતિષ્ઠાનું મહૂર્ત કાગણુ વદ ૪ નું નક્કી કર્યું હતું. આ બધાઓની વિનંતિના ઉત્તરમાં વિજયાનંદસૂરિએ કહ્યું—‘વિજયદેવસૂરિની આજ્ઞા હોય, તોજ હું પ્રતિષ્ઠા કરી શકું.’

સૂરતના સંઘે કહ્યું:—‘ મહારાજ ! રાજનગરના સંઘે માણસ મોકલેલ છે, તે આજ કાલમાં આવી જશે અને બધું સાડું થશે. માટે આપ આ ઉત્તમ મુદ્દર્ત સાચવી દ્યો. આમાં વિલંબ કરવાનું કામ નથી.’

સંઘના કહેવાથી તેઓ સૂરત, રાનેર, વરિઆવી થઈ ભરૂચ આવ્યા. અહિં કેરવાડાનો સંઘ આવ્યો અને મ્હોટી ધૂમધામ પૂર્વક પુરપ્રવેશ કરાવ્યો. આ પ્રતિષ્ઠા ઉપર દસ હજાર માણસો લેગા થયા હતા. રત્ન, પીતળ અને પાષાણનાં એકંદર અઢીસો બિંબોની આ વખતે પ્રતિષ્ઠા અને અંજનશલાકા કરી. પાંચ દિવસ સુધી સંઘની ભક્તિ કરી. અનેક પ્રકારનાં મિષ્ટાન્નો જમાલ્યાં, ચારસો યાચકો આવ્યા હતા, તેમને અભિનવ વસ્ત્રો આપી સંતોષ પમાડ્યો. આ વખતે દસ હજાર રૂપિયાનો વ્યય કર્યો. પ્રતિષ્ઠાનું કાર્ય સમાપ્ત થયા પછી સંઘ વિખરાઈ ગયો અને ગુરૂજીએ અહિં માસકદપ કર્યો.

હવે રાજનગરથી વિજયદેવસૂરિ પાસે જે માણસો મોકલવામાં આવેલ, તે માણસોને જલદી જવાળ લખી આપીને વિદાય ન કર્યો. પ્રતિષ્ઠાનું મુદ્દર્ત થઈ ગયું, ત્યાં સુધી તે લોકોને પોતાની પાસેજ રોકી રાખ્યા. અને પ્રતિષ્ઠા થઈ ગયા પછી તેમને વિદાય કર્યા. આથી રાજનગરના સંઘે વિચાર કર્યો કે—આટલું આટલું ઢીલું રાખવા છતાં, તે હજી સમજતા નથી. જુદાં વ્યાખ્યાનો કરાવીને અને આવી રીતે દુરાગ્રહ રાખીને ગચ્છમાં ભેદ કરાવે છે એ ઘણું અનુચિત થાય છે.

વિજયાનંદસૂરિ ગચ્છપતિ.

વિજયદેવસૂરિની આવી પ્રવૃત્તિ જોવાથી એક વખત મુનિવિજયના શિષ્ય દેવવિજય ઉપાધ્યાય, કે જેઓ દર્શનવિજયજ્ઞતા ગુરૂભાઈ થતા હતા, તેમણે બધા સાધુઓને લેગા કરી વિજયાનંદસૂરિને વિનંતિ કરી કે—

‘આપણે સારાને માટેજ આપસમાં મેળ કર્યો હતો; પરન્તુ વિજયદેવસૂરિએ પોતાની ટેવ છોડી નથી, અને તે ટેવને આધીન થઈ પાછી ભિન્નતા કરી નાખી છે. હવે અમારે હેમની સાથે સંબંધ રાખવાની કંઈ જરૂર નથી. આપજ અમારા નાથ છો—ગચ્છપતિ છો, આપ હવે તે કપટીની સાથે જરાપણ સંબંધ રાખશો નહિં. કુદરતનો કાયદો છે કે ગમે તેટલા સાબુથી ધોવા છતાં કાગડો ધોળો થતો નથી.’

આનો ઉત્તર આપતાં વિજયાનંદસૂરિએ ગંભીરતાથી કહ્યું—
‘ભાઈઓ, ગમે તેવું પણ તેનું વચન માન્ય રાખીને કામ ચલાવવું, એ શ્રેયસ્કર છે. અંદર અંદર ભિન્નતા કરવામાં કંઈ ફાયદો નથી. ભલે તે તેનું ધાર્યું કરે.’

સંઘે કહ્યું—‘નહિં સાહેબ, હવે ઘણું થયું છે. એમની સાથે હવે અમારાથી સંબંધ રાખી શકાય તેમ છેજ નહિં. જહેણે હીર-વિજયસૂરિ અને વિજયસેનસૂરિની નિંદા કરવામાં ખાટી રાખી નથી, જહેણે મીઠાં મીઠાં વચનો કહીને આપની સહૃદયતાનો દુરુપયોગ કર્યો છે, જહે પોતાનું બોલ્યું પાળતા નથી, હેનાથી હવે કોઈ જાતની આશા રાખવી નકામીજ છે; માટે અમારે તો આપજ ગચ્છપતિ છો.’

ખસ, એમ નક્કી કરી વિજયાનંદસૂરિના નામથી ઠેકાણે ઠેકાણે પટા લખવામાં આવ્યા, હેમાં લખવામાં આવ્યું કે “વિજયદેવસૂરિની સાથે ધર્મની હીલણા ન થાય, એમ ધારીને મેળ કરવામાં આવ્યો હતો; પરન્તુ હેમણે છોકરાની રમ્મત જેવું કર્યું છે. તેઓએ લખેલા લેખથી વિરુદ્ધ વર્તન કર્યું છે, માટે તેમની સાથેનો સંબંધ બંધ કરવામાં આવે છે.” રાજનગર, અને ખંભાતમાં તે સંબંધી ઠરાવ થયો. સૂરત અને ધુરાનપુરમાં દર્શનવિજયજીએ ઠરાવો કરાવ્યા. શિવપુર, નડુલાઈ અને જાલોરમાં મેહાજલે નાતના જોરથી ઠરાવો કરાવ્યા. એ પ્રમાણે બધે ઠરાવો થતાં બધા સંઘો વિજયાનંદસૂરિની આજ્ઞાને માનનારા થઈ ગયા.

વિજયદેવસૂરિથી બધો સંઘ આ પ્રમાણે જુદો પડતાં હેમને

શાંતિદાસ શેઠ ઉપર ઘણું જોડું લાગ્યું. ઠેકાણે ઠેકાણે તેમની નિંદા થવા લાગી. પછી તેઓ ગુજરાતમાંથી વિહાર કરી મારવાડમાં આટ્યા ગયા.

હવે વિજયાનંદસૂરિ કેરવાડાથી વિહારવા લાગ્યા. તેઓ જાંબુ-સર, સીનેર થઇ હોઘાઈ આવ્યા. સંજેડાનો સંઘ અહિં આવ્યો. મ્હોટો ઉત્સવ થયો. લોઢણપાર્શ્વનાથની યાત્રા કરી, પુણ્યવિજયને વાચકપદ આપ્યું. ત્હાંથી સંજેડે પધાર્યા. ત્હાંથી સીણોર આવ્યા, ત્હારે ખંભાતનો સંઘ અહિં વિનતિ કરવા આવ્યો, સૂરિજી ખંભાત થઇ રાજનગર પધાર્યા, ત્હાં શાંતિવિજય અને ભાવવિજયને વાચક પદ આપ્યાં. અહિં ઘણા શ્રાવક શ્રાવિકાઓએ વ્રત-નિયમ-તપસ્યાનો આદર કર્યો. ધર્મદાસ, વિસા, ખદા અને કેશવે ગુરુલક્ષિત નિમિત્તે પ્રભાવના આદિમાં ઘણા દ્રવ્યનો વ્યય કર્યો. સિદ્ધાચલની યાત્રા.

આ સમયમાં મારવાડમાં આવેલા નાડલાઈ ગામમાં ચાર સારા ગૃહસ્થો રહેતા હતા. તે ચારે સગાભાઈઓ થતા હતા. તેમનાં નામ મેહાજલ, ચાંપો, કેસવ, અને કૃષ્ણ, હતાં. તેમના પિતાનું નામ વીરપાલ હતું. વીરપાલને બીજા બે ભાઈઓ હતા. જસવંત અને જયમલ. ઉપર કહેલા ચાર ભાઈઓ પૈકી મેહાજલને બે પુત્રો હતા. કમરાજ અને ગુણરાજ. કેશવને બે પુત્રો-નાથો અને નારાયણ. ચાંપા-ને બે પુત્રો હતા-વર્ધમાન અને રૂડો અને કૃષ્ણને બે હતા-ધનરાજ અને મુખરાજ. આ ઉપરાંત વીરપાલના બે ભાઈઓ, જે જસવંત અને જયમલ હતા, તેમાં જસવંતના નકપલદાસ અને લક્ષ્મીદાસ બે પુત્રો હતા. જયમલને એક હતો, જેનું નામ હરચંદ હતું.

ઉપર્યુક્ત ચારે ભાઈઓને વિમલાચલની યાત્રા માટે સંઘ કાઢવાનો વિચાર થયો. તેઓને વિચાર થયો કે-પૂજ્ય શ્રી વિજયાનંદસૂરિને સાથે લઈ સંઘ કાઢવો. મહર્ષિ જોવડાવીને પછી લે-મણે સંઘને વિનતિ કરી. આ વખતે સંઘમાં કેચરાનો પુત્ર ઠાકરસી,

સા રૂપો જોસિંગ, નાથાનો પુત્ર જીવો, સા તોલાનો પુત્ર રૂડો, ચં-
 દ્રસેનનો પુત્ર ચૂરજી, ધના, ટીલા, અને મરૂનો પુત્ર હેમો. સા ભોજો,
 તેના ચાર પુત્રો—સા દૂલો, સા વેલો, મનહર અને સામલ; તેમજ
 ચોથા, તાલા, કેસવ કર્મસી અને તેજ નાથા, આ મુખ્ય હતા.
 સંઘે સંઘપતિની વિનતિ મંજૂર રાખી. ઉપરના ગૃહસ્થો ઉપરાંત
 સા કીતો, તેના પુત્રો—ઝીપો, અને રાયચંદ; પીથો, અને નાથો
 વિગેરે પણ સંઘમાં સાથે ચાલ્યા, મુનિઓમાં દેવવિજય વાચક અને
 ભાવવિજયજી સંઘની સાથેજ ચાલ્યા.

સંઘપતિ મેહાજલે ગામોગામ પહોંચેથી કંઠોત્રીઓ મોઢલી
 હતી, એટલે જહોમ જહોમ સંઘ આગળ વધવા લાગ્યો, તેમ તેમ
 જુદા જુદા ગામોના સંઘો પણ ભેગા થતા ગયા. નાડલાઈથી પ્રયાણ
 કરી પ્રથમ યાત્રા વરકાણાજીની કરી. જ્યારે સંઘ રીરોહી આવ્યો,
 ત્યહારે ત્યાંના રાજા અક્ષયરાજે નિશાનની ભેડી અને ઘણા સુલટો
 સાથે આપ્યા. ત્યાંથી આગળ વધી પાટણ, કુંજગેર, સંજેશ્વર, સર-
 ખેજ, થઈ સંઘ અમદાવાદ આવ્યો. ત્યાંથી ધોળકે આવતાં
 વિજયાનંદસૂરિ ભેગા થયા. સિદ્ધિચંદ વાચક અને ભાવવિજય પણ
 સાથેજ હતા. એકંદર બધા ગરજના મળીને પાંચસો સાધુઓ સંઘમાં
 હતા. ધીરે ધીરે સંઘ ગહુ મ્હોટો બન્યો. બારસો સેજવાલાં, સોરથ,
 અઢીસો ઉંટ, પાંચસો ઘોડેસ્વારો અને એક હજાર ઉપર ઊંજ
 હુથીઆરખંધ માણસો હતા. આ સંઘમાં કુલ વીશ હજાર શ્રાવકો
 હતા. તે ઉપરાંત ઊંજ નોકર—ચાકરો તો જુદા. અનુક્રમે ગમન
 કરતો સંઘ પાલીતાણે પહોંચ્યો. સંઘે અનેક પ્રકારનાં વાજાંત્રો અને
 ધૂમધામ પૂર્વક શ્રીશત્રુજય પર્વતને મોતીથી વધાવ્યો. ઠેકાણે ઠેકાણે
 લોકોના આરામને માટે સાકરનાં પાણીની પરબો મંડાવી.

આ વખતે ઠેકાણે ઠેકાણે ચોકી કરનારા ગરાસીઆઓ બેઠા
 હતા, તે આ સંઘના સીપાઈઓ અને ચોકીવાળાઓથી અપમાનિત
 થઈ ઉઠી ગયા. તેથી તે લોકોનો ઉપરી ગરાસીઓ સંઘવીની પાસે

આવીને કહેવા લાગ્યો કે—‘ અમારા હુકમ સિવાય આ ગિરિ ઉપર કોઈ ચઢી શકતું નથી, તો તમારા માણસો કેમ ચઢે છે ?’ સંઘવીએ કહ્યું કે—‘ રાજના હુકમથી ચઢે છે ’ આમ વાતચીત ઉપરથી ચઢા ઉતરી ઘઈ ગઈ. સંઘના મુખે એકદમ તૈયાર થતાં અહિંના ગરા- સીઆઓ મૂઠીયોવાળીને નાઠા, અને ઘેટી ગામમાં જઈને પેસી ગયા.

સંઘ દસ દિવસ મુઠી અહિં રહ્યો, અને શુભ ભાવનાપૂર્વક યાત્રા કરી અહીં હુમેશાં સ્વામીવાત્સલ્ય થતાં અને રોજ નવાં નવાં પકવાન્નોનાં જમણો થતાં યાત્રા કરી સંઘવીએ પાંચ હજાર રૂપિયા ભંડારમાં આપ્યા. તમામ લોકો આ સંઘવીની ઉદારતાની મુક્તકંઠે પ્રશંસા કરવા લાગ્યા. યાત્રા કરીને પછી બધો સંઘ અમદાવાદ આવ્યો. અહિં દસ દિવસની સ્થિરતા કરી. પછી સંઘની સાથે વિજ- યાનંદસૂરિ પણ મારવાડમાં આવ્યા. સિરોટી થઈને પછી નાઠલાઈ પધાર્યા. પહેલું ચોમાસુ તહેમણે નાઠલાઈમાં કર્યું. બીજુ ધવડીમાં, ત્રીજુ નાઠલાઈમાં અને ચોથુ વાઘસિણે કર્યું. સૂરિજી લુણાવાસ પધાર્યા. ત્હારે ત્હાંના કાડાના શ્રાવકે કેટલાંક બિંબો ભંરાવી પ્રતિષ્ઠા કરાવી. આ પ્રસંગે એકને વાચકે પદ આપ્યું. ત્હાંથી પછી સીરોટી પધાર્યા અહીં ગુજરાતથી શાંતિવિજયગણી આવ્યા અને તહેમણે ગુજરાતના સંઘ તરફથી આચાર્યશ્રીને ગુજરાતમાં પધારવા વિનંતિ કરી. વિનંતિ- ને માન આપી સૂરિજી રાજનગર પધાર્યા. અમદાવાદમાં તહેમના ઉપદેશથી અનેક પ્રદારનાં ધાર્મિક કાર્યો થવા લાગ્યાં.

અહિં મુઠીનું વૃત્તાન્ત આપી કવિએ છેલ્લી ઢાળમાં આ બીજો અધિકાર જનાવ્યાનો સંવત્ (જે સંવત્—આ રાસના પ્રારંભમાં આપ્યો છે) અને પોતાનો પરિચય આપ્યો છે. (આ પરિચય રાસ સારના પ્રથમ અધિકારની અંતમાં આપ્યો છે તેજ છે.)

॥ ऐं नमः ॥

પં૦ દર્શનવિજયવિરચિત

વિજયતિલકસૂરિરાસ.

- ઉદય અધિક મહિમા ઘણો શ્રીમનમોહન પાસ;
 5 સંઘ સયલ આણુંઠકરે સુખ સંપદ બહુ વાસ. ૧
 નયર મારહાનપુર મંડણો મૂરતિ દીકર્મ મોદ;
 પ્રણમું પ્રીતિ પ્રણપ્રતિ હૃદય ધરી પ્રમોદ. ૨
 અધ્યાણાગયસંપ્રતિ વંદું જિન ચોવીસ;
 આર તીથંકર સાશ્વતા વિહરમાન વલી વીસ. ૩
 10 કરમ પપી મુગતિ વસ્યા સિદ્ધા સિદ્ધ અનંત;
 તે અહનિસિ આરાહીર્મ અનંતજ્ઞાન ગુણવંત. ૪
 ગુણ છત્રીસઈ નિરમલા સોહઈ અંગિ અનૂપ;
 આચારજિ નિત વંદીઈ કલિકાલિં જિનરૂપ. ૫
 સકલ સૂત્ર-સિદ્ધાંત તે લણઈ લણાવઈ સાર;
 15 વાચક ગુણ પંચવીસસિઈ આરાધું સુખકાર. ૬
 અઢીયઢીપમાંહિં મુનિ હૂઆ હોસ્યઈ જેહ;
 વર્તમાન પણિ વંદીય સત્તાવીસગુણગેહ. ૭
 શુચિ પ્રવચન ચિતિ આણીઈ જેથી જગ ઉપગાર;
 સાધુ મુખિં નિત તે સુણો શિવસુખનો દાતાર. ૮
 20 પ્રવચનની અધિકારિણી શાસનિ સોહતિ જેહ;
 સમરી સા ચિત સારદા સકલસિદ્ધિગુણગેહ. ૯

॥ ઢાલ ॥

રાગ સારંગ; ઢાલ ઢાગનો.

- દેવતા દાનવ માનવા વિંતર જ્યોતિષી જેહુ રે,
દુષ્ટ પણિ તે આરાધતાં સુખકારી હોઈ તેહુ રે. ૧૦
- 5 સજ્જણ દુરજણ બિહુ જણા જેહુનો એક સલાવિ રે,
વિરહ સંયોગિં જાણવો છાંડો દુષ્ટ સલાવ રે. ૧૧
- કવતાં નવપદ્મવ કરઈ વૃદ્ધવાદિ સિદ્ધસેન રે,
ઈત્યાદિક જે કવિ જના મુઝસિઉં ધરયો સનેહુરે. ૧૨
- 10 લખધિ મંત્ર વિદ્યા વલી હોયો મુઝ પ્રસન્ન રે,
ગાયન રંગિં ગાયયો એહ પ્રબંધ સુવન્ન રે. ૧૩
- વીર શાસન પટ્ટાવલી પહલો સુધર્માસામિ રે,
બીજો જંબૂ જાણીઈ ચરમકેવલી અભિરામ રે. ૧૪
- પ્રભવસામિ ત્રીજો નમો ચોથો સચ્ચંભવસૂરિ રે,
પાંચમઈ પાટિ ચશોભદ્ર છઠઈ પાટિ ગુણ ભૂરિ રે. ૧૫
- 15 શ્રીસંભૂતિવિજય વલી ભદ્રબાહુ ગુરૂભાય રે,
સાતમઈ પાટિ સૂરીસિરૂ થૂલિભદ્ર મુનિરાય રે. ૧૬
- અંતિમ એ શ્રુતકેવલી સીલઅચલ અભિરામ રે,
ચોરાસી ચોવીસીઈ રાષિઉં જેણઈ નામ રે. ૧૭
- તાસ પટોધર મહાગિરિ સૂરિસુહસ્તિ નામ રે,
20 નુંમઈ શ્રીસુસ્થિતસૂરિ સુપ્રતિબદ્ધ સુનામ રે. ૧૮
- શ્રીઈદ્રદિન્નસૂરી વલી દસમઈ પાટિં જાણો રે,
શ્રીદિન્નસૂરિ એકાદસિં બારમઈ પાટિં આણો રે. ૧૯
- શ્રીવજ્રસામી તેરમા ચઉદમઈ શ્રીવજ્રસેનરે,
શ્રીચંદ્રસૂરિ પનરમઈ વંદો ભવિ ભાવેન રે. ૨૦
- 25 સોલમા સામંતભદ્રસૂરિ પાટિં શ્રીવૃદ્ધદેવ રે,
શ્રીપ્રદ્યોતન ગણધરૂ ઓગણીસમઈ માનદેવ રે. ૨૧
- શ્રીમાનતુંગસૂરીવરૂ વીસમઈ પાટિં જાણો રે,
જેણઈ ભગતામર કરિઉં જગમાંહિં જેહુ ગવાણો રે. ૨૨

	એકવીસમઈ શ્રીવીરસૂરિ ળાવીસમઈ જ્યદેવ રે,	
	શ્રીદેવાનંદ ત્રેવીસઈ શ્રીવિક્રમ કરો સેવ રે.	૨૩
	શ્રીનરસિંહ સૂરીસિર સમુદ્રસૂરિ તસ પાટિં રે,	
	શ્રીમાનદેવસૂરિં આણીઆ જીવધણા પુણ્યવાટિં રે.	૨૪
5	પાટિં સુણો અઠાવીસમઈ શ્રીવિષ્ણુપ્રભસૂરિ રે,	
	ઓગણત્રીસમો પટોધરૂ શ્રીયજ્યાનંદસૂરિ રે.	૨૫
	શ્રીરવિપ્રભસૂરિ ત્રીસમા પાટિં શ્રીયશોધરદેવ રે,	
	પ્રદ્યુમ્નસૂરિ ળત્રીસમા ત્રેત્રીસમઈ સાર્વદેવ રે.	૨૬
	ચોત્રીસમઈ શ્રીવિમલચંદ્ર પાટિં ઉદ્યોતનસૂરિ રે,	
10	છત્રીસમઈ પાટિં વલી શ્રીયસર્વદેવસૂરિ રે.	૨૭
	સાત્રીસમઈ શ્રીદેવસૂરિ અઠત્રીસમા સર્વદેવ રે,	
	શ્રીયશોધરસૂરિ પ્રભુ ભવિયણ કરઈ ગાહૂ સેવ રે.	૨૮
	આઠત્રીસમા ગચ્છનાયક શ્રીમુનિચંદ્રસૂરીશ રે,	
	શ્રીઅન્નિતદેવ ગણધરૂ વિજયસિંહ ગુણ ભૂરિ રે.	૨૯
15	સોમપ્રભ મણિરત્નસૂરિ હવઈ ચિહ્નુઆઠીસમાહ રે,	
	શ્રીજગચ્ચંદ્રસૂરિવરૂ નામિં અતિ ઉત્સાહ રે.	૩૦
	ગાર વરસ આંગિલ કરઈ ગિરૂદ્ર મ લહઈ તપા રાય રે,	
	શ્રીદેવિંદ્રસૂરિ તસ પટિં પસ્તાઠીસમા સોહાય રે.	૩૧
	ધર્મધોપસૂરિ નમો શાકિની લય કીઓ નાશ રે,	
20	સાધુ ઉપદ્રવ ટાઢીઓ પરમંત્ર વાઢીનઈ પામ રે.	૩૨
	તાસ પટોધર જાણીઈ સોમપ્રભસૂરિ જાણું રે,	
	સોમતિલકસૂરિ તસપટિં શ્રીદેવસુંદર માનું રે.	૩૩
	પંચાસમઈ પાટિં કહું સોમસુંદરસૂરિ રાય રે,	
	શ્રીમુનિસુંદરસૂરિં રચિઉં સંતિકરં સુખદાય રે.	૩૪
25	ગાવનમા પટોધરૂ શ્રીરત્નસેખરસૂરિ રે,	
	શ્રીલક્ષ્મીસાગરસૂરી શ્રીસુમતિસાધુસૂરી રે.	૩૫
	પાટિં પંચાવનમઈ હવઈ શ્રીહેમવિમલસૂરીશ રે,	
	શ્રીઆણંદવિમલસૂરિ પાટિ છપનમઈ ઇશ રે.	૩૬

	શ્રીવિજયદાનસૂરિપ્રભુ તાસ પટોધર ધીર રે, પાટ અઠાવનમઠ સુણો જગગુરૂ શ્રીગુરૂહીર રે.	૩૭
	ઓગણસઠિયો પટોધરૂ શ્રીવિજયસેનસૂરીરાય રે, તાસ પટોધર સાઠિમઠ શ્રીવિજયતિલક સોહાય રે.	૩૮
૬	વીરશાસન પટાવલી મનિ ધરી અતિ આણુંદિં રે, વંદું નિતનિત ભાવસિઉં જે વંદી મુનિવૃંદિં રે.	૩૯
	તાસ પરંપરા સિર ધરી કરી ગુરૂ વચન પ્રમાણ રે, તપગચ્છ મહિમા જેહથી મહિમંડલમાંહિ જાણુ રે.	૪૦
૧૦	વીરવચન અનૂઆલીઆં જેણુમં માન્યા ગુરૂહીર રે, તાસતણા ગુણુ ગાયસિઉં પામી સુખખં શરીર રે.	૪૧
	નિજ ગુરૂવચન આરાધક શ્રીવિજયતિલકસૂરિદે રે, રાસ રચું રણીઆમણો સાંભલસ્યમં ભવિવૃંદ રે.	૪૨

॥ ઢાલ ॥

રાગ ગોડી.

૧૫	શ્રીવિજયતિલકસૂરિ પૂરણુ ગુણુ ગંભીર, તસ રાસ રચંતાં વાધમં હૃદયકંઠ હીર.	૪૩
	પાંચ કારણુ મિલીઆં નામ તણું અભિરામ, તેણુમં કરી દેસિઉં રાસતણું તે નામ.	૪૪
	પહેલું એ કારણુ વિજયદાન સૂરીશિં, નિજ પાટિં થાખ્યા હીરવિજય સૂરીશ.	૪૫
૨૦	તેણી વાર કહિઉં એક વચન સુણો સાવધાન, જેહનમં પદ આપો તેહનમં દેમં બહુમાન.	૪૬
	એ વિજયની શાષા જયકારી જગિ જાણી, પદ દેયો તેહનું વિજય નામ મનિ આણી.	૪૭
૨૫	ખીણું એ કારણુ હીરવિજય સૂરી ધોરી, અકબર પ્રતિજોધિં જયવરીઓ ગુણુઓરી.	૪૮

- કારણ વલી ત્રીજું ગચ્છપતિ શ્રીવિજયસેન,
ત્રિણિસઈ ભટ છપી જયવરીઓ સ્વવશેન. ૪૯
- કારણ એ ચોથું વિજયનઈ નિત જયકારી,
શ્રીવિજયતિલકસૂરિ હૂઓ તમાગચ્છધારી. ૫૦
- ૬ હવઈ નિસુણો કારણ પાંચમું કહું વિસ્તાર,
સાગરિ જવ લોપી ગચ્છ પરંપરસાર. ૫૧
- તવ ગચ્છપતિ પહેલો સાગર મતનો વાસી,
ઉથાપી તેહનઈ કીધો અતિહિં ઉદાસી. ૫૨
- ૧૦ ગુરૂ પાટ પરંપર દીપાવી જય પામ્યો,
તેણુઈ અધિકારિં રાસ નવો એ કામ્યો. ૫૩
- તેહમાટિં દેસિહં એહનું અતિહિં ઉદાર,
નામ અનોપમ સુણ્યો સદા વિજય જયકાર. ૫૪

॥ દૂહા. ॥

- ૧૫ શ્રીવિજયતિલકસૂરી તણો રાસવિજય જયકાર,
એક મનાં સહુ સાંભલો નવ નવ રસ દાતાર. ૫૫
- વિજયદાનસૂરિ હીરગુરૂ જેસિંગલ ગુરૂરાજ,
તાસ ગુણાવલી ગાયત્રિહં સાધીસિહં સવિકાજ. ૫૬
- વિજયતિલકસૂરી તણાં માત પિતા તસ કામ,
દીપ્યા સૂરીપદ વલી દીધાં જે જે કામ. ૫૭
- ૨૦ વિજયનો જય જેથી થયો વિજયનઈ સુખદાતાર,
વિજયતિલકસૂરી તણો રાસવિજય જયકાર. ૫૮

॥ ઢાલ ॥

રાગ દેશાપ: ચૌપઈ.

- ૨૫ લાપ એક ભેઅણુ વાટલું થાલતણી પરિ સોહઈ ભલું,
અસંખ્ય દીપોદહિ વીટીઓ સઘલા મધ્ય સો થાપીઓ. ૫૯
- નામિ જંઘૂદીવ ઉદાર તેહ મધ્ય મેરૂપર્વત સાર,
લાપ ભેઅણુ તેહનો વિસ્તાર ઉચપણુઈ વલી વૃત્તાકાર. ૬૦

- કાંચનવન ચોપઈ અતિઘણું થાનક જનમ મહોચ્છવતણું,
અનંત અનંતી ચઢવીસીઈ જિનનાં તે દેષી હીંસીઈ. ૬૧
- તેથી દબ્યણુ દિસિ અણુંસરી ભરત પેત્ર તેહનુંં સુણો ચરી,
પાંચસઈ જોઅણુ અધિક છવીસ છકલા ઉપરિ અધિક જગીસ. ૬૨
- ૫ વચિ વૈતાલ્ય ગિહું પાસે અહ્યો અરધ ભાગ વહેંચણિ તે ચહ્યો,
ઉપરિ નમિ વિનમિ પેચરા દબ્યિણુ ઉત્તરશ્રેણિપતિવરા. ૬૩
- તેથી દબ્યિણિ પાસઈ વલી ત્રિણિષંક પૃથિવી તિહાં માંભલી,
ગંગ સિંધુ મધ્ય ગિહું પાસિ તે માંહિં મધ્ય ષંક નિવાસિ. ૬૪
- મધ્યષંકમાંહિં આરજિ દેશ સાઠાપંચવીસ અતિ સુવિસેસ,
10 તેહમાં સોરઠ દેસ સુચંગ તે માંહિં ગુજર દેસ સુરંગ. ૬૫
- તિહાં કણિ વસુધાભૂષણુ ભલું ઘણું વષાણુ કરીય કેતલું,
સુરપુર સરષી સોહુ ધરંત વીસલનચરં અતિ સોહંત. ૬૬
- ધણુ કણુ કંચણુ જણુ બહુ ભરિઉં ગઠમઠ મંદિર અતિ અલંકરિઉં,
વન વાડી સરોવર અભિરામ હાટશ્રેણિ ચોરાસી નામ. ૬૭
- 15 અતિ ઉંચા શ્રીજિનપ્રાસાદ મેરૂસિખરસિઉં માંકઈ વાદ,
મનોહર મોટી બહુ પોસાલ શ્રાવક ધરમ કરઈ સુદયાલ. ૬૮
- બહુ શ્રીવંત તણુઈ ઘરગારિ અંગણિ કુમર અમર અણુંસારિ,
વિવિહ પરિંકીડા તે કરઈ બોલિં માય તાયનાં મન હરઈ. ૬૯
- સપત ભૂમિ સોહઈ આવાસિ દેષત અમર હૂઆ ઉદાસ,
20 અહા વિમાન સોભા અહીંધરી જાણે તિહાંથી આણી હરી. ૭૦
- કનક કલસમય તોરણચંગ વચિ વચિ મોતી રચના રંગ,
ગોષિં ગોષિં બહુ કોરણી જોતાં જન મોહ્યા તે ભણી. ૭૧
- બચડી સારી સોલ સિંગાર ગોષિ ગોષિચંદ્રવદની નારિ,
અધોમુખ થઈ જોવઈ તેહ ભૂતલિ લોક ચિંતઈ મનિ એહ. ૭૨
- 25 શતચંદ્રં દીસઈ નભતલં નિકલંક સોહઈ અતિનિરમલં,
જન જતા જોતા આકાસિ નારી બચડી દેષિ આવાસિ. ૭૩
- થાનકિ થાનકિ મિલિઆ થોક નિરખઈ નાટ નાટિક બહુલોક,
કે નાચઈ કે ગાઈ ગીત કેઈ કથા કહી રીઝવઈ ચીત. ૭૪

- કહિં કણિ પંચ શબ્દ નિધોષ કહી સરણાઈ સુણત હોઈ તોય,
કહીં માદલ ભુંગલ કંસાલ કહી કણિ સોહિવિ ગીત રસાલ. ૭૫
- કે બયઠા કરઈ ધરમવિચાર દાનદીઈ. બહુ કે દાતાર,
કે નિસુણઈ ગાયનનાં ગીત કે મન વાત કરઈ મિલી મીત. ૭૬
- 5 માંહોમાંહિ કે હાસ્ય ટકોલ કેઈ કરઈ નિત બહુ રંગરોલ,
કે ખેલાવઈ અપલ તુરંગ મદ્દ મિલીઆ છેટઈ અંગ. ૭૭
- કે રથ ભેતરી વાહઈ વાદિ કે મીંદા ઝૂઝઈ ઉનમાદિ,
કે ઉધાનિ કેલવઈ કલા કે બાણી બાણ નાપઈ વેગલા. ૭૮
- કે શરમઈ આયુધ છત્રીસ કે સરોવરિ પેલઈ નિસદીસ,
10 એમ અનેક પરિ કરઈ વિનોદ વરતઈ તેણુઈ નયરિ પ્રમોદ. ૭૯
- સાહિ અકબર દેરૂં તિહાં રાજ જેણુઈ હીરવંદી સાધિઈ કાજ,
સુખી લોક સવે તિહાં વસઈ અવરાં નગર લોકનઈ હસઈ. ૮૦
- જિન પ્રસાદ ધબાઈ દંડ જનનઈ નહી સદા અષંડ,
માર પડઈ જિહાં ધોવી સિલા પણિ. તે પુરજનનઈ નહી કદા. ૮૧
- 15 પરવિં શ્રહણુ હોઈ સૂરનઈ વિરહ પાપ તણો લવિણવનઈ,
બંધન જિહાં કેસિં પામીઈ કે વલી દોહતાં ગાઈ દામીઈ. ૮૨
- દુરબ્યસને દેસોટો જિહાં શોક નહી કેા જાણુઈ તિહાં,
ઈત્યાદિકે ગુણુ અછઈ અનેક વીસલનયર વસઈ સવિવેક. ૮૩
- તિહાં શ્રાવક સૂધો જાણીઈ તેહમાં એકવીસ ગુણુ વપાણીઈ,
20 અતિ ગુણુવંત તે સાહ દેવજી બહુ જન તાસ કરઈ સેવજી. ૮૪
- આરાધઈ એક અરિહંત દેવ સાચા ગુરૂની કરઈ નિત સેવ,
જિનલાપિત મનિ ધરમ તે ધરઈ એમ નિજ જનમ સદ્ગત તે કરઈ. ૮૫
- સુખસંસાર તણાં લોગવઈ એમ દિન સુખીઆ તે યોગવઈ,
વિનયવંત વનિતા ધરિ લલી જ્યવંતી નામિં ગુણુ નિલી. ૮૬
- 25 સતી સિરોમણિ જેહની લીહ સામીવચન પાલઈ નિસદીહ,
ધરમ કરમ રૂઝાં સાચવઈ કઠિણ કરમ સઘલાં પાચવઈ. ૮૭
- નિપુણ પણુઈ ધરઈ ચોસઠિ કલા પાલઈ સીલ તપ કરઈ નિરમલા,
નાહુ સંઘાતિં વિલસઈ લોગ જાણે ઈંદ્ર ઈંદ્રાણી યોગ. ૮૮

- એક દિન સુખ ભરિ સૂતી નારિ દેષઈ સુપન તે સેનિ મઝારિ,
જાણું અમર કુમર ભૂપજી તસ અનુભાવિ જાણુ રૂપજી. ૮૯
- વલી વરસ કે વોલ્યા પછી વલી એક સુપન લહઈ સા લચ્છી,
તસ અનુભાવિ પૂરઈ કામજી જનમ્યો પૂત્ર નામિં રામજી. ૯૦
- 5 જિહુય ભણાવી કીધા જાણુ સીખ્યા સઘલાં કલા વિનાણુ,
જાણુઈ લિખિત ગણિતનાં માન નીતિશાસ્ત્ર સામુદ્રિક જાણુ. ૯૧
- આઠ વરસ વોલ્યા થી જોઈ સયલકલા તેણુઈ સીખી સોઈ,
હવઈ નિસુણો સંયમની વાત પંભાયતિ નગરી વિખ્યાત. ૯૨
- વિવહારી કોટીધજ ઘણા લખેસિરીતણા નહી મણા,
10 સહસઘરા લહીઈ લખ્ય ગણા પાર નહી વિવહારી તણા. ૯૩
- સંઘવી ઉદયકરણુ ગુણુ ઘણા જિંબ ભરાવ્યાં બહુ જિન તણાં,
જિન પ્રાસાદ કરાવ્યા ભલા ભલા ઉપાશ્રય વલી કેતલા. ૯૪
- જિંબ પ્રતિષ્ઠા કરાવી ભલી એમ કાહાવતિ કહીઈ કેતલી,
સંઘવી તિલક હવું કઈવાર સંઘ પહરાવ્યા કહી કઈવાર. ૯૫
- 15 લાજ ઘણી વહઈ સહુ કોઈ ઉદયકરણુ મોટો જગિ સોઈ,
જેહ તણી લખિમીનો પાર કુણિં ન જાણો એક લગાર. ૯૬
- વલી નિસુણો સોની તેજપાલ ધુરથી ધરમ કરઈ સુવિશાલ,
જિન મંદિર જિન જિંબ પોસાલ પરચી દ્રવ્ય કર્યાં સુરશાલ. ૯૭
- સાધુ ભગતિ સામી સંતોષ સાત પેત્ર તણો વલી પોષ,
20 વિમલાચલિ શ્રીકૃષ્ણ જિણુંદ મૂલ પ્રાસાદ તણો આણુંદ. ૯૮
- જીરણોદ્ધાર કર્યો જેણુઈ રંગિ પરચ્યા લાપ સવા જેણુઈ ચંગિ,
નિજ રૂપઈઆ ધરમહુ કામિ વાવરીનઈ સારીઉં નિજ કામ. ૯૯
- પારષિ રાજિઆ વજીઆ જોડિ ધન ઉપરાજિઉં જેણુઈ બહુ કોડિ,
ધરમવંત પરચઈ ધનઘણું ધરમકામિ તે પોતાતણું. ૧૦૦
- 25 ગામ ઘણે જિનમંદિર કીધ નિજલખિમીનો લાહો લીધ,
મકળલ મસિર કથીયાતણા ચંદ્રોદય અતિ સોહામણા. ૧૦૧
- ઉપાસિરઈ જિનમંદિરિ તેહ મુક્યા હઈયકઈ આણી નેહ,
એક દિન મનોરથ એક ઉતપન્ન જો ધરિ વંછિત ધન ઉતપન્ન. ૧૦૨

- તો જિનજિંજા પ્રતિષ્ઠા લડી કીજઈ સંપદ કરી મોકલી;
શ્રીગુરૂદીરવિજય સૂરિરાય તસ આદેસિં મન ઉચ્ચાય. ૧૦૩
- પધરાવ્યા આચારયરાય વિજયસેન સૂરિ કીધ પસાય;
દેસ નગર પુર ગામહતણા તેડાવ્યા સંઘ આવ્યા ઘણા. ૧૦૪
- 5 શુભ દિવસિં તપગચ્છનો રાય કરઈ પ્રતિષ્ઠા શિવસુખદાય;
સંઘ પહરાવઈ બહુબહુ ભાતિ જે આવ્યા હુતા પંભાતિ. ૧૦૫
- વીસલનગરનો સંઘ સુબાણુ તેહમાહિં દેવજીસાહુ પ્રધાન;
નિસુણી શ્રીગુરૂનો ઉપદેસ મનિ વયરાગ હૂઓ સુવિસેસ. ૧૦૬
- જાણી ભવતું અથિર સ્વરૂપ દુરગતિમાંહિં પડવાનો દૂપ;
10 એ સંસાર અસારો લડી સંયમની મતિ હઈયડઈ સહી. ૧૦૭
- મિલી કુટુંબ સહૂ કરઈ વિચાર લેવું આપિં સંયમ સાર;
મોહબલ સવિ કીધાં હરિ વત્રીઆં ઉપશમરસધરપૂરિ. ૧૦૮
- જઈ વંધા શ્રીતપગચ્છરાજ કહઈ ગુરૂજી અદ્ધ સારો કાજ;
ઉતારો ભવસાયર આજ દિઓ નિજ શિષ્યા શિવસુખ કાજ. ૧૦૯
- 15 શ્રીવિજયસેન સૂરીશ્ચિર હાથિ લીછ સંયમ કુટુંબ સહૂ સાથિ;
સાહુ દેવજી સાથિં નિજ નારિ જયવંતી નામિં સુવિચારિ. ૧૧૦
- તસ નંદન પહલો રૂપજી જીત્યો રૂપિ મનમથ ભૂપજી;
રામજી સધુ બંધવ તસ જોડિ બિહુય ગુણવંત નહી કસી ધોડિ. ૧૧૧
- ચ્યારઈ જણ લેઈ સંયમસાર પાલઈ મુધું નિરતીચારં;
20 બિહુ બંધવ કરઈ ગુરૂની સેવ એક જણી શિવસુખ હેવ. ૧૧૨
- વિનયવંત જાણી ગુરૂરાય તાસ લણાવા કરઈ ઉપાય;
વિદ્યા સકલ લણઈ તે જામ વડબંધવ રતનવિજય તામ. ૧૧૩
- દૈવયોગિ પૂરણ થઈ આય પુહુતો પૂરવ કરમ પસાય;
રામવિજય તેહનો લઘુભાય જ્ઞાનવંતમાં અતિહિં સોહાય. ૧૧૪
- 25 તો ગુરૂ તેહનઈ બહુ પપ કરી વિદ્યા લણાવી સઘલી પરી;
નીતિ શાસ્ત્ર બ્યાકરણ પ્રમાણ ચિંતામણિ પંડન વિન્નાણ. ૧૧૫
- જ્યોતિષ છંદ અનઈ સિદ્ધાંત પ્રકરણ સાહિત્ય નઈ વેદાંત;
ઇત્યાદિક શાસ્ત્રના સવિ લેદ લણઈ લણાવઈ વલી ઉપવેદ. ૧૧૬

શમતા રસ ભરીઓ ગુરૂ બહુ વચરાગી જાણુઈ જાણુ સહુ;
 યોગ્ય જાણી ગુરૂ નિજ મનિ તાસ પંડિત પદ દીધું ઓહોલાસિ. ૧૧૭
 હવઈ નિસુણો સૂરી પદવી તણો તે અવદાત કહું છઈ ઘણો;
 સાંભલયો સહુ મન થિર કરી આચારનિ પદનું કહું ચરી. ૧૧૮

5

॥ દાલ ॥

રાગ મહાર.

સંવત સોલ સતરોતરઈ નિસુણો અવદાત રે;
 શ્રીવિજયદાનસૂરીસિરૂ જગમાંહિં વિખ્યાતરે.

વાત એ ભવિ સહુ સાંભલો ॥ આંચલી. ॥ ૧૧૯

- 10 શ્રીવિજયદાનસૂરિ ગછપતિ આચારનિ ગુરૂહીર રે;
 વાચક ત્રિણિ તેહનઈ હવા બહુ પંડિત ધીર રે. વાત૦ ૧૨૦
 આચારનિ ગુરૂ હીરજી ધર્મસાગર ઉવઝાય રે;
 શ્રીરાજવિમલ વાચક વરૂ જસ રૂપ સુખદાય રે. વાત૦ ૧૨૧
 એકઠા ત્રિણિ સાથિં ભણુઈ કરઈ વિદ્યા અભ્યાસ રે;
 15 શાસ્ત્ર સવે ભણુઈ ભાવસિઈ જ્ઞાનઈ લીલ વિલાસ રે. વાત૦ ૧૨૨
 પરમ પ્રીતિ ત્રિણિ એકઠાં શાસ્ત્ર લાણી હૂઆ સુજાણુ રે;
 પણિ હોઈ કરમ છૂટઈ નહી કરમિં જાણુ અજાણુ રે. વાત૦ ૧૨૩
 શાસ્ત્ર તેહજ ગુરૂ એકકઈ ભણુઈ અરથ વિચાર રે;
 પણિ મતિ ભેદ તે કરમથી હોઈ સુખ દુખકાર રે. વાત૦ ૧૨૪
 20 એણુઈ અધિકાર એક વાતડી નિસુણો ભવિ તેહ રે;
 નારદ પરવત વસુનૃપ ભણુઈ એકઠા તેહ રે. વાત. ૧૨૫
 ખાંભણુ ક્ષીરકદંબક ઉપાધ્યાયનઈ પાસિ રે;
 શાસ્ત્ર સવે તિહાં અભ્યસઈ મનતણુઈ ઓહોલાસિ રે. વાત. ૧૨૬
 એક દિન અધ્યયન કરાવતાં આકાસિં હૂઈ દેવવાણિરે;
 25 એક જીવ સ્વર્ગગામી સુણો દોય જીવ જાણિરે. વાત. ૧૨૭
 પાઠક સુણિ મનિ ચિંતવઈ જોઈ એહ વીચારરે;
 અહઠ પીઠઈ કરી કૂકડા દીધા તેહનઈ કરિ સારરે. વાત. ૧૨૮

- જિહાં કોઈ પુરૂષ દેષઈ નહીં તિહાં હણુયો તુમે એહરે;
એમ કહી છાત્ર ત્રિણિ મોકલ્યા ગયા પર્વત વનિ તેહરે. વાત. ૧૨૬
- ગિરિ ગુહા જઈ મન ચિંતવઈ ઈહાં દેષઈ નહી કોયરે;
પણિ પરમેસિર દેષસ્યે એમ નારદ ચિંતવઈ સોયરે. વાત. ૧૩૦
- ૭ તો સહી એ નહી મારવા ગુરૂતણી એહવી વાણિરે;
પાછો આણી દીઓ ગુરૂ કરિં કાં કીધું વચન અપ્રમાણિરે. વાત. ૧૩૧
- સીસ કહઈ ગુરૂ સઘલઈ સહી પરમપુરૂષનું જ્ઞાનરે;
જીવહિંસા ફલ જાણુતો હું કિમ થાઉં અજ્ઞાનરે. વાત. ૧૩૨
- ૧૦ પર્વત વસુનૃપ આવીયા કરી એહ જીવના ઘાતરે;
ગિરિ ગુહા મધ્ય પથસી તિહાં દીધી એહનઈ લાતરે. વાત. ૧૩૩
- સાંભલી ગુરૂ મનિં ચિંતવઈ નરગગામી એ જીવ દોયરે;
નારદ સ્વર્ગગામી સહી શુભાશુભ લખ્યણિં હોયરે. વાત. ૧૩૪
- વેદ પામ્યો ચીંતમાં ઘણું દીધું કુપાત્રિં વીધા દાનરે;
પર્વત વસુનઈ ભણાવતાં મિં કીધું પાપ નિદાનરે. વાત. ૧૩૫
- ૧૫ નારદ વીનઈ બહુ ગુણી વિદ્યાયોગ્ય વિશેસરે;
એહનઈ અધ્યયન કરાવતાં મુઝ મુત કરઈ કલેસ રે. વાત. ૧૩૬
- એમ ઉદાસીન લાવિં રહ્યો ન ભણાવઈ તે છાત્ર રે;
વેદ પટ કર્મ સાધન કરી પાવન કરઈ નિજ ગાત્ર રે. વાત. ૧૩૭
- દૈવયોગિં તે પર્વત ગુરૂ પરલોકિં ખટૂત રે;
૨૦ નારદ વસુનૃપ ધરિ ગયા રાષઈ ધરતણાં સૂત રે. વાત. ૧૩૮
- રાજ્ય બચઠો વસુરાજીઓ કહવાય સત્યવાદી રે;
પરણત ઠામિ નિજ તાતનઈ છાત્ર ભણાવઈ આહાલાદિ રે. વાત. ૧૩૯
- અરથ કહઈ અજ શબ્દનો છાગિં હોમજ કીજઈ રે;
તેણઈ અવસરિ નારદ નલિઈ જાતાં કાનજ દીજઈ રે. વાત. ૧૪૦
- ૨૫ નિસુણી વચણ પરણતતણું ઉતરી આવિઓ તિહાંહિ રે;
કહઈ રેળંધવતું એ સિઉં કહઈ તિં સાંભલિઉં કિહાંહિ રે. વાત. ૧૪૧
- આપણઈ ગુરિં ભણાવતાં અરથ નવિ કહ્યો એમ રે;
અજ કહીઈ ત્રિણિ વરસતણાં ત્રીહિ સાંભલિઉં એમ રે. વાત. ૧૪૨

- પરખત કહ્યું તું જૂઠું કહ્યું કદાગ્રહ કર્યું તેહ રે;
 પણ બકિઉં તેણુધ તિહાં જીલનઉં સાપીઓ વસુનૃપ તેહ રે. વાત. ૧૪૩
- માય કહ્યું પરખત પ્રતિં જૂઠું કાંઈ તું બોલ્યું રે;
 પણ નવિ માનઈ તે પરખત થયો પરખત તોલ્યું રે. વાત. ૧૪૪
- ૫ યષ્ટિકા હાથિમાં ગ્રહી કરી ગુરૂણી ચાલિ દરખારિ રે;
 દેખી નૃપ સાહુમો આવીઓ ધરી હરખ અપાર રે. વાત. ૧૪૫
- નરપતિ પૂછ્યું ગુરૂણી પ્રતિં કિમ પધાર્યાં તુમે આજ રે;
 ગુરૂણી ભણ્યું સુણિ રાજા પૂત્ર દાન લેવા કાજિ રે. વાત. ૧૪૬
- એહ વચન તુમે સું કહો પરખત સરિષો તુમ પૂત રે;
 ૧૦ દ્રવ્યથી પણ નથી ભાવથી તેહ બોલ્યું ઉસૂત રે. વાત. ૧૪૭
- નારદસાથિં કલહો કર્યું અજ સખદ અધિકારિ રે;
 જીહનિષ્કાસન પણ વચ્યું તેણે હૂઉ મુઝ દુષકાર રે. વાત. ૧૪૮
- સાંપીઓ તેણુધ તુઝનઈ કર્યો તું તો બોલ્યું સત્ય વાચ્ય રે;
 પૂત્ર જીવન હવઈ તુઝ થકી બોલ્યે તું કૂડ સાચ્ય રે. વાત. ૧૪૯
- ૧૫ માતજી તુમ વચને સહી બોલીસ કૂડ વલી સાચ્ય રે;
 ઘરે પધારો મન થિર કરી વસુનૃપિ કીધું એ કાચ્ય રે. વાત. ૧૫૦
- તવ તે બેહૂ વઢતા ગયા ન્યાય કરવા નૃપ પાંસિ રે;
 અજ સખદિં ગુરિં રચું કહિઉં સાચું બોલિં સુખ વાસ રે. વાત. ૧૫૧
- માત વચન થકી વસુનૃપ પૂર્યું કૂડી ય સાધિ રે;
 ૨૦ તવ સુર સીષામણુ દીધ ગયો નરગિં તે ભાષિ રે. વાત. ૧૫૨
- નારદ મુનિ તિહાં જય વરિઓ દયાવંતમાં લીહ રે;
 પરખતિં યમનિ વરતાવીઆ ગયો નરગિ અબીહરે. વાત. ૧૫૩
- કરમવસિં મતિ લેદતે હૂઆ અનંત અપાર રે;
 ધરમસાગર તિમ તે જૂઓ મતિ લેદ વિચાર રે. વાત. ૧૫૪
- ૨૫ ધરમસાગર તે પંડિત લગઈ કર્યો નવો એક ગ્રંથ રે;
 નામથી કુમતકુદાલહો માંડિઓ અભિનવો પંથ રે. વાત. ૧૫૫
- આપ વષાણુ કર્યું ઘણું નિંદઈ પરતણો ધર્મ રે;
 એમ અનેક વિપરીતપણું ગ્રંથમાંહિં ઘણા મર્મ રે. વાત. ૧૫૬

- માંડી તેણુધ તેહ પડપણા સુણી ગછપતિ રાય રે;
 વીસલનયરિં વિજયદાનસૂરિ આવી કરઇ ઉપાય રે. વાત. ૧૫૭
- . પાણી આણી કહઇ શ્રીગુરૂ ગ્રંથ જોલવો એહ રે;
 નયર ખૂટું સંઘની સાવિસિઈ ગ્રંથ જોલીઓ તેહ રે. વાત. ૧૫૮
- 5 શ્રીગુરૂ આણુ લહી સહી સૂરચંદ પંન્યાંસ રે;
 હાથસિઈ ગ્રંથ જલિ જોલીઓ રાખી પરંપરા અંસ રે. વાત. ૧૫૯
- ગ્રંથ જોલી સાગર કહ્નઈ લિધું લિખિત તસ એક રે;
 નવિ એહ ગ્રંથ પડપણા નવિ ધરવી ધરી ટેક રે. વાત. ૧૬૦
- શ્રીવિજયદાનસૂરિ ગછપતિ કહઇ તેહ પ્રમાણુ રે;
 10 તેહની આણુ વિણુ જે કહઇ તેહ જણો અપ્રમાણુ રે. વાત. ૧૬૧
- ધર્મસાગર વાચક વલી રાજનગરમાં આવી રે;
 મહિંતા ગલાનઈ આવરજિઓ વલી વાત હલાવી રે. વાત. ૧૬૨
- માંડી તે ગ્રંથ પરૂપણા કરી શ્રાવક હાથિ રે;
 કલેસ કરઇ ગુરૂ સીસસિઈ ગછપતિ મુનિ સાથિ રે. વાત. ૧૬૩
- 15 રાજવિમલ વાચક તિહાં આવી પૂછઇ ગલરાજ રે;
 તુમ્હે કહો કમ્પીય પડપણા નવિ ગણી તસ લાજ રે. વાત. ૧૬૪
- વાચ કહઇ જિમ ગુરૂ કહઇ શ્રીવિજયદાન સૂરિંદરે;
 તે કહઇ તિમ પણિ અહ્ને કહું ખીજું છઈ સવિ દંદરે. વાત. ૧૬૫
- કહઇ ગલો સાગર જે કહઇ ન માનો તો તુમે ચાલોરે;
 20 તે તિહાંથી તેહુ ચાલીઆ પાછલિ ધાયક ધાલધરે. વાત. ૧૬૬
- ધાયક નર તે માતરિ ગયા વાચક ધોલકઈ પુહુતારે;
 પુણ્યથી વિગ્રન વિલય ગયું ઘણા સાધૂ સંજૂતારે. વાત. ૧૬૭

॥ ઢાલ. ॥

ચોપઈ.

- 75 ગુરૂ આરાધક મુનિ જે હતા તે ગદ્યઈ કાઢિઆ ધુરિ છતા;
 વહિરિયાં લાત તે વાસી પડિયાં એણી પરિ મુનિવરનઈ
 કર્મ નડિયાં. ૧૬૮

- ચાલી વાત ચિહું દિસિ વિખ્યાત વિજયદાનસૂરિ સુણી અવદાત;
રાધિનપુરિ પુહુતા અહઠાણુ તેડ્યા પંકિત સવે સુખાણુ. ૧૬૬
- કરી વિચાર પત્રિકા લખી ગચ્છ બાહિરિ તે કીધા ખળી;
કહયં ગચ્છનાયક કે છયં અસ્યો ચીઠી લેઈ તિહાં જાઈ ધસ્યો. ૧૭૦
- 5 સભામાંહિં જઈ ચીઠી દીઈ સાહસ ધરીનઈ મનિ નવિ બીહઈ;
એક મુનિવર તે નિસુણી વાત કહયં ચીઠી લાવો અદ્ધ તાત. ૧૭૧
- લેઈ ચીઠી નઈ ચાલ્યો જેહ રાજનગરિ જઈ પુહુતો તેહ;
સભામાંહિં જઈ ઊભો રહિઓ ગુરૂ સંદેસો તેણુઈ કહિઓ. ૧૭૨
- ચીઠી આપીનઈ એમ કહયં ધના વના ગચ્છ બાહિરિ રહયં;
10 એમ કહી પાછાં પગલાં ભરયં ગલો કહયં કોઈ છઈરે ધરયં. ૧૭૩
- ધાઓ ધાઓ ધીંગાનઈ ધરો મારો મારી પૂરો કરો;
તિમ ધાયા જિમ જિમના ફૂત કિહાં જાઈ તું રે અવધૂત. ૧૭૪
- સાહો સાહો કહતા સહુ દ્રોહ્યા પાછલિ સુભટ તે બહુ;
હાથે ન લાગો તે અણુગાર સુભટ ફિરઈ તિહાં ધરધર બારિ. ૧૭૫
- 15 મુનિ નાઠો શ્રાવક ધરિ ગયો શ્રાવકિઈ તસ ધરમાં ગ્રહિઓ;
રાષી દિન બિ ધરમાં તાસ રાતિં કાઠી મુંકયો નાસ. ૧૭૬
- કુસલિં પુહુતો શ્રીગુરૂ પાસિ વાત સુણી દીધી સાબાસિ;
સાગરગચ્છ બાહિરિ જે કીધ કાલ્યા જાણ્યા જગત્ર પ્રસિદ્ધ. ૧૭૭
- આહાર ન પામઈ શ્રાવક ધરે સાગર કહયં ગદ્દાનઈ સરે;
20 અન્નવિણુ દોહિલા થાઈ તદા લાજ ગઈ સાગરની સદા. ૧૭૮
- એહવઈ સકલચંદ ઉવઝાય આવ્યા અમદાવાદિ સુઠાય;
કહયં સાગરનઈ કાં એમ કરો ગચ્છ નાયક કહણુ મનિ ધરો. ૧૭૯
- અમદાવાદથી બીજઈ ગામિ નહી પામો અન્ન પાણી ઠામ;
તે માટિં ગુરૂ કહણિં રહો તે કહયં તે હઈયડામાં વહો. ૧૮૦
- 25 કહયં હવઈ હું કિમ જાઉં તિહાં તે મુઝનઈ સંગ્રહઈ હવઈ કિહાં;
જો તુમે વાત એ હાથે ધરો તો સહી એહજ ઉઘમ કરો. ૧૮૧
- તો શ્રીસકલચંદ ઉવઝાય સાગર તેડિ રાધિનપુરિ જાય;
જઈ ઊભા રહીયા બારણુઈ ગુરૂનઈ જાણુ કરો એમ ભણુઈ. ૧૮૨

- ગુરૂ કહ્યું એહનું નહીં અહા કાજ એહનંદ કહીયું ન વલય લાજ;
 સકલચંદ વાચક એમ લણ્ણ શિષ્ય કહ્યું તે શ્રીગુરૂ સુણ્ણ. ૧૮૩
 છોરૂ હોય કછોરૂ કદા માય બાપ સાંસેવઈ સદા;
 કરસ્યય હવય જે તુમે આસિ દીઓ સાગરનંદ ગચ્છમાંહિં લીઓ. ૧૮૪
 5 કહણુ લોપય જે હવય તુમતણું તો એહનંદ સ્ત્રીય દેયો ઘણું;
 સુણી વીનતી કહ્યું ગચ્છનાહુ જે આવેવા કરો ઉમાહ. ૧૮૫
 તો લિપી આપો જે અહો કહઈ પૂરવસૂરિ વયણુ સદહું;
 એહવઈ જે લિપી આપો તુહો તો અંગીકરૂં તુમનંદ અહો. ૧૮૬
 તો ધર્મસાગર જે ગુરૂ કહ્યું પટો લયઈ નંદ મનિ સદહય;
 10 જે જે મિચ્છાદુક્કટ દીઓ બોલ લખાવી સઘલા લીયા. ૧૮૭
 મતાં સાધિ સહિત કીર્ત્તિ બહુ તે લિપિયાં સાંલલયો સહુ;
 સોલ સતરમય સંવત્સરિં નગર સિરોમણિ રાધિનપુરિં. ૧૮૮
 શ્રીવિજયદાનસૂરિ આપિં લયઈ આજ પછી કો એમ નવિ બકય;
 સાત અધિક નિર્જીવ કો કહ્યું તતપિણિ તે ગચ્છ ઠળકો લહય. ૧૮૯
 15 પ્રતિમા આશ્રી પરંપરા જેમ આલિઈ આવઈ કરવઈ તેમ;
 તિહાં શ્રીહીરવિજયસૂરિ મતં સકલચંદ વાચકનું છતું. ૧૯૦
 ધર્મસાગર વાચક પંચાંસ વિજયહસ રૂપરિષિ વિદ્યાંસ;
 કુશલહર્ષ શ્રીકરણુ વિપુલ ઋષિવાનર સુરચંદ યુધ શુદ્ધ. ૧૯૧
 ઋ હાંપા એ સહુનાં મતાં સહિત લિખ્યો કાગલ તે છતાં;
 20 મહિતા ગદ્યાનંદ એ લેખ ચિહ્ન જણિ મિલી લિખીઓ સુવિસેષ. ૧૯૨
 શ્રીગુરૂદીર સકલચંદ ધર્મ ઋષિવાનર મિલી લિપીઆ મર્મ;
 અમદાવાદિ મહિંતો ગલરાજ તેહનંદ લિપી જણાવિઈ કાજ. ૧૯૩
 શાસ્ત્રિં નિર્જીવ સાતજ અછઈ અધિકો નવિ જાણ્યો ધુરિ પછય;
 તે તિમ સદહયો તુમે હવય પ્રતિમા આશ્રી પરંપર કવય. ૧૯૪
 25 હવય ધર્મસાગર આપિં લેખ ચતુરવિધ સંઘનંદ લિખઈ વિશેષ;
 તયરવાડા નયરનંદ વિષઈ ધરમસાગર તે એહવું લયઈ. ૧૯૫
 સઘલાં નગર પુર ગામ અહઠાણુ સાહુ સાહુણિ સાવય સાવી સુજાણુ;
 અઠવિહસંઘપ્રતિં એ લેખ પરપપી સાહુપ્રતિં વિશેષ. ૧૯૬

- આજપછી પાંચનઈ નવિ કહું શ્રીગુરુકહઈ તે હું સદહું;
પાંચનઈ નિહનવ જે મિં કહ્યા તેહના મિચ્છા હુક્કડ સહ્યા. ૧૯૭
- ઉત્સૂત્ર કંદકુદાલ જે ગ્રંથ હવઈ હું તેહનો ટાહું પંથ;
પહણું તાસ સદહણા હોઈ તેહનો મિચ્છાહુક્કડ સોઈ. ૧૯૮
- 5 ષટપરવી ચતુપરવી જેહ હું નવિ સદહતો મનિ તેહ;
તે હવઈ શ્રીપૂનિયં નિમ કહિઉં તે પ્રમાણપણઈ સદહિઉં. ૧૯૯
- સાત બોલ શ્રીભગવનતણા આસિ દીધા અતિસોહામણા;
તેહ પ્રમાણ કીધા મિં સહી એહ વાત હમઝઈ સદહી. ૨૦૦
- ચઉવિહ સંઘ તણી દુરમના જે મિં કીધી આશાતના;
10 તે સુઝ મિચ્છાહુક્કડ હયો એ સહૂઈ સાચું ભાવયો. ૨૦૧
- ચૈત્ય પાંચનાં ઉધાપતાં દોષ વૃથા તે હવઈ પામતાં;
આજપછી હવઈ પાંચઈ તણાં વાંદું ચૈત્ય કરી પામણાં. ૨૦૨
- તયરવાડામાંહિં ગુણપૂરિ તપગચ્છપતિ શ્રીવિજયદાનસૂરિ;
તેહ આગલિ મિચ્છાહુક્કડ દીધા સંઘ સવેનઈ સાધી કીધા. ૨૦૩
- 15 એ બોલ સઘલા ષોટા કહ્યા તે જેણઈ કંહીઈ સદહિયા;
તે હવઈ મન શુદ્ધિં કહી મિચ્છાહુક્કડ દેયો સહી. ૨૦૪
- વલી એક લિખિત કરિઉં તે સુણો સંવત સોલઓગણીસાતણો;
માગસિર સુદિ પડવે વાસરિં ગચ્છપતીઈ લિખીઉં એણી પરિં. ૨૦૫
- પરંપરાગત ગચ્છમાં જેહ સામાચારી વરતઈ તેહ;
20 તેહથી વિપરીત કહવી નહી આધી પાછી ન કરઈ કહી. ૨૦૬
- અનઈ બીજું વલી ગચ્છવિરૂદ્ધ નવો વિચાર કો ન કરઈ મૂઝ;
કરઈ વિચાર વિરૂદ્ધ જો કોઈ તો ગચ્છ ઠગકો તેહનઈ હોઈ. ૨૦૭
- એહવું લખી કરાવ્યાં મતાં જે ગીતારથ પાસઈ હતા;
શ્રીગુરુહીરવિજયસૂરિંદ વાચક તિહાં વલી સકલમુણિંદ. ૨૦૮
- 25 વલી શ્રીરાજવિમલ ઉવઝાય ધરમસાગર પણિ તેણઈ ઠાય;
પંડિત શ્રીકરણ નઈ સૂરચંદ કુશલહર્ષ વિમલદાનમુણિંદ. ૨૦૯
- સંયમહરષ એ આદિં ઘણા મતાં કરાવ્યાં તેહજ તણાં;
લિખ્યાં કરી સઘલઈ મોકલ્યાં પછઈ સાગરગચ્છમાંહિં ભલ્યા. ૨૧૦

શ્રીવિજયદાનસૂરીગણુધાર વિહાર કરંઈ ભવિં કરંઈ ઉપગાર; ૨૧૧
 સંવત સોલ ખાવીસઈ સાર વડલીઈ આન્યા ગણુધાર.
 નિજ આયુનો બાણી અંત કરંઈ વિકૃષ્ટ બહુ તપ માહંત; ૨૧૨
 શુભ ધ્યાનિ અણસર આદરી પુહુતા શ્રીગુરુ સુરપુરી.
 ૫ હવઈ નિસુણો આગલિ અવદાત જે જેણી પરિ હૂઈ વાત; ૨૧૩
 તાસ પટોધર શ્રીગુરુ હીર પાટિ બયઠા સાહસ ધીર.
 ઉદયવંત અધિકો અતિઘણું અતુલ પુણ્ય જગમાંહિ તેહ તણું; ૨૧૪
 સુરસાધિ જયવિમલ મુણિદ આચારજિ પદ દીધું આણુંદ.

ધતિ ખીજે અધિકાર:

- 10 એપઈ
- હવઈ નિસુણો ત્રીજઈ અધિકારિ ગતિ મતિ કરમ તણું આણુંસારિ;
 કરમિઈ રાય તે હોઈ રંક કરમઈ ન્યાયવંતનો વંક. ૨૧૫
 કરમિ બાણુ તે હોઈ અજાણુ કરમિઈ જીવ ધરઈ અભિમાન;
 કરમિ સુમતિ કુમતિ પણું લહઈ કરમિઈ જીવ નિજ કરણી દહઈ. ૨૧૬
 15 કરમિઈ શાસ્ત્ર લણ્યાં અનેક કરમિ તેહના ટલઈ વિવેક;
 કરમિ પૂત્ર પિતા અવગણુઈ કરમિ શિષ્ય ગુરુ વચણુ ન સુણુઈ. ૨૧૭
 કરમિ રોહિણી લણી બહુ નાણુ નરગિ ગઈ તે થઈ અનાણુ;
 વીરવચણુ માનિઈ ન જમાલિ કરમિ પ્રેમલાલચ્છી આલ. ૨૧૮
 કરમઈ ધરમસાગર ઉવઝાય ફિરી ફિરી ગુરુનઈ સાહામા થાઈ;
 20 પહલી સ્ત્રીય દીધી ખિવાર તોહઈ પણિ નહી સાન લગાર. ૨૧૯
 વલી નિજ મતની કરી કલપના ગ્રંથ રચઈ છાના નવ નવા;
 પ્રવચનપરીપ્યા ગ્રંથ એક કરી કહઈ ગુરુનઈ તે આગલિ ધરી. ૨૨૦
 સોધાવી એ ગ્રંથ વિસેસ પ્રવરતાવો તુમે દેસ વિદેસ;
 નિસુણી હીરવિજયસૂરીસિરસાય વારુ કહી રલિઆયતિ થાય. ૨૨૧
 25 આર ગીતારથનઈ સુંપીઓ તેણુઈ તે નિજ મિલતાનઈ દીઓ;
 તેણુઈ વિણુ સોધિઈ દિન કેતલા રાખિનઈ તે વલી તેતલા. ૨૨૨

- મિલિઆવી કહઇ સોધ્યો એહ ઘો આદેસ વંચાઇ તેહ;
 ગુરૂ આદેસ દીઇ નહીં દંભ સાગરનો નવિ જાણુઇ રંભ. ૨૨૩
- સાગર કૂડ રમઇ નહી ધર્મ ગુરૂ નવિ જાણુઇ તેહનો મર્મ;
 લહી શ્રીગચ્છપતિનો આદેસ ગ્રંથ વંચાઇ દેસિં દેસ. ૨૨૪
- 5 હવઇ શ્રીહીરવિજય સૂરીશ તે પાસઇ હુંકાનો ઈશ;
 સોલ અઠાવીસઇ નિજમત તજી હીરવિજયસૂરી આણા ભજી. ૨૨૫
- શ્રીગુરૂહીરતણા ગુણ સુણી તેડાવઇ ડિઢીનો ધણી;
 અકબર રાજા આપિં કરી ગુરૂદર્શન જોવા મન ધરી. ૨૨૬
- ઓગણુઆલઇ નૃપનઇ મિલ્યા ભૂપિં ગુરૂગુણ સઘલા કલ્યા;
 10 રલીઆયતિ થયો અકબરરાય લાગઇ હીરગુરૂ તણુઇ પાય. ૨૨૭
- કહઇ અકબર ભૂપતિ ગુરૂરાય જોઇય તે માગો મનિલાય;
 દેસ ગામ ધન હય ગય સાર માગો તે આપું નિરધાર. ૨૨૮
- હીર કહઇ એ નહી અહા કાજ અહો મુનિવર છઉં સુણો મહારાજ;
 તો નૃપ કહઇ કછુએક તુમે લીઓ એતના મહુત તુમે હમકું દીઓ. ૨૨૯
- 15 કહઇ ગુરૂ તો તુમે તૂઠા રાય જો ડીધો એ અહા પસાય;
 તો તુમ આણુ વહઇ જિહાં લોક જીવ ન મારઇ કોઈ રોક. ૨૩૦
- ગાય ભઈસિ લેવી ન જગાતિ તીરથ મુગતા કરો બહુ લાતિ;
 નિસુણી નૃપ તે દીઇ અપાર મુંકયો જીજીઓ નિરધાર. ૨૩૧
- એમ અનેક વચણુ ગુરૂ તણાં નૃપ પ્રમાણુ કરઇ અતિધણાં;
 20 શ્રીજિનશાસનિ ઉત્તતિ ઘણી થઈ જગમાંહિં શ્રીજિનતણી. ૨૩૨
- જીવ દયા ષટમાસ પ્રમાણુ વર્ત્તાવી સવિ દેસિ સુજાણુ;
 જિમ શ્રીહિમસૂરિ ઉપદેસિ કુમરપાલ ભૂપાલ વિસેસ. ૨૩૩
- એવઇ ગુજ્જર દેસ મઝારિ સાગરિ ધંધ કરિઓ અવિચારિ;
 ઠામિ ઠામિ અતિ હોઇ કલેસ પરપખીસિઉ ન મિલઇ લેસ. ૨૩૪
- 25 પરતરસિઉ અતિ હૂઓ વિવાદ પાટણુમાં વાધ્યો ઉનમાદ;
 શ્રાવકનઈ બઈઠા ઘણા દામ સાગર હુસમન થયા બહુ ઠામિ. ૨૩૫
- એહ વાત જગમાં વિસ્તરી હીરવિજયસૂરિં સુણી મનિ ધરી;
 વેગિં નૃપનો લહી આદેસ શ્રીગુરૂ આઠ્યા ગુજ્જર દેસિ. ૨૩૬

- આવ્યા પાટણિ શ્રીગુરૂહીર ગુણગિર્યાનઈ સાહસ ધીર; ૨૩૭
 ભૂપતિ માન લહિઈ અતિઘણું અધિક પુણ્ય ભૂતલિ તે તણું.
 કરી વિચાર નિજ મનમાં એવ કલેસ ટાલવા કારણ હેવ;
 ધાર બોલ લખઈ સુખ કાજિ શાસ્ત્રસાધિ ધીર નિજ રાજિ. ૨૩૮
- 5 સાગર ગ્રંથમાંહિ એમ અછઈ સકતિ હોઈ તો કરીઈ પછઈ;
 પરપથી પરબલું સવે જિમ વિમલ મંગલ મુનિ ભવે. ૨૩૯
 તે માટિ પહલો બોલ કહિઓ કઠિણ વચણ નવિ કહવો લહિઓ;
 પરપધ્વીનઈ કોઈઈ કદા એહવું પાલેવું હવઈ સદા. ૨૪૦
 બીજે બોલ તે માટિ કહિઓ સાગરની ભતિ જન કો રહિઓ;
- 10 કહઈ સાગર પરપધ્વી જેહ નોકારગણિ પાપ વાધઈ તેહ. ૨૪૧
 તે જીપરિ કહઈ ગુરૂ હીરજી પરપથી કરઈ ધરમ ધીરજી;
 સદૂ સાધારણ જે જે બોલ મારગાનુસારી હોઈ નિટોલ. ૨૪૨
 તે અનુમોદવા હોઈ યોગ્ય મિથ્યાતીનું તે પણિ લોગિ;
 તો જે જૈનતણા પરપધ્વ અનુમોદો પુણ્ય કામ પ્રતધ્વ. ૨૪૩
- 15 ત્રીજઈ બોલિ શ્રીગુરૂ કહઈ વિપરીત પરપણા રથે કો લહઈ;
 પરંપરા અનઈ શાસ્ત્ર વિરૂદ્ધ પરપણા જે કરઈ અશુદ્ધ. ૨૪૪
 ગચ્છ નાયક પૂછ્યા વિણ કરચું ગચ્છ ઠળકો તે પામઈ મનિ વસ્તુ;
 ચોથઈ બોલિ હવઈ સાંભલો મુકી મન્નતણો આમલો. ૨૪૫
 સાગર કહઈ પરપધ્વીતણાં દેહરાં ગિંજ શ્રીજીનવર ઘણાં;
- 20 હોલીના રાજ સમ જોઈ એમ ગ્રંથમાંહિ આણિઈ સોઈ. ૨૪૬
 તે જીપરિ હવઈ ગુરૂની ભાષ સઘલઈ શાસ્ત્રતણી કરી સાધિ;
 દિગંબરની પ્રતિમા જેહ કેવલ શ્રાદ્ધ પ્રતિષ્ઠિત તેહ. ૨૪૭
 દ્રવ્ય લિંગીનઈ દ્રવ્યઈ થઈ અવંદનીક તે પ્રતિમા ભઈ;
 એ ત્રિણિ વિણ સઘલાં જિનગિંજ વંદનિ પૂજનિ મકરિ વિલંબ. ૨૪૮
- 25 તે પૂજતાં મ કરો શંકે પૂજ પાતક ટાલો પંકે;
 બોલ પાંચમો હવઈ સાંભલો મુકો કુમતિ સુમતિમાં ભલો. ૨૪૯
 અવંદનીક પહલાં જે કહી પ્રતિમા ત્રિણિની-તે પણિ સહી;
 નિજ પધ્વીનઈ ધરિ હોઈ કદા તે પણિ વંદનીક હોઈ સદા. ૨૫૦

- વાસવેય આરિત્રિયાતણું વિવહારથી શ્રીગુરુ એમ લણું;
 બીજું પ્રતિમાનો આકાર તે પણિ વંદો સુખદાતાર. ૨૫૧
- નિસુણો છકો બોલ વિશાલ જેહનો ભાવ અતિહિં રસાલ;
 પ્રતિષ્ઠા શાસ્ત્રિં કહી સાધુની કુમતિ ત્યજો એ સવિ આધુની. ૨૫૨
- 5 તો બોલ્યો નિસુણી એ વાત સાગર કહઈ નિસુણો અવદાત;
 માનો પ્રતિષ્ઠા જો મુનિ તણી તો પરપણી પ્રતિમા લણી. ૨૫૩
- કિમ વાંદી કલપઈ આપનઈ કાં મતિતાણો તુમે પાપનઈ;
 જે એક અખર વાંકો કહઈ સમયથી તે ઉત્સૂત્ર લહઈ. ૨૫૪
- ઉત્સૂત્ર લાખી કિમ હોઈ સાધુ એહ અરથ તુમે કિહાંથી લાધ;
 10 જે તેહનઈ સાધુ કહો જો તુમે તો તુમનઈ પૂછઈ છઈ અહો. ૨૫૫
- કેહવા સાધુ કહો એહનઈ મુધુસિઈ જાણિઈ તેહનઈ;
 અરિહંત સિદ્ધ એહનઈ આપણઈ કિહાંથી જૈન પણું એમ લણું. ૨૫૬
- જો તુહો સાધુ પણઈ સદહો તો તે કાં વાંદો નહી કહો;
 નિસુણી વાત સુમતિનો ઘણી યુગતિ કહઈ સિદ્ધાંતહ તણી ૨૫૭
- 15 જો તે જૈન નહી તો કસ્યું કુંણ દર્શન તે તુમ મનિ વસ્યું;
 તે દેખી કહીઈ કુંણ વેસ એ ઉતર આપો સુવિસેસ ૨૫૮
- નહી બાંલણુ યોગી કાપડી નહી પરિવ્રાજક નાસ્તિક નહી;
 તે માટિં એ જૈનજ હોઈ એહની શંકા મકરો કોઈ. ૨૫૯
- જિન તેહના કહીઈ જો સિદ્ધ તો તસ માત પિતા કુંણ કીન્ન;
 20 તે જિનદર્શનનું સ્યું નામ શાસ્ત્રમાંહિં દેખાડો ઠામ. ૨૬૦
- દર્શન તો છ જિનપતિ કહ્યાં તેહનાં નામ સિદ્ધાંતિં લહ્યાં;
 છ દર્શન વિણ કુહું કુંણ ધર્મ શાસ્ત્ર શાષિં જાણો જો મર્મ. ૨૬૧
- તે માટિં જિનમાં નહી ભેદ મતિ ભેદિં નહી ધરમ ઉછેદ;
 જો તેહનું કાંઈ લેખઈ નહી તે માંહિં ચોભંગી કહી ૨૬૨
- 25 તિહાં આરાધક કહ્યા દેસથી તે કિમ વૃથા થાપો રીસથી;
 તેહનઈ સાધુપણું જો નહી ચોભંગી ઠાણાંગિં કહી ૨૬૩
- દ્રવ્ય ભાવ નઈ નામ થાપના ચ્યાર ભેદ મુનિવર વ્યાપનાં;
 બિ નિષેવા નહી જેહનઈ નામ દ્રવ્ય કિમ તુહઈ તેહનઈ ૨૬૪

- એતો આરથ હોઈ આરાધિ તેણુ સધુપણું કાં બાધિ; ૨૬૫
 નહી વ્યવહાર વંદેવાતણુ તે દૃષ્ટાંત એક તુમે સુણો.. ૨૬૫
 કુલંબી ભાટ અનર્થ રજપૂત તેહની છાસિ જિમો અદભૂત;
 તે પાણી કાં ન પીજીય રાધિઈ ધાન કાં નવિ લીજીય. ૨૬૬
 5 તે વિવહાર ન પુહુચઈ જેમ તસ વંદેવા જાણો તેમ;
 સાધુપણું કોઈ અંસિં હોઈ તે માટિં જિંબ વાંદો સોઈ. ૨૬૭
 તેહ લણી બોલ છટો એહ આસિ દીધો ધરયો મનિ તેહ;
 હવઈ કહીઈ જે બોલ સાતમો તે નિસુણો ઉત્તમ આતમો. ૨૬૮
 સામીવચ્છલ કરતાં કદા સગપણુ કારણિ આવઈ તદા;
 10 પરપધ્વી જે તે હોઈ ફેક એમ બોલઈ તે મૂરખ લોક. ૨૬૯
 વલી વયણુ એહવાં જિઅરઈ પીર ભાજનિ વિષગિંદુ અરઈ;
 તિમ તે વિણસઈ નહી કિમ સાર તિમ એ અહી જાણો નિરધાર. ૨૭૦
 સુણી સુમતિધર તે બોલીઓ એ દૃષ્ટાંત કર્યો તુમે દીઓ;
 વચનબાધ હોઈ પોતાતણો તે મન દેઈનઈ તુમે હવઈ સુણો. ૨૭૧
 15 સામી પોધ્યા આર હજાર તેમાં એક પરપધ્વી આર;
 તેણુ એ કઈઓ ફેક કિમ થાઈ આર હજારનું પુણ્ય કિહાં જઈ. ૨૭૨
 એકઈ સામી એહવો ન હોઈ જેણુ પુણ્ય ઠેલાઈ સોઈ;
 જિમ ભાજન વિષ સાથિં પીર તેમાં અમૃતનો એક હીર. ૨૭૩
 પડંતપેવ તે નિરવિષ થાઈ તિમ સામી પુણ્ય ઓ જાય;
 20 તે માટિં એણુ અધિકારિ મુશુરિં બોલ કહિઓ સુવિચારિ. ૨૭૪
 સામીવચ્છલ ફેક ન થાઈ બોલ આઠમો હવઈ કહવાય;
 નિહનવ સર્વ થકી હોઈ એક દેસથી સાત કહ્યા સુવિવેક. ૨૭૫
 જે સઘલાનઈ નિહનવ કહઈ તેમાંહિં સમકિત નવિ રહઈ;
 તુંમો બોલ લણું હવઈ સાર તીરથ યાત્રા તણો વિચાર. ૨૭૬
 5 નિજ પધ્વી અણુહુંતઈ યોગિ પરપધ્વીનઈ સાથિં લોગ;
 તીરથ યાત્રા જે કોઈ કરઈ તે સંસાર સોહેલો તરઈ. ૨૭૭
 જે કહઈ ફેક તે પોદું રોક તેહનઈ હોર્યે તેર્યું શોક;
 આપ ગરથિ કાયા શુભભાવિ સાથિ હોઈ કો સહજિં સભાવિ. ૨૭૮

- શાસ્ત્રસાધિં કહ્યું શ્રીગુરૂદીર કોક ન થાઈ લહ્યું ભવ તીર;
તીર્થકરની કરતાં યાત્ર નિર્મલ થાઈ પોતાનાં ગાત્ર. ૨૭૯
- દસમો બોલ હવં ભાષીયું શાસ્ત્ર સવાદ સવે આપીયું;
પરપણી સાથિં કરી વાત ચર્ચા નવી મનિ ધરી કોઘાત. ૨૮૦
- ૫ ઉદ્દેરીનંદ ન કરઈ કદા તો પૂછ્યું ઉત્તર દિધું તદા;
તે પશ્ચિ શાસ્ત્રતણુ ઓણું સારિ ન કરઈ કલિ વાધયું તેવારિ. ૨૮૧
- હવં નિસુણો બોલ ઇચ્છારમો હીરગુરૂ આણું નિત હુઈયું રમો;
જે ગ્રંથ ઉત્સૂત્ર કંદકુદાલ તે સાંભલતાં ઉઠઈ જાલ. ૨૮૨
- વિજયદાનસૂરિં તે ભણી સાગરનંદ કીધા રેવણી;
૧૦ પાણીમાહિં તે ગ્રંથ બોલીઓ સંઘ ચતુરવિધ સાથિં કીઓ. ૨૮૩
- તેહતું વચણુ એક જિહાં હોઈ અપ્રમાણુ વલી ગ્રંથજ સોઈ;
એમ જાણી મ કરો તે સંગ હીર કહ્યું ગુરૂ વચને રંગ. ૨૮૪
- બોલ બારમો કહસિઈ હવં શ્રીજિનવરનંદ જે કોઈ કવંઈ;
નિરવિરોધ તવનાદિક હોઈ તે ભણતાં નવિ વારંઈ કોઈ. ૨૮૫
- ૧૫ જે કહ્યું જિનવરની સ્તુતિ કરઈ પરપણી જે તો આણું સરંઈ;
તો તે તુરક માતંગહતણી રસવતી ભોજન કરઈ ભણી. ૨૮૬
- એ અજ્ઞાન વચણુ સાંભલી રખે કો શંકા આણો વલી;
તણુ કુમતિ જે જિનસ્તુતિ કરઈ તે સુકૃત પિંડ પોતંઈ ભરંઈ. ૨૮૭
- એહવું જાણી સદા જે હોઈ તે કહતાં નવિ વારંઈ કોઈ;
૨૦ જે વારંઈ તેહમાં નહી સુદ્ધિ સઘલી જાણો ગઈ તસ બુદ્ધિ. ૨૮૮
- એમ શ્રીહીરવિજયસૂરિ કહ્યું ભવિયણુ તે સદૂ સદહંઈ;
જે જિમ ભાવ કહ્યા સિદ્ધાંતિ તે તિમ સદંહવા એકાંતિ; ૨૮૯
- બાર બોલનો લિખ્યો એ પટો ધરમવંત એથી મત લટો;
સવિ ગીતારથિ કીધાં મતાં કો નવિ વારંઈ તે વાંચતાં. ૨૯૦
- ૨૫ ત્રિહું ચોમાસિ પજૂસણુ દિને ગીતારથ વાંચંઈ શુભ મને;
દેસ નગર પુર ગામ અહઠાણુ વાંચી સુખ પામિઈ સદૂ જાણુ. ૨૯૧
- એમ દંદોલ તે સઘલે ટલ્યો સાગર શુદ્ધ કુમતનંદ મિલ્યો;
નવિ છાંડંઈ તે કુમતિનો વાસ કરઈ નિજ પડપણા અભ્યાસ. ૨૯૨

રાજનગરિ જઈ બધઠા તેહ શ્રાવક મનિ ધાલઈ સંદેહ;
 ફિરી સરૂપ પ્રકટાવિઈ આપ ન દલઈ સહજ એ મોટું પાપ. ૨૬૩
 નિસુણી ગચ્છનાયક એ વાત જાણ્યો તેહનો સવિ અવદાત;
 ભવિયણનઈ કરતા ઉપગાર રાધિનપુરિ પુહુંતા ગણધાર. ૨૬૪
 ૬ કરઈ વિચાર મનમાંહિં અસ્યો એહનઈ સીપ ઉપાય છઈ કસ્યો;
 કહિઈ ન લાગઈ વારિઆ બહુ એણુઈ ધંધ ઉપાયુ સહુ. ૨૬૫
 આગઈ પણિ દીધી બહુ સીપ તે હુઈ નીર્લજનઈ સરીપ;
 તો હવઈ લાજિં વિણઈસ્યઈ કાજ સુખ સીપામણિં ન વલઈ લાજ. ૨૬૬
 સિદ્ધિ શાકિની અનઈ વલી ચોર સ્ત્રીલંપટ નઈ પાપી ધોર;
 10 ફરી કદાગ્રહ કુમતિં પડ્યો સંનિપાતાદિક રોગિં નડ્યો. ૨૬૭
 એ છ અલપિ ન આવઈ કામિ થોડઈ કરઈ નવિ આવઈ કામિ;
 હોઈ ઉપચાર લે જગિ જાગતો તો ઉનમાદથી હોઈ ભાગતો. ૨૬૮
 એમ વિચારી કહઈ ગુરૂદીર શાંતિચંદ્ર વાચક વડવીર;
 રાજનગરિ તુમે જાઓ સહી આણુ પલાવો તિહાં કણિ રહી. ૨૬૯
 15 ધરમસાગર વાચક તિહાં જેહ તેહનઈ જઈનઈ કહવું એહ;
 સંવત સોલનઈ સતરોત્તરઈ સીપ દીધી તે નવિ સાંભરઈ. ૩૦૦
 ઓગણીસમઈ પણિ તે પરિ દૂઈ તોહઈ તુમ હીયડઈ મતિ જૂઈ;
 વલી છિછતાલઈ લપી બોલ બાર તે પણિ તુમ માટિં સુવિચાર. ૩૦૧
 તોહઈ ન છાંડો તુમે તે વાત કાંઈ ન ચેતો મનિ ધરી ધાત;
 20 જે અદ્ધ આણુતણો પપ કરો તો એ બોલ મનમાંહિં ધરો. ૩૦૨
 શાસ્ત્ર વિરૂદ્ધ થાપો છો બોલ ગચ્છ લેદ કાં કરો નિટોલ;
 સંધ સાપિં મિચ્છાદુક્કડા દેસ્યો તો નિજમુખિ પડવડા. ૩૦૩
 જે ન દીઓ તો ગચ્છહતણો કગડો હોસ્યઈ તુલ્લનઈ ઘણો;
 એમ જાણી મન માનઈ જેય કરવું હોઈ તે કર્યો તેય. ૩૦૪
 25 જે શ્રાવક સાગર વાસના ભદુઆ પ્રમુખ આવન આસના;
 તે સંધ બાહિરિ કીધા જામ ધર્મસાગર બોલાવ્યા તામ. ૩૦૫
 મિલિઓ સંધ નગરનો ઘણો પરિસર પુરાં સઘલાંઈ તણો;
 મિલિઆં માણસ બહુત હજાર મુનિવર તિહાં બહુ મિલિયા અપાર. ૩૦૬

- સંવત સોલ અનંત અડતાલ સાગર મિચ્છાદુક્કડ કાલ;
 સસામાંહિં ઊભા રહી કહઇં સુણ્યો ને ગુરૂ આણા વહઇં. ૩૦૭
- સાગર કહઇં મરીઅચિ ને કહિઉં કપિલ આગલિ વચણુ તે લહિઉં;
 તે ઉત્સૂત્ર શાસ્ત્રિં યોલીઉં નવિ હું સદહતો તિમ ધીઉં. ૩૦૮
- તે સુખ મિચ્છાદુક્કડ હુયો આણુસમજિં તે સહી જાણ્યો;
 ભગવતીનં આણુસારિં કહ્યા અનંતા ભવ તે મિં સદહ્યા. ૩૦૯
- પણિ શ્રીહીરવિજયસૂરિ વાણિ નિસુણી હવઇં નવિ કરવી તાણિ;
 ભવપદ્મર દીસઇં છઇં ઇહાં નવિ અનંતા દીસઇં તિહાં. ૩૧૦
- શ્રીભગવતીની મેલિં જેહુ અનંત ભવ સદહતા તેહ;
 10 મિચ્છાદુક્કડ ખીજો ભણ્યો તે પણિ સહઇં સંધિં સુણ્યો. ૩૧૧
- ઉત્સૂત્ર ભાષીનં અનંત સંસાર નિયમઇં હું સદહતો સાર;
 તે પણિ સુખનં થયું અજ્ઞાન સાચું હીરવચણુ સુપ્રધાન. ૩૧૨
- પણિ તે અધ્યવસાયની મેલિં સંખ્ય અસંખ્ય અનંતો લેલિ;
 હોઇ સંસાર જે વિપરીત ભણ્યો તે મિચ્છા દુક્કડ તુમેં સુણ્યો. ૩૧૩
- 15 કેવલીના તનુથી કેા જીવ ન મરઇં સદહતો હું સદીવ;
 પણિ જગગુરૂનં કહણિં કલિઉં આચારંગિ આવી મિલિઉં. ૩૧૪
- શ્રીભગવતી પ્રમુખ સિદ્ધાંત તેહની મેલિં હવઇં એકાંત;
 અવસ્યંભાવી પણઇં જો મરઇં કદાચિત ના નહીં આણુંસરઇં. ૩૧૫
- જે વિપરીત કહિઉં સદહિઉં તેથી જે વસી વાંકું થયું;
 20 તે મિચ્છાદુક્કડ જાણ્યો સંધ સહૂ તે મંનિ આણ્યો. ૩૧૬
- ખાર યોલતણો જે પટો તેથી જે યોલ્યો ઉલટો;
 એ મિચ્છાદુક્કડ પાંચમો ભાવ ભલો એ સહૂ મનિ રમો. ૩૧૭
- ખીજું જે કાઈ ગચ્છવિરૂદ્ધ પરંપરાનં સૂત્રવિરૂદ્ધ;
 શ્રીપૂજ્યની વલી આણુ વિરૂદ્ધ સદહવાણું તેહ અશુદ્ધ. ૩૧૮
- 25 તે સવિ સંધ સહૂની સાધિ મિચ્છાદુક્કડ દીધો ભાધિ;
 તિહાં સાગર સઘલાનાં મતાં કીધાં સંધ ચતુર્વિધ છતાં. ૩૧૯
- સાધિ ગીતારથ તિહાં સહૂહની એણી જણસિં એણી પરિ નીંચની
 નહવઇં પહુતું સહૂ નિજ નિજ ઠામિ દલિઓ કલેસ તે સઘલઇં ગામિ. ૩૨૦

તોહુઈ ન ટલઈ જીવ સલાવ નવિ મેહલઈ નિજમનનો લાવ;
છાનું છપનું નિજમત કહઈ એણીપરિ તેહુ તિહાં કષ્ટિ રહઈ. ૩૨૧

॥ ઢાલ ॥

શ્રીમંધરસામીની આલોઅણુના તવનની દેસી, ઢાલ.

5 જૂઓ જૂઓ સહજ ગતિ લાવિઉં. આંચલી.

લીંબડઈ આંબ લાગઈ નહી લાગઈ નહી રે કોચઈ ફલ કેલિ તો;
સાચરપરિ એ વારની નિત નાવઈ રે બાહુલિય વેલિ તો. જૂઓ. ૩૨૨
દૂધસિઉં મીઠો ન એલીઓ દૂધ પાઈએ રે નવિ નિર્વિધ નાગ તો;
દૂધિં પધાલિઓ દિન ઘણા તોહુઈ જીજલો રે નવિ કહીઈ કાગ તો.

10 જૂઓ. ૩૨૩

દુરજન સુજન પણુઈ નહી વલી દોરડી રે બલી હોઈ રાષ તો;
પણિ ન ટલઈ તે આમલોજે કીજીઈ રે ઉપાયના લાપ તો. જૂઓ. ૩૨૪
તિમ સાગર એ કુમત પણુઈ નવિ છાંડઈ રે પોતાનો સલાવ તો;
લાવ ઘણા તે પાલટઈ કરઈ જનમન રે અતિ દોદલલાવ તો. જૂઓ. ૩૨૫

15 સાગરમત વાલા સવે તે કીધા રે જણુ બાવન ફરિ તો;
સંઘ બાહુરિ તે કાઢીઆ અતિરાઢીઆ રે મદગાલિઆ ભૂરિ તો.

જૂઓ. ૩૨૬

તોહુઈ પણિ છાંડઈ નહી મતમાંડવા રે વલી કરઈ એક પ્રંથ તો;
સર્વજ્ઞથતક તે જાણુવો તેમાંહિં રે આણુવો વિપરીત પંથ તો.

20 જૂઓ. ૩૨૭

પાંચ બોલ ઉથાપવા કરઈ છાનો રે નવિ જાણઈ કોય તો;
જાણી સંચલ તેહુનો જોવરાવીઓ રે પણિ છતો અનહોઈ તો.

જૂઓ. ૩૨૮

તવ ત્રિણિ નગર નપેધીઆં સાગરનઈ રે નવિ રહેવું તિહાહિં તો;

25 વડપણુ માટિં પઠાવીઆ સૂરતિમાં રે રહ્યા થાનકૂમાંહિં તો. જૂઓ. ૩૨૯

હીરતણો જે પટોધરૂ તપાગચપતિ રે વિજયસેનસૂરિંદ તો;
રાજસલાઈ જયવર્યો વાઢી સવેરે ડૂઆ મતિમંદ તો. જૂઓ. ૩૩૦

ચોમાસું ભૂપતિ કન્હઈ રહિઆ તિહાં કણિ રે ઘણા ધરમના ગાલતો;
 હીરવિજયસૂરિ રાજા પ્રતિજોધી રે નૃપ લીધો લાલ તો. જૂઓ. ૩૩૧
 આઠ વિધાન સધાવીઆં જેસિંગસીસરે નંદિવિજયનઈ પાસઈ તો;
 દેખી ભૂપ અજળ થયો દીઠ પુસક્યમ રે નામ રંજીઓ તાસ તો. જૂઓ. ૩૩૨
 5 ભૂપ જેસિંગ પ્રતિં કહઈ પુસક્યમકું રે મુકો અહ પાસિ તો;
 નૃપ કહણિં ગુરૂ તિમ કરી હવઈ વિચરઈ રે તિહાંથી ચોહુલાસિ તો.
 જૂઓ. ૩૩૩

નૃપ આદેસથી પાંગર્યા નવકલપી રે કરતા સુવિહાર તો;
 મહમિનગરિ સંઘવીનતી અવધારી રે ચોમાસું સાર તો. જૂઓ. ૩૩૪

10

॥ ઢાલ ॥

ચોપઈ.

હવઈ શ્રીહીરવિજયસૂરિંદ જસમુખ દીઠઈ પરમાણુંદ;
 રાધિનપુરથી પાટણ લણી પાંગરીઆ શ્રીતપગચ્છાણી. ૩૩૫
 તિહાંથી ચોમાસા પારણઈ વિમલાચલ યાત્રા કારણિં;
 15 જાણી નિજ આયુ અવસાન કરઈ સાધન બહુ થઈ સાવધાન. ૩૩૬
 હીર કહઈ સંઘ નિસુણઈ સહૂ યાત્રાતાણું અહ મન છઈ બહૂ;
 નિસુણી સંઘ રલીઆયતિ થયો તીરથ કરવા સહૂ સામયો. ૩૩૭
 દેસિ દેસિ પાઠવીઆ લેખ તે ઉચ્છાહુ ધરઈ સવિસેષ;
 એક શ્રીશેત્રુંજઈ તીરથ સાર ખીન્નું હીરજી ગુણ ગણધાર. ૩૩૮
 20 એક દૂધ નઈ સાકર મિલી બહુ સંપદનઈ પુણિયં લલી;
 થાવર જંગમ તીરથ લહી સંઘ ઘણા તિહાં આવઈ સહી. ૩૩૯
 રાજનગરનો સંઘ અતિઘણો સહસ રથ પાલો બહુ લણો;
 પંભાયતિનઈ સંધિં મુણો નવસઈ સેજવાલાં તે ગણો. ૩૪૦
 દેખી ડેરા પ્રમુખ અનેક વિવિધ સજઈ અનઈ સુવિવેક;
 25 અતિ રંજ્યો કહઈ નવરંગપાન સાહશ્રીમલનઈ દેઈ બહુ માન. ૩૪૧
 કુંણ મુલક પોતઈ તાહરઈ જે માટિં આ દોલતિ ધરઈ;
 સાહુ લણઈ માહુરઈ વ્યાપાર ઉપરાજી પરથી કરૂં સાર. ૩૪૨

- કહ્યું તુમનઈ સાળાસી પાન કુહુ કામ મુઝનઈ ઘો માન;
એમ પ્રસંસ્યા કીધી ઘણી સહુઈ સંઘિં તે સવિ સુણી. ૩૪૩
- સંઘ પાટણુનો બહુલો મિલ્યો કુંણુગેર પ્રમુખ ઘણો તે લલ્યો;
આગરાઈ આડંબર કરી વલી આવઈ સંઘ તિહાં લાહુરી. ૩૪૪
- 5 મેડતા સીરોહી બલોર માલવ મેવાડો બહુ જોર;
રામપુરા વાગડનો સંઘ દધ્યણુ દેસતણો મનિ રંગ. ૩૪૫
- સૂરતિ દીવિખંદિરનો વલી વટપદ ભરૂઅચિ તેમાંહિ ભલી;
દમણિ વસહી ઘણુદીવીતણો ચેઉલિ હલોલી આબ્યો ઘણો. ૩૪૬
- કચ્છ દેસ કોલીહારો વલી નવાનગરનો આબ્યો મિલી;
10 એમ અનેક સંઘ આબ્યા ઘણા યાત્ર કરેવા સોહામણાં. ૩૪૭
- શ્રીશત્રુંજય તીરથતણી વલી શ્રીહીર વદેવા લાણી;
માણસની સંધ્યા ણિ લાપ સુણી તેહવી મિં કહી એ લાપ. ૩૪૮
- હીરવિજયસૂરિ કરી જાત્ર ઓગણપંચાસઈ ગુણપાત્ર;
હવઈ સંઘ વીનતીઈ ગુણગેહ હીરવિજયસૂરીસિર તેહ. ૩૪૯
- 15 ઉંના નયરિ પધારઈ પ્રભુ દીવિતણો સંઘ આવઈ વિભુ;
ચોમાસુ ઉંનામાં કરિઉં લવિયણિ બહુપરિ ધન વાવરિઉં. ૩૫૦
- અવસર જગગુરૂનો પામેવિ શ્રાવક ભાવ ધરઈ મનિ એવ;
ખિંબપ્રતિષ્ઠા કીજઈ કાજ એમ બાણઈ મનિ સાહ લખરાજ. ૩૫૧
- લેઈ મુહૂરત શુભ દિવસિં સાર કરી આડંબર અતિ સુખકાર;
20 તેહ્યા મુનિવિજય કવિરાય જેહના ગુણ બહુલા સંલકાય. ૩૫૨
- સુણી પ્રસંસ્યા વાચકપદ દીધ સંઘ ઓછવ કરી લાહુ દીધ;
કરી પ્રતિષ્ઠા કરઈ વિહાર સંઘ કરઈ તિહાં વીનતી સાર. ૩૫૩
- દેલવાડઈ પૂજ્ય રહો ચોમાસિ માનિઉં સંઘ મનિ ધરઈ ઓહોલાસિ;
ચોમાસુ તિહાં રહઈ ગુરૂહીર દીધ દેસના જિમ જગિ વીર. ૩૫૪
- 25 દેહ ચિન્હ બાણી નિજ આય પલણુઈ હીરવિજયસૂરિરાય;
તેકાવો વેગિં અનુયાન લિખ્યો લેપ જેસિંગ બહુમાન. ૩૫૫
- લિખ્યો લેપ વિજયસેનસૂરિંદ હીરશરીર અછઈ બહુમંદ;

- તેણુઘ કારણુ ગુરૂવંદન કાનિ પંથિ થઈ જલ પીવું રાનિ. ૩૫૬
વાંચી લેખ સંઘનઈ જેસિંગ કહઈ ગુરૂલેખતણો સુપ્રસંગ;
સંઘ કહઈ ચોમાસું કરો ગુરૂ કહઈ એહ અટક મત ધરો. ૩૫૭
મહિમનગરથી કારણુ લણી પાંગરીઆ તપગચ્છના ધણી;
5 પાટણનયરિ પધાર્યા પ્રભુ પરવપજૂસણુ તિહાં કરઈ વિભુ. ૩૫૮
કરી પજૂસણુ કરઈ પ્રસ્થાન એતલે આવ્યો લેખ નિદાન;
વાંચઈ લેખ કરિ ધરી જેસિંગ ભાદ્રવસુદિ એકાદસી સંગ. ૩૫૯
અનસન કરી સમરઈ નવકાર પુહુતા સરગિં હીર ગણધાર;
રાતિ ઘડી છ જાતઈ સુણો સુરવિમાન મહિમા કરઈ ઘણો. ૩૬૦
10 ચિતાધૂમિ ફલિઆ સવિ અંગ દેવમહોચ્છવ કરઈ અવિલાંબ;
થૂલમહોચ્છવ કરઈ નરદેવ ખડુ ભાવિં તે શિવસુખહેવ. ૩૬૧
લહી ઉદંત ગુરૂનો એહવો વયરાગિં તપ કરઈ નવ નવો;
પાટણુ ચોમાસું ગુરૂ કરી ચાલઈ થૂલવંદન મનિ ધરી. ૩૬૨
શેત્રુંજ તીરથ યાત્રા કરઈ તિહાંથી જિંનાલણી પાંગરઈ;
15 જઈ વંદઈ ગુરૂની પાદુકા સાથિં ખડુ શ્રાવકશ્રાવિકા. ૩૬૩
વંદી થૂલ મનિ ચિંતઈ અસ્થું હીરધ્યાન મુંઝ હઈઈઈ વસ્થું;
જે જે સુખકારણુ આહાલાદ તે શ્રીહીરતણો સુપ્રસાદ. ૩૬૪
ગીતારથ હુતા જે ગુરૂપાસિ તેહનઈ તેડ્યા મનિ ઓહુલાસિ;
કહઈ શ્રીવિજયસેનસૂરિંદ, છઈ સુખ સંયમ મનિ આણુંદ. ૩૬૫
20 દીધ દિલાસા સહુ સાધુનઈ હીરહિતસીધ પૂછઈ સાધુનઈ;
જે હિતસીધ કહી ગુરિં હીરિ તે તિમ આરાધઈ મનિ ધીર. ૩૬૬
તિહાંથી ગુરૂપાદુકા વંદેવિ ગુજ્જર દેસં સોહાવણુ હેવ;
રાજનગરિ ચોમાસું રહઈ સોમવિજય વાચકનઈ કહઈ. ૩૬૭
ગુરૂસેવા તુમે સાચી કરી ગુરૂવચને હિતપણું આદરી;
25 રહવું ચોમાસુ મુંઝ પાસિ હીર પરંપર કુહુ ઓહુલાસિ. ૩૬૮
તેણુઘ અવસરિ સૂરતિ ચોમાસ ધરમસાગર વાચક ચિરવાસ;
તિહાંતેણુઘ નિજમત વાસિત કીધ ખડુશ્રાવકનઈ નિજમતિ દીધ. ૩૬૯
તે જાણી મુંકયા પંભાતિ તિહાં આવ્યા થયા કે દિનરાતિ;

- આવ્યો તસ આયુનો છેહ તેથી પરવસિ થયું તસ દેહ. ૩૭૦
 મૂત્રકૃચ્છ્રોગિં આવયાં કરણી સારૂ અપરગતિ વર્યા;
 જે તસ સીસ લખધિસાગર તેહનઈ આશુર ગુણ આગર. ૩૭૧
 કૃપાવંત વાચકપદ દીધં લખધિસાગર વાચક મનિ દીધં;
 5 ઉદેરી નવિ કરઈ કલેસ સદહણા નવિ છાંડઈ લેસ. ૩૭૨
 વાચકપદ વરસ છ માસનઈ અમદાવાદિ સમય સાંજનઈ;
 વોલાવ્યાં વિજયદેવસૂરિદ વાંદી વલીયા મનિ આણુંદ. ૩૭૩
 નદીમાંહિં લૂ લાગી ઘણી તેથી પરભવિ પુહુતા સુણી;
 શુરૂ અદોહ થયો અતિઘણો કરમવિપાક સહુ લહઈ આપણો. ૩૭૪
 10 એક અવસરિ સૂરતિ ચોમાસ રહ્યા કનકવિજય પંન્યાંસ;
 સુમતિવિજય વાચકના સીસ હીરવચન પરપઈ નિસદીસ. ૩૭૫
 તે સાથઈ અતિ કરઈ વિવાદ સાગરવાસિત શ્રાવકવાદ;
 ઉથાપઈ હીરશુરના ખોલ નવિ શંકય તેહ નિટોલ. ૩૭૬
 પુહુરો સૂરો સંઘમાં વડો તે બાંધઈ સાગરનો ધડો;
 15 કે નવિ લોપી તેહની લાજ હાણ હાણ સહુય સમાજ. ૩૭૭
 પણિ ન ખમઈ શુરલગતા મુનિ ફિરી ઉત્તર આપઈ સુણઈ ફુની;
 તિમ કરતાં તે વાધઈ કલેસ એકેઈ નવિ સાંપઈ લવલેસ. ૩૭૮
 તેહ વાત શુર પાસઈ ગઈ ગિહું ઉપરિ શુરનઈ રીસ થઈ.
 વારણ લેખ પાઠવીઆ તિહાં સાધુ શ્રાવક વાંદેયો ઇહાં. ૩૭૯
 20 શ્રાવકનઈ દીધી ઘણી સીધ મુનિ સાથિં કાં ખોલો તીધ;
 જે આરાધ્ય વિરાધો મ કે શુરવાણી લોપી નવિ સકો. ૩૮૦
 કનકવિજય વિબુધનઈ કહઈ શ્રાવકસિદ્ધિ ખોલિઉં હુપ દહઈ;
 વલતું વિબુધ કહઈ શુર સુણો એહ વૃતાંત અછઈ અતિઘણો. ૩૮૧
 સૂરતિ તે સાગર નામકા તિહાંના શ્રાવક અતિખોલકા;
 25 હીરવિજયસૂરી તુદા ગોર તેહનઈ ગાલિ દીધ એ લોર. ૩૮૨
 તે ન ધમાય સુણતાં કાનિ ચાલઈ તો સીધ દેઈ બહુમાનિ;
 સુણતાં સહશુરની રીસ ટલી કરઈ કૃપા તેહનઈ શુર વડી. ૪૮૩
 વલતઈ ચોમાસઈ આદેસ પંડિત જાણી અતિહિં વિસેસ;

- શ્રીકૃત્યાણુવિજય ઉવઝાય સૂરતિ આવી ચોમાસું ઠાય. ૩૮૪
- હીરવયણુમય દીઘ ઉપદેસ જેહ વચનિ રંજ્યા મુનરેસ;
તે સુણીનઈ સાગરનું મન્ન જિમ ગંધ ન રહુઈ વિચલિઉં અન્ન. ૩૮૫
- તો તે વુહુરો સૂરો લણુઈ વાયક ઝોલ સવે અવગણુઈ;
5 વાયક તાસ ન ચડાવઈ મુખિં તે મનમાનિઉં ઝોલઈ મુખિં. ૩૮૬
- વાચક વિરચિઓ એક ઉપાય જેથી મનનું વાંછિત થાય;
કીધો સંઘ ઘણો તિહાં હાથિં જેણુઈ બલ ચાલઈ સાગર સાથિ. ૩૮૭
- દોસી પુંજે શાસ્ત્ર પ્રવીણુ સાહુ ગોખી ગુરૂવચનાધીન;
દોસી નાંનજી રાયમદ્દ રાજકાજ જાણીતો લદ્દ. ૩૮૮
- 10 બલવંત બંધવ ચ્યારઈ જોડિ દુસમનના ટાલઈ તે ડોડ;
સિંઘજી વર્દ્ધમાન સોમજી જેથી દુષ્ટ લહુઈ ખોલજી. ૩૮૯
- એ ચ્યારઈ બંધવ વરજોડિ હીરભગત કીધા નરકોડિ;
તેહની સહુથી અધિકી લાજ કીધાં જેણુઈ ધરમ બહુકાજ. ૩૯૦
- સંઘવી થઈનઈ યાત્રા કીધ સેત્રુંજ ગોડી આખૂ પ્રસિદ્ધ;
15 સંઘભગતિ કીધી જેણુઈ ઘણી સેવા કીધી હીરગુરૂતણી. ૩૯૧
- જિનશાસન દીપાવક ઘણું કડું વષાણુ કેતું તે તણું;
સાહુ નાગજી નાથજી બિ જોડિ કૃષ્ણદાસ કરઈ ધરમનાં કોડ. ૩૯૨
- દાન સીઅલ તપ ભાવના સાર એ ચ્યારઈ અધિકા વ્યવહાર;
સુરતરૂ પરિ વંછિત દાતાર સાધુ સાધવીની ભગતિ અપાર. ૩૯૩
- 20 ગુપત દાન તે દીઘ ઘણું પીહર દોહિલા દુરબલતણું;
સંઘવી ધનજી નઈ તેજપાલ વર્દ્ધમાન નાથજી પરસાલ. ૩૯૪
- એ આદિં સંઘ કીધો હાથિ ખૂઝવી લાયો સાગરસાથિ;
તે વારઈ સૂરાનઈ ઘણું તિમ તિમ તે ઝોલઈ અતિઘણું. ૩૯૫
- ન ગણુઈ આચારજિ ઉવઝાય ઉથાપઈ બહુ ગ્રંથ સમુદાય;
25 બાર ઝોલ ઉથાપઈ વલી વાંચવા ન દીઘ એહુવા કલી. ૩૯૬
- હીરરચિત પ્રનોત્તર ગ્રંથ તે વાંચણુ ન દીઘ એ પંથ;
એકાંતવાદ થાપેવા લણી શાસ્ત્રતણી કરઈ ષપ તે ઘણી. ૩૯૭

- મારગાનુસારીનો જે લાવ તે વિપરીત કરઈ એ સલાવ;
 તે સવિ લિખી મોકલિઉં ગુરૂપાસિ તે વાંચીનઈ હૃદય વિમાસિ. ૩૯૮
 પાંચબોલનો લિખીઓ પટો તે સહૃદ સુણ્યો પરગટો;
 હીરવિજયસૂરિ ગુરૂચો નમઃ સંવત 'સોલ સત્તાવન સમ. ૩૯૯
 5 વરસે માગસિર વદિ ચોથિ શની વિજયસેનસૂરિ લખઈ ગચ્છધણી;
 સૂરતિખંદિર સંઘ સમુદાય ચોચ્ચં સુણ્યો ધરી મન ઠાય. ૪૦૦
 પહોંલો બોલ સુણેવો એહ ચોમાસઈ મુનિસ્થુ ધરી નેહ;
 બાર બોલનો પટો છઈ જેહ સલામાંહિં વાંચેવો તેહ. ૪૦૧
 ખીજે બોલ સુણો હવઈ હેવ બારબોલ સદહણા એવ;
 10 પડપણા તેથી વિપરીત નવિ કરવી કુણિં એ ગચ્છ રીતિ. ૪૦૨
 પ્રાનોત્તરસમુચ્ચય જે ગ્રંથ વાંચતઈ ના ન કહઈ એ પંથ;
 ચોથો બોલ હવઈ હું લાણું સુણો સુરૂપ ભવિયણુ તે તણું. ૪૦૩
 એકાંતવાદ થાપેવા કાનિ છૂટક આલાવા ગાહા લાનિ;
 સિલોક પ્રમુખ હુંડી કુણિં કરી તે નવિ વાંચવી એ ચિતધરી. ૪૦૪
 15 પાંચમો બોલ હવઈ સાંભલો મારગાનુસારી બોલ નિરમલો;
 તેહ વિચાર કરવો બોલ બાર કરવો તેહનો લેઈ અણું સાર. ૪૦૫
 તેહ પ્રમાણુ બણેવું પડે તિમ કહતાં સઘણું પાધરું;
 મારગાનુસારીનો સિઓ વિચાર તે કહીઈ મુણ્યો ભવિ સાર. ૪૦૬
 દાન વિનયઈ અલપ કપાય ભવ્ય દાપિણુ લક્ષ્મણુ દયાય;
 20 પદોપકાર પ્રિયભાષીપણું ઇત્યાદિકે બોલ જે જે લણું. ૪૦૭
 જિનવચન અણું સારિં જેહ મારગાનુસારી લાણીઈ તેહ;
 ચોસરણુ પ્રમુખ સિદ્ધાંતિં કહિઉં તે સાચું સહી મિં સદહિઉં. ૪૦૮
 ચોસરણુગાથા:—

“ અહવા સર્વં ચિય ત્રીયરાયવચનાણુસારિ જં મુકહં !

25 કાલત્તપ્પવિ તિવિહં અણુમોણ્મો તયં સર્વં ” ॥ ૪૦૯ ॥

એ બોલ પાંચપટો પ્રેમીઓ તે વાંચ્યો જે ગુરિં લેખીઓ;

તોહઈ તેહ ન માનઈ ઠસ્યું ગુરૂવચન નવિ હૃદયઈ વસ્યું. ૪૧૦

- તો વલી વાચક તેહ ઉદંત લિખી જણાવઇ ગુરનઇ ચંત;
તે જાપરિ ગચ્છનાયક લિખઇ શ્રીસૂરતિગદિરનઇ વિષય. ૪૧૧
સ્વસ્તિશ્રીજિન કરી પ્રણામ વિજયસેનસૂરી ગુણધામ;
ચોખ્ખં સકલ સંઘ સમુદાય ધરમલાલ જાણેવો ઠાય. ૪૧૨
- ૫ ઇહાં સુખિં ચાલઇ ધર્મધ્યાન શ્રીદેવગુર પ્રસાદિ જાનુમાન;
અપરં એક ઉદંત સાંભલિઓ વુદુરો સૂરોસાગરનઇ મિલિઓ. ૪૧૩
શ્રીકથાણુવિજય ઉવઝાય તે સાચિં સૂરી જોલાય;
તે સાંભલી થાઇ અસંતોષ હવઇ અઘનઇ પાંછો સંતોષ. ૪૧૪
તો હવઇ સમસ્ત સંઘની સાપિ જે જોલિઉ તે નિજસુખિ હાપિ;
- 10 શ્રીકથાણુવિજય ઉવઝાય તાસ ચરણિ લાગી મનિ ભાય. ૪૧૫
વુદુરા સૂરા પાંહિં એતલો મિચ્છાદુક્કડ દેવરાયો ભલો;
પછઇ સંતોષ થયાનો લેખ અઘનઇ જાણાવયો સવિસેા. ૪૧૬
જે શ્રીવાચક લિખિઉ આવસ્યઇ તો તે અઘા હમયિઇ આવસ્યઇ;
જે એ અઘા કહણુ નવિ યાય તો સૂરતિ કે ચોમાસું ન ઠાય. ૪૧૭
- 15 વલી વયણુ એક બીજું સુણો જે અવિનય કરઇ મુનિનો ઘણો;
સૂરાનઇ ઘરિ પાણી અત્ર સાધુ સાધવી નદી વાંછઇ મનિ. ૪૧૮
એહવી ચીડી લપસ્યું અઘો પછઇ કહંસ્યો ન જણાવિઉં તુલો;
એહવું લિખિત લલી આકરં જાણિઉં એ તો થાસ્યઇ પરં. ૪૧૯
સંઘસાપિં મિચ્છાદુક્કડ દીધ તો તેહનઇ અંધમાંહિં લીધ;
- 20 હવઇ શ્રીસોમવિજય ઉવઝાય મરદેસિં વિચરઇ મનિ ભાય. ૪૨૦
સાહિઇ શ્રીનયવિજયઉવઝાય સૂરતિ ચોમાસું તે ભાય;
ઉપદેસી શ્રીહીરગુર વાણિ સાગરમતની દીધી હાણિ. ૪૨૧
સોલ જાસદૂઇ શ્રીગુરુરાય સૂરતિગદિરિ કરી સુપસાય;
ચોમાસું આવ્યા તિહાં સુખિં સંઘસાધૂ ધન પરચઇ લપિં. ૪૨૨
- 25 સાગરિં તિહાં હલામણુ કરી કેતા સાધુતણી મતિ કરી;
ઉપાયો તેણુઇ અનરાગ દોસી નાંનજીઇ જોઇ લાગ. ૪૨૩
સાગરનઇ દીધી તેણુઇ સીધ શ્રીગુરિં તે પણિ જાણી તીધ;
ગુરિં જાણ્યો સાચો નાંનજી સકલ ધરમ તણો ઠામજી. ૪૨૪

- એ આ મન ચીતવિઉં કરઇ એહનું કીધું કુણું નવિ ફિરઇ;
તેજિમકહઇ તિમ શ્રીગુરુ કરઇ તો નાનજી ગુરુ કહિઉં મનિ ધરઇ. ૪૨૫
- નાનજી વચન જે ચિતિ અણુંસરઇ તો સૂરતિમાં લીલાં વરઇ;
તિહાંથી વિજયસેન સૂરિરાય યાતરા કારણિ સોરઠિ જાય. ૪૨૬
- 5 ઉના નગરિ રહ્યા ચોમાસ તિહાં કણિ છઇ દીવિં ણંદિર પાસિ;
તિહાં પ્રતિબોધ્યો અતિ આદરી સંકલ ફરંગીનો પાદરી. ૪૨૭
- તેણુ પધરાવ્યા દીવિ મઝારિ ઘણા લાલ હૂયા તેણી વારિ;
સોલ છાસદૂધ દેલવાઇ ગામિ વાચક પદ હવું તેણુ ઠામિ. ૪૨૮
- સતસદ્દિઉં દેવપાટણિ જોઇ ધરમવિજય વાચક પદ હોઇ;
10 સોલસત્તરિઇ હવઇ ચોમાસ નવઇ નગરિ શ્રાવક ફત્વી આસ. ૪૨૯
- એહવઇ વલી સૂરતિનો સંચ થયો તે સુણ્યો પરપંચ;
ધરમસાગર વાચકના સીસ વાચક નેમિસાગર મુજગીસ. ૪૩૦
- લક્ષિસાગર પંડિત છઇ પાસિ કન્યાણુકુશલ લાલસાગર તાસ;
દેવસાગર એ પંડિત આર એવં તે છત્રીસ અણુગાર. ૪૩૧
- 15 ચોમાસું તિહાં રહી ગહગહઇ નિજમત શ્રાવક આગલિ કહઇ;
શ્રાવકનઇ નિજ ગ્રંથ પાઠવઇ છૂટક અલાવા અરથ આઠવઇ. ૪૩૨
- એમ શ્રાવક ગહુ કીધા હાથિ કોઇ ન માંડઇ તેહનઇ સાથિ;
તેણુ તિહાં પોતાનઇ રાજિ આચારજિ વસિ કરવા કાજિ. ૪૩૩
- આરાધઇ ચિંતામણિ મંત્ર હોમ ધૂપ કીધા ગહુ તંત્ર;
20 તેણુ આચારજિનું થયું ગહુમાન તો તે મંડઇ અધિકાં તાન. ૪૩૪
- ગચ્છનાયકના જોલ ઉયાપિ નિજમત પડપઇ આપો આપિ;
એહવઇ પૃથિવીપતિ જાંગીર દોષી વચને લાગો વીર. ૪૩૫
- વેષધારી ઊપરિ કોપીઓ મુતકલનઇ દેસોટો દીઓ;
મલેઇ ન જાણુઇ તેહુ વિચાર આચારી મોકલ અણુગાર. ૪૩૬
- 25 નાસરડું પડિઉં ગહુ દેસિ લલા હુતા તેણે રાખ્યા વેસ;
સૂરતિ પંલાતિં ચોસાલ સાહિજ હુતા તે થયા દયાલ. ૪૩૭
- ઠામ ઠામના તેડ્યા મુની દિશોદિસિંથી આવઇ મુણી;
નંદરનારથી નયપંન્થાંસ નેરથકી ગુણવિજય વિદ્વાંસ. ૪૩૮

- શ્રીમુનિવિજય વાચકનો સીસ ચોપડાથી દર્શન મુમુનીસ;
 સૂરતિ બંદિરિ આવ્યા હસી હરખ્યા તિહાં કણિ શ્રાવક વસી. ૪૩૬
 સાગરનંદ ગમતું નવિ થયું નૂર મુહુડાતું તે દિરી ગયું;
 જાણું એ તો વિજય વિખ્યાત જાણું છં સઘલી અહા ધાત. ૪૪૦
- 5 કહું શ્રાવકનંદ એહનંદ તુહાં નવિ રાષેવા અહી કણિ કિહાં;
 એહવું જાણી વિજયના સાધુ પાંગરવા લાગા નહી પાધિ. ૪૪૧
 તે જાણીનંદ દોસી નાંનજી આવ્યો ધાઇ દીધં માનજી;
 અહો સહૂનંદ તેડાવ્યા અછં આલવું રાજસૂત્ર થયા પછં. ૪૪૨
 તેતલંદ ભગતિસાગર બોલીઓ શ્રાવક એ હઠ કાં તુહો કીઓ;
 10 નહી રહવા દેઉં અહી અહો એહનંદ રાષસ્યો તો કિમ તુહો. ૪૪૩
 તેણું વડશ્રાવક મેલીઆ પોતંદ જે મતિમાં લેલીઆ;
 છતાં નાંનજી કુણિં ન બોલાય નાંનજી જિમ કહું તે તિમ થાય. ૪૪૪
 આહાર વસ્ત્ર આલંદ વાણીઆ તો તુહો કાં બોલો તાણીઆ;
 અહો સહૂનંદ અહીઆં રાષસ્યું તુહા ના કહી એ બોલિઉં કસ્યું. ૪૪૫
- 15 એહવાં વચન શ્રાવકનાં સુણી વલતા નવિ બોલ્યા તે લણી;
 સહૂં સંપિં રહવું ઇહાં કેઈઈ નવિ જાવું કીહાં. ૪૪૬
 પણિ તે સાગરનંદ નવિ રૂચિઉં સંઘવડ્યા પછી બહુ તેણું બકિઉં;
 તો સાગર સવિ જાણું એમ એહનંદ વાજિ આણીંદ કેમ. ૪૪૭
 વાતિં મરમ વચણી આલિ કરંદ પણિ એ મુકંદ તે ટાલિ;
 20 તોહું તે લાગા તસ પૂઠિ જાણિઉં એહની ભુંડી મૂઠિ. ૪૪૮
 તો શ્રાવકનંદ કહિઓ વૃત્તાંત નિજમત એ થાપંદ એકાંત;
 તો શ્રાવક દર્શનનંદ કહું હીરવચન જે જે સદહં. ૪૪૯
 તે સહૂ શ્રાવક છં તુમ પાસિ એહનંદ હરાવી લ્યો સાબાસિ;
 કહું દર્શન મુજ સ્યો આસિરો એ પણિ વાચક નહી પાંસિરો. ૪૫૦
- 25 એહનંદ દેવંદ ગચ્છપતિ માન હૂં તો સાધુ માંહિં સામાન્ય;
 શ્રાવક કહું થાપો ગુરૂહીર અહો સહૂ તુમારી તીર. ૪૫૧
 જે તુહાનંદ એ માટિ ગુરૂ કહું તો અહો નિરવહુવઉં મનિ વહું;
 દર્શનિ તેહના લીધા બોલ તે સાથિં કરંદ વાત નિટોલ. ૪૫૨

પ્રશ્નપ્રત્નોત્તર કરઈ જળાપ સાગરનઈ લાગો સંતાપ; -
 તેણુઈ લિખીઆ ગચ્છપતિનઈ લેખ સાચાં પોટાં લિખઈ વિશેષ. ૪૫૩
 તે કાગલ ચડ્યા શ્રાવક હાથિ દીધ વીર મિત્રી દર્શન સાથિ;
 તેહમાં લિખિઉં બહુ વિપરીત તે વાંચીનઈ આણિઉં ચીતિ. ૪૫૪

5 ઉતારા કીધા છ સાત શ્રાવકનઈ તે જણાવી વાત;
 એક લિખિઉં શ્રાવકનઈ દીધ બીજું તો માડ્યાડિ પ્રસિદ્ધ. ૪૫૫
 સોમવિજય વાચકપ્રભુ લણી જેહની ગચ્છમાં શોભા ઘણી;
 ત્રીજું નંદિવિજય ઉવઝાય લિખિત પઠાવિઉં સહુ મનિ ભાય. ૪૫૬

10 એમાસું ઉતરીઉં જસ્યઈ સાગર તિહાંથી ચાડ્યા તિસ્યઈ;
 એહવે શ્રીવિજયસેનસૂરિંદ ગુજરાતિં આવઈ આનંદ. ૪૫૭
 આચારજિ વાચક મુનિ ઘણા સાહામા જઈ તે કરઈ વંદણા;
 નેમિસાગર વાચક એમ લણુઈ દર્શન તુમ અમ ઘણું અવગણુઈ. ૪૫૮
 ઇત્યાદિક કથન બહુ કહ્યાં તે શ્રીગુરિં મનમાંહિં વહ્યાં;
 આવઈ રાજનગરિ તે સહુ સૂરતિનો સંઘ આળ્યો બહુ. ૪૫૯

15 એહવઈ દર્શન વંદઈ ગુરુ ભાય હૃદયકઈ આણી અતિ ઉચ્છાય;
 સહુ જાણુઈ ગુરુ કરસ્યઈ રીસ પણિ ગુરુદષ્ટિ તે અમૃત સરીસ. ૪૬૦
 ઉસમાપુરમાંહિં તે કહઈ સાગર હૃદયકઈ દ્રોહ બહુ વહઈ;
 આચારજિ પંડિત ધનવિજય સાગરની પષિ પૂરી લજઈ. ૪૬૧
 વિજય ઘણા વાંછઈ એતલું દર્શનવિજયનઈ યાચો ભલું;

20 મેલી મુનિ સભા ગુરુરાય ગિહૂયનઈ તેડઈ મનિ ભાય. ૪૬૨
 પૂછઈ શ્રીગુરુ કહુ સિઉં થયું કેણુઈ કારણિ જોડ્યા સામહિયું;
 વીનવઈ દર્શન કારણ તેહ કહનારનઈ પૂછીજઈ એહ. ૪૬૩
 તસ પૂછિઉં તો તે એમ કહઈ એણુઈ ગુરુ ગાલિ કહી તે દહઈ;
 કહઈ દર્શન કે છઈ સાધીઓ સાગરિ પુહુરો કાહા નો લાધીઓ. ૪૬૪

25 ગુરુ કહઈ તેડો તે વાણીઓ તેણે તે તેડી આણીઓ;
 તે કહઈ મિં દાંઈ નવિ સુણિઉં એણુઈ કેઈ નહી અવગણિઉં. ૪૬૫
 સાગર બૂક લવઈ અસરાલ ગુરિં પોટા તે લહ્યા રીસાલ;
 એમ અનેક જોલિં નહી ધરા ગુરિ બૂકા જાણ્યાં સાગરા. ૪૬૬

- તવ દર્શન કાગલ એક દીધ તે ગુરુ હાથિ ધરી વાંચીયં;
અસમંજસ તેમાંહિં લખિઉં લખતાં જાણે કાંઈયં લખ્યું. ૪૬૭
- તે માંહિલા કહું કે જોલ સાંભલતાં ટલસ્યઈ દંદોલ;
સમકિતીઈ નિજ સમકિત લણી ચર્ચા અમસ્યું કીધી ઘણી. ૪૬૮
- 5 નિજ સમકિત થાપઈ બહુ ભાતિ શ્રાવકનઈ સીધવઈ દિનરાતિ;
નાન સંજ્ઞાનું ઉપર ઘણું તેણુઈ કરી નવિ ચાલઈ અહ્યતાણું. ૪૬૯
- તવ મિં ચિંત્યો એહુ ઊપાય એહુના મીલતા જો વસિ થાય;
તો નિજ સમકિત આપું સહી સમકિતનું મત ચાલઈ નહી. ૪૭૦
- સમકિત મતિં જે શ્રાવક હતા આપણું સમકિત નવિ માનતા;
10 નિજ સમકિત આપેવા લણી લટપટ મિં તેહનઈ ઘણી. ૪૭૧
- તવ તે ઉપાસક આવ્યા ઠામિ નિજ સમકિત મિં દીધું તામ;
લિન્ન પરપઈ એ આપથી નવિ બીહઈ એ સંતાપથી. ૪૭૨
- એહનઈ ગુરુ નામિં બહુ બલા ઘણા શ્રાવક કીધા દોદલા;
કાઢિઓ પણિ નવિ જાય એહુ માગ પયસાર સવિ જાણુઈ તેહ. ૪૭૩
- 15 શ્રાવક પાઠ કરી નવિ સકઈ એ જાણુઈ તો સંઘમાં બકઈ;
તે માટિં એ મોટું સાલ આપણું નવિ ચાલઈ એક વાલ. ૪૭૪
- ગચ્છ નાયકઈ જઈ એક વાર સીધામણુ દેસિઉં દુષકાર;
એહુવા જોલ ઘણા તે અછઈ વીનવઈ દર્શન વાંચ્યા પછઈ. ૪૭૫
- સિદ્ધાંતિં સમકિતના લેદ પંચ કહ્યા તે ન કરૂં છેદ;
20 નિજ સમકિત પોકારઈ એહુ પૂછીજઈ ગુરુ સાહિબ તેહ. ૪૭૬
- એક ગચ્છમાં જો સમકિત દોય શાષા સંઘાડઈ જો હોય;
એહુ વિચાર મિં સમજ્યો નહી પૂજ્ય કહો જિમ સમજું સહી. ૪૭૭
- હસી કરી સૂરીસર લણુઈ જોણુઈ વચનિં આગમ અવગણુઈ;
દર્શનનઈ વલી પૂછેં હસી સમકિત સંજ્ઞા કહો તે કસી. ૪૭૮
- 25 અવધારો પૂજ્ય એહુ વિચાર સમકિત કહેતાં દર્શન સાર;
દર્શન તે માહરૂં અભિધાન સંજ્ઞાંતરનું એહુ નિદાન. ૪૭૯
- તુમ આણા આરાધું સહી ભાષા ચુકી ન જોહું વહી;
કાગલમાં મુઝ કીધી ભગતિ તેણુઈ કારણિ હું પુછું યુગતિ. ૪૮૦

- ભગવનં સમકિત એહનું પૂછો તે કેહવઈ તેહનું;
 તુમ આણા વિણં ઉપદેસ કંહણ વલી તુમંચમ આદેસિ. ૪૮૧
 બિહુમાં લિન્ન કુહુ તે કુંણ ગચ્છ એકમાં કુહુ એ સિઈ હંણ;
 નો એણુઈ નિજ સમકિત દીઠ તો ગચ્છએઈ એ કરઈ પ્રસિદ્ધ. ૪૮૨
- 5 લિન્ન લિન્ન એ દીઠ ઉપદેસ પૂછો તે કુંણ કારણ વિસેસ;
 વિજયસેનસૂરિ પૂછઈ અચું ભગતિસાગર એ લિખિઈ કરચું. ૪૮૩
 નવિ બોલાય તેણુઈ આપ પ્રકટિઈ પેલા ભવનું પાપ;
 નવિ જવાપ તિહાં એકઈ થયો સાગરનો મહિમા બહુ ગયો. ૪૮૪
 ઝાંધા થઈ ઊઠ્યા તેણીવાર દર્શન સાબાસી થઈ સાર;
- 10 દર્શન વંદઈ નિજ ગુરૂ પાય બોલ ભિપરિ થયો તુલ પસાય. ૪૮૫
 તત્તથિણિ નાનં દોસી ઉદાર ગુરૂપદ પંકજ વંદઈ અપાર;
 કચપચનું તે કારણ સુણી નાનં વીનતી કરઈ બહુશુણી. ૪૮૬
 સાગરચું એકલોટો સીહ દર્શન ચર્ચા કરઈ અબીહ;
 હીરગુરૂ વચને એહનઈ રંગ વલી અમ સાહાબિં હૂઓ અભંગ. ૪૮૭
- 15 સાગર વચને નો કરચું કંહો સાચું બુદ્ધ મનમાં વહો;
 તો અમ કુટંગની જાણો દેવ દર્શન સાધુની કરચું સેવ. ૪૮૮
 એહવું વચન સુણી ગુરૂરાજ કહઈ અવિચાર્યું ન કરું કાજ;
 દર્શનના શુણ જાણું અહો વલી વપાણ્યા શુણ બહુ તુલે. ૪૮૯
 નહી અવશુણ એહમાંહિં કર્યો નાનં તુમ કહણિં મનિ વચ્યો;
- 20 સૂરતિમાં અધિકારી વિશેષ તુમનઈ નવિ હહવીજઈ રેષ. ૪૯૦
 તવ નાનં વંદઈ ગુરૂપાય ગુરૂ દિલાસાઈ નિજ થાનકિ જાય;
 એમ વિવાદ દિવસ ત્રિણિ લગઈ આગર જણ જણ આગલિ રગઈ. ૪૯૧
 આચારજિ પાસઈ જઈ કહઈ એ તો અહનઈ ગાઠો દહઈ;
 તુમે સાહિબ અહો સેવ્યા આમ એણુઈ અવચરિ અહારાયો મામ. ૪૯૨
- 25 કુહુ ભગવનનઈ અહારઈ લીધ દર્શનનઈ સીધામણ દીધ;
 તવ આચારજિ આત્યા એકાંત કહઈ નેમિસાગર છઈ માંહુંત. ૪૯૩
 એણીવાતિં થાઈ દલગીર દિઓ દિલાસા તો રહઈ હીર;
 દર્શનનઈ સીધામણ દીઓ ગુરૂ કહઈ વાંક સ્યો તેણુઈ દીઓ. ૪૯૪

- વાંકે વિના મિં કાંઈ ન કહાય ન્યાય જોતાં સાગર અન્યાય;
 તો આચારજી વલી વીનવઈ મિચ્છાદુકડ દેવાડો હવઈ. ૪૯૫
- ગુરૂ આચારજી ચિત રાખવા તેડ્યા સહૂચનઈ સાખવા;
 પલણુઈ વિજયસેનસૂરિરાય કહણિ અમારઈ જો મનિ લાય. ૪૯૬
- 5 દર્શન વાંકે નહી લવલેસ મિચ્છાદુકડ ઘો અહા ઉપદેસ;
 સુણી ગુરૂવાણિ દર્શન વીનવઈ તુમ કહણિં સવિ કરવું હવઈ. ૪૯૭
- પણિ એક વાંકે કરો જે સરઈ મિચ્છાદુકડ તે ઉચ્ચરઈ;
 ગુરૂ કહઈ વાંકે કર્યો હું કહું ઉંટ દેહ સરલું ર્યું લહું. ૪૯૮
- પોસ્તી જિમ મિલીઆ છ સાત માહોમાંહિં ચલાવઈ વાત;
 10 એક કહઈ જલિ લાગઈ આગિતો મછલી કાંહા જઈ લાગિ. ૪૯૯
- કહઈ એક તો તે જઈ આકાસિં ઓહોલાણુઈ આવઈ જલપાસિં;
 સાચ કહઈ એક હોવઈ એમ વાત સુણો તે બિપરિ તેમ. ૫૦૦
- થલમિં આગિ લગઈ જળ જડઈ તળ લયસાં ઝાડું જઈ ચડઈ;
 એહવાતમાં કહું કર્યું અડઈ બીજાં પણિ તરૂંચરિ જઈ ચડઈ. ૫૦૧
- 15 જિમ એ સાચી વાત ન સવે તિમ સાગર શુધિ નહી બોલવે;
 એહવાત મુનિવરસઈ અઢી સુણતાં સાગર સીસક ચઢી. ૫૦૨
- સુણી ગુરૂ વાચ દર્શન બોલીઓ જો લગવન તુલે આસિજ દીઓ;
 તો હીર જેમિંગનાં વયણુ વિરૂદ્ધ બોલાયું હોવઈ જે અસુદ્ધ. ૫૦૩
- તેહનો મિચ્છાદુકડ હયો ગુરૂ રલીયાયતિ એ મિં લયો;
 20 સાગર લાજ થઈ તિહાં હીણુ એકઈ પાસઈ બઈઠા દીન. ૫૦૪
- એહવઈ સંઘ ષંભાયતિતણો ગુરૂ વંદેવા આંચો ઘણો;
 વંદી પૂજી શ્રીગુરૂ પાય સુણઈ ઉપદેસ મનિ હરખ ન માય. ૫૦૫
- સંઘવી સોમકરણુ શ્રીવંત સંઘનાયક પૂજઈ ધરી ષંતિ;
 બાર બોલ શ્રીગુરૂહીરના તુમ મુખિ સુણવા છઈ લાવના. ૫૦૬
- 25 શ્રીગુરૂ શ્રીમુખિ વાંચઈ બોલ સુણી શ્રાવક કહઈ કાં નહી તોલ;
 સાગર અરથ એમ નવિ કહઈ તે વિપરીતપણું કાં લહઈ. ૫૦૭
- ગુરૂ કહઈ આજ પછી બીજો કહઈ તો સાગર સીધામણુ લહઈ;
 વલી ગંધારિથી આંચો લેષ સાગર વાંકે ઘણો એ રેષ. ૫૦૮

- ગુરુ કહ્યું કાં માંડો દેવોલ મંર્યાદાં રહો નિટોલ;
 એમ કહી મોકલીઆ હવારિ ગુરિ સાગરથી મન ઉતારિ. ૫૦૯
 રાજનગરમાં રહ્યું ચોમાસિ સંઘ વીનતી કર્યું એક પાસ;
 મરુસ્થલીથી વાચક રાય તેડો સોમવિજય ઉવઝાય. ૫૧૦
 5 તો ગુરુ તેડાવ્યું અવિલંબ જે ગુરુહીરતણું પ્રતિજિંબ;
 આંખ્યા આદરિ ગુરુ બહુ માન જે ગુરુહીરતણા સુપ્રધાન. ૫૧૧
 ગુરુ પાસેં છંદ શ્રીવિજયદેવ વાચક સોમવિજય કર્યું સેવ;
 અહમદપુરિ આવ્યું ચોમાસિ નંદિવિજયવાચક ગુરુ પાસિ. ૫૧૨
 એહવંદ શ્રીગુરુના લાણેજ ધીરકમલ સાગરસિંહ ઉજ;
 10 તેણું ચતુરાઈસિંહ લેખ સાગરનંદ લિખીઓ સુવિશેષ. ૫૧૩
 તે માંહિં વાચક અવતંસ સોમવિજય ઉપરિ તસ ડંસ;
 તેણું લેખમાં કીધી આલિ સોમવિજયનંદ લિધી બહુ ગાલિ. ૫૧૪
 કાગલ તે ગુરુ હાથે ચંડ્યો તવ તે માંડલિ બાહિરિ પડ્યો;
 એહવંદ કો મુનિ પુસ્તક એક સોમવિજય કરિ આપ્યું છેક. ૫૧૫
 15 વાંચી પૂછ્યું વાચકરાય એ પુસ્તક આંખ્યું કુણ કાય;
 તો મુનિ પલણું સુણ્યો હેવ તે કારણ હું કહું સંપેવ. ૫૧૬
 પંભાયતિ જવ બાદર સોર સાત દિવસ લૂટાણું ભેર;
 તતપિણિ પુસ્તક સંગ્રહ કીધ ધણે માહતમે બહુપરિ લીધ. ૫૧૭
 તે માંહિં ધરમી એકનંદ વડપણ આવિઉં ધણું તે કંડ્યું;
 20 અંત્ય સમય જાણી કહ્યું અસ્થું અણસણ કરવાનંદ મન ધસ્યું. ૫૧૮
 તેડાવ્યું તે તપાના ચતી ગચ્છનાયકનંદ કર્યું વીનતી;
 જેસિંગિં મુઝ દીધ આદેસ આરાધના તસ દીઓ ઉપદેસ. ૫૧૯
 પ્રત્યાખ્યાન કરાંખ્યું સહુ તવ તેણું આગ્ર કરી બહુ;
 પોથી એક છંદ પુસ્તકતણી વાચતાં બુદ્ધિ બિપજ્ય ધણી. ૫૨૦
 25 મિં પૂછિઉં એ સ્થાની અજ્ય તો તે બોલ્યો પૂછ્યા પછ્યું;
 નામ ન જાણું પણિ તુલેલીઓ લણો લણાવો એ લાલ દીઓ. ૫૨૧
 લીધા પૂઠિં કરિ ધરી આજ લેઈ પુસ્તિકા સારો કાજ;
 તવ મિં કહિઉં ઠામિ રહસ્યં મત્ત તે બોલ્યો હાજ હું ધન્ન. ૫૨૨

- તવ મિં પુસ્તક લેઈ વાંચીઈ સાગરનું જાણી સંચીઈ;
 પ્રગટ ન કીધું તેણી વાર તુમ દૂર પાણું હઈઈ વિચારિ. ૫૨૩
- તુમે સહૂય મિલીઆ ગુરરાજ અવસર જાણી આપિઈ આજ;
 તો વાચક એક અવસર જોઈ ગુરનઈ વાત સુણાવઈ સોઈ. ૫૨૪
- 5 ગ્રંથ એક હાથિ લાગો છઈ નવો સાંભલવા સરિષો તેહવો;
 ગુર કહઈ વાર વાચક લાણઈ સમુદાય સહૂઈ તેહો સુણઈ. ૫૨૫
- તો શ્રીવિજયદેવ અનુગ્રાન ગયઠા સોમવિજય મુપ્રધાન;
 નંદિવિજયવાચક આવીઆ લાલવિજય પંડિત ભાવિઆ. ૫૨૬
- તેહ્યા રામવિજય બુધ ગિહૂ ચારિત્રવિજય વિહૂય તે કહું;
 10 કીરતિવિજય બુધ ગુરના વજીર સહૂય વયઠા હઈયડઈ ધીર. ૫૨૭
- ગુર આદેસિં વાંચઈ એક લાલવિજયપંડિત મુવિવેક;
 ગુર આદિ ચિત દેઈ સહૂ સુણઈ સુણત સુણત જેસિંગજી લાણઈ. ૫૨૮
- એ દીસઈ વિપરીત વૃત્તાંત એણઈ ઉથાપ્યો બહુ સિદ્ધાંત;
 મિચ્છાદુક્કડ દીધા બોલ પાંચ તે ઉથાપ્યા નહી પલપાંચ. ૫૨૯
- 15 વલી ઉથાપ્યા એણઈ બોલ બાર ગુરનો ભય નાણ્યો એ લગાર;
 વલી શ્રીવિજયદાનસૂરિરાય તેહનઈ મિથ્યાતી કહવાય. ૫૩૦
- જગ ગુર હીર જે જિન સમ લહિયો તેહનઈ અનંત સંસારી કહિયો;
 વલી અજ્ઞાની કહ્યા કે સૂરિ પૂરવસૂરિ ઉથાપ્યા ભૂરિ. ૫૩૧
- એમ અનેક હેલ્યા અનુગ્રાન એ તો હાલાહલ વિષપાન;
 20 કહઈ જેસિંગ જલિ બોલો એહ મ કરો વિલંબ કરો તુમે તેહ. ૫૩૨
- સુણી હરાણુ થયા પંડિતા પાપીઈ સી દીધી પતા;
 સંવત નામ નહી તે કસ્યું જીરણુ જણાવાનું મન વસ્યું. ૫૩૩
- એણઈ કીધો જિણુ આણાલંગ એહનો હવઈ નવિ કરવો સંગ;
 શ્રીગુર આપ મુખિં કહઈ અસ્યું જેહવું હઈયડઈ હુતું તસ્યું. ૫૩૪
- 25 સુણો વાચક એક મનની વાત માહારા મનનો એ અવદાત;
 હું જાણું એ છઈ માહંત એહનું ભુંડું કહઈ નહી સંત. ૫૩૫
- સોમવિજયસરિષા ગુણવંત એહના અવગુણ કાં કહઈ સંત;
 એહવી બુદ્ધિ જે મિં મનિ વહી તેહનો મિચ્છાદુક્કડ સહી. ૫૩૬

- એ પાપી પોટા નહી શકં એણુધ ધરમ કરિઓ ઘણું લંગ;
 એહનઉં કપટમિં નવિ લહિઉં એહવું સહૂય આગલિ કહિઉં. ૫૩૭
- સંઘ સાપિ એ ગ્રંથ જોલીધ વાંચધ તે બાહિરિ તોલીધ;
 તવ અનુચાન વિજયદેવસૂરિ સાગરપથિ તાણુધ તે જૂરિ. ૫૩૮
- 5 કહુધ અનુચાન સાગર વિખ્યાત તેહનધ પૂછી કરયો વાત;
 ગુરુ કહુધ તેહનધ સિઉં પૂછીધ જેણુધ આપણો ગુરુ દૂપીધ. ૫૩૯
- તોહુધ તેહ ન મુકધ હકુ તો વાચકિ રાખ્યો તે પરકુ;
 તેણુધ વાત જણાવી હલારિ વેગિ આવો ગુજર મજારિ. ૫૪૦
- અહમ્મદપુર કરી ચોમાસ અમદાવાદિ પૂરધ સંઘ આસ;
 10 મૂલા સેઠનધ ઉપાસિરંધ શ્રીગુરુમાસકલપ તિકાં કરધ. ૫૪૧
- આબ્યા મેઘવિજય ઉવઝાય બીજા આબ્યા બહુ મુનિરાય;
 લણુધ લણાવધ એક ચીંતવધ એક નવ નવાં કવિત તે કરધ. ૫૪૨
- ધ્યાન ધરધ એક કાઉસગિગિ રહ્યા એક આતપના ઉપસર્ગ સદ્યા;
 એક ચિંતામણિ કરધ અનુમાન વાદિં એક જોલધ મુખમાણુ. ૫૪૩
- 15 ધરમકથા કે મુનિ વાચંત કે મુનિ બયઠા ગણુધ સિદ્ધાંત;
 કે કાજ ગુદિં ઉદ્ધરધ કે મુનિ વડાં વીઆવચ્ચ કરધ. ૫૪૪
- એમ અનેક સાધધ મુનિવરા સંયમ યોગ સવે હિતકરા;
 એહવધ સાહુ સૂરા સંઘાતિ નેમિસાગરવાચક આયાતિ. ૫૪૫
- આવી વંદધ શ્રીગુરુપાય તસ ઉતરવા દીપો ઠાય;
 20 પાસધ ચીંતિદાસનધ ધરે લગતિસાગર પંડિત મુષિ ધરે. ૫૪૬
- તેણુધ મંત્રો એક દંભ ઉપાય જેણુધ લોક પોતાનો થાય;
 લગતિસાગર પોતધ પાંગરધ મોટે મોટે ધરિ તે ફિરધ. ૫૪૭
- લોક મનમાં ધાવધ વાસના તેણુધ સહુ આવધ આસના;
 લોક વચરાગ દેખાડધ ઘણો પણિ કો ન લહુધ દંભ તેહ તણો. ૫૪૮

25 રક્તં ચ

ધૂતા દોડ મુલપ્યણા અસઈ દોડ મુલજ્જ ।

પારાં પાણી નિરમલાં વહુફલાં અકજ્જ ॥ ૫૪૯ ॥

દ્વિઠા.

- દંભ દેષાડઈ અતિ ઘણો વિનય વચન બહુ માનિ;
આચારજિસિઈ બહુ મિલઈ લાગઈ તેહનઈ કાનિ. ૫૫૦
- એણઈ અવસરિ એક અભિનવી વાત હવી સુણો તેહ;
દેવસાગરિ કાગલ લખ્યો હાથે લાગો તેહ. ૫૫૧
- 5 નેમિસાગરનઈ વીનતી લંબી લગતિ બહુ ભાતિ;
અહી દુસમન મિલીઆ સવે તેહ કરઈ તુમ તાતિ. ૫૫૨
- તે દુસમનિ હાલાહલં દીધું વિષ ગુરૂઅંગિ;
તેહવઈ પૂરણ પરિગમિઈ બીજે ન ગમઈ સંગિ. ૫૫૩
- જે પ્રભુ કબાહીક તુમ સમો ગારૂડી આવઈ વેગિ;
10 તો તે વિષ ઉતારવઈ દુસમન લાગઈ નેગિ. ૫૫૪
- નહીંતરિ ઘણી વંઠો અછઈ કહસ્યો ન જણાવિઈ તેહ;
કર્યો હાથિ ઉપાસકા થોભ દીઈ જિમ કેહ. ૫૫૫
- ઇહાં તન્મય સહૂઈ થયું તુહા તણો નહી કોઈ;
શ્રીપાલ શાંતિદાસ સાહુ સહી આપણકા હોઈ. ૫૫૬
- 15 નવાવગરનો સેઠીઓ હાથિ આવઈ તો ભદ્ર;
જિમ ઠામ.હોઈ થોભણ તણો હું અહી છઉં એકદ્ર. ૫૫૭
- પણિ મુઝ રહવા નવિ દીઈ નવિ થાય કો ઉપાય;
તાલપુટ વિષ ઉતારવા તુહો આવો ઉવઝાય. ૫૫૮
- એ નિસુણી મુઝ વીનતી જો રહસ્યો તેણઈ ઠાય;
20 વાત વિગડસ્યઈ તો સવે પછઈ નહી ચાલઈ ઉપાય. ૫૫૯
- અસમંજસ પણ એ ઘણાં વચન લખ્યાં તે માંહિ;
સહૂ તેજ્યા સંભલાવવા તેજ્યા સાગર તિહાંઈ. ૫૬૦

॥ દાલ ॥

રાગ ગાડી, મારૂ.

- 25 દેસી, ચંદરાસ માહિલા અથવા બંભણવાડિના તવન સમરવિતી દેસી.
વાંચ્યો લેખ સહૂ સુણઈ મનિ ધરઈ અંદોહ,
હાહા એણઈ સિઈ લિખ્યું કીધો ગુરૂસિઈ દ્રોહ;

- શુરનંદે એહ વચન લિખિઉં કસિઉં એહનંદે કીજઈ,
દંડ કર્યો કુહુ એહનંદે કેણી પરિ દીજઈ. ૫૬૧
- તતપિણિ આચારજિ લણુઈ દસ આંગિલ દેવાં,
તવ ફિરી સવિ પરિવાર સાર કહઈ આંગિલ કેહવાં;
5 શુર ગાલિ ગમ્મલ લેદ કાજિ વાચક સવિ હેલ્યા,
તેહનંદે દસ આંગિલ દેઈ કર્યું માંહિં લેલ્યા. ૫૬૨
- તો આચારજિ મન વિના કહઈ ખાહિરિ કાઢો,
સહુ કહઈ એહ પ્રમાણુ વાણિ નવિ કરેવો ટાઢો;
શનિવારિં તે કાઢીઓ નિજ ગમ્મલથી દૂર્ય,
10 ચઉવિહ સંઘમાંહિં પછઈ તે કીધો હજૂર્ય. ૫૬૩
- એક દિન શ્રીવિજયસેનસૂરિ મુનિ મંડલી મેલી,
કહઈ આ ગ્રંથ નવો અછઈ સૂરી આગમ હેલી;
તે માટિં જલિ ખોલીઈ સહુનંદે પૂછીજઈ,
ચઉવિહ સંઘતણીય સાધિ કુહુ તો એમ કીજઈ. ૫૬૪
- 15 નિસુણી વયણુ નેમિસાગર કહઈ ગ્રંથ તે કેહો,
આપો તો વાંચી જોઈ શુરિં દીધો સીહો;
સોમવિજય ઉવઝાય પાસિ છઈ શુર કહઈ લીઓ,
તે જઈ વાચક વીનવઈ અદ્ધ વાચન દીઓ. ૫૬૫
- તવ તે ગ્રંથ છત્રીસ પત્ર કાઢીનંદે આખ્યાં,
20 સો કહઈ પરિપૂરણુ દીઓ પણિ તેણુઈ નાખ્યાં;
તવ તે લેઈ નિજ થાનકિં વાંચીનંદે જોયુ,
કીધો તે ધર્મસાગરિ દેખીનંદે રાયુ. ૫૬૬
- હવઈ જો એ હૂં હા લણું એ ગ્રંથ ખોલાય,
તો મુજ શુરનાં વયણુડાં એહ વિચ્છેદિ જાય;
25 તો અનુયાન કન્હઈ જઈ પૂછઈ કસિઉં કીજઈ,
કઈ એથી અલગો રહું કઈ ખોલણિ દીજઈ. ૫૬૭
- પુદ્ધિ કહઈ અનુયાન તાન એહવું ઉપાઈ,
મ કરીસિ ચિંતા તું કરી હું થાઈસિ સપાઈ;

- ગુરુનંદં વડપણુ વરસ એક ણિ હવિત હોસ્યં,
પછં તુલ્ય પડપણા કરસ્યું તે જોસ્યં. ૫૬૮
- એહવું આમંત્રણુ તે કરી નિજ થાનકિઃજય,
ઠાણું અઠાર તે સાગરા એક ચિત્તિં થાઇ;
- 5 કરીય સજાઇ તે પાંગરી એક દિવસિં વધાણુ,
બાઇઠં જઈ તે સલામાંહિં કરઇ અતિહિં ભંગાણુ. ૫૬૯
- બાંદી ગ્રંથની પુસ્તિકા ગુરુ પોલઇ ઠાવઇ,
કહઇ ગ્રંથ એ અલ્લ ગુરિં કીધો મનિ ભાવઇ;
હવઇ હોઇ જો આગના એ ગ્રંથ વંચાય,
- 10 જગ પ્રસિદ્ધ એ કીજઇ તો વારૂ થાય. ૫૭૦
- ગુરુ કહઇ એ પોટો અછઇ નહી સમય પ્રસિદ્ધો,
ગુરુગાદી એહમાં લખી અસમંજસ કીધો;
કહઇ ગુરુ શાસ્ત્રવિરૂદ્ધ એ તે કિમ વંચાય,
કહઇ એકાંત સાચો અછઇ કિમ પોટો થાઇ. ૫૭૧
- 15 એહવો કુંણુ અધિકો અછય જેહ કરસ્યં પોટો,
જે પૂછઇ એહ માંહિલું દેઉ ઉત્તર મોટો;
એમ કહી તે ભિક્ષા સવે કહઇ ચોટો નઇ રોટો,
જિહાં મિલસ્યં તિહાં લેયસિઉં જો તુલ્ય દેસોટો. ૫૭૨
- તત્ત્વિણિ શ્રીવિજયદેવસૂરિ સાગર કર સાહી,
- 20 તાણી બયસાયાં સવે તુમ દુસમન જાહી;
એહવઇ શ્રાવક શ્રાવિકા માહિ બોહોસિ મચાણી,
એક ભીડી સાગરપણિં બોલઇ બોલજ તાણી. ૫૭૩
- અવસર બોલખી શ્રીગુરુ પિણુ મુંકી પધાર્યાં,
જે કરઇ તે થોડું અછઇ જો મિં એ વધાર્યાં;
- 25 તો બોલઇ નેમિસાગર દીવાણુ હજૂર,
ગ્રંથ સાચો કરસ્યું અલ્લ બલ ધરી મહમૂર. ૫૭૪
- તેહ વચણુ સુણી સવે શ્રાવક વિનઇવંત,
ચાર ગીતારથ અતિ ભલા બઇસઇ શ્રુતવંત;

- સોધી ગ્રંથ વંચાવીઈ શ્રીગુરૂ કહઈ વારૂ,
મુઝ બઈકઈ તે પંડિતા સોધો ઉદારૂ. ૫૭૫
- વાચક સોમવિજય લલો ખુધ લાલવિજય એહ,
ખીજા બે જે સાગર કહઈ તેડીજઈ તેહ;
- 5 સંઘ કહઈ લલું એહ સહી શ્રીગુરૂ આદેસઈ,
ધરમમારગ હોઈ તિમ કહઈ નવિ કુહુનઈ રેસઈ. ૫૭૬
- સાગરનઈ કહી એહ વાત પણિ તે નવિ માનઈ,
કહઈ આચારજિ બઈસસ્યઈ ચ્યાર અદ્ધ મન માનિં;
તો ગુરૂ કહઈ એમ હોઈ નહી નહી જોરતું કામ,
- 10 આપણઈ વીરપરંપરા હીરવયણિં મામ. ૫૭૭
- ઘાવકમાહિં ઠાવક બહુ કરઈ વાદવિવાદ,
એક એક થાપ બિથાપવઈ વાધ્યો ઉનમાદ;
કો કહઈ ગુરૂ માઠઈ કરઈ એ માંહત વિરોધઈ,
સાગર કહઈ તે તિમ કરી કાં ગ્રંથ ન સોધઈ. ૫૭૮
- 15 એક કહઈ પોટા સદા એ સાગર સઘલા,
ત્રિણિ પાટ એહનઈ થયા કલિ કરતાં સળલા;
એમ દિન હોઈ બહુ વિરોધ મુહિં છૂટા જોલઈ,
હુહુડા વડા નવિ લેષવઈ ન ગણઈ તૃણ તોલઈ. ૫૭૯
- ગોચરીઈ સવિ મુનિવરા એહવો સંઘ દેખી.
- 20 વીનવઈ શ્રીગુરૂરાયનઈ કાં મુકો ઉવેખી;
કરો એક વાત હવઈ તુહો જિમ ધરમ ન જાય,
કહઈ તે એક સાચું કરો જન મુખિ ન જોલાય. ૫૮૦
- કહઈ જો એ માનઈ નહી માહરઈ ગુરૂસિઉ કામ,
નિજ ગુરૂ પાટ પરંપરા રાષઈ મન ઠામ;
- 25 એમ જાણી શ્રીવિજયસેનસૂરી કહઈ ગ્રંથ,
પાણી આણી જોલીઈ એ વિપરીત પંથ. ૫૮૧
- તવ આચારજિ કહઈ અસ્યું જોલો જો એહ,
તો જાણો કુસલી નહી અનુચાન સ તેહ;

- સાગર કહ્યું ગ્રંથ સાથે એહ માયાં બંધાણું,
જે યોલો તો એ સહી મરણ કરી માયાં કાણું. ૫૮૨
- એહ ઉપદ્રવ સાંભલી ગુરુવાચક પૂછ્યું,
કહ્યું સોમવિજય ઉવઝાયરાય એહનું સહલુંછ્યું;
5 જે હવડ શ્રીવિજયદેવસૂરિ ચિતિ નાવડ એહવું,
તો જિમ તાસ સંતોષ હોઈ તુમે કરવું તેહવું. ૫૮૩
- ગ્રંથ કરી અપ્રમાણ એહ ને પટો એક લખવો,
મતાં કરાવી તેહમાંહિં નિજ પાસડ રખવો;
ગુરુચિતિ વાત સુધા સમી સુણી અતિહિં સોહાણી,
10 મધિ ભાજન કાગલ દેઈ વર લેખણિ આણી. ૫૮૪
- લખડ પટો શ્રીગચ્છપતિ વિજયસેન સૂરિંદ,
શ્રીસંયુત હીરવિજયસૂરિ પ્રણમી આણુંદ;
સંવત સોલ એકોતરિઈ વરસિં વૈશાખ,
માસ અનૂઆલી નિર્મલી ત્રીજ દિવસિં એ ભાષ. ૫૮૫
- 15 રાજનગરિ શ્રીવિજયસેન સૂરીસર લેખડ,
સકલ સાધુનઈ સાધવી શ્રાવક શ્રાવિકા સુલેખડ;
યોગ્યં અઉવિહુ સંઘ એહ અપરં ગચ્છ ધોરી,
હીરવિજયસૂરિં બાર યોલ કહ્યા ગુણુવંત જોરી. ૫૮૬
- જે જિમ તે તેણી પરિં કરવા સુપ્રમાણુ,
20 પણિ તેહ યોલજ આસિરી કો જાણુ અજાણુ;
નવો અરથ કરીનઈ કુણિં પડપણા નવિ કરવી,
ગચ્છ વિરૂદ્ધ પડપણા નવી કલપી ન ધરવી. ૫૮૭
- બોલ ॥ ૧ ॥
- તથા વલી સર્વજ્ઞશતક ગ્રંથ સૂત્ર વૃત્તિમાંહિં,
25 શ્રીગુરુહીરવિજયસૂરિં જે સાગર પાંહિં;
મિચ્છાદુષ્કંડ પાંચ બોલ દેવરાળ્યા જેહ,
તેહ ભથાપી બોલ પાંચ કહ્યા વિપરીત તેહ. ૫૮૮
- તે માટિં એ સર્વજ્ઞશતક ગ્રંથ છઈ અપ્રમાણિ,

- એ શ્રંથ કુણિં વાંચવો નહી ન લખાવવો જાણુ; ૫૮૬
 જે કો વાંચય લખાવય એહ તેહનયં વિધમાન,
 ગચ્છ ઠળકો દીધ તેહનયં ગચ્છનાહ અમાન.
 તથા લખાવય વાંચાવય એહ શ્રાવક તો તેહનયં,
 5 દેવો સંઘ ખાહિરિ તણો ઠળકો ગુરિં એહનયં;
 તથા વલી વ્યાખ્યાન વિધિ શતક સૂત્રવૃત્તિ,
 ઓષ્ટિકમતગિત્સૂત્રસૂત્ર દીપિકા તસ વૃત્તિ. ૫૮૭
 વલી તેહનો ખાલાવખોધ એ પ્રમુખ જે શ્રંથ,
 જે સઘલા સાગરિ કર્યા જેમાં વિપરીત પંથ;
 10 તે સવિ ગચ્છનાયક તણી આણિં સોધ્યા વિણુ,
 કુણિં નવિ વાંચવા એહ શ્રંથ પ્રવચનપરીખ્યા લણિ.
 ગચ્છનાયકની સાધિસિઈ સોધ્યા વિણુ પોટા,
 જે વાંચય તવ તેહનયં ગચ્છ ઠળકા મોટા;
 માનવી આણુ સહુ કુણિં જે કો નહી માનયં,
 15 ગચ્છનાયકિં રૂડી પરિં સીધ દેવી ન છાનયં. ૫૮૮
 લખીય પટો એ તેડીઆ વિજયદેવસૂરિંદ,
 મતુંઅ કરો કહયં શ્રીગુરુ સુણતાં મુનિવંદ;
 વિલંબ કરયં અનુચાન તાન નવિ મુંકય ડંસ,
 તવ પલણુયં શ્રીવિજયસેનસૂરી અવતંસ. ૫૮૯
 20 કાંઈ કરો તુમે કાણિ તાણિ મ કરો એણી વાતિં,
 કઈ કઈ વાર કહિઈ અઘે તુહાનયં એકાંતિં;
 હવયં જે સાગરમત તાણો તુમે તો વાર ન લાગયં,
 ખીજે ગચ્છપતિ થાપતાં તુહા કહણુ ન માગયં. ૫૯૦
 તેણુયં વચને મનિ ચમકીઓ કરયં મતું વિણુ ચિત્તિં,
 25 પછયં વાચક સહુ તણાં કર્યા મતાં ગુરૂરીતિં;
 ગચ્છવાત્રી પંડિત સવે મતાં તાસ કરાવી,
 સીહુવિમલ વીરસાગરૂ કીર્તિકનક જોલાવી.
 કહયં જાઓ સાગર પાંહિ એમાં મતુંઅ કરાવો, ૫૯૧

- ન કરઈ તો તે જે કહઈ તે સાંભલી આવો;
 તવ તે ચ્યારઈ પંડિતા સાગરકઈ જઈ,
 મતુંચ કરો પટા માંહિ તુહો તવ ઊઝ્યા ધાઈ. ૫૯૬
 તવ સમઝાવઈ પંડિતા અભિમાન ન કીજઈ,
 5 જે ગચ્છનાયક આપણા તસ વચણુ માનીજઈ;
 કહઈ સાગરસિઈ મતુંચ કરી અહો પોટા થાઈ,
 નિજગુરૂ વચણુ તે છોડિ કરિ એ ગુરૂ કિમ ધ્યાઈ. ૫૯૭
 જે એહમાંહિ મતું કરું તો અનંત સંસાર,
 થાઈ તે માંટિ અહો મતુંચ ન કરું લગાર;
 10 પોહુર લગઈ સમઝાવીઆ નવિ સમઝઈ તેહ;
 તો તે ચ્યારઈ પંડિતા ગુરૂનઈ કહઈ એહ.
 કહણુ ન માનઈ એકસિઈ મતું ન કરઈ ટેક,
 વાત સુણી જિમ ઊછલઈ વરસાલઈ લેક;
 નિસુણી શ્રીગુરૂ મુનિ સવે મંડલીઈ એમ,
 15 પ્રીતિ સંતોષ મિલતા વસિ સમઝાવો દેસ.
 કહઈ પછઈ વાંક મ કાઠસ્યો વિચારી ન કીધું,
 જોર કરિઈ કહવું નહી કહું ગચ્છ પ્રસિધ્ધું;
 તવ તે વગવસિ મુનિવરા કહઈ અનેક,
 પણિ તે ન માનઈ સાગરા નાણુહ હૃયિહઈ વિવેક. ૬૦૦
 20 તો શ્રીગુરૂ સંઘનઈ કહઈ જઈ મતું મનાવો,
 વિનય ધરમ જિન શાસનિ કરી સુખ ઉપાવો;
 દોસી પનીઆ સાહ સિંધજી કુંપા સાહજ સૂરા,
 પારખિ જેઠા ભીમજી સાહ પેતા હજૂરા. ૬૦૧
 સોની વિદ્યાધર રામજી સાહ કૂકા જીવા,
 25 સાહ નાના નઈ સોમજી વિસા ગદૂઆ સુખીવા;
 માંદજી સાહ પ્રમુખ ઘણો સંઘ મિલી તિહાં જઈ,
 વંદઈ વિનય કરી ઘણો વિનવઈ મનિ ભાય.
 શ્રીવિજયસેનસૂરી ગચ્છપતિ ગુરૂ હીરનઈ પાટિ, ૬૦૨

- તાસ વચન તુમે માનવાં દૂહવો સ્યા માટિં;
 શ્રીઠાણાંગ સિદ્ધાંત સૂત્ર વૃત્તિં એમ લાપિઉં,
 ત્રિહું પ્રકારે અવિનય મિથ્યાત હોઇ તે દાપિઉં. ૬૦૩
- ૬ દેસ ત્યાગ અવિનય મિથ્યાત એ પહેલું નામ,
 નિરાલંબતા અવિનય ધીન્નું અલિરામ;
 પ્રેમ દ્વેષ નાના પ્રકાર અવિનય એ ત્રીન્નું,
 ત્રિણિ મિથ્યાત ટાલો તુઠે જો તો અઢો લીન્નું. ૬૦૪
- ૧૦ જે પ્રભુ શુર ગાલી દઇ એ પહેલું મિથ્યાત,
 ધીન્નું ગમ્મ કુટંબના આલંબન ધાત;
 ત્રીન્નું નાના પ્રેમ દ્વેષ આરાધ્ય વિરાધ્ય,
 વિરાધ્ય તે આરાધ્ય એક હોઇ નવી સાધ્ય. ૬૦૫
- ૧૫ એ ત્રિણિ મિથ્યાત તુમ કન્હઈ શુર લોપતાં લાગઇ,
 શાસ્ત્ર લણ્યાં તોહઇ તુમ તણી મતિ કાંઈ ન જાગઇ;
 નિસુણી વાત વિખ્યાત તેહ લક્ષિતસાગર લાસઇ,
 મિથ્યાત તો લાગઇ ષરં મતું કરં અવરાંસઇ. ૬૦૬
- ૨૦ એહ અદ્વારઇ કિહાં શુર શુર તે ધર્મસાગર,
 તાસ વચન અઢો પાલવું સુણ્યો સહૂ નાગર;
 સંઘ કહઇ એ કહણથી અન્નાણુ મિથ્યાત,
 લાગઇ છઇ તુઠનઈ સહી કાં મુકો ધાત. ૬૦૭
- ૨૫ સાગર કહઇ નવિ માનવું શુર કહઇ એ જેહ,
 તો સંઘ તાસ ઉત્તર લહી શુરનઈ કહઇ તેહ;
 લોહપણું પત્યરપરિં તિમ લોહ વપાણો,
 કઠિન પણઉં તિમ એહતું તુમે હઈયડઇ આણો. ૬૦૮
- ૩૦ ઘણું અ કહેવું હવઇ કર્યું તુઠ આણુ ન માનઇ,
 તે ઉપરિ કરવું હવઇ જે તુમ મનિ લાવઇ;
 વલી શ્રીશુર માડુઆડિ સંઘ તેડીનઈ લાસઇ,
 તુમે જઈ સમજાવો હવઇ માનઇ જો વરાંસઇ. ૬૦૯

- તે તિહાં જઈનઈ વીનવઈ વાચક અવધારો,
કહણુ માનો તુહો ગુરૂતાણું કાં કોધ વધારો;
તુહા શાષાઈ જેહવા શ્રીવિદ્યાસાગર,
વિદ્યા વિનય વિવેક જ્ઞાન વચરાગના આગર. ૬૧૦
- 5 તેણુઈ નિજ શોભા કરી તપગચ્છ વધારિઓ,
તુમે વિપરીત પડપણા કરી કાં ભવ હાર્યો;
કાં ધ'પણુ શાષાતાણું થાઓ અણહિ વિમાસિં,
એમ ગુરૂ વચણુ ઉલંઘતાં કેા નહી રહઈ પાસઈ. ૬૧૧
- 10 તે પણિ તેણુઈ ના કહી કહઈ ગુરૂનઈ આવી,
કહઈ ગુરૂ ઝરહાનપુરતણો તિહાં સંઘ ઝોલાવી;
વારૂં થયું શેત્રુંજ તણી યાત્રા તુમે આવ્યા,
સાગરનઈ સમઝાવવા તુહાનઈ ઝોલાવ્યા. ૬૧૨
- પછઈ કહસ્યો ઉતાવલા થયા ભગવન એ સ્યું,
તેહનઈ તુમે સમઝાવવા જાઓ મિલી તે સ્યું;
15 જીવરાજ સેઠ સંઘવી વલી વીરૂ વિમલદાસ,
ઠાકર સિંઘજી હાંસજી ઋષુજી વીરદાસ. ૬૧૩
- બ્રહ્મચારીમાંહિં મુખ્ય ભાઈ જીવા મેઘા પાસ,
વીરજી પુંજ જા વીરજી ભીમા મુષવાસ;
ઠાકર લાલજી ઠાકર સિંભૂજી રતન,
20 ઉદયકરણ કલ્યાણદાસ સોની ભોજૂ ધન. ૬૧૪
- ઇત્યાદિક સંઘ સહૂ મિલી સાગર ઝોલાવઈ,
વાત કહઈ તસ તામ તેહ ઝોલાઈ જિમ ભાવઈ;
તોહઈ પણિ વલી વલી કહઈ તુમે માનો સાચું,
શ્રીગુરૂ આણુ વિણુ જિહાં જાસ્યો તિહાં કાચું. ૬૧૫
- 25 ગચ્છપતિ આણુ વિરાધતાં સંઘનઈ નવિ માનો,
તો નહી થાસ્યો આરાધક નહી વાધઈ વાનો;
એમ અનેક યુગતિં કરી સમઝાવ્યા નવિ જાય,
જિમ જિમ સંઘ ઘણું કહઈ તિમ તિમ વાંકા થાય. ૬૧૬

- તો સંઘ આવી વીનવઇ ગચ્છપતિ અવધારો,
કહણુ ન માનઇ તુમતણું સીધ દીજઇ અપારો;
શુર કહઇ સીધ દેતાં રપે તુમે પાસું કરતાં,
સંઘ કહઇ તુમ આણુ વિણા હીંડસ્યઇ એ ફિરતા. ૬૧૭
- 5 એહનઇ કોઈ સંઘહઇ નહી એ નિશ્ચય જાણો,
તુહા આણા વિણુ નહી નમઇ કોઈય મનિ આણો;
જેસિંગણ મનિ ચીંતવઇ પરપંચ સ્યો કરવો,
એકાંતિ કહવરાવીઇ ઝહુ બુહુલો ધરવો. ૬૧૮
- 10 તેજ્યા ઠાકર લાલજી સંઘમાંહિ પ્રધાન,
ઠામનિપુણુ જાણઇ સવે સઘલઇ સાવધાન;
કહઇ શ્રીશુર સુણિ લાલજી તું માહરો ભગતો,
નિજ શુર વયણુ આરાધવા સાચો તું સગતો. ૬૧૯
- I5 સાધુ સંયમ મારગ સવે જાણઇ તું સાર,
સીધ સીધામણુ સાવધાન સાધુ ભગવ અપાર;
તેણઇ કારણિ તું તિહાં જઇ તેહનઇ સમજાવી,
કહેવું એમ તિ તેહનઇ એ મતિ કાં આવી. ૬૨૦
- કહયો મિં તું પાલીઓ તુઝ લાજ વધારી,
વાચક પદ લેઈ કરી તિ કીધી પ્વારી;
અણય કર્યું નવિ ગયું અછઇ કહેણુ કીજઇ ટાંક,
પ્રેમ ન રાખ્યો એમ પછઇ તુહો કાઢસ્યો વાંક. ૬૨૧
- 20 બીજો વાંક કર્યો હોઇ તો તે છવરાય,
હીરવયણુ ઊથાપતાં મિં તે ન પમાય;
એહ વાત એકાંતિ જઇ કહયો જિમ સમજઇ,
જો કળહી તસ મન વલઇ તો કટકટ બૂઝઇ. ૬૨૨
- 25 શ્રીશુરનાં એ અમીય સમાં વયણાં મનિ ધારી,
તિહાં જઇ વાંદઇ લાલજી ગચ્છપતિ હિતકારી;
કહઇ વાચક નેમિસાગર કિમ ઈહાં તુમે આવ્યા,
શુરપાસું મુંકી કરી વક્ષી અણુબોલાવ્યા. ૬૨૩

તો કહ્યું ઠાકર લાલજી વીનતી છઈ કામ,
તે જો મનિ તુમે આણુસ્યો તો વાધસ્યઈ મામ;
સાગર કહ્યું મતું વિના કહ્યું તે કહ્યો,
બીજાં કામ કહ્યો સવે એ જાણી રહ્યો.

૬૨૪

5 તો વલતું કહ્યું લાલજી પૂજ્ય એમ ન કીજઈ,
વડા વડેરા તુલ્ય તણા તિહાં ચિત્ત ધરીજઈ;
પહેલાં પાટ બિહું લગઈ મિચ્છા હુક્કડ દીધાં,
ધરમસાગર ઉવઝાયનાં તેથી કારય સીધાં.

૬૨૫

10 કહ્યું અહ્મશુર અપંગ હતા તેણુઈ કારણિ કીધાં,
અહ્મે ન કરું હવઈ તે પરિં નિજશુર વયણુજ પીધાં;
પૂજ્ય કહ્યું સુણો લાલજી એમ તાણિ જો કીજઈ,
તો સંસાર છાંડી કરી સીદ્ધિ સંયમ લીજઈ.

૬૨૬

15 શુર અવિનય કરતાં સુણો પ્રત્યનીકપણું હોય,
વીર વયણુ ઉથાપતાં જમાલિ થું જોય;
પ્રત્યનીક જે શુર તણો શુભ ઠામ ન પામઈ,
શુની સડી પરિ ભાવવું નવિ પડવું ભામઈ.

૬૨૭

પહલઈ ઉત્તરાધ્યયનિ સૂત્રિ એ ભાવ પ્રકાશ્યો;
તેણીપરિ શુર ઉથાપતાં તુમે તેહવા થાસ્યો.

૬૨૮

20 ઉક્તં ચ ગાથાઃ—

પાડિળીયં ચ બુદ્ધાણં વાયા અદુવ કમ્મણા ।

આવિ વા જહ્વા રહસે નેવ કુજ્જા કયાહ્વિ ॥

૬૨૯

જહા સુળી પૂર્વકળ્લી નિક્કસિજ્જહ સવ્વસો ।

एवं दुस्सीलपडिणीए मुहरि निकासिज्जह ॥

૬૩૦

25 એમ જાણી સિદ્ધાંત શુર વયણું આરાધો,

છાંડો એ વિપરીતપણું સુધું સંયમ સાધો;

શાસ્ત્ર સવે સાગર કહ્યું અહ્મે વાંચી જાણું,

પણિ ન કરું એ મતું અહ્મે ગ્રંથ વાંચું વધાણું.

૬૩૧

બાલપણથી લાલીઆ તુમ લાજ વધારી,
તે ગુરૂ સાહામા હવઈ થઈ કાં હો દુષકારી;
એમ ચાલિઈ આવઈ અછઈ અનુચાનસિઈ મિલતું,
ભટ્ટારકે દુષ લહઈ ઘણું અદ્વથી નીસરતું.

૬૩૨

- 5 તે માટિ કહવું નહી કસિઈ એણી વાર્તિ,
નવિ પ્રીછઈ તે સાગરા પ્રીછળ્યા બહુ ભાર્તિ;
જાણી સરૂપ એ તેહનું હવઈ લાલજી ઠાકર,
કહઈ ગુરૂનઈ એ માનઈ નહી મુકો મારી ટાકર.

૬૩૩

॥ ઢાલ ॥

10

રાગ મલ્હાર.

હવઈ નિમુણી રે તાસ સરૂપ અવિનય પણું,
ગુરૂ ચિતઈ રે ધિગ્ ધિગ્ એ દુષ્ટિરાગ ધણું;
ધિગ્ મુઝ છતઈ રે મુઝ ગુરૂ વયણ માનઈ નહી,
તો લાલચિ રે ધણું અ ધણું કસિઈ કરું કહી.

15

ઝોટક.

કહિઈ ધણું એ તોહઈ ન માનઈ પ્રસિદ્ધ જાનઈ બહુપરિ,
તો સીધ ચઠવિહ સંઘ દેખત દેહ એહનઈ તેહપરિ;
નિમ વીર હીર પરંપરા એ ચાલઈ અવિચલ સાસનિ,
સહુ લોક જાણઈ એહ પોતા કોઈ ન જઈ આસનિ.

૬૩૪

20

સહુ મુણયો રે સાહુ સાહુણી સાવય સાવીઆ,
જે હીરગુરૂ રે સારવયણ મનિ લાવિઆ;
લથી ચીડી રે વાંચઈ તે મુણયો હવઈ,
શ્રીહીરગુરૂ રે ગુરૂયો નમ એણીપરિ કવઈ.

- કવઈ એણી પરિ વિગ્યસેનસૂરિ સંઘ ચઠવિહ ચોચ્ય એ,
25 અપરં એ વાચક લખિસાગર સીસ હૂઓ અયોચ્ય એ;
નેમિસાગર તણું વાચક પદ લેખનઈ હવઈ એહસિઈ,
સંજંઘ ટાટ્યો ગચ્છનો વટી ન મલવું કુણિ તેહસિઈ.

૬૩૫

તથા પંડિત રે ભક્તિસાગર સાથિ વલી,
 ટાલ્યો ગચ્છનો રે સંબંધ તે સાથિ મિલી;
 એ સમાચાર રે જાણ્યો સહુનં જણાવ્યો,
 તથા શ્રીગુરુ રે વચણ સદા મનિ લાવ્યો.

5 ભાવ્યો જે જોલ પાંચઘ મિચ્છા હુકડ દેવરાખ્યા હતા,
 તે જોલ ઓથાખ્યા ગુરુ સરાખ્યા અતિહિ વિપરીત જોલતા;
 તે માટિ એહુનં ગચ્છ ઠગકો વચણ ચળકો મિં દીઓ,
 સંવત સોલ એકોતિરઘ એ સુદ્ધ અપ્રમીઘ ડીઓ.

૬૩૬

10 એ ચીઠી રે સાત નગરના સંઘ જિહાં,
 રાજનગરિં રે હાજઘ વાંચી ગુરુ તિહાં;
 હવઘ એહુનં રે મિલસ્યઘ તેહ નીસારીઓ,
 એહુ સાથિં રે આલાપ સંલાપ વારીઓ.

વારીઓ સંબંધ તેહ સાથિં તોહઘ મિલઘ અનુંચાન એ,
 બાહિરીભૂમિં જાઘ તિહાં કણિ સાગરનં દીઘ માન એ;
 15 પ્રચ્છન્ન વાતિં રમઘ ધાતિં નહી ચ ધાતિં એ સહી,
 નિજ હાથિ કરવા દૂરિ ધરવા રાધિનપુરિ આજ્ઞા કહી.

૬૩૭

જેસિંગળ રે રાજનગરથી અસાઉલિં,
 પધારઘ રે જન પૂજઘ તિહાં પાઓલિં;
 આચારજિ રે રાજપુરઘ તિહાં સંચરઘ,
 20 સાગરસિઉં રે નિત નિત મિલતાં હિત ધરઘ.

મિલતા તે નિસુણી વાત તેહની શ્રીગુરુ મનિહિ વિમાસ એ,
 નહી ભલું મિલતા હવઘ તેહસિઉં જણાવીઘ એ તાસ એ;
 કહેવરાવીઉં તુમે ઈહાં આવો વાત એક કહવી અછઘ,
 તેહ નિસુણી તુહે નિશ્ચય બીજઘ કહી જાઓ પછઘ.

૬૩૮

25 તે જાણી રે નાણી હુધયડઘ વાતડી,
 તવ રાજપુરિ રે વાસો વસઘ એક રાતડી;
 સુપ્રભાતિં રે ગુરુ અણુવંદણ મનિ ધરી,
 નહી ઉતરી રે આવ્યા તે ઉસમાપુરી.

ઉસમાપુરિં તે ગયા જાણી ગુર ન વંધા પાય એ, ' ;
 શ્રીવિજયસેનસૂરી કહ્યું નિસુણો સોમવિજય ઉવઝાય એ;
 એ થયો વાંકો દીસેં અંધો એણું ગચ્છ નવિ ભદ્રરથ,
 ને વારીય તે કરય અધિકું કહીઈ એ નવિ મનિ ધરય. ૬૩૯

5 કહ્યું ગચ્છપતિ રે સોમવિજય વાચકવર,
 જો તુલ્ય મનિ રે વાત આવય એ સુંદર;
 તો આચારજિ રે આજથી બીજો થાપીય,
 કહું તેહનઈ રે આચારજિ પદ આપીય.

આપીય પદવી તેહનઈ હવય શકુન સાપિ લહી કરી,
 10 ને આણુ પાલય ગચ્છ સંભાલય જૂઓ ચિત્ત દેઈ કરી;
 તવ વીનવય વહી સોમવાચક પૂજ્યજી અવધારીય,
 નહી કામ એ ઉતાવળું પ્રભુ વહી ચિત્તિ વિચારીય. ૬૪૦

હવડાં તસ રે બાલસભાવ અછઈ ઘણો,
 તસ મિલતો રે પણિ ચેલો છઈ તુલ્યતણો;
 15 તુલ્ય માટિં રે એહ નિશ્ચિંત અછઈ ઘણું,
 નવિ જાણય રે વિણસતું પરથી આપણું.

આપણું પરથી ન લહ્યું મનથી વિણસતું વર કાજ એ,
 ખાલિં ખંધાણો નહી ચ શ્યાણો વહ્યું તેહની લાજ એ;
 જવ એહ ચિંતામાંહિં પડસ્યઈ તેહ અડસ્યઈ એહનઈ,
 20 સાવધાન હોસ્યઈ સહુઅ જોસ્યઈ ત્રીષ દેસ્યઈ તેહનઈ. ૬૪૧

ગચ્છનાયક રે નિસુણી વાચક વાતડી,
 વહી પલણુય રે આપિ કરી ગિ રાતડી;
 તુમે જાણતા રે કાંઈ જૂલો છો બાપડા,
 વિણ થંભઈ રે ઘર નવિ થોભઈ આપડા.

25 આપડા દીધઈ ઘર ન થોભઈ અતિહિં થોભઈ તે સહી,
 તિમ એહ જાણો હઈય આણો ગચ્છ ભાર થોભઈ નહી;
 મુજ થકી ટલીઓ તાસ મિલિઓ મન ન વહીઓ એહનો,
 કસી આસ તાસ વિસાસ તો હવઈ કસ્યો કરવો તેહનો. ૬૪૨

- દૂધ વિણુઠઈ રે કાજિ ન આવધ તે વલી,
 હુતી સાકર રે પણિ વિષ સાથિં જઈ લલી;
 કલાંકિત રે સસિ પૂનિમનો સુંદર,
 સુકોમલ રે કમલ તે કંટકિ દૂષકર.
 5 દુષકર ગુણ અવગુણી સાથિં મિલિં હોઈ એ સહી,
 એક સહજ સંગતિ ભાવ ન ટલઈ વાત એ શ્રીગુરિ કહી;
 જેહ થકી ઉદય હોનાર હોઈ તેહ ન ટલઈ ગુરૂ થકી,
 આચરઈ તેહવચો હોઈ જેહવો નહીં ય કેહવો કહઈ બકી. ૬૪૩
- 10 સુણો દૂધનઈ રે કુંણ કરઈછઈ ઉજલો,
 સસી સીલો રે શરદિં આછો નિર્મલો;
 કુંણ ચિત્રઈ રે મોરનાં પિચ્છ બહુ પરિં,
 તિમ કોકિલ રે કુંણ સીધવઈ મધુરસ્વરિ.
 સીધવઈ કુંહુ કુંણ સહજગતિ તસ ખીળું કો નહીં કારણું,
 ધુર થકી તિમ એ સહજ જાણો અવર નહીં ય વિચારણું;
 15 મુઝ થકિં કહણુ કસિસિઈ ન માનઈ ગુણ ન જાણઈ તુલ્લ તણાં,
 તે પછઈ કસિઈ તુમ પાલસ્યઈ એ વચણુ કરસ્યઈ આપણાં. ૬૪૪
 એ તુલ્લનઈ રે દુષ દેસ્યઈ સહી અતિ ઘણાં,
 ઉતારસ્ય રે મુઝ મિલતાનાં ભામણાં;
 નહીં માનઈ રે સાગરનાં એ ધામણાં,
 20 તેણુઈ કારણિ રે વચણુ કહું સોહામણાં.
 સોહામણાં મુઝ વચણુ માનો તુલ્લ વાનો વાધસ્યઈ,
 થાપસ્યું ખીલો ગચ્છનાયક તેહ ગચ્છ સવિ સાધસ્યઈ;
 વલી વાચક સોમવિજય કહઈ નિસુણો પ્રભુ તુલ્લે તાતણ,
 ચોમાસ પારણિ જો એ ન માનઈ કરો પછિં એ વાતણ. ૬૪૫
- 25 ઉસમાપુરથી રે વિજયદેવસૂરિ ચાલયા,
 અતિ રીસિં રે રાધિનપુરિ તે નવિ ગયા;
 જઈ વીસલ રે નયરિં ચોમાસું રહઈ,
 હવઈ સાગર રે સરહમાંહિં આવી રહઈ.

તિહાં રહ્યું આવી મિલકત લાવી કમલનંદ એમ તે કહ્યું,
 એ ગુરુ તુમારો જીવક જિહાં લગિ તિહાં અહાંનંદ સહી દહ્યું;
 પરપંચ કો કરો તુહો એહવો જિમ સંતાપ સઘલો ટલ્યું,
 તે કહ્યું થાસ્યું ભણું અવસરિ આતલક કસ્યું નવિ મીલક. ૬૪૬

૭ હવક શ્રીગુરુ રે વંલનયરિ લણી આલવા,
 પાંગરીઆ રે લવિયણુ સમકિત આલવા;
 વલી શ્રીસંઘ રે ગુરુરાજનંદ વીનતી કર્યું,
 પૂજ્ય એક દિન રે રહો તો અહાં કારજિ સરક.

સરક કારજિ જનહકેરાં સુણત વચણાં તુમ વલી,
 10 સાગરવચણુની બ્રાંતિ કાઢી મતિ કરો અમ નિરમલી;
 તુમ વચણુ સુણતાં શંક નીકલક સાગર દુષ દીક તુમ ઘણું,
 તે કારણુ સુણીક ચિત્તિ ધરીક કહો સરૂપ હવક તેહતાણું. ૬૪૭

॥ ઢાલ ॥

દેશી હીરનિર્વાણુની, પહેલી જગગુરુ ગાઈક; એ દેશી.

રાગ-જયવલ્લભ.

15 સંઘવચન જેસિંગ સુણી મનડક ધરી વિધવાદ;
 અઢીય સહસ જન દેપતાં સુણતાં કરક સુપ્રસાદ રે, ગુરુઆરાહીક.
 સંયમ સાધન એહ રે; ગુરુગુણ ગાઈક. આંચલી. ૬૪૮

મિ સાગર વીસાસીય કીધો એ અનુચાન;
 તેણુક મોહો એ કુવાસના મુઝસિઈ માંડક એ તાન રે. ગુરુ ૬૪૯

20 અલપ નાણુ જાણી કરી સ્થવિર વારંતક હોઈ;
 મિ પદ એહનંદ જો દીઓ તો સાહામો કાં ન હોઈ રે. ગુરુ ૬૫૦
 હીરો જલિ ભીંતરિ રહ્યું તૃણુ તરી આવક છેક;
 હીરા સમ નાણી ભણ્યો ગુરુ સેવક સુવિવેક રે. ગુરુ ૬૫૧

હીરગુરિ વાર્યા હતા મ કરો સાગર સંગ;

25 તે જો ચિત્તિ નવિ સાંભર્યાં તો હૂઓ એહસિઈ પ્રસંગો રે. ગુરુ ૬૫૨
 તેહ વચણુ સંભાર્યો જે ગુરુ ભગતા હોઈ;
 તેથી જે વિપરીતપણુક સુખ નહી પામક વલી સોઈ રે. ગુરુ ૬૫૩

- સાગર સંગતિ જે કરઇ તે વિગડઇ નિરધાર;
મુઝ છતઇ આચારજિ બીજાં કુંજુ આધાર રે. ગુરૂં ૬૫૪
- મિં જાણિઉં એ માહરો કિમ હોસ્યઇ પર એહ;
હુંસો કાગાસિઉં મિલિઓ કાગ કહવાણો એ તેહ રે. ગુરૂં ૬૫૫
- 5 ઉછેરી વિષ વેલડી અમૃત ફલની આસ;
સફલ હોઇ કિમ તે તિહાં જિહાં હોઇ વિષવાસ રે. ગુરૂં ૬૫૬
- તાસ કુસંગતિ જે કરઇ તે નહી માહરો સીસ;
તેણુઇ જો ગુરૂ હેલીઆ નહી લહઇ તેહ જગીસ રે. ગુરૂં ૬૫૭
- મિં કાઢયા ગચ્છ બાહિરા સાગર તેહ વિખ્યાત;
10 તેહનઇ કોઇ નવિ લીધ માહરો જે જગિ હોઇ રે. ગુરૂં ૬૫૮
- મુઝનઇ એણે સાગરે જેહવી અશાતા દીધ;
તિમ વલી જે તસ પાલસ્યઇ તેહનઇ એ પરિ કીધ રે. ગુરૂં ૬૫૯
- મુઝ છતઇ નવિ આવીઆ મિચ્છાહુક્કડ દેય;
તો નવિ લેવા એહનઇ સાંભલયો સહૂ તેય રે. ગુરૂં ૬૬૦
- 15 સોમવિજય વાયકપતિ મુઝ મનિ જિમ ગુરૂહીર;
તિમ સહૂ સંઘ આસધયો થાયો સાહસ ધીર રે. ગુરૂં ૬૬૧
- એમ ભલામણુ બહુપરિં દેઇ કીધ પયાણુ;
બારેજઇ ગુરૂ આવીઆ સંઘ કરઇ બહૂત મંડાણુ રે. ગુરૂં ૬૬૨
- સોયંત્રઇ ગુરૂ આવીઆ પંભનયરનઇ પાસિ;
20 ચતી ઘંણા આગલિ થકી પાઠવીઆ તે ઓહોલાસિ રે. ગુરૂં ૬૬૩
- નંદિવિજય વાયક સહૂ પુહુતા શ્રીપંભાતિ;
છડા રહ્યા તિહાં શ્રીગુરૂ વાસો રહઇ એક રાતિ રે. ગુરૂં ૬૬૪
- આહાર કરતાં જેહવું કેવલી જાણુઇ તેહ;
પાસઇ ધીરકમલ હુતા સાગરવાસિત તેહ રે. ગુરૂં ૬૬૫
- 25 આહાર કરી ગુરૂ પાંગર્યા પુહુતા નારિ આરામિ;
બઘંઠા આંબા તરૂ તલઇ પાણી પીવાનઇ કામિ રે. ગુરૂં ૬૬૬

- દેહવડં થયું તિહાં ગુરૂ કેરું ચલું જલ નીલું નાંખય રે,
તવ પાસઘ કીરતિવિજય ખુધ તેહનઘે ગુરૂ એમ લાખય રે;
5 સીધ દાખય રે હિત લાખય રે પરલાવિ જાતાં કોઈ ન રાખય રે,
સીધ લાખય રે. આંચલી. ૬૬૭
- જે જિનચક્રી મોટા મુનિ તસ એહજ ગતિ જગ આપય;
નિસંગી સંગીપણિ જાઈ જગરીતિ જ્ઞાની લાખય રે. સીધ ૬૬૮
એહવી જગની રીતિ લહીનઘે મનિ ધરવો નહી પેદ રે;
10 વીર હીર તેહુ પણિ એ પરિ એ જાણો સવિ વેદ રે. સીધ ૬૬૯
થઈ થિર ચિત્ત કરી હુંસિઆરી કરી સ્ત્રાનઘે સાવધાન રે;
કોઈ ઉપાય થયો હવઈ વેગુ આવિઈ આવિઈ આયુ પ્રમાણુ રે.
સીધ ૬૭૦
- ધમિત પામણાં નિજ મુખિ લાખય રાખય નહી રાગ દોસો રે;
15 માહારઘ પેદ નહી કો સાથિં મુજસિઈ મ ધરસ્યો રોસો રે. સીધ ૬૭૧
મિં મહાવીર પરંપરા રાખવા મુનિ જોલંબ્યા રે;
દ્વેષ નહી તે સાથિં માહરઘ તે અનુચાનિં આરંબ્યા રે. સીધ ૬૭૨
આચારજનઘે એકે સદેસો કહ્યો તુમે સંભારી રે;
મિં એ સવિ કીધું તુમ કાજિં વાત નહી તુમ પ્યારી રે. સીધ ૬૭૩
- 20 પણિ જો નિજ ગુરૂ વચન પરંપર રાખ્યો નહી અહંકારી રે;
તો તુમ ગિહૂ લવ નહી સમરાઈ પછઈ પછતાસ્યો ભારી રે.
સીધ ૬૭૪
- તો હવઈ અણુસણુ કોન કરાવઈ કરઈ નિજ મુખિ અઉવિહાર રે;
તતપિણિ ગુરૂ મુખિ નવિ જોલાય હુઓ તે હાહાકાર રે. સીધ ૬૭૫
- : 5 ગુરૂ પાલપીઈ પુહુહઉ એમ સુણી કહઈ નિષેધ સકેતો રે;
તવ મુનિ કલપ જોલિકા પોઢી પુહુતા ગુરૂ પંભાતિં રે. સીધ ૬૭૬
મુનિ પંધિં રાતિ ગિપુહુર જાતઈ અકમરપુરિ ગુરૂ આબ્યા રે;
કરી સંજ્ઞાઈ યંભનચરથી નંદિવિજય જોલાબ્યા રે. સીધ ૬૭૭

- સકલ ફરંગી તુઝ પાંચે પ્રભુમ્યા જિનધર્મ નહી તસ યોધિ રે;
 તુઝ રાજિં નંદિવિજય જે વાચક તાસ તણુધ પ્રતિબોધિ રે. સીષ૦ ૭૦૪
 બહૂત પ્રતિષ્ઠા પ્રભુ તિં કીધી થાપ્યાં ણિંબ અસંખ્ય રે;
 કીધા બહુ ઉપગાર જીવનઈ તુઝ ગુણની સી સંખ્ય રે. સીષ૦ ૭૦૫
 5 એમ અનેક ગુણ મુખિ બોલંતઈ નયણે નીર ભરાય રે;
 ગદગદ સાદિં નવિ બોલાય એ દુષ હૃદય ન માય રે. સીષ૦ ૭૦૬
 જ્ઞાનવંત નહી અતિહિં અંદોહા જ્ઞાની નહી અતિ મોહા રે;
 જ્ઞાની જાણુધ રાગ વિછોહા કહવું એ સવિ મોહા રે. સીષ૦ ૭૦૭
 તોહુધ પણિ છઉમત્થપણાનું એહવું અછધ સરૂપ રે;
 10 રાગિં રાગ નીરાગ વયરાગિં જિમ ગૌતમ જિન ભૂપ રે. સીષ૦ ૭૦૮
 તિમ શ્રીસોમવિજય વાચક પ્રભુ ગુરૂ ગુણ રાગિં મોહ્યા રે;
 વયરાગી પણિ ઉત્તમ ગુરૂ ગુણ જાણુધ કાંઈ વિછોહ્યા રે. સીષ૦ ૭૦૯
 હવઈ નિજગુરૂનું હેવ જણાવા વિસલનયરિં વિચારી રે;
 શ્રીવિજયદેવસૂરી પ્રતિં લેષ લખઈ હિતકારી રે. સીષ૦ ૭૧૦
 15 જેસિંગજી ગુરૂ સરગિ પધાર્યા તે સવિ ભાવ અવધારો રે;
 તોહુધ પણિ નિજસેવક ઊપરિ ધરયો પ્રેમ અપાર રે. સીષ૦ ૭૧૧
 હવઈ તુમ આણા નિશ્ચઈ પાલેવી અવર નહી કો કામ રે;
 તુમે ગુરૂવચણ પલાવસ્યો તો થાસ્યઈ તુમ મામ રે. સીષ૦ ૭૧૨
 વલતું વિજયદેવસૂરિં લિખિઈ ગુરૂવચણ તે સાચાં રે;
 20 રૂડીપરિં તે અહો પલાવસિઈ લિખ્યાં વચન પણિ કાચાં રે. સીષ૦ ૭૧૩
 તેહુ લેષવાંચી સહૂ મુનિજન આનંદો બહુ પરિવાર રે;
 પણિ તસ મનની વાત કુંજુ જાણુધ તસ મનિ અવર વિચારો રે.
 સીષ૦ ૭૧૪

॥ ઢાલ ॥

25

રાગ આસાઉરી.

દૂહા.

ચોમાસાનઈ પારણુધ પટણીસંઘ બહુ રાગિ;

પાટણિ પૂજ્ય પધારવા વીનતી કરઈ પાયલાગિ.

૭૧૫

- કહ્યું ગુરુ આવેવું તિહાં માહરણ છઈ એક કામ;
તે જો તુમથી નીપજઈ તો આવું તેણુઈ કામિ. ૭૧૬
- કહ્યું અબજી કારણ કહો ગુરુ કહ્યું સાગર કાજ;
મતું મિચ્છાદુક્કડ વિના લેતાં રહ્યું મુઝ લાજ. ૭૧૭
- 5 અબજી કહ્યું એમ કિમ હુસ્યઈ માનેસ્યઈ સહુ કેમ;
ગુરુ કહ્યું તે દોહિલું અછઈ પણિ માહરણ કરવું એમ. ૭૧૮
- લાજિ પડ્યા કહ્યું તે લલું કીધાં મતાં મંડાણ;
વિજયદેવસૂરિ જે કરઈ તે અદારઈ સુપ્રમાણ. ૭૧૯
- સંઘ વાંદી પાટણિ ગયુ ગુરુ મહિસાણઈ જાય;
10 રાજનગર સંઘ આવીઓ વંદન ગુરુના પાય. ૭૨૦
- ગુરુ ચિતિ ચિંતઈ કરૂં કસિઈ એ લેસ્યઈ મુઝ ઘેરિ;
સાગર લેવા નહી દીઈ મિં ન બોલાય ફેરિ. ૭૨૧
- એમ જાણી પિણુ મુંકતઈ વેગિં જઈ ધીણોજિ;
નિમુણી રાજનગર તણો સંઘ જાણઈ એ ચોજિ. ૭૨૨
- 15 તો સંઘ પૂઠિં નવિ ગયો ફિરી આવ્યો નિજ કામિ;
વિજયદેવ પાટણિ ગયા સાગર કેરઈ કામિ. ૭૨૩

॥ દાલ ॥

રાગ આસાહિરી.

- પાટણિ પ્રભુ આવી તેડાવઈ સાગર લેવા કાજિં રે,
20 ધન્યવિજય પાઠવીઈ પૂઠિં તે આવઈ નિજ દાહાજિં રે;
દ્વિરાગ બહુ માઠો જાણો. આંચલી. ૭૨૪
- કાં લવિ હૃયડઈ નાણો રે કરી કદાગ્રહ આપ વપાણો;
જાણતા તે કાં તાણો રે. દ્વિ૦ ૭૨૫
- દ્વિરાગ લગઈ સંયમ ચોલા જેહવું લીપણુ છારિ રે;
25 દ્વિરાગથી બોધિ ગમાવઈ કીધું જાઈ હારિ રે. દ્વિ૦ ૭૨૬
- દ્વિરાગિં ગુરુવચણ ઉચાપી સાગર લેવા વ્યાપ રે;
માપી સંગ કરઈ હુરિઆલિં ન લહઈ નિજ સંતાપ રે. દ્વિ૦ ૭૨૭

- તિમ નવિ જાણુઇ તે દષ્ટિરાગી વિણસંતું નિજ કાજ રે;
 કરી કદાગ્રહ ગ્રહિઉં તે થાપઇ નવિ વાંધઇ એમ લાજ રે. દષ્ટિ૦ ૭૨૮
 અમદાવાદિં ધનવિજય આવઇ મિલઇ સાગરનઇ જાય રે;
 વાત વિચાર કરી તે સાથિં પછઇ વંદઇ ઉવઝાય રે. દષ્ટિ૦ ૭૨૯
 5 સોમવિજયવાચક પ્રભુ પલણુઇ કિમ આવ્યા અહી વેગિં રે;
 તે કહઇ કામ હુતું પંલાતિ આવ્યો તે ઉપયોગિં રે. દષ્ટિ૦ ૭૩૦
 કહઇ વાચક ગચ્છ સમાચારી તેહતણા તુમે જાણુ રે;
 નિજ ગુરૂ જે બાહિર કાઢ્યા તસ મિલો કિમ બહુ માણુરે. દ૦ ૭૩૧
 તાસ પાય જઇ તુમે વંદો કરો એકાંતિ વાત રે;
 10 એ સુંદર નહી તુમ સરિપાનઇ એ ભુંડી તુમ ધાત રે. દષ્ટિ૦ ૭૩૨
 તે કહઇ ગચ્છ નાયક આદેસિં હૂંએ કરૂં સવિ કામ રે;
 તો વાચક કહઇ અદ્વેન જાણ્યો એવડો તાસ વિરામ રે. દષ્ટિ૦ ૭૩૩
 નેમિસાગરનઇ સીષ દેઇનઇ મોકલીઓ પંલાતિ રે;
 તિહાં શ્રાવકનઇ નિજ મત વાચો ગ્રંથાકરો એ સાચો રે. દષ્ટિ૦ ૭૩૪
 15 ભક્તિસાગર ધનવિજયની સાથિં પાટણિ કીધ પ્રવેસો રે;
 ઉપાસિરઇ બીજઇ ઉતાર્યા ગુરૂનો લહી આદેસો રે. દષ્ટિ૦ ૭૩૫
 ધણીય વિના સહૂઇ તે પાસઇ, મુનિ શ્રાવક સહૂ જાય રે;
 સહૂ નિસુણુઇ તેહની પરપણા તેહનઉં ગાયું ગાઇ રે. દષ્ટિ૦ ૭૩૬
 જનમુખિ એહ સરૂપ સુણીનઇ સોમવિજય ઉવઝાય રે;
 20 વાચક નંદિવિજય પંલાતિથી તેડાવઇ સુખદાય રે. દષ્ટિ૦ ૭૩૭
 કહઇ પાટણિ જાઓ ગુરૂપાસઇ સેવા કર્યો સાચી રે;
 નિજ ગુરૂ કેરાં વચણુ પલાવતાં બુદ્ધિ મ કરસ્યો કાચી રે. દષ્ટિ૦ ૭૩૮
 નંદિવિજય વાચકનઇ સાથિં પંડિત મુનિ પરિવારો રે;
 શ્રીવિજયસેનસૂરીસર કેરા ભગતા અતિહિં ઉદારો રે. દષ્ટિ૦ ૭૩૯
 25 હુબદ્ધપુરઇ શ્રીવાચક આવ્યા તાસ વંદેવા આવઇ રે;
 ગુરૂ વજીર વડશ્રાવક તિહાંના વાચક તાસ બોલાવઇ રે. દષ્ટિ૦ ૭૪૦
 જેસિંગિં ગચ્છ બાહિર કીધા તાસ કામ કિમ દીધા રે;
 કહઇ શ્રાવક તે ગુરૂ આદેસિં તેણઇ ગુરૂ વચણુ ન સીધા રે. દષ્ટિ૦ ૭૪૧

- તો આવકિ જઈ ભગતિસાગરનઈ ઉપાસિરઈથી કાઢઈ રે;
 તે કોઈનઈ ઘરિ જિતરીઆ વાત પડી તસ ટાઢઈ રે. દષ્ટિ૦ ૭૪૨
 માનહીન થઈનઈ તે આલ્યા રાજનગરિ તે પુહુતા રે;
 વાચક આડંબરસિઉં આબ્યા પાટણમાંહિ સમુહુતા રે. દષ્ટિ૦ ૭૪૩
 ૫ હરખધરી વંદઈ ગુરૂપાયા નંદિવિજય ઉવઝાયા રે;
 પણિ પ્રેમિં તસ નવિ જોલાયા ; પૂછિંઉ નહી સુખિં આયા રે.
 દષ્ટિ૦ ૭૪૪
 પરમગુરૂશ્રીવિજયસેનસૂરિ તાસ ન પૂછી વાત રે;
 સ્યું દૂધ્યું અણસણ કિમ કીધું એ માઠી-તસ ધાતારે. દષ્ટિ૦ ૭૪૫
 ૧૦ વાચક શંક ન આણુઈ તેહની બીજ સુનિ સવિ બીહુઈ રે;
 જો સાગરની વાત સુણાવઈ આવકનઈ વાચક સીહુઈ રે. દષ્ટિ૦ ૭૪૬
 તો તસ કહતાં ગછપતિ વારઈ પટીઆલા કો મ વાંચો રે;
 આવકનાં મન દોહલાં થાઈ તે માટિં એ સાંચો રે. દષ્ટિ૦ ૭૪૭
 વાત સુણી વાચક મન ચિંતઈ એહ વાત નહી વારૂ રે;
 ૧૫ હીર પરંપર કહતાં વારઈ કિમ હોસ્યઈ એ તારૂ રે. દષ્ટિ૦ ૭૪૮
 મેઘવિજય વાચક તવ તિહાં કણિ ધર્મવિજય ઉવઝાયા રે;
 તાસ આદેસ પ્રદેસિં દીધા પાસઈ રહ્યા ન સુહાય રે. દષ્ટિ૦ ૭૪૯
 માલવઈ મેઘવિજય વાચકનઈ ધર્મવિજયનઈ હુલારિ રે;
 ગુરૂ વંદી આલઈ તે તિહાં જવ કહઈ ગુરૂ આપ વિચારિ રે.
 ૨૦ દષ્ટિ૦ ૭૫૦
 માલવઈ ઇંડરમાં થઈ જાઓ સંપેસરિ થઈ હુલારિ રે;
 રાજનગરિ જતાં ફેર થાસ્યઈ તેણુઈ કારણિ કહું ખ્યારિ રે.
 દષ્ટિ૦ ૭૫૧
 તે વલતું કહઈ તિહાં જાતું થૂલ વઢેવા કાજિ રે;
 ૨૫ ગુરૂ જાણુઈએ તેહના થાસ્યઈ સોમવિજયની લાજિ રે. દષ્ટિ૦ ૭૫૨
 પ્રકટ પણિઈ વાર્યા નવિ જાય તે આલ્યા ઉવઝાયા રે;
 તેહ ઉદંત સવે સાંભલીઆ વાચકચિતિ ન સોહાય રે. દષ્ટિ૦ ૭૫૩
 સોમવિજય વાચક સુવિચારી ગુરૂનઈ લિખીય જણાવઈ રે;
 હું સેવક પ્રભુ પાસઈ આવું જો પ્રભુ ચિત્તિ આવઈ રે. દષ્ટિ૦ ૭૫૪

તો વલતું ગુરુ એમ જણાવઈ ઇહાં નહીં તુમ કામ રે;
 ષંભાતીસંધિં અહીં લિપીઈ થૂલ થયું અભિરામ રે. દષ્ટિં ૭૫૫
 તાસ પ્રતિષ્ઠા કરવા કાજિં ભગવન અહીય પધારો રે;
 નહીં તો વાચક સોમવિજયનઈ દેયો અનુમતિ સારો રે. દષ્ટિં ૭૫૬
 5 તે માટિં તુમે તિહાં જાવું એહવઈ લિપીય જણાવિઈ રે;
 ગુરુનઈ ગુરુવાહલા નવિદીસઈ સાગરમત મનિ ભાવિઈ રે. દષ્ટિં ૭૫૭
 બોલ બિ બોલ પરપઈ ષિણુમાં સાગર મત આણું સારી રે;
 તે સુણી નંદિવિજય વાચક કહઈ વંચણ ભલાં હિતકારી રે.

દષ્ટિં ૭૫૮

10 એ તુમે સિઈ માંડિઈ અવિચારિઈ કાં ગુરુવચણ ન ભાવો રે;
 પણિ ગુરુવચણ તે કુણિં ન લોપાય કાં નિજ ચિત્ત ચલાવો રે.
 દષ્ટિં ૭૫૯

જો ગુરુવચણ પલાવસ્યો પૂરાં તો સહુ અછઈ તુમારં રે;
 નહીં તો કો તુદ્ધનઈ નહીં માનઈ મુંહુંડઈ કહીય પચારં રે.

15 | દષ્ટિં ૭૬૦

એમ અનેક જણુ સ્યઈ સમજાવઈ પણિ તે ચિત્તે ન આવઈ રે;
 છાનાછાના લેષ લખાવઈ એમ સહુ જન સમજાવઈ રે. દષ્ટિં ૭૬૧
 રાજનગરિ ષંભાતિં લખિઈ સંધ સંષેસરઈ આવો રે;
 પરઠ એક કરવો છઈ છાનો તે માટિં રષે તુમે નાવો રે. દષ્ટિં ૭૬૨

20 સાગરનઈ ધીર તિ ઘણી દીઠ દીઠ વલી પેત આદેસા રે;
 તષત તષત મિલતાનઈ આપઈ ગુરુ ભગતાનઈ સેસા રે. દષ્ટિં ૭૬૩
 નંદિવિજય વાચક સવિ જાણી વાત સવે દુષ પાવઈ રે;
 તોડાવઈ દર્શનનઈ તવ તે કુંભુગેરથી તે આવઈ રે. દષ્ટિં ૭૬૪
 કહિઈ સરૂપ સઘલું એ તોડનઈ તોડપિઈ લેષ લખાવઈ રે;

25 સોમવિજય વાચકનઈ સઘલું ગછપતિ સરૂપ જણાવઈ રે. દષ્ટિં ૭૬૫
 કાગલ વાંચી સોમવિજય બોલ છત્રીસ લખીય જણાવઈ રે;
 સાગર ગુરુ સાથિં વિઘટાવઈ કુહુ કિમ તે ચિત્તિ આપઈ રે. દષ્ટિં ૭૬૬
 મોટા બોલ છત્રીસ ઉથાપઈ નિજમત લોકનઈ આપઈ રે;

ગુરના વચન લોપઈ સંતાપઈ તુમ શોભા તે કાપઈ રે. દષ્ટિ ૭૬૭
 બોલ છત્રીસ તે વિગતિં સુણયો શાસ્ત્ર અધ્યરની સાધિં રે;
 વિજયદેવસૂરિનઈ જણાવઈ લાગતું રહઈ નિમ લાધિં રે. દષ્ટિ ૭૭૬

॥ હાલ ॥

5

સગ સમગિરી તથા કેદારો.

હીરવિજયસૂરિ પટોધરૂ શ્રીવિજયસેનસૂરિંદ રે;
 તાસ પ્રણુમી બોલ કેતલા લખઈ વાચક ઇંદ રે.
 ચતુર પણુઈ ચિતિ આણુયો. આંચલી ૦ ૭૬૬

લબ્ય સવિ જીવના મન તણા ટાલવાનઈ સંદેહ રે;
 10 બોલ કેતલાએક ચિત ધરી કહ્યા સવિ સંભલો તેહ રે. ચં ૭૭૦
 પન્નવણાદિક ચઉદસ તેહ ગ્રંથનઈ આણુસારિં રે;
 સૂધ્યમ અનાદિ નિગોદ જે અવ્યવહારિ તે સારિ રે. ચં ૭૭૧
 તે વિણ ખીજ સવિ જીવડા વિવહારીઆ જણાય રે;
 સમયસારસૂત્રમાંહિં કહિઉં જીવ દુવિહ કહવાય રે. ચં ૭૭૨

15 સંવ્યવહારી અવિવહારીઆ તિહાં કણિ જેહ અનાદિ રે;
 કાલ સૂધ્યમ એ નિગોદમાં રહ્યો તાસ નહી આદિ રે. ચં ૭૭૩
 કહીઈ ન પામ્યો ત્રસાદિકપણુ તે અવિવહારીઓ જાણિ રે;
 જે વલી સૂધ્યમનિગોદથી નીકલીઓ કરમ પ્રમાણિ રે. ચં ૭૭૪
 ખીજ સવિ જીવડાનઈ વિષઈ ઉપજો જઈ તે જીવ રે;

20 તે વિવહારીઓ જાણુયો એમ જાણો સદીવ રે. ચં ૭૭૫
 વલી કમહીક તે જીવડા જાય સૂધ્યમ નિગોદિ રે;
 તોહઈ પણિ તેહ વિવહારીઓ જાણુયો છઈ એ તસ ભેદ રે. ચં ૭૭૬
 એમ અધ્યર સવિ સૂત્રના કહઈ તેહથી વિપરીત રે;
 સાગરિં ગ્રંથમાંહિં આણીઉં તિહાં ધરયો તુમે ચીત રે. ચં ૭૭૭

25 ખાદર નિગોદ સૂધ્યમ રસ અપ તેહ વાળિકાય રે;
 અવ્યહારી એ છઈ કહ્યા એણી પરિં સૂત્ર વિઘટાય રે. ચં ૭૭૮
 પહલો એ બોલ વીચારવો દેઈ દષ્ટિ સિદ્ધાંતિ રે;

સાગર કહણુ તે નહી મિલક થોયો મનમાંહિ એકાંતિં રે. ચ૦ ૭૭૯
 જોલ જીને તથા સાંભલો શ્રીઆચારંગની વૃત્તિં રે;
 ભગવતીસૂત્રનઈ વૃત્તિ વલી યોગશાસ્ત્રવૃત્તિં ઘો ચીંત્ય રે.

ચ૦ ૭૮૦

5 ઇત્યાદિક ગ્રંથની મેલિં એ કેવલિના દેહથી જાણિ રે;
 કદાચિત અવસ્યભાવી પણુઈ ત્રસ થાવર જીવમનિ આણિ રે. ચ૦ ૭૮૧
 તેહ જિહુયની વિરાધના હોય તો ના નહીય જાણાય રે.
 સાગર કહઈ છઈ તે સર્વથા વિરાધના એકઈ નવિ થાય રે. ચ૦ ૭૮૨
 શ્રીઆચારંગસૂત્રવૃત્તિમાં કહ્યા છઈ અખ્યર જેહ રે;

10 તેહ ભવિયણુ સવે સાંભલો સંપેપિં હું કહું તેહ રે. ચ૦ ૭૮૩
 સાધુ સદૈવ નિજ ગુરૂતણી આગન્યાનો પ્રતિપાલ રે;
 અપ્રમત્તપણુઈ વલી વિહરતો એહવો સાધુ દયાલ રે. ચ૦ ૭૮૪
 તેહજ જાતુએ આવતો કરતો ઘણું પાય સંકોચ રે;
 કરપદ અવયવ પ્રસારતો લેતો વલી મુંકતો સોચ રે. ચ૦ ૭૮૫

15 રજોહરણાદિકિં પુંજતો વસતો નિજ ગુરૂકુલ વાસિ રે;
 ભૂમિ પુંજનઈ નિશ્ચલ પણુઈ કર સંકોચ પ્રસાર રે. ચ૦ ૭૮૬
 કૂકડીપાય પરિ જાણુવું સૂઈ મયૂર પરિં સાર રે;
 પરજીવ વધ ભય મનિ ધરી સૂઈ એકપાસઈ વિચારી રે. ચ૦ ૭૮૭
 એણીપરિ અપ્રમત્ત પણુઈ સહી મુનિ વિચરઈ નિત ભાણિ રે;

20 તોહઈ કદાચિત અવસ્યપણુઈ કોઈ અવસ્થાઈ માનિ રે. ચ૦ ૭૮૮
 કાયકરસથકી જીવડા પામઈ પરિતાપિ કે ગ્લાનિ રે;
 અવયવવિધુંસ કેતા લહઈ કે હોઈ જીવિત હાનિ રે. ચ૦ ૭૮૯
 કરમનો બંધ વિચિત્રતા જીવ પ્રતિ તું એહ માનિ રે;
 સૈલેસિવસ્થાઈ જાણુવો મસાપ્રમુખ વધ આણિ રે. ચ૦ ૭૯૦

25 દેહસંક્રાસથી હોઈ સહી સુણો સૂત્રિં એ વાત રે;
 બંધ ઉપાદાન કારણ થકી પણિ અભાવિં ન બંધાત રે. ચ૦ ૭૯૧
 ઉપશાંતીજીમોહાદિકિં હોઈ સયોગિજીવસંધ રે;
 એ ત્રિહું ઠાણિ અકષાયથી હોઈ સમયતણો બંધ રે. ચ૦ ૭૯૨

- અપ્રમત્તનઈ રે જંધનથકી અંતરમૂહૂર્ત્તનો બંધ રે;
 ટોડાટોડી ઉતકૃષ્ઠથી હવઈ પ્રમત્તનઈ જાણિ રે. ચ૦ ૭૯૩
 આકૃષ્ટિવિષ્ણુ જંધન્ય તિમ અધિક ઉતકૃષ્ઠિ આણિ રે;
 ભગવતી શતક અદારમઈ આઠ ઉદેશ પ્રમાણિ રે. ચ૦ ૭૯૪
 5 ભગવતી શતક વલી સાતમઈ કહિઓ સહી એહ વૃત્તાંત રે;
 પાસિ ગિહુ પૂઠિ આગલિ સદા વિચરઈ જોઈ યુગાંત રે. ચ૦ ૭૯૫
 ભાવિત આતમા મુનિવર હોઈ કેવલી જાત રે;
 તેહનઈ દેહના કાસથી કુકડવર્ત્તિકા પોત રે. ચ૦ ૭૯૬
 કીડી સરિષા બહુ જીવડા લહઈ મરણુ તતકાલિ રે;
 10 કો કહઈ જિન સવિ જાણુતો કિમ મુંકઈ કરપાય દયાલ રે. ચ૦ ૭૯૭
 તેહનો ઉત્તર જાણુવો એણી જણસિ. તસ આય રે;
 વલી એક કારણુ ખીજું સુણો હું કહું તે મનિ. લાય રે. ચ૦ ૭૯૮
 વીર્યાતરાયથી આપની શક્તિ પણિ તેહ સયોગ રે;
 જીવદ્રવ્યઈ સહિત તે સહી કહીઈ સદ્રવ્ય તે લોગ રે. ચ૦ ૭૯૯
 15 એહ કારણુ ખીજું સુણો છતઈ સયોગ સદ્રવ્ય રે;
 કેવલીનઈ ચલ હોઈ સહી ઉપકરણું સુણો. ભવ્ય રે. ચ૦ ૮૦૦
 જેહ આકાશ પરદેસડઈ કેવલી ઠવઈ કર પાય રે;
 ચલપણુ માટિ તે પરદેસડઈ ફિરી તિહાં ન ઠવાય રે. ચ૦ ૮૦૧
 તે માટિ કેવલી જાણુતો નવિ ટલઈ અવશ્યભાવ રે;
 20 જીવ મરઈ આણુપૂરવીઈ કેવલીદેહથી પ્રભાવિ રે. ચ૦ ૮૦૨
 કેવલીનઈ ઈરીઆવહી કહી શ્રીયભગવતી સૂત્ર માંહિ રે;
 તેહ કારણુ જીવવધ તણું કેવલીદેહથી જાંહિ રે. ચ૦ ૮૦૩
 યોગશાસ્ત્રની વૃત્તિમાં કહિઉં હિંસા હોઈ પ્રમાદિ રે;
 જીવવધ હો તથા હો નહી અપ્રમાદિ ન થાય રે. ચ૦ ૮૦૪
 25 જીવની વિવિધ આણુપૂરવી જલમાંહિ આગિ વિષ યોગ રે;
 ઘાતપાતાદિ પરતનુયકી હોઈ મરણુવસિ રોગ રે. ચ૦ ૮૦૫
 તિમ કેઈ કેવલીદેહથી મરઈ જીવ કર્મનઈ યોગિ રે;
 નહી સમું તેહ નિપેધતાં જ્ઞાનીનઈ નહી કર્મલોગ રે. ચ૦ ૮૦૬

ત્રીજો બોલ હવે સાંભલો શ્રાદ્ધપ્રતિક્રમણસૂત્રવૃત્તિ રે;
પ્રમુખ દસ ગ્રંથની શાપિસિદ્ધિ કહીયે છંદ એહ ધરો ચિત્તિ રે.

ચં ૮૦૭

મરીઅગ્નિં કપિલનદં એમ કહિઉં તિહાં ઇહાં કપિલ છંદ ધર્મ રે;
5 વયણ એ ઉત્સૂત્ર જાણીય સાગરિં કરિઓ તિહાં મર્મ રે. ચં ૮૦૮
દુર્લાપિત કહીયે ઉત્સૂત્ર નહી એમ બહુ ગ્રંથ લોપાય રે;
સૂત્રિં બિહું એકજ લાખીઆ ઉત્સૂત્ર દુરવચન કહેવાય રે. ચં ૮૦૯
પરિક્રમણસૂત્રચૂરણિં કહી ગાથા નિમુણો ભવિ તેહ રે;
વલીય ગાથા બીજી આગમિં એણુધ અધિકારિ લખઉં જેહ રે. ચં ૮૧૦

10 ગાથા:—

દુઃખાસિણેણ ઇક્ષ્ણેણ મરીઈ દુઃખસાયરં પત્તો ।

મમિઓ કોઠાકોઠી સાગર સિરિનામધિજ્ઞાણં ॥ ૮૧૧ ॥

અરથ મુણો એહ ગાથા તણો મરીચિ દુરવચન કહીઉં એક રે;
એક કોઠાકોઠીસાગર ભમિઓ ભમિઓ સંસારિ ધરી ટેક રે.

15

ચં ૮૧૨

શ્રાદ્ધવિધિ ગ્રંથિ વલી એમ કહિઉં આશાતના તણુધ અધિકારિ રે;
તેહ મુણયો ભવિ ભાવસિદ્ધિ કહુંઅ તસ ભાવ મુવિચારિ રે. ચં ૮૧૩
ઉત્સૂત્ર લાખવાથી કહી અરિહંત સમય ગુરૂ સાર રે;

તેહની મોટી અવજ્ઞા ઘણી હોય હેતુ અનંતસંસાર રે. ચં ૮૧૪

20 સૂરિ સાવધં અભિધાનથી મરીચિ જમાલિ કુલવાલિ રે;

એણુધ જો એક ઉત્સૂત્ર લવિઉં તો કર્યા ભવ અસરાલ રે. ચં ૮૧૫

ગાથા:—

ઉત્સૂત્તમાસગાણં વોહીનાસો અ અણંતસંસારો ।

પાણચ્છણિ ધીરા ઉત્સૂત્તં તા ન માસંતિ ॥ ૮૧૬ ॥

25 વીરચરિત્રિ વલી એમ કહિઉં મરીચિ રોગિ પીડ્યો અંગિ રે;

પ્રભુ ચતી તેહ અસંચતી જાણી નવિ સાચવયે રંગિ રે. ચં ૮૧૭

તેહ અરતી મનિ ધ્યાયતો મરીચિ વિધિવસિ હૂઓ લલ રે;
 એકદા સમય તસ એક મિલિઓ કપિલકુલપૂત્ર અવલ રે. ચ૦ ૮૧૮
 કહઇ પ્રભુ ધરમ મુઝનઇ કહો, મરીચિ ઉપદેસઇ જિનધર્મ રે;
 કપિલ કહઇ તુલોસિઉ કરો જો તુલ નહી જિનમર્મ રે. ચ૦ ૮૧૯
 ૫ મરીચિ કહઇ તિહાં ઇહાં અછઇ પણિ હું કરી ન સકું તે ધર્મ રે;
 પુનરપિ કહઇ તુમ મારગિ કાંઈ ચ છઇ ધર્મનો મર્મ રે. ચ૦ ૮૨૦
 તે જિન ધર્મનો આલસૂ જાણી ચિંતઇ એ મમ યોગ્ય રે;
 તવ કહઇ તિહાં અનઇ ઇહાં અછઇ કપિલ હૂઓ મરીચિનઇ લોગ્ય રે.
 ચ૦ ૮૨૧

10 એહ ઉત્સૂત્ર ઉપદેસથી સાગર એક કોડાકોડિ રે;
 મરીચિ સંસાર ઉપરાજીઓ એહ સુવિચાર મનિ જોડિ રે.
 ચ૦ ૮૨૨

એણી મેલિં જિહુ એકજ ઉત્સૂત્ર દુરભાષિત જોલ રે;
 સાગર લેદ કહઇ તિહાં તે વિચારો ન દિઓ કોલ રે. ચ૦ ૮૨૩

15 હવઇ સુણો જોલ ચોથો લણું લગવતી પ્રમુખ સિદ્ધાંતિ રે;
 લવ પનર દીસઇ જમાલિનઇ આઠ ગ્રંથ સાથિં એકાંતિ રે. ચ૦ ૮૨૪
 અનઇ ઉપદેસમાલા તણી હેયોપાદેય તે વૃત્તિ રે;
 શ્રીસોમમુંદરસૂરીકૃત ખાલાવજોધ ધરો ચિત્તિ રે. ચ૦ ૮૨૫

તેહ અણુંસારિ અનંત લવ જણાય તે માટિ વૃદ્ધવાણિ રે;
 20 નિશ્ચય જાણઇ તે કેવલી અનંતજ થાપઇ એક તાણિ રે. ચ૦ ૮૨૬

શ્રીઅભયદેવસૂરીતણા શ્રીગુણચંદ્રગણિ જાણિ રે;
 તાસ કૃત વીરચરિત્રિં કહિઉ વચણુ તે ભવિય મનિ આણિ રે. ચ૦ ૮૨૭
 વીરિં નિજમુખિં કરી લાસિઉ ભમિય પંચ વાર જમાલિ રે;
 સુર તિરયંચ નરનઇ વિષઇ મુગતિ લહસિઇ અંતકાલિરે. ચ૦ ૮૨૮

25 વલી વીરચરિત્ર દેમસૂરીકૃતિં કહિઉ એમ દોપવસેણુ રે;
 તપઇ કરી જીવ જમાલિ પરિ હોઇ કિલમિષ દેવ તેણુ રે. ચ૦ ૮૨૯
 તિહાંથી ચવી પંચવાર લગી સુર નર તિરિય ભવિ જાણિ રે;
 લહસિઇ જમાલિ સમકિત વલી મુગતિ અંતિ મનિ
 આણિ રે. ચ૦ ૮૩૦

- ઉપદેસમાલવૃત્તિકરણિકામાહિં કહિઉં તેહ વૃત્તાંત રે;
 ભવ કેતલાએક ભમી કરી મહાવિદેહિં કર્મ અંત રે. ચ૦ ૮૩૧
 દોઘદ્વીવૃત્તિં વલી એમ કહિઉ ચવી કિલમિખખ ભવાંતિં રે;
 ચાર પંચ વાર સંસારમાં ભમી સુર તિરિનૃ ભવાંતિં રે. ચ૦ ૮૩૨
- 5 મહાવિદેહિં સો અવતરી સીઝસ્યઘ અંતિં જમાલિ રે;
 ભગવતીસૂત્રિં હવઘ જે કહિઉં તેહનો ભાવ મનિ ભાલિ રે. ચ૦ ૮૩૩
 ગૌતમિં વીર પૂછિઉં અસિઉં દેવભવથી તે જમાલિ રે;
 ચવી અવતાર કિહાં પામસ્યઘ કુહુ જિન જીવ કૃપાલ રે. ચ૦ ૮૩૪
 વીર કહુઘ ગૌતમ સાંભલો ચાર પંચ વાર સંસારિ રે;
- 10 તિરીય માણું દેવભવ તે કરી સીઝસ્યઘ અંતિ એમ સારિ રે. ચ૦ ૮૩૫
 શ્રીસર્વાનંદસૂરિ વિરચિતે ઉપદેસમાલની વૃત્તિં રે;
 કરી વિપરીત પડપણા અનંતસંસાર ધરિ ચિત્તિ રે. ચ૦ ૮૩૬
 એમ અનંતા એક ગ્રંથિં કહ્યા પનર બહુ ગ્રંથ ત્રિદ્વાંતિ રે;
 નિશ્ચય જાણુઘ તે કેવલી સાગર કહુઘ અનંત એકાંતિં રે. ચ૦ ૮૩૭
- 15 તેહ કહતાં બહુ ગ્રંથતણી હેલણા હોઘ અપાર રે;
 તેહ સુમતિં ચિતિ આણુયો જિમ હોઘ ભવતણો પાર રે. ચ૦ ૮૩૮
 પાંચમો ખોલ હવઘ સાંભલો ભગવતીસૂત્ર ચઉસરણુ રે;
 પ્રમુખ અનેક ગ્રંથ સાષિસિઉં કહિઉં તે નિસુણો દેઘ
 કરણુ રે. ચ૦ ૮૩૯
- 20 સયલ મિથ્યાતી સંખંધીઉં જિણવયણુનઘ આણુંસારિ રે;
 ધરમ કરતવ્ય અનુમોદવું હીસઘ છઘ એહવું સાર રે. ચ૦ ૮૪૦
 કોઘ કહુઘ જે મિથ્યાતી તણું કરણી અનુમોદવું નાંહી રે;
 સર્વથા ધર્મકરણી સવે એહ વિચારવું તાંહિ રે. ચ૦ ૮૪૧
 સમકિત દઢી સંખંધીઉં સવિ અનુમોદીઉં તેહ રે;
- 25 પછઘ સવિ ધરમ સાધારણુ કરણી અનુમોદીઉં જેહ રે. ચ૦ ૮૪૨
 ચોસરણુસૂત્રવૃત્તિ ચિતિ ધરી ભાવ વિચારયો એહ રે;
 તેહ ગાથા એ વપાણુસિઉં જ્ઞાનીઘ ભાસીઉં જેહ રે. ચ૦ ૮૪૩

ગાથા યથા:—

અહવા સર્વં ચિઅ વીઅરાયવયણાણુસારિ જં સુકહં ।

કાલત્તણ્ણિ તિવિહં અણુમોણ્ણમો તયં સર્વં ॥ ૮૪૪ ॥

અર્થ:—

- 5 હુવઇ જિનવચન અણુસારીઆં ધરમકર્ત્તવ્ય સવિ તેહ રે;
જિનલવન ણિંઅ પ્રતિષ્ઠાદિકા પ્રવચન લિખાવું જેહ રે. ચ૦ ૮૪૫
- તીર્થયાત્રા સંઘવાત્સલ્ય શાસનિં કરઇ જે પ્રભાવ રે;
જ્ઞાન સપાયત જે વલી ધર્મસાનિધ્ય સભાવ રે. ચ૦ ૮૪૬
- ઉપશમ સંવેગ માર્દવ પ્રમુખ સવિ ધરમનાં કાજ રે;
10 જે રે મિથ્યાતી સંખધીઆં જિણુવયણુનઇ અનુસાજ રે. ચ૦ ૮૪૭
- તેહ મન વચન કાયા કરી કરિઉં કરાવિઉં અનુમોદિ રે;
તિ ત્રિષ્ટિ કાલિ અનુમોદીઇ જિમ મન હોઇ પ્રમોદિ રે. ચ૦ ૮૪૮
- આરાધનાપતાકા નિસુણી કરી મનિ ધરો એહજ લાવ રે;
દાન રૂચિ વિનય અનુકંપ એ પરાવચારિત્ત સભાવ રે. ચ૦ ૮૪૯
- 15 દાષિણુ દયા પ્રિયભાષણું એમ વિવિહુ ગુણુ ખહુ લત્તિ રે;
તે શિવમારગકારણું સકલજગજંતૂ હિત ચિત્તિ રે. ચ૦ ૮૫૦
- તે સવિ હોઇ અનુમોદવું ધરમ કરણી સુખકાર રે;
આલપંપાલ છોડી કરી ખોલ એ માનો ઉદાર રે. ચ૦ ૮૫૧
- ખોલ પાંચમે એ વિચારવો છઠો સુણો ખોલ સુવિચાર રે;
20 મહાનિશીથાદિ દશ ગ્રંથની સાધિસિઉં હોઇ નિરધાર રે. ચ૦ ૮૫૨
- ઉત્સૂત્રભાષીનઇ જાણવો અધ્યવસાયની મેલિ રે;
સંખ્ય અસંખ્ય અનંત લવ અનંતજ સાગર કહઇ ગેલિ રે. ચ૦ ૮૫૩
- તેહ ન ઘટઇ એમ પૂછવું અખર નિસુણો સિદ્ધાંતિ રે;
લગવતીસૂત્ર માંહિઉં કહિઉં જમાલિઆ તણુઇ દષ્ટાંતિ રે. ચ૦ ૮૫૪
- 25 ગૌતમઇ પૂછિઉં મહાવીરનઇ ઉત્સૂત્રભાષીનઇ સંસાર રે;
કેતકો કહઇ લગવંત તે સંખ્ય અસંખ્ય અપાર રે. ચ૦ ૮૫૫
- પનરલવ દીસઇ જમાલિનઇ કોહકોહિ સાગર એક રે;
મરીઅચિનઇ રે સંખ્યા કહી અનંત સાવધ સૂરિ છેક રે. ચ૦ ૮૫૬

- અધ્યવસાયની મેલિં એ સંખ્ય અસંખ્ય અનંત રે;
 હોઈ સંસાર એમ જાણવો ઉત્સૂત્રભાષીનઈ સુણો સંત રે. ચ૦ ૮૫૭
 જેહુ નિયમિં અનંતજ કહઈ તેહ સિદ્ધાંત વિરૂદ્ધ રે;
 ઉત્સૂત્રપણું હોઈ તેહનઈ તસ કિમ સમકિત શુદ્ધ રે. ચ૦ ૮૫૮
 5 એહપણિ હૃદય વિચારયો દેઈ ખહુ શાસ્ત્ર અનુયોગ રે;
 સાતમો ખોલ હવઈ ચિતિ ધરો કરી પ્રવચનઈ ઉપયોગ રે. ચ૦ ૮૫૯
 શ્રાદ્ધવિધિ શ્રીવિચારામૃતસંગ્રહ પ્રમુખ નવ ગ્રંથ રે;
 તેહની શાષિસિઉં એમ કહિઉં ચોથિં પજૂસણુ પંથ રે. ચ૦ ૮૬૦
 વીરથી નવસઈ નઈ ત્રાણુઈ આણિઉં કાલિકસૂરિં રે;
 10 વીરસિદ્ધાંત આદેસથી માનિઉં સુવિહિત ભૂરિં રે. ચ૦ ૮૬૧
 જલધિ કહઈ ચ્યારત્રહુપત્તઈ ચોથિં પજૂસણુ કીદ્ધ રે;
 એમ કહતાં વિઘટઈ સહી ગ્રંથ ખહુ દૂષણુ દીદ્ધ રે. ચ૦ ૮૬૨
 પ્રભાવકચરિત્ર નિશીચૂરણિં કહી વાચના હૂઈ સાર રે;
 નવસિંત્રાણુ વરસિં નૃપ ધ્રુવસેન વચનિં ઉદાર રે. ચ૦ ૮૬૩
 15 નવસઈ નઈ અસીય પાઠાંતરિં વાચના કલપની હોઈ રે;
 પરપદાઈ નવત્રાણુઈ ન મિલઈ ચ્યારત્રહુપત્તઈ જોઈ રે. ચ૦ ૮૬૪
 ચોથિં પજૂસણુ નવશત ત્રાણુઈ કીદ્ધ પ્રમાણુ રે;
 ભાવ ભલો એ ચિતિ ભાવયો મનિ ધરી શાસ્ત્ર સુજાણુ રે. ચ૦ ૮૬૫
 આઠમો ખોલ હવઈ સાંભલો પંચાશક સૂત્રની વૃત્તિં રે;
 20 ઉપદેસરત્નાકર વલી પ્રમુખ ગ્રંથિં દીઓ ચિત્તિ રે. ચ૦ ૮૬૬
 શ્રાવકનઈ દ્રવ્ય ભાવ એ સ્તવ કહ્યાં અછઈ નિરધાર રે;
 જલધિ કહઈ ભાવ નહી શ્રાદ્ધનઈ સર્વથા દ્રવ્યસ્તવ સાર રે. ચ૦ ૮૬૭
 તેહ ન ઘટઈ એ વિચારવું ઉપદેસરત્નાકર ભાવ રે;
 તેહ નિસુણો હવઈ હું કહું ગાથા એકનો વરભાવ રે. ચ૦ ૮૬૮

25 ગાથા:—

સાઢોવમણાઢોવં જહોસહં અપ્પવહુગુણં ચડહા ।

સાવજ્જણવજ્જણાઈયમેણ્ઠિં તહેવ ધમ્મોવિ ॥ ૮૬૯ ॥

અરથ:—

સાવધ અનવધ લેદિં કરી ધરમના ચ્યાર પ્રકાર રે;
સાટોપ અનાટોપ અંલપ બહુગુણા સરૂપ એ ચ્યાર સુવિચાર રે. ચં ૦૮૭૦
સાંવધ વંટકાય મરંદનાદિક તેહ તોં દ્રવ્યસ્તવરૂપે રે;

5 શ્રીજિનચૈત્યકરણાદિક જીરણ ઉદ્ધાર સરૂપ રે. ચં ૮૭૧

તીર્થયાત્રા દેવપૂજનં પદપ્રતિષ્ઠા શુરભકિત રે;
સાહુભીવત્સલ પ્રમુખ એ કહિઓ દ્રવ્યસ્તવ નિજ શક્તિ રે. ચં ૮૭૨
તેહથી અન્ય ભાવસ્તવ સામાર્થ્યે પોસહ પ્રમુખ રે;
એ દ્રવ્યભાવ બિહુ શુદ્ધસ્થંનઈ હોઈ કરતાં સિવસુખ રે. ચં ૮૭૩

10 આદિવચનિ વલી સંધુનઈ સાતિશંય સૂરિકૃતધર્મ રે;
તેહપરિ ચહિવિહ બંધુવો સાંધિઓ શાસ્ત્રિં એ મર્મ રે. ચં ૮૭૪

॥ ઢાલ ॥

રાગ મહાર.

બોલ નુંમો હવઈ સાંભલો શુર વાચ લીય એ આદિં રે;
15 ચ્યાર એ ગ્રંથ સાધિંસિઈ સુણી મ પડો પરમાદિં રે. ચં ૮૭૫

જ્ઞાનસાગર કુલમંડનસૂરિ પટ ન જણાય રે;
જલધિ કહઈ તેહ પટોધરુ એમ શાસ્ત્ર લોપાય રે. ચં ૮૭૬
બોલ દસમો મનિ ભાવયો ઠાણાંગસૂત્ર તસ વૃત્તિ રે;
વિશેષાવશ્યકવૃત્તિ પ્રમુખસિઈ ધરયો ચિરચિત્ત રે. ચં ૮૭૭

20 નિહનવ સાત કહ્યા દેસથી વલી સર્વથી એક રે;
નિહનવ સવિ પર પખખીઆ કહઈ તે ન વિવેક રે. ચં ૮૭૮
નામ માર કહ્યા આઠ એ જ્ઞાનવંતિં જણાય રે;
અધિક ક્રિમ હોઈ મતિ આપથી કહતાં તેહજ થાય રે. ચં ૮૭૯
હવઈ સુણો બોલ ઈચ્છારમો રાયપમેણીવૃત્તિમાંહિં રે;

25 પાંચસઈ ધનુષ પ્રતિમા કહી ઉરધલોક છઈ જિહાંહિં રે. ચં ૮૮૦
શ્રીસંધાચારવૃત્તિં કહ્યાં સાતહાય પ્રમાણ રે;
બિહુ પરિ પ્રતિમા શ્રીજિનતણી તે સદ્ગુનઈ પ્રમાણ રે. ચં ૮૮૧

જલધિ ધનુષ સઘં પાંચનું દ્વધી તેહ વ્યાખ્યાન રે;
 થાપઈ એકજ સાત હાથનું કુહુ એમ કિમ થાઈ રે. ચ૦ ૮૮૨
 સાશ્વતા જિન તવનિં કહિઉં ગિહુ લેહનું માન રે;
 તેહ ભવિયણુ તુમે સાંભલો કહું ધરયો તુમે કાન રે. ચ૦ ૮૮૩

5 ગાથા:—

પદિમા પુગ ગુસ્ત્રાઓ પળધણુસય લહુય સત્તહત્યાઓ ।

મણિપીઢે દેવચ્છંદયંમિ સોહાસણે નિસન્ના ॥ ૮૮૪ ॥

હવઈ પલાણું બોલ બારમો મનિ આણુયો જાણુ રે;
 અવિચ્છિન્ન સુવિહિત સાધુની પરંપરાઈ વખાણુ રે. ચ૦ ૮૮૫

10 પૂનિમ અમાંસ સહુ સાધુનઈ દીસઈ આરાધિ સદૈવ રે;
 શ્રાદ્ધ એકનઈજ જલધી કહુઈ મુનિવરનઈ એ નૈવ રે. ચ૦ ૮૮૬

તેહ નિરણુય કરવો સહી ન ઘટઈ એમ જોય રે;
 પરંપરાગમ કહિઓ જિણુવરિં ઘોટો કિમ હોય સોઈ રે. ચ૦ ૮૮૭

મનિ રમો બોલ હવઈ તેરમો સુવિહિત પરીપાટિં રે;
 15 દર્શન શુદ્ધિ પ્રકરણાદિકિં શ્રાદ્ધવિધિં એ માટિં રે. ચ૦ ૮૮૮

ભાવ તેહના સુવિચારયો પરપખી કૃત સાર રે;
 જિનતણાં ચૈત્ય તે વાંદવાં પૂજવા યોગ્ય સુખકાર રે. ચ૦ ૮૮૯

અનઈ વલી હીરવિજયસૂરી પ્રસાદિત બાર બોલ રે;
 તેહમાંહિં પણિ એમ કહિઉં અનઈ જલધિ નિટોલ રે. ચ૦ ૮૯૦

20 કહુઈ પરપખીઈ જે કર્યાં જિનચૈત્ય તે જાણિ રે;
 હોલીના રાયનઈ સારિષાં કિમ ઘટઈ એ વખાણુ રે. ચ૦ ૮૯૧

ગાથા:—

ચૈર્યદન્વવિનાસે તદન્વદુવિહમેષ અ ।

સાહુ વિક્ષમાણો અણંતસંસારીઓ મણિઓ ॥ ૮૯૨ ॥

25 ગાથા એ શ્રાદ્ધવિધિગ્રંથની સુણો તેહનો ભાવ રે;
 તેહની વૃત્તિમાંહિં જે લખ્યો નિસુણો થિર આણી સભાવ રે. ચ૦ ૮૯૩
 દેવદ્રવ્ય તે બિહુ પરિ કહ્યો મૂલ ઉત્તર લેહિ રે;

- મૂલ તે સ્થંભકુલાદિક દેહરાતણા તું વેદિ રે, ૨૫૦ ૮૯૪
 ઉત્તર તેહ આચ્છાદના ઇટિ કાઠ પાપાણુ રે;
 વલી બિહુ ભેદ બીજા કહ્યા સ્વપરપથ્ય નિદાણુ રે, ૨૫૦ ૮૯૫
 સ્વપથ્ય શ્રાવકાદિક કહ્યા પરપથ્ય બાણિ મિથ્યાત રે;
 5 એમ અનેકપરિ બહુપરિ દેવદ્રવ્ય વીજ્યાત રે, ૨૫૦ ૮૯૬
 તેહ જે દેવદ્રવ્ય વિષુસતો દેવીનઈ જે ઉવેષઈ રે;
 વલી ઉદાસીનપણું મનિ ધરઈ વિષુસતું ન ગણુઈ તે લેખઈ રે, ૨૫૦ ૮૯૭
 શ્રાવક સખલ નખલો તથા વલી સાધુ સુબાણુ રે;
 સર્વસાવધથી વિરમીઆ નવિ કરઈ પાપનિયાણુ રે, ૨૫૦ ૮૯૮
 10 જે કરઈ સાધુ ઉવેષણા તો કરઈ અનંતસંસાર રે;
 એહવું બાણી સવિ ભવિયણો સંભાલયો સુખકાર રે, ૨૫૦ ૮૯૯
 બિંબ સરિષાં સ્વપરપથ્યના કહ્યાં શાસ્ત્રિં એ બાણિ રે;
 હોલીના રાય સમ જે કહઈ તેહનઈ હોઈ સહી હાણિ રે, ૨૫૦ ૯૦૦
 બાલ સુણો હવઈ અઉદમો ગ્રંથિં દેઈ ઉપયોગ રે;
 15 ઉપદેસરતનાકર સહી દસાશ્રુતચૂરણિ સંયોગ રે, ૨૫૦ ૯૦૧
 તેહ આણુંસારિ સમકિતધરૂ અથવા તેહ મિથ્યાતી રે;
 ધરમરૂચિ હોઈ જેહનઈ ક્રિયાવાદી કહાતી રે, ૨૫૦ ૯૦૨
 જલધી કહઈ જેહ સમકિતધરૂ તેહજ ક્રિયાવાદી રે;
 ન ઘટઈ એ વયણુ કહવું કદા એહ વયણુ ઉનમાદી રે, ૨૫૦ ૯૦૩
 20 દશાશ્રુતસ્કંધની ચૂરણિં કહિઓ એહવો ભાવ રે;
 તે અકિરીઆવાદી બાણિઓ વલી ક્રિયાવાદી એ ભાવ રે, ૨૫૦ ૯૦૪
 સમકિતનઈ શત્રુસમં જગમાંહિં મિથ્યાત રે;
 તેહ અનાદિ સવિ જીવનઈ પછઈ સમકિત વાત રે, ૨૫૦ ૯૦૫
 તેણુઈ મિથ્યાત પહલું કહિઉં તેહના બહુય પ્રકાર રે;
 25 અલિગહિ અણુલિગહિઅં સુણો અલિગ્રહિત વિચાર રે, ૨૫૦ ૯૦૬
 મુગતિ નિર્વાણિ નથી કદા મનિ સદહણા એવ રે;
 અણુલિગ્રહીત મિથ્યાતનું હવઈ નિસુણો તુમે દેવ રે, ૨૫૦ ૯૦૭
 સન્નિ અસન્નિ અજ્ઞાનનઈ હોઈ તેહ મિથ્યાત રે;

- અકિરિઆવાદી હવઇ જે લણ્યો તેહતણી સુણો તુમે ધાતુ રે. ચ૦ ૬૦૮
 લવ્ય અલવ્ય કૃષ્ણપગ્ગીઓ તે નિયમિ કરી હોઇ રે;
 જેહ કિરિયાવાદી કહિઓ તાસ લક્ષણ જોઇ રે. ચ૦ ૬૦૯
 નિયમિ એ લવ્ય હોઇ સહી શુકલપંથી અવશ્ય રે;
 5 અંત્ય પુદ્ગલ પરાવર્તમાં તે સીઝઇ અવશ્ય રે. ચ૦ ૬૧૦
 સમકિત દષ્ટી અથવા વલી મિથ્યાદષ્ટી પણિ હોઇ રે;
 ક્રિયાવાદી એ લખ્યણ કહ્યાં વિચારયો જ્ઞાનસ્થુ જોઇ રે. ચ૦ ૬૧૧
 જોલ પનરમો વલી ભાસીઇ સામાચારી વિશેષિ રે;
 શ્રાવક પોસાયત હૂતો રાતિ પાછિલી શેષિ રે. ચ૦ ૬૧૨
 10 કરવું સામાયક કહિઉં અછઇ તે કહઇ એહ ઉત્સૂત્ર રે;
 તેહ ન ઘટઇ એમ જોલવું દ્વષાય ઘણું સૂત્ર રે. ચ૦ ૬૧૩
 કહિઉં પંચાશકચૂરણિ રાતિ અંતિમ યામિ રે;
 જોડી પોસાયત શ્રાવક સૂતો છઇ જેણુઇ ઠામિ રે. ચ૦ ૬૧૪
 ઇરીઆવહીય તે પડિક્કમી સામાયય ઉચ્ચાર રે;
 15 કરઇ જિમ કોઇ જાગઇ નહી પડિકમણુલગઇ સાર રે. ચ૦ ૬૧૫
 એહવું એ ચૂરણિ કહિઉં અછઇ કિમ થાઇ ઉત્સૂત્ર રે;
 તેહ માટિ એ વિચારયો જિમ રહઇ નિજસૂત્ર રે. ચ૦ ૬૧૬
 જોલ લિષીઇ હવઇ સોલમો યોગશાસ્ત્રસૂત્રવૃત્તિ રે;
 વલી ષટ્દર્શનસમુચ્ચય તેહની વૃત્તિ ધરિ ચિત્તિ રે. ચ૦ ૬૧૭
 20 તેહ આણુંસારિ એ એમ કહિઉં દિગંબરાદિ પરપંથ્ય રે;
 જૈન કહીઇ એહવું અછઇ દીસઇ તેહ પરતપ્ય રે. ચ૦ ૬૧૮
 જલધિ કહઇ નહી જૈન તે ન ઘટઇ એ વિચાર રે;
 શ્રીગુણરત્નસૂરિ વિરચિતા ષટ્દર્શન વૃત્તિ આણુંસાર રે. ચ૦ ૬૧૯
 જૈન તે બિહું પરિ જાણુવા સેતંબર દિગપદ્ રે;
 25 જોધો મુહુપત્તી લોચાદિક ચિન્હ એ છે સેતપદ્ રે. ચ૦ ૬૨૦
 ચિહ્ન સુણ્યો દિગંબર તણાં નગ્ન લિંગ રહઇ વન્નિ રે;
 આહાર લિઇ કરપાત્રમાં મૌનપણુઇ સહી મન્નિ રે. ચ૦ ૬૨૧
 ચ્યાર સંજા કહી તેહનઇ કાપ્ટાસંગી મૂલસંગી રે;
 માયુર ગોખ્યસંગી વલી દ્રવ્ય રહિત નિસ્સંગી રે. ચ૦ ૬૨૨

- ચ્યારે નહં લિલ્લા લોજનેં બત્રીસ હોઈ અંતરાય રે;
તેહમાં ચઉદ તે ટાલવાં એણીપરિ તે કહવાય રે. ચ૦ ૬૨૩
- બીજો આચાર સેતપટપરિ દેવ ગુરૂ દયા ધર્મ રે;
નહી તસ તર્ક શાસ્ત્રાદિકિં પ્રક્રિયા લેદનો મર્મ રે. ચ૦ ૬૨૪
- 5 રાગ નહં દ્વેષ રહિત સદા હૃતમોહ મહામદ્દ રે;
કેવલજ્ઞાન નહં દર્શન એહવો દેવ બિન લદ્દ રે. ચ૦ ૬૨૫
- દેવ પુરંદરિં પૂજ્યો યથાઅરથ પ્રકાસી રે;
મકલ કરમતણો પય કરી હૂઓ શિવપુર વાસી રે. ચ૦ ૬૨૬
- દેવ એહવો અરિહંત નમઈ પંચ મહાવ્રત ધારી રે;
10 માનઈ મુનિ એહવા ગુરૂપણ્ડ શમદમ ગુણુ ધારી રે. ચ૦ ૬૨૭
- પંચ પરમેષ્ઠિ તે નિતિ જપઈ અર્ચ્યા પરૂપઈ ઉમેદિ રે;
પ્રમાદ કરણી કરતાં ઘણું ચિતિ ધરઈ બહુ પેદ રે. ચ૦ ૬૨૮
- શયલપણું લેખઈ નહી દ્રવ્યલિંગી સમાન રે;
શાસ્ત્રિં એ જૈન એણીપરિ કહ્યા ન કહઈ તેહ અલ્પ રે. ચ૦ ૬૨૯
- 15 સતરમો બોલ નીહાલયો આવશ્યકચૂરણિવૃત્તિ રે;
ઋષભચરિત્રનઈ નમુત્યુણું તસ વૃત્તિ ધરી ચિત્તિ રે. ચ૦ ૬૩૦
- ધરણુપતીઈ નમિવિનમીનઈ અડતાલીસ હબ્બર રે;
વિદ્યા આપી છઈ એમ કહિઉં એહ શાસ્ત્ર અણુંસાર રે. ચ૦ ૬૩૧
- સાગર અડતાલીસજ કહઈ કિમ મિલઈ તે કહો વાત રે;
20 ઋષભચરિત્રઈ એમ આણીઉં મુણો તેહ વિખ્યાત રે. ચ૦ ૬૩૨
- ઋષભદેવિં ચારિત્ર લીઉં દેઈ શતપૂત્રનઈ રાજિ રે;
તવ નમિ વિનમિ દેશાંતરિં ગયા બેહુ વિનોદનેં કાન્નિ રે. ચ૦ ૬૩૩
- આવી પૂછિઉં તેણુઈ ભરતનઈ કહઈ હૂં દેઉં તુમ રાજ રે;
તે કહઈ તાત દીઉં લીઉં એમ લેતાં અમ લાજ રે. ચ૦ ૬૩૪
- 25 તેહ જઈ તાત સેવા કરઈ રહીઆ બિહુ પાસિ રે;
નિત નવ કમલ પૂજા કરઈ કહઈ પૂરો રાજની આસ રે. ચ૦ ૬૩૫
- નિરીહુ ન વદઈ ભગવંત તે ત્રિકથુદ્ધિ કરઈ સેવ રે;
નાગપતિ વંદનિં આવીઓ પૂછઈ સેવનું હેવ રે. ચ૦ ૬૩૬

- નાગપતિ કહ્યું પ્રભુ નવિ દીઠ હું દેઉં તુમ રાજ રે;
 તે કહ્યું તું દીઠ નવિ દીઠ અહ તાતસિઉં કાજ રે. ચ૦ ૬૩૭
- ભગતિ એકાગ્ર જાણી કરી સંકમી પ્રભુતણું અંગિ રે;
 સહસ અડતાલીસ અતિલલી વિદ્યા દીઠ મનિ રંગિ રે. ચ૦ ૬૩૮
- 5 ગિરિવૈતાલ્ય ખિહુ શ્રેણિનું દીઠ તેહનં રાજ રે;
 તિહું જઈ રાજ તે ભોગવં સરિઉં તેહનું કાજ રે. ચ૦ ૬૩૯
- શાસ્ત્રમાંહિં એણી પરિ કહિઉં નવિ માનં તે જોહ રે;
 અખિ અડતાલીસ સહી કહ્યું વિચારયો મનિ તેહ રે. ચ૦ ૬૪૦
- નિસુણો હવં બોલ અઠારમો દેવગુરૂપણું હોઈ રે;
 10 અરિહંતનં વિષય એમ કહિઉં એણું શાસ્ત્રિં એ જોઈ રે. ચ૦ ૬૪૧
- પંચાશકવૃત્તિમાંહિં કહિઉં લલિતવિસ્તરાવૃત્તિ રે;
 ધર્મરત્નપ્રકરણાદિકિં જૂઓ તસ વૃત્તિ દેઈ ચિત્તિ રે. ચ૦ ૬૪૨
- બારમં સૂત્રપંચાશકિં ગુરૂશબ્દ વષાણ્યો રે;
 ગુરૂ કહિઓ ધરમ આચાર્ય તીર્થકરાદિક મનિ આણ્યો રે. ચ૦ ૬૪૩
- 15 તથા જયવીરરાય સૂત્રમાં જગગુરૂ એમ લાખિઉં રે;
 તેહનો અરથ તે સાંભલો પંચાશક ચોથં દાખિઉં રે. ચ૦ ૬૪૪
- યથા કહું અરથ ઉપદેસકં ગુરૂ કહિઓ તેહજ માન્યો રે;
 તે તીર્થકરાદિકનં વિષય ગુરૂશબ્દ વષાણ્યો રે. ચ૦ ૬૪૫
- જલધિ કહ્યું ગુરૂપણું નહી દેવપણું એકજ હોઈ રે;
 20 એમ કહી શાસ્ત્ર દ્વસં ઘણું કિમ માનીં સોઈ રે. ચ૦ ૬૪૬
- કહું હવં બોલ યોગણીસમો જીવાલિગમ ઉપંગિં રે;
 ભગવતી પન્નવણાદિક આઠ ગ્રંથનં સંગિં રે. ચ૦ ૬૪૭
- સાત અથવા આઠ જુ કહી અધિકી નવિ હોઈ રે;
 જલધિ કહ્યું દેવલોકનં વિષય પ્રતર પ્રતર પ્રતિં જોઈ રે. ચ૦ ૬૪૮
- 25 એ બાસટ્ટિ પ્રતરાં મિલી પૃથિવી સત્તરી હોઈ રે;
 તેહ પૂછીનં વિચારવું ભાવ શાસ્ત્ર બહુ જોય રે. ચ૦ ૬૪૯
- ભગવતીસૂત્રિ પૃથિવી કહી રત્નપ્રભાદિક સાત રે;
 સિદ્ધસિદ્ધા વલી આઠમી એહ ભાવ વિખ્યાત રે. ચ૦ ૬૫૦

- જેહ સત્તરિ પૃથિવી કહ્ય તેહનો છઠ કિહાં કામ રે; અં ૯૫૧
તેહ તુમે ચિત્તિ વિચારયો આપમતિં નહી કામ રે.
બોલ નિસુણો હવઇ વીસમો પંચાશકસૂત્રવૃત્તિ રે;
લલિતવિસ્તરાવૃત્તિં વલી ધરયો તુમે ચિત્ત રે. અં ૯૫૨
5 પ્રસંસા અતું મોદના જાણ્યો એકજ લાવ રે;
તે કોઇએક જૂદા કહ્ય ન ઘટઇ તેહ સલાવ રે. અં ૯૫૩
બોલ એકવીસમો સાંભલો દ્વસમદંડિકા નામ રે;
ગ્રંથ પ્રનોત્તરસમુચ્ચય વલી એહ અરથનો કામ રે. અં ૯૫૪
ભરતપેત્રમાંહિં આપણા જાણ્યા વિષુ પરદેસિ રે;
10 સાધુછઇ એહવું સંભાવીઇ અગ્ધિ કહ્ય હું ન માનેસિ રે. અં ૯૫૫
શ્રીતપાગચ્છવિષુ અવર કો નહી સાધુ સંસારિ રે;
એહ કહેવું ન ઘટઇ સહી જિનવચન સંભારિ રે. અં ૯૫૬
હવઇ સુણો બોલ બાવીસમો ભગવતીસૂત્ર ચોભંગીરે;
સીલસંપન્ન નામ એગનો સુઅસંપન્ન અભંગી રે. અં ૯૫૮
15 એહનો લાવ ભવિ સાંભલો પૂછઇ ગૌતમ એગ રે;
વીર કહ્ય સુણિ એ કહું ચ્યાર પુરૂષ સુવિવેગ રે. અં ૯૫૮
સીલસંપન્ન એક જાણવો શ્રુતતણી તસ હાણિ રે;
શાસ્ત્રસંપન્ન એક જાણીય નહી સીલ મનિ આણિ રે. અં ૯૫૯
એક શ્રુતસીલસંપન્ન કહિઓ નહી જિહૂયસંપન્ન રે;
20 ..... અં ૯૬૦
જેહમાં સીલ છઇ શ્રુત નહી દેસથકી તેહ આરાધિ રે;
તેથી વિપરીતપણ જે કહ્ય તે ન હોઇ અહીં સાધિ રે. અં ૯૬૧
બોલ ત્રેવીસમો સાંભલો યોગિનિંદુસૂત્રવૃત્તિં રે;
લોકોત્તર જે નિહનવાદિક તે સવે હલૂઆ પ્રવૃત્તિં રે. અં ૯૬૨
તે લોકીકમિથ્યાત્વીયકી કહ્ય સાગર ભારે રે;
25 તેહ કહવું નહી સુંદર યોગિનિંદુ સંભારિ રે. અં ૯૬૩
બોલ ચોવીસમો ચિત્તિ ધરો જિમ જિમ ગણઇ શ્રીનવકાર રે;
તિમ તિમ ઉત્સૂત્રભાષીપરિ કરઇ અનંતસંસાર રે. અં ૯૬૪

ગાથા:—

જન્નં કુમર્દવગ્ગો અરિહંતાઈણ નામ સમરંતો ।

પહસમયં મહપાવં અણંતભવકારણં જણહ ॥

૯૬૫

જિમ્મ જિમ્મ ધરમક્રિયા કરઈ તિમ્મ તિમ્મ મુગતિથી દૂરિ રે;

5 એહુ કહુવું ન ઘટઈ સહી કહઈ તસ ભવ ભૂરિ રે.

અં ૯૬૬

ગાથા:—નોકારસ્તવનં—

નમુકાર એક અક્કર પાવં ફેડેઈ સત્ત અયરાઈં ।

પન્નાસં ચ પણં સાયરસયયં સમગ્ગેણં ॥

૯૬૭

ભાવ એક કહિઓ સવિ જીવનઈં નહી એકનઈં સારિ રે;

10 જેહુ આરાધઈં તે ફલ લહઈં એહુ શાસ્ત્ર આજ્ઞાસારિં રે.

અં ૯૬૮

ગાથા:—

જો ગણહ લક્કવમેગં પૂણ્ણ વિહિજિણનમુકારં ।

તિત્થયરનામગોઅં સો વંધહ નત્થિ સંદેહો ॥

૯૬૯

શિવકુમાર વ્યસની હૂતો નવિ સદ્દહઈંતો ધમ્મ રે;

15 તેહુ નોકાર પ્રસાદથી રહિઓ જીવતો મમ્મ રે.

અં ૯૭૦

વલી પરલોકે જીપરિ કહિઉં અંકપિંગલ ચાર રે;

રાજ્ય લહી મુગતિરમણી વરી જેહુ મિથ્યાતી અઘોર રે.

અં ૯૭૧

વલીય એક ચાર મિથ્યાતીઓ સૂલી રોપીઓ ભૂપિ રે;

તેહુ નોકારના પદ્ધત્તી હૂઓ દેવતા રૂપિ રે.

અં ૯૭૨

20 પુલિંદ પુલિંદી મિથ્યાતીઆં મુનિમુખિ નવકાર રે;

સુણી સુરભવ નરભવ કરી લહ્યાં મુગતિસુખ સાર રે.

અં ૯૭૩

ધરણપતિ ઈંદ્ર પદવી લહિઓ અંકકેસિ જિન દેષિ રે;

સુર થયા એહુ મિથ્યાતીઆ લહસિઈ મુગતિ તત્તપેવ રે.

અં ૯૭૪

ગાથા:—

25 જન્નં કુમર્દવગ્ગો અરિહંતાઈણ નામ સમરંતો ।

પહસમયં મહપાવં અણંતભવકારણં જણહ ॥

૯૭૫

- એ ગાથા સાગરની કરી તેહ પ્રંથ અશુદ્ધ રે;
 પ્રંથ કરતા ઉપદેસક તસ માનઈ તે મુદ્ધ રે. ચં ૬૭૬
- તે કહઈ એહ માનું નહી માનુ હીર કહઈ જેહ રે;
 તેહ ઘોટો પ્રંથ એહ જલિ નવિ જોલવઈ તેહ રે. ચં ૬૭૭
- 5 એમ જિનશાસનિં ધરમના અછઈ જોલ અનેક રે;
 જીવ અનેક મુગતિં ગયા આરાધતાં એક એક રે. ચં ૬૭૮
- ઋષભનો જીવ પૂરવલવિં ધનસારથવાહ રે;
 તેહ પશ્ચિ પ્રથમ ગુણઠાણીઓ મુનિ સાથિંછઈ રાહ રે. ચં ૬૭૯
- પખરિ લેઈ આમંત્રીઆ દીઈ ફલ સહકાર રે;
 10 સાધુ સચિત્ત તે નવિ લીઈ વહરાવઈ ઘૃત સાર રે. ચં ૬૮૦
- તેહ વુહરાવત અરજઈ તેણઈ તીર્થકરગોત રે;
 દાનથકી તેહ મિથ્યાતીઓ હૂઓ જિન ઇષ્ટગોત રે. ચં ૬૮૧
- સીઅલ પાલી કે મુગતિં ગયા તપ તપી અનેક રે;
 તામલિ પૂરણ તાપસા થયા દેવપતિ છેક રે. ચં ૬૮૨
- 15 પૂરવલવિ કુમરનૃપ જીવડઈ જિન પૂજીઆ ફૂલિ રે;
 પાંચ કોડીનઈ મિથ્યાતીય લહિઈ રાજ્ય બહુ મૂલિ રે. ચં ૬૮૩
- ધીવર હરિબલ કોલીઆ દયા પાલી સંસારિ રે;
 પ્રથમ ગુણઠાણઈ તે રહ્યાથિકા લહ્યા મુદ્ગતિ સાર રે. ચં ૬૮૪
- કે મુનિ દર્શનથી લહ્યા કે સ્વયં પ્રતિજોધ રે;
 20 કે જીવ અચિરતા દેષિકરિ મુપ કરણનીરોધ રે. ચં ૬૮૫
- પત્રરસઈ તાપસ દીપીઆ શ્રીગૌતમિં બળુ રે;
 તેહ જિનપંથ લહતા નહી લહ્યા કેવલ વરનાણુ રે. ચં ૬૮૬
- ભૂષ ભંજેવાનઈ કારણિં મુનિ હૂઓ દુમક જીવ રે;
 દ્રવ્યસામાયકથી હૂઓ રાયસંપ્રતિ પીવ રે. ચં ૬૮૭
- 25 એમ નય જોલ અનેક છઈ કહતાં લાભઈ ન પાર રે;
 જે જિનવચન એકઈ સહી આરાધિં સિવસાર રે. ચં ૬૮૮
- કો કહઈ તે સિઈ વષાણીઈ જેહ પંથ અશુદ્ધ રે;
 મુણિ રે પંથ ન વષાણીય એક વચન જે શુદ્ધ રે. ચં ૬૮૯

- જિમ કોઈ દેહકુત્સિત અછંદ એકઅવયવ સાર રે;   ચ૦ ૯૯૦
 તેહ ભલો જિનવચનથી એમ જાણિ નિરધાર રે.   ચ૦ ૯૯૦
 બોલ હવઈ સુણો પંચવીસમો પરપંથીકૃત ધર્મ રે;   ચ૦ ૯૯૧
 જલધિ કહઈ તેહ લેખઈ નહી સુણો તેહનો મર્મ રે.   ચ૦ ૯૯૧
 5 નહીય અકામ તે નિર્જરા નહીય અજ્ઞાન તે કષ્ટ રે;   ચ૦ ૯૯૨
 કિંતુ કહીઈ ઊઠિ બંધસવું એહ વચણુ તે દુષ્ટ રે.   ચ૦ ૯૯૨
 ઉપદેસમાલસૂત્રિં તથા વલી વૃત્તિં એ સાધિ રે;   ચ૦ ૯૯૩
 ધરમક્રિયા કહી પરપંચની જાણિ તું એણી મેલિં ભાષિ રે.   ચ૦ ૯૯૩
 થોડું આગમ આણુંસારીઉં ઘણું અજ્ઞાન કષ્ટ રે;   ચ૦ ૯૯૪
 10 પાણિ નહી નિષ્કલ સરવથી એહ અપ્યર સ્પષ્ટ રે.   ચ૦ ૯૯૪

ઓપઈ.

- કહસિઉં બોલ હવઈ છવીસમો શ્રીહીરવિજયસૂરીસિર નમો;   ૯૯૫
 તેહ પ્રસાદિત જે બોલગાર તિહાં કહિઓ જે મારગાનુસાર.   ૯૯૫
 તેહ વિપરીત અરથ કો કરઈ તે ન ઘટઈ ભવમાંહિં ફરઈ;   ૯૯૬
 15 જે કો જંતુ કરઈ ઉપગાર પાલઈ કરણા અતિહિં ઉદાર.   ૯૯૬
 દાન દીઈ નઈ ન કરઈ કષાય વિનય સાચવઈ ધરમહ ઠાય;   ૯૯૭
 બોલાવિઓ અતિ મીઠઉં વદઈ એહ બોલ બીજય વદઈ.   ૯૯૭
 તે મારગાનુસારી કહ્યા ગુરૂપરંપર સૂત્રિં લહ્યા;   ૯૯૮
 કહઈ સાગર સદહણુ આપ મારગાનુસારીનો એ વ્યાપ.   ૯૯૮
 20 એમ કહતાં પૂરું નહી પડઈ પોતામાંહિં આવી અડઈ;   ૯૯૯
 મારગિ જાતાં જે મહેસરી પરપંચીનાં ઘર આણુંસરી.   ૯૯૯
 સાધુવેસ ભણી તે દીઈ પુણ્ય નહી કહો પાપ લેખીઈ;   ૧૦૦૦
 પાપિં કિમ ધનસારથવાહુ પ્રથમ તીથંકર હૂઓ નાહ.   ૧૦૦૦
 મલેછાદિક ઉપદ્રવ ઊપનઈ મુનિ ધરમાંહિં રાખઈ છનઈ;   ૧૦૦૧
 25 ચૈત્ય વિધન મિથ્યાતીઈ ટલિઉં તે ભુંડું કઈ રૂડું કલિઉં.   ૧૦૦૧
 પરપંચીઈ પ્રત્યાખ્યાન સુવિહિત સાધુ મુખિ સુવિધાન;   ૧૦૦૨
 તે પોટું કઈ સાચઉં કરિઉં મારગાનુસારી કીહું આણુંસરિઉં.   ૧૦૦૨

- તેણું તે જોલ જોર અણુ સાર મારગાનુસારી અરથ ઉદાર;
તેથી જે વિપરીત ઉચાર તે જાણેવો સધલો છાર. ૧૦૦૩
- હવં સત્તાવીસમો જોલ મુણો પરતરગચ્છઈ સંબધ એહ તણો;
શ્રીજિનપ્રભસૂરીશ પ્રવીણ સાતસઈ કીધાં જિન તવન નંવીણ. ૧૦૦૪
- 5 આરાધી શ્રુતદેવંતિ કહઈ તપંગચ્છ ઉદય અધિક ગહગહઈ;
વીરપરંપર અડતાલીસ પટ્ટોધર સોમતિલકસૂરીસ. ૧૦૦૫
- સ્તવન ભેટિ કીધાં તેહનઈ તેણું વિસ્તાર્યાં શુણુ જેહનઈ;
૧ પંડિતપણું વધાણિ તાસ વાર જ્ઞાનતણો અરયાસ. ૧૦૦૬
- તે માટિં સોમતિલકસૂરિનઈ કહ્યા અજ્ઞાની સાગરમુનિં;
10 સાગરગ્રંથિં અછઈ એ સાધિ એહ વિચાર ન ઘટઈ મનિ રાધિ. ૧૦૦૭
- જોલ અઠ્ઠાવીસમો પલણેસિ પાપકરમ જે કરઈ બહુ લેસ;
આલોઅણુ જે તેણું ભવે તો છૂટઈ કરમજ તે સવે. ૧૦૦૮
- પણિ જનમાંતરિ નાલોઈ સકઈ અંબુધિમતના એહવઈ બકઈ;
પણિ તે ન ઘટઈ માંહિં જેહ જ્ઞા ૧૧ધરમકથાંગિં એહ. ૧૦૦૯
- 15 આલોયું દીસઈ પરભવે તે તરીઆ સંસારજ સવે;
શ્રીઉવાઈવૃત્તિં વલી સાધિ શ્રાદ્ધવિધિ ગ્રંથિં વલી ચિત રાધિ. ૧૦૧૦
- શ્રીવાસુપૂજ્યચરિત્રિં મુણો રાયપુરયાદિ અધિકારિં ભણો;
રામ સંગ્રામ વામન બંધવા કરમ અણુલોઈ પરભવા. ૧૦૧૧
- રામતણો જીવ હસ્તી હાઈ અવધિનાણિ સમકિતધર સોઈ;
20 અંતિં પૂરવજનમહતણું કરમ આલોયું તેણું અતિધણું. ૧૦૧૨
- સુરસુંદરીઈ કીધી મુનિ હાસિ ધ્યાન ચૂકાવઈ તેહ વિમાસિ;
તેણું ભવિ નાલોયું જેહ સુરમુંદરી ભવિ છૂટી તેહ. ૧૦૧૩
- એમ અનેક ભવ કીધાં પાપ આલોઈ છુટાં તે આપ;
જનમાંતરિ તે સધિ જાણુવું એહ વચણ હઈયડઈ આણુવું. ૧૦૧૪
- 25 ઓગણત્રીસમો જોલ સાંભલો હીરગુરૂ શ્રીવિજયસેનસૂરિ ભલો;
તેણું વિપરીત લહી તસ ચાલ નામિં ગ્રંથ તે કુમતકુદાલ. ૧૦૧૫
- જલિ જોડ્યો તે જાણી અશુદ્ધ તેહનઈ એહવું આણું મુદ્ધ;

૧ શાસનપ્રભાવંક ભાષિઈ તાસ. (પાદાંતર)

આગઈ કવી હૂઓ ધનપાલ તેણુઈ જિણુ સંસ્તુતિ કરી વિશાલ;
નામઈ ઋષભપંચાસિકા સુણો વચણુ તે ઉપાસકા. ૧૦૪૦

ગાથા:—

પાવંતિ જસં અસમંજસાવિ વચણેહિં જેહિં પરસમયા ।

5 તુહ સમયમહોઅહિણો તે મંદા વિંદુનિસ્સંદા ॥ ૧૦૪૧

અરથ:—

હે ભગવંત પરશાસનતણાં અસમંજસ વચણુ જિહાં ધણાં;
તે શાસ્ત્રઈ પણિ જસ પામંતિ જાણિઉં મિં તે કારણુ અંતિ. ૧૦૪૨
તુમ સિદ્ધાંતપયોનિધિ સાર તે ઊભરાય અતિહિં અપાર;

10 તાસ ણિંદુ તેમાંહિં લડ્યા તણુઈ જસ તે પામઈ મોકલા. ૧૦૪૩

એણુઈ કારણિ પરનઈ સિદ્ધાંતિ જે જે વાડ વચણુ એકાંતિ;
તે કહણુ જિણુ તાહાડં સહી સ્તવીઈ તેણુઈ કારણિ તે લહી. ૧૦૪૪

બોલ કહું હવઈ પાંત્રીસમો તેહનો ભાવ સહૂઈ મનિ રમો;
ગુણુસ્થાનકમારોહ એ નામ ગ્રંથિં કહિઉં અછઈ અભિરામ. ૧૦૪૫

15 વ્યક્તમિથ્યાતી હોઈ અભવ્ય તિહાં કોઈ અરથ કરઈ છઈ નવ્ય;

કહઈ છઈ જે જે હોઈ અભવ્ય તે અવ્યકતમિથ્યાતી કવ્ય. ૧૦૪૬

એમ કહતાં વિઘટઈ સિદ્ધાંત તેણુઈ કહવું ન ઘટઈ એકાંત;

બોલ કહું હવઈ પાંત્રીસમો તે સુણુતાં આલસ નીંગમો. ૧૦૪૭

ભગવતીસૂત્રવૃત્તિની સાષિ વલી પ્રવચનપરીખ્યા ભાષિ;

20 કહિઉં તેમાંહિં કેવલીથકી જીવઘાત થાઈ એ બકી. ૧૦૪૮

નવિ લાભઈ પણિ આરંભિકીક્રિયા કહી જીવઘાતઈ થકી;

સર્વજ્ઞશતકમાંહિં કહિઉં એમ તે કુહુ પડિત માનઈ કેમ. ૧૦૪૯

કેવલી તનુંથી ન હોઈ ઘાત અજ્ઞાની પરિ ન કરો વાત;

જ્ઞાનવંત ન કહઈ એમ કદા જે કહઈ તે અજ્ઞાની સદા. ૧૦૫૦

25 છત્રીસમો બોલ હવઈ સુણો તેહ વિચાર અછઈ અતિઘણો;

કોઈએક કહઈ છઈ જે વિવહારરાસિ આવ્યો જીવ ઉદાર, ૧૦૫૧

તે ઉત્કૃષ્ઠથિકો સંસાર માંહિં રહઈ તો અરયો વિચાર;

- પુદ્ગલપરાવર્ત અસંખ્ય પછઈ મોખ્ય બાઈ એહવી ઝંપિ. ૧૦૫૨
એમ ન ઘટઈ જે માટિં તેહ વડી સંઘયણિ લાવ લાવો એહ;
અધર કહ્યા અછઈ એહવા તે કહીઈ સુણયો કેહવા. ૧૦૫૩
પુદ્ગલ પરાવર્ત અનંત રહઈ સંસારમાંહિ તે જાંતુ;
5 તે માટિં કહવું સુવિચારિ એ છત્રીસઈ બોલ વિચારિ. ૧૦૫૪
લિપીઓ લીઉં સૂધું કરી પાઠવિઉં ગુરૂનઈ અણુંસરી;
સાગરસાથિં મોટા એહ વિઘટઈ બોલ મનિ ધરયો તેહ. ૧૦૫૫
તેહ વિચાર કરી અલિરામ કરી વિમાસણ કરવું કામ;
ગુરૂઆણા જે અંગીકરઈ નહિ તો સાગર ગચ્છ બાહિરિ ફરઈ. ૧૦૫૬
10 દેખી લખિત લેખનો એ પટો વિજયદેવ મનિ ધરઈ ઉલટો;
એ પાપી મુઝ પૂઠિં થયા સાગર તો સહી બાહિરિ રહ્યા. ૧૦૫૭
મનિ વિષવાદ ધરઈ અતિઘણો ન સકઈ પ્રગટ કરી મનતણો;
જે વાંચઈ નિજગુરૂના બોલ તે વાંચતાં વારઈ નિટોલ. ૧૦૫૮
વાંચઈ બોલ છત્રીસઈ લેવિ સાગરમત ઊથાપન હેવ;
15 રીસ ચડાવી નાંધી દીઈ ઋણુમારગ તે વાંકો વીઈ. ૧૦૫૯
નિમુણી સોમવિજય ઉવઝાય વડી એક લેખ લખઈ મનિ લાય;
જે લગવનનો હોઈ આદેસ તો તુમ પાસઈ રહું આવેમ્નિ. ૧૦૬૦
વડપણિ કહું તુમારી સેવ એ ઇચ્છા છઈ મુઝનઈ દેવ;
તો ગુરૂ લખી પઠાવઈ આજ અદ્ધપાસઈ નહી છઈ તુમ કાજ. ૧૦૬૧
20 એહ સરૂપ બાણી ગુરૂતણું હીરવયણથી વિપરીત ઘણું;
તિહાંથી નંદિવિજય ઉવઝાય પાંગરીઆ કુણુંગરિં બાય. ૧૦૬૨
તવ પંલાતી અમદાવાદિ સંઘ સંપેસરિ આવઈ આહાલાદિ;
તતષિણિ મુનિ પાઠવિઆ બેય કહઈ ગુરૂ તિહાં બોલાવઈ તેય. ૧૦૬૩
ધાવક કહઈ નાવું તિહાં પાટણનગરિ ગુરૂ છઈ જિહાં;
25 તો ચાણસમઈ પરકિઉં બિહુ આવી મિલવું તિહાંકણિ સહ. ૧૦૬૪
તિહાં પાટણથી ગુરૂ આવતાં શકુન ન થાય મન લાવતાં;
ફિરીફિરીનઈ આવઈ તિહાં ચાણસમઈ સંઘ મિલીઆ જિહાં. ૧૦૬૫
મિલી બયઠા નઈ કરઈ વિચાર સાગરનઈ લેવા નિરધાર;

- સહૂસાધિ કહ્યું અમદાવાદિ આવી મિલવું ગિહુય સવાદિ. ૧૦૬૬
મૂલ પટો જે શ્રીગુરુતણો મતં તિહાં મિચ્છાદુક્કંડ લણો;
એણી જિણુસ્યઈ સહૂ સંઘની સાધિ એકાંતિ તે વિપરીત રાધિ. ૧૦૬૭
સહૂઈ આવિઈ નિજ નિજ ઠામિ ગુરુ ફિરી પુહુતા પાટણિગામિ;
5 પ્રાહ્મણપૂત્ર ગૌશ્રૃંગિં સીસ કર્યો વિચાર પટમાસી ઇશ. ૧૦૬૮
છાના તેડાવી સાગરા રાગદ્વેષના જે આગરા;
ચૈત્ર અમાવસિ મૂહૂરત જેઈ સાગર લીધા ભલું નહી હોઈ. ૧૦૬૯
માણસ પ્રેષિ કહ્યું વધામણી મેલ સાગરસિઈ હૂઆ એ ભણી;
નિસુણી રાજનગર પંભાતિ શ્રાવક બોલઈ જૂજૂઈ ભાતિ. ૧૦૭૦
10 કહિઈ અસ્યું નઈ કીધું કર્યું મેલ કર્યો એ સહૂઈ હસ્યું;
અપરાધી લેઈ ગચ્છમાંહુ મેલ મેલ પોકારઈ એ કાંહુ. ૧૦૭૧
હોઈ બિ ભાઈની વઢવાડિ અથવા નાતિતણી હોઈ આડિ;
તે વિષ્ટા લઈ એકઠા હોઈ તેહનઈ મેલ કહ્યું સહૂ કોઈ. ૧૦૭૨
પણિ અપરાધી જોરિં લીધ શ્રાવક કહ્યું આણુસમજિઈ કીધ;
15 મેલ કહવો એ યુગતું નહી વાંક સવે કુહુ કિહાં ગયુ વહી. ૧૦૭૩
વડાવયણુ લોપીનઈ કીધ આપિં જગમાં અપજસ લીધ;
વેચાથા અદ્ધ કુણિં નવિ લીધ શ્રાવક બોલઈ જગત્ર પ્રસીદ્ધ. ૧૦૭૪
તો હવઈ શ્રાવક કહ્યું ગુરુબોલ માનઈ તે વાંદિ રંગરોલ;
એમ સમઝીનઈ કાગલ લખઈ મૂલપટઈ મતં કીધા પપઈ. ૧૦૭૫
20 મિચ્છાદુક્કંડ દીધા વિના જો સાગર લીધા આસના;
કીધો પરઠ તે નવિ રાષીઓ ગુરુવયણે અતિ છેહ દાષીઓ. ૧૦૭૬
તો હવઈ અદ્ધ ગુરુવચને કામ પછઈ કહસ્યો અદ્ધ લોપી માંમ;
જો ગુરુનાં વયણુ આણું સરી કરસ્યો કામ વિચારી કરી. ૧૦૭૭
તો તુમ સાથિં ગુરુવિવહાર નહી તો નહી જાણો નિરધાર;
25 એમ શ્રીસોમવિજય ઉવઝાય મેઘવિજય તિમ વાચકરાય. ૧૦૭૮
નંદિવિજયવાચક જાગતા ધર્મવિજય તિહાં ધુરિ આગતા;
તેણે મિલી પણિ લિષિઈ એમ સંઘિં કાગલ લિષીઆ તેમ. ૧૦૭૯
વિજયદેવસૂરિ હાથિ પહુત વાંચી વલતું લખઈ એ સૂત;

- કરવું તે કીધું સુવિચારિ જે અદ્ધ મનિ માનઇ નિરધાર. ૧૦૮૦
- તુલ્યનઇ એ સ્ત્રી કરવી વાત ગચ્છપતિ હું માહારી એ ધાત; ૧૦૮૧
- પરપણા મિં ચિત્તિં ધરી સાગર કહઇ હીરપરિ તે વરી. ૧૦૮૨
- એહ લિખિત તે અમદાવાદિ વાંચઇ મનિ હોઇ વિષવાદ;
- 5 તેા સંઘસાથિં સમઝી કરી વાચક ચ્યારઇ બહુબલ આદરી. ૧૦૮૩
- લેખ લખી પૂછાવી મુની સંઘ સમત્ત કરી સવિ દુની;
- સંવત સોલવરસ બહુતરિં વૈશાખ સુદિ તેરસિ આસુરઇ. ૧૦૮૪
- વાચકમેઘવિજયઉવગાય સોમવિજય સવિ વાચકરાય;
- વાચક ભાણ્યંદમુણિંદ નંદિવિજયવાચક મુનિઇંદ. ૧૦૮૫
- 10 વિજયરાજ વાચક ઉવગાય ધર્મવિજય દીઠઇ ઉચ્છાય;
- પંડિત પ્રમુખ ગીતારથ સહુ લિખિત કરી મુનિ મિત્રીઆ બહુ. ૧૦૮૬
- શ્રીતપગચ્છ સકલ સમવાય યોગ્યં સયલ નયર સમુદાય;
- કેવલીઆશ્રી તથા જમાલિ મરીઅચિનઇ ઉત્સૂત્ર ન ભાલિ. ૧૦૮૭
- ઉત્સૂત્રભાષીનઇ નિયમેન અનંતાજ ભવ કહીઇ તેન;
- 15 બાર બોલ અનઇ શાસ્ત્રવિરૂદ્ધ કરઇ પરપણા તેહ અશુદ્ધ. ૧૦૮૮
- તે માટિં ધર્મસાગર પાસિ રાજનગરમાંહિં ઉદાસ;
- સકલસંઘ પુરપાટણતણા તેહ સમખ્યજનમાં નહી મણા. ૧૦૮૯
- શ્રીહીરવિજયસૂરિં તે છતા મિચ્છાદુક્કડ દેવરાબ્યા હતા;
- તેહ જીધાપણિ કીઉ વિરૂદ્ધ સર્વજ્ઞશતક વલી ગ્રંથ અશુદ્ધ. ૧૦૯૦
- 20 તે પણિ વિરૂદ્ધ પરખ્યા ભણી સાગર સહુય થયા રેવણી;
- વિજયસેનસૂરિં તે ફરિ કીધા દૂડા બાણી ભૂરિ. ૧૦૯૧
- સર્વજ્ઞશતક જે ગ્રંથ અપ્રમાણ કીધો તે સહુ બાણઇ બાણ;
- વાંચઇ તેહ ભણાવઇ જેહ શ્રીગુરૂ આણમાંહિં નહી તેહ. ૧૦૯૨
- તેણઇ તે સાગર ગછથી ફરિ તેહનઇ કો આદર ન દીઇ ભૂરિ;
- 25 જે તસ પાસઇ કરસ્યઇ આહાર તે સાથિં નહી સંગ લગાર. ૧૦૯૩
- જે ગંછભેદી સાથિ સંબંધ કરસ્યઇ તે સાથિં નહી બંધ;
- તસ મંડલી જે કરસ્યઇ આહાર તે સાથિં નહી આહાર વિવહાર. ૧૦૯૪
- વિજયદેવસૂરિં તે શ્રદ્ધા તો તે ગછથી અલગા થયા;

- લોપી નિજગુરની મર્યાદ એમ તેણું કીધા ઉનમાદ. ૧૦૯૪
- તે માટિં કહ્યું સુવિહિત સાધુ અહો તો વીરપરંપર લાધ;
હીરવયણિ જેહનઈ અપરાધ તે સાથિં સવિમંડલિ બાધ. ૧૦૯૫
- સાગર તથા સાગરનઈ પાસિ તેહસિઉં નહી સંબંધ વરાંસિ;
5 જો સાગર માનઈ ગુરબોલ તો તે સાથિં હોઈ રંગરોલ. ૧૦૯૬
- વિજયદેવસાથિં એ આડિ સાગરનઈ મુંકઈ તે તાડિ;
નિજગુર આણુ મનાવી લીધ તો તેહનઈ મનાસઉં વાંદીધ. ૧૦૯૭
- જિહાં લગઈ એ એમ ન થાય તિહાં લગઈ કોઈ તિહાં ન જાય;
એ સાથિં કો નહી સંબંધ ગચ્છ સહૂઈ એમ કીધો બંધ. ૧૦૯૮
- 10 લિખ્યાં કરીઃ મોકલીઆં બહૂ ઠામિ ઠામિ જે જાણુઈ સહૂ;
ખેતિ ખેતિ દીધા આદેસ સાગરનઈ કો ન દીધ પ્રવેસ. ૧૦૯૯
- નંદિવિજયવાચક કહ્યું અસ્યું ગુરવચને માહારં મન વસિઉં;
જે ગુર આણુ આરાધઈ આસિ તે સહૂ આવો માહુરઈ પાસિ. ૧૧૦૦
- એમ જાણી ચડતી તસ દિશા સાગરીઆ મનડઈ અતિ ડસ્યા;
15 જાણુઈ કાંઈ કરીય ઉપાય કરીય જિમ એ દૂરિં જાય. ૧૧૦૧
- અસ્યું વિમાસી મિલી દીવાણિ કરી સજઈ કરવા હાણિ;
તે જાણી સૂઘો સંબંધ વાચકિં કીધો એ બંધ. ૧૧૦૨
- જઈ મિલીઆ સાહિબ બલવંત પાન અબદલા કીધો અરિઅંત;
તાસપાસિ બોલી પારસી અતિપ્રસન્ન તે બોલ્યો હસી. ૧૧૦૩
- 20 કુહુ પુસડઈમ તુમાર કામ તુમ હુસમનનું ફેડું ઠામ;
વાચક કહ્યું હુસમન કો નહી પણિ એક વાત સાહિબ સુણો સહી. ૧૧૦૪
- માહુરઈ એક અછઈ ગુરલાય તે બેપીર હૂઓ મહારાય;
તેણું કીધા એક નવા કતેબ તે અમ ગુરિં નવિ રાખ્યા હુસેબ. ૧૧૦૫
- તેમાંહિં ગુર ગાલી લખી તે નિસુણી મન થાઈ દુષી;
25 તે માટિં જો સાહિબ સુણુઈ તો તે અહી આવઈ એમ લણુઈ. ૧૧૦૬
- તો તે નિસુણી અબદલાપાન વાચકનઈ દીધ બહુ માન;
કહ્યું બોલાવું અબ તે ઈહાં અહદી મોકલસિઉં અહો તીહાં. ૧૧૦૭
- લખી કુરમાન અહદી આપીઓ તે બિહુનઈ બાંધી અદ્દ દીઓ;

- આણ્યો અહીં જાણ્યા તેણે તો તેણે જાણ્યો ભયરસેણ. ૧૧૦૮
- માણસ ચ્યાર મોંટાનઈ મિત્ર્યા મેલ મેલ એમ કહીનઈ ભંટ્યા;
ચોમાસું સહુ એકજ રહઈ પછઈ કહવું જે તે એ કહઈ. ૧૧૦૯
- રાજનગરિ તે આવઈ વહી કરસ્યઈ જિમ વાત શુરિં કહી;
5 એમ જાણી લણસાલી ભંટ્યો દેવો નામિં છઈ નિરમલો. ૧૧૧૦
- દોસી વેણી નગરનો સેઠ તિમ દોસી મનીઓ શુભ દેઠ;
સાહા નાના વધૂઆ વરલાજ નૃપ વહીતાં કરઈ શુભ કાજ. ૧૧૧૧
- એ ચ્યારઈ વાચકનઈ વીનવઈ કહણ અદાર્ઝં કરવું હવઈ;
વાચક કહઈ શુરવચને કાજ તે માનઈ તો રહઈ તુમ લાજ. ૧૧૧૨
- 10 પૂછાવો જે તે એમ કરઈ ચોમાસા પારણિ ચિત ધરઈ;
વિજયદેવસૂરિ આવઈ અહીં સંઘ સાધિ અમદાવાદિં રહી. ૧૧૧૩
- વાચકનંદિવિજયસિઈં મિલી એક વિચાર કરી મન રલી;
સાગરપાઈં કરાવઈ મતું મિચ્છાદુક્કડ દિઈ સહુ છતું. ૧૧૧૪
- ન કરે તિહાં લગઈ રાષઈ ફરિ તો તુમ કહણિ હોઈ મહમૂરિ;
15 તો તેણે પાટણિ શુરનઈ લિખિઈં સચલ વૃતાંત વાચક તેણે
- અધિઈં. ૧૧૧૫
- ભયભારિં અંપાણુ લણઈ તુમે કીધું તે કુંણુ અવગણઈ;
પણિ હુઈડઈ પોટામાં પોટ ન લહઈ કો જે કપટનો કોટ. ૧૧૧૬
- તાસ લિખિઈં આલિઈં દેપીઈં મહાજન સહુઈં થયું સાધિઈં;
20 કર્યાં લપીનઈ કીધો મેલ તો તેણે કપટિં પાડ્યો લેલ. ૧૧૧૭
- કાગલ લખ્યો આદેસ વિદેસ અજ ન દેવું એ આદેસ;
કરી મેલનઈ કરઈ દંદોલ કાગલ ગછ લેલવા નિટોલ. ૧૧૧૮
- વિણ વાકિં ઓલંભો લખઈ તે કોઈ લેખઈ નવિ સંપઈ;
સોમવિજયવાચકની આણુ મેઘવિજય નંદિવિજય-સુજણુ. ૧૧૧૯
- 25 ધર્મવિજય એ ત્રિણિ વાચકા તેહની આણુ લહી તિહાં થકા;
દર્શનવિજયગણિ પાંગરઈ નયર ઝરહાનપુર લણી સંચરઈ. ૧૧૨૦
- ધંભનયરથી તે પાંગરઈ જંખૂસરિ તે આવી કરઈ;
હીરવયણુ વાસિત સહુ મતાં ભરૂઆચિ સૂરતિ અતિ શોભતાં. ૧૧૨૧

- સૂરતિમાં દોસી નાનજી સાથિ જોલ બંધ કીધા હાથોહાથિ;
 જો વિજયદેવ સૂરિ ઇર્ષ્યાકરંધ તો અમ કુટંગ કહિઉં તુમ કરંધ. ૧૧૨૨
- અહારે ચ્યાર બાંધવની જોડ તિમ તુમે પાંચમા લાઇ નહી પોડિ;
 અમે નિર્વાહ તુમારો કરું તે કરતાં મનમાં નવિ હરું. ૧૧૨૩
- હીરગુરૂવચને ધરો તુમે રંગ બહાનિપુર જાતાં કરો ઉચ્છરંગ;
 ત્રિણિસઘ નામાનાં લેઈ મતાં દોસી પુંજનઘ મનિ જે હતાં. ૧૧૨૪
- તિહાંથી ચાલ્યા પાનદેસ લણી નંદરબારિં વાત કીધી ઘણી;
 અનુકમિ થોડે દિવસે કરી બરહાનપુર આવ્યા ઉલટ ધરી. ૧૧૨૫
- વાચકવિજયરાજનઘં વેગિ આવી વંદઈ મનનઘં નેગિ;
 તાસ સુણાવઈ સવિ માંમલો સંઘ સવે તે જાણ્યો લલો. ૧૧૨૬
- ૫ જસસાગરનઘં કીધો દૂરિ માંડલિથી તે વાંકો ભૂરિ;
 તવ તે સંઘ મિલી વીનવઈ પડ્યો વરાંસો અવધારો હવઈ. ૧૧૨૭
- કરી કૃપા બઈસારો પાસિ સંઘકહણુ કીધું સુવિમાસિ;
 તો વાચકનઘં કહઈ એ બંધ બિહુ ચોમાસું રહઈ એ સંધિ. ૧૧૨૮
- લખિઉં કોઈનું નવિ માનવું આજ પહલું હવું તે હવું;
 10 હવઈ કરેવું જે અહો કવું ચોમાસા પારણિ પૂછવું. ૧૧૨૯
- બાદરપુરિ વાચક ચોમાસ ઇદલપુરિ વીરવિજય પંન્યાસ;
 સહરમાંહિં વલી જસસાગરો દર્શનવિજય રામવિજય મુનિવરો. ૧૧૩૦
- ઠાણા એકાદસસિઉં તેહ વિજય પાંચ છ સાગર એહ;
 ચોમાસું એકઠા તે રહ્યા નિજનિજ કરવા બિહૂ સામહ્યા. ૧૧૩૧
- 15 દર્શન સંલલાવઈ હીરવચણુ શ્રાવક જાણઈ ચિંતામણિ રચણુ;
 છત્રીસ જોલ સુણાવઈ તાસ સાગરમત કીધો નીરાસ. ૧૧૩૨
- બઈ તડું કીધું તેણીવાર દર્શનનઘં હૂચો હરખ અપાર;
 દર્શનઘં તો વાચકરાજ વિજયરાજ ઘણું માનઈ લાજ. ૧૧૩૩
- તેહનઘં બપરિ કીધા લલા ગુરૂવચને શ્રાવક નિરમલા;
 20 અધિકારી શ્રાવક બઈ ચ્યાર હીરવચણુ થાપ્યા નીરધાર. ૧૧૩૪
- તે દેખી દાઝઈ સાગરા ગુરૂનઘં લેષ લખઈ આકરા;
 એણઈ સંઘ સવે વસી કીધ તો તેણઈ ચોલંલો દીધ. ૧૧૩૫

- કોઈ ન માનઈ તેહનઈ લિખિઈ લેખ મહોત કુણિં નવિ રખિઈ; ૧૧૩૬
વાચક મેઘવિજયના સીસ ઈંદ્રવિજય ઊપરિ અતિ રીસ.
- 25 લાણુચંદ વાચકનઈ પાસિ સયલ સંબંધ કહિઓ સુવિમાસિ; ૧૧૩૭
વાચક ખોલ લેઈ અજમેર પુહુતા પણિ તે પડિઓ ફેર.
- 5 પંલનયરિથી સાગરીએ છેક લિપી મોકલીઈ મોટું એક; ૧૧૩૮
જીવવિજય પંડિત અવગણુઈ તુમ આણુથી અલગું લણુઈ.
- તેણુઈ તાસ આલંભો દીધ પણિ તે કામ રતિ નહુ સીધ; ૧૧૩૯
તે માહંત તપસીય નિરીહ કોઈ ન લોપઈ તેહની લીહ.
- તેહનઈ હીરવયણિ મનરંગ ન ગમઈ કાંઈ સાગરનો સંગ; ૧૧૪૦
10 રીસ કારણુ શુરૂલગતાપણું શુરૂ લગતા ઊપરિ દુષ ધણું.
- શ્રીશુરૂ વિજયસેનના સીસ અતિવયરાગિ રહઈ નિસદીસ; ૧૧૪૧
ઉપ ચારિત્ર ચલાવઈ પંથ સદહણુ સાચી એ પંથ.
- સોમવિજયવાચક આદેસિ ચોમાસું ન લીય સુનિવેસ; ૧૧૪૨
પંડિત હંસવિજય શુદ્ધપથ્ય મહાવયરાગી વેલોરથ્ય.
- 15 એહવા માહંત લણી તસ દોસ દીધો આણી મનિ અતિ રોસ; ૧૧૪૩
એ ચતુરાઈ જોયો અસી નિસુણુઈ જે તે ઊઠઈ હસી.
- વલી એક જોયો તાસ વિવેક આપિ ઉપાધિ કરી વલી એક; ૧૧૪૪
સૂરતિ નયરિ પજૂસણુ લણી છતઈ તિહાં શુરૂ લગતા મુણી.
- પંડિત ધનહરષ બહુશ્રુતા કરઈ વપાણુ શુરૂ આરાધતા; ૧૧૪૫
20 તે ઊપરિ લિખીઓ આદેસ સાગરીઆ જૂદા નઈ રેસિ.
- રાનેરથી અબિધના યતી જિનઆણુ લંગ ન ખીહઈ રતી; ૧૧૪૬
બઈસી નાવા તાપી નદી જિતરી આબ્યા તે પણિ બદી.
- તેણુઈ તીહાં જૂદું કીધ વપાણુ ઇમ અનેક જૂદાના ઠાણુ; ૧૧૪૭
વલી કાગલ લખીઆ બહુલાતિ લખી તે માંહિં બાહુ તાતિ.
- 25 નયર બરહાનપુરિ જસસાગરો તાસ લખ બહુ રપે તુમે કરો; ૧૧૪૮
વિજયપથ્યમાંહિં જે મિત્યા તે જાણુયો અણથી ટટ્યા.
- મેલ કરીનઈ કરૂં રેવણી એકઈ એક પ્રતિં અવગણી; ૧૧૪૯
સંઘ સવેનઈ કર્યો હાથિ નવિ મિલવા દેયો તે સાધિ.

- વારિ વસતિ નવિ દેવું અન્ન ગામિ ગામિ લિષિઉં એ ધન;
 વીરશાસનિ સૂરિ ખડુ હુવા દાન નિષેધ ન કીધા નવા. ૧૧૫૦
- એ સામાચારી એહથી પ્રગટ થઇ એ અનુચાનથી;
 એતો નહી જિનશાસન માગ એહવા લેષ લખઇ દુષભાગ. ૧૧૫૧
- 5 લેષ વાલઇ લાલજી હાથિ દીયા દર્શનિં લાલજી કરિથી લીયા;
 દર્શનવિજયવાચકનેં આપ લેષ સંભલાવઇ માંહિં સંતાપ. ૧૧૫૨
- કરી ઉતારા રાખ્યા પાસિ કેઇ ખીડી મોકલઇઓ હોદ્દાસિ;
 સાહ માનજી જે કાલૂપુરા તસ હાથિં તેડી દીધા પરા. ૧૧૫૩
- તેણુઇ રાજનગરિ જઇ દીધ સોમવિજય વાચકિ તે લીધ;
 10 વાંચી જાણ્યો તાસ અલોગ સંઘ તેડી જણાવ્યો યોગ. ૧૧૫૪
- તે જાણીનઇં સહુ ગહુવરિઉં હૈ હૈ એણુઇ એ સિઉં કરિઉં;
 ટાલી મનથી તેહની આસ સહુઇ જોલઇ અસ્યું વિમાસિ. ૧૧૫૫
- એથી નવિ દીસઇ કાંઇ ભલું અતિ અધિક લખીઇ કેતલું;
 ગુરૂ નૃપનાં મનમયલાં જોઇ કુહુ તિહાં કેહવું રૂડું હોઇ. ૧૧૫૬

15

॥ ઢાલ ॥

રાગ રામગિરિ; દેસી આખ્યાનની.

- એમ જાણી સંઘ અમદાવાદનો ગુરૂનઇં લખીય જણાવઇ;
 રાજનગરિ તુમે પૂજ્ય પધારો કઇ વાચક તિહાં આવઇ. ૧૧૫૭
- વલતું તેણુઇ લિષિઉં એહવું અહ્મનઇં શકુન ન થાઇ;
 20 વાચક આવ્યાનું કામ અહી નહી કર્યો જિમ મનિ લાવઇ. ૧૧૫૮
- સંઘ ષંભાયતિનઇં વલી લિખિઉં ગુરૂઆણા ઊથાપી;
 જો સાગરનઇં લીધા જોરિં તો અપકીરતિ બ્યાપી. ૧૧૫૯
- હવઇ જો રાજનગરિ તુમે આવી વાચકનઇં સમજાવી;
 સંઘસાષિં મતં મિચ્છાદુક્કડ સાગરપાંહિં કરાવી. ૧૧૬૦
- 25 જો વિષુ કપટિં કલેસ ટાલસ્યો તો થાસ્યઇ સહી વાર;
 નહીં તો જાણુ તુમે તુમારં કોઇ નહી તુમ સાર. ૧૧૬૧

- વલતો ઉતર લખીઓ એહવો કરવું હુતું તે કીધું; ૧૧૬૨
- તે ઊપરિ જાણો તે કર્યો એહવઉં લિખિઉં પ્રસિધઉં. ૧૧૬૨
- મેઘવિજયવાચક સુવિચારી લખીઉં એહવો ભાવ; ૧૧૬૩
- આવી ગુરૂની આણુ પલાવો તો જાઇ સવિ પાવ. ૧૧૬૩
- 5 તિહાં પશ્ચિ ઉતર તેહજ લિખીઇ પશ્ચિ નવિ ચિત્તિં ચેતઇ; ૧૧૬૪
- બીજો ઉત્તર કાંઇ ન આપઇ નવિ જાણઇ હિતહેતઇ. ૧૧૬૪
- એહવઇ અવસરિ વાત હૂઇ એક તે નિસુણો સાવધાન; ૧૧૬૫
- મકરૂખધાન તે ગુરૂરિ આવઇ લેઇ નૃપનું કરમાન. ૧૧૬૫
- નયર જાલોરિં જવ તે આવ્યા ભાણુચંદઉવગાય; ૧૧૬૬
- 10 મકરૂખધાન હજૂર જઇ મિલીઆ તે રલીઆયતિ થાય. ૧૧૬૬
- અતિ આદરસિઉં પૂછઇ પ્રેમિં મકરૂખધાન દેઇ માન; ૧૧૬૭
- કુહું કાંઇ કામઃ હોઇ જે તુમારઇ તે કરસ્યું સુપ્રધાન. ૧૧૬૭
- તો વાચક વલતું એમ ભાસઇ હૂઇ છઇ એક નવાઇ; ૧૧૬૮
- હીરવિજયસૂરિ વચન ઊથાપી સાગર હૂઆ દુપદાઇ. ૧૧૬૮
- 15 તે પશ્ચિ વિજયદેવસૂરિ સાથિં સમઝી અલગું માંડઇ; ૧૧૬૯
- હીરવિજયસૂરિ વચણુ ઊથાપઇ ગછ સઘલાનઇ ભાંડઇ. ૧૧૬૯
- નિસુણી ધાન ભણુઇ સુણો વાચક સિદ્ધચંદ અદ્ધ ગેલિં; ૧૧૭૦
- આવઇ જો તે કહઇ તે કરસ્યું તવ સાથિં ચાલઇ ગેલિં. ૧૧૭૦
- ધાન સાથિ તે આવઇ પંડિત સિદ્ધચંદ સમરત્ય; ૧૧૭૧
- 20 સિદ્ધપુરિં તવ આવ્યા નિસુણી લેવા તસ પરમત્ય. ૧૧૭૧
- પાટણુથી વિજયદેવિં પાઠવિયા મુનિ શ્રાવક સંબુત; ૧૧૭૨
- ધનવિજય નઇ અખણ મહિતો દસ વહલિ સાથિ પાહૂત. ૧૧૭૨
- જઇ પંડિતનઇ સવે સુણાવઇ જે તે મિં કહવરાઓયું; ૧૧૭૩
- વાચકપદ દેઉં અહી આવો તે તસ મનિ નવિ ભાઓયું. ૧૧૭૩
- 25 કહઇ સિદ્ધચંદ સુણો તુમે શ્રાવક સુઝ ગુરૂ ભાણુચંદ; ૧૧૭૪
- તેહનઉં મન હસ્યઇ તિમ કરસ્યું અદ્ધ મનિ એમ આણુંદ. ૧૧૭૪
- ઉપાધ્યાપદ મિં કયા કરૂં ઉંનકા ગુરૂમેરા ભાણુચંદ; ૧૧૭૫
- ઉંનકી ચાહ કરૂં મિં સખ દિન તું કયા દેવઇ સૂરિંદ. ૧૧૭૫

- મહિસાણા લગઈ પૂઠિ પૂહૂતા તોહઈ તે નવિ માનઈ;
 ઘેર ઘેર કયા કહો તુમ મોહિકું સિદ્ધચંદ્રકું ન પિછાનઈ. ૧૧૭૬
- તેરા ગુર હમકું કયા ડરાવઈ અળ ક્યું હમકું સીધાવઈ;
 ફિરી પાછા પાટણમાં આવઈ ગુરનઈ વાત સુણાવઈ. ૧૧૭૭
- 5 સિદ્ધચંદ રાંજનગારિ પુહૂતા રાષી જગમાં માંમ;
 સોમવિજય વાચકનઈ વાંદઈ સમકિત રાપઈ ઠામ. ૧૧૭૮
- સાળાસી કોવિદ સિદ્ધચંદનઈ બિહુ ઠામે ધરી ટેક;
 આપ રાષી કીધું અજૂઆલું મોટો એહ વિવેક. ૧૧૭૯
- એક દિન હુસમન પ્રેરિઓ રાજા સિદ્ધચંદ્ર પ્રતિ ભાસઈ;
 10 તરણપણા તુઝ દીસઈ અધિકા નહી ફીરીરાઈ વરાંસઈ. ૧૧૮૦
- ધરિ હુનીઆં હય ગય તુઝ આપું આપું મલક બાહૂત;
 નિસુણી વાત અવનીપતિ કેરી ચિંતઈ રહઈ કિમ સૂત. ૧૧૮૧
- કહઈ તવ સિદ્ધચંદ વિચારી અવનીપતિ અવધારો;
 જે જેણઈ અંગીકૃત કીધું તે ન ટલઈ કિરતારો. ૧૧૮૨
- 15 કોપ્યો ભૂપ સુણી તે વાણી જો નવિ માનઈ બોલ;
 તો હાથી હેઠલિ નાંધીનઈ મારો એહ નિટોલ. ૧૧૮૩
- એ ભયથી પણિ નવિ તે ચૂકો એમ અનેક ભય દાખ્યા;
 પણિ તેણઈ તે આપ ન છાંડિઉં મત પોતાનાં રાખ્યાં. ૧૧૮૪
- દેખી નૃપ તસ અતિઆ કીધો પુનરપિ પાસઈ તેડી;
 20 દેઈ દિલાસા બહુપરિ માન્યા નાંખ્યા પિશુન ઉથેડી. ૧૧૮૫
- એમ એક ટેક તિહાંકણિ રાષી બીજી આ અધિકારિ;
 વાંચકપદ આચારનિ છાંડી માંડી મતિ આચારિ. ૧૧૮૬
- પરમ ગુર શ્રીવિજયસેનસૂરિ તાસ પરંપર રાષી;
 શુદ્ધ સંઘહણા એહની જગમાં કવિતાઈ અહીદાષી. ૧૧૮૭
- 25 નંદિવિજયવાચક વર બેલિં સિદ્ધચંદ કવિરાય;
 બીજા ગીતારથ મિલી સઘલાં પ્રણમઈ શ્રીઉવઆય. ૧૧૮૮
- સોમવિજય વાચકનઈ વીનવઈ કહઈ હુવઈ કરો ઉપાય;
 હીર પરંપર રાષો ફીડી નિમ મન વંછિત થાય. ૧૧૮૯

- આચારજી પદ દીજઈ નૂતન તો રહઈ ગુરુ લાજ;
 સોમવિજય વાચક વલતું કહઈ ઉતાવલિ નહી કાજ. ૧૧૬૦
- કહી-સંઘનઈ વલી લેખ લખાવઈ જો કમહી તે આવઈ;
 શ્રાવક સહુનઈ વાત જણાવઈ તે પ્રણિ-સહુ મનિ લાવઈ. ૧૧૬૧
- ૫ દસ વીસ વાર ફિરી ફિરી લખતાં ઉતર તેહજ આવઈ;
 વલી સંઘ ધંભનયરનો આવી વાચક આગલિ લાવઈ. ૧૧૬૨
- સંઘવી સોમકરણ સાહ સોમો કહનિ સુણો ઉવગાય;
 જો એક કહણ કરો અક્ષાર્ તો એ સહી મેલ થાય. ૧૧૬૩
- વાચક કહઈ ગુરુ હીર પરંપર રહતાં જે તુમ-લાવઈ;
 10 તે કરચું સહી કહઈયો અક્ષનઈ પ્રણિ તેહનઈ મનિ નાવઈ. ૧૧૬૪
- તો તે કહઈ જે વિજયસેનસૂરિ પટો લિખ્યો ગ્રંથમાટિ;
 વિજયદેવસૂરીનઈ નામિં લિખતાં આવઈ ઘાટઈ. ૧૧૬૫
- તો વાચક કહઈ ભલું ભણિઈ એમ જો તેહનઈ ચિત્તિ આવઈ;
 તો તેણે તે લિખીય જણાવિઈ તેહજ ઉત્તર લાવઈ. ૧૧૬૬
- 15 વલી શ્રીસોમવિજયવરવાચક વિનતી લખઈ વિનીત;
 તે ભવિયણ તુમે સુણયો ભાવિં થિર કરીનઈ નિજચિત્ત. ૧૧૬૭

॥ ઢાલ ॥

રાગ રામગિરિ

- સોમવિજય વાચક વલી લખઈ ગુરુ હિત હેવ રે;
 20 લોક કહઈ કો પાકો નહી સમજાવઈ વિજયદેવ રે. ૧૧૬૮
- જ્ઞાનવંતિ ન વરાંસીઈ કીજઈ દીર્ઘવિચાર રે;
 સાગર ગુરુના વિરાધક હૂઆ બહુ દુષકાર રે. જ્ઞાન. આંચલી ૦-૧૧૬૯
- ખોલ છત્રીસ સિદ્ધાંતના ઊથાપઈ એ નિટોલ રે;
 પાંચ એ ખોલ નિજગુરુતણા હીરના ખાર ખોલ રે. જ્ઞાન ૦ ૧૨૦૦
- 25 પૂરવસૂરિ બહુ હેલીઆ-હેલ્યા ગ્રંથ અનેક રે;
 એહ સાથિં કર્યો બંધડો કર્યો એહ વિવેક રે. જ્ઞાન ૦ ૧૨૦૧
- જો તુમે રાગવસિં પ્રભુ અવિચારિઈ એ કાજ રે;

કરસ્યો તો કેા તુમચો નહી નહી માનઈ કેા લાજ રે. જ્ઞાન૦ ૧૨૦૨
 વીર ગુરૂ હીર પરંપરા ઉથાપી નહી જાય રે;
 કહિઉંઅ માનો પ્રભુ પછઈ તુમે કસિઉં કાંઈય નહી થાય રે. જ્ઞાન૦ ૧૨૦૩
 5 તુમે જો ગુરૂ આણા માનો નહી તુમ માનસ્યઈ કુંણુ રે;
 એમ દષ્ટાંત તે બહુ લખ્યા પ્રભુ આવઈ નહી સૂણુ રે. જ્ઞાન૦ ૧૨૦૪

દાલ.

રાગ વયરાડી.

અતિ અભિમાન ન કીજઈ જેણઈ વિણસઈ નિજ કાજ રે;
 10 વીનતી ન માનઈ એ કેાઈ તણી તો લોપી તસ લાજ રે. અતિ૦
 આંચલી. ૧૨૦૫

લાજ લોપી હવઈ તેહની દીઈ સવિ પેત્ર આદેસ રે;
 હીરવયણના આરાધક પ્રતિજોધઈ સવિ દેસ રે. અતિ૦ ૧૨૦૬

સાગરનીય પડપણા જાણી અશુદ્ધ અપાર રે;
 15 આચારજિ વિજયદેવનઈ માનઈ નહી અણગાર રે. અતિ૦ ૧૨૦૭

વલી સહૂ સંઘ વિમાસીનઈ લપઈ કરી એક વિચાર રે;
 અપરં પૂજ્ય અવધારયો સંભૂતિવિજય ગણધાર રે. અતિ૦ ૧૨૦૮

તાસતણો સીસ અતિસુંદરૂ શ્રીચૂલીલદ્ર મુણિંદ રે;
 તાસ લણાવઈ એ હિત ઘણઈ ચઉદઈ પૂરવ આણુંદ રે. અતિ૦ ૧૨૦૯

20 દસપૂરવ અરથિઈ થયાં એહવઈ અવસરિ નાણુ રે;
 વંદનિ આવઈ એ સહોદરી પૂછઈ બંધવ ઠાણુ રે. અતિ૦ ૧૨૧૦

સાધુ કહઈ જૂઓ ઓરડઈ જવ લગિની તિહાં જાય રે;
 તવ દેષાડઈ છતિ આપણી વાઘરૂપ તેણઈ ઠાય રે. અતિ૦ ૧૨૧૧

દેષી તેહના લયથકી બીહીની બોલઈ નારિ રે;
 25 જો મુનિવર રે હાસું કરઈ તે જાણિઉં ગુરૂરાય રે. અતિ૦ ૧૨૧૨

તવ તેણઈ નિજરૂપ પ્રકટીઉં બહુનિ થઈ રલીયાતિ રે;
 ગુરિઈ જાણિઉં વિદ્યા એહનઈ જીરવાણી નહી ભાતિ રે. અતિ૦ ૧૨૧૩

- વલી એક-વાત-એહવઇ સુણો આઓ એક નવો વિપ્રં રે; . . .
 પૂછતો થૂલિભદ્રનઇ નવિ દીસઇ જૂઠં અકંત્ર રે. અતિં ૧૨૧૪
 પૂછ્યા સાધુ કહઇ કસ્યું તેહ સંઘાતિં કામ રે;
 વિપ્ર ભણઇ વિણકારણિં ઉપગારી મિત્ર નામ રે. અતિં ૧૨૧૫
 5 સાધુ ભણઇ સુણિ જોત્રીઆ કસ્યો કર્યો ઉપગાર રે;
 વલતું બાંભણ એમ ભણઇ તસ ઉપગાર નહી પાર રે. અતિં ૧૨૧૬
 જોહિ પિતા ઘરિ ધન ઘણું પોહુતા તે પરલોકિ રે;
 ધન સાંતિઉં નવિ મિં લહિઉં પાતાં પૂટઇ થાકિ રે. અતિં ૧૨૧૭
 પાતાં ધન જે બાહિરિ હુતું તે પપીઉં અપાર રે;
 10 તેણઇ કારણિ પરદેસઇ ફિરીઓ હું નિરધાર રે. અતિં ૧૨૧૮
 ઘરિ આઓ તરૂણી ભણઇ સિંઉ લાવ્યા રત્ની આજ રે;
 મિં કહિઉં દેસ બહુ ભમ્યો પણી સરીઉં નવિ કાજ રે. અતિં ૧૨૧૯
 ઘરૂણી કહઇ મિત્ર તાહરો આવી પૂછયો ઉદંત રે;
 બાહિઉં તેણઇ દરિદ્રપણું ઠાકી દંડક અંત રે. અતિં ૧૨૨૦
 15 વયણ અસ્યું મુખિ ઉચરિઉં ઈહાં એમ તિહાં એમ કાઈ રે;
 અસ્યું કહી સો મિત્ર વડ્યો સુણી મિં પણીઉં તિહાંઈ રે. અતિં ૧૨૨૧
 સોવન કલસ ભર્યો તિહાં કાઢી સમ્યો તેહ રે;
 દંલિદ્ર ગયું સવિ મુઝતણું વાધ્યો વાન તસ દેહિં રે. અતિં ૧૨૨૨
 તેણઇ ઉપગારિ સુખી હવુ ચરણ નમું હું તાસ રે;
 20 તે નિસુણી ગુરૂ મનિ ધરઇ વિદ્યામદનો વિલાસ રે. અતિં ૧૨૨૩
 નવિ અધ્યયન ચાલઇ પછઇ બાણી સંઘ ઉદંત રે;
 વિનય કરીનઇ વીનવઇ એ તો જોટો માહંત રે. અતિં ૧૨૨૪
 જ્ઞાનની વૃદ્ધિ હોઇ ઘણી ગુરૂ કહઇ એતલઇ યોગિ રે;
 અરથ સરિઓ હવઇ એહથી સૂત્રતણો અનુયોગ રે. અતિં ૧૨૨૫
 25 પૂછઇ સંઘ બીજો અછઇ અઉદપૂરવધર કોઈ રે;
 ભદ્રબાહુ સ્વામી તે અછઇ આવઇ ગુરૂ જોઇ રે. અતિં ૧૨૨૬
 સંઘ લખી લેખજ પાઠવઇ ગુરૂ પ્રારંભઇ ધ્યાન રે;

- તેસુણી સંઘ લખઈ વલી ખીજો ઉતર એ માન રે. અતિ૦ ૧૨૨૭
 વલતું સંઘ લખઈ વલી જે લોપઈ સંઘ આણુ રે;
 તાસ આલોઆણુ સી પ્રલો તે લખયો અહનાણુ રે. અતિ૦ ૧૨૨૮
 શ્રીભદ્રબાહુસૂરી લખઈ આણુ ન માનઈ જેહ રે;
 5 સંઘ બાહિરિ કરવો તસ એહનો ઉતર એહ રે. અતિ૦ ૧૨૨૯
 વાંચી સંઘ લખઈ વલી પૂજ્ય વડા એ વિચાર રે;
 જાણઈ પણિ એ સંધિં લખિઉં ચિતમાં આવિઉં અપાર રે. અતિ૦ ૧૨૩૦
 વાંચી તરત તે સંઘ લખી આબ્યા દિન અવિચિત્ત રે;
 તિમ તુમનઈ સંઘ બહુ લખઈ તુમે તિહાં ચિત્ત ન દીજ રે. અતિ૦ ૧૨૩૧
 10 તુમે સંઘ આણુ માનો નહી તુમ હોસિઈ તે દંડ રે;
 કહિઉં રે માનો પ્રભુ સંઘતાણું મ કરો ગચ્છવિ ષંડ રે. અતિ૦ ૧૨૩૨
 તોહઈ ઉતર તેહજ આવઈ તેહનો તેહ રે;
 સંઘવચણુ તેણુઈ લોપીઆં પાન સુણાવિઉં એહ રે. અતિ૦ ૧૨૩૩
 પાનિં આપ લિખિઉં વલી આવો દેઉં કરી મેલ રે;
 15 તેણુઈ લિખિઉં શકુન આવઈ નહી અરથ નહી એ ભેલ રે. અતિ૦ ૧૨૩૪
 પાનિં સંઘ તેડી કહિઉં તેડી શ્રીઉવચાય રે;
 સિઉંઅ જૂઓ છો હવઈ તુમે એ તુમચો નહી થાય રે. અતિ૦ ૧૨૩૫
 આચારજિપદ થાપના કરો ગુરૂ વચણનઈ હેતિ રે;
 વાચક કહઈ તો વિચારીય જો ચેતઈ કાંઈ ચેતિ રે. અતિ૦ ૧૨૩૬

20

ઢાલ.

રાગ સીધૂઓ.

- મુનિ જિ પાટણિ મોકલ્યા તેણુઈ જઈ શ્રીગુરૂ કવ્યા;
 વીનવ્યા વિનય કરી બહુ ભાવસિઉં એ. ૧૨૩૭
 સોમવિજયવાચક વિભુ તેણુઈ અહા મોકલીઆ પ્રભુ;
 25 સુણો પ્રભુ વીનલી જે તેણે કહી એ. ૧૨૩૮
 રાજનગરિ પ્રભુ આવીઈ શ્રીપૂજ્યનાં વચન પદાવીય;
 સોહાવીય ગચ્છ સઘલો પ્રભુ આપણો એ. ૧૨૩૯
 જો તિહાં તુમે આવો નહી તો તે અહી આવઈ સહી;
 એમ કહી મુનિવર જિ તે વીનવઈ એ. ૧૨૪૦

- સુણી તે ગચ્છપતિ જિયરં સાગર મતું નહી કરં; .
 ઉચરં મિચ્છાદુષ્ટ તે નહી એ. ૧૨૪૧
 વલતું મુનિવર કહં એમ કુહુ પ્રભુ કહિઉં ન કરં કેમ;
 પ્રભુ એમ નિજશુરવચન તે નવિ રહં એ. ૧૨૪૨
 5 નિજશુરવચન આરાધતાં સોભા સંયમ આધતાં;
 વિરાધતાં વીર જમાલિતણી પ્રસિં એ. ૧૨૪૩
 હેમસૂરિ કહં સુણો સુખકર રામચંદ્રસૂરિ સુંદરં;
 નહી વરૂ પદ દેવું બાલચંદ્રનંદ એ. ૧૨૪૪
 અજયપાલિ એક કંદ કીઓ બાલચંદ્રનંદ નિજપદ હીઓ;
 10 નહી હીઓ તો અગનિસિલા જીપરિ સૂઓ એ. ૧૨૪૫
 રામચંદ્રસૂરિ અણુસણુ કરી નિજશુરવચન તે ચિતિ ધરી;
 સુરપુરી પામ્યા અગનિસિલા રહી એ. ૧૨૪૬
 એમ તે શુરનાં વયણુ કાજિં છવ ઓમ્યો નિજશુરલાજિં;
 તુમ રાજિં કિમ નંદ શુર બોલડા એ. ૧૨૪૭
 15 તુમ કહણુ કિમ નવિ પાલં વિપરીત બોલ કિમ નવિ ટાલં;
 કાં ભાલં અલણું મત તે માંડવા એ. ૧૨૪૮
 કહં શુર ઘણું કહણું કસ્યું એહ સાથિં અદા મન વસ્યું;
 નહી તસ્યું તુમ સાથિં મનમાહરં એ. ૧૨૪૯
 જો તુમે નેમિસાગર વાંદો તો અહી રહવા કરો છાંદો;
 20 નહી તો એ અહી તુમનંદ રહવું નહી એ. ૧૨૫૦
 સુણી તે મુનિ સિદ્ધાવીઆ અમદાવાદિં આવીઆ;
 ભાવીઆ વાત હવી તે સવિ કહી એ. ૧૨૫૧
 સુણી સંઘ એમ ચીંતવં કસ્યું વિચાર કર્યો હવં;
 તો હવં આચારજિ પદ આપીં એ. ૧૨૫૨
 25

દાઝ

રામ ગોડી.

ચઉવિહ સંઘ મિલેવિ કરં વિચારણા;

હીર પરંપરા કિમ રહં એ.

૧૨૫૩

	નહી આચારજિ એહ પાટ ભગત નહી;	
	આરાધક ગુરૂ વચનનો એ.	૧૨૫૪
	સાગર વાસિત એહ લોપી પરંપર;	
	નામ ધરાવ્યું અવરતુ એ.	૧૨૫૫
5	વીર હીરની આણુ ન રહ્યો એહથી;	
	ન રહ્યો ગચ્છ એહનંદ કરિં એ.	૧૨૫૬
	વચણાં જેસિંગનાં એમ રાખી નહી સકય;	
	ગચ્છતું સૂત્ર સહુ સુણ્ય એ.	૧૨૫૭
	વીરશાસનિં ગુરૂહીર તાસ પરંપરા;	
10	વારૂ પરિ રહવા ભણી એ.	૧૨૫૮
	નવો આચારજિ હોય તો ગુરૂવચણડાં;	
	વારૂ પરિ તે વિસ્તર્ય એ.	૧૨૫૯
	તો હવય સુવિહિત સૂરિ વડશાષાતણા;	
	તેથી કરવી થાપના એ.	૧૨૬૦
15	આગય એ અધિકાર પાટિ છયતાલયએ;	
	હુહ્યો તે સહુ સાંભલો એ.	૧૨૬૧
	ચિહું હાલીસમય પાટિ શ્રીજગચંદ્રસૂરિ;	
	તપા ણિરૂદ્ધ જેહથી હવું એ.	૧૨૬૨
	શ્રીદેવેંદ્રસૂરિંદ પાટિ પસિતાલીસમય;	
20	તિહાં વૃદ્ધ લઘુશાલા હવી એ.	૧૨૬૩
	પછય દેવેંદ્રસૂરિ થાખ્યા આચારજિ;	
	વિધાનંદસૂરિ ગછપતી એ.	૧૨૬૪
	વિચર્ય માલવદેસિ શ્રીદેવેંદ્રસૂરી;	
	આચારજિ વીળપુરિં એ.	૧૨૬૫
25	દેવયોગિ તે એહુ અંતરિ દિન તેરનય;	
	પરલોકિં તે પુહુતલા એ.	૧૨૬૬
	વિધાનંદના ભાય શ્રીધર્મકીરતિ;	
	ગચ્છ સઘલો તેણુય રાખીઓ એ.	૧૨૬૭

	એમ ચાલિઉં પટમાસ ગછ તે સૂરિ વિના;	
	પછઇ ગછ પાટ ચલાવવા એ.	૧૨૬૮
	સુવિહિત નઇં નિજગોત્ર વડ્યાષા ભણી;	
	આચારજિનઇં વીનબું એ.	૧૨૬૯
5	ધર્મકીર્તિઉવઝાય તસપદ થાપના;	
	કીધી સંઘવયણુયકી એ.	૧૨૭૦
	તતપિણુ શ્રીસિદ્ધાંત તેહની વાચના;	
	ગછ અનુસા કિમ થઈ એ.	૧૨૭૧
	તિમ કરતાં નહી દોસ શ્રીજિનશાસનિં;	
10	ગછ પરંપર રાખવા એ.	૧૨૭૨
	ઇસિઉં વિમાસી સંઘ ચિતસિઉં ચીંતવઇ;	
	સહૂયનઇં પૂછીજીઇ એ.	૧૨૭૩
	સૂરતિનઇં પંભાતિ બરહુનપુરવરિં;	
	સીરોહી પ્રમુખિં વહી એ.	૧૨૭૪
15	લિખિત અણુબ્યાં તાસ ગામ નગરતણાં;	
	રાજનગરનો સંઘ કરઇ એ.	૧૨૭૫
	નંદિવિજયઉવઝાય સંઘ સવે મિલી;	
	સિદ્ધચંદ પંડિતવડ એ.	૧૨૭૬
	ઇત્યાદિક તે સહૂઇ ગીતારથ બહુ;	
20	મિલી વાચકનઇં વીનવઇ એ.	૧૨૭૭
	શ્રીસોમવિજય ઉવઝાય હીર પરંપરા;	
	કાજિં આચારજિ થાપવા એ.	૧૨૭૮
	શ્રીધર્મધોષ દુષ્ટાંતિં અવર.વિચારણા;	
	નવિ કરવી હવઇ એ સહી એ.	૧૨૭૯
25	કહઇ વિચારી તેહ સંઘ વયણુ સવે;	
	આવઇ અદા હુઇચિડઇ સહી એ.	૧૨૮૦
	સંઘનઇં કરઇ પ્રણામ તીથંકર પણિ;	
	તો સંઘ કહણુ કરવું સહી એ.	૧૨૮૧

સંઘ કહણુ અજ્ઞાન નવિ માનઈ જેહ;

તેહ સહી સંઘ બાહિરો એ.

૧૨૮૨

તેણુઈ સંઘની આણુ બાણી માનવી;

માની સોમવાચક લણુઈ એ.

૧૨૮૩

5 કુંણુ દેસ્યઈ પદ આજ કાજ કરો હવઈ;

હીર પરંપર રાખવા એ.

૧૨૮૪

॥ ઢાલ ॥

રાગ આસાઉરી, તાલિ વેલિતી.

સંઘનાં વયણુ સુણી મનરંગિં સોમવિજય ઉવઝાય,

10 નંદિવિજયવાચકની જોડિં સિદ્ધચંદ કવિરાય;

ખંભનયરિ વડ વાચક રાજઈ મેઘવિજય સુનિ ધોરી,

લાણુચંદ વાચક સહૂ જાણુઈ રાજકાજ જસ જોરી.

૧૨૮૫

વાચકશ્રીવિજયરાજ અનોપમ ધરમવિજય ઉવઝાય,

વાચક છ પંડિત મલી સહૂચ એકમના તે થાય;

15 ઠામ ઠામનાં લિખ્યાં અણાવઈ સંઘ ઘણો તે જાણી,

શુદ્ધપરપક સુવિહિત સાચા આચારજિ મનિ આણી.

૧૨૮૬

વડશાખા શ્રીવિજયસુંદરસૂરિ ભટ્ટારકનઈ પાસઈ,

આચારજિ પદવીનઈ કાજિં મોકલીઆ ઓહોલાસિં;

પરમશુર શ્રીવિજયસેનસૂરિ હસ્ત ધરિ તજે સીસ,

20 વ્યાકરણુ સાહિત ન્યાય વષાણુઈ આપિ ભણાવઈ જગીસ. ૧૨૮૭

રામવિજયપંડિત સંવેગી જ્ઞાનાદિકં ગુણુ દીપઈ,

શાસ્ત્ર સવેનો ઉત્તર આપઈ મોટા વાદી જીપઈ;

સંવેગી અતિ યોગ્ય જાણીનઈ આચારજિ પદ આપઈ,

શ્રીવિજયસેનસૂરીનઈ પાટિં વિજયતિલક નામ થાપઈ. ૧૨૮૮

25 પોસ સુદિ ખારસિ બુધ દિવસિં વિજય મૂહૂરત શુભ વેલા,

લગન વિશેષ ઉદયકર બલવંત ગુણુ મિલિઆ સવિ લેલા;

શ્રીવિજયતિલકસૂરી પદ દીધું વાચકપદ સિદ્ધચંદ,

- નંદિવિજય આચારજી પાસે યયઠા તિહાં આણુંદ. ૧૨૮૯
- મકરૂંખાનતણા જે માણસ સાથિં આળ્યા જાણુ,
સંધ ચતુર્વિધ તિહાંકણિ મિલિઓ કરઈ તે બહુત મંડાણુ;
મદ ઝરંતા જે મોટા હસ્તી સામહીઈ સિણુગાર્યા,
5 જાતિવંત જે અપલ તુરંગમ ગોલ ગહું બહુચાર્યા. ૧૨૯૦
- સાબયલા સુરકુમર સરિપા રથતણા નહી પાર,
છંદ્રાણી ગુણુ ગાવઈ રંગિં પામઈ હરખ અપાર;
ગુહિરનીસાણુ ગઝઈ બહુ ભંભા પંચશબદ વલી વાજઈ,
મુનિ મોટા તિહાં સાહામા આવઈ એણીપરિબહુત દિવાજઈ. ૧૨૯૧
- 10 શકંદરપુરિ ગુરૂરાજ પધારઈ દિઈ ભવિયણુ ઉપદેસ,
શ્રીસોમવિજય વાચક તિહાં વંદઈ નયરિં કરઈ પ્રવેસ;
રાજનગરિ શ્રીવિજયતિલકસૂરિ આડંબરસિઈ આવઈ,
ગંધરવ ગુણુ ગાવઈ ગુરૂ કેરા દાન ઘણાં તે પાવઈ. ૧૨૯૨
- સોનઈઆ રૂપઈઆ નાણુ પૂજા કરઈ મનરંગિં,
15 લખ્ય ગમે શ્રાવક ધન પરચઈ નિજ મન કેરઈ રંગિં;
પડાપાંડ શ્રીફલ સોપારી નિત્ય પ્રભાવના કીજઈ,
રાતિજગઈ નાટક બહુ ગાતાં ધન વાચકનઈ દીજઈ. ૧૨૯૩
- ઇત્યાદિક ઓછવ અતિ અધિકા હોઈ ઠામોઠામિં,
સંધ સવેનઈ આનંદ હૃદિઓ વિજયતિલકસૂરિ નામિં;
20 જે જે ગીતારથ ગછધોરી તે તે આવી વંદઈ,
શ્રીવિજયતિલકસૂરિ શુદ્ધપરૂપક વંદી અતિ આણુંદઈ. ૧૨૯૪
- ધનવિજય પંડિતનઈ વાચક પદ થાપઈ ગુણુ જાણી,
વાચક આઠ ધુરંધર ધરમના બુઝવઈ ભવિયણુ પ્રાણી;
ગરૂ સવે તે આવી મિલીઓ ટલીઓ સવિ દંદોલ,
25 શ્રીતપગરૂછની શુદ્ધ પરંપર રાખી કર્યો રંગરોલ. ૧૨૯૫
- દેસિ દેસિ નિજનિજ આદેસિ પાઠવીઆ પરધાન,
અતિ ઓછવ બહુ સામીવત્સલ સાધુલગતિ બહુમાન;

શ્રીમુનિવિજયવાચક પ્રભુ કેરો શિષ્ય કરઈ ગુણગાન,
દર્શન કહઈ શ્રીવિજયતિલકસૂરિ નામિ નિત કલ્યાણ.

૧૨૯૬

॥ ઢાલ ॥

દ્વલ.

- 5 શ્રી વિજયતિલકસૂરી ગુરૂ પામ્યા પુણ્ય પ્રમાણિ;
કહઈ દર્શન ભવિયણ સુણો નિતનિત તાસ વખાણ. ૧૨૯૭
શ્રીહીરવિજયસૂરી મુખિં જેસિંગિ સુણ્યા જે ભાવ;
વિજયતિલકસૂરિતિમ કહઈ સુણો ભવિ ધરી બહુ ભાવ. ૧૨૯૮
દાન સીયલ તપ ભાવસિઉં આરાધો ગુરૂદેવ;
10 પાપ પ્રમાદ સવિ પરિહરો એહજ શિવસુખ હેવ. ૧૨૯૯
તાસ આદેસ લહી કરી શ્રીનંદિવિજયઉવગાય;
માલવ દેસિ સિધાવીઆ માંડવિ મનિ ઉચ્છાય. ૧૩૦૦
ભૂપ ભલી પરિ ભેટીઓ આદર કરી અપાર;
કહઈ જાંગીર ભલા હૂઆ તુલ્લ મેલિ કિરતાર. ૧૩૦૧
15 કહઈ ભૂપતિ તુમ દેષતઈ ચિતિ આયા ભાણચંદ;
તેહ સતાખ બોલાઈય તે દેષિં આનંદ. ૧૩૦૨

॥ ઢાલ ॥

રાગ દેશાષ.

- 20 યથા કુણિં પ્રતિં કુણ પ્રતિં કુણિં ન ચાલઈ, એ દેસી.
ચલે મેવડે તેવડે બિહુ સાથિં,
ધરી લાલ છાપું નૃપનું તે હાથિં;
જઈ રાજનગરિ મકરંબધાન,
તસ આપીઉં તેહ વાંચઈ કુરમાન. ૧૩૦૩
કુરમાન વાંચી ગુરૂ પાસ આવઈ,
25 સીરોહીથી ભાણચંદનઈ બોલાવઈ;
તિહાં વાંચક ધરમવિજય પઠાવઈ,
તેજપાલ મહતા મનિ હરષ ભાવઈ. ૧૩૦૪

- તસ સાહાજિથી 'નિજ' શુરૂઆણુ પલાવઈ,
અધિકારીઈ દેસ સચિ હાથિ આવઈ;
ભાણુચંદ તે દેસ તેહનઈ ભલાવઈ,
હવઈ પાંગરી તેહ રાજનગરિ આવઈ. ૧૩૦૫
- 5 શત એક એક અધિક મુનિ સાથિ વૃંદ,
પ્રણમઈ શુરૂ વાચક ભાણુચંદ;
.....
..... ૧૩૦૬
- 10 શ્રીયવિજયતિલકસૂરિ સૂરિરાજ,
દીઈ તાસ બહુમાન શુરૂવયેણુ કાજ;
કરી મેવડે ધર્મરિ તે પાન પાસે,
મિલી વાચકનઈ કહઈ મન ઓહુલાસે. ૧૩૦૭
- કહઈ પાન તુમ પાંતિ ધરી નૃપ બોલાવઈ,
ભલી પરિ કરી તિહાંથડી તે ચલાવઈ;
- 15 સિદ્ધચંદ વાચક પ્રતિં સાથિ લેઈ,
આવઈ માંડવિં ભૂપનંધ ધણરિ દેઈ. ૧૩૦૮
- મિલ્યા ભૂપનંધ ભૂપ આનંદ પાયા,
ભલઈ તુમે ભલઈ અહી ભાણુચંદ આયા;
તુમ પાસિથિઈ મોહિ મુખ બહૂત હોવઈ,
સહરિઆર ભણવા તુમ વાટ ભોવઈ. ૧૩૦૯
- 20 પઢાઓ અહા પૂતકું ધર્મવાત,
જિહં અવલ મુણતા તુલ પાસિ તાત;
ભાણુચંદ કદીમ તુમે હો હમારે,
સખહી થકી તુલ હો હમ્મહિ પ્યારે. ૧૩૧૦
- 25 કુહુ કાજ કછુ હોઈ હવઈ જે તુમારઈ,
કરું તેહ એમ કહી હવઈ સોહ વધારઈ;
ભૂપતિ પ્રતિં તવ ભણઈ ભાણુચંદ,
એક વાત મુણે પ્રભુ દલઈ જિમ બહોત દંદ. ૧૩૧૧
- તુમ તાતનઈ પાસિ શુરૂ હીર આળ્યા,

- જગગુરુ કરી નૃપિં તે જોલાવ્યા;
હૂઆ તેહનંધ પાટિ શ્રીવિજયસેન,
તેણુઘ જાસ ટીકો દીઓ મોહવસેન. ૧૩૧૨
- 5 તેહ બહૂત દંદોલ કરી હવો કોપી;
વડે ગુરૂતણાં વચણ હવંધ તેહ ન માનંધ,
ગુરૂ હકમ વિણુ ઇલમ એક કીઆ હંધ છાનંધ. ૧૩૧૩
- 10 તેણુઘ પીર પરંપરા સચલ લોપી,
સઅથિં વિપરીત તેણુઘ વાત ઓપી;
તેણુઘ કારણિં છોડિ તસ ઓર થાખ્યા,
ગુરૂ હકમ ચલાવવા એ ઉથાખ્યા. ૧૩૧૪
- કહંધ ભૂપ જિમ કામ હોસ્યંધ તુમારં,
તિમ કરીસિ વલી તેહનંધ જોર વારં;
લહી હકમ ઉપાસિરંધ રંગિ આવંધ,
15 દિન પ્રતિં જંધ સહરીઆરનંધ પઢાવંધ. ૧૩૧૫
- આશાતના સાગરા જેહ કરતા,
દીય ભૂપ સીધામણુ પરીય તુરતા;
તવ આવીઆ ગુરૂરદેસિ લેખા,
રાજનગર સૂરતિ વટપદ્ર એખા. ૧૩૧૬
- 20 કરી લિખિત નૃપનાં તસ સીધ દીધી,
નૃપિં વાણિ કહી તેહપરિ તીહાં કીધી;
વલી વાત એહવંધ હવી સૂણો એક,
ખરહાનપુરથી દર્શન સાધુ સુવિવેક. ૧૩૧૭
- આવી વાચકાધીશના પ્રણમંધ પાય,
25 તવ પૂછંધ એ શ્રીયવાચક્રરાય;
થયું આવવું તુલ્ય ચોમાસમાંહિં,
કસિઉં કારણુ તેહ કાં ન લખિઉં આંહિં. ૧૩૧૮

ભણુઈ દર્શન ઉદંત જે વાર એહ,
લખી માણસ સાથિંજણવિઉં તેહ;
તેણુઈ કામ ન એક લવલેસ કીધું,
તિહાં સાગરે ધીંગ ધીંગાણું કીધું. ૧૩૧૯

5 થાપ્યું અનુયાનપદ વાત સુણી જિવારિં,
નિજસંઘ અલગો કર્યો તેણુઈ તિવારિં;
આપણો સાથ સઘલો તવ કરઈ મંડાણુ,
વિજયતિલકસૂરિ નામ લીધઈ જય કટ્યાણુ. ૧૩૨૦

॥ ઢાલ ॥

10 રાગ સામેરી.
કહઈ દર્શન શ્રીઉવઆય સંવચ્છરીદિનિ તેણુઈ ઠાય;
ગોરીબાઈના ઉપાસરા તીરિં દેવ જુહારી નિકલતાં બધપીરિં. ૧૩૨૧
કલેસ કીધો તેણુઈ ગઢૂ આપણો સંઘ કૂટિઓ સહૂ;
વાચક સંઘ નાઠા બાઈ કાકડી વિંગણુ ભારતા પુઠિ થાઈ. ૧૩૨૨

15 જણુ બઈ ત્રિણનઈ ઘણું વાશું કૂતકાં ભારતાં માણસ ભાશું;
તેણુઈ બાણી કીધો કલેસ અમે નવિ જાણ્યો લવલેસ. ૧૩૨૩
એક શ્રાવકનો પાઉ તૂટો બીજનો ત્રીસજ કુટો;
સહેર વસતામા કાંઈ કૂટો હવડાં નાસીનઈ તુમે છુટો. ૧૩૨૪
વિજયદેવનઈ કીધું જોર આપણસ્યું હૂઆ તે ચોર;

20 અમે નાત્રી આવ્યા ઠેકાણુઈ છાનામાના કોઈ ન જાણુઈ. ૧૩૨૫
વિજયદેવનઈ મુંકયા પોસા જઈ દીવાણુમાં તુરકનઈ પોસ્યા;
લાંચ દેઈ યવન કીધા હાથિ મ્હેચ્છિં ન માન્યો આપણો સાથ. ૧૩૨૬
એણુઈ આપણનઈ ગહુ દોસ્યા એણુઈ દ્રવિયં યવનનઈ પોસ્યા;
તવ આપણો સંઘ વિચારઈ ભાણુચંદ એ કામ સમારઈ. ૧૩૨૭

25 હવઈ ઠરીઈ એહ વિચાર મિલીઆ શ્રાવક હરપ અપાર;
સંઘ નાયક સવશુણુ ઓરી ઠાકરસિંઘજી ધરમનો ધોરી. ૧૩૨૮
ઠાકર હાંસજી સાહસધીર રૂડી રાજગાઈનો વીર;
રાજ્ય માનીતા અતિહિં ઉદાર સાહ છીત જગજીવન સાર. ૧૩૨૯

- પીઠિમાંહિં સંઘવી વીર તસ નંદન અતિ ગંભીર;
સંઘવી વિમલદાસ સસૂત્ર માતા હાંસલદેનો પૂત્ર. ૧૩૩૦
- સંઘ મુખ્ય સાહુ વીરજી ભીમા સુત હીરજી દૃઢમાંહિં સીમા;
સિંમૂજી ગુણહગંભીર બાઈ ગંગાનો વડવીર. ૧૩૩૧
- 5 કાકર લાલજી ધનજી સુમાન સહૂ સંઘમાંહિં તે પ્રધાન;
સંઘ ધોરી ઋષુજી વપાણો દાન પુણિયં જેહુ ગવાણો. ૧૩૩૨
- સાહુ સિંઘજી આંબા સુબાણુ બ્રહ્મચારી સા જીવો વપાણિ;
સંઘવી રાયમલ્લ ચતુર ચકોર જેહુનો ખેટો આયમલ્લ જોર. ૧૩૩૩
- ઈદલપુરિ પારષિ જવડ લાલા પારષિ પાલા સિવજી વાહલા;
i00 એ આદિ મિલી સહૂ સાચ મુઝ મોકલીઓ મુનિનાથ. ૧૩૩૪
- જાણી કાજ અધિક મુનિરાય તેડી સિદ્ધચંદ ઉઝવાય;
કહધ કરવું એ સહી કાજ બહુ વાધધ સંઘની લાજ. ૧૩૩૫
- સુષ્ટિ સિદ્ધિચંદ કહધ ગુરૂ મેરા મિં આદેસકારી તેરા;
ધનકું હજૂર કરૂં મિં સખેરા અળ ભયા બહોત અખેરા. ૧૩૩૬
- 15 દર્શનકું સાથિં લેઈ બાદસાકું રૂકેડો દેઈ;
રૂકો વાંચી પૂછધ ભૂપ કુન આયા ચેલા અનૂપ. ૧૩૩૭
- સિદ્ધિચંદ પ્રભુ ચઢતું નૂર દર્શન કીધા ભૂપ હજૂર;
એ આયા હમ ગુરૂભાઈ ચિરંજીવો સુલતાન સવાઈ. ૧૩૩૮
- ભૂપ પૂછધ કયું તુમ મારે કયા ગુનહ કીયા તુમે ભારે;
20 કહે દર્શન ચીરંજીવો અકબરકુલદીપક દીવો. ૧૩૩૯
- તહધવારકે દિન રોજ કીના ખુતપાના ચાતધ માર દીના;
મરીદ બીજે દેવકે જઈસે હુંદ અન્યાઈ નહી કો તઈસે. ૧૩૪૦
- માલ સાહિબ હધ બહોતેરે ગુનહિ હધ હજરત કેરે;
ભાનચંદકે મરીદહ હધ શ્યાને હજરતકી દુહાઈ માને. ૧૩૪૧
- 25 ભાનચંદ કહેનકું આયા તબ હજરત ચરણ મિં પાયા;
સુની ખાત કહધ સુલતાન બાંધી લાવો ગુનહી અયાન. ૧૩૪૨
- આખો અહદી લખી કુરમાન આવી દીધું પુરમ સુલતાન;

- ભૂપ હકમ સહી કરી આપઈ ગુનહીનઈ બહુ સંતાપઈ. ૧૩૪૩
 અહેદી આયો સુણીનઈ ત્રાઠા જીવ લેઈ લેઈ નઈ નાઠા;
 અહેદી કબજિં જીવરાજ આયો લોભૂ સોનિને પણિ પાયો. ૧૩૪૪
 અહેદી કહઈ રે કયું તુમે મારે ભાનચંદ મરીદકું તારે;
 5 પાદસાકે ગુનહી તુમ સારે અખ કયા કરો તુમ નોધારે. ૧૩૪૫
 માણિક્યોકમાં તેહનઈ મારઈ ઉંચા બાંધવા દોર સંચારઈ;
 ઘણી કાંબડી વાંસઈ ઉતારઈ કાકડી વઈગણુ વઈર વધારઈ. ૧૩૪૬
 જવ બાંધી લેઈ જવા લાગા તવ તે નૃપ લયથી લાગા;
 સંઘ પાયે લાગા નહી તાડો કહઈ હવઈ તુમે અદ્ધ જીવાડો. ૧૩૪૭
 10 કર જોડીનઈ મીનતિ માગઈ તવ સંઘનઈ કરૂણા જાગઈ;
 સંઘ ગિરૂઓ પુણ્યવિભાગી તે માટિં એ કરૂણા જાગી. ૧૩૪૮
 છોડાવ્યા ગુનહી પ્રસિદ્ધા અવગુણિ ગુણ કરી જસ લીધા;
 એ તો જગત્ર પ્રસિદ્ધ થયું કામ જગમાંહિં વાધી બહુ મામ. ૧૩૪૯
 દર્શનવિજય કહઈ તિમ કીજઈ અહેદીનઈ અનુમતિ દીજઈ;
 15 સંઘ આવી કહઈ રયું કરવું એહ સાથનું દુષ મનિ ધરવું. ૧૩૫૦
 દર્શન કહઈ રયિ સંઘની જેહવી લિખિ આપો અહેદીનઈ તેહવી;
 સઘલા ઉપાસરા લિખિ લેવા વલી ભેટિ લેઈ જવા દેવા. ૧૩૫૧
 સિદ્ધિચંદનઈ દેવો જખાપ નહી તો વલી લાગઈ એહનઈ પાપ;
 ..... ૧૩૫૨
 20 સેઠનો બેટો ઉપાસરઈ આવઈ લોભૂ સોનીનો લાઈ ભાવઈ;
 ચંદઆ ભંડાર પ્રસિદ્ધ અમ દાવો ન લાગઈ નિષિદ્ધ. ૧૩૫૩
 એતલું ને લિખિત એ આપઈ અપજસ એ સઘલો કાપઈ;
 તવ સઘલું લિખિ તે આપઈ સંઘ પાએ સિર વલી થાપઈ. ૧૩૫૪
 લિખીત કરાવ્યું તેણીવાર પોરમ પ્રભુડી મોહોર સફાર;
 25 લેઈ લિખીત નઈ અનુમતિ લીધી ઘરે જાવાની સીપ દીધી. ૧૩૫૫
 ધરમ જાણતા તુમે અજ્ઞાની પણિ અમે હૂઆ છું જ્ઞાની;
 આજ દિન ચઢતો છઈ અમારો દીસઈ પઠતો દિવસ તુમારો. ૧૩૫૬
 અમ કરણી એ નીહાલો તુમ કરણી ચિતિ સંભાલો;

- સંવચ્છરી દિનિં પામણાં કીજઈ કહઈ દર્શન પાપ ન લીજઈ. ૧૩૫૭
આજ મન સુદ્ધિં પમાવો જીવઅમારીપદો વજડાવો;
તવ સંઘ સહૂઈ પમાવઈ સંઘ દર્શન ચિત્તિં લાવઈ. ૧૩૫૮
પંચાંગુલિમંત્ર પ્રભાવિં તસ વિધિ સાધન વધાવિં;
- 5 જસ પામ્યો તેહનઈ પ્રસાદિં વલી નિજગુરૂ કેરઈ આહુલાદિં. ૧૩૫૯
અહેદીને સમજાવી ચલાવઈ તવ અહેદી માંડવિ આવઈ;
ભાણુચંદનઈ પાચે પ્રણુમઈ તખ ભાણુચંદ હજરતનેં વીનવઈ. ૧૩૬૦
જાણી અનુચિત નૃપ તેડાવઈ આચારજિ ણિહૂય આવઈ;
પૂછઈ માંમલો સ્યો છઈ તુમારઈ બોલઈ સાગર નૃપ અવધારઈ. ૧૩૬૧
- 10 ગુરૂ ટીકાયત એ ન માનઈ ભાણુચંદ ભણઈ રહુ છાનઈ;
ટીકાયત તેહજ કહીઈ જિહાં હીરપરંપર લહીઈ. ૧૩૬૨
હીરિં પોટા કીયા જે કતેખ અણુમાન્યાના એ હસેખ;
એ કહઈ ગ્રંથ સાચા સોઈ એમ પીરવચણુ નવિ હોઈ. ૧૩૬૩
નૃપ પૂછઈ કિઉં વિજયદેવ તે કહઈ કર્યા જોરિં એવ;
- 15 જે પીર હવા આલમના કિમ કરઈ જોર તેસુ મના. ૧૩૬૪
કબહીક જો જોરિં કીધા તોહઈ તુમ પીર પ્રસીદ્ધા;
જો પીર માનો તે સાચા તો જાણો કતેખ તે કાચા. ૧૩૬૫
જો ગ્રંથ પરો એ કહસ્યો તો ગુરૂવચણુ નહી રહસ્યો;
કહઈ સાગર જે કાંઈ પોટું તે સોધીનઈ કરસિઉં છોટું. ૧૩૬૬
- 20 નૃપ કહઈ સિઉં જ્ઞાન વડાઈ પીરથિં અધિકી કાંહાં પાઈ;
ગુરૂ જાણી ગ્રંથ અશુદ્ધ કીધા પોટા ન લહઈ સુદ્ધ. ૧૩૬૭
જો તમે ગુરૂવચણુ ન માનો તો કિમ વાધઈ તુમ વાનો;
આપ આપણા કરો જિઉં ખૂઝો અખ થિં કોઈ મત ખૂઝો. ૧૩૬૮
ભાણુચંદ કહઈ તે સાચા પીર ઇનકા ફકીર હઈ જાચા;
- 25 વિજયતિલક નામ હઈ જાકો નયનુમિં જ્ઞાન હઈ પાકો. ૧૩૬૯
એમ કહતઈ સાગર હઈયાલ્યા દૈવેં તેહુ તિહાંકણિ ઝાલ્યા;
તતપિણિ તેહનઈ તાવ ત્રાડઈ વેદનીઈ બરકા પાડઈ. ૧૩૭૦
નૃપ સભા ઊઠઈ જામ તે પણિ ઊઠઈ સભાથી તામ;

લડથડતા યાનક પામઈ અંતિયં અંતકાલ તે કામઈ. ૧૩૭૧

સાધિદાયક આસ્થાન નૃપનું હોઈ સાવધાન;

..... ૧૩૭૨

તે પોદું પમીય ન સમ્મઈ દીઈ સીધામણુ તિહાં થક્રઈ; ૧૩૭૩

જય વરીઓ જગિ જસ વાધ્યો વિજયઈ નિજગુરૂ આરાધ્યો;

અતિ વિકટ વાદીનઈ છપઈ વિજયસેનનઈ પાટિં દીપઈ. ૧૩૭૪

શ્રીવિજયતિલકસૂરિરાય પ્રતિભોધઈ ભવિ સમુદાય;

શુભજરિ નૃપ સાથિં આવઈ નિજગુરૂનાં વયણુ પલાવઈ. ૧૩૭૫

10 નૃપપાસઈ શ્રીલાણુચંદ રાજનગરિ રહ્યા આણુંદ;

ઠામિ ઠામિં ભવિ પડિભોહઈ સૂરિ છત્રીસગુણુ કરી સોહઈ. ૧૩૭૬

રાજનગરિં બહુ જય પાયો વિજયસેનકે પાટિ ગવાયો;

વીર હીરકો પાટિ દીપાયો સોહાસિણિ મોતી વધાયો. ૧૩૭૭

ઢાલ.

15 રાગ ધન્યાસી.

આવઈ ૨ ઋષભનો પૂત્ર વિમલગિરિ યાતરા એ, એ દેસી.

આવઈ આવઈ મહિયલિ વિચરતા એ;

નયરી સીરોહી સાર શ્રીવિજયતિલકસૂરી એ. ૧૩૭૮

20 તાર્યા તાર્યા ભવિક અનેક કુમતજલિ બૂડતા એ;

નાવા ગુરૂ આણુ વિવેક ભવિકજન તારવા એ. આંચલી. ૧૩૭૯

લાલ ઘણા તિહાંકણિ હોઈ એ;

ધરચઈ દ્રવ્ય અપાર શ્રાવક બહુ ભાવસ્યું એ. ૧૩૮૦

નિત નિત ગીતારથ ઘણા એ;

25 આવી નમઈ ગુરૂપાય ને આણા સિરિ ધરઈ એ. ૧૩૮૧

વાચક શ્રીમુનિવિજયતણા એ;

દેવવિજયકવિરાય ખાવન મુનિસિઈ નમઈ એ. ૧૩૮૨

- એમ અનેક ગીતારથ એ; ૧૩૮૩
- વંદ્ય ગુરના પાય સાગરમત પરીહરી એ.
- શુભ મૂહૂરતિ ગુર રાજ્યો એ; ૧૩૮૪
- દીઘ વાચક પદ સાર અપાર સોહામણાં એ.
- 5 દેવવિજયપંડિત લલા એ; ૧૩૮૫
- મુનિવિજયના સીસ તો વાચકપદ હવું એ.
- વિમલહર્ષવાચકતણા એ; ૧૩૮૬
- મુનિવિમલનંદ સાર તો વાચકપદ વલી એ.
- દયાવિજય ગુરહીરના એ; ૧૩૮૭
- 10 વાચકપદ વલી તાસ તો ગુર સેવક ભણી એ. ૧૩૮૮
- પંડિતપદ વલી બહુ દીયાં એ;
- બહુલ હવો પરિવાર રહ્યું તિહાં પરવર્યા એ. ૧૩૮૯
- દુર્જન દેષી નવિ સકય એ;
- સજ્જન કેરું સુખ્ય તો દુખ્ય ધણું દીધું એ. ૧૩૯૦
- 15 કોઈ કહ્યું કુણિં કાંઈ કરિઉં એ; ૧૩૯૧
- જાણું જિનવર સોઈ તો પીણ હોઈ તનું એ.
- જાણી અવસાન આયનું એ;
- પૂછી ચઉવિહ સંઘ તો સૂરિપદ થાપવા એ. ૧૩૯૨
- સુપન શકુનની સાષિસિઉં એ;
- 20 તેડાવઈ મનરંગિ તો રાજનગરથકી એ. ૧૩૯૩
- કમલવિજય કેવિદવર એ;
- સોમવિજયના સીસ તો આવઈ વેગસિઉં એ. ૧૩૯૪
- સંવત સોલ છિઓત્તરઈ એ;
- પોસ ધવલ તિથિ યોગ તો તેરસિ રૂઝડી એ. ૧૩૯૫
- 25 આચારજિ પદ થાપિઉં એ;
- વિજયાણુંદ સુભ નામ તો આણુંદ જીપનો એ. ૧૩૯૬

વિજયતિલકસૂરી લણુઈ જી સુણો શ્રીવિજયાણુંદ;
શિષ્યા અતિ રલીઆમણી જી તુમ માનઈ ગચ્છવુંદ.

5 પટોધર તુમસિઈં ધરમસનેહ.

તુમે છો બહુ ગુણુ ગેહુ પટોધર તુમસિઈં ધરમસનેહ. આંચલી. ૧૩૯૬
વીર પરંપરિ આવીઆ જી હીરવિજયસૂરિ રાય;

વિજયસેન સૂરિ તસ પટિં જી નામિં નવનિધિ થાય. પટો ૧૩૯૭
તેણુઈં જિમ હીરપરંપરા જી આરાધી મનપંતિ;

10 તિમ તુમે તે આરાધવી જી જિમ હોઈં જય જયવંત. પટો ૧૩૯૮
લોપી જેણુઈં પરંપરા જી તેણુઈં નવિ રાખ્યું નામ;

ગચ્છથકી અલગા થયા જી ન સરિઈં તેહનું કામ. પટો ૧૩૯૯
આચારજિ સમ વાચકા જી પાંડિ સવિ પરિવાર;

અંધમ મુખિં તે નિરવહઈં જી તિમ કરવું નિરધાર. પટો ૧૪૦૦

15 મરયાદા તપગચ્છતણી જી રૂઝ પલાવયો તેહ;

જેહુથકી ઈહુ પર લવા જી સમરાસ્યઈં સહજેહુ. પટો ૧૪૦૧
કામ વિચારી ગચ્છતણાં જી કરયો થઈં સાવધાન;

કાજ સરઈં જિમ આપણું જી જગમાં વાધઈં વાન. પટો ૧૪૦૨
વિદ્યા દેયો મુપાત્રિં જી તિમ વલી ગચ્છનો રે ભાર;

20 વિદ્યા પડી કુપાતરિં જી તે હોઈં હુખખકાર. પટો ૧૪૦૩
કહે કવિયણુ દયાંતસિઈં જી દીધી વિદ્યા કુઠામિ;

તે તેહનઈં હુઈં ઘાતકી જી સુણો અંગંધ અભિરામ. પટો ૧૪૦૪
એક નગરિં જાંભણુ વસઈં જી તેહનઈં નંદન દોઈં;

વિદ્યા લણુવા તે દીયા જી સિદ્ધપુત્રપનઈં સોઈં. પટો ૧૪૦૫

25 સિદ્ધ કહઈં એક મુઝ દીધ જી તો હું ભણાવું એહ;

બહુ અંતાન પણા લણી જી આપઈં મુત એક તેહ. પટો ૧૪૦૬
વિદ્યા પઠાવઈં દોઈંનઈં જી વડકો તે મતિહીન;

- લઘુ વિદ્યા સઘલી ભણ્યો જી વડો થયો અતિદીન. પટો ૧૪૦૭
 બાંભણુ તેડી તે દીધ જી આ બે તુમારા પૂત;
 ધરિ લેઈ જાઓ સુત વડો જી લઘુ રાષધ અદ્ધ સૂત. પટો ૧૪૦૮
 લઘુ ખેટઈ પ્રચ્છન્ન પણુઈ જી તાત જણાવિઉં હેવ;
 5 મુઝને ધરિ તુમે તેડ્યો જી ભાઈ ન ભણ્યો કેવ. પટો ૧૪૦૯
 પિતા કહઈ લઘુ મુઝ દીઓ જી પોઢો રહઈ ગુરૂપાસિ;
 ગુરૂનઈ પોઢો નવિ રચઈ જી મૂરખ ન આવઈ રાસિ. પટો ૧૪૧૦
 બિહૂ લેઈ જાઓ એમ ગુરૂ કહઈ જી આણી હૃદયમાંહિં રીસ;
 વિદ્યા ભણાવી મિં સવે જી તોહઈ ન પુહુતી જગીસ. પટો ૧૪૧૧
 10 ધરિ આણ્યો સુત કહઈ સુણો જી ટાલું દરિદ્ર અપાર;
 રૂપ તુરંગમ હૂં કરું જી સાંથિં ધર્યો સાર. પટો ૧૪૧૨
 લાષ દીનારા જે દીધ જી દેયો તેહનઈ હાથિ;
 તાસ લગામનઈ આખખો જી નવિ દેવા ધરી સાંથિ. પટો ૧૪૧૩
 એમ દ્રવ્ય આણી ધર ભરઈ જી ટલિઉં દલિદ્ર અપાર;
 15 એહવઈ ગુરૂ ચીતિ ચીંતવઈ જી સિઉં કરઈ વિપ્રકુમાર. પટો ૧૪૧૪
 દેષિ સરૂપ તે સિખ્યનું જી કરઈ વિચાર સુરંગ;
 જો વેચાથો આણીઈ જી તો ધરિ રહઈ અભંગ. પટો ૧૪૧૫
 ગુરૂ કરી રૂપ સોદાગરૂ જી મૂલવઈ તુરંગમ તેહ;
 લાષ સવાયો તે દીધ જી લગામ સહિત જો દેય. પટો ૧૪૧૬
 20 લોભવસિં તે હા ભણુઈ જી આખ્યો તે લેઈ જાય;
 દ્રોહત આખખિ તે દીઓ જી બાંધ્યો જઈ એક ઠાય. પટો ૧૪૧૭
 આપિ અંધોલ કરી જમઈ જી એહવઈ આવિઓ પૂત;
 ના ના કરતાં તાતનઈ જી તુરગિ ચડિઓ અદ્ભૂત. પટો ૧૪૧૮
 ચડી ફેરવતો સરિં ગયો જી ચિંતઈ તુરગ વિપ્રસૂત;
 25 વિદ્યા બલિએ વાંધસ્યઈ જી એ મોટો અવધૂત. પટો ૧૪૧૯
 એમ ચિંતતો સરિં જઈ જી હઉઓ મીન અપીન;
 ગુરૂ પૂછઈ નિજ પૂતનઈ જી કિહાં તુરગ સિઉં કીન. પટો ૧૪૨૦
 સુત કહઈ સરિ પાવા ગયો જી ઢીલું ધરિઉં રે લગામ;

- સો મુખથી કાઢી ગયો જી વલતું ન લહું કામ. પટો ૧૪૨૧
 ગુરૂ જાણી વિદ્યાભલિં જી ખયહો ખગ થઈ જાય;
 મત્સ્ય સવેનઈ તે ગલઈ જી તવ તે સાવધાન થાય. પટો ૧૪૨૨
 ખગ થયો જાણી માછલો જી ખયહો કુંલ મઝારિ;
 5 નારી કુંલ સિરિં ઠવે જી ચાલી નયરિ મઝારિ. પટો ૧૪૨૩
 ઘરિ ગઈ ઉંખર જારણઈ જી કુંલ થયો તે ભંગ;
 હાર થયો મુંગતાફલિં જી દીસઈ અતિહિં સુરંગ. પટો ૧૪૨૪
 સા ઉચ્છંગિં જવ ધરઈ જી દેખઈ તે રાયકુંઆરિ;
 પૂછઈ એ સિઈ સા ભણઈ જી કાંઈ નહી પાણીહારિ. પટો ૧૪૨૫
 10 જોર કસિઈ તિહાં દાસિનું જી આગલિ રાયકુંઆરિ;
 હાર લેઈ કંઠિં ઠવિઓ જી હરપી હઈય અપાર. પટો ૧૪૨૬
 રાડી પડી તવ તે થયો જી હાર ટલી નરરૂપ;
 કુમરીસ્યું કીડા કરઈ જી નવ નવાં કરી સરૂપ. પટો ૧૪૨૭
 દિવસિં હાર સોહામણો જી પયોધર વિચિ કરઈ રંગ;
 15 નિસિદ્ધિન લપટાયો રહઈ જી કુમરી મનિ ઉચ્છરંગ. પટો ૧૪૨૮
 સિદ્ધપુરૂષિ તે જાણીઓ જી શિષ્યતણો વૃત્તાંત;
 ગાયન રૂપ ધરી ગયો જી અવનોપતિ સલાંત. પટો ૧૪૨૯
 આપ કલા ખહુ કેલવી જી આલાપી અતિરાગ;
 સુણી સુઘડાઈ તેહની જી રંજ્યો ભૂપતિ નાગ. પટો ૧૪૩૦
 20 રંજ્યો ભૂપ ભણઈ ઘણું જી દેઈ માગિઈ આજ;
 મનમાનિઈ તે માગ્યો જી રપે કરો મનિ લાજ. પટો ૧૪૩૧
 ગાયન કહઈ સુણિ રાજીઆ જી જો તું માગિઈ દેસિ;
 તુમ કુંઆરી કંઠિં ભલો જી હાર અછઈ તે લેસિ. પટો ૧૪૩૨
 કહઈ રાજ કુંઆરી પ્રતિં જી તુમ કંઠિં જે હાર;
 25 તે તુમે ગાયનનઈ દીઓ જી તુમ દેસિઈ એ ઉદાર. પટો ૧૪૩૩
 કુંઆરી ચિતમાં ચીંતવઈ જી દીવ્ય એ હાર સરૂપ;
 મિં પતિએ કરી માનીઓ જી રાતિં સુખ દીઈ અનૂપ. પટો ૧૪૩૪
 કુંઆરી કહઈ હૂં ન દીઈ જી હાર હઈઆનું હીર;

- એ મિં ભાયગિં પામીઉં છ પાછો વડ્યો વજર. પટો૦ ૧૪૩૫
 રાઈ બીજો પાટવ્યો છ પોતાનો પરધાન;
 તેણુઈ જઈ તે પિં માંગીઓ છ સા ન દીઈ ધરી માન. પટો૦ ૧૪૩૬
 તો રાય આપિં આવીઓ છ પૂત્રી સાંભલિ વાત;
 5 ગાયન હઠ એ હારનો છ ન લીઈ અવર એકુ ધાત. પટો૦ ૧૪૩૭
 જો એ હાર ન આપીઈ છ તો ન રહઈ મુઝ બોલ;
 બોલ વિના માણસ કસિઉં છ અધમમાંહિં નિટોલ. પટો૦ ૧૪૩૮
 બોલિં બાંધ્યા જીવડા છ આપઈ સંપદ કોડિ;
 જીવલગઈ તે આંગમઈ જાંહીરતણી સી હોડિ. પટો૦ ૧૪૩૯
 10 કુંઆરિં હાર હઈઆ થકી છ રીસિં નાંખ્યો ત્રોડિ;
 થયા મંકોડા હારના છ કહઈ જઈ આસ્યા છોડિ. પટો૦ ૧૪૪૦
 ગાયન જાણી કૂકડો છ થઈ મંકોડા ચુણંતિ;
 થઈ માંજર સો બાંભણો છ કૂકડ તેહ હણંતિ. પટો૦ ૧૪૪૧
 ઠામિ આણેવા સીસનઈ છ ગુરિં તે કીધ ઉપાય;
 15 તેહ કુશિખ્ય હાડિં ગયો છ ગુરૂ હણીઓ કહવાય. પટો૦ ૧૪૪૨
 જો વિદ્યા એ કુશિખ્યનઈ છ સુંપી આપ્યો ભાર;
 તો તે ગુરૂ સીસિં હણિઓ છ એ જાણો નિરધાર. પટો૦ ૧૪૪૩
 વિદ્યા ન દેવી કુસીસનઈ છ કરવો સાર વિચાર;
 અવિચારિઉં જો કીજઈ છ તો હોઈ દુઃખ અપાર. પટો૦ ૧૪૪૪
 20 ચાણુસમઈ ચિહું જણે મિલી છ સાગર લીધા આલોચિ;
 તેહ વિચાર ન સંસીઈ છ હૂઓ તે જગિ સોચિ. પટો૦ ૧૪૪૫
 અનુંચાનિં કુંણગેરમાં છ પાટીઈ કલસ કપાવિ;
 અપમંગલ જગિ નિંદીઉં છ નહી વાડ તે ભાવિ. પટો૦ ૧૪૪૬
 એક વિપ્રઈ સુત સીષવ્યો છ કરીય કાજ વિચારિ;
 25 પિતા પરભવિ પુહુતા પછી છ રહઈ નિજમતિ આણુંસારિ. પટો૦ ૧૪૪૭
 એક દિન દેવી ગાયનઈ છ શ્રંગનો વૃત્તાકાર;
 હૂંસ હૂઈ સિર ઘાલવા છ પણિ તે કરઈ વિચાર. પટો૦ ૧૪૪૮

- માસ થયા છ વિચારતાં છ હેહહ વિચારિઈં નેહ;
 સિર ઘાતિઈં તે સીંગમાં છ ભટકી ગાય અતિ તેહ. પટો૦ ૧૪૪૯
- ચાલી ચુહુટઈં ચાવટઈં છ દેવી થાય હરાણ;
 જન હાંસુ મન ઝોરતો છ નિંદઈં રાણો રણિ. પટો૦ ૧૪૫૦
- 5 સો પલણઈં મિં વિચારિઈં છ ક્રીધું છઈં એ કામ;
 સો ન પ્રસંસઈં કોઈય છ હસીય ગામોગામિ. પટો૦ ૧૪૫૧
- એમ વિચાર નિકે કરઈં છ તે હસીઈં બહુલોકિ;
 સુવિચારિઈં સુપ્રસંસીઈં છ ભૂતલિ નઈં સુરલોકિ. પટો૦ ૧૪૫૨
- સાધુમારગમાં ઉપાસકા છ ભેલિં વિણસઈં કામ;
 10 તિમ શ્રાવકધરિ મુનિવરા છ સમરઈં નિજ નિજ કામિ. પટો૦ ૧૪૫૩
- એમ અનેક પરિ ગુરૂ દીઈં છ અમીય સમીએ સીષ;
 અનુમતિ માગઈં અણુસણાં છ સંભારઈં વડી દીષ. પટો૦ ૧૪૫૪
- તસ થાવર ને વિરાધીઆ છ ભવિ ભવિ ભમતાં નેહ;
 ભવિ ચોરામી ચોનિ ભમતાં છ હૂં પામું સવિ તેહ. પટો૦ ૧૪૫૫
- 15 એણઈં ભવિ પોપ્યાં પાપનાં છ થાનક નેહ અઢાર;
 પંચ પ્રમાદ ને પોધીઆ છ લોપી પંચાચાર. પટો૦ ૧૪૫૬
- પાંચ સુમતિ ન સૂધી ધરી છ લાગા શુપતિં દોષ;
 સુવિહિત સાધુ ને અવગણ્યા છ ક્રીધ અસંયમી પોષ. પટો૦ ૧૪૫૭
- સમરથ પણઈં ઉવેપીઆ છ દેવગુરૂનઈં ધર્મ;
 20 તેસ હેલક નવિ વારીઆ છ વડી કોઈ કુકર્મ. પટો૦ ૧૪૫૮
- શયલમુનિ જાણી કરી છ નવરાયા ને કોઈ;
 દીધી સીષ ગુરૂ લોપકાં છ પામું હૂં સવિ તેહ. પટો૦ ૧૪૫૯
- ને સંસારિં હસમના છ ભવના કારણ એવ;
 રાગ દ્રેષ બિહુ પરિહરૂં છ કરૂં ઉપશમ રસ સેવ. પટો૦ ૧૪૬૦
- 25 ને ગુરૂ હીર નેસિંગનાં છ આણુ આરાધી સાચ;
 સંયમ સખાયત ને હવું છ તેહ પ્રસંસું જાય. પટો૦ ૧૪૬૧
- શરણુ કરઈં અરિહંતનું છ સિદ્ધ ધરમ મુનિ ચ્યાર;
 કરી અણુસણુ આરાધતાં છ મુપિ સમરઈં નવકાર. પટો૦ ૧૪૬૨

- શુભધ્યાનિં સો સૂરીસિરં છ પુહુતા સરગિ સોહાઈ;
ચઉદિસિ દિન ચડતઈ દિનિં છ વિજયતિલકસૂરિરાય. પટો૦ ૧૪૬૩
ગુરૂ નિરવાણુ બાણી કરી છ શ્રીવિજયાણું દસૂરિ;
મનિ અંદોહ ધરઈ ઘણું છ ગુરૂશુણિં હૃદયકું પૂરિ. પટો૦ ૧૪૬૪
5 જિમ શ્રીગૌતમ ગણુધરૂ છ વીરતાણુધ નિરવાણિ;
હુષ ધરિઉં તિમ ગચ્છપતિં છ બાણેવું એણુધ ઠાણિ. પટો૦ ૧૪૬૫
સમઝાવઈ સવિ પંડિતા છ એ સંસારની રીતિ;
વીર હીર તેહૂ ગયા છ જેહુસિઉં અવિહૃત પ્રીતિ. પટો૦ ૧૪૬૬
બાણુ અંદોહ કરઈ નહી છ ન કરઈ બાણુ કષાય;
10 જો કળહીક મનિ ઊપજઈ છ તો વારિ જલવાય. પટો૦ ૧૪૬૭
અથિર સરૂપ સંસારનું છ બાણી તપગચ્છરાય;
તપ જપ ષપ સંવેગસિઉં છ સાધઈ સંયમ સોહાય. પટો૦ ૧૪૬૮
દીઈ દિલાસા સાધુનઈ છ સાધઈ ગુરૂઉપદેસ;
દેસ નગર પુર પાટણિં છ ભવિ પડિગોહણુ રેસિ. પટો૦ ૧૪૬૯
15 વિરહંતા નવકલ્પસિઉં છ પુહુતા દેસ મેવાડ;
હીરવયણુ ઉપદેસથી છ લાજઈ કુમતની બાડિ. પટો૦ ૧૪૭૦

॥ ઢાલ ॥

રાગ પરજીઓ.

- દેસના ગુરૂ દીઈ મીંઠી અમીય સમીય રસાંગ રે;
20 કુમતિ રોગ બહુ તપતિ નાસઈ હોઈ નિરમલ અંગ રે. દેસના૦ ૧૪૭૧
જ્ઞાન બાણો હૃદય આણો જ્ઞાન રાણો અભંગ રે;
જ્ઞાન પરઉપગારકારી જ્ઞાન કીજઈ સંગ રે. દેસના૦ ૧૪૭૨
જ્ઞાનવંત અનંત ગુણુ સુખ જ્ઞાનવંતિં શુભગતી રે;
જ્ઞાનવંત સૂરિંદ પૂજઈ જ્ઞાન ધ્યાઈ યતીપતી. દેસના૦ ૧૪૭૩
25 જ્ઞાનવંત ગુરૂવયણુ ન લોપઈ આણુ આરાધઈ મુનિપતી;
જ્ઞાનવંત તે તત્ત્વ બાણુધ જ્ઞાન ધરયો શુભમતી. દેસના૦ ૧૪૭૪
જ્ઞાનવિણુ ગુરૂવયણુ લોપઈ જ્ઞાન વિના ન કીરતિ રતી;

- જ્ઞાનવિષ્ણુ સમુદાય હેલઈ તેહ નિસુણો વરમતી. દેસનાં ૧૪૭૫
- જ્ઞાનવિષ્ણુ પ્રક્રિયા ન બાણઈ ડંસ આણઈ મનિ અતી;
- જ્ઞાનવિષ્ણુ હઠવાદ હોઈ જ્ઞાનવિષ્ણુ નહી સદગતી. દેસનાં ૧૪૭૬
- જ્ઞાનવિના એક સૂરિ આગઈ ગુરૂપસાદિ શોભા હતી;
- 5 તેહ નિસુણી નયરિ એકઈ આદરિ તેડયા ગછપતી. દેસનાં ૧૪૭૭
- તિહાં આગઈ જૈન યતીઈ હરાબ્યા સિવદર્શની;
- લકૃતાપસ તેહ પંડિત બોલી ન સકઈ સ્પર્શની. દેસના. ૧૪૭૮
- એહવઈ તે સૂરિ પધાર્યા આઠંબરસિઈ બહુ યતી;
- શ્રાદ્ધ બોધવ અધિક અધિકા કરઈ દિન દિન કીપતી. દેસનાં ૧૪૭૯
- 10 અન્યદર્શનિ ધરઈ મચ્છર દેધિ ન સકઈ ડંબરં;
- કરી વિચાર પારધું જોવા લગત તાસ સભાસરં. દેસના. ૧૪૮૦
- રૂપવંત સુકાંતિ રૂડી મોહનમુખ મટકો લલો;
- વિશાલલોચન ચાલિ અમકતી જ્ઞાન વિષ્ણુ દીસઈ નિલો. દેસના, ૧૪૮૧
- કૂલ આહિલિ રૂપ રૂઅડું ગુણ ન તેહવા તિહાં કસ્યા;
- 15 શબ્દ અસમંજસપણાના સાંભલી પરજન હસ્યા. દેસના. ૧૪૮૨
- જ્ઞાનબલ તસ હીન બાણી અરથ પૂછઈ પંડિતા;
- પૂજ્ય ધિન તુમે ગુણે ગિરૂઆ આજ સહી અદ્ધે મંડિતા. દેસના. ૧૪૮૩
- જ્ઞાનબલ તિમ અધિક દીસઈ પુણ્યયોગિ આવી મિટ્યા;
- અરથ ઉત્તર તુમે દેસ્યો મનોરથ સઘલા કૃત્યા. દેસના. ૧૪૮૪
- 20 દંલવયણ તે સુણી હરપઈ મરમ ન લહઈ તે તણા;
- કહઈ પૂછો અદ્ધે કહસિઈ શૈવ લણઈ હા સી મણા. દેસના. ૧૪૮૫
- કુહૂં પૂજ્ય પરમાણુ આનઈ હોઈ ઇંદ્રી કેતલાં;
- એહ પ્રભુ સંદેહ છઈ મનિ આસિ દીઓ હોઈ તેતલાં. દેસના. ૧૪૮૬
- સૂરિ કહઈ વિચાર ઊંડો પંચેંદ્રીથી ગતિ વડી;
- 25 તેહ સહી પટ ઇંદ્રી તેહનઈ મહાનુભાવ સમજિ પડી. દેસના. ૧૪૮૭
- તેહ દંલિં અતિપ્રસંસઈ વારવારિં હા લણી;
- સૂરિ બાણઈ કહઈ સાચું બોહુલસઈ મન અતિઘણું. દેસના ૧૪૮૮
- ઊઠિ તે નિજ ઠામિ પુહુતા કહઈ જ્ઞાન નહી રવી;

- એહુ અવસર જીતવાનો પછંધ ન એહવો એ યતી. દેસના. ૧૪૮૬
 ભટ્ટ સઘલા ભૂપ સાધિં વાદ માગઈ ઘો યતી;
 જ્ઞાનબલ નહી વાદ કેહવો નાસવા ધરી મનિ મતી. દેસનાં ૧૪૮૦
 મિથ્યાતીઈ અતિહિં હેત્યા પહેલું બહુ શોભા છતી;
 5 તેહ પણિ લોપાણિ સઘલી જ્ઞાનવિણુ હૂઈ એ ગતી. દેસનાં ૧૪૮૧
 મોહિં મોહ્યા દીઈ પદ તે સરાગી સંયમપણુઈ;
 જ્ઞાનવિણુ તે ગણુ હેલાવઈ એમ જાણો ગુરૂ ભણુઈ. દેસનાં ૧૪૮૨
 સૂરિ માટિં સિઉં કરઈ જો ગુણુ ન હોઈ સૂરિનાં;
 સૂરિ સુધું કહઈ જિનમત નહી તો પદ પૂરણા. દેસનાં ૧૪૮૩
 10 ઉચ્છરગ નઈ અપવાદ જાણુઈ બિહુ અલાવઈ ધૂંસરી;
 કેવલી પણિ આહાર લીઈ છદમસ્તિં આણ્યો સરી. દેસનાં ૧૪૮૪
 તેણુઈ આણ્યો શુદ્ધ જાણી દોસ ન કહઈ કેવલી;
 લીઈ તે વિવહાર ન ટલઈ કહિં રૂચિ જાઈ ટલી. દેસનાં ૧૪૮૫
 ટલઈ રૂચિ એષણા મુનિનઈ હોઈ નિદ્ધંધસપણુ;
 15 દાતાર દાનિં હોઈ અરૂચિ સાધુ સીદાય ઘણું. દેસનાં ૧૪૮૬
 તેહ માટિં વિવહાર રાષઈ કેવલી તો અવર કરચું;
 સર્વથી વ્યવહાર બલીઓ જ્ઞાનવંત કહઈ અચું. દેસનાં ૧૪૮૭
 દાન પાંચઈ જિન પ્રકાસઈ મુગતિ હેતિં બિ તિહાં;
 અભયદાન સુપત્તદાણું ત્રિણિ સંસારિક કહ્યાં. દેસનાં ૧૪૮૮
 20 અભયદાન જે જીવ રાષઈ શુદ્ધધરમ જિકો કરઈ;
 અરિહંતભાષિત સાધુપંથિં શુદ્ધસદ્ગુણા રહઈ. દેસનાં ૧૪૮૯
 જીવનઈ ઉપગાર જાણી પડપણા સૂધી કરઈ;
 તેહનઈ ગુરૂબુદ્ધિ દેવું પાત્રપણું તે આણુંસરઈ. દેસનાં ૧૫૦૦
 અવરનઈ જે દીઈ દાનં ઉચિત અનુકંપા ભણુઈ;
 25 કીરતિ તે ગુણુ બોલતાનઈ અનુકંમિં તે સિવ વરઈ. દેસનાં ૧૫૦૧
 દાન નવિ કો જિનિં નિષેધિઉં પાત્રાપાત્ર વિચારણા;
 સાધુનઈ જે કોઈ નિષેધઈ તેહ કુગતિં ધારણા. દેસનાં ૧૫૦૨
 એક કહઈ જે પરનઈ દેવું તેહ ધરમ નિવારણા;

- મારી દેહક સાપનઈ મુખિ ધાલવું એ વિચારણા. દેસનાં ૧૫૦૩
 ધરમંવંતનઈ એહ વાંચા નહી યુગત વિચારણા;
 ધર્મહીન ભવહીન હોઈ કહઈ તે અંપધારણા. દેસનાં ૧૫૦૪
 એક કહઈ પેરકરઈ જે સ્તુતિ ભાવ આણી જિનંતણી;
 5 તુરક માતંગ રસવતી સમ એહ મતિ ન લલીં ભણી. દેસનાં ૧૫૦૫
 એમ અનેક કુધર્મ વાણી નવિં મુણઈ તે હિતભણી;
 તેહનો ભવિ સંગ નિવારઈ કામિ મતિ રહઈ આપણી. દેસના. ૧૫૦૬
 જિનં સિદ્ધ સૂરી વાચકા મુનિવર આચાતના કરઈ તેહ તણી;
 તેહનઈ તે ઇહલોકિ અપજસ થાઈ પરભવિ રેવણી. દેસના. ૧૫૦૭
 10 સાધુ જિનસમ કહિઓ સાસનિ તેહનઈ કિમ હેલીઈ;
 અકલંકનઈ તે કલંક દીઈ હેલઈ તે દુરગતિ લીઈ. દેસના. ૧૫૦૮
 પરિહરૂ જે પ્રમાદ પાંચઈ જીવનઈ તે અતિ નહઈ;
 વ્યસન સાતઈ ત્યજવા તિં મુગતિ જતાં નહી અડઈ. દેસના. ૧૫૦૯
 ચ્યાર વિકથા તે નિવારે આપ તારે ભવિજનાં;
 15 કરમિ જે જે ભાવિ ભલીય તેહ ભોગ મુલાવના. દેસના. ૧૫૧૦
 કરમ કીધાં કોઈ ન છૂટઈ જેહ જિનશાસન ધણી;
 મહલીજિન શ્રીવેદ પાઠ્યા એહ કરણી આપણી. દેસનાં ૧૫૧૧
 વીર થાપ્યો જમાલિ સૂરિ આણુ ઉથાપી જિનંતણી;
 થયુ કિલમિષ દેવતા તે કરમિં સદમતિ અવગણી. દેસનાં ૧૫૧૨
 20 અંગારમરદક સૂરિ મોટા પાંચસઈ મુનિ પરિવરિઓ;
 કરમપ્રતિ કોઈઈ ન ચાલઈ આહૂઈ મિલી દ્વરિં કરિઓ. દેં ૧૫૧૩
 ચઉદપૂરવધર અનંતા નિગોદિં તે તે ગયા;
 સૂરિમાટિં નવિ તર્યા તે કરમિં બહુ નરગિં ગયા. દેસનાં ૧૫૧૪
 વડી જે ગુરૂઆણુ લોપી મુગુરૂપરિ ઉપદેસસ્થઈ;
 25 તેહ પશ્ચિ વિવહારથી એ નારકી નરગિં હુસ્થઈ. દેસનાં ૧૫૧૫
 દીલઈ ઉપદેસ સાચો કદાગ્રહ છાંડીલઈ;
 જેહ ગુણ જેહમાંહિં હોઈ તેહ તાણી લીંલઈ. દેસનાં ૧૫૧૬

છય દર્શનમાંહિ જે કો ધરઈ શમતા શુભચરી;
 તેહ પણિ નિસંદેહ પામઈ જિનમતિ તે શિવપુરી. દેસનાં ૧૫૧૭
 સુમતિ સુભ પરિણામ રાષો મંત્ર નવપદ તે જપો;
 મોહ મમતા કપટ છાંડી સીલપાલો તપ તપો. દેસનાં ૧૫૧૮
 ૬ એણીપરિં શુભલાવ ધરતા ધરમ કરતા પ્રાણીયા;
 કેપિ સુરપુર કેપિ સિવપુર અનંતસુખ તે પામીઆ. દેસનાં ૧૫૧૯
 એમ જાણી હૃદય આણી જૈનવાણી ન ભૂલીઈ;
 લહો દર્શન સુખ અનંતાં પરધરિં કાં બૂલીઈ. દેસનાં ૧૫૨૦

॥ ઠાલ ॥

10

રાગ ધન્યાસી.

નંદિષેણી સજ્જાયતી દેસી.

દેશના ગુરૂની સુણી પ્રાણી ઘણા, સમકિત પામઈ તેહના નહી મણા;
 કે ગુરૂ વચને હોઈ દૃઢમના, કુમત કલાગ્રહ છાંડઈ મનતણા.

મોટક.

15

મન મયલ છાંડઈ સંગતિ માંડઈ હીરગુરૂ લગતા તણી,
 વ્રત બાર સાર ઉચ્ચાર કરતા દેવીઈ કે સિવ ભણી;
 કે મોહ છાંડી લીઈ સંયમ તણ મતિ ઉપાધિની,
 તે આપિ કલપી કરઈ સાગરિ સર્વ ધર્મઈ આધિની. ૧૫૨૧

કે જીવ સરલા સય નવિ ખૂઝતા, સાગરમતમાંહિં બહુ સુંઝતા;
 20 તેણુઈ જાણ્યો મરમ જિંકો હતો, છાંડ્યા દૂરિં તેણુઈ તેહ તો.
 તેહ તો સાગર તજઈ નાગર આદરઈ ગુરૂવચણડાં,
 દાન સીલ તપ જે ભાવ ચ્યારઈ સાચવઈ તે રચણડાં;
 એમ અનેક પુર નગર ગામિં લાલ હોઈ અતિઘણા,
 શ્રીવિજયાણુંદસૂરિ દીપઈ વાદ જીપઈ પરતણા. ૧૫૨૨

25 દિન દિન દીપઈ સૂરજિ સમોવડિં, ચંદ્રકલાપરિ વાઘઈ તડો વડિં;
 સેવકજનની ટાલઈ આપદા, છત્રીસસૂરિગુણ સોહઈ સંપદા.

સંપદા સોહઈ મનહું મોહઈ લહઈ સમકિત જન ઘણા,
 જિહાં જિહાં ગછપતિ પધારઈ તિહાં તિહાં નિત્ય વધામણા;
 વાચક શ્રીમેઘવિજય મુનિવર નંદિવિજય વાચકવર,
 ધનવિજય ઉવઝાય અધિકો ધરમકામ ધુરંધર. ૧૫૨૩

- 5 વિજયતિલકસૂરિ પાટિ પટોધર, દેશ વિદેસિં વિચરઈ જયકર;
 નિજવૈરાગિ સેવઈ જન ઘણું, તપતેજિં કરી રૂપ સોહામણું.
 સોહામણા શ્રીદેવવિજય નિરૂપમ વિજયરાજ વિખ્યાત એ,
 દયાવિજયવાચક વાચકપ્રભુ શ્રીધર્મવિજય મુજાત એ;
 ઉવઝાયશ્રીસિદ્ધચંદ અંદો આઠ વાચક સંપ્રતિ,
 10 પંડિત મુનિવર ઘણા પરિકર તેહ સારિ ગછપતી. ૧૫૨૪
 વાચક પંડિત મુનિવરિં સોભતો, સેવઈ શુરૂપદ જનમન મોહતો;
 વાદવિવાદિં વયરી લંછણો, જ્ઞાનકલાઈ બહુજન રંછણો.
 રંછણો બહુજન શુણે ભરિઓ જ્ઞાનદરીઓ સાર એ,
 15 દિનદિન પ્રતિં તસ ઉદય અધિકો થાઈ બહુ જયકાર એ;
 સસિ સૂર તાસ મેરૂ સારા જિહાં ભૂ રતનાકરા,
 તિહાં લગઈ પ્રતિપો એહુ ગછપતિ વિજયાણું દસૂરીશ્વરા. ૧૫૨૫

॥ ઢાલ ॥

રાગ ધન્યાસી.

- 20 એમ એ તપગછપતિ શુણુ ગાયા શ્રીવિજયતિલકસૂરિંદા છ;
 લણુતા શુણુતાં સુણુતાં સહજિં ધરિ ધરિ હોઈ આણુંદા છ. ૧૫૨૬
 સંવત સોલ ત્રિહુંતર્યા વરયે પોસ માસ અબૂઆલી છ;
 બારસિ બુધવારિં શુભ વેલા વિજય મૂઢૂરત નેહાલી છ. ૧૫૨૭
 આચારજિપદ થાપ્યું અવિચલ વિજયતિલકસૂરિ નામિં છ;
 25 વિજય નામ દીપાવિઈ જગમાં ચિહુ દિસિ રાખિઈ નામ છ. ૧૫૨૮
 વિજયતિલકસૂરીસ પટોધર કીધુ જગ વિખ્યાત છ;
 સંવત છયોત્તરિ પોસ અબૂઆલી તેરસિ દિન સુખભાત છ. ૧૫૨૯

ધિન નરનારી જગહિતકારી નિત વાંદધ ગુરૂ પ્રાપ્તિ લ;
 સુણુધ વષાણુ અમૃતરસ ઓપમ સુખ દીઠધ સુખ થાઈ લ. ૧૫૩૦
 શ્રીતપગછનાયક મહિમાનિધિ નિતપ્રતિ દેઉ આસીસ લ;
 વરસ અનંત અધિક ગુરૂપ્રતિપો વિજયતિલકસૂરી સીસ લ. ૧૫૩૧

5 વીસલનયર હેસવસા નંદન ધિન સોમાઈ માય લ;
 શ્રીરાજવિમલસીસ અનોપમ સોહુધ સુનિવિજય ઉવઝાય લ. ૧૫૩૨
 તાસ સીસ પલણુધ બહુ ભગતિં દર્શનવિજય જયકારી લ;
 સસિ રસ સુનિનિધિ વરસિં રચીઓ રાસ ભલોં સુખકારી લ. ૧૫૩૩
 માગસિર વદિ અષ્ટમી રવિ હુસ્તિં સિદ્ધિયોગ અતિપાસ લ;

10 નયર બરહાનપુર મંડણ મોટો શ્રીમનમોહનપાસ લ. ૧૫૩૪
 તાસ પ્રસાદિં એ વિસ્તરયો મહિમંડલિ એ રાસો લ;
 જે ગીતારથ જગહિતકારી તેહતણો હું દાસ લ. ૧૫૩૫
 કૃપા કરી મુઝ ઊપરિ સહૂધ કરવો શુદ્ધ પ્રબંધ લ;
 કાહાનો માતર ગાથા છંદિ જેહ અશુદ્ધ હોઈ બંધ લ. ૧૫૩૬

15 જિહાં લગઈ એ શાસન શ્રીજિનનું જિનઆણુના ધારી લ;
 તિહાં લગઈ એ ભણુયો તુમે સુણુયો રાસ વિજય જયકારી લ. ૧૫૩૭

છતિશ્રીતપાગચ્છાધિરાજશ્રીપશ્રીવિજયતિલકસૂરિ રાસ: સાગર-
 હુંડીગર્ભિતરાસ: સંપૂર્ણ: ॥ શ્રીરસ્તુ ॥ કલ્યાણમસ્તુ ॥

વીજો અધિકાર.

ચોપઈ.

- સુણ્યો હવઈ ખીજો અધિકાર વિજય જયકારીતણો એ સાર; ૧
વિજયતિલકસૂરિ સરગિ પહૂત તેહનું આગલિ એહનું સૂત.
5 વિજયદેવસૂરિ કીધ પ્રપંચ મેલતણો તે માંહ્યો સંચ; ૨
પંલનયરિ તે કીધ સકેત આવ્યા તિહાં પણિ ન મલિઉં ચેત.
વિજયાણુંદસૂરિ ફિરી આવીઆ મરૂમંડલ લણી મનિ ભાવીઆ; ૩
વિજયદેવ પંલાતિં રહ્યા લોક તેહના મતિ અતિ ગહગહ્યા.
ચોમાસું તિહાં રહી પારણુંદ ચાલણુહાર આવ્યા પારણુંદ; ૪
10 વાટિં જાતાં તુરકિં થયા ઉંટ પુઠિ ખાંધ્યઈ તે વહ્યા.
પગિ ખેડી હાથે દસકલા એણી પરિ દિવસ ગયા કેતલા;
કરઈ દંડ મુંકાઈ તેહ દુખ દીઠઈ અતિ તિહાં નહી રેહ. ૫
પેટલાદિ હાકિમ એમ કીધ ખાર હજાર મુદ્રા તેણુંદ લીધ;
છૂટા મરૂમંડલિ તે ગયા તોહઈ મનિ ઉજલ નવિ થયા. ૬
15 વલી કાવ્યતરાં માંહ્યાં ઘણાં વચન ચાલવઈ મેલજતણાં;
માહોમાંહિં મેલવાનિં મિલઈ પણિ કોઈયિ નવિ જાણુંદ કલઈ. ૭
ધરમવિજયવાચક મુનિ મિલઈ તેહનું મન તેમાંહિં લલઈ;
સાગર છતાં ન થાઈ મેલ તેણુંદ તે ચાહ્યો જાઈ લેલ. ૮
વિચરંતા આવઈ ગુજરાતિ રાજનગરિ સહૂય બહુ ભાતિ;
20 ધર્મવિજય તિહાં રહ્યા ચોમાસિ વિજયદેવ પણિ તિહાં રહ્યા ૯
ઓહાસિ. ૯

દૂહા.

- હવઈ નિસુણો આગલિ વલી જેહવો હવો સંખંધ; ૧૦
તેહ સંધેધિં હું કહું હલહો જગિ લોભંધ.
25 ધર્મવિજય વાચક વરૂ હુંતિ જેહનઈ આસ; ૧૧
આંચારજિપદવી તણી પુણ્ય ન પૂરું-જાસ.

- શકુન શાષિ નવિ તસ હૂઈ નહીં મુખનાંતર સાષિ;
ગચ્છવાસી ગીતારથા તે પણિ ન ધરઈ સાષિ. ૧૨
- અરથી દોષ ન આપણો દેષઈ કંહીઈ કોઈ;
કંસિં મન મયલો રમઈ લેદિં વિચરઈ સોઈ. ૧૩
- 5 સાગર પધિસિઉં તે મિલઈ આપિ લખઈ તે લેખ;
હવઈ જે વાત હૂઈ મુણો તેહતણો એ વિશેષ. ૧૪

॥ ઢાલ ॥

રાગ મધુમાધવ.

- શ્રીગુરૂદીર જેસિંગની વાણી લોપી લીધા સાગર તાણી;
10 તેહવી કીર્તિ ગવાણી. ૧૫
- વિજયદેવસૂરિ વિહાર કરંતા કૃતઅભિમાન ફલં શોચંતા;
સાગરમત રોચંતા. ૧૬
- અનુંકમિ રાજનગરિ તે આવઈ શાંતિદાસ મનમાંહિં લાવઈ;
સાગરમત કિમ કાવઈ. ૧૭
- 15 તે તેણુઈ શાંતિદાસ સખાઈ સાગરમતવાલાનઈ થાઈ;
અશુદ્ધ પરપણા વાઈ. ૧૮
- ગ્રંથ વંચાવઈ જે ગુરિં નિષેધ્યો ન વિચારઈ તે મતનો વેધ્યો;
એમ ચાલઈ તે વેધ્યો. ૧૯
- જે નિજગુરૂ વયણુના વાસિત સાધુશ્રાવક તેણે ચિત્તવિમાસિત;
20 તસ ગછપતિનઈ પ્રકાસિત. ૨૦
- પણિ વલતો ન દીઈ જખાપ ગછપતિ હઠ એ મોટું પાપ;
તેણે સંભાલિઉં આપ. ૨૧
- તે પણિ વીરહીરની વાણી વિસ્તારઈ સઘલઈ સપરાણી;
સાગરનઈ ન સુહાણી. ૨૨
- 25 કહઈ શાંતિદાસ એ સહૂનઈ કરવા ગણુખાહિરિ એ નવિ આદરવા;
સાગર મત વ્યાપરવા. ૨૩
- કહઈ મુનિ એ ગછ ખાહિરિ કરવો શાંતિદાસ મનમાંહિં ધરવો;
એમ કરી ગછ શુદ્ધ કરવો. ૨૪

- માહોમાંહિં લાગો વાદ સાગરમતના કરઇ ઉનમાદ;
હઉઓ અતિ વિષવાદ. ૨૫
- શુર પરિકર કહઇ તુમે એ માટિં ગછ સઘલો કીધો દહવાટિં;
કિમ રહસ્યઇ હવઇ ઘાટિં. ૨૬
- 5 ચારિત્રવિજયવાચક તે આદિં પરિકર સહુ એકચિત્ત વિવાદિં;
ન બીહઇ સાગર સાદિં. ૨૭
- તવ તે શાંતિદાસ રીસાણુ બોલઇ બાંગડ અતિ સપરાણો;
આવી સુણઇ વપાણો. ૨૮
- સલામાંહિં કહઇ વચણ પ્રસિદ્ધા સંઘાડા નવ ગચ્છમાહિરિ કીધા;
વાંદઇ તસ સમ દીધા. ૨૯
- 10 કેઇ ન વાંદઇ તેહજ સાધો તેણે એ મોટો છલ લાધો;
અહી કીહો અપરાધો. ૩૦
- શુર બધઇઠ શ્રાવક ભે કાઢઇ તો તે અડીઆ અતિહિં આઢઇ;
વીનવીયા શુર ગાઢઇ. ૩૧
- 15 ભે તુમે સાગરમત અણસરસ્યો તો નિશ્ચઇ એકલડા ફિરસ્યો;
ભવસાગર કિમ તરસ્યો. ૩૨
- સહુ મિલી શુરનઇ કીધા ગાઢા એકાંતિં બોલ દીધા ટાઢા;
ચેત્યા વિષુ દુખ દાઢા. ૩૩
- ભે સાગરનઇ તુમે નવિ કાઢો તો સહી માઠો તુમચો દિહાઢો;
અમનઇ એ હઠ ગાઢો. ૩૪
- 20 વિજયાણાંદસૂરિ અમે આદરવા નિજશુર વચન સહી ઉદરવા;
નિશ્ચઇ બોલ એ કરવા. ૩૫
- નિસુણી ગછપતિ મનમાં ચિંતઇ એ રીસાણા બઇ અંતિં;
મુઝ ચિંત્યવું રહઇ એકંતિં. ૩૬
- 25 પૂર્વિ વાચક સાત રીસાણા મુઝનઇ મુંકી અલગા થયા રયાણુ;
ઇણુ ગઈ મોહિ કોણુ ઠેકાણુ. ૩૭
- તો શુર કહઇ હવઇ કુહુ તે કરીય લયો પટો અલો સહુ આદરીય;
મતાં ગીતારથ કરીય. ૩૮

॥ હાલ ॥

૬૬.

- વયણુ જેસિંગનાં સાંભર્યાં નવિ કીધાં મિં તેહ;
તો સાગર મુજ વહડીઆ કૃતધન હૂઆ એહ. ૩૯
- 5 પટો સર્વજ્ઞશતકતણો અપ્રમાણુનો છે જેહ;
લખી પહાંયો સાગરાં મતાં ન કીધાં તેહ. ૪૦
- તો તેણુઘ આચારજિં ગછળાહિરિ તે કીધ;
ચીકી સઘલઈ મોકલી આહિર હૂઆ પ્રસિદ્ધ. ૪૧
- 10 તવ તે બપરિ વાણીઓ કોખો યથા કૃતાંત;
વસતિ મુંકાવઈ તેહની વયણુ ગહુ દુષદંતિ. ૪૨
- વિનયદેવ છોછા પડયા નવિ ચાલઈ તે સાથિ;
તવ ચિંતઈ નિજચિત્તમાં વિનય કરૂં હવઈ હાથિ. ૪૩

॥ હાલ ॥

- 15 ધર્મવિનયવાચક કિર્યાં જી જાણી લેષ આણુંસારિ;
વિનયદેવસૂરિ તસ લિષઈ જી મિલો તો કરીય વિચાર.
વાચક જી તુમસ્યું હવઈ નહી દંભ;
તુમ છો ગછના થંભ. વાચક જી આંચકી. ૪૪
- એકાંતિ કહી તે મિત્યા જી કહઈ અખિધ કીધા દૂરિ;
20 હવઈ તુમ કાં આવો નહી જી કહઈ સુણો વિનયદેવસૂરિ. વાં ૪૫
- જો તુમે અહા ઈહો સહી જી તો અમ ગછનું કામ;
પૂછી કરસ્યો તો હવઈ જી મન રહસ્યઈ અમ ઠામિ. વાં ૪૬
- ગુરૂ સાગરિ ચંખ્યા કહઈ જી કરસ્યું કહેસ્યો તેહ;
જો અમ હાથિં આણુસ્યો જી સમવાય સઘલો એહ. વાં ૪૭
- 25 મન મયલું કપટિં ભરિઉં જી નવિ જાણુઈ કો તેહ;
ચિત આવર્જિઉં તેહનું જી ગહગહીઆ મનિ એહ. વાં ૪૮
- વિનયદેવિં મનિ ચીંતવઉં જી હાથિ ધરી સહુ કોય;

આચારિજ અલગો કરી જી પછઈ કુંજી એહનો હોય. વાં ૪૯
ધર્મવિજય મનિ જોદલું જી તેહ મનિ અધિક ઉમાહ;
પરિમાંડી તેણી લેલવા જી મનિ સંભારઈ દાહ. વાં ૫૦

૫ વિજયાણુંદસૂરિ નિજગુરુ જી તે ઉપરિ વહઈ દંડેલ તેમ. વાં ૫૧

માયા મડી તેહવઈ જી પૃથ્ઠ ઉપાસક સાધ;
છલવયણે તે છેતરઈ જી જાણઈ સહુ એ જાધ. વાં ૫૨

કહઈ સાગર ફરિં કર્યા જી જે હૂતો એ વેધ;
નિકલંક હવઈ અમે હૂઆ જી કરીઈ મેલ ઉમેધ. વાં ૫૩

૧૦ વિજયદેવ ભટ્ટારકો જી આચારિજ ગુરુ આપ;
ગછ હાથિ હોસ્યઈ આપણઈ જી ટલઈ કરમજનું પાપ. વાં ૫૪

સહુ મનિ એ આવિઈ સહી. જી વારુ દહાળંધ;
મં તેજપાલ તેઠાવીઓ જી મનિ ધરી એહ નિજંધ. વાં ૫૫

શેત્રુંજ યાત્રા મસિ કરી જી આવી નમઈ ગુરુપાથ;
૧૫ પરઠ કરઈ તે મેલનો જી ધાતિ ન આવઈ ઉપાય. વાં ૫૬

તવ તે યાત્રા ચાલીઆ જી કરી આવ્યા અહઠાણિ;
વલી પ્રપંચ તે મંડીઓ જી લિખિત કરિઈ એ વિનાણિ. વાં ૫૭

હીર જેસિંગિં પટ જે લખ્યા જી માનઈ નહી તે ફરિ;
વાંચક પડિત પદ સવે જી તે સાળદિ ભરપૂરિ. વાં ૫૮

૨૦ રાગ દ્વેષ નવિ રાખવા જી વંદનગછ મર્યાદિ;
વિજયદેવસૂરિં નિજકરિં જી લિપી સંઘ આપિઈ આદિ. વાં ૫૯

વિજયાણુંદસૂરિં લખિઈ જી જિહાં એ લિખિત મનાય;
ગુરુવચણાં લોપઈ નહી જી તો તુમ આણુ પલાય. વાં ૬૦

॥ દાલ ॥

૨૫

દ્વા.

શાંતિદાસ આવી કહઈ મ કરો એહસિઈ મેલ;
મન મયલું જાણો નહી દુષકારી એ લેલ.

૬૧

[૪૩૩]

- શ્રીવિજયાણુંદસૂરી ગુરૂ કહ્યું નહીં અક્ષ મનિ કેા રોસ;
અંતર જેહ પડપણા તે તો ટાલ્યો દોસ. ૬૨
- અધિક માસ ચૈત્રહતાણી નવમી કીધો મેલ;
સંઘવણિનઈ ઉપાસિરઈ સંઘ મિલ્યો સવિ લેલ. ૬૩
- 5 વિજયદેવસૂરીતણા જે ગીતારથ વૃદ્ધ;
તે સવિ સંઘ સાથિં કરી કાલૂપુરિં પ્રસિદ્ધ. ૬૪
- શ્રીવિજયાણુંદસૂરીશ્વરૂ વંદા આનંદપૂરિ;
કહ્યું પધારો નગરમાં જિહાં છઈ વિજયદેવસૂરિ. ૬૫
- તવ તે સહૂ સાથિં મિલી આડંબરસિઉં આવિ;
10 વિજયદેવસૂરિ વંદિયા ટાલ્યો કલેસ સલાવિ. ૬૬
- પ્રભાવના પ્રમુખ સવે હૂઆ ઓછવ અનેક;
બયઠા સુખ સંતોષ ભરિ કરઈ બહૂ વિનય વિવેક. ૬૭
- એહુવઈ શાંતિદાસ એ મિલી દીવાણુ નિદેસ;
ખ્યાદા પાઠવીઆ ઘણા કરઈ ભંગાણુ પવેસ. ૬૮
- 15 મારિ મારિ મુખિ બચરઈ આવી કીધ દંદોલ;
તવ તે નાઠા તિહાંથકી મન હૂઆં ડમડોલ. ૬૯

॥ ઢાલ ॥

રાગ કેદારો.

- સાહુ નાનઈ ઘરિ આપણઈ જી રાખ્યા નિજગુરૂ માટિ;
20 દિન જે પછી બોલાવીઆ જી પુહૂતા ઇંડરઘાટિ.
સુણો જી ન ટલઈ ભાવીભાવ.
જે જિમ કામજ હોઈવું જી તે તિમ થાઈ સલાવિ;
સુણો જી ન ટલઈ ભાવીભાવ. આંચલી. ૭૦
- ઇંડરનયરિં આવીઆ જી શ્રીવિજયદેવસૂરિ;
25 શ્રીવિજયાણુંદસૂરિ સપરિકરા જી વિનય કરઈ ગુણભૂરિ. સુણો ૭૧
- રાજનગરિ સંઘનાયકો જી દોસી પનીઓ સુભણુ;
વિજયાણુંદસૂરિ તેડીઈ જી કરવું પ્રતિષ્ઠા મંડાણુ. સુણો ૭૨

- લેખ લખ્યો ગુરુરાજનંદનં છ અછંદ પ્રતિષ્ઠા કાજ;
આસિ દીઓ અનુચાનનંદનં છ અદ્ધ મનોરથ આજ. સુણો ૧૦ ૭૩
ના લખી આવી ગુરુતણી છ ફિરી લખીઓ વલી લેખ;
આણુ લહી દીવાણુની છ કો ન ધરંદ તે દેખ. સુણો ૧૦ ૭૪
- 5 તો પણિ તેણુંદ નકારિંદ છ કામનો થયો એ વિલંબ;
મનમયણું તવ ઉઘડિંદ છ લીમ ન લાગંદ અંબ. સુણો ૧૦ ૭૫
ગુરુપણિને કાગલ લખ્યો છ એ સિંદ કીધું કાજ;
આચારજિપદ રાપીંદ છ ન રહી આપણી લાજ. સુણો ૧૦ ૭૬
ગુરુ વલતું તેહનંદ લખંદ છ કારણુ બહું એહ;
10 સમવાય સહુ હાથે કરી છ કરસિંદ તુમ મનિ તેહ. સુણો ૧૦ ૭૭
તે કાગલ હાથે અણ્યો છ રાજનગરનો સંધ;
ગુરુનંદ તેહ જણાવિંદ છ કરંદ પ્રતિજ્ઞા ઉલંધ. સુણો ૧૦ ૭૮
વલી એક વાત નવી સુણો છ પાપી પામણા કામિ;
નામ ન લિંદ અનુચાનનું છ કિમ ચાલંદ તે કામ. સુણો ૧૦ ૭૯
- 15 ત્રીજંદ પણિ તવ કોવિંદો છ વિદ્યાવિજય લણુંદિ;
પંચાસ પ્રમુખ પમાવિંદ છ એમ કાં ગુરુ જોલંતિ. સુણો ૧૦ ૮૦
સો ભણંદ રીતિ વડાતણી છ દીડી તિમ મિં કીધ;
નામિં તુમે પમાવસ્યો છ તિમ સહુ એહ પ્રસીધ. સુણો ૧૦ ૮૧
તવ મન વિણુ નામ ઊચારિંદ છ ક્રિયા ચલાવી તામ;
20 એમ કરતાં કિમ ચાલસ્યંદ છ રહસ્યંદ કિમ એ મામ. સુણો ૧૦ ૮૨
એક વિચાર અલગો કરી છ થાપંદ નવો અનુચાન;
આવી પૂછંદ અનુચાનનંદનં છ કહંદ જિમ વાધંદ વાન. સુણો ૧૦ ૮૩
રાજનગર પંલાતિનો છ સંધ લખંદ વલી લેખ;
તપગણપતિ પદ એમ કસિંદ છ કરસિંદ અતિહિં વિશેષ. સુણો ૧૦ ૮૪
- 25 હવડાં દેવું નહી ભણું છ સંધતણો એ ભાવ;
વિજયરાજ વાચક વરંદ વીનવંદ સહજ સલાવ. સુણો ૧૦ ૮૫
સંધવયણુ ન ઉલંધીય છ કાં કરંદ એહ આકૃટિ;
તાણુંતાં પ્રભુ ત્રુસ્યંદ છ હાથધી નસ્યંદ વિદ્યુટિ. સુણો ૧૦ ૮૬

- કરી કદાગ્રહ જો પ્રભુ જી કરસ્યો પદનો થાપ;
 પછઈ પછતાવો થાયસ્યઈ જી લોગવસ્યો તે આપ. સુણો ૧૦ ૮૭
- કહઈ ગુરૂ દેતાં જે હોઈ જી સહી કરવું એ કામ;
 લોપી સંઘ સહૂ સાધુનઈ જી હીધું પદ દુષ ધામ. સુણો ૧૦ ૮૮
- 5 વિજયાણું દસૂરીસિરૂ જી વિનયવંતમાંહિ લીહ;
 રાગ દોસ મનિ કો નહી જી કરઈ સેવા નિસિ હીહ. સુણો ૧૦ ૮૯
- પણિ તે તાકઈ નવિ લલું જી જાણ્યો સહૂઈ સલાવ;
 પંભાતીસંધિં જઈ કરી જી વીનતી ચોમાસિ એ ભાવ. સુ ૧૦ ૯૦
- ના ન કહવાય તેહતાણી જી હીધો તેણઈ આદેસ;
 10 પંભનયરિ આવીઆ જી ઓછવ અતિહિં વિસેસ. સુણો ૧૦ ૯૧
- સૂરતિમાં તેણઈ સમઈ જી દોસી સોમો સુજાણ;
 પ્રેમ દોસી પૂંજ તણો જી નાગજી નહી અયાણ. સુણો ૧૦ ૯૨
- આણ અણાવી તેહની જી પાંગરીઆ ગુરૂરાજ;
 જંખૂસરિ સંઘ ઠામ ઠામના જી વંદી સારઈ કાજ. સુણો ૧૦ ૯૩
- 15 ઇત્યાદિક સંઘ સવે મિલી જી દર્શન સાથિં વીચાર;
 પૂજ્ય ચોમાસું ઇહાં કરઈ જી તો હોઈ રંગ અપાર. સુણો ૧૦ ૯૪
- અંગ પૂજાં લહણુ પ્રભાવના જી હોઈ અસંખ્ય અપાર;
 ભરૂઅચિ ળદિરિ આવીઆ જી ઓછવના નહી પાર. સુણો ૧૦ ૯૫

॥ ઢાલ ॥

20

દહા.

- સૂરતિસંઘ વધારીઓ તેણઈ લખીઓ એ લેખ;
 ત્રિણિ પથિં ઉપાસિરા લુમ મનિ કર્યો વિશેષ. ૯૬
- સમગી આવો તો લલું સહૂ મનિ હોઈ સંતોષ;
 વલતો ઉત્તર ગુરૂ લખઈ નહી મનિ રાગ નઈ રોષ. ૯૭
- 25 વિજયદેવસૂરિગુરૂતણઈ આદેસિં ચોમાસિ;
 સૂરતિળદિરિ આવવું જોયો તુમે વિમાસિ. ૯૮
- વિજય પથ્ય સંઘ સાથિ મિલી સાગરસિઈ નહી લાગ;

તુમે જિહુ સમઝી જે કહે તે અહ સૂધો ભાગ. ૯૯
 વરીઆવિં ગુરુ આવીઆ ભરુઅગિનો સંઘ સાથિ;
 સૂરતિસંઘ સહુ સામહ્યો સફલ કરઇ નિજ આથિ. ૧૦૦
 ગુલ મૂઢૂરત લગઇ તિહાં રહઇ વંદઇ વધારી સંઘ;
 5 વિજયતિલકસૂરિ ગાયતાં તેહ ઉઠ્યા ઉલંઘ. ૧૦૧
 દોસી સોમા પ્રેમજી તેણુ અતિ આદર કીધ;
 રહોં વાસો ગુરુપદકર્જ કરીય મેલ પ્રસીધ. ૧૦૨
 તે કહઇ તિહાં આળ્યા પછી કરઇ મૂઢૂરત ગુરુરાજ;
 હરખ્યા સહુ શ્રાવક ઘણું સીધાં વંછિત કાજ. ૧૦૩

10

॥ ઢાલ ॥

વીવાહલાનો ઢાલ.

માઇ ધિનસુપન એ, એ દેસી.

પંચશત મુદ્રા અંગપૂજઇ દિન આદિ,
 એમ દિન પ્રતિ ઓછવ અધિકા હોઇ આહાલાદિ;
 15 દિન ત્રીજઇ વધારીઆ શ્રાવક આળ્યા પંચ,
 વાંદીનઇ કહઇ પ્રભુ કરવો હવઇ સ્વો સંચ. ૧૦૪
 ગુરુ કહઇ સ્યા માટિં તે કહઇ કારણુ એક,
 જો તે ચિત્તિ આવઇ તો થઇય સહુ એક;
 તો ગુરુ કહઇ કુહુ તે વાંકું જે તુમ ચિત્તિં,
 20 અમ તુમ ગુરુ એકજ આણુ ધરું તસ પ્રીતિં. ૧૦૫
 તો કહઇ તે શ્રાવક શ્રીવિજયતિલકસૂરિ રાય,
 હવઇ ગીત તેહના કુહુ એમ કોઇ ન ગાય;
 તો સહુઇ ચરણે આવી વંદઇ ભાવિં,
 અસી સીધ સુગુરુની અહનઇ છઇ એ સલાવિં. ૧૦૬
 25 તો પ્રભુ તસ ભાસઇ અહનઇ તસ ઉપગાર,
 એમ કરતાં સામીદ્રોહપણું એ અપાર;

વલી ગીત અહ્વારાં જિમ તુમે કુહુ તિમ કીજઈ,
એમ નહી કહઈ વલતું અવર ઉપાય ધરીજઈ.

૧૦૭

.....
.....;

5 શ્રીવિજયદેવસૂરિ વિજયતિલક રાજ,
એ ગિહુનાં ન ગાવાં તો સહી સમરઈ કાજ.
પ્રભુ પલણુઈ એહવું અમથી એ નવિ થાય,
સુણી ઉત્તર એહવો તે આળ્યા તિમ જાય;
ચોમાસામાંહિં વરસંતઈ વરસાતિ,

૧૦૮

10 નવસારીથી તે પ્રીતિવિબુધ આયાતિ.

૧૦૯

વડી નદી ત્રિણિ તે વાહુણિ ઉત્તરી જાણિ,
આસાઠ વદિ સાતમિ બાર ગાઉથી માનિ;
તેણુઈ સાસન હેલિઈ કહવાણું જગમાંહિં,
ષિણુ અલગું માંડિઈ ગછલેદપણું તિહાઈ.

૧૧૦

15 શ્રીવિજયાણુંદસૂરિ તે પણિ મનમાં નાણિઈ,
તે દેષી સઘલે શ્રાવકિ મન તે તાણિઈ;
રાજનગર પંભાતી સૂરતિનઈ સંધિં લપીઈ,
આદેસ તુમારઈ આચારજિ સહુ સુષિઈ.

૧૧૧

20 એમ આણુ તુમારી ન હુઈ જણાય ચિત્તિ;
વિણુ આણિં કીધું તો તસ દેવી સીષ,
છાવરસ્યો જો તો વારૂ નહી એ દીષ.

૧૧૨

લપઈ વિજયદેવસૂરિ કારણિ કીધું એવ,
સાગરમાં જતાં શ્રાવક રાષણુ હેવ;

25 વાંચી તે સંધિં કર્યો વિચાર તે ઉડો,
મેલ ધર્મ જાણીનઈ કીધુ પણિ નહી રૂડો.
આગલિ એ ન ચાલઈ જિમ હૂતું તિમ કીજઈ,
પૂછઈ નિજ ગુરૂનઈ તે કહઈ છેહ ન દીજઈ;

૧૧૩

- જે કહ્યું તે કરવું જે કર્યું તે તિમ હોઉ,
અંલગું નવિ કરવું લેદ મ કરસ્યો કોઉ. ૧૧૪
- સુણી સાવય સાવી કહ્યું એ ધિન ગુરરાજ,
જૂઓ તેહનું કરણી એ તો વહ્ય હજી લાજ;
5 તો તરણ તારણ એ વિજયાણું દસૂરિંદ,
સેવા એ ગુરની કરવી મનિ આણુંદ. ૧૧૫

II ઢાલ II

દહા.

- 10 મરૂમંડલિ સીરોહીઈ વિજયદેવ ચોમાસિ;
વિજયતિલકસૂરીતણું થૂલ અછઈ જિહાં પાસિ. ૧૧૬
- તિહાં મુનિ શ્રાવક લાવસ્યું જય વંદન કાજિ;
વારઈ તેહ ભટ્ટારકો નવિ જાવું મુઝ રાજિ. ૧૧૭
- સંઘવી મેહાજલ ભલો ધર્મતણો તે થંભ;
પાંચ રૂપઈઆ દિનપ્રતિં દેહરઈ પરચ નહી દંભ. ૧૧૮
- 15 દાતા સંવેગી સદા ક્રિયાવંત ગુણવંત;
તે તે ગુરનઈ વીનવઈ અવધારો માહંત. ૧૧૯
- વીર પરંપરિ હીરગુરૂ ખીજા જે કો સૂરિ;
કુંણિં નવિ થૂલ નિષેધિઈ જસ નામિં સંકટ દ્વરિ. ૧૨૦
- વારિઈ એ નવિ જયસ્યઈ થાસ્યઈ ફિરી વિરોધ;
20 અવિચારિઈ નવિ કીજઈ કાં ન ધરો શુભબોધ. ૧૨૧
- એક અવિચારિઈ સૂરિપદ ખીજું લિખ વધાણુ;
ત્રીજું લેખિં લિખિત તે ચોથું વારિઈ ગાન. ૧૨૨
- થૂલ નિષેધ એ પાંચમું અવિચાર્યાં એ કીધ;
હાથે આવિઈ કાં પૂઓ કહીઈ સહૂ અપ્રસિદ્ધ. ૧૨૩

- રૈસવસિં તે કરઇ કદાગ્રહ કહણુ ન માનઇ એક રે,
 5 પૂરવસૂરિતણાં જે સહૂઈ ચાંધાં થૂલ અનેક રે;
 હીર જેસિંગતણાં જે વાંદસિ તે વંદેસિઇ ભાવિં રે,
 સાવય સાવી જે શુભ ભાવી તે નિત વંદઇ સુભાવિં રે. ૧૨૪
 તે પણિ સઘલંઇ દેસિ સાંભલિઉં વલંતા લિખીઆ લેખ રે,
 પ્રભુ કાં શાસ્ત્ર સિદ્ધાંત ઉથાપો તેહ ન માનઇ રેષ રે;
 10 હવઇ સુણો શ્રીવિજયાણુંદસૂરિ સૂરતિ કરી ચોમાસ રે,
 ઘણદીવી વડસાલિ પધાર્યા યાત્રા કારણિ પાસ રે. ૧૨૫
 તિહાં ભરૂઅચિ હુંગરજ દોસી કીકીળહનિ સુખાણુ રે,
 ભણી ગણી જિનધરમિં નિપુણા સાધુભગતિ સુપ્રધાન રે;
 પરિકર સહિત તિહાં આવી વંદઇ વિનતી કરઇ એક સાર રે,
 15 કચરવાડઇ મેઘ સેઠ પ્રતિષ્ઠા મન ધરઇ એ સુવિચાર રે. ૧૨૬
 લાલ ઘણો પ્રભુ તુમનઇ હોસ્યઇ તિહાં આવિં ગુડરાજ રે,
 જિમ સૂરતિ મુદ્રાઇ પ્રભાવન પ્રમુખ લાલ સિરતાજ રે;
 નૃપતિ હકમ કુરમાન કર્યા છઇ ગ્રામાધીશ ભારમદ્દ રે,
 તે પણિ પુસી અછઇ એણી વાતિં કહઇ તે કીજઇ ભદ્ર રે. ૧૨૭
 20 ગુજ્જરધરે પુરિ ગામિ નગરિ એ કુંકુમપત્રિ પઠાવી રે,
 સંઘ તેડાવ્યા મુઝનઇ કહઇ તું શ્રીગુરૂ તેડી આવી રે;
 બ્રહ્મચારી રાઘવજી પંભાતી ધરમ કામિ પ્રવીણુ રે,
 તે પણિ જંખૂસરિ શાંત વુહુરો આવ્યા ધરમાધીન રે. ૧૨૮
 શીઘ્ર પધારો તપગચ્છનાયક દાયક સિવસુખ સાર રે,
 25 મૂહુરત કાગુણુ વહિ ચોથિનઇ દિન નિરધારિઉં ઉદાર રે;
 રાજનગર પંભાતી જ્યોતિષી સૂરવિજય પંત્યાસ રે,
 સહૂ મિલી સંઘ સાથિં જોયું મુહૂરત એ સર્વાસ રે. ૧૨૯

- કહ્યું ગણપતિ શ્રીવિજયદેવસૂરિ તાસ તણા આદેસ રે,
હોસ્યઈ તો હું કરીસિ પ્રતિષ્ઠા માહુરઈ એહુ વિસેસ રે;
સૂરતિનો સંઘ કહ્યું પ્રભુ સુણીઈ લખિઈ આવિઈ છઈ એવ રે,
રાજનગરનઈ સંઘિં પાઠવિઈ માણસ આદેસ હેવ રે. ૧૩૦
- 5 આજકાલિ પણિ તે આવેસિઈ કર્યો સઘલાં કામ રે,
શુભ મૂહૂરત સાચવ્યો પ્રભુછ નહી એ વિલંબનો કામ રે;
તવ પ્રભુ વેગિં સૂરતિ પધાર્યા રહી દિન ણિ મંડાણિ રે,
શનેરિ થઈ વરીઆવિ પધાર્યા લડઅચિ કીદ્દ મંડાણ રે. ૧૩૧
- કયરવાડનો સંઘ તિહાં આવી પધરાવ્યા ગુરરાજ રે,
10 માણસ સહસ દસ તિહાંકણિ મિલિઈ એક પ્રતિષ્ઠા કાજ રે;
જિંબ અઢીસઈ નાહાનાં મોટાં રચણ પીત પાપાણ રે,
કરઈ પ્રતિષ્ઠા સંઘ સભાઈ અંજન વાસ સુવાન રે. ૧૩૨
- પાંચ દિવસ સંઘભગતિ કરી ગહૂ છૂત સૂપડી અપૂટ રે,
ચાર સહઈ વડી યાચક અધિકા મિલિઆ ગાંધઈ મોટ રે;
15 સંઘ સઘલ પહરાવઈ વચ્ચિં નવનવે ગહૂ મૂલ રે,
જણ પ્રતિં આપી સર્વ સંતોખ્યા યાચકજન અનુકૂલ રે. ૧૩૩
- રૂપઈઆ દસ સહસ વ્યય કીધા સીંધાં સઘલાં કાજ રે,
તે દિનથી ધન સંતતિ સુખ ભરિ વાધ્યો અધિકી લાજ રે;
સંઘ વોલાવ્યા સહૂઈ નિજધરિ વધાણ સુણઈ નિતમેવ રે,
20 કરઈ પ્રભાવના સામીવત્સલ માસકલપ ગુરુ હેવ રે. ૧૩૪

॥ ઢાલ ॥

ફા.

- રાજનગરથી મોકલ્યું માણસ એક ગુરુ પાસિ;
તે વલતું નવિ લપી દીધ તે થોડ્યો તસ આસિ. ૧૩૫
- 25 બીલું ત્રીલું તિમ વડી તેહની તેહજ રીતિ;
ત્રીવ દેઈ વાલઈ નહી દંભ ધરઈ નિજચિત્તિ. ૧૩૬

તેણુઘ પ્રતિષ્ઠા દિન લગઈ રાખ્યાં તે ત્રિણિ દ્વિત;
 તે દિન વોલ્યા પછી સવે વોલાવ્યા એ સૂત. ૧૩૭
 રાજનગરે પંભાતિમાં પિણુ અલગું મંડાવિ;
 ગછલેદ વલી તેણુઘ કીઓ કાંઈ યિત્તિ વિભાવિ. ૧૩૮
 5 તે સુણી રાજનગરતણો સંઘ વિચારઈ ચિત્તિ;
 એથી એતો નીપતું એ નહી કુહુનો મિત. ૧૩૯

રાગ, માલવી ગોડો.

સુરસુંદરીના ઢાલની દેસી.

શ્રીમુનિવિજયના સીસ સોહાયા શ્રીદેવવિજય ઉવઝાયા;
 10 ગુરૂભાઈ દર્શનના સ ભાયા નિજ ગછપતિ વચનિં ઉભયા. ૧૪૦
 સાધુ પરિકર સઘલો લેલી સંઘ સમુદાય સઘલો મેલી;
 કરઈ વીનતી શ્રીગુરૂ પાસઈ સુણો વીનતી સહૂ એમ ભાસઈ. ૧૪૧
 મેલ કીધો હુતો વિજયદેવિં થયું ભિન્નપણું તેહની ટેવિં;
 એહના મનમાંહિ હતું કૂડું એણુઘ લખ્યણિં દેવાડયું ભુંડું. ૧૪૨
 15 અહ્મારઈ હવઈ તુહો નાથ મત કર્યો તેહનો સાથ;
 કૂડા કપટીસ્યું ન કરો સંગ મનમઈલાસ્યું કિસો રંગ. ૧૪૩
 દ્વિધિં ધોયો ન ઉજલ કાગ તેહસિઈ નહી આપણો લાગ;
 જેહનઈ નહી વચનની મામ તેહનું સિઈ આણુઈ કામ. ૧૪૪

ઉક્તં ચઃ—

20 વારીતો જે નવિ રહઈ વોલાવ્યો નવિ જાય;
 મેહલિઈ ટારસસીદરૂં જિમ ભાવઈ તિમ જાય. ૧૪૫
 શ્રીવિજયાણુંદસૂરિંદ કહઈ વાચ સુણો નહી રૂંદ;
 તસ કહણુ કરો અંગીકાર પણિ ભિન્નપણું નહી સાર. ૧૪૬
 જે આપણુ તેહનઈ મિલિઆ તો વાંક ન ગણવો સલીઆ;
 25 એમ વાર વાર નહી વારૂ મન હાથિ કરો ઉપચારૂ. ૧૪૭
 કહઈ સંઘ સુણો ગુરૂરાજ એહ સાથિં નહી અહ કાજ;
 જેણુઘ હીરજેસિંગનઈ હેલ્યા તેહ સિઈ વલી તુહનઈ લેલ્યા. ૧૪૮

- તોહઇ પણિ તે મનિ મયલો બોલિઉં નવિ પાલઇ 'પહલો;
એહની તે મુંકો આસ તુહો ગછપતિ લીલવિલાસ. ૧૪૬
- પટા લિધીઆ ઠામો ઠામિં વિજયાણુંદસૂરીનામિં;
ધરમ બણી કર્યો હુતો મેલ તેણુઇ કીધો છોકર પેલ. ૧૫૦
- 5 લિખ્યા બોલથી ગછપતિ ચૂક્યો તે માટિં એ ગછપતિ મુંક્યો;
ગચ્છનો નહી એસ્યું સંબંધ જૂદા હૂઆ એ બણો પ્રબંધ. ૧૫૧
- પાંચ નગરિં પાંચ ક્ષેખ મુંક્યા રાજનગર પંલાતિ નહી ચૂક્યા;
ખહુનપુર સૂરતિમાંહિં દર્શન બુદ્ધ કરઇ ઉચ્છાહિં. ૧૫૨
- સિવપુરી નડોલાઇ બલોરિ મેહાજલ કરઇ ન્યાતનિં જોરિં;
10 ગછ આવ્યો સઘલો હાથિં વાચક પંડિત મુનિ સાથિં. ૧૫૩
- શાંતિદાસથી એ રીસાણો અપયશ જગમાંહિં ગવાણો;
ગુજરાતિથી વિહાર કરાવ્યો વલતો તે દુષ ઉપાવ્યો. ૧૫૪
- મરૂમંડલિ લાપરિ સેવઇ નિજકરણીનાં ફલ લેવઇ;
હવઇ વિજયાણુંદસૂરિંદ કચરવાઇ અતિ આણુંદ. ૧૫૫
- 15 જંબૂસરિ આગ્રહ બણી પૂજિં ચઉમાસી ચિત્તિ આણી;
સીણોર સંધેડાધીશ તામ્ર લિખિત કરાવી જગીસ. ૧૫૬
- સંધિં તિહાં ગુરનઇ તેડાવ્યા કચરવાડાના સંધસિઉં આવ્યા;
ડલોઇઈ કીદ્દ મંડાણુ સંધેડાનો સંધ સુબાણુ. ૧૫૭
- આવી સામહિઉં તિહાં કીધ કીધા ઓછવ અતિહિં પ્રસીદ્ધ;
20 પુણ્યવિજય વાચકપદ આપ્યું લેવ્યા પાસ લોહણુ પુણ્યથાપ્યું. ૧૫૮
- સંધેઇ પૂજ્ય પધાર્યા તિહાં શ્રાવક લાવ વધાર્યા;
સીણોરિં ગુરુ પધારઇ લાલ આગ તિહાં તે વધારઇ. ૧૫૯
- તેહવઇ આવી તેડું પંલાતી પધારો ગુરુ શિવતાતી;
વેગિં ગુરરાજ તિહાં આવ્યા સંધ સહુઇનઇ મનિ લાવ્યા. ૧૬૦
- 25 તિહાંથી રાજનગરિ સીધાવ્યા શાંતિ લાવવિજય મનિં લાવ્યા;
વાચકપદ તેહનઇ દીધાં કાજ સઘલાં સંધનાં સીધાં. ૧૬૧
- સોલાગી તપગછરાય જેહનઇ નામિં નવનિધિ થાય;
વિવહારી શ્રાવક લાવિં ધન પરચઇ ઉલટ આવિં. ૧૬૨

- કે કરઈ સીચલ ઉચાર ઉપધાન વહઈ કે સાર;
 કે માલારોપણ કીજઈ ધર્મદાસસાહિં જસ લીજઈ. ૧૬૩
 વિસા બદા કેસવ ધર્મધોરી કીરતિ જગમાંહિં ગોરી;
 શ્રીગુરૂ જિહાં જિહાં પધારઈ સુદ્રાઈ લહણુ વધારઈ. ૧૬૪
 5 પ્રભાવના પૂજા અંગ એમ ઓચ્છવ અધિકા રંગ;
 તપગછપતિ એ ઘણું જીવો આયુ અવિચલ હોયો અતીવો. ૧૬૫

॥ ઢાલ ॥

રાગ ધન્યાસી.

ઉધારમાંહિં.

- 10 આવઈ આવઈ ઋષભનો પૂત્ર ભરતનૃપ ભાવસ્યું એ. એ દેસી.
 નડોલાઈ નગરી સોહામણી એ,
 તિહાં વસઈ ઇલ્યનિધાન તો, સંઘપતિ ગુણભર્યો એ;
 સીપા વીરપાલ કુલદિનમણી એ,
 મેહાજલ ગુણગેહ તો, મનોરથ બહુ ધરઈ એ. ૧૬૬
 15 ચાર બંધવની જોડલી એ,
 ચાંપા કેસવ પ્રધાન તો, કૃષ્ણો ગુણમણી એ;
 જસવંત સંઘવી અતિભલો એ,
 વલી જયમલ વડવીર તો, કાકો બહુ ગુણી એ. ૧૬૭
 કમરાજ ગુણરાજ જોડલી એ,
 20 મેહાજલના સુપુત્ર તો, ગુણમણિ આગરા એ;
 નાથો નારાયણ દીપતા એ,
 કેસવવંશ અવતંસ તો, લખ્મી કીરતિ ઘણી એ. ૧૬૮
 વર્દ્ધમાન રૂડો સોહામણા એ,
 ચાંપાનંદન સુખકાર તો, જગજન મોહતા એ;
 25 ધનરાજ સુખરાજ બેલિ ભલી એ,
 કૃષ્ણાનંદન ગુણવંત તો, ગુણગણ શોભતા એ. ૧૬૯

- હરચંદ સંઘવી બહુ ગુણી એ,
દાની વિનઈ અપાર તો, જયમલ સુત વડો એ;
ઋષભદાસ લક્ષ્મીદાસ ભલા એ,
જસવંતના જસવંત તો, રૂપિં રાજતા એ. ૧૭૦
- 5 નિજ નિજ વંસ વધારતા એ,
વટશાયા વિસ્તાર તો, દિન દિન વાધયો એ;
ચારબંધવ સીહુ સારિયા એ,
કરઈ યાત્રા વીચાર તો, વિમલાચલતણી એ. ૧૭૧
- પૂત્ય વાંદીજઈ ઉલટ ધરી એ,
10 તેડીજઈ મરૂદેસિ તો, ઉચ્છવ ઘણા કરી એ;
ચાર બંધવ ચિતિ આવીઈ એ,
જેવરાવી મુહુરત સાર તો, ચોછવ રંગ ઘણા એ. ૧૭૨
- સંઘપતિ વીનતી બહુ કરઈ એ,
સંઘ આગલિ સુનણુ તો, યાત્રા કારણિં એ;
15 સંઘ મુખ્ય સા કચરો.ભલો એ,
ઠાકુરત્રી સુત તાસ તો, વૃલી શ્રાવક મુણો એ. ૧૭૩
- સા રૂપો જેસિંગણ એ,
વલી સા જીવો પ્રધાન તો, નાથો સુત વડો એ;
સા તોલા.સુત રૂઝડો એ,
20 સૂરજ અતિં સુકુમાલ તો, ચંદ્રસેન સુત વડો એ. ૧૭૪
- ધના ટીલા જેહૂ જોડલી એ,
હેમો મરૂ સુત તાસ તો, અતિહિં શોભતા એ;
સા ભોળે વલી શોભતો એ,
સા ફલ મનમાં ગેલિ તો, મુનિજન પોષતો એ. ૧૭૫
- 25 સા વેલો બહુ હરખચું એ,
મનોહર સામલ સાથિ તો, ચ્યારે સુત ભલા એ;

- આંખા તાલા યેહુ જોડિ ભલી એ,
 કેસવ કર્મસી ઉદાર તો, તેજે નાથો સીપો (?) સહી એ. ૧૭૬
- સંઘપતિ કેરી વીનતી એ,
 કીધી સંધિં પ્રમાણુ તો, બહુ જન હુરથીઆ એ;
 5 સાકી તો વલી સુત વડો એ,
 ઝીપો રાયચંદ જાણિ તો, ધરમી અતિભલા એ. ૧૭૭
- આંધવ યેહુ સારિયા એ,
 પીથો નાથો વલી સાર તો, પ્રમુખ સંઘ ઘણો એ;
 વાચક દેવવિજય શુણી એ,
 10 ભાવવિજય શુભભાવ તો, સાથિં વિરાજતા એ. ૧૭૮
- નડોલાઈ નગરીથકી એ,
 મેહાજલ સંઘનાહુ તો, મનોરથ ચિત્તિ ધરી એ;
 વિમલાચલગિરિ યાતરા એ,
 સંઘપતિ કરઈ પ્રયાણુ તો, સંઘ સાથિં કરી એ. ૧૭૯
- 15 કે આવઈ આવઈ શેત્રુંજગિરિ સાર કે, ભાવ ભલઈ કરી એ;
 સોહઈ સોહઈ પ્રબલ પ્રભાવ કે, ભરતૂતણી પરિં એ. આંચલી. ૧૮૦
- દેસિં દેસિં કુંકુમતરી એ,
 પાઠવી દૂત પદાવિ તો, ભલી પરિં તે સહુ એ;
 નડુલાઈનગરીથકી એ,
 20 વરકાણુઈ કરઈ યાત્ર તો, પૂજઈ રંગ ધરી એ. કે આવ૦ ૧૮૧
- સંઘ આવઈ ઠામ ઠામના એ,
 દેસનગરના સાર તો, ઉદાર આડંબરિં એ;
 હુય ગય રથ સવિ સજ્જ કર્યા એ,
 પાપરીઆ કેકાણુ તો, નીસાણે નાદ ગડગડ્યો એ. કે આવ૦ ૧૮૨
- 25 મરૂમંડલ મેવાડનો એ,
 સંઘ મિલીઓ બહુ રંગિ તો, અંગિ આનંદ ઘણો એ;

- સ્ત્રીરોહીસંઘ આવીઓ એ,
 રાય તિહાં અધયરાજ તો, મિલીઆ રંગ ઘણુ એ. કે આવ૦ ૧૮૩
 જોડિ નીસાણુની રાય દીધ એ,
 વલી દીધ સુભટના ત્રંદ તો, હરષિ જોલાવીઆ એ;
- 5 આણુ લહી નિજ નૃપતણી એ,
 સાજ ભલઈ સંઘ સાથિ તો, સ્ત્રીરોહીથી સંચરઈ એ. કે આવ૦ ૧૮૪
 પાટણિ દેવ જુહારીઆ એ,
 કુંજુગિરિં કીદ્દ મંડાણુ તો પુહુતા સંધેસિરઈ એ;
 સંઘ ઘણા આવી મિલઈ એ,
- 10 યાત્રા કરી બહુ ભાવ તો, હરષ ઘણુ કરી એ;
 તિહાંથી આઘ્યા ઉલટ ઘણુ એ,
 સંઘ આઘ્યો સિરપેજ તો, તેજ અધિક તપઈ એ. કે આવ૦ ૧૮૫
 દોસી મનિઆસિઈ મિલી એ,
 કરઈ વીનતી શુરરાજ તો, યાત્રા કારણિ એ;
- 15 રાજનગરીસંઘ સામહો એ,
 ધોલકઈ કીદ્દ મંડાણુ તો, ચોમાસુ કાણુણુતાણુ એ. કે આવ૦ ૧૮૬
 વિજયાણુદસૂરી આવીઆ એ,
 વલી વાયક સિદ્ધચંદ તો ભાવવિજય લલા એ;
 પંડિત મુનિ બહુ પરવર્યા એ,
- 20 સાધુ સવાયત માન તો, બીજા સાદુ મિલી એ. કે આવ૦ ૧૮૭
 સાધુ દર્શનિ થઈ પાંચમ્રઈ એ,
 સ્વપરપધ્યના જાણિ તો, વાણિ અસી મુણી એ;
 બારસઈ સેજવાલાં લલાં એ,
 એકશત રથનું પ્રમાણુ તો, ઉંટ અઢીસઈ સવે એ. કે આવ૦ ૧૮૮
- 25 પંચસઈ સાર તુરંગમા એ,
 તેતા તે અન્નવાર તો, સુભટ સવે મિલી એ;

- હુથિઆરખંધ સહસ સુણ્યા એ,
વલી ઉપરિ પંચસત્ત તો, માઝનઈ જાણિઈ એ. કે આવ૦ ૧૮૯
દેવગાયન સમ ગાયના એ,
ગાય ગીત રંગ રેલિ તો, રીતિ ભલીપરિં એ;
5 તિમ નારી કોકિલ સરિ એ,
રૂપિં રંભસમાનિ તો, ગાય ગેલિસિઈ એ. કે આવ૦ ૧૯૦
ભારેછડ ગાડાં ઘણાં એ,
થાકાં જન વિશ્રામ તો, તરસ્યાં જલ પીઈ એ;
વીસ સહસ માણસ ભલાં એ,
10 શ્રાવક અવર લોક તો, પાર ન પામીઈ એ. કે આવ૦ ૧૯૧
વાટિં જે જે ગરાસીઆ એ,
લોખ્યા તાસ ગરાસ તો, ચોર નાસી ગયા એ;
પાલીતાણુઈ પધારીઆ એ,
આર જોડિ નીંસાણુ તો, ગુહિરાં ગડગડઈ એ. કે આવ૦ ૧૯૨
15 .....
.....;
પંચશબ્દ ભેરી ભલી એ,
તિવલ નફેરી નાદ તો, સરણાઈ ભલી એ; કે આવ૦ ૧૯૩
વીણા તાલ મદલ વલી એ,
20 ધુધરના ધમકાર તો, પેલા પેલઈ ઘણું એ;
ડુંગર મોતી વધાવીઓ એ,
નવ નવ નાટારંભ તો, ગીત સેત્રુંજતણાં એ. કે આવ૦ ૧૯૪
પરવ મંડાવી સાકરજલિં એ,
એલચી વાસિત સાર તો, કુમકુમે છાંટણાં એ;
25 ચોકી ચકલઈ સુભટ ઘણા એ,
દીસઈ ઠામો ઠામિ તો, સંઘપતિ સેવકા એ. કે આવ૦ ૧૯૫
ગિરી ગરાસીઆ જે હૂતા એ,
જીઠી ગયા તે અપાર તો, અતિ અપમાનીઆ એ;

- જાણી ગિરિનો ગરાસીઓ એ,
આવ્યો માણસ મેલિ તો, કહ્યું કિમ દુહવીઆં એ. કે આવ૦ ૧૯૬
અદ્ધ હકમ વિણ એણુધ ગિરિં એ,
ન ચડ્યું કે નરનારિ તો, તુમ જન કિમ ચડ્યું એ;
- 5 કહ્યું સંઘપતિ નૃપ હકમસિઉં એ,
યાત્રા કર્યું સહુ લોક તો, લાગ કસ્યો તુલ્ય તણો એ. કે આવ૦ ૧૯૭
ગોહોસિ કરંતાં મુલટ સવે એ,
સજ્જ કર્યાં હથીઆર તો, હક્કારવ હૂઆ એ;
નાઠા ગિરિના ગરાસીઆ એ,
- 10 પધકા જઈ ગઢિ ગામિ તો, સંઘદલિ વીંટીઓ એ. કે આવ૦ ૧૯૮
નિવાર્ય માણસ લલાં એ,
ઠામિ ગયા સવે તેય તો, મીનતિ બહુ કર્યું એ;
સંઘદલ બલ દેખી કરી એ,
છાના છપીઆ તેહ તો, કહ્યું મુઝ કાંઈ દીઓ એ. કે આવ૦ ૧૯૯
- 15 સંઘ સવે યાત્રા કર્યું એ,
નિરભય થઈ રલીઆતિ તો, પુણ્ય ચોતઈ ભર્યું એ;
સૂરજકુંડિ તનુ શુચિ કુરી એ,
ધોતિ પધાલી સાર તો, સાર કેસર ઘસઈ એ. કે આવ૦ ૨૦૦
.....;
- 20 .....;
- અરચ્યું દેવ મુલાવસિઉં એ,
ભાવન ભાવઈ ઓહોલાસિ તો, માગ ન જનતણો એ. કે આવ૦ ૨૦૧
અગર ધૂપ તિહાં મહુઈ મહુઈ એ,
એક ગાયન નાચંત તો, ઓછવ અતિધણા એ;
- 25 એમ દિન દસ તિહાંકણિ રહ્યા એ,
દિન દિન ભોજન દાન તો, સંઘનઈ બહુ માનસિઉં એ. કે ૦ ૨૦૨
વીસ સહસ માણસ લલાં એ,
નિત નવલાં પકવાન તો, બસક સહુ જમઈ એ;

કરધ સવિ સંઘની પહરામણી એ,
સંઘપતિ સુત કમરાજ તો, સજ્જનિ પરિવર્યા એ. કે આવ૦ ૨૦૩
યાત્રા કરી બહુ ભાવસિંઈ એ,
રૂપઈઆ સહસ પાંચ તો, લંડારિં દીધ એ;

5 તલપદ લોક પશુ સવે એ,
ભોજન દેઈ પકવાન તો, વાન વધારીઆ એ. કે આવ૦ ૨૦૪
લોક કહધ ધન વ્યય થણા એ,
ક્રીધો એણુઈ અપાર તો, યાત્રા કારણિં એ;
યાત્રા કરી બહુ ભાવસિંઈ એ,

01 આળ્યા અમદાવાદ તો, દસ દિન તિહાં રહ્યા એ. કે આવ૦ ૨૦૫
સંઘવત્સલ વલી તિહાં હવાં એ,
સંઘવી કહધ ગુરુરાજ તો, સીરોહી રીધ એ;
શ્રીવિજયાથું દસૂરીસિરૂ એ,
સંઘ સાથિં કરી યાત્ર તો, રાજનગરથી પાંગર્યા એ. કે આવ૦ ૨૦૬

15 મરૂમંડલિ પધારીઆ એ,
ઓછવ અધિક મંડાણ તો, ભવિયણ છુઝવઈ એ;
સીરોહી પુન્ય પધારીઆ એ,
ઓછવ ક્રીધા અપાર તો, સામહીઈં ભલું એ; કે આવ૦ ૨૦૭
સીરોહીથી સંઘપતિ ચાલીયા એ,

20 આળ્યા નડોલાઈમાહિં તો, વાળં વાજતઈ એ.

બીજું ચોમાસું ધવલીઈ એ,
ત્રીજું નડુલાઈ ચોમાસ તો, ચોથું વાઘસિણિં એ. કે આવ૦ ૨૦૮
લૂણાવાસિ પધારીઆ એ,
સાહ કાહાનો પુણ્યવંત તો, ણિંબ ભરાવીઆં એ;

25 કરી પ્રતિષ્ઠા તિહાં ભલી એ,
વાચકપદ એક દીધ તો, સીરોહી આવીઆ એ. કે આવ૦ ૨૦૯

ગુજ્જરધરથી સહુ સંધિં એ,
 પાઠવીઆ પરધાન તો, શાંતિવિજયગણી એ;
 સંધ વીનતી સઘલી કરી એ,
 પધારઇ ગુરરાજ તો, રાજનગર લણી એ. કે આવ૦ ૨૧૦

5

॥ ઢાલ ॥

રાગ ધન્યાસી.

- રાજનગરિ ગુરરાજ પધાર્યા ભવિષ્ય અતિ આણુંદ છ;
 ધર્મધ્યાન બહુમાન ઉપાય પામઇ પરિમાણુંદ છ. ૨૧૧
- દાન દીઇ બહુ ગુરુઉપદેસિં પાલઇ સીલ સુભાવિં છ;
 10 તપ તપઇ વરભાવન ભાવિં ધન વાવઇ ગુરુ આવિં છ. ૨૧૨
- વાચક વિબુધ બહુ મુનિ પરવરીઓ રાજઇ શ્રીગુરરાજ છ;
 વિજયતિલકમૂરિ પાટપનોતો દીપાવઇ ધર્મકાજ છ. ૨૧૩
- ઉદયવંત અધિકો મહિમંડલિ પ્રતિષ્ઠા જગ ઉપગારી છ;
 મેરમહીધર મહી રવિ સસિહર સાયર થિરતા ધારી છ. ૨૧૪
- 15 તિહાં લગઇ એ આસીસ અનોપમ તાર્યા બહુ નરનારી છ;
 એ ગછધારી બહુ હિતકારી સાચો પરઉપગારી છ. ૨૧૫
- સંવત સસિ રસ નિધિ મુનિ વરસિં પોસ સુદિ રવિકર યોગિં છ;
 રાસ રચિઓ એ આદર કરીનઇ શાસ્ત્રતણુઇ ઉપયોગિં છ. ૨૧૬
- વીસલનયરિ કેસવસા નંદન ધિન્ન સોમાઇ માય છ;
 20 શ્રીરાજવિમલવાચક સીસ અનોપમ મુનિવિજય ઉવગાય છ. ૨૧૭
- તાસ સીસ પલણુઇ બહુ ભગતિં દર્શનવિજય જયકારી છ;
 તે ગુરુની હું આણુ આરાધું જેણુઇ લાજ વધારી છ. ૨૧૮
- નયર બરહાનપુરમંડણુ મોટો શ્રીમનમોહનપાસ છ;
 તાસ પ્રસાદિં એ વિસ્તરયો મહિમંડલિ એ રાસ છ. ૨૧૯
- 25 જે ગીતારથ જગહિતકારી તેહ તણો હું દાસ છ;

ધર્મવંત વલી ગુણના રાગી આણી અધિક ઉહોદ્દાસ છ. ૨૨૦

કૃપા કરી મુઝ બિપરિ સહુઈ કરવો શુદ્ધ પ્રબંધ છ;

કાહાનો માતર ગાથા છંદિં જેહુ અશુદ્ધ હોઈ બંધ છ. ૨૨૧

જિહાં લગઈ એ શાસન શ્રીજિનનું જિનઆણના ધારી છ;

5 તિહાં લગઈ એ લણુયો સુણુયો રાસ વિજય જયકારી છ. ૨૨૨

ઇતિ શ્રીતપાગચ્છાધિરાજશ્રીહીરવિજયસૂરિવચ્ચનારાધક ।

લદ્ધારકશ્રીવિજયતિલકસૂરિરાસઃ સાગરહુંડીગર્ભિતઃ સંપૂર્ણઃ ॥ ચિરં

અયાત્ ॥ શ્રીખરહાનપુરનગરે લિખિત પં ૦ દર્શનવિજયેન ॥ છે ॥

સ્વાન્યપરોપકારબુદ્ધિયુક્તેન ॥ કુમતનિરાકરણાય । કર્મનિ-

10ર્જણાય ચ ॥ શ્રીરસ્તુ । કલ્યાણં ભવતુ ॥

